

॥ ओम् ॥

अथर्ववेद-संहिता

ऋष्यादि-संवलित

श्रीमदयानन्दसरस्वतीस्वामिना

संस्थापितया

श्रीमत्या परोपकारिणी-सभया

प्रकाशिता

छत्रपति (जलमेर) नगरे वैदिक-अध्यालये

मुद्रित

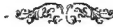
सूच्यन्दाः १, ६७, २६, ४६, ०५७

विक्रीय्य संक २०१४

सप्तमपुलिः

ओम्

अथर्ववेद-संहिता

अथ प्रथमं काराडम्

७७७७

॥ १ ॥ अग्निः—अथर्वो ॥ देवता—वाचस्पतिः ॥ छन्दः—१-३ अनुष्टुप्, ४ शतपथ विराट्परोक्षहंती ॥

ये त्रिपुस्ताः परियन्ति विश्वा रूपाणि विधृतः ।

वाचस्पतिर्वला तेषां तन्वो अथ दधातु मे ॥१॥

धुनेरहि वाचस्पते देवेन मर्नता सुह । यतोऽप्यते नि रमय मय्येषास्तु मयि धुतम् ॥२॥

इहैयामि यि तनूमे आत्नींश्च व्ययां । वाचस्पतिर्नि यच्छतु मय्येषास्तु मयि धुतम् ॥३॥

उपेहूतो वाचस्पतिरुपास्मान् वाचस्पतिर्ह्ययताम् ।

सं धुतेन गमेमहि मा धुतेन यि संधिपि ॥४॥ [१।१]

॥ २ ॥ अग्निः—अथर्वो ॥ देवता—पर्वण्यः ॥ छन्दः—१, २, ४ अनुष्टुप्, ३ त्रिष्टुप् तिस्रश्चाम वाचमी ॥

विश्वा शूरस्य पितरं पर्वण्यं भूरिधायसम् । विश्वो ध्वस्य मातरं पृथिवीं भूरिवर्षसम् ॥१॥

व्याकिं परी यो न्मास्मानं तन्वं कृधि । वीड्वरीयोऽर्वावीर्य द्वेपांस्या कृधि ॥२॥

वृषं यद्गावः पसिपस्यजाना अस्तुस्फुरं शूरमर्चन्तुष्टुम् । शूरमस्माद् यावय दिद्युर्धेन्द्र ॥३॥

यथा दां च पृथिवीं चान्तास्तिष्ठति तेजसम् ।

एवा रोमं चास्त्रावं चान्तास्तिष्ठतु मृञ्ज इत् ॥४॥ [१।२]

॥ ३ ॥ अग्निः—आयुः ॥ देवाः—वर्तमानास्तु मन्त्रोक्तः ॥ इन्द्रः—१-२ गन्धा वृद्धिः, ३-४ अनुष्टुप् ॥

विद्या शारस्यं पितरं पर्जन्यं शतवृष्यम् ।
 तेना ते हव्ये शं करं पृथिव्यां तं निषेचनं वहिरे अस्तु वालिति ॥१॥
 विद्या शारस्यं पितरं मित्रं शतवृष्यम् ।
 तेना ते हव्ये शं करं पृथिव्यां तं निषेचनं वहिरे अस्तु वालिति ॥२॥
 विद्या शारस्यं पितरं वरुणं शतवृष्यम् ।
 तेना ते हव्ये शं करं पृथिव्यां तं निषेचनं वहिरे अस्तु वालिति ॥३॥
 विद्या शारस्यं पितरं चन्द्रं शतवृष्यम् ।
 तेना ते हव्ये शं करं पृथिव्यां तं निषेचनं वहिरे अस्तु वालिति ॥४॥
 विद्या शारस्यं पितरं धर्मं शतवृष्यम् ।
 तेना ते हव्ये शं करं पृथिव्यां तं निषेचनं वहिरे अस्तु वालिति ॥५॥
 यदात्रेणै गव्योर्ध्वं दृष्टावधि संश्रितम् । एवा ते सूर्यं हव्यतां वहिर्वालिति सर्वकम् ॥६॥
 प्र ते भिनधि मेहेनै वधै पेनुन्मादेव । एवा ते सूर्यं हव्यतां वहिर्वालिति सर्वकम् ॥७॥
 विपितं ते वस्तिविलं संपुद्रस्वैदुधेरिव । एवा ते सूर्यं हव्यतां वहिर्वालिति सर्वकम् ॥८॥
 यथेपुना पुरपुद्रदर्ममृष्टाधि धन्वेनः । एवा ते सूर्यं हव्यतां वहिर्वालिति सर्वकम् ॥९॥ [१३]

॥ २ ॥ अग्निः—विष्णुः ॥ इन्द्रः—आयुः ॥ देवाः—१-२ गन्धा वृद्धिः, ३-४ अनुष्टुप् ॥

अम्यवौ इन्द्रपर्वभिर्नमिषो अश्वरीयताम् पृच्छतीर्मेधुना ययः ॥१॥
 अम्यवौ उप ययं यामिनी ययः सह । ता नो हिन्वन्त्वध्वरम् ॥२॥
 अपो देवीरुपं हव्ये ययु गावः विपन्ति नः । तिम्रुम्यः कत्वे हविः ॥३॥
 अम्यवौ न्तमृतमपु मेधुनम् ।
 अम्यवौ प्रशस्तिमिरसा भव्यं यामिनी मावी भव्यं यामिनीः ॥४॥ [१४]

॥ ४ ॥ अग्निः—विष्णुः ॥ इन्द्रः—आयुः ॥ देवाः—१-२ गन्धा वृद्धिः, ३-४ अनुष्टुप् ॥

आपो हि सा मयोधुवता न ऊर्जे देवातेन । यदे रशांयु चवैते ॥१॥
 यो वः शिष्येयो रसुस्तर्यं माजयतेह नः । उशतीरिषि मातरः ॥२॥

तस्मा अरं ममाम वो यस्य चर्याय जिर्वय । आपो जलर्यया च नः ॥३॥

ईशानि वार्योणां चर्यन्तीश्वर्यनीनाम् । अपो यानामि मेपजम् ॥४॥ [११५]

॥ ६ ॥ अग्नि — आपो कृतिर्वा ॥ देवता — आप ॥ कन्द — १-२ गावो, ३ धृत्वा दक्षिण ॥

शं नो देवीरभिष्टेय आपो भवन्तु पीतये । शं योरग्नि स्रवन्तु नः ॥१॥

अप्यु मे सोमो अग्रवीदुन्ताविश्वानि मेपजा । अग्निं च विधर्शम्भुवम् ॥२॥

आयः पूणित मेपजं वर्यं तन्वेष्टं मम । उपोक् च हर्यं द्यो ॥३॥

शं न आपो धन्वन्त्याः शशं सन्त्वनूप्याः ।

शं नः खनिदिमा आपः शशु याः कुम्भ आर्हताः शिवा नः सन्तु वार्यिनीः ॥४॥ [११६]

॥ ७ ॥ अग्नि — आपतः ॥ देवता — अग्निः ॥ कन्द — १-४, ५, ७ अग्न्युप, ८ शिष्टम् ॥

स्तुवानमेग्न आ वह यातुधानं किमोदिनेम् ।

स्य हि देव बन्दिहो हुता दस्योर्ध्वभूविध ॥१॥

आज्यस्य परमेष्ठिज्जातयेदुस्तनूवशिन् ।

अग्ने त्रीलस्य प्राशान यातुधानान् वि लापय ॥२॥

पि लापन्तु यातुधानां अत्रिणां ये किमोदिनः ।

अयेदममे नो इविरिन्द्रश्च प्रति हर्यतम् ॥३॥

अग्निः पूर्वं आ रमतां मेन्द्रो लुदतु पाहुमान् । अवीतु सर्वो यातुमानपमस्तीत्येस्य ॥४॥

परपान ते धीर्यं जातवेदः प्र णो श्रुहि यातुधानान् स्रवः ।

त्वया सर्वे परितप्तः पुरस्तात् त आ येन्तु प्रष्टुगणा उपेदम् ॥५॥

आ रमस्य जातवेदोऽस्माकार्योप जग्निषे ।

दुतो नो अग्ने भूत्वा यातुधानान् वि लापय ॥६॥

त्वमग्ने यातुधानां लुपेवदो इडा वह । अयेपामिन्द्रो वज्रेणार्चिं शीर्षार्चिं वृक्षतु ॥७॥ [११७]

॥ ८ ॥ अग्नि — आपतः ॥ देवता — १, २ पृथग्विष्णोरोमी च, ३, ४ अग्निः ॥ कन्द — १-२ अग्न्युप, ३ वाह्यतर्गो शिष्टम् ॥

इदं हवियोतुधानान् नदी केनमिषा वहत ।

-य इदं स्त्री पुमानकेरिह स स्तुवतां जनः ॥१॥

अयं स्तुवान् आर्यमदिमं स्म प्रति हर्षत ।

वृहस्पते वशे सुन्ववादीरोश्वा वि विध्यतम् ॥२॥

यातुधानस्य सोमप जदि प्रजा नयेस्व च । नि स्तुवानस्य पातय परमद्व्युत्तारयम् ॥३॥

यत्रैवाममे जनिमानि वेत्य गुहा सुतामलिखा जातवेदः ।

सौस्त्वं व्रजया यावृधानो जलेषां शतवर्हमये ॥४॥ [२।२]

॥ ६ ॥ अति — कथयते ॥ देवता—१, २ पत्न्यादयो मन्त्रोक्ताः ३, ४ अग्निः ॥ सन्तः—विदुषः ॥

अग्निमन् वसु वसवो धारयन्निवन्द्रः पूषा परुषो पिबो अग्निः ।

इममादित्या उत विधे च देवा उत्तरस्मिन् ज्योतिषि ॥ धारयन्तु ॥१॥

अस्य देवाः प्रदिशि ज्योतिस्तु सवो अग्निहव वा हिरण्यम् ।

सुपत्ना अस्मदधरे भवन्तुतमं नास्त्वर्धि रोदयेमम् ॥२॥

येनेन्द्रोय सुमर्षः पर्यस्तुतमेन व्रजया जातवेदः ।

तेन त्वमग्नि इह वर्षयेमं संजातानां वैष्टव आ वैष्टनम् ॥३॥

पेषां पृथमुत पर्वा ददुर्वा शयस्योपमुत चित्तान्वये ।

सुपत्ना अस्मदधरे भवन्तुतमं नास्त्वर्धि रोदयेमम् ॥४॥ [२।३]

॥ १० ॥ अति.—कथयते ॥ देवता—१ अस्तुतः २-४ वरुणः ॥ सन्तः—१, २ विदुषः । ३ अङ्गममस्तुदुष्ट ४ अस्तुष्टम् ॥

अयं देवानामसुरो वि राजति वशा हि सुत्या परुषस्य राहः ।

तत्स्यरि व्रजया शार्शदान दुर्गस्य मन्वोरदिमं नपाधि ॥१॥

नमस्ते राजन् वरुणास्तु मृग्यवे विश्वं शुभ्र निचिकेर्षि दुग्धम् ।

सुहर्षमुन्वान् प्र सुधमि सार्क शतं जीवति श्रुतस्तवागम् ॥२॥

यदुधवपाम्बते निहृषो वृजिनं युद्ध । राहस्तवा सत्यवर्मणो मुग्धमि वरुणादहम् ॥३॥

मुग्धमि रक्षा वैश्वानरद्वेषाम्भुतस्यरि ।

सजातस्येष्टा यदु म्रग्य चापे विहीहि नः ॥४॥ [२।४]

॥ ११ ॥ अतिः—कथयते ॥ देवता—पुत्रादयो मन्त्रोक्ताः ॥ सन्तः—३ पत्न्याः २ राजदुष्टः । ३ अस्तुष्टवोऽपि वरुणा
वरुणास्तुदुष्टः ४ ५-६ पूषा वरुणः ॥

यदेत ते पृथगुदिमस्तुतौवयेमा होतो कथोक्तु वेधाः ।

मिस्ततां नाष्टवर्मणां वि पर्वाणि निहतां सतवा तं ॥१॥

१* उत्तरस्मिन् ज्योतिषि । इति आस्तवत्तम् । २* ॥

चतस्रो दियः श्रदिशचतस्रो भूमा उत । देवा गर्भं समैर्यन्तु तं न्यर्क्षुर्वन्तु घृतये ॥२॥

मुया व्यर्क्षुर्वन्तु वि योनिं हापयामसि । अथवा सपत्ने त्वमव त्वं विपत्ने सृज ॥३॥

नेव्यं मासे न पीवसि नेव्यं मज्जरवाहितम् ।

अथैतु पृथि शेवर्त्तं शुने जरायवचवेऽथ जरायुं पयताम् ॥४॥

वि तं भिनष्टि मेहेन वि योनिं वि गृवीरिक्के ।

वि मातरं च पुत्रं च वि कुमारं जरायुश्चाथ जरायुं पयताम् ॥५॥

यथा यातो यथा मनो यथा पतन्ति पृथिव्याः ।

एषा त्वं दशमास्य सार्कं जरायुंया पतार्यं जरायुं पयताम् ॥६॥[२।५]

॥१२॥ अग्नि — मृगशिराः ॥ देवता — षष्मनायामम् ॥ छन्दः — १-३ जगती (२, ३ लिट् १^{००}), ४ अनुष्टुप् ॥

जरायुजः प्रथमं ज्ञप्तिर्यो वृषा यातभ्रजा स्तनपक्षेति वृष्ट्या ।

त नो वृद्धाति त्वं जलुमो रुभन् य एफुमोर्जसेध्वा विचक्रमे ॥१॥

अङ्गेअङ्गे शोचिषा शिभिषाणं नमैर्यन्तेस्तथा हुविषा विधेम ।

अङ्गाग्लेसुद्धान् हुविषा विधेम यो आग्नीत् पर्वार्या ग्रीर्षीता ॥२॥

मूञ्च शीर्षिकया उत कास एनं परम्परुराविवेशा यो जैर्य ।

यो अश्रजा दातजा यथ ह्यधो वनस्पतीन्स्तचतुं पर्वतांथ ॥३॥

शं मे परस्मै गात्रांथ शमस्त्वराय मे । शं मे चतुर्भ्यो अङ्गेभ्यः शमस्तु तन्नेऽं भम ॥४॥[३।१]

॥१३॥ अग्नि — मृगशिराः ॥ देवता — वितुर् ॥ छन्दः — १, २ अनुष्टुप्, ३ पञ्चम्यद्, विष्ट जगती, विष्टुपरा वृद्धीगर्वा षष्टि ॥

नमस्ते अस्तु विद्युते नमस्ते स्तनपिन्ने ।

नमस्ते अस्त्वर्षने येना दूढाशो अस्यासि ॥१॥

नमस्ते श्रवतो नपाद् यतस्तपः समर्हसि । मृढया नस्तनूम्यो मयस्तोकेभ्यश्काधि ॥२॥

प्रवतो नपाश्रमं एवास्तु त्वम्यं नमस्ते हेतये तृपि च कृणमः ।

यिञ्च ते धाम परमं गुह्य यन् संमुदे अन्तर्निर्दितासि नार्मिः ॥३॥

यां त्वा देवा असृजन्त विञ्च ईर्ष कृणवाना अर्तनाथ भुण्णुम् ।

सा नो मृढ निदधे मृणाला तथै ते नमो अस्तु देवि ॥४॥[३।२]

॥१४॥ अ०—अथविज्ञाः ॥ देवता—अथ ॥ अन्तः—१ अङ्गुष्ठम् २, ३ अङ्गुष्ठम् ३ अङ्गुष्ठम् विज्ञाङ्गुष्ठम् ॥

मर्गमस्या वृत्तं व्याप्तिवर्धिं वृत्तादिं वृत्तं मर्गम् । मर्गवृत्तं इव परितो ज्योक् पितृभ्यास्ताम् ॥१॥

एषा तै राजन् कन्या वृत्तिं धेयतां यम । साम्राज्यधेयतां गृहेऽथो आतृस्थो विहः ॥२॥

एषा तै कुलया राजन् साम्ने ते परितो ददाति ।

ज्योक् पितृभ्यास्ताम् आ श्रीर्षोः समोप्याव ॥३॥

असिदस्य ते ब्रह्मणा कुर्यात्सु मर्गस्य च ।

अङ्गुष्ठोऽथो नृपमयोऽपि नृपमिति ते नृपम् ॥४॥[१३]

॥१४॥ अथि — अथविज्ञाः ॥ देवता — अथविज्ञाः ॥ अन्तः — १ अङ्गुष्ठम् (१, अथिम् मर्गम्), २ अथिम् मर्गम्
अथिम् ३, ४ अङ्गुष्ठम् ॥

सं सं संपन्तु सिग्धेषु सं याताः सं पतयिष्यः ।

इमे चतुर्दशभिर्मे लुपतां संस्रव्येषु इतिषो जुहोमि ॥१॥

इदं इदं यावत् म इह संस्रव्येषु जुहोमं वेधयता गिरः ।

इति लोको यः पृथुरितम् तं पृथुं या शक्तिः ॥२॥

ये नदीनां संस्रवन्मुत्तास्तः सप्तमर्षिताः । तेभिर्मे सर्वैः संस्रवर्धनं सं संवयामसि ॥३॥

ये सप्तर्षिः संस्रवन्ति क्षीरस्य चोदकस्य च ।

तेभिर्मे सर्वैः संस्रवर्धनं सं संवयामसि ॥४॥[१४]

॥१५॥ अथि — अथविज्ञाः ॥ देवता — १ अथिम् २ अथिम्, अथिम्, इदम् ३, ४ अथिम् ५ अथिम् ॥ अन्तः — १-२ अङ्गुष्ठम्,
३ अङ्गुष्ठम् ४ अङ्गुष्ठम् ॥

येऽस्राव्यः स्राव्यः स्राव्यः स्राव्यः स्राव्यः ।

अथिस्तुतीयो यातुहा सो अस्मन्मर्षिं प्रपन्न ॥१॥

सीतायाभ्यां परुणः सीतायाभिरुपावति ।

सीता म इन्द्रः प्राप्येष्टुत् सद्रुत् यातुचावेनम् ॥२॥

इदं विष्णुं स्रत इदं वांमते अथिर्णः ।

अनेन विष्णो स्रते या ज्ञानानि विष्णाच्याः ॥३॥

यदि नो मां दधि यद्यसं यदि परुणम् ।

त त्वा सीतेन विष्णापो यथा नोऽतो अथिरहा ॥४॥[१५]

॥ १७ ॥ श्रुतिः—अथा ॥ देवता—मोषितो यमन्यत्र ॥ वन्द्य—१ सुरिण्डुपु, २, ३ अजुपु, ४ विपदावीं गायत्री ॥

अमूर्पा यन्ति योषितो हिरा लोहितवाससः । अभातर इव जामयस्तिष्ठन्तु इतर्वचसः ॥१॥

तिष्ठारे तिष्ठ पर उत स्वं तिष्ठ मध्यमे । कनिष्ठिका च तिष्ठति तिष्ठादिद् धुमर्भिर्मेही ॥२॥

शतस्य धूमनीनां सहस्रस्य हिराण्यम् । अस्तुतिन्वध्यमा इमाः साकमन्ता अरंसव ॥३॥

परि वः सिकतावक्त्रे धनैर्हृदयं क्रमीत् । तिष्ठतेत्यन्ता सु फण ॥४॥ [४११]

॥ १८ ॥ श्रुतिः—अविचोदः ॥ देवता—सवित्राद्यो मन्त्रोक्तः ॥ वन्द्य—१ उपरिष्टाद् विष्टाद् वृहती, २ त्रिपुण्डरी ३ विरासालारवद्विजिह्व, ४ अजुपु ॥

निर्लक्ष्म्यं स्तिलाम्भं निरति सुवापसि ।

अथ या भद्रा तानि नः प्रजाया अरति नयामसि ॥१॥

निरतिं सविता सवित्रम् पदोर्भिस्तपोर्यरुणो मित्रो अर्यया ।

निरुस्मभ्यमनुमती रराणा प्रेमा देवा असाधिपुः सौभगाय ॥२॥

यत् आत्मनि तुर्वाघोरमस्ति यद्वा केजेषु प्रतिचर्चणे वा ।

सर्वं तद् वाचा इन्मो क्यं देवस्तो सपिता वदन्तु ॥३॥

रिरपर्तुः वृषदत्ता मोषेयां विधमामुत । विलीङ्ग्यं स्तिलाम्भं ता अस्मभ्यशयामसि ॥४॥ [४१२]

॥ १९ ॥ श्रुतिः—अथा ॥ देवता—१ इन्द्रा, २ मनुष्येयवः, ३ रुद्रा, ४ देवाः ॥ वन्द्य—१, २ अजुपु, ३ सुरस्ताद् वृहती, ४ यम्य वष्टि ॥

मा नो विदन् विव्यापिनो यो अविव्यापिनो विदन् ।

आराच्छरुव्या अस्मद्विपूचीन्दि पातय ॥१॥

विष्वज्यो अस्मच्छरुवा फलन्तु ये अस्ता ये वास्याः ।

देवीर्मनुष्येयवो ममामित्रान् वि विध्यत ॥२॥

यो नः स्यो यो अरुणः सजात उत निष्ट्यो यो अस्थौ अभिदासति ।

रुद्रा शरव्यपैवान् ममामित्रान् वि विध्यत ॥३॥

यः सुपस्तो योऽसपस्तो यथा द्विष्यह्मपाति नः

देवास्तं संधं धूयन्तु मय्य पर्य ममान्तरम् ॥४॥ [४१३]

कां० १, अ० ४, सू० २]

८

[कां० १, सू० २३, मं० २]

॥ २० ॥ अग्नि — अथर्व ॥ देवता — १ सोमः, मरुतः, २ विष्णवर्षाः ३ वरुणः, ४ इन्द्र ॥ अन्तः — १ शिष्टम्,
२-४ अनुष्टुप् ॥

अदत्तसुदु मयतु देव सोमास्मिन् यत्ने मरुतो मुदता नः ।
मा नो विददमिमा गो अश्वस्तिर्मा नो विददू धृजिना द्वेष्म या ॥१॥
यो यद्य सेन्यो बुधो ऽष्वापूनामुदीरते । पुवं सं मित्रावरुणानुस्मद् योवपत्वं परि ॥२॥
इत्यथ यदमुदुत्तं यद यथं वरुण यावय । वि मृहच्छर्मे यच्छ वरीयो यावया वृधम् ॥३॥
शास इत्या मुदीं अस्ममित्रताहो अस्तुतः । न यस्य छन्दते सखा न जीयते कदा चन ॥४॥ [४.४]
॥ २१ ॥ अग्नि — अथर्व ॥ देवता — इन्द्र ॥ अन्तः — अनुष्टुप् ॥

स्तुतिदा विशां पविर्भूदा विभूधो यशी । वृषेन्द्रः पुर गतु नः सोमया अमपङ्कुरः ॥१॥
वि ने इन्द्र यथो अग्नि नीचा यच्छ वृत्तन्यता ।
अथमं गमया तमो यो अस्त्रो अंभिदासीति ॥२॥
वि रत्नो वि मूर्धो अग्नि नि पुनस्य इन् रन ।
वि मनुर्मिन्द्र वृत्तइन्मिर्वस्माभिदासतः ॥३॥
अवेन्द्र द्विपुतो मनोऽपु निष्प्रासतो वृधम् । नि मृहच्छर्मे यच्छ वरीयो यावया वृधम् ॥४॥ [४.४]
॥ २२ ॥ अग्नि — अथर्व ॥ देवता — धर्मः, हरिश्चन्द्रः, हस्तोवध ॥ अन्तः — अनुष्टुप् ॥

अनु धर्ममुदयता इदुलोतो इरिमा च ते । गो रोहिर्तस्य वंलेन तेन स्त्रा परि दध्मसि ॥१॥
परं त्या रोहिर्तेर्वर्द्धिर्वापुत्वायं दध्मसि । यथायमोपा अस्तदयो अरहितो धुवंद् ॥२॥
या रोहिर्वादीदत्वायं गावो या तुव रोहिर्वादीः । रूपैर्लुं यवोऽगुस्तामिर्गुता परि दध्मसि ॥३॥
शुरैरु ते हरिमायं रोपणागो दध्मसि । अयो हरिद्वेषे ते हरिमाणुं नि दध्मसि ॥४॥ [४.४]
॥ २३ ॥ अग्नि — अथर्व ॥ देवता — वरुणः, अग्निः, २ (राधा, कृष्णा, अग्निः ३) ॥ अन्तः — अनुष्टुप् ॥

नर्त्तनात्सर्वोदये रामे कृष्णे अस्तिथिनि च ।
इदं रत्ननि रजय त्रिलोसं पलितं च यत् ॥१॥
त्रिलोसं च पलितं च निमित्तो नोशया प्रपत् ॥
मा त्वा स्तो मित्रतां वर्णः परा गुह्यार्नि पावय ॥२॥

असितं ते श्रुत्यनमस्त्यान्मसितं तत्र । असिक्वस्योवचे निरितो नौशया श्रुत् ॥३॥

अस्थिजस्ये तिलास्य तनूजस्ये च यत् त्वचि ।

दृष्या कृतस्य ब्रह्मणा लक्ष्यं क्षेत्रमनीनशम्

॥४॥ [५।२]

॥ २४ ॥ अचि — अक्षय ॥ देवता — आसुरी धनस्यति ॥ अन् — १, २, ४ अनुसुप्त, २ विधुत् यस्या पठति ॥

सुपुणो जातः प्रपुमस्तस्य तत्र पिपमासिप ।

तदासुरी युधा जिता रूपे चरे बन्स्पतीन्

॥१॥

आसुरी चक्रे प्रपुमेदं तिलासमेपुजमिदं तिलावनाशनम् ।

अनीनशत तिलासु सरूपामरुत् स्वचैम्

॥२॥

सरूपा नाम ते माता सरूपो नाम ते पिता ।

सरूपरुत् स्वमीपथे ता सरूपमिदं कृधि

॥३॥

ययामा सरूपरुत्तरी पृथिव्या अश्रुत्ता । इदम् पु न साधय पुना रूपार्थि कस्यप ॥४॥ [५।३]

॥ २५ ॥ अचि — अक्षयि ॥ देवता — अक्षयतातोऽमि ॥ अन् — १ विधुत्, २ ३ विराजमानो विधुत्
४ अतोऽनुसुप्त ॥

यदतिरापो अददत् प्रविश्य यजकृत्तवन् धर्मश्रुतो नमोसि ।

तत्र स आहुः परुमे जनिन् स नः संमिद्वान् परि वृद्धि तनम्

॥१॥

यद्विधिर्विधिं वारिं शोधिः शंरुत्तेपि यदि वा ते जनिर्गम् ।

द्वुर्नामां वि हरितस्य देव स नः संमिद्वान् परि वृद्धि तनम्

॥२॥

यदि शोको यदि नमिशोको यदि वा रात्रो परुत्तुस्वार्थि पुनः ।

द्वुर्नामां वि इतिस्व देव स नः संमिद्वान् परि वृद्धि तनम्

॥३॥

नमः शीताय त्वमते नमो रुशाय शोचिर्वि कृणोमि ।

यो अन्येष्टुर्लभयुष्टुर्भवेति त्वीयक्या भवो अस्तु त्वमने

॥४॥ [५।४]

॥ २६ ॥ अचि — अक्षय ॥ देवता — आसुरी न योष्य ॥ अन् — १, २ आसुरी, २ विधुत् आसुरी विधुत् (पुनः
गतत्वा) ५ पादनिवृत्त आसुरी (पुनःगतत्वा) ॥

आरेत्तानुस्मदस्तु हेतिर्दधाम्यो अयन् । आरे अस्मा यमस्यय

॥१॥

सत्यात्तानुस्मद्व्यमस्तु रातिः सलेन्द्रो भगः सविता चित्राधाः

॥२॥

॥ ३० ॥ अति.—अर्थात् (अनुपपन्नम्) ॥ देवता—विरहे देवता ॥ अन्तः—१, २, ४ अत्रिपुत्रः ३ शक्तिरूपम् विराट् भाग्यो ॥

विश्वे देवा धस्यो रश्तेममुवादिरेया जगत्तु युयमस्मिन् ।

मेमं सनामिरुत दान्यनामिममं प्रापत् पौरुषेणो वचो यः ॥१॥

ये वो देवाः पितरो ये च पुत्राः सन्वतसो मे शृणुतेदमुक्षम् ।

सर्वेभ्यो वः परि ददाम्येतं स्वस्त्येनि जस्ते वहाय ॥२॥

ये देवा दिवि वृ ये पृथिव्यां ये अन्तरिक्षे ओषधीषु पशुपुष्पवृन्तः

ते कृणुत जस्मापुत्रस्मे श्वसमन्वान् परि वृणवतु सुस्वन् ॥३॥

येषां प्रयाजा उव वस्तुयाजा दुतमांगा बहुवादेव देवाः ।

येषां वः पञ्चं प्रदिशो विमंक्रस्ताम् वो अस्मे संवसतः कृणोति ॥४॥ [६।२]

॥ ३१ ॥ अति.—अर्थात् ॥ देवता—आवापराजः (वास्तोष्पराजः) ॥ अन्तः—१, २ अत्रिपुत्रः, ३ विराट् अत्रिपुत्रः ४ परा-
अत्रिपुत्रः अत्रिपुत्रः ॥

आशीनामाशापालेभ्यश्नुभ्यो अह्वितेभ्यः ।

इदं भूतस्याध्यक्षेभ्यो विधेम इविषां वयम् ॥१॥

य आशीनामाशापालाधृत्यम् स्थनं देवाः ।

ते नो निश्चेत्वाः पार्श्वेभ्यो मुच्यतांस्तोभंभतः ॥२॥

अस्मान्स्या इविषां यजाम्यस्तोत्रस्या वृतेन हरोमि ।

य आशीनामाशापालस्तुरीषां देवः स नः सुमुखेह यवत् ॥३॥

स्वास्ति मात्र इव विधे नो अस्तु इति शोभ्यो जगते पुरुषेभ्यः ।

विश्वे हृषूतं हृदिदत्र नो अस्तु वयोगेय इशेभ्यो धर्षेभ्यः ॥४॥ [६।३]

॥ ३२ ॥ अति.—अर्थात् ॥ देवता—आवापराजः ॥ अन्तः—१, २, ४ अत्रिपुत्रः, ३ अत्रिपुत्रः ॥

इदं जनासो विदर्यं मुहद् मर्षं यदिप्यवि ।

न तत् पृथिव्यां नो दिवि येन प्राणन्ति वीरुषः ॥१॥

अन्तरिक्षे आस्तां स्वामं आन्तुतदाधिवि ।

आस्थानमस्य भूतस्य विदुष्टद् वेधतो न वा ॥२॥

यद् रोदसी रेनेमाने भूमिष्व निरतचतम् । अर्द्धं तद्वद्य सर्वदा समुद्रस्यैव स्रोत्या ॥३॥

विश्वेभ्योभ्योभ्योभ्यो तदन्यस्यामर्थं अितम् । दिवे यं विश्वेदस्ते पृथिव्यै चार्कं नमः ॥४॥ [६।४]

॥ ३३ ॥ अग्नि — हन्ताति ॥ दग्ध — व्याप ॥ हन् — विह्वल ॥

हिरण्यवर्णोः शुचैः पात्राणां पातुं जातः संविता आसुरधिः ।

या अग्निं गर्भं दधिरे सुयज्ञास्ता न व्यापः शं स्थोना मेवन्तु ॥११॥

यासां राजा यद्वृणो याति मध्ये सत्मानृते अरुणस्यन्तोभ्याम् ।

या अग्निं गर्भं दधिरे सुयज्ञास्ता न व्यापः शं स्थोना मेवन्तु ॥१२॥

पातुं देवा दिवि कृणवन्ति भुवं या अन्तरिधि बहुधा भवन्ति ।

या अग्निं गर्भं दधिरे सुयज्ञास्ता न व्यापः शं स्थोना मेवन्तु ॥१३॥

शिपेन मा बहुधा पर्यतापः शिख्यो तन्वेषे स्पृशतु स्पर्श मे ।

पुतपुतः शुचये याः पात्राणां न व्यापः शं स्थोना मेवन्तु ॥१४॥ [६।५]

॥१५॥ अग्नि — कर्ता ॥ देवा — सत्त्वान्तरिधिः ॥ हन् — अतुल्य ॥

दुषं वीरुमर्षुजाता मर्षुना रवा खन्यामग्निः । अधोरग्निं प्रनोताति रा नो मर्षुमवस्कृषि ॥१॥

जिह्वाया अग्रे मर्षु मे जिह्वाभूले मर्षुलेभम् । ममेदद् अक्षवत्तो मर्भं विषमुपादति ॥२॥

मर्षुमग्ने निर्भमं मर्षुमग्ने पराभलम् । ज्ञाया वेदामि मर्षुमद् मृयातं मर्षुसन्ध्याः ॥३॥

मर्षोरग्निं मर्षुतरो मर्षुगामर्षुमत्तः । मामिन् विन्तु रवं वनाः शास्त्रा मर्षुमतीधिर ॥४॥

पौरं रवा परितरनुनेक्षणीगामविशिषे । यथा सा क्षामिग्यतो यथा मर्षाभ्या अर्तः ॥५॥ [६।६]

॥३४॥ अग्नि — कर्ता (अनुष्णः) ॥ देवा — हिरण्यवर्णः ॥ हन् — १-३ अन्तरिधिः ५ अतुल्यमानो अतुल्य विह्वल ॥

यदार्धमन् दाकायथा हिरण्यं श्रुतार्धोनाप सुमनस्यमानाः

तद् ते यन्ताभ्यापये वषीते बलाय दीर्घायुस्तराय श्रुतशौरदाय ॥१॥

मैत्रु रणं न विदधाया संश्ले देवान्मरोजः प्रयमन् रोत्रं त्वम् ।

यो निर्मतिं दाकायमे हिरण्यं स जीनेषु कृणुते दीर्घमायुः ॥२॥

अथा वेजो ग्योतिरोजो वर्तं च यन्स्पृक्षीनामृत दीर्घायुः ॥

इन्द्र इन्द्रियायपर्वि धारयासो अस्मिन् तद् दक्षमासो निमरद्विराज्यम् ॥३॥

सामना भ्रातामर्षुमिष्टा वृषं सैवत्तरस्य पर्वसा पिपति ।

इन्द्राग्निं विषं देवास्तेऽनु मन्यन्तामर्षुणीपमानाः ॥४॥ [६।७]

॥ इति मथम नास्ते समानम् ॥

अथ द्वितीयं काराडम्

ॐ नमः शिवाय

॥ १ ॥ अग्नि — देवः ॥ देवता — महा, आदित्य ॥ गन्ध — १, २, ४, ५ विष्णु, ३ अगती ॥

येनस्तत् पश्यत् परमं गुहा यद् यद् विश्वं मनुष्यैरुत्तरम् ।
इदं पृथिरुद्वृज्जायमानाः स्तुतिर्दो अम्यनिपत आः ॥१॥

अ तद् वेवेदुष्टस्य विद्वान् गन्धर्वो धार्य परमं गुहा यद् ।
शीलिं यदामि निहिता गुहास्य यस्तानि वेद स पितृपितासु ॥२॥

स नः पिता जनिता स तुत मनुष्यानि वेद भुवनानि विश्व ।
यो देवानां नामध एक एव तं संप्रभं भुवनं यन्ति सर्व ॥३॥

परि धावावृषिषी सुध आयुधसोतिष्ठे मयमजाप्रवस्य ।
धार्चमिय वृत्तिरि भुवनेष्टा धास्येव नृन्वेवो अग्निः ॥४॥

परि विश्व भुवनान्यायमृतस्म तन्तुं विवर्तं दृष्टो कम् ।
यत्र देवा अग्रतमानश्रुताः संमाने योनावधैर्यन्त ॥५॥ ॥१॥

॥ २ ॥ अग्नि — आदित्य ॥ देवता — गन्धर्वोत्तर ॥ गन्ध — १ विष्णु अगती, २, ३ विष्णु, ४ विष्णुविराट्, ५ विष्णुविराट्, ६ अग्निगुणद्वय ॥

दिव्यो गन्धर्वो भुवनस्य यस्यतिरेक एव नमस्योऽस्मिन्पितृः ।
तं त्वां योमि मद्राणां दिव्य देव नमस्ते अस्तु दिवि ते सुधस्यम् ॥१॥

दिवि सृष्टो यजतः सूर्यरत्नगवयाता हरसो दैव्यस्य ।
मुदाव् गन्धर्वो भुवनस्य यस्यतिरेक एव नमस्योऽस्मिन्पितृः ॥२॥

अनन्यधामिः समु जग्म आभिरप्तरासरिपि गन्धर्व आसीत् । *
समुद्र आसां सदर्न म आदुर्यतः सुध आ च परा च यन्ति ॥३॥

अग्निं ये दिव्यभर्त्रिये या विचार्यन्तु गन्धर्व सचध्वे ।
ताम्यो यो देवानेन इव कृणोमि ॥४॥

याः कलन्दास्तर्मिणीचयोऽत्तकामा यनेऽसुहृदः ।
ताभ्यो गन्धर्वपत्नीभ्योऽस्यस्यभ्योऽरु नमः ।

॥५॥ [१२]

॥ २ ॥ अग्नि — अग्निता ॥ देवता — (याराय) मेघजम् ॥ कन्द — १-२ कलहुत्, ३ विपदा स्वामुपविष्टमहाहृदी ॥

अदो यदपयार्थवत्क्रमसि पर्षदात् ॥ तर्चं कृद्योमि मेपुजं सुमेपज यपारसि ॥१॥
आदृष्टा कुपिदृष्टा शतं या मेपुजानि ते । तेषामसि त्वहं प्रमर्गनास्तानमरांगवत् ॥२॥
नीचैः स्तनन्त्यपुत्रा अहः सारामिदं यत् ॥ तदास्त्रायस्य मेपुजं तद् रोममनीनशत् ॥३॥
उपनीना उज्ज्वलित खपुत्रादसि मेपुजम् । तदास्त्रायस्य मेपुजं तद् रोममनीनशत् ॥४॥
अहः सारामिदं मरु ईधिव्या अध्वुत्तम् ॥ तदास्त्रायस्य मेपुजं तद् रोममनीनशत् ॥५॥
हं नो भवन्त्यप कोपधयः शिषाः ।
इन्द्रस्य वस्रो अयं इन्द्र रुचसं आसत् विसेहा इषयः पतन्तु रुचसां ॥६॥ [१३]

॥ ४ ॥ अग्नि — अग्निता ॥ देवता — अग्नितापिः ॥ कन्द — ३ विपदा प्रलारवचसि, २-३ कलहुत्, ४

दीर्घांशुत्वार्यं हृते रक्षायादिभ्यस्तो दर्शमाणाः सदैव ।
मृदि विध्वंस्युत्पणं अज्जिदं विधुमो वृषम् ॥१॥
अज्जिदो अम्मात् विश्वाम् विष्वग्धमिशोर्वनात् ।
मृदिः सुवर्षीर्यः श्रीः सः पशु निवर्तः ॥२॥
अयं विष्वग्धं सहतेभ्यं वापते अग्निर्गणः । अयं नो विष्वग्धं नो अज्जिदः वात्सर्वसः ॥३॥
देवैर्दुर्गेन मृदिना अज्जिदेन अयोध्या । विष्वग्धं सर्वा रक्षति व्यापामे सहाय्ये ॥४॥
शुवर्धं मा नदिगुह्यं विष्वग्धामि रवताम् ।
अरेपादुम्प आरुतः कृष्या सम्यो रत्नम् ॥५॥
पुष्पादूर्ध्वं मृदिरो अग्निरुर्ध्वः ।
अपो सदैव्याअग्निगुह्यं अथ पृथग्नि तासिद् ॥६॥ [१४]

॥ ५ ॥ अग्नि — अग्निता ॥ देवता — इन्द्रा ॥ कन्द — ३ विपदाप्रलारवचसि, २ विपदाप्रलारवचसि, ३ अग्नीपुत्रेभिर्गुह्यं विपदा २-३ विपदा ॥

इन्द्रं पुपसु अ यहा योहि गुरु हरिभ्याम् ।
सिना सुवर्षं मेतेरिह मयौषहानव्यायंदाय

॥२॥

इन्द्रं जुहुरं नृच्यो न पुणस्व मर्षोर्दिवो न ।

अस्य मुतस्य स्वर्गेषु स्वा मदाः सुवाचो अगुः ॥२॥

इन्द्रस्तुष्टाणिमत्रो पुत्रं सो जघान् पृथीर्व ।

विभेदं सुतं भृगुर्न संसहे शत्रुन् मदे सोमस्य ॥३॥

आ त्वां विशन्तु सुतासं इन्द्र पूषस्व कुक्षी विद्धि शकं विवेका नः ।

धुधी हवं गितो मे जुषस्वेन्द्र स्वयमभिर्मत्स्वेह महे रणाप ॥४॥

इन्द्रस्तु नु प्रा वोचं वीर्योऽगि यानि चरारं प्रथमानि वशी ।

अद्भुतमिदं नृपस्ततर्तु प्र वृषणा अभिनत् पर्वतानाम् ॥५॥

अद्भुतं पर्वते शिथिलान् त्वष्टास्मै वर्षं स्वर्गं तव ।

याभा इव धेनुः स्यन्दमाना अजः समुद्रमथं जम्बुद्वीपः ॥६॥

वृषाममायो अयुषीतु सोमं त्रिकटुकेभ्यपि त्व सुतस्य ।

अस्य सार्यकं मृषादत्त मज्जमहेधेनं प्रथमजामहीनाम् ॥७॥ [११५]

॥ ६ ॥ अग्निः—हीनकाः (सप्तम्यमा) ॥ देवता—अग्निः ॥ इन्द्र—१-२ विष्टु, ३ अष्टुष्वऽर्षी पृष्टिः, ४ विष्टु मत्स्वरपठितः ॥

समास्तवाप्तं भूतवीं वर्षयन्तु संवत्सरा अप्येयो यानि सुत्वा ।

सं दिव्येन दीदिहि रेतुनेन विष्वा आ मोहि भ्रविशुभतस्यः ॥८॥

सं श्रेष्ठस्याग्ने प्र षं वर्षयेममुषं तिष्ठ भुते सोमगाय ।

मा तं रिपुपसुचारीं अमे प्रदार्णस्ते यशसः सन्तु मान्ये ॥९॥

त्वामेते वृषते द्राक्षन्ता इमे शियो अग्ने सुंवरणे भवा नः ।

सप्तप्लहाग्ने अभिमातिनिदु भव स्वै गये जामृषाप्रयुष्यन् ॥१०॥

श्रेष्ठ्याग्ने स्वैनं सं रभस्य भित्रेणाग्ने मित्र्या येतस्व ।

सज्जितानां मध्यमेष्टा रात्राग्ने विद्व्यो दीदिदेह ॥११॥

अति निदु अति * सिधोऽप्यवितीरति द्विर्षः ।

विष्वा अग्ने दुरिता त्वं त्वमस्मै सुद्वीरे रयि दा ॥१२॥ [२१२]

॥ ७ ॥ अग्निः—अथवा ॥ देवता—मन्वपतिः (वृष) ॥ इन्द्र—१ अग्निगुह्य, २, ३, ४ अनुष्टुप्, ५ विष्टु-पनिष्ठावृष्टी ॥

। १०॥ अग्निः—युज्यन्निः । देवज्ञः—निर्गतित्वत्वात्तुल्यत्वात्तयो मन्त्रोक्तः । कन्धः—१ त्रिपुण्ड्रः २ सप्तपदादिः;

३—२, ५, = सप्तपदा पति, १ सप्तपदापतिः ॥

येत्रिपात् त्वा निर्धैत्या जामिशंसात् द्रुहो मुञ्चामि वरुणस्य पाशात् ।
अनागसं प्रक्षणा त्वा कृणोमि शिषे ते धावापृथिवी उमे स्ताम् ॥१॥

दां ते अग्निः सदाग्निरस्तु शं सोमः सदापृथिवीभिः ।
एवाहं त्वां त्रैत्रियाभिर्धैत्या जामिशंसात् द्रुहो मुञ्चामि वरुणस्य पाशात् ।
अनागसं प्रक्षणा त्वा कृणोमि शिषे ते धावापृथिवी उमे स्ताम् ॥२॥

दां ते पातो अन्तरिक्षे पयो धारुणं ते भवन्तु प्रदिशन्तस्तः ।
एवाहं त्वां त्रैत्रियाभिर्धैत्या जामिशंसात् द्रुहो मुञ्चामि वरुणस्य पाशात् ।
अनागसं प्रक्षणा त्वा कृणोमि शिषे ते धावापृथिवी उमे स्ताम् ॥३॥

हुमा या वेधीः प्रदिशन्तस्तौ पातपत्नीरग्निं सूर्यो विचरत ।
एवाहं त्वां त्रैत्रियाभिर्धैत्या जामिशंसात् द्रुहो मुञ्चामि वरुणस्य पाशात् ।
अनागसं प्रक्षणा त्वा कृणोमि शिषे ते धावापृथिवी उमे स्ताम् ॥४॥

तासु स्वान्तर्जस्य दधामि न यस्मै यत्तु निर्धैतिः परायेः ।
एवाहं त्वां त्रैत्रियाभिर्धैत्या जामिशंसात् द्रुहो मुञ्चामि वरुणस्य पाशात् ।
अनागसं प्रक्षणा त्वा कृणोमि शिषे ते धावापृथिवी उमे स्ताम् ॥५॥

अमुष्मा यवमांश्च दुरिताद्वृषाम् द्रुहः पाशात् प्राज्ञाभोदयुक्ताः ।
एवाहं त्वां त्रैत्रियाभिर्धैत्या जामिशंसात् द्रुहो मुञ्चामि वरुणस्य पाशात् ।
अनागसं प्रक्षणा त्वा कृणोमि शिषे ते धावापृथिवी उमे स्ताम् ॥६॥

अहं अरतिमर्षिदः स्योनमर्ष्यभूर्मुद्रे संकृतस्य लोके ।
एवाहं त्वां त्रैत्रियाभिर्धैत्या जामिशंसात् द्रुहो मुञ्चामि वरुणस्य पाशात् ।
अनागसं प्रक्षणा त्वा कृणोमि शिषे ते धावापृथिवी उमे स्ताम् ॥७॥

सर्वमूर्धं तप्तसौ प्राज्ञा अर्धं देवा मुञ्चन्तो असृजन्निरेणसः ।
एवाहं त्वां त्रैत्रियाभिर्धैत्या जामिशंसात् द्रुहो मुञ्चामि वरुणस्य पाशात् ।
अनागसं प्रक्षणा त्वा कृणोमि शिषे ते धावापृथिवी उमे स्ताम् ॥८॥ [२।५]

॥११॥ स्मृति—मृक ॥ देवता—मन्त्रोक्त ॥ सुन्द—१ पञ्चपदा विनाश भाष्यो, २, ३, ४ शिवदा परोक्षिकः
५ विपरीतिकर्मण विवृणुष्विह ॥

दृष्या दूरिरसि हेतुया हेतुरसि मेन्या भेनिरसि । आप्नुहि धेय्यासमर्पति सुमं काम	॥१॥
सूत्रयोऽसि प्रतिसुरोऽसि प्रत्यभिचरयोऽसि । आप्नुहि धेय्यासमर्पति सुमं काम	॥२॥
प्रति तन्मि र्वा योऽस्मान् हेति यं सपं द्विष्यः । आप्नुहि धेय्यासमर्पति सुमं काम	॥३॥
गुरिरसि धर्वाया अंसि तन्पूजोऽसि । आप्नुहि धेय्यासमर्पति सुमं काम	॥४॥
शुचोऽसि भानोऽसि स्वर्गसि उद्योतिरसि । आप्नुहि धेय्यासमर्पति सुमं काम	॥५॥ [२१९]

॥१२॥ द्वि—भाद्रपद ॥ देवता—१ कलापविन्दो कान्तविर्ध स्व, २ देवा, ३ भूद, ४ आह्वित्यवस्थितस पिता,
५ सोम्यस्त पिता, ६ प्रपत्न्य, ७ कलापदेवता, भद्र, ८ भविष्य ॥ अन्व—१, २-६ भिन्नद्वय,
७ कलापी, ८-९ अन्वद्वय ॥

धारापृथिवी उर्ध्वान्तरिक्षं क्षेत्रस्य पान्युरुगायोऽङ्कितः ।
 उधान्तरिक्षमुरु धारतगोत्रं स इह सत्यन्तां नयिं सुप्यमानि ॥१॥
 इदं देवाः शृणुत ये यन्निष्ठा स्व मृदांनो महामुक्तानि शंसति ।
 पायो स पदोः इरिति नि युष्मत्तां यो अस्मान् मन इदं दिनस्ति ॥२॥
 इदमिन्द्र शृणुहि सोमसु यत् त्वां हृदा शोचता मोहयामि ।
 धूमामि तं कुलेशेनेन वृचं यो अस्माकं मन इदं दिनस्ति ॥३॥
 अग्नीतिर्विस्तृप्तुमिः सामगेभिर्नदित्येभिर्वसुमिराङ्गि तेभिः ।
 इष्टान्तर्मयत नः विवृषामाह दन्दे हस्ता दैव्यन ॥४॥
 धारापृथिवी अनु मा दीप्यां विचं देवास्तो अनु मा रमध्वम् ।
 अङ्गिरसु पितरः सोम्यास्तः पापघातैत्यपरासर्वं वृत्तौ ॥५॥
 अर्वा यो मरुतो मन्यते नो प्रथं वा यो निन्दित्वा क्रियमाणम् ।
 तप्येति तर्हं वृत्तिर्नाम सन्तु ममदिपं योरीति संतपाति ॥६॥
 मुक्त प्राणान्ष्टौ मन्यस्तांस्तै वृषाणि प्रदंश ।
 अथो पुमस्य सार्दमभिर्द्वौ अर्द्धकृतः ॥७॥
 आ दधामि ते पुदं सार्धं ज्ञातव्यं दत्ति ।
 अग्निः शरीरं वेदेष्टुं वागमि गच्छतु ॥८॥

॥ १३ ॥ अवि.—अथर्व ॥ देवता—१ अवि, २, ३ बृहस्पतिः, ४, ५ विधे देवाः ॥ अन्तः—१-३ शिवद्वय, ४ अश्विन, ५ विद्या देवता ॥

आयुर्दी अग्ने ज्वरसं वृक्षानो धृतप्रतीको धृतधृष्टो अग्ने ।
धृतं पीत्वा मधु चाह गव्यं पितेर्व पुत्रान्मित्रे रचितादिगम् ॥१॥

परि घत्त धत्त नो पर्यसेम जराष्ट्वं कृणुत दीर्घमर्षः ।
बृहस्पतिः प्रार्यच्छुद्धं वास एतत् सोमंय रात्रे परिधातुवा उ ॥२॥

परीदे वासो अविषः स्वस्तयेऽभूर्गृहीतमभिषास्तिपा उ ।
शतं च जीषं शस्दः पुरुषो शपथ पोषेषुसंज्ययस्व ॥३॥

एतश्मानुमा सिद्धारमा भवतु ते त्वः ।
कृणवन्तु विधिं देवा आधुटे शस्दः शक्व ॥४॥

यस्य ते वासः प्रथमयास्वर्गं हराप्रस्तं सः विधेऽयन्तु देवाः ।
सं स्या भ्रातरः सुधुधा वर्षमानुमन्तु जायन्तां वृहः सुजातम् ॥५॥ [३३]

॥ १४ ॥ अवि.—आत्मनः ॥ देवता—अविमृतपतिप्रा सन्तोका ॥ अन्तः—१, २, ३, ४ अश्विन, ५ अवि-
मृतपति, ६ अविमृतः विद्या देवता ॥

निःसालां धूमं धिपणमेकवादां निघत्स्वम् ।
सर्वाथयस्य नृप्यो माथायामः सुदान्वाः ॥१॥

निर्वो गोष्ठादेजामसि निरक्षमिरेषानसाह ।
निर्वो मगुन्या दुरितरो गृहेर्मथातयामहे ॥२॥

क्षसी यो अंशराह गृहस्तत्र सन्तवरायः ।
तत्र सेदिर्नृ च्यतु सर्वाथ यातुधान्यः ॥३॥

भुत्पतिनिरजतिन्म्रेतः सुदान्वाः ।
गृहस्य बुध्न आसीनास्ता इन्द्रो यज्ञेणार्थि विष्टु ॥४॥

यदि स्थ वैत्रियाणां यदि वा पुरुषपिताः ।
यदि स्थ दस्युम्यो जात नर्यतेतः सुदान्वाः ॥५॥

परि धामान्यारामाशुर्गोष्ठाभियस्तारम् ॥
अर्धं सर्वानानीन् यो नर्यतेतः सुदान्वाः ॥६॥ [३४]

॥ १५ ॥ अवि.—अज्ञा ॥ देवता—आत्मा ॥ सन्द—शिवपदवाचनी ॥

यथा पौत्रं पुत्रिणीं च न विभीतो न रिप्यतः । एवा मे प्राणं मा विमिः	॥१॥
यथापुत्रं रात्रीं च न विभीतो न रिप्यतः । एवा मे प्राणं मा विमिः	॥२॥
यथा सपथं पुनश्च न विभीतो न रिप्यतः । एवा मे प्राणं मा विमिः	॥३॥
यथा ब्रह्म व लुप्तं च न विभीतो न रिप्यतः । एवा मे प्राणं मा विमिः	॥४॥
यथा तुल्यं चादृतं च न विभीतो न रिप्यतः । एवा मे प्राणं मा विमिः	॥५॥
यथा भूतं च भव्यं च न विभीतो न रिप्यतः । एवा मे प्राणं मा विमिः	॥६॥ [३५]

॥ १३ ॥ अर्थः—समस्त ॥ देवता—१ शारदादेवी, २ वासुदेविणी, ३ सूर्यो, ४ ब्रह्मा, ५ विष्णुनाथः ॥ मृगदः—६, ७
पशुपतऽम्बरी प्रियन्त, ८ पञ्चकऽऽमुषिच, ९, १० द्विषडऽऽमुषी नायकी ॥

मार्गापानी मुरपोमी पत्तं स्वाहा	॥१॥
पापोपुमिमी उपधुस्था मा पत्तं स्वाहा	॥२॥
धूर्य पधुपा ता पाहि स्वाहा	॥३॥
मोत वैबानर् विधेर्मा द्वेवै पाहि स्वाहा	॥४॥
विधेर्म्मर विधेर्ल मा भरता पादि स्वाहा	॥५॥ [३।४]

॥ १७ ॥ अग्निः—सखा ॥ देवता—सोमः प्रकृतिः ॥ १८-१-१ ॥ १८-१-१ ॥ १८-१-१ ॥ १८-१-१ ॥ १८-१-१ ॥

स्रोतोऽस्फोटो मे द्वाः स्वाहा	॥१॥
स्रोतोऽसि स्रोतो मे द्वाः स्वाहा	॥२॥
फलमसि फल मे द्वाः स्वाहा	॥३॥
आयुरस्यायु मे द्वाः स्वाहा	॥४॥
धोत्रमसि धोत्र मे द्वाः स्वाहा	॥५॥
चक्षुमसि चक्षु मे द्वाः स्वाहा	॥६॥
परिषाणमसि परिषाण मे द्वाः स्वाहा	॥७॥ [३७]

॥१८॥ अतिः—अत्यन्तम् । देवता—मूर्ति । कन्द—क्षिपद् साम्नी भृशम् ॥

आतृव्यदपेक्षमसि आतृव्यनार्त्तनं मे दुः स्वाहा ॥१॥

सपत्न्यर्चयामसि सपत्न्यर्चार्त्तं मे दाः स्वाहा	॥२॥
अपत्न्यर्चयामस्यस्यर्चार्त्तं मे दाः स्वाहा	॥३॥
पिश्याच्यर्चयामसि पिश्याच्यर्त्तं मे दाः स्वाहा	॥४॥
सदान्वाच्यर्चयामसि सदान्वाचार्त्तं मे दाः स्वाहा	॥५॥[४१]

॥१२॥ अविः—अधर्मा ॥ देवता—अविः ॥ अन्तः—१-४ विष्णु विष्णो विष्णोऽन्तःपत्नी; ५ अविः विष्णो
विष्णोऽन्तःपत्नी ॥

अग्ने यत् ते तपस्तेन तं प्रति तप योर्दस्मान् द्वेष्टि यं वयं द्विष्मः	॥१॥
अग्ने यत् ते हरस्तेन तं प्रति हर योर्दस्मान् द्वेष्टि यं वयं द्विष्मः	॥२॥
अग्ने यत् ते अर्विस्तेन तं प्रत्यर्व योर्दस्मान् द्वेष्टि यं वयं द्विष्मः	॥३॥
अग्ने यत् ते शोचिस्तेन तं प्रति शोच योर्दस्मान् द्वेष्टि यं वयं द्विष्मः	॥४॥
अग्ने यत् ते तेजस्तेन तमेतेजसं कृणु योर्दस्मान् द्वेष्टि यं वयं द्विष्मः	॥५॥[४२]

॥२०॥ अविः—अधर्मा ॥ देवता—अविः ॥ अन्तः—१-४ विष्णु विष्णो विष्णोऽन्तःपत्नी; ५ अविः विष्णो
विष्णोऽन्तःपत्नी ॥

वायो यत् ते तपस्तेन तं प्रति तप योर्दस्मान् द्वेष्टि यं वयं द्विष्मः	॥१॥
वायो यत् ते हरस्तेन तं प्रति हर योर्दस्मान् द्वेष्टि यं वयं द्विष्मः	॥२॥
वायो यत् ते अर्विस्तेन तं प्रत्यर्व योर्दस्मान् द्वेष्टि यं वयं द्विष्मः	॥३॥
वायो यत् ते शोचिस्तेन तं प्रति शोच योर्दस्मान् द्वेष्टि यं वयं द्विष्मः	॥४॥
वायो यत् ते तेजस्तेन तमेतेजसं कृणु योर्दस्मान् द्वेष्टि यं वयं द्विष्मः	॥५॥[४३]

॥२१॥ अविः—अधर्मा ॥ देवता—अविः ॥ अन्तः—१-४ विष्णु विष्णो विष्णोऽन्तःपत्नी; ५ अविः विष्णो
विष्णोऽन्तःपत्नी ॥

सूर्य यत् ते तपस्तेन तं प्रति तप योर्दस्मान् द्वेष्टि यं वयं द्विष्मः	॥१॥
सूर्य यत् ते हरस्तेन तं प्रति हर योर्दस्मान् द्वेष्टि यं वयं द्विष्मः	॥२॥
सूर्य यत् ते अर्विस्तेन तं प्रत्यर्व योर्दस्मान् द्वेष्टि यं वयं द्विष्मः	॥३॥
सूर्य यत् ते शोचिस्तेन तं प्रति शोच योर्दस्मान् द्वेष्टि यं वयं द्विष्मः	॥४॥
सूर्य यत् ते तेजस्तेन तमेतेजसं कृणु योर्दस्मान् द्वेष्टि यं वयं द्विष्मः	॥५॥

॥२२॥ अवि.—अथर्व ॥ देवता—अथर्व ॥ छन्दः—१-४ विष्णु विष्णो विष्णो विष्णो ॥ अथर्वविष्णो ॥

विष्णो विष्णो ॥

अथर्व यत् ते तपस्तेन तं प्रति तप योऽस्मान् द्वेष्टि यं वयं द्विषः ॥१॥
 अथर्व यत् ते हरस्तेन तं प्रति हर योऽस्मान् द्वेष्टि यं वयं द्विषः ॥२॥
 अथर्व यत् ते अर्जस्तेन तं प्रति प्रत्यर्चं योऽस्मान् द्वेष्टि यं वयं द्विषः ॥३॥
 अथर्व यत् ते शोचस्तेन तं प्रति शोच योऽस्मान् द्वेष्टि यं वयं द्विषः ॥४॥
 अथर्व यत् ते तेजस्तेन तमेतेजसं कथुत योऽस्मान् द्वेष्टि यं वयं द्विषः ॥५॥ [४॥५]

॥२३॥ अवि.—अथर्व ॥ देवता—अथर्व ॥ छन्दः—१-४ समविष्णो विष्णो विष्णो ॥ २ स्वराश्च विष्णो

विष्णो विष्णो ॥

आपो यत् पुस्तस्तेन तं प्रति तप योऽस्मान् द्वेष्टि यं वयं द्विषः ॥१॥
 आपो यत् वो हरस्तेन तं प्रति हर योऽस्मान् द्वेष्टि यं वयं द्विषः ॥२॥
 आपो यत् योऽर्जस्तेन तं प्रति प्रत्यर्चं योऽस्मान् द्वेष्टि यं वयं द्विषः ॥३॥
 आपो यत् योऽशोचस्तेन तं प्रति शोच योऽस्मान् द्वेष्टि यं वयं द्विषः ॥४॥
 आपो यत् पुस्तस्तेन तमेतेजसं कथुत योऽस्मान् द्वेष्टि यं वयं द्विषः ॥५॥ [४॥५]

॥२४॥ अवि.—अथर्व ॥ देवता—आयुः ॥ छन्दः—१, २ अथर्वविष्णो पञ्चमि, ३, ४ अथर्वविष्णो पञ्चमि,

५ अथर्वविष्णो पञ्चमि, ६-८ अथर्व अथर्वविष्णो पञ्चमि ॥

शेरमक शेरम पुनर्गो अथर्व यातुः पुनर्हतिः किमीदिनः ।
 यस्य स्य तमच यो वः शरित् तमच स्या मांसान्येव ॥१॥
 शेरमक शेरम पुनर्गो अथर्व यातुः पुनर्हतिः किमीदिनः ।
 यस्य स्य तमच यो वः शरित् तमच स्या मांसान्येव ॥२॥
 शेरमक शेरम पुनर्गो अथर्व यातुः पुनर्हतिः किमीदिनः ।
 यस्य स्य तमच यो वः शरित् तमच स्या मांसान्येव ॥३॥
 तमचतमच पुनर्गो अथर्व यातुः पुनर्हतिः किमीदिनः ।
 यस्य स्य तमच यो वः शरित् तमच स्या मांसान्येव ॥४॥
 अथर्व पुनर्गो अथर्व यातुः पुनर्हतिः किमीदिनः ।
 यस्य स्य तमच यो वः शरित् तमच स्या मांसान्येव ॥५॥

उपेन्द्रे पुनर्यो यन्तु यातवः पुनर्द्विः किमीदिनीः ।

यस्य स्य तर्ज्ज यो वः श्राद्धेत् तर्ज्ज स्वा मांसान्यत्

1161

अर्हन्ति पुनर्धो यन्तु यातवः पुनर्दतिः किमीदिनीः ।

यस्य स्य तमेत्त यो वः प्राडैत् तमेत्त स्वा मांसान्यत्त

1161

भरुजि पुनर्यो यन्तु यातवः पुनरितिः किमीदिनीः ।

यस्य स्थ तमेत्त यो वः प्राडितु तमेत्त स्वा मांसान्पत्त

== ସୂଚୀ

॥ २४ ॥ अथिः—आत्मः ॥ देवता—वृद्धिर्वा ॥ कन्धः—१-२, ४ धनुस्तु; ५ मुरिगस्तु ॥

शं नो देवी पृश्निपर्वणं निर्धेत्या अकः ।

उग्रा हि कण्वजम्भनी चाम्भसि सहस्रवीण

॥ २६ ॥

सहमानेयं प्रथमा वृश्चिपर्यजायत ।

तयाहं दुर्धाम्नां शिरो वृधामि शुकुनैरिव

1120

कारयमात्रवश्यानेन यथै रफ़ाति जिह्विषेति ।

गुर्भदं कारणं नाशय पृथिविर्लु सहेस्य च

批發部

गिरिमेनां ॥ वैशय कस्याञ्जीवित्पोषणान् ।

तस्मिन् देवि पृथिव्यर्षमिदं ब्रह्मदृष्टिः

11811

परांच एतान् प्र शुद्ध कल्याणविवर्धनान् ।

तमांसि यत्र गच्छन्ति तत् शुभ्यदि। अनीगमम्

1141 [81=]

॥ २६ ॥ ऋषिः—सविता ॥ देवता—वसवः ॥ छन्दः—१, २ त्रिष्टुप्; ३ उपसिद्धिर्विद्युत् कृतो, ४ अनुविष्टुप्

५ अनुसूची ॥

एह यन्तु पशवो ये पंथेयुर्बाधुर्वेषां सहचारं भुजोर्ष ।

त्वष्टा येषां रूपधेयानि वेदास्मिन् तान् गोष्ठे संविता नि रच्यतु

11211

इमं गोष्ठं पशवः सं संवन्तु बृहस्पतिरा नृपतु प्रजानम् ।

सिनीयाली नपत्वाप्रमेपाभाजभूयो धनुमते सि यच्छ

॥३॥

सं सं स्रवन्तु पशवः समन्ताः समु पूरुषाः ।

सं ध्यान्वस्य या स्फुटतिः संस्त्रान्वेष इविषां जुहोमि

時刻

को० २, अ० ५, पृ० २)

५४

[कां० २, सू० २८ मं० ५ ॥

सं सिञ्चामि गर्वा क्षीरे सभाज्येन कलं रसम् ।
 संसिंहा अस्माकं धीरा ध्रुवा गायो भग्ये योग्ये ।
 आ देहामि गर्वा क्षीरमादौ धान्यं रसम् ।
 आदौ अस्माकं धीरा आ पत्नीरिदमस्तु तम् ।

11811

1194 [818]

॥ ५७ ॥ कविः—कविश्रुतः ॥ वेदः—१-२ ऋषिः, ३ यज्ञः, ४ इन्द्रः ॥ यज्ञः—समुद्रः ॥

॥ १॥ ॥ २॥ ॥ ३॥ ॥ ४॥ ॥ ५॥ ॥ ६॥ ॥ ७॥ ॥ ८॥ ॥ ९॥ ॥ १०॥ ॥ ११॥ ॥ १२॥ ॥ १३॥ ॥ १४॥ ॥ १५॥ ॥ १६॥ ॥ १७॥ ॥ १८॥ ॥ १९॥ ॥ २०॥ ॥ २१॥ ॥ २२॥ ॥ २३॥ ॥ २४॥ ॥ २५॥ ॥ २६॥ ॥ २७॥ ॥ २८॥ ॥ २९॥ ॥ ३०॥ ॥ ३१॥ ॥ ३२॥ ॥ ३३॥ ॥ ३४॥ ॥ ३५॥ ॥ ३६॥ ॥ ३७॥ ॥ ३८॥ ॥ ३९॥ ॥ ४०॥ ॥ ४१॥ ॥ ४२॥ ॥ ४३॥ ॥ ४४॥ ॥ ४५॥ ॥ ४६॥ ॥ ४७॥ ॥ ४८॥ ॥ ४९॥ ॥ ५०॥ ॥ ५१॥ ॥ ५२॥ ॥ ५३॥ ॥ ५४॥ ॥ ५५॥ ॥ ५६॥ ॥ ५७॥ ॥ ५८॥ ॥ ५९॥ ॥ ६०॥ ॥ ६१॥ ॥ ६२॥ ॥ ६३॥ ॥ ६४॥ ॥ ६५॥ ॥ ६६॥ ॥ ६७॥ ॥ ६८॥ ॥ ६९॥ ॥ ७०॥ ॥ ७१॥ ॥ ७२॥ ॥ ७३॥ ॥ ७४॥ ॥ ७५॥ ॥ ७६॥ ॥ ७७॥ ॥ ७८॥ ॥ ७९॥ ॥ ८०॥ ॥ ८१॥ ॥ ८२॥ ॥ ८३॥ ॥ ८४॥ ॥ ८५॥ ॥ ८६॥ ॥ ८७॥ ॥ ८८॥ ॥ ८९॥ ॥ ९०॥ ॥ ९१॥ ॥ ९२॥ ॥ ९३॥ ॥ ९४॥ ॥ ९५॥ ॥ ९६॥ ॥ ९७॥ ॥ ९८॥ ॥ ९९॥ ॥ १००॥ ॥

तस्य प्राशं त्वं जहि घो ने इन्द्राग्निदासति ।

अर्थि नो मूर्ति शक्तिभिः प्रसिद्धिमाप्नुते कथि

১৩১ [৫১২]

॥ ६८ ॥ अग्नि — वायुः १ ॥ देवता — १, २ अग्निः, वायुः, ३ विश्वदेवता, ४, ५ अश्विनः ॥ अन्तः —

सर्वमेव जेतुम् पर्यतामप्यं भेषमन्ये मृत्युर्वीं हिंसिषुः शुभं ये ।

मातेर्यं पुत्रं प्रमेणां कृपस्थं मित्रं ऐनं मित्रियात् पात्वांसः ॥१॥

मित्र एतं वरुणो वा शिवादां नृसम्यक् कृष्ट्वा संमिदानो ।
तदभिरेतो यमुनां विद्वान् निवा देवां जनिमा श्वेकि ॥२॥

स्वर्गशिखे पद्मना पायिवाणां ये ज्ञावा हव वा ये जनिव्याः ।
मेवं प्रायो इतिन्मो अंपानो मेवं भिवा वंविपुमो अविवाः ॥३॥

पौष्ट्यां पिता पृथिवी माता जगत्सु कृष्णतां संविदाने ।
पथा जीवा अद्वैतरूपस्य प्रायश्चानाम्यां सुविता शुभं दिवाः ॥४॥

इममेतन् आधुने वयमे नय प्रियं रेतो परुष मित्र राजन् ॥५॥
मातेरास्मा अदिशे गर्भं यच्च निरं देवा जुर्दधिर्यथास्तु ॥५॥ [५२]

यदन्तेरु तद् वाग्ने यद् वायुं तदन्तेरु ।

व॒द्यानां॑ वि॒श्वरूपा॑णां॒ मनो॑ शु॒भात्यौषधे॑

14811

एयमगन् पतिमामा जनिस्सामोऽदमागवस् ।

अस्यः इति च दृष्टुं यथा भवेन्नारं सदागमम्

144 [248]

॥ ३१ ॥ कावि — कावच ॥ द्रव्य — १ सही, २-६ विमिश्रितद्रव्य, ७ चन्द — १ चतुष्टय, २, ४ उपविषाद

विष्णुसुहृदी, ३, २ मार्च विष्णु ॥

इन्द्रस्य या मुक्षी हपत् जिमेरिश्चभ्य सदैव्या ।

तथा पितृभिः सं निधीन इषद्धा स्वस्यै इव

3121

• एष्टमष्टमवृद्धमपौ कुरुतेमहम् ।

अथपुनस्तर्गिभुवनान् क्रिमीन् यथेता जग्मयामासि

34911

अलगयद्दन् हन्मि महता जुषेन दूना अर्दना अरता अंधुमन् ।

शिवानशेषान् नि विरामि याथा यथा किमिच्छां न किंकुक्षिपाते

封要性

अन्वो-न्म शीर्षेणप्रेमयो पादिये निर्मीन् ।

अथस्वरं व्यञ्जयन्निमीन् एवेता जन्मयामसि

11411

ये त्रिमयः परमेशु बनेष्वोर्वशीषु पशुष्वप्यन्तः ।

ये अस्माकं वृन्त्यमाविनिशुः सर्वं तद्धन्ति जनिंश्च किमीषाम्

11.2.11 [515]

॥ ३२ ॥ प्रणि — प्रणम्य ॥ देवता — शक्ति ॥ ३३ ॥ — १) निपादभुविभाषणी, २-४ अनुदृष्टः, ५ अन्वयः।

कुरुरिषिकः ॥

उपशान्तित्यः गिभीन इन्तु निम्रोचन् इन्तु शिपिणि ।

ये अन्तः निर्मणो नति

11 2 11

निश्चयेन चतुरस्रं त्रिभिः सातकुमहेनम् ।

शुभाभ्यस्य पुष्टीरपि तृद्यापि यच्छिरः।

13914

अत्रिरुद्र षः विमयो इन्मि परमृगर्जमदप्रियव ।

अगस्त्यस्य ब्रह्मज्ञा सं विनश्यद् विभीनः

註釋19

इतो राजा किमीणामुतैर्वा स्थतिर्हता ।

इतो हुतमाता किमिद्वज्राता हुतस्वेष्टा

॥४॥

हुतातां थस्य देशसो हुतासुः परिवेशतः ।

अयो ये क्षुल्लका इव सर्वे ते किमयो हुताः

॥५॥

प्र ते सृणामि पृष्टे याम्यो वितृदापति ।

मिनरि ते कृपुम्भे यस्ते विप्रधामः

॥६॥ [६।२]

॥ ६३ ॥ आशिः—अश्वो ॥ देवता—यजमानविशेषणम् ॥ इन्द्रः—१, २ कृपुम्भे, ३ कृपुम्भेपुत्रम्, ४ कृपुम्भे

मिनरिपुत्रम्, ५ कृपुम्भेपुत्रम् विराट् कृपुम्भे, ६ कृपुम्भेपुत्रम् विप्रधामम् ॥

अवीभ्यां ते नसिकाभ्यां कर्षाभ्यां हृष्यदधि ।

यक्ष्म शीर्षयर्षि मरिस्तप्यामिहाम्या वि वृहामि ते

॥१॥

ग्रीवाभ्यांस्त उष्णिहाभ्यां कीर्त्ताभ्यां अनूययात् ।

यक्ष्म दोषयर्षिभ्यां वाहुभ्यां वि वृहामि ते

॥२॥

इदयात् ते परि वल्लोमो हलीक्यात् प्राश्रभ्याम् ।

यक्ष्म मरिस्ताभ्यां प्लीहो यक्ष्मस्ते वि वृहामि ते

॥३॥

आग्नेय्यस्ते गुदाभ्यां मनिष्ठोरुदरादधि ।

यक्ष्म कृदिभ्यां प्लाशेर्नाभ्यां वि वृहामि ते

॥४॥

ऊरुभ्यां ते अक्षीयज्ञयां पाणिभ्यां प्रपेदाभ्याम् ।

यक्ष्म मनुष्यं धोषिभ्यां भासदं मरिस्तो वि वृहामि ते

॥५॥

शंसिभ्यस्ते मुक्तभ्यां स्नायभ्यां धूमनिभ्याः ।

यक्ष्म पाणिभ्यामङ्गुलिभ्यां मरिस्तो वि वृहामि ते

॥६॥

अङ्गेऽङ्गु लोर्ललोम्नि यस्ते पर्वणिपर्वणि ।

यक्ष्म त्यक्ष्मं ते ययं पक्ष्मपक्ष्म वीर्धेक्ष्म विव्यक्ष्मं वि वृहामि ते

॥७॥ [६।२]

॥३४॥ आशिः—अश्वो ॥ देवता—१ यक्ष्मपतिः, २ देवता, ३ यक्ष्मपतिः, ४ यक्ष्मपतिः, ५ यक्ष्मपतिः, ६ यक्ष्मपतिः ॥

इन्द्रः—विप्रधाम ॥

य ईदं पशुपतिः पशूनां चतुष्पदाशुत यो द्विपदाशु ।

निष्कीतः स मादिर्य भामपेतु रायसोषा यजमानं सचन्ताम्

॥१॥

प्रमुञ्चन्तो सूर्यस्य रेतो गातुं चक्षुः यजमानाय देवाः ।
उपाकृतं शशमानं यदस्पात् त्रियं देवानामप्येषु पापं ।

॥२॥

ये वृध्वाणामनु दीध्याना अनैवेन्तु मर्नसा चक्षुषा च ।
अग्निष्टानमे प्र हुंभोक्तु देवे त्रिधर्षा भुजया संरयन्तः ।

॥३॥

ये ह्यमराः पशवो त्रिधर्षाः त्रिधर्षाः तन्तो वदुर्वैरूपाः ।
वापुष्टानमे प्र हुंभोक्तु देवाः प्रजापतिः प्रजया संरयन्तः ।

॥४॥

प्रजानन्तः प्रसिं वृहन्तु पूर्वै मातमङ्गैर्यः पर्वचरन्तम् ।
दिर्वं गच्छ प्रसिं तिरा जगिर्ः स्वर्गं याहि पुथिर्मिदेषुपार्तः ।

॥५॥ [६।३]

॥३६॥ अग्नि — अग्निः ॥ देवता — विष्णोः ॥ अन्तः — १ वृध्वाणामो विष्णुः, २, ३ विष्णुः, ४, ५ अग्निः विष्णुः ॥

ये भुवर्षन्तो न वदन्त्यान्धुर्षान्धुर्षाः अन्तरत्प्यन्तु धिष्णयाः ।
॥ तेवमिदया दुर्मिष्टिः तिरा [ति] नस्तां कृत्वा त्रिधर्षा

॥१॥

यपतिमुपय एनसाहुनिर्मकं प्रजा अन्तुध्वाणम् ।
मुध्वा, नस्तोक्तान् पावुः पशु सं नृपिः सजत त्रिधर्षा

॥२॥

अदान्पाल्लोमवान् मर्षवानो यप्रस्य त्रिदाम्स्तये न धीरः ।
यदेनमकृत्वा पुद् एव तं त्रिधर्षान् प्र हुंभो स्वास्तये

॥३॥

चोरा अपयो नयो अस्तोऽप्यधुर्विदो मर्षाव सत्यम् ।
हृद्वर्षानये महिष धुवधमो त्रिधर्षान् नमस्ते पादास्मान्

॥४॥

पुद् एव यतुः प्रभृतिर्हृत्वं न वाचा धीर्वेण मर्षाव जहोति ।
इमं यमं तिरा त्रिधर्षा देवा यन्तु शुभनस्पमानाः

॥५॥ [६।४]

॥३६॥ अग्नि — अग्निदेवः ॥ देवता — १ अग्निः, २ सोमः, अर्षा, वाता ३ वागीश्वरी, ४ इन्द्रः ५ सूर्यः,
६ अथर्वः, ७ विष्णुः, ८ मरुतः, ९ योनिः ॥ अन्तः — १ अग्निः विष्णुः, २, ३-५ अथर्वः,
६, ७ विष्णुः, ८ विष्णुः अथर्वः ॥

आ नो अमे सुधति संभुतो यीमेदिमा इमर्ता सह नो मर्मेन ।
जुष्टा षोष्ठा समनेषु वस्तुषोषं पत्या शौभगमस्तुषु

॥१॥

सोमं जुष्टं प्रतो जुष्टमर्घ्यम्हा संभृतं भगम् ।

धातुर्देवस्य सत्येन कृणोमि पतिवेदनम्

॥२॥

इयमग्ने नारी पतिं विदेष्टु सोमो हि राजा सुमर्गा कृणोति ।

सुधाना पुत्रान् महिषां भवति गत्वा पतिं सुमना वि राजन्तु

॥३॥

यथास्त्रो मघर्षधाहरेण प्रियो भृगाणां सुपर्दा वृधूष ।

एवा भगस्य जुष्टेयमस्तु नारी सन्धिरया पर्याचिराधयन्ती

॥४॥

भगस्य नायमा रोह कृणोमनुपदस्वतीम् ।

तयोपप्रतारय यो वरः प्रतिक्राम्यः

॥५॥

आ क्रन्दय धनपते वरमाप्तेनसं कृणु ।

सर्वं प्रदक्षिणं कृणु यो वरः प्रतिक्राम्यः

॥६॥

इदं हिरण्यं गुल्गुल्वन्मनीषो अयो भर्गः ।

एते पतिम्यस्त्वामदुः प्रतिक्रामाय वेत्तेदे

॥७॥

आ त्वं नयतु सविता नयतु पतिर्यः प्रतिक्राम्यः ।

स्वमस्यै धेक्षोपधे

॥८॥ [६।५]

॥ इति द्वितीयं वचनं समाप्तम् ॥

अथ तृतीयं काराडम्

॥ १ ॥ अग्नि — अथर्व ॥ देवता — १ अग्नि, १ मरुत २-१ इन्द्र ॥ अन्ध — १, ४ विष्णु २ विराड्गामी भुरिक्
विष्णु ३, १ अमुष्ण ४ विराट् पुरव्यान्

अग्निर्ना शत्रून् प्रत्येतु विद्वान् प्रतिदहन्मिश्रंस्तिमसंविष् ।
स सेनां मोहयन् परेषां निर्हेस्तांश्च कृणवज्जातरोदाः ॥१॥

यूपमुग्रा मेरुत इदृशं स्यामि श्रेष्ठं युगलं सहध्वम् ।
अमीषणान् दस्यो नाधिता इमे अग्निर्हे पां दूतः प्रत्येतु मिद्वान् ॥२॥

अग्निर्सेनां मेघवक्ष्माश्वेक्ष्यतीममि ।
पुत्रं तामिन्द्र वृत्रहन्मिथं दहते प्रति ॥३॥

प्रयुत इन्द्र मृजता हरिभ्यां अ ते वक्षः प्रमृण्येतु शत्रून् ।
जहि पूर्वोचो अन्त्यः पराचो विष्णुः सत्यं कृणुहि चित्तर्षेणम् ॥४॥

इन्द्र सेनां मोहयामिगोणम् ।
अग्नेर्गतिस्त्य भ्राज्या शत्रुं विष्णो मि नाशय ॥५॥

इन्द्र सेनां मोहयतु मरुतोऽन्नन्नवोजेता ।
वर्षध्वमिषा दंष्ट्रा पुनरेतु पराजिता ॥६॥ [१।१]

॥ २ ॥ अग्नि — अथर्व ॥ देवता — १, २ अग्नि, १, ४ इन्द्र, २ वी, १ मरुत ॥ अन्ध — १, ४, १ विष्णु,
२-१ अमुष्ण ॥

अग्निर्ना दूतः प्रत्येतु मिद्वान् प्रतिदहन्मिश्रंस्तिमसंविष् ।
॥ चित्तानि मोहयतु परेषां निर्हेस्तांश्च कृणवज्जातरोदाः ॥१॥

स्यमप्रिमृषुहृन् यानि चित्तानि वो हृदि ।
मि वो धष्टरोर्युः प्र वो यमह सृजेतः ॥२॥

इन्द्रं चित्तानि मोहयन्वर्षाजकृत्या चर ।

अग्नेर्वातस्य धाव्या तान् विपुचो वि नाशय

॥३॥

व्याकृतय एषामितायो चित्तानि मृक्षत ।

अथो यदुद्येषां बुद्धि तंदेषां परि निर्जेहि

॥४॥

अमीषां चित्तानि शक्तिमोहयन्तो मृदाणाङ्गान्मध्वे परेहि ।

अभि प्रेहि निर्देह हस्तु योऽर्थाद्यामित्रांस्तर्पसा विष्य शर्वन्

॥५॥

असी या सेनां महतः परेषामस्मानैत्यन्योर्जेता स्वर्षमाना ।

तां विधत्त तमुत्तार्षणेन यर्षेयामन्यो अन्यं न जानात्

॥६॥ [१२]

॥ ३ ॥ अग्निः—अपर्वी ॥ देवताः—अग्न्यादयो सप्तऋषयः ॥ वन्दः—१, २, ५ विष्णुः, ३ अश्वत्थाम इतिक्
वह्मिः २, ५ अश्वत्थम् ॥

अर्विकदत् स्तथा इह संवदग्ने व्यधिश्व रोदसी उरुषी ।

मुञ्चन्तु त्वा मरुतो विश्वेदस्तु आमुं नेष नर्मसा रातर्द्वयम्

॥१॥

दूरे यित् सन्तमरुदास्त इन्द्रया व्यापयन्तु सख्याय विप्रम् ।

यद् गावश्चैर् बुद्धिर्माकर्मस्मै सौवामणया दर्शयन्त देवाः

॥२॥

अजयस्तथा राजा वरुषो ह्ययतु सोमस्ता ह्ययतु र्वर्षिभ्यः ।

इन्द्रस्ता ह्ययतु विश्वस्य आभ्यः श्येनो भूया विरा आ पत्रेयाः

॥३॥

श्येनो इवमे नयत्वा परस्मादन्मन्त्रे अर्षेहर्षं परन्तम् ।

अभिना पथ्या कृणुतां सुगं तं इमे संजाता अभिसंविशध्वम्

॥४॥

ह्वयन्तु त्वा प्रतिजुनाः प्रीति मित्रा खेवृयत ।

इन्द्रायी विन्वे देवास्ते विशि चैर्मपदीधरन्

॥५॥

यस्ते हर्वं विवर्दत् सजातो यश्च निष्टर्षः ।

अवाप्रमिन्द्र तं कृत्वापेममिहर्वं गमय

॥६॥ [१३]

॥ ४ ॥ अग्निः—अपर्वी ॥ देवताः—इन्द्रः ॥ वन्दः—१ अमर्षी २, ३, ५, ७ विष्णुः, ५, ८ अश्वत्थम् ॥

आ इवो गन् रात्रं सुह वरुषेर्गर्देहि ग्राम् विद्यां पतिरुक्ताद् त्वं वि रीज ।

तवीत्वा रामन् प्रदिशो ह्ययन्तुपतयो नमुस्वो भवेद

॥१॥

त्वां विज्ञो धुरातो राग्यामि त्वामिमाः प्रदिशुः पञ्च देवीः ।	
वर्षमन् राप्रसमे कुरुदि अपस्व ततो न उग्रो वि मेजा वर्षनि	॥२॥
अथ त्वा यन्त इविनेः सज्जाता अविर्दतो अनिरः सं धराते ।	
जायाः पुत्राः सुमनसो भवन्तु युद्धे धर्षिं प्रति परयासा उग्र ।	॥३॥
अधिना त्वाग्ने मिश्रवरुणोमा विर्ये देवा मरुतस्त्वा हृपन्तु ।	
अथा मनो यमुदेयाय कुरुष्व सतो न उग्रो वि मेजा वर्षनि	॥४॥
या म द्रव परमस्याः परायतोः शिषे ते द्यावापृथिवी उमे स्ताम् ।	
सद्वयं राजा वरुणस्तथाह स त्यापमद्वत् उपेदमेदि	॥५॥
एन्द्र मनुष्याः पेरि सं सप्तारस्या वरुणैः संविदानः ।	
स त्यापमद्वत् इवे सधस्ये स देवान् वंछत् स ठे कहरणाद् विराः	॥६॥
पृथ्या विवतीर्विदुषा विरुषाः सर्वाः सुहस्य वरीयस्वे श्वान् ।	
सास्ता सर्वाः संविदाना ह्वयन्तु दशमीमुग्रः सुमनां यशोद	॥७॥ [१४]
॥ ५ ॥ अग्ने—अग्नी ॥ देवता—सोमः, पर्षमणि ॥ अन्तः—१ उग्रोऽनुपपत्तिपुत्रः, २, ३, ४—अनुपपत्तिः	
५ मिथुः न विरुहतेरुहती ॥	

आपमेगन् पर्षमणिर्विही वल्लेन प्रमुशान्सपमान् ।	
मोनो देवानां पय गोपधीनां वर्षता सा मिन्स्वरमपायन्	॥१॥
मयि क्षत्रं पर्षमणे मयि धारयाद् शयिम् ।	
अथ राप्रसपोमीपुर्गे निनो भूयामहृणमः	॥२॥
यं विदुषुर्षमसती गुह्यं देवाः शिषं प्रविम् ।	
समस्मन्व सारापुषा देवा ददन्तु मर्ते	॥३॥
सोमेस्य पर्यः सद्य उग्रमश्वनिर्द्वेष्ट इतो वर्षमेव शिशुः ।	
तं विवासं युद्ध रोचमानो दीपौयुत्ताय शतशोदाय	॥४॥
आ मारुधन् पर्षमणिर्विहा अविष्टतात्पे ।	
यथाग्नेपुत्रोऽष्टान्ययम्ब उव संविदः	॥५॥
ये धीवानो रथग्राः कुरीरा ये मेनीविशः ।	
उपस्तीन् पर्षं मर्षं त्वं सर्वान् कुरुष्वमितो जनान्	॥६॥

ये राजानो राजकृतैः मृता शोभयन्ति ये ।

उपस्तीन् वर्णं मयं त्वं सर्वान् कुरुमिती जनान्

॥७॥

पुण्योऽसि सन्पानः सर्वोनिर्वसि दीरेण मया ।

संवत्सरस्य तेजसा तेन यज्ञमि त्वा मणे

॥८॥ [१४]

॥ ६ ॥ अति—अवधीर्जः पुरुषः । देवता—अथत्यः ॥ कृता—अनुष्टुप् ॥

पुमान् पुंसः परिजातोऽथत्यः त्वद्विराट्पतिं ।

स इत्तु शशून् माम्काम् यानुदं द्वेष्मि ये न माम्

॥९॥

तान्मत्स्य निः शृणोहि शशून् वैवाधु दोषतः ॥

इन्द्रेण वृद्धसा मेदी मित्रेण वरुणेन च

॥१०॥

मयाश्चत्थ निरमन्तोऽन्तर्महस्पतिं ये ।

एवा तात्सर्वास्मिर्महस्पि यानुदं द्वेष्मि ये न माम्

॥११॥

यः सहमान्धरति सासहान इव ऋषयः ।

तेनोद्यत्य त्वया ययं सुपत्नान्तसहिषीमहि

॥१२॥

मिनर्षेमान् निर्ध्वंतिमुरयोः पादौरग्नोक्थेः ।

अथत्य शशून् माम्काम् यानुदं द्वेष्मि ये न माम्

॥१३॥

मयाश्चत्थ यासस्पत्नान्तोर्हन् कृष्युपेऽर्धरान् ।

एवा मे शमोर्ध्वान् विध्वग् मिच्छु तद्वैश्व च

॥१४॥

तेऽपुत्राण्युः प्र प्लवन्तां छिन्ना नीविषु वर्धनात् ।

न धिक्प्राधर्म्यतान्तां पुनरस्ति विवर्धनम्

॥१५॥

मैवात्तु तुदे मनेसा प्र चित्तेनोत्त प्रज्ञाया ।

मैवान् वृषस्य शार्त्तमाश्रुत्यस्य जुदामदे

॥१६॥ [२१]

॥ ७ ॥ अति—सुखप्रियः । देवता—१-३ इतिवः, ४ विपुली शरके, ५ अथत्यः, ६, ७ अथमयाशमम् ॥

अन्तः—१-२, ७ अनुष्टुप्, ३ सुविगुण्ठम् ॥

इतिरस्यं रघुपदोऽसि श्रीर्षिर्षि भेषजम् ।

स त्विन्द्रियं विपालमा भिपुचीन्यन्तनशत्

॥१७॥

अतु त्वा हरिणो वृषा पञ्चिभृत्पितृकमीव ।
पितृणो नि प्यं सुपितृं यदस्मै चेन्नियं वृद्धि ।

॥२॥

अदो यद्वरोचंते चतुष्पत्तिमि च्छुद्धिः ।
देना ते सर्वं चेन्नियमद्वैत्यो नाशयामसि

॥३॥

असू ये द्विदि सुभगे विवृतौ नाम तारके ।
पि चेन्नियमप्यं सुव्यवसायधुपं पाशोमुत्तमसु

॥४॥

आप इव पा दे मेपुजीतापौ जमीयुवातेनीः ।
आपो निबन्ध भेदजीस्तास्त्वा सुच्यन्तु चेन्नियात्

॥५॥

यदास्तुते शिपमापायाः चेन्नियं र्ज्ञां व्यानरो ।
येदाहं वस्य मेपुजं चेन्नियं नाशयामि रमत्

॥६॥

अपुत्रासे मर्चनाशामपकास उपसामुत्त ।
अपुत्रास्य सर्वं दुर्भूतमप्यं चेन्नियमुत्तमत्

॥७॥ [२।६]

॥ ८ ॥ मने — अथवा १) देवा — १-४ मित्रादयो विरुधे देवाः २, ३ मने ॥ अन्तः — १, २ मित्रादयः २, ३
अथवा ३) पितृणां हरिणीणां चतुष्पत्तिमि च्छुद्धिः २ अतु च्छुद्धिः ॥

आ मातु मित्रं श्रुतमिः कल्पमानः संश्रियन्तु पृथिवीपुष्टिर्वाणि ।
अपुत्रास्यं वरुणो राघुपतिर्नृहृद् राष्ट्रं संश्रियं दधातु

॥१॥

प्राता रातिः संविहदं सुपन्तामिन्दुस्रष्टा प्रति श्रियन्तु मे वनः ।
दुपे देवीमर्दिक्षि राष्ट्रं च सजातानां मध्यमेष्टा यथाशानि

॥२॥

दुपे सोमं सपितारं नमोऽग्निर्विधानाद्विद्यो अहमुचरत्वे ।
अपुत्रास्यं दीदायद् दीर्घमेव संजातैरिन्द्रोऽप्यतिष्ठतिः

॥३॥

इहेदेताय न परो गेवायेयो गोवाः पुष्टपतिर्नृ आनेव ।
अस्मै कामापोपं कामिर्नृविश्वं यो देवा तपसंयन्तु

॥४॥

सं यो मनोति सं मृता समारूढीर्नमामसि ।
अमी ये विवृता स्पन्त रान् वः सं नेमयामसि

॥५॥

इदं ईम्यामि मर्नता मर्नोमि मर्नं चिचमत्तु चिचेमिरेत ।
मत्तु वरोपु इदं यानि वः कृणोमि मर्नं यावन्नुवरमानं एतं

॥६॥ [२।३]

इडापास्पदं घृतमेतु सरीसृपं जातवेदः प्रति हुन्वा घृषाम ।

॥६॥

ये ग्राम्याः पूजायै विचरुपास्तेषां सज्जानां भक्षि रन्तिरस्तु

आ मो घृष्टे च पोषं च सवि देवानां सुमन्ती रपाम ।

पूयि देवं परो पतु सुवर्णा पुनस्त पत ।

॥७॥

सर्वान् यजान्तस्त्रिजतीपमूर्जे न आ मर

आयमेगन्तंपरसुरः परिवराष्टके त्वं ।

सा न आदुग्मती प्रजा रायसोषेण सं सृज

॥८॥

श्रुतु यज श्रुतपतीनारुतास्तु हापनान् ।

समाः संवत्सुरान् माह्वान् भुतस्य पतये यजे

॥९॥

श्रुतुभ्येष्यातुयेभ्यो मन्त्रयः संपत्तरेभ्यः ।

धात्रे विधात्रे तमवे भुतस्य पतये यजे

॥१०॥

इदंया शुद्धतो ययं देवान् घृतवता यजे ।

गृहानलुभ्यतो वयं सं विश्वेभ्यो गोमेतः

॥११॥

एकादुका तपसा तुष्यमाना जुजाल गर्भे भविमानमिन्द्रम् ।

तेन देवा व्यसिहन्तु शत्रून् इन्ता दस्युनामभ्युच्छ्वीपतिः

॥१२॥

इन्द्रपुत्रे सोमपुत्रे इदितार्ति प्रजापतेः ।

कारानुस्मार्कं परम् प्रति श्रद्धादि नो इविः

॥१३॥ [२५]

॥ ११ ॥ अजे — यजान्, भुजङ्गिणम् ॥ देवता — इन्द्रादौ, याजुः, वयसवतामम् ॥ वन्द्य — १-३ त्रिष्टुप् ;

४ याम्भिमनो जायते, २, ३ यजुस्तुप्, ५ ययिवाभुहरीयमां यय्यापृष्टिः ।

॥ यदपरा वृहतीयमी जयती ॥

मुन्नामि ररा इविषा जीवनाय कर्मज्ञतयस्मादृत राजययमात् ।

अतिर्जिप्राह यष्टेवर्देन तस्या इन्द्रम्यी प्र सुसुक्तमेनम्

॥१॥

पदि तिकापूरदि च कर्त्तौ यदि स्यायोर्न्विकं नीति शुभ ।

तमा ररामि निर्ययेदुपस्थादस्पर्धमेनं शतशौरदाय

॥२॥

सदृष्टायेण शतवर्षेण शतायुषा इविषादीर्घमेनम् ।

इन्द्रो यर्धेन शूरदो नपात्यवि विरवस्य इदितस्ये पात्य

॥३॥

शतं जीव शरदो वर्षमानः शतं ईमन्ताञ्छुतं वसन्तान् ।
 शतं तु इन्द्रोऽग्निः संविता बृहस्पतिः शतस्यैव इविशार्हापिमेनम् ॥४॥
 प्र विशतं प्राणायानाननृत्वादीवि वनम् ।
 न्यरेन्ये येन्तु मृत्यो यानाद्भुतिरानृत्तम् ॥५॥
 इदं स्तं प्राणायानो मापं मातमिहो युवम् ।
 शरीरमस्याङ्गानि अस्सं वसं पुनः ॥६॥
 जरायं त्वा परि ददामि जरायं नि धूवांमि त्वा ।
 जरा त्वा भुक्ता नैष्ट न्यरेन्ये येन्तु मृत्यो यानाद्भुतिरानृत्तम् ॥७॥
 अग्नि त्वा अग्निमाहितं वायुचर्ममिव रज्ज्वा ।
 यस्त्या मृत्युरभ्यर्षत् जायमानं सुप्राशयो ।
 तं तं मृत्यस्य हस्तोभ्यामुदंमुच्यन् पृष्टुर्पातैः ॥८॥ [३।२]

॥ १२ ॥ शतं.—अष्टा ॥ देवता—आङ्गा, वातमौल्यि ॥ इन्द्र — १, ७, २ मिष्टुपु, २ विष्टु लपती, ३ पृष्टी,
 ४ शमीमौल्यि वातमौ, ५ वायुचर्मपु, ६ अग्नि (१, मिष्टुपु) मिष्टुपु, ७ अष्टुपु ॥

इदं ध्रुवां नि विनोमि शालां येनं तिष्ठति धृतमुच्यमाणा ।
 तां स्यां शाले सर्ववीरः सुवीरः अरिहरीर उप् सं वीरम् ॥१॥
 इदं ध्रुवां प्रमि तिष्ठ शालेऽपर्यवती गोमती सुवर्तावती ।
 ऊर्जस्वती पुरावती पर्यवत्युच्यते मृते मौर्वगाय ॥२॥
 ध्रुवमिति शाले बृहच्छेन्दाः प्रतिभग्या ।
 आ री यरती गेमेदा कुमार आ येनः सायमास्यन्दमानाः ॥३॥
 इमां शालां सविता प्रमुष्टिन्द्रो पृष्टपतिर्नि विनोतु प्रजानम् ।
 उच्यन्तुना मरुतो धृतेन मर्षो नो राजा नि कृषिं वनेतु ॥४॥
 मानस पति शरणा स्योना देवी देवमिनिर्वितस्येयं ।
 वणं यस्ताना सुमना अस्तस्त्वमथास्मभ्यं सुदवीरं रयि दाः ॥५॥
 अतेन स्पृणामधि रोद वंशोभो विराजन्वर्ष बृहत्त्व शार्ङ्गम् ।
 मा तं रिपञ्चपञ्चरीं गृहाणां शाले शतं जीमि शरदः सर्ववीराः ॥६॥

एमां कुंभारस्तस्मात् आ पुस्तो जगता सुद ।

॥७॥

एमां परिस्तुतः कुम्भ आ दुग्धः कुलशेखरः

पूर्वा नोरे प्र मर कुम्भमेतं घृतस्य धारामूर्तेन संमृताम् ।

॥८॥

इमां पादामूर्तेना * समरस्थीहापृतममि रंवात्येनाम्

इमां आपः प्र मराम्मयद्दमा बन्धनार्थिनीः ।

॥९॥ [३१]

गुराक्ष प्र सौदाम्यमूर्तेन सुराशेना

॥ १३ ॥ मणि — यय ॥ देवता — सिद्धि, आय, वरय ॥ चन्द — १ मिष्टदुग्ध, २-४, ५ अत्रुद्ध, ६ मिष्टदुग्ध, ७ मिष्टदुग्ध (१, सूरि पट्टि) ॥

२ मिष्टदुग्ध, ३ मिष्टदुग्ध (१, सूरि पट्टि) ॥

यदुदः संप्रयतीतहारनंदता इते ।

तस्मादा नृपोऽ नमः स्य ता धो नमोनि सिन्धुः

॥१॥

यत् शेषिता परेणेनाच्छीर्षं समरंरात ।

तदाप्नोदिन्द्रो धो युवीस्वस्मादापो अर्जुं हव

॥२॥

अपरांमं स्पन्दमाना अवीररत धो दिरुम् ।

इन्द्रो वः शक्तिमिदंवीस्वस्मात् धार्म्यं धो द्वितय

॥३॥

एते धो देवोऽर्पतिष्ठत् स्पन्दमाना यथाशुभम् ।

उदामिपुर्वादिशि तस्माद्दुष्टपुष्ट्यते

॥४॥

आवो मुद्रा धृतमिदं आसन्नमिदं मिष्टस्वय इत् ताः ।

सीरो रतां मधुस्यारंशुभ आ मां प्राग्नेन सुह वर्षेता गमेत्

॥५॥

आदिन् परमाम्बुत धो मृगोन्मा मा घोरो गच्छति वाट् माहाय ।

मन्यं मेजानो अमृतस्य शर्दि हिरण्यरणां अर्चयं यदा वः

॥६॥

इदं यं आपो इदंममं पुस्त श्रीतारता ।

इरेत्यमेतं शक्तिर्वैजदं येगुर्वाभि वः

॥७॥ [३३]

॥ १४ ॥ मणि — यय ॥ देवता — गोह, अर्चयामो अत्रोत्ता ॥ चन्द — १-२ अत्रुद्ध, ३ अर्चो मिष्टदुग्ध ॥

तं वो गोष्ठेन गुपटा सं रय्या सं सुधूत्सा ।

अर्जुनस्य यक्षाम् तेनां यः ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

॥१॥

* अत्रुद्धोत्ता ॥ इति ॥ ॥ ॥ ॥

सं वः सृजत्वयमा सं पूषा सं बृहस्पतिः ।

समिन्द्रो यो धनञ्जयो मयि पुष्यत यद् वष्टुं ॥२॥

संजग्माना अर्विम्पुषीरस्मिन् गोष्ठे करीषिणीः ।

विभ्रंतीः सोम्यं मध्वनमीवा उपेतन ॥३॥

इद्वैव गावो एतन्नेहो शकैव पुष्यत ।

इद्वैवोत प्र जायध्वं मयि संज्ञानपस्तु यः ॥४॥

शिषो यो गोष्ठो भवतु शारिशाकैव पुष्यत ।

इद्वैवोत प्र जायध्वं यथा यः सं स्तेजामसि ॥५॥

मयो गावो गोपतिना सचक्षमयं यो गोष्ठ उह पौपयिष्ठः ।

श्रववेविण् वदुता भवन्तीर्जाया जीवन्तीरुप यः सदेम ॥६॥ [३।४]

॥ १५ ॥ अति—समयो (पयकनामः) ॥ देवता—१ इन्द्र, २ पश्यावः, ३ अग्निः, ४ अश्वः विमपयः,

५ वेका, अग्निः, ६ वेका, इन्द्र, प्रजापति, समिन्, सोमः, शरिः, ७ वैश्वदेवः,

८ जातवेदः ॥ कन्द—१ भुवि, मित्रुषु, २, ३, ४ मित्रुषु,

५ वदुता वृद्धागमो विरावपतिः, ६ विराट्,

अगती, ७ अतुष्टुः, ८ मित्रुषु मित्रुषु ॥

इष्टमहं वृषिर्न चोदयामि त न ऐतं पुराणा नो अस्तु ।

नुदभराति परिवन्दिनं मृगं स ईशानो धनुदा अस्तु मदीय ॥१॥

ये पन्थानो बहवो देवपाना अन्तरा चात्रापृथिवी संचरन्ति ।

ते मां लुपन्तां पयसा घृतेन यथा अरिरा धनमाह्रायि ॥२॥

दुधेनाग्नं दृच्छमानो घृतेन जूहोमि दध्यं तस्ते बर्हाव ।

पावदीशो व्रतणा वन्दमान इमां दिव्यं शतसेयाय देवीषु ॥३॥

कुमारमेन शुरणिं भीमयो नो यमध्वान्मगान दूरम् ।

शुनं नो अस्तु प्रपुणो विक्रमश्च प्रतिपुणः फलिनं मा कृणोत ।

इदं दध्यं सविदानो जुषेयां शुनं नो अस्तु चरितुस्त्येवं च ॥४॥

येन धनेन प्रपुणं चरामि धनेन देवा धनमिच्छमानः ।

तन्मे भूयो भवतु मा फलीयोऽसौ सात्तमो देवान् इविषा नि वेध ॥५॥

येन धनेन प्रपुं चरांमि धनेन देवा धनमिच्छमानः ।

सस्मिन् म इन्द्रो रुचिमा दधातु प्रजापतिः सविता सोमो अग्निः।

11511

उप त्वा नमसा उपे होतर्विभानर स्तुमः ।

स नः प्रजास्यत्तमम् गोपुं प्राप्तेषु जासृदि

1151

विश्वाहा ते गदमिद्धरेमाश्रयिव तिष्ठते जातवेदः ।

रायसोपेणु समिदा मदन्तो मा ते अग्ने प्रविवेशा स्याम

[८] [३१५]

॥ १६ ॥ करि — प्रथमो ॥ देखा — १ चम्पोज्झाद्वयो मन्त्रोक्त, २-४ भगवत्; ७ उपाः ॥ कन्द — १ आपी

जगती, २, ३. ६-७ त्रिष्टुप्, ४ भुक्तिकृ पद्यः ।।

प्रातरग्निं प्रातरिन्द्रं दयामदे प्रातर्मिशारं रुषा प्रातरभिना ।

प्रातर्भोगं पूषणं ब्रह्मलक्ष्मिं प्रातः सोममुत रुद्रे ईशमदे

9219

प्रातर्भित्तं भगवन्मयं देवाग्दे ययं पुत्रमर्दितेषां विधत्ता ।

आध्रधिदु यं मन्यमानस्तुरखिदु राजा चिदु यं गर्ग मवीस्याह

44219

भग प्रवेतर्भग सत्यसुखो भगोमां प्रियप्रदया ददयः ।

भग॒ प्र णो॑ जन॒प॒ गोभिर॑स॒र्भेन॒ प्र सृ॑मि॒र्न॒वन्तः॑ स्यान्

03211

उत्प्रेक्षणी भागदन्तः स्यामोत मपिरन ठन मध्ये अस्मि ।

उद्योदितौ मयपुन्यपूर्णेव पयं देवानां सुमती कर्णम

11811

भगं एष मर्गद्वौ अस्तु देवस्तेनो वयं भगवन्तः स्याम ।

तं स्या भगु सर्वे इज्जोऽहोमि स नो भग पुरस्ता भवेत्

14211

समर्पणयोग्यां नमस्त दधिकर्मेभ्यः शर्चये पश्यात् ।

अर्याचीने वंमुरिदं मर्ग मे ग्यमियाथा यानिन था वंदन्त

1181

अन्धारादीर्घोर्मतीर्न उपाती वीर्यती। सद्यःच्युत भवः ।

पूतं दुराना रिभतः प्रपीता युयं पाव स्वस्तिभिः सदा न

1997

॥ १७ ॥ अथ विजयिनि- ॥ देवता-सीता ॥ अन्ध- १ काशी गङ्गात्री, २, ३, ४ विष्णुपुत्र, ५ परमा पद्मिनी ॥
५, ६, अतुलपुत्र ॥ विष्णु श्रवणविष्णु ॥ विष्णुपुत्र ॥

मौरी पुष्पान्ति कृपया युगा वि तन्वते पुर्यद ।

घीरां देवेषु गुप्तर्या

31211

* १-४, २ अथा, अस्तिवा, च इन्द्र- ६ दधिजवा, अस्तिवा ॥ इति पा० ॥ सं० ॥

- युनक्त सीरा वि युगा तनोत कृते योनीं वषतेह वीजम् ।
 विराजः श्रुष्टिः समेरा अस्यो नेदीय इत् सुस्यः पक्वमा यवत् ॥२॥
- लाङ्गलं पवीरवत् सुशीलं सोमसत्तरु ।
 उदिद् यंपत्तु गामर्षिं प्रस्थापेद् रघुवार्हन् पीत्रिं च प्रफुल्ल्यम् ॥३॥
- श्मृः सीतां नि सृष्टात्ता तां पूषामि रंचतु ।
 सा नः पर्यस्वती दुदासुवरासुतयं समाम् ॥४॥
- शूनं सुफला वि तदन्तु भूमिं शुनं कीनाशा अन्तु यन्तु शाहान् ।
 शुनासीरा इदिषा सोसमाना सुविप्ला ओषधीः कर्ममरु ॥५॥
- शूनं बाहाः शुनं नरः शुनं कृपत्ता लाङ्गलम् ।
 शुनं वदुषा वध्यतां शुनमष्टाशुदिक्ष्व ॥६॥
- छुनासीरेह स्म मे छुपेयाम् ।
 पद् द्विवि चक्रपुः पयस्तेनेमाम्बुपं सिञ्चतम् ॥७॥
- सीते वन्दामहे स्त्रारार्थीं सुभगे भव ।
 यथा नः सुमना असौ यथा नः सुफला सुर्षः ॥८॥
- पूतेन सीता मघुना समक्ता विधिर्दुर्वीरुमता मरुद्धिः ।
 सा नः सीते पर्यसुभ्यार्थवृत्त्योर्नेस्वती पुत्रपुद् विम्वमाना ॥९॥ [४१२]

॥ १८ ॥ अग्नि — अथर्व ॥ देवता — अथर्वपति (अथर्वपति) ॥ अन्तु — १-२, २ अश्वपुद्, ३ अश्वपुद्गानां

अश्वपुद्गानां अथर्व १ अश्वपुद्गानां अथर्व १ अश्वपुद्गानां

- कुमां खनान्म्योपधिं धीरुधां पलवचमाम् ।
 यथा सुपत्नीं वार्धते यथा संविन्दते पतिम् । ॥१॥
- उत्तानपथे सुभगे देवजूते सहरति ।
 सुपत्नीं मे परां छुद् पतिं मे केवलं कृषि ॥२॥
- नहि ते नाम जग्राह नो अविमन् रमसे पत्नी ।
 परमेव परायत सुपत्नीं गमयामसि ॥३॥
- उत्तराहसुत्तर उत्तरेदुर्चराभ्यः ।
 अथः सुपत्नी या ममार्थं सार्वशुभ्यः ॥४॥

अदमस्मि सदैमानाथो त्वमसि सासविः ।

इमे सदैस्यती भूत्वा सप्तर्षी मे सहस्रवै ।

॥५॥

अभि तैऽद्यां सदैमानासुपं तेऽद्यां सदैपसोम् ।

मासन्तु प्र ते मनो वृत्तं योरिव धावतु एषा यारिव धावतु

॥६॥ [४१३]

॥ १३-॥ अतिः—अतिशयः । दैवतः—विश्वे देवाः, इन्द्रः । अन्ता—१ एषा धृष्टकीः २, ४ धनुष्पतिः ३ अरिष्ट-
 नृपतिः ४ निम्बुपः ५ पटुपरा विष्टुपुष्कगतीयमोऽतिशयः ।
 ६ विराट्परापरापतिः ७ एषा अरिष्टः ॥

संशितं म इदं प्रष्टु संशितं वीर्यं वलम् ।

संशितं वृत्रमुज्जरमस्तु *जिप्लु येषामस्मि पुनोर्विः ।

॥१॥

समहमेपां राट् ३ इमस्मि समोर्जो वीर्यं वलम् ।

वृषामि शरूणां पाहन्नेन इविवाहम्

॥२॥

नीचैः पयन्तामधरे भवन्तु ये नः सूरिं भववानं पृथुधान् ।

क्षियामि प्रलयामिश्रानुषणामि स्वानुहम्

॥३॥

तीक्ष्णीमांसः परशोरग्नेस्तृणवत्तस उत ।

इन्द्रस्य धन्नात् तीक्ष्णीमांसो येषामस्मि पुनोर्विः ।

॥४॥

एषामरुनायुषा सं शर्यामेपां राट् सुवीरि वर्यवामि ।

एषा वृत्रमुज्जरमस्तु जिप्लुवेषां विषं विबेभ्यन्तु देवः ।

॥५॥

उद्धर्षतां मयपुन् पार्जितान्पुद् धीरास्तो जयतामेतु वीर्यः ।

पृथुं वीरो जलुत्तपः केतुमन्तु उद्धर्षताम् ।

देवा इन्द्रपेष्टः मरुतो यन्तु सेनया

॥६॥

प्रेता जयता नर उवा कः सन्तु पाह्वः ।

वीच्येपेवोभ्यस्तप्यनो इतोप्रायुषा अवलानुव्रनाहवः

॥७॥

अर्यवृष्टा परो षव अर्येष्टे अर्यसंयिते ।

जयामिन्नान् प्र पयस्त्र जुष्टे पां वरवर्धं धावीषां गोवि कश्यप

॥८॥ [४१४]

* जिप्लुवेषां वीर्यः । इति पा० ।

† स्वोक्तिः । इति पा० ।

‡ एषामेपां । इति पा० । सं० ॥

॥ २० ॥ अग्निः—वसिष्ठः ॥ देवता—१, २, ३ अग्निः; ३ अर्यमा, यमः, बृहस्पतिः, देवीः; ४ सोमः, अग्निः, वायुः, विष्णुः, ब्रह्म, बृहस्पतिः; ५ इन्द्रायुः; ६ अर्यमा, बृहस्पतिः, इन्द्रः, यमः, विष्णुः, सारस्वती, सविता, अजोः; ७ विधाति भुवनानि; ८ पञ्च प्रदिकः; ९ वायुः, एताः ॥ अन्तः—१-२, ३, ४, ५ वायुः; ६ यमः बृहस्पतिः; ७ विधाति जयती ॥

अपं ते योनिर्भूतिषो यतो जातो अरिचयाः ।

तं जानन्ननु आ रोहायां नो वर्षेण रुयिम् ॥१॥

अग्ने अच्छां वदेह नः प्रत्यह नः सुमना भव ।

॥ यो यच्छ विशां पते धनदा अस्मि नस्त्यम् ॥२॥

प्र यो यच्छत्यर्यमा प्र भगः प्र बृहस्पतिः ।

प्र देवीः प्रोक्त सुवृतां रुयि देवी दंपातु मे ॥३॥

सोमं राजानुमन्तुऽस्मि गीर्मिर्धामहे ।

आदित्यं विष्णुं सूर्यं भृगुसार्थं च बृहस्पतिम् ॥४॥

एवं नो अग्ने अग्निमिमेक्षं युञ्जं च वर्षेय ।

एवं नो देव दातये रुयि दानाय धेदय ॥५॥

इन्द्रपाथु उमाधिर मुह्येह ईवामहे ।

ययो नुः सर्व इज्जनुः सर्वस्यां सुमना असुह दानकामश्च नो हवतु ॥६॥

अर्यमणं बृहस्पतिमिन्द्रं दानाय धेदय ।

पातुं विष्णुं सारस्वतीं सवितारं च वाग्मिनम् ॥७॥

पानस्पु नु प्रसवे सं वभूयिमेमा च विश्वा हवैरान्यन्तः ।

उतादिस्तन्तं दामपतु प्रजानन् रुयि च नुः सर्ववीरुं नि यच्छ ॥८॥

दुष्टां मे पञ्च प्रदिशो दुष्टासुर्वीर्यावलम् ।

प्रापेयं सर्वा आकृतीर्मनसा हृदयेन ॥९॥

गोसनिं यार्यमुदेयं पर्वसा ग्राम्युर्दिदि ।

या रुन्वां सर्वतो वायुस्त्यष्टा पोर्वं दधतु मे ॥१०॥ [४५]

॥ २१ ॥ अग्नि—अविष्टा ॥ देवता—१-० अग्नि, २-१० अविष्टाद्वयो मन्त्रोक्त ॥ तन्मन्त्र—१ अग्निमुत्तम
विष्टुः १, २ म अग्निं विष्टुः १ विष्टुः २ अग्नीः १ अविष्टाद्वयो विष्टुः २ अग्नीः १
मन्त्रो विष्टुः १ विष्टुः २ ॥

ये ज्ञानयोः अस्त्वन्तर्णे दूत्रे ये पुरुषे ये अरगसु ।

य अग्निदेशौषधीर्यो यनस्पर्शस्तेभ्यो अग्निभ्यो हुतमस्तेष्वत् ॥१॥

यः सोमं अन्तर्यो गोष्वन्तर्य अग्निं येषां नृ यो भृगोषु ।

य आग्निवेरं द्विपदो यश्चतुष्पदस्तेश्वो अग्निम्यो हुतमस्त्वितत् ॥२॥

य इन्द्रेण सूर्यं याति देवो यैश्चानुर उत विचक्ष्ण्यः ।

यं जोरधीमि पृथग्नाह सासुहि वेभ्यो प्रभिभ्यो दुर्धर्मस्तेषु ॥३॥

यो देवो विश्वाय यन् कामसादुर्वे दातारं प्रतिगृह्णन्त्याहुः ।

यो घोरः शक्रः परिभ्रुताभ्यसेभ्यो अभिभ्यो हुतमस्त्वेतत् ॥४॥

यं स्वा द्योतार मर्तसाभि संदिद्वयमौदश यौवनाः पृथ्व्य मानवाः ।

पर्योपसं यशसं सन्नुताग्रहो तेभ्यो अप्रिभ्यो इत्यनेस्तेतत् ।।५।।

उद्यानाय वनायाय सोमप्राय वेधसं ।

वैशानरजैर्मिभ्यस्तेभ्योऽभिर्म्योऽन्तर्मस्तेतत् ॥१॥

विषं पश्चिमावृत्तानि यैः विद्यमानानां नृणां हि ।

ये द्वित्यन्तर्धे पाते अनालोमोऽस्ति मयो दत्तामेव ।

यिं गमयामि सङ्गितमिदं सङ्गमणिं सर्वक विव्रमणिम् ।

पिशुनं देवानिहिरमो इवाभ्य तसं कथयार्त्तं नमोऽन्यथा ॥१॥

ग्रान्थोऽपि श्रुतिः श्रद्धावत्कृत्यः पञ्चमोऽङ्गः ।

शान्तः श्रावः पुन्यान्शान्तः पुन्यरेवणः ।
श्रयो यो निशादन्त्यः सर्वं यस्यान्पनीयमा

मे पूर्णताः शोभन्त्याः भवन्ति । नञ्चान्वयीति ।

यै पर्यन्ताः सप्तष्टमा आगं उच्यन्तेति ।
 पाठः पर्यन्तं सादृशित्वे कृत्यार्थेऽप्युच्यते ।

॥ २२ ॥ अथ—अधिकाः ॥ ॥ ॥—विषे देवा, पुराणिका, वर्णा ॥ ॥ ॥—१ विषाद विषाद, २, ४, ६ अनुपपन्न
३ अथवा अथवा विषादविषाद, ४ अथवा अथवा ॥

इतिवर्त्तमानं प्रपत्तां बुद्धं यशो अदित्या यद् तुन्वाः संवभूय ।
तद् सर्वं समर्द्धमर्थायैतद् मित्रं देवा अदितिः सप्तोपाः

11210

मित्रश्च परंणधेन्द्रो रुद्रश्च चेतु ।

देवासो विरयधायसुस्ते मांश्चन्द्र वर्चसा ॥२॥

येन हस्ती वर्चसा संवधूय येन राजा मनुष्येष्वप्सन्तः ।

येन देवा देवतामग्र आग्रन् तेन मामद्य वर्चसायै वर्चस्मिन् कृषु ॥३॥

यत् ते वर्चो जातयेदो बृहद् भवत्याहुतेः ।

यान्त् सूर्यस्य वर्चो आसुरस्य च हस्तिनः ।

सारंगे अश्विना वर्चो आ धेनो पुष्करस्रजा ॥४॥

यान्त् यतत्रः प्रादेश्वधुर्धोयत् समस्तुते ।

तारत् सूर्येतिद्वये मयि तद्वस्तिनर्चसम् ॥५॥

हस्ती मृगाणां सुपदामितिष्ठान्त् यभून् हि ।

तस्य भर्गेन वर्चसाग्निः विष्वाग्नि मामहम् ॥६॥ [५१२]

॥ २३ ॥ अ०—महा ॥ देवता—वीरि ॥ अन्तः—१—२ अन्तःपुरः २ अन्तःपुरः अग्निः हस्ती ।

१ अन्तःपुरोपी वृहती ॥

येन बृहद् पृथ्विं नारायामसि तत् स्वत् ।

इदं तदन्त्यम् त्वदपं दूरे नि दग्मसि ॥१॥

आ ते योनिं गर्भं एतु पुमान् धारा इवेप्रधिम् ।

आ वीरोध्र आयतां पुत्रस्ते दर्शमास्यः ॥२॥

पुमांसं पुत्रं जनय तं पुमान्नु जायताम् ।

भवांसि पुत्राणां माता ज्ञातानां जनयाश्च यान् ॥३॥

यानि भद्राणि धीर्जातृभ्या जनयन्ति च ।

तस्मै पुत्रं विन्दस्व सा प्रधर्षेत्तु सा मय ॥४॥

कृणोमि ते प्रानापत्यमा योनिं गर्भं एतु ते ।

विन्दस्व त्वं पुत्रं नीरि यस्तुभ्यं शमस्तु तस्मै त्वं भव ॥५॥

यातां योनिता पृथिगि माता संपुद्रो मूलं चरुर्ध्वं वृष्वत् ।

तास्त्वा पुत्रावेद्याम् देवीः प्रान्त्योर्लघयः ॥६॥ [५१३]

॥ २४ ॥ अग्नि — अग्नि ॥ देवता — अग्निदेवता, अग्निदेवता ॥ अन्तः — १, २-० अन्तःपुत्र, २ अन्तःपुत्र, अन्तःपुत्र ॥

पर्यस्वतीरोपपत्तः पर्यस्वन्नामकं यत्नः ।

अथो पर्यस्वतीनामा मेरेऽहं सहस्रशः ॥१॥

वेदाहं पर्यस्वन्तं यकारं धान्यं विदुः ।

सुम्भत्वा नाम यो देवस्यैवं यं ईवामहे योयो अयं यज्ञो गुहे ॥२॥

इमा याः पञ्च प्रदिशोः आग्नीः पञ्च कुट्यः ।

पृथे शार्पं नदीर्त्विह स्फातिं सुमार्गहात् ॥३॥

उत्तुर्त्तं शुक्थीरं सुहस्रपादुमवितम् ।

पुषास्मादेवं धान्यं सुहस्रपादुमवितम् ॥४॥

शतहस्तं सुमार्गं सहस्रहस्तं सं किं ।

कृतस्यैव कर्पस्य ये स्फातिं सुमार्गह ॥५॥

विस्त्रो गात्रा गन्धर्वाणां चतस्रो नृहस्रपादाः ।

तासां या स्फातिमर्त्तमा तपो स्वाभि संश्यामसि ॥६॥

उपोह्यं समूह्यं सुचरं मे प्रजापते ।

वाग्निरा रंहता स्फातिं नृहं भूपालमवितम् ॥७॥ [५४]

॥ २५ ॥ अग्नि — अग्नि ॥ देवता — अग्निदेवता, अग्निदेवता ॥ अन्तः — अन्तःपुत्र, २ अन्तःपुत्र, अन्तःपुत्र ॥

उत्तुहस्तोऽहं तदुत्तु मा प्रेथाः शर्पमे स्ते ।

इषुः कामस्य या मीमा तपो विध्यामि त्वा वृद्धि ॥१॥

आधीर्त्वा कांश्यात्पामिर्धुं सङ्कल्प्यन्मत्ताम् ।

तां सुसंभता वृत्ता कर्मो विष्णुत्वा त्वा वृद्धि ॥२॥

या स्त्रीरानं शोच्येति कामस्येवुः सुसंभता ।

आधीर्त्वा वयोऽपि तपो विष्णुत्वा त्वा वृद्धि ॥३॥

शुचा विद्वा प्योऽपि सुवर्गस्याभि सर्प मा ।

मृदुर्निर्मन्युः केरली मियशदिन्मर्त्तता ॥४॥

आजामि त्वाग्नीयां फीरे मातुस्यो विदुः ।

यया मनु कर्त्तावसो भर्तु निचमुपार्पति ॥५॥

दक्षिणा दिग्निन्दोऽर्धवतिस्तिरधिराजी रक्षिता पितर इषवः ।

तेभ्यो नमोऽर्धवतिभ्यो नमो रक्षितभ्यो नम इषुभ्यो नम एभ्यो अस्तु ।

॥२॥

योऽस्मान् द्वेष्टि यं वयं द्विष्यस्तं वो जम्भे दध्यः

प्रतीची दिग् वरुणोऽर्धवतिः प्रदीह रक्षितान्मिषवः ।

तेभ्यो नमोऽर्धवतिभ्यो नमो रक्षितभ्यो नम इषुभ्यो नम एभ्यो अस्तु ।

॥३॥

योऽस्मान् द्वेष्टि यं वयं द्विष्यस्तं वो जम्भे दध्यः

उदीची दिग् सोमोऽर्धवतिः स्वर्जो रक्षिताश्चमिषवः ।

तेभ्यो नमोऽर्धवतिभ्यो नमो रक्षितभ्यो नम इषुभ्यो नम एभ्यो अस्तु ।

॥४॥

योऽस्मान् द्वेष्टि यं वयं द्विष्यस्तं वो जम्भे दध्यः

ध्रुवा दिग् विष्णुर्ध्ववतिः कृष्णरश्मिरो रक्षिता वीरुष इषवः ।

तेभ्यो नमोऽर्धवतिभ्यो नमो रक्षितभ्यो नम इषुभ्यो नम एभ्यो अस्तु ।

॥५॥

योऽस्मान् द्वेष्टि यं वयं द्विष्यस्तं वो जम्भे दध्यः

कूर्मो दिग् बृहस्पतिरधिवतिः सिरो रक्षिता नृपमिषवः ।

तेभ्यो नमोऽर्धवतिभ्यो नमो रक्षितभ्यो नम इषुभ्यो नम एभ्यो अस्तु ।

॥६॥ [६२]

योऽस्मान् द्वेष्टि यं वयं द्विष्यस्तं वो जम्भे दध्यः

॥ २८ ॥ अति — अस्मा ॥ दध्यः — दधिमौ ॥ जम्भः — १ अतिशयनीयानां वपुष्परतिप्रपत्ती, २, ३ अमुपद्रु, ४ यद्यन्यथा विना कद्रु, ५ तिपद्रु, ६ शिवायनो यस्यासदृशः ॥

एकैरपैषा सृष्ट्या सं प्रमूय भूत गा अस्तुजन्त भूतकृतौ विधर्कषाः ।

यत्र विनायते युमिर्मयुतेः ता पशन् विधाति शिकृती कर्षाती

॥१॥

एषा पशन्तां विधाति ज्व्याद् भूतना व्यद्वीरी ।

उतेनां मृगानां दद्यात् तयो रमेना शिवा स्वात्

॥२॥

शिवा संव पुर्णीभ्यो गोभ्यो अश्वेभ्यः शिवा ।

शिवास्ते सर्वस्वे तेनाम शिवा ने इद्वि

॥३॥

इर पुष्टिरि रतं इर सुखसंसाधमा भव ।

पशन् यमिनि पोषय

॥४॥

यत्रा मुदादः मुकृतो यदन्ति निदाय रोमं हन्वतः द्यावाः ।

तं लोकं युमिन्मिसंयथू स नो मा हिंसीत् पुर्णान् पुशंभे

॥५॥

यत्रा सुहृदां मुकृतामपिरोज्जुतां यत्र लोकाः ।

तं लोके यमिन्ममिदं सर्वभूष सा नो मा हिंसीत् पुरुषान् पशुंश्च

॥६॥ [६।२]

॥ २६ ॥ अति.—उपलक्षः ॥ देवता—१-६ शितिपाद् अतिः ॥ कर्मणः, = श्रमिः ॥ अन्तः—१, २ पश्या पशुकिः
२, ४-६ अतुष्टुपः, ७ पशुपदा उपरिहृद्वीर्यहृती ककुम्भमयीमयी विराट् जगतीः ॥ अतिप्रादुर्हती ॥

यश्च राजानो यिमर्जेन्त इष्टापूर्त्तस्य षोडशं यमस्यामी संमासदाः ।

अविस्तस्मात् प्र मुञ्चसि दुषः शितिपाद् स्वघा

॥१॥

सर्पान् कामान् पूरयस्यामर्भन् प्रभवन् मर्भन् ।

आकृतिमोर्ध्विदंशः शितिपाक्षोर्ध्वं दस्पति

॥२॥

यो ददाति शितिपादुमर्धं लोकेन संमितम् ।

स मार्कमुम्पारोदति यत्र ध्रुवो न कियते अयलेन पलीयते

॥३॥

पञ्चाध्वं शितिपादुमर्धं लोकेन संमितम् ।

मुदातोर्ध्वं जीरति कितृणां लोकेर्ध्वितम्

॥४॥

पञ्चाध्वं शितिपादुमर्धं लोकेन संमितम् ।

मुदातोर्ध्वं जीरति सूर्यमासयोर्ध्वितम्

॥५॥

॥६॥ नोर्ध्वं दस्पति समुद्र इव पयो मुदत् ।

देवो संवातिनां विव शितिपानोर्ध्वं दस्पति

॥६॥

क इदं कर्मो अद्वात् कामः कामोपादात् ।

कामो दाता कामः प्रतिव्रदीता कामः समुद्रमा विवेश ।

कर्मैव त्वा प्रति पृष्ठमि कर्मित्वं तै

॥७॥

भूमिपूजा प्रति गृह्णात्सर्वविधिं पृहत् ।

मार्धं प्राणैन् मारमन्तु मा मृजया प्रतिब्रह्म वि रोषिषि

॥८॥ [६।७]

॥ ३० ॥ अति.—अध्वयो ॥ देवता—सामानस्यम् ॥ अन्तः—१-४ अतुष्टुपः १-२ विराट् जगतीः ३ प्रस्तरपशुकिः ४ शितिपः ॥

सहृदयं सामन्त्यमविद्विं कृणोमि यः ।

अन्यो अन्यममि ईर्यत वृत्तं जातार्थिवाध्वया

॥१॥

अतुंगतः पितुः पुत्रो मात्रा मंचतु संमनाः ।

जाया पत्ये मधुमतीं पार्यं वदत शन्तिवाम्

॥२॥

- मा भ्राता भ्रातरं द्विजन्मा स्वसांभृत स्वसा ।
सम्पन्थः सर्वता भूत्वा वाचं वदत मुद्रया ॥३॥
- येन देवा न विपन्ति नो चं रिष्टिषते मिथः ।
सह कृण्वो ग्रहं वो गृहे सञ्जानं पुरुषेभ्यः ॥४॥
- व्याप्यस्वन्ताधितिनो वा वि योह सप्तार्धयन्तः सप्तारुयन्तः ।
अग्नौ अग्न्यस्मै यस्य वदन्त एव यज्ञोचीनान् नः संभनमस्तुगोवि ॥५॥
- सुमानी प्रया सह वौऽब्रह्मागः समाने योजत्रे सह वौ शुनविम ।
सुभ्यञ्चोऽग्निं संपयेत्सुता नार्भिमिश्रभिलः ॥६॥
- सुभीचीनान् नः संभनमस्तुगोम्येकेरनुष्टीमस्यरननेन सर्वान् ।
देवा इमान् रक्षमाणाः सप्तर्षातः सौमनुषो वौ अस्तु ॥७॥ [६।५]

॥ ३१ ॥ अग्नि — यज्ञः ॥ देवता — मातापितृ पितृभ्यो अग्नौ वा ॥ अग्नौ — १-३, ६-११ अतुष्टुः ।

७ शुभिगुष्टुः, २ विष्टुः अस्तुः अस्तुः ॥

- वि देवा जुःसांभृतं वि त्वमेव भररया ।
व्य॑हं सर्वेण प॒प्मना॑ वि यच्च॑मेण॒ समा॑युषा ॥१॥
- व्या॒र्या पर॑मानो वि शुक्रः पापकृत्पया ।
व्य॑हं सर्वेण प॒प्मना॑ वि यच्च॑मेण॒ समा॑युषा ॥२॥
- वि ब्र॒ह्म्याः प॒शवे॑ आ॒तृपये॑व्यो॒पिस्तृ॑प्योयासरन् ।
व्य॑हं सर्वेण प॒प्मना॑ वि यच्च॑मेण॒ समा॑युषा ॥३॥
- वी॒रुमे॑ वा॒रावृ॑धिरी॒दुतो॑ वि प॒र्या॒नो दि॒शुदि॒शाम् ।
व्य॑हं सर्वेण प॒प्मना॑ वि यच्च॑मेण॒ समा॑युषा ॥४॥
- र॒र्या दु॒रिते॑ वृ॒हत्तं॑ यु॒नजी॒तीर्दं॑ नि॒स्रं सु॒रने॑ वि री॒ति ।
व्य॑हं सर्वेण प॒प्मना॑ वि यच्च॑मेण॒ समा॑युषा ॥५॥
- अ॒ग्निः प्रा॒णान्तं॑ दे॒याति॑ च॒न्द्रः प्रा॒णेन॑ सं॒हितः॑ ।
व्य॑हं सर्वेण प॒प्मना॑ वि यच्च॑मेण॒ समा॑युषा ॥६॥
- प्रा॒णेन॑ नि॒स्रवो॑री॒र्य दे॒वाः स॒मं स॒मैर॑यन् ।
व्य॑हं सर्वेण प॒प्मना॑ वि यच्च॑मेण॒ समा॑युषा ॥७॥

आयुष्मतामायुक्तं प्राणेन जीव मा मृयाः ।

व्य॑हं सर्वेण॑ पाप्म॒ना वि॒ यच्चे॑म॒ण॒ समायु॑षा

॥८॥

प्राणेन प्राणतां प्राणैर्हैव मय मा मृयाः ।

व्य॑हं सर्वेण॑ पाप्म॒ना वि॒ यच्चे॑म॒ण॒ समायु॑षा

॥९॥

उदायुषा॑ समायुषोदोषधीनां॑ रसेन ।

व्य॑हं सर्वेण॑ पाप्म॒ना वि॒ यच्चे॑म॒ण॒ समायु॑षा

॥१०॥

आ पर्जन्यस्य॑ दृष्टयोर्दस्यामामृता॑ वयम् ।

व्य॑हं सर्वेण॑ पाप्म॒ना वि॒ यच्चे॑म॒ण॒ समायु॑षा

॥११॥ [६।६]

॥ इति तृतीयं काण्डं समाप्तम् ॥

अथ चतुर्थं कारणम्

॥ १ ॥ अथ — येन ॥ देवता — इन्द्राणां, आदित्या ॥ अन्तः — १, २, ३, ४, ५ विष्णुः, ६, ७ इन्द्रोऽनुष्टुप् विष्णुः ॥

अथ ज्ञानं प्रथमं पूर्यताम् वि सीमितः सुरुचौ येन आरः ।

॥१॥

स बुध्या उपमा अस्मि विष्ठाः सुतश्च योनिमस्तस्य वि धः ।

॥२॥

इयं पित्रा राष्ट्रैस्त्रैः प्रथमार्थं जलुपैः सुवनेष्ठाः ।

सत्मा एतं सुरुचं हारमेषं धर्मं श्रीशान्तु प्रथमार्थं धारय्ये

॥३॥

प्र यो जले विद्वानस्य वन्द्युर्मिया देवानां जनिमा विवक्ति ।

प्रभु प्रभेण उज्ज्वलं प्रथमोचैर्यैः स्वधा अग्नि प्र वस्यो

॥४॥

स हि दिवः स पृथिव्या श्वस्तस्वा मही केमं तोदती अरुणायत् ।

मृदन् मही अरुणायत् न ज्ञातो धां सप्त पार्थिवं च रजः

॥५॥

स बुध्या दाष्टं जलुपोऽभ्यग्रं सुहृत्सर्विद्वत्ता सत्यं स भ्रातृ ।

अनुपेक्ष्यते उपोत्तिष्ठो जनिष्ठार्थं धुमन्तो वि धर्मन्तु विष्ठाः

॥६॥

नूने तदेस्य काव्यो हिनेति मृदो देयस्य पूर्वस्य धामे ।

एष जने मृदुभिः सुकर्मिस्ता पूर्व अर्धे विरिति सुतन् तु

॥७॥ [१११]

योऽर्थीर्णं पितरं देयकन्तुं सुहृत्सर्वि नमस्तानं नु मच्छातृ ।

स्य विधिर्वा जनिता यथाः इतिदेवो न दर्भायत् स्वधारात्

॥ २ ॥ अथ — येन ॥ देवता — इन्द्राणां, आदित्या ॥ अन्तः — १-४, ५ विष्णुः, ६ इन्द्रोऽनुष्टुप् विष्णुः ॥ उपरिद्वाराप्योतिविष्णुः ॥

य आत्मादा संलुदा यस्य विचं उपासते अशिर्षं यस्य देवाः ।

योर्देवैर्वा द्विपदो यश्चतुष्पदः कस्य देवार्थं इतिर्वा विधेय

॥१॥

यः प्राणतो निमित्ततो मेहित्वैको राजा जगतो वधुर्व ।

यस्य चक्षुषामृतं यस्य मृत्युः कस्य देवार्थं इतिर्वा विधेय

॥२॥

यं क्रन्दसी अर्चतश्चक्रमाने भिषतस्मि रोर्दसी अर्हयेताम् ।
यस्यासौ पन्था रजसो विमानः कस्मै देवार्थं इविषा विधेम ॥३॥
यस्य दौर्दवीं पृथिवी च मही यस्याद् उर्वरन्तरिक्षम् ।
यस्यासौ धरो विर्तते महित्वा कस्मै देवार्थं इविषा विधेम ॥४॥
यस्य विश्वं हिमवन्तो सहित्वा समुद्रे यस्य रसामिदाहुः ।
इमाम् प्रदिशो यस्य बहू कस्मै देवार्थं इविषा विधेम ॥५॥
आपो अग्ने विश्वमावन् गर्भं दधाना अमृता अतृणाः ।
यास्तु देवीभ्यर्धि देव आसीत् कस्मै देवार्थं इविषा विधेम ॥६॥
हिरण्यगर्भः तमकर्तताम्रे भूतस्य ज्ञातः पतिरेक आसीत् ।
त दाधार पृथिवीमुत धां कस्मै देवार्थं इविषा विधेम ॥७॥
आपो वसं जनपन्तीर्गर्भमग्ने तमैरयन् ।
तस्येत जायमानस्योस्य आसीत् हिरण्यगः कस्मै देवार्थं इविषा विधेम ॥८॥ [१२]

॥ ३ ॥ अग्निः—अथर्व ॥ देवता—व्यासः ॥ अमृतः—१ यम्यत्पत्तिः, २, ४-६ अमुन्मुत्तु ६ यावती, ७ कडुमली-
यवीपरिवाद्भुवली ॥

उदितस्त्रयो अकमन् व्यासः पुरुषो वृकः ।
हितुषि यान्ति सिन्धुयो हिरेण देवो वनस्पतिर्हिरेण नमन्तु शश्वयः ॥१॥
पैर्येतु पृथा वृकः पुरुमेणोत तर्करः ।
वैर्य दृश्यसी रज्जुः पैर्या मयुर्मेतु ॥२॥
अनवी च ते मुत्सं च ते व्यास जम्भयामसि ।
आन् सर्वान् निशति नलान् ॥३॥
व्यासं दत्तवता वृषं प्रथमं जम्भयामसि ।
आहु ऐनमयो अहिं यातुधानमयो वृकम् ॥४॥
यो अद्य इवेन आपति ॥ संनिष्टो अपीयति ।
पुषामेकध्वसेनेखिन्द्रो यशेष इन्तु तम् ॥५॥
मूर्णा मृगस्य दन्ता अर्षिरिष्णा उ पुष्टयः ।
सिंसुक् ते गोधा मवतु नीजार्थच्छासुर्मुगः ॥६॥

न्यामो आग्नि वैपत्रि मि क्रमस्व दिशो महीः ।

विशस्त्वा सर्वा वाञ्छन्त्यापो दिव्याः पर्यस्वतीः ॥४॥

॥ आपो दिव्याः पर्यता मर्दन्त्यन्तरिक्षं उत वा पृथिव्याम् ।

ताता स्वा तर्वासायप्राग्नि पिञ्चानि वर्चसा ॥५॥

आग्नि स्वा पर्षसासिचप्रापो दिव्याः पर्यस्वतीः ।

यथासो मित्रयथानस्तथा स्वा सप्रिता कर्तु ॥६॥

एता व्याम परिपस्वजानाः सिद्धं हिन्वन्ति बहुते सौमहाय ।

समुद्रं न सुसर्षस्तस्मिन्वासे मर्षयन्ते द्विपिर्नमुप्स्वर्गुन्तः ॥७॥ [२३]

॥ ६ ॥ आग्नि — अग्निः ॥ देवता — प्रियवृत्तान्तम् ॥ अन्ता — १, ४-१० अतुष्टम्, १ अतुष्टम् ॥
२ पञ्चा पञ्चिः ॥

एहि जीवं प्रायेमाणं पर्षसास्यास्पदधम् । विषेभिर्दुर्दैर्दुर्षं परिभिर्नानासु कम् ॥१॥

परिपाणं पुरुषाणं परिषाणं गपामसि । अस्मान्मर्षतां परिषाणाय तस्थिये ॥२॥

उतासिं परिपार्थं यातुजर्मनमाजान ।

उतासुतस्त्वं त्वं वेत्तार्यो आसि जीन्मोर्जनमयो हरितमेष्टजम् ॥३॥

यस्याजान प्रसर्षस्पर्शमर्षं परंस्वरः । ततो यत्तं वि पार्षत उग्रो मध्यमशीरिषि ॥४॥

मैनं प्राप्नोति श्रुपयो न पूरया नाभिषोर्ध्वम् ।

मैनं विष्केन्धमस्त्रुते यस्तु विमर्षाजान ॥५॥

असन्मन्वाद् दुःस्वप्न्याद् दुष्कृताच्छर्मसाद्रुष ।

दुरर्द्धधर्तुयो घोराह तस्माच्चः पासाजान ॥६॥

इदं निहानजान सत्यं वेष्टयामि नार्हतम् । सुनेयमर्षं गाम्दमात्रानै तप पूरय ॥७॥

अयो दासा आजानस्य त्वया सुलासु आदहिः ।

वर्षिष्ठः परितानां त्रिवृत्तम ते पिवा ॥८॥

यदाजानं प्रैरुद्रं प्रतं द्विपर्वतस्परि । यावत्सु सर्वाञ्जन्मपत् सर्वाश्च यातुधान्यः ॥९॥

यदि वासि प्रैरुद्रं यदि पाप्मानमुच्यते ।

उमे ते गृध्रे नाम्नी ताम्बा नः पासाजान ॥१०॥ [२४]

व्यामो अग्नि वैयष्टि वि क्रमस्व दिशो गहीः ।

विशस्त्या सर्वा बान्धुन्त्वमपो दिव्याः पर्यस्वतीः ॥४॥

या आपो दिव्याः पर्यता यदेन्त्यन्तरिक्षं तत्र वा पृथिव्याम् ।

तासां त्या सर्वातामपामि विञ्चामि वर्चसा ॥५॥

अग्नि त्या वर्चसासिचक्षापो दिव्याः पर्यस्वतीः ।

पपासो मिश्रवर्धमस्तथा रथा सविता करत् ॥६॥

एना व्याधं परिपस्वजानाः सिंहं हिंन्यन्ति बहुवे सौमगाप ।

समुद्रं न सुसुवस्वस्थिवांसं मर्मुज्यन्ते द्विपिनमुप्स्वन्तः ॥७॥ [२३]

॥ ६ ॥ शक्तिः—भद्रः ॥ देवता—शैलकुमारकृष्णम् ॥ मन्त्रः—१, ४-१० अनुष्टुप्; २ कृष्णमनुष्टुप्,
३ पञ्चा पञ्चभिः ॥

एहि जीवं प्रायमायुं पर्यतस्यास्यचर्यम् । विद्योमिदुर्वेदुच्चं परिधिर्जीवनाय कम् ॥१॥

परिपारुं पुरीषाणां परिपारुं गयामसि । अन्धानामर्धनां परिपारुण्यं वस्थिरे ॥२॥

उत्तासि परिपारुं यत्तुजग्मनमाज्ञान ।

उतापुतस्य त्वं वेत्ताप्यो व्यसि जीवभोजनमयो हस्तिभेपजम् ॥३॥

यस्याज्ञानं प्रसर्पस्यङ्गमङ्गं परुष्परुः । ततो यत्त्वं वि योधस उग्रो मध्यमशीरिषि ॥४॥

नेनं प्राप्नोति शपथो न कुर्या नमिशोर्धनम् ।

नेनं विष्कन्धमरुते यस्त्या विमर्त्याज्ञान ॥५॥

असन्मन्त्राद् दुःस्वप्न्याद् द्रुक्कृताच्छर्मलक्ष्म ।

द्वर्द्धिभक्तुं शीराद् तस्माज्जः पादाज्ञान ॥६॥

इदं विद्वानाज्ञानं सुखं बंधवाग्निं नार्हतम् । सुनेयमस्वं गाममात्मानं सर्वं पूरुष ॥७॥

अयो दासा आर्जनस्य तुवमा बलास आदर्हिः ।

वर्षिष्टुः पर्यतामां विष्कृन्नामं ते पित्रा ॥८॥

यदाज्ञानं यैरकुदं ज्ञातं द्विपर्वत्परिः । यातुंश्च सर्वान्जग्मभ्यस्तु सर्वोथ यातुधाम्प्यः ॥९॥

यदि याति वैरकुदं यदि यामुनमुप्यसे ।

उमे ते भूदे नाम्नी ताम्प्यो नः पादाज्ञान ॥१०॥ [२४]

॥१०॥ अग्नि—अथर्वो ॥ देवता—अथर्वस्य, कृष्णः ॥ अन्तः—१-२ अतुष्टु, ३ पद्या पङ्क्तिः,

० अथर्वस्य परातुष्टुपङ्क्तिः ॥

पातान्नान्तो अन्तरिक्षाद् विद्युतो ज्योतिषस्पर्शः ।

स नो हिरण्यमाः शुद्धः कर्शनः पातार्हसः ॥११॥

यो अग्रतो रौचनानां समुद्रमधि जह्निषे ।

शुद्धत्वेन इत्या रक्षोस्पर्शितो वि परामदे ॥१२॥

शुद्धत्वेनाभौ राममसि शुद्धस्तेनोत्तुदानाः ।

शुद्धत्वे नो मिश्रमेपञः कर्शनः पातार्हसः ॥१३॥

दिनि जातः समुद्रजः सिन्धुतस्पर्शितः ।

स नो हिरण्यमाः शुद्धः अतुष्टुपङ्क्तिः ॥१४॥

समुद्राग्नान्तो मणिर्द्वाराज्जातो दिवाकृतः । सो अस्मान्स्पर्शितः पातु देव्या देवसुरेभ्यः ॥१५॥

हिरण्यमानमेकौ गति सोपात् स्वमधि जह्निषे ।

रये रमसि दर्शित इष्टुवी रौचनस्त्वं प्र शु आर्षुषि सारित् ॥१६॥

देवानामसि कर्शनं बभूवु तदोत्सृज्य ररमुष्मन्तः ।

तद् वै पञ्चाग्रायुषे पर्वति यत्नाय दीर्घयुत्वाय शतशोऽदाम कार्शनस्त्वामि रक्षतु ॥१७॥ [२।४]

॥ ११ ॥ अग्नि—अथर्वस्य ॥ देवता—अथर्वस्य, कृष्णः ॥ अन्तः—१, ० अतुष्टुः २ अतुष्टुः, ३, ४, ५

अतुष्टुः, ० अथर्वस्य परातुष्टुपङ्क्तिः ॥ अथर्वस्य, कृष्णः ॥ अन्तः—१, ० अतुष्टुः, २, ३, ४, ५

अनुद्गान् दीधर इमिरीयुत धाम्नद्वान् दीधरौर्वन्तरिक्षम् ।

अनुद्गान् दीधर प्रविशः पदुर्ध्वान्तरिक्षम् विश्वं सुमेनमा भिवेश ॥११॥

अनुद्गानिन्द्रः स पृथग्यो वि चष्टे त्रुषाम्भ्यो वि भिमीते अर्च्यमाः ।

भूवं भविष्यद् सुमेना दुर्धनः सर्वा देवानां चरति त्वानि ॥१२॥

इन्द्रो जातो मनुष्येऽप्यन्तर्धर्मस्तुष्टुसि शोभुवानः ।

सुपुनाः सन्त उदमे न सर्पन्तु यो नास्तीयादन्तुर्धर्मो विज्ञानम् ॥१३॥

अनुद्गान् द्वेरे सुकृतस्य लोक रेवे प्यायगति परमानः पुरस्तात् ।

पुनरेवो धारा मरुत ऊर्षी अस्य यशः पयो दक्षिणा दोहो अस्य ॥१४॥

यस्य नेशो यशपतिर्न यज्ञो नास्य दावशे न प्रविशद्भिन्ना ।

यो विश्वजिद् विश्वदृढ विश्वकर्मा धर्म नो भूत यत्नमथत्तुष्यात् ॥५॥

येन देवाः स्वराकरुर्हृत्वा शरीरिमृतस्य नार्भिम् ।

तेन गेष्म सुमुतस्य लोकं धर्मस्य ज्ञेतेन तपसा यशस्वतः ॥६॥

इन्द्रो रूपेणाग्निर्वहेन प्रजापतिः पद्मेष्ठी त्रिराद् ।

विश्वानरे अक्रमत वैश्वानरे अक्रमतानदृष्टक्रमत । सोऽहं हवतु सोऽधारयत ॥७॥

मध्यमेतदन्तुहो यज्ञेन बहु आर्हितः ।

एतार्यदस्य प्राचीने यावान् मृत्युश्च तुमाहितः ॥८॥

यो वेदान्तुहो दोहान्स्मालुपदस्वतः ।

मृगां च लोकं चाप्नोति तयो सप्तधूपयो गिदुः ॥९॥

पुत्रिः सेदिमृकामुभिरां जदयोभिरुत्स्विदन् ।

अर्मेणानुद्वान् फीलालं फीनार्शधामि गच्छतः ॥१०॥

हादशु वा पुता रात्रीर्गस्यो आहुः प्रजापतेः ।

तत्रोपु अष्टु यो वेदु तद् वा अन्तुहो मृतम् ॥११॥

दुहे सायं दुहे प्रातर्दुहे मध्यन्दिनं परं ।

दोहा ये अस्म संयन्ति तान् विचालुपदस्वतः ॥१२॥ [११]

॥ १२ ॥ अग्निः—आहुः ॥ देवता—रोहिणी वनरचरिता ॥ १३—१३ ॥ अष्टुपदुः ॥ १४—१४ ॥ अष्टुपदुः ॥ १५—१५ ॥ अष्टुपदुः ॥ १६—१६ ॥ अष्टुपदुः ॥ १७—१७ ॥ अष्टुपदुः ॥ १८—१८ ॥ अष्टुपदुः ॥ १९—१९ ॥ अष्टुपदुः ॥ २०—२० ॥ अष्टुपदुः ॥ २१—२१ ॥ अष्टुपदुः ॥ २२—२२ ॥ अष्टुपदुः ॥ २३—२३ ॥ अष्टुपदुः ॥ २४—२४ ॥ अष्टुपदुः ॥ २५—२५ ॥ अष्टुपदुः ॥ २६—२६ ॥ अष्टुपदुः ॥ २७—२७ ॥ अष्टुपदुः ॥ २८—२८ ॥ अष्टुपदुः ॥ २९—२९ ॥ अष्टुपदुः ॥ ३०—३० ॥ अष्टुपदुः ॥

रोहपपति रोहपयस्वनदिकुलस्य रोहणी । रोहपेदमरुन्धति

यत् तं रिष्टं यत् तं पुत्रमस्ति वेष्टं त आत्मनि ।

धाता तद् मद्रसा पुनः सं दधत् परं परः ॥१॥

सं तं गज्जा मृगशा मयत्तु सप्त ते परं परः ।

सं तं मांसम् विस्त्रस्तं समर्थ्यापि रोहतु ॥२॥

मज्जा मृगशा सं धर्मतां धर्मिणा धर्म रोहतु ।

अमृक् ते अस्थि रोहतु मांसं मांसेन रोहतु ॥३॥

तोम सोमना सं पयस्या त्वचा सं पयस्या त्वचम् ।

॥४॥

यस्य ते अस्थि रोदह च्छिन्नं सं चक्षोषये

॥५॥

स उक् त्रिष्टु प्रेष्टि प्र त्रैव रसः सुचक्रः सुपुविः सुनाभिः । प्रति विगोर्ध्वः

॥७॥ [३१२]

यदि मुने पतित्वा संशुभे यदि पारमा ग्रहृतो जपान् ।

ग्राम् रपस्येवाह्वानि सं दंष्ट्रव परेण परेः

॥ १३ ॥ अ० — रत्नादि । ॥ देवता — विदे देवाः ॥ अन्ता — अत्रुष्टु ।

उत्त देवा अनादिमुं देवा उभयथा पुनः । उवागेध्वर्तु देवा देवा जीवयथा पुनः

॥१॥

हृष्टिमौ पातो वाव आ सिन्धोरा परापतेः ।

दर्श ते अन्व आनातु स्वर्ग्यो वातु यव् रसः

॥२॥

आ दात पादि मेपुजं वि पात पादि यव् रसः ।

मयं दि विंशमेपन देवानां दूत ईयते

॥३॥

प्रायन्तामिं देवास्त्रायन्तां अस्मत्तां गृहाः ।

प्रायन्तां रिमो भूतानि यथायमेव आते

॥४॥

आ स्वागम् शान्तातिमिरयो अतिष्ठतातिमिः ।

दर्श त उप्रमामारिपुं परा यवर्ग सुवामि वे

॥५॥

अप्य मे इस्तो मर्ममन्य मे मर्गवचरः । अप्य मे विंशमेपजोऽयं शिवायिपरीनः

॥६॥

इस्तोम्यो दर्शशास्त्राम्यो जिह्वा वाचः पुरोगवी ।

अनामयिगुम्यो इस्तोम्यो ताम्यां स्वाभि र्गृह्यामसि

॥७॥ [३१३]

॥ १४ ॥ अ० — श्रुति । ॥ देवता — अस्ति, आत्मन् । ॥ अन्ता — १, २, ३ अत्रुष्टु । २, ४ अत्रुष्टु । ३ अत्रात्रपक्षिः ।
०, १ अत्रुष्टु । २ अत्रुष्टु । ३ अत्रात्रपक्षिः ।

अत्रो यः शिरोजनिष्ठ शोऽत्र सो अयस्यजनिवायमे ।

तेन देवा देवतामयं आयुन् तेन रोहन् रुद्रहर्म्यपातः

॥१॥

अयस्यमयिना नात्रमुद्रपात्र इस्तैषु विभ्रतः ।

दिनरूपं सार्ग्विना मिथा देवेमिरात्रुधम्

॥२॥

पृष्ठान् पृथिव्या अहमन्तरिवमार्हमन्तरिवाद् दिवमारुहम् ।

दिशो नारय पृष्ठान् स्वर्ग्योर्विग्यामहम्

॥३॥

स्वर्धेन्तो नोषेत्तन्तु आ धां रोहन्ति रोहन्ती ।

यज्ञं ये विन्धतोषारं सुविद्वांसो वितेन्निरे ॥४॥

अग्ने प्रेष्टिं प्रथमो देवतोनां चतुर्देवानामुक्त यानुपायाम् ।

इयं तमाणा धृषुभिः सृजोषाः स्वर्धेन्तु यज्ञसानाः स्वस्ति ॥५॥

अजर्जनजिम् पर्यसा घृतेन दिव्यं सुषुष्यं पयसं ब्रूहन्तम् ।

मेनं गेष्म सुकृतस्य लोके स्वरारोहन्तो अभि नार्यसुतम् ॥६॥

पञ्चोदनं पुष्यभिरुत्तुलिभिर्दध्योद्वर पञ्चचैतमोदनम् ।

मास्यां दिशि शिरं अजस्यं धेहि दक्षिणायां दिशि दक्षिणं धेहि पार्श्वम् ॥७॥

प्रतीच्यां दिशि मूलदमस्य घेधुत्तरस्यां दिश्युत्तरं धेहि पार्श्वम् ।

ऊर्ध्वायां दिश्यजस्यभृजं धेहि दिशि ध्रुवायां धेहि पानस्यप्रान्तरिषे सध्यतो मध्यमस्य ॥८॥

शुतमुजं शुतया प्रोष्टीहि तृचा सर्वरुद्धैः सम्मृतं विशरूपम् ।

स उक् तिष्ठितो अभि नार्यसुतं पश्चिमतुभिः मर्ति तिष्ठ दिव्य ॥९॥ [३४]

॥१५॥ अति—अधो ॥ देवता—१ दिता, २, ३ भीक्षुः, ४ मास्यवर्जनी, ५-१० मयस्य, ११ प्रजापतिः,

हामयितुः १२ चक्षुः, १३-१४ मयस्य, (१४ पितरः), १५ पाता ॥ अन्व—१, २,

३ विश्वं अगतीः ३, ४, = ११, १४, १५ शिष्टम्, ५ दिव्यं तुरसादृष्टम्

७, १३ अयुष्युः, ८ अन्व वदति, १० अविक् शिष्टम्, १२ पञ्चवक्त्राः

अष्टमयां अविक् शिष्टम्, १३ अष्टमयस्युष्युः ॥

सुसुर्पतन्तु प्रदिशो नमस्तुतः समभ्राणि वातजूतानि यन्तु ।

महन्मपमस्य नर्दतो नमस्तुतो वाधा आर्पः पृथिवीं तर्पयन्तु ॥१॥

सर्माद्यपन्तु तत्रिषाः सुदानवोऽयां स्ता ओषधीभिः सचन्ताम् ।

वर्षस्य सर्गां महयन्तु भूमिं पृथग् जापन्तागोषधयो विशरूपाः ॥२॥

समीक्ष्यस्य गार्पतो नमस्तुतः येमासुः पृथगुक् विजन्ताम् ।

वर्षस्य सर्गां महयन्तु भूमिं पृथग् जापन्तां वीरुषां विशरूपाः ॥३॥

गणास्त्वोषं गायन्तु मारुताः वर्जन्य चोषिणः पृथक् ।

सर्गां वर्षस्य वर्षतो वर्षन्तु पृथिवीमहं ॥४॥

उदीरयत परुतः समुद्रतल्लेखो अर्धो नम उत पातयाप ।	
महत्प्रागभस्य नर्दतो नमस्वतो वाथा आर्षः पृथिवीं तर्पयन्तु	॥५॥
अग्निं प्रेन्द स्तनपार्दपोदधिं धूर्तिं रर्जन्य धर्मसा सर्षदिश्व ।	
स्वपां सृष्टं बद्धलमेतुं वर्धमाशारेषो कृत्स्नुरित्स्वस्त्य	॥६॥
सं पौष्पन्तु सुदानस्य उत्सां अजगुरा व्रत ।	
मरुजिः प्रप्युता मेधां रर्षन्तु पृथिवीमनु	॥७॥
आशामाशां चिं द्योततां वातां पान्तु दिशोर्दिशः ।	
मरुजिः प्रप्युता मेधां सं यन्तु पृथिवीमनु	॥८॥
आर्षो विष्टुधं धूर्तं सं पौष्पन्तु सुदानस्य उत्सां अजगुरा व्रत ।	
मरुजिः प्रप्युता मेधां प्रार्थन्तु पृथिवीमनु	॥९॥
अपामग्निस्तर्ज्ज्मिः संविदानो यं क्षोर्धवीनामधिषा वृधूर्ध ।	
स नो धूर्धं रर्तुता ज्ञानवन्दः प्राणं प्रजाभ्यो अमूर्तं दिवस्परि	॥१०॥
प्रजापतिः सत्तितादा संमुद्रादाये ईरयेज्जुधभिर्मदपाति ।	
प्र प्योपतां धृष्टो अर्धस्व रेतोऽन्दिनेन स्तनमित्तुनेर्हि	॥११॥
अपो मिष्टिषमसुंरुषिषा नः अर्धन्तु गर्गसा अथां वक्रुणतु नीर्षिषिषां सृज ।	
वर्दन्तु धूर्तिवारयो मयहृक् इरिषानु	॥१२॥
संपुष्टुरं शोभमानां प्राज्ञायां यतचारिषः ।	
आर्षं पुर्नन्वमिज्जिह्वां यं मयहृक् अनादिषुः	॥१३॥
उपमर्धं मयहृकिं धूर्धमां वदं तादुरि ।	
मध्ये बृहर्धं स्वयस्व मिष्टो यतुः पुरः	॥१४॥
खपमलाभु लैमलाभु मध्ये तदुरि । धूर्धं वक्रुणं विवरो मरुतां मर्धं इच्छत	॥१५॥
महान्तं पौष्पसृष्टपाणिं निन्धं सन्निष्ठं भवतु वातु वातं ।	
तन्वतां यत्तं वेदुषा मिष्टं आन्दिनीतोर्धयो अवन्तु	॥१६॥ [३५]

॥१६॥ अग्निः—प्राणः ॥ देवता—वराहः, सप्तसप्तम्वीरवराहः ॥ अन्त्यः—१ अतुष्टुः २-४, ६ त्रिष्टुः

२ अग्निं विष्टुः ३ अग्निं, ८ विष्टुः ९ अग्निं, १० विष्टुः ११ अग्निं, १२ अग्निं, १३ अग्निं, १४ अग्निं, १५ अग्निं, १६ अग्निं ॥

गुरुर्येवमपिपुता अन्तिहारिणं पर्याति ।
यं स्ताप्यन्वर्धं परन्तर्धं देवा इदं विदुः

यस्तिष्ठति चरति यश्च बन्धति यो निलायं चरति यः प्रतङ्गम् ।

हो संनिपद्य यन्मन्त्रयेते राज्ञा तद् घेदु वरुणस्तुवीर्यः ॥२॥

उतेयं भूमिर्वरुणस्य रात्रं उतासौ धीर्विद्वतो दुरेभन्ता ।

उतो तंमुद्रो वरुणस्य बुधो उतास्मिन्नल्प उदके निर्लीनः ॥३॥

उत यो घार्मत्तिसर्पात् पुरस्ताज स भुञ्ज्यात् वरुणस्य रात्रेः ।

द्विष स्वशः प्र चरन्तीदमस्य सहस्राणा अति परयन्ति भूमिम् ॥४॥

सर्वं तद् राजा वरुणो वि चष्टे वदन्तारा रोदसी यत् पुरस्तात् ।

संख्याता यस्य निमिषो जनानामुचान्विष अघो नि मिमोसि तानि ॥५॥

ये ते पाशा वरुण सुतर्जस त्रेधा तिष्ठन्ति विषिता कशन्धः ।

छिनन्तु सर्वे अमृतं वदन्तु यः संत्यवाद्यति तं सृजन्तु ॥६॥

शूतेन पाथैरभि धेदि वरुणैतं का ते मोक्ष्यन्तुषाद् मृचवः ।

आस्तां जालम् उदरं संसपित्वा कोशो इषावुन्धः परिकृत्यमानः ॥७॥

यः समाम्योऽं वरुणो यो व्याम्योऽं यः संद्विष्योऽं वरुणो यो विद्विष्यः ।

यो द्विषो वरुणो यश्च मामुपः ॥८॥

तैस्तथा सर्वैरुमि प्यामि पाथैरस्तावाप्तुष्यापणाप्तुष्याः पुत्र ।

तालुं ते सर्षामनुसंदिशामि ॥९॥ [४११]

॥ १७ ॥ अविः—द्राक् ॥ देवता—अपागम्यो वनस्पतिः ॥ अन्व—१-२ अक्षुष्य ॥

ईशांवां त्या भेषजानाहर्जेषु आ रमाग्दे । चक्रे सहस्रवीर्यां सर्वैस्सा ओषधे त्या ॥१॥

सुत्यनिर्तं शपपयामेनीं सईमानां पुनःसुराप् ।

सर्वाः समद्वयोर्पधीरितो नः पारयदिति ॥२॥

या शूशाप शपनेन यार्ध मूरमादुचे ।

या रतस्य इरणाप जालपरिगे छेर्ममसु सा ॥३॥

यां तं चक्रुर्गामे पाथे यां चक्रुर्नीलछेदिने ।

आमे मांते कृत्यां यो चक्रुस्तया कृत्याकृतौ जहि ॥४॥

दीर्घपुं दीर्मावित्यं रवो अन्वगिराय्यः ।

दुर्गाम्नीः सर्वा दुर्वाचस्ता अस्मन्नाशयामसि ॥५॥

सुधामारं तृष्णामारमगोतीमनप्रत्यतोम् ।

॥६॥

अपोमार्गं त्वया ययं सर्वं तदपे सृज्यते

तृष्णामारं सुधामारमथो अक्षयानयम् ।

॥७॥

अपोमार्गं त्वया ययं सर्वं तदपे सृज्यते

अप्रामार्ग्यं ओषधीनां सर्वोत्तमैकं इह यज्ञी ।

॥८॥ [४२]

तेन ते सृज्यन् आरिषुतुमथ स्वमेवदधरं

॥ १८ ॥ अग्नि — द्रुक् ० देवता — अपोमार्गो वनस्पतिः ॥ अन्व — १-२, ७, ८ यजुष्यम् १ १ सृजती गन्तोऽनुप्यम् ॥

सुप्तं व्योतिः सूर्येणादन्तं राशीं सुभाषती ।

॥१॥

कृषोर्नि सृत्पसुतयेऽस्ताः सन्तु कृत्वरीः

यो देवाः कृत्वा कृत्वा इन्द्रादर्विदुषो गृहम् ।

॥२॥

वृत्तो धारिर्न भ्रातरं तं प्रत्यगुपे पद्यताम्

अन्ना कृत्वा प्राप्मानं यस्तेनान्यं जिघीसति ।

॥३॥

अदमानस्तस्यां दुग्धायां पशुताः कटं करिष्यति

सर्वभ्रामान् विदिस्तान् विदितामन्त्रायया त्वम् ।

॥४॥

प्रति ह्ये प्रभुर्न कृत्वा विद्यां विद्यायते हर

अनप्राप्तमोषध्यां सतीः कृत्वा अदुग्धम् ।

॥५॥

यां सर्वं समुपै गोषु यां यो ते पुष्पेषु

यश्चकार तं शृणुन् वतं शम्भे पादेषुहृदि ।

॥६॥

शुक्लं मृदुमस्पर्शमामने सर्वं तु सः

अपामार्गोऽयं मार्गं रोनिमं शपथं यः ।

॥७॥

अपार्दं मातृप्राणीषु सर्वां असाध्यः

अनुप्यगं मातृपानानपु सर्वां असाध्यः ।

॥८॥

अपामार्गं त्वया ययं सर्वं तदपे सृज्यते

॥८॥ [४३]

॥ १६ ॥ अग्नि — द्रुक् ० देवता — अपोमार्गो वनस्पतिः ॥ अन्व — १, २-८ यजुष्यम्, २ यस्यां पशुकि ॥

उतो अस्ययन्पुरुदुतो अग्निं तु जामिकृत् ।

उतो कुर्याकृतेः प्रजो नृदयिका पिबन्ति वारिण्यम्

॥१॥

ब्राह्मणेन पयुःक्रासि पर्यवेन नार्पदेन ।

सेनेयैपि त्विपीपती न तत्र भयमस्ति यत्र शान्तेष्वोषधे ॥२॥

अग्रमेष्पोपधीनां ज्योतिषेवाभिदीपयन् । उत श्रुतास्ति पारुस्यायो हन्तास्ति रुधसः ॥३॥

यदुदो देवा अहुरास्त्वयत्रो निरकुर्वत । ततस्त्वमध्योपधेऽपामग्नौ अजगधः ॥४॥

विमिन्दुती शतशाखा विमिन्दन् नार्प ते पिता ।

प्रत्यग् वि निनिधु त्वं तं यो अस्मौ अमिदासति ॥५॥

असुत् भूम्याः समभवत् तद् घर्मेति मृद्व् व्यचः ।

तद् धै ततो विधूपार्यत् प्रत्यक् कुतारवृच्छत् ॥६॥

प्रत्यक् हि सम्भुर्विध प्रतीचीनफलस्त्वम् ।

सर्पोन् मच्छपयो अघि यतीयो यावया मृषम् ॥७॥

शूतेन वा परि पादि सहजैशामि रंस मा ।

इन्द्रस्ते वीरुधां पत उग्र ज्येष्ठाणामा दधत् ॥८॥ [४४]

॥ २० ॥ अग्नि-—यातुमया ॥ देवत-—जोषिया ॥ कन्वा-—१ स्वरावृद्धयुः २-य अकुप्युः ३ अतिगुह्यम् ॥

आ परयति प्रति परयति करो परयति परयति ।

दिव्यमन्तरिक्षमाद् भूमिं सर्वं तद् देवि परयति ॥९॥

तिष्ठो दिवस्तिष्ठः पृथिवीः पद् येनाः प्रदिशुः पृथक् ।

त्वयाहं सर्वं भूतानि परयानि देव्योपधे ॥१०॥

दिव्यस्य भूपर्यस्य तस्य हासि कुनीर्विका ।

सा भूमिमा करोषि पृथं आन्ता वृष्टीव ॥११॥

तां मे सहस्राचो देवो दक्षिणे हस्त आ दधत् ।

तयाहं सर्वं परयामि यत्र शूद्र उतार्यः ॥१२॥

आविष्कृष्य रूपानि गात्मानमप गृह्याः ।

अयो सहस्रचक्षो तं प्रति परयाः किमीदिनः ॥१३॥

दृश्यं वा यातुधानान् दृश्यं यातुघान्यः ।

विशाचान्सर्वान् दृश्येति त्वा रभ ओपधे ॥१४॥

कश्यपस्य चक्षुरसि शुन्यार्थं चतुरक्ष्याः ।
दीप्ते सूर्यमिदं सर्पन्तं मा विज्ञानं तिरस्कृतः ।

1491

उदप्रभं परिपाणव यातुषालं किमीदिनम् । तेनाहं सर्वं परमाप्नुत शूद्रमुतामिम्

1151

यो अन्तरिक्षे पतति दिवं यथातिर्गति ।

भूमिं यो मन्यते नायं तं पिशाचं प्रदर्शय

1161 [814]

॥ २१ ॥ इति.—सप्तमः ॥ ऐक्य—सायः ॥ अन्ध—१, २-७ विष्णुः, २-४ जगती ।

॥ वा गावो जग्मसुत मद्रमकुन्तसीदन्त गोष्ठे रण्यन्त्यस्मे ।

प्रजायेतीः प्रकृत्वा इह स्युमिन्द्राय पूर्णरूपतो दुर्दानाः

1121

इन्द्रो यद्वर्जने वृणते च शिवेत् उपेक्ष दंदादि न ह्यं सुपायति ।

भूयोभूयो रविमिदंरूपं पृथपञ्जभिमे त्वित्ये नि दधाति देवपुत्र

1121

न ता नेशन्ति न दंभाति सरकरो नासांमामिश्रो व्याधिर दंघर्षति ।

द्वेषाश्च याभिर्यजते ददाति च उयोनिश्च तार्भिः सन्तते योर्पविः सह

11311

न ता अर्या रेणुककादोऽश्नुते न संस्कृत्यमुप यन्ति ता अग्नि ।

उ॒रु॒गा॒प॒म॒म॒स्य॑ स॒र॒स्य॒ छा॒ अ॒नु॒ गा॒यो॒ म॒र्त॒स्य॒ वि॒ च॑र॒न्ति॒ य॒ज॒व॒नः॑

3182

गात्रो भग्नो गात्र इन्द्रो म इच्छाद् गात्रः सोमस्य प्रथमस्य भग्नः ।

इमा या गावुः स जनासु इन्द्र इच्छामि कृदा मनसा विदिन्द्रस

13411

यूपं गापी मेदयया वृशं विदधोरं चित् कृणुधा सुशर्वाकम् ।

भुद्रं गृहं केशुप भद्रवाचो बृहद् वो यपे उच्यते सभासु

1.611

प्रजास्तीः सुपर्वसे रुक्षन्तीः शुद्धा ज्ञपः सुप्रपाथे विवन्तीः ।

मा यं स्तेन ईशत माधरांसुः पारि वो रुद्रस्य हेतिर्विद्यक्त

॥७॥ [५१६]

॥ २२ ॥ श्वभिः—वसिष्ठ, चण्डालीत्यादि (?) ॥ देवता—इन्द्रः, अग्निर्देवता ॥ श्वभिः—१-० विष्णुः ॥

इममिन्द्र वर्यय छत्रियं म इमं विशामैश्वर्यं कुरु स्वयम् ।

निर्मित्रानक्षुद्रस्य सर्वोस्तान् रन्धयास्मा अहमुच्ये

11211

एमे मंजु ग्रामे अथेषु गोषु निष्टे मंजु यो अमित्रो अस्य ।

पर्मं सुद्राष्टास्यमस्तु राजेन्द्र शुद्धं रन्ध्रं सर्वमस्ते

1121

अयमेस्तु धर्मवर्तिर्धनानामपं विशां विरपतिस्तु राजा ।	
अस्मिन्निन्दु मरुि धर्चांति धेखवर्षति कृणुति शत्रुमस्य	॥३॥
अस्मै वायापृथिवी भूरि वापं दृढायां वर्मदुर्धे इव धेनु ।	
अपं राजा प्रिय इन्द्रस्य भूयात् प्रियो गन्धर्वापृथिवीनां पशूनाम्	॥४॥
पुनर्जित त उत्तरार्धेनन्दिनिन्दु येन जयन्ति न पराजयन्ते ।	
यस्त्वा करदेकपुपं जमानामुत राज्ञामुपुपं भानवानाम्	॥५॥
उत्तरस्त्यमधरे ते सुपत्न्या ये के च राजन् प्रतिशत्रवस्ते ।	
एकपुप इन्द्रसखा मिमीवाण्ड्वयुतामा मरु भोजनानि	॥६॥
सिंहप्रतीको विशो अग्नि सर्पा व्याघ्रप्रतीकोर्ध्व वाघस्य शङ्ख ।	
एकपुप इन्द्रसखा मिमीवाण्ड्वयुतामा सिद्धा भोजनानि	॥७॥ [५१२]

॥२३॥ अग्निः—सूतः ॥ देवता—अग्निः ॥ इन्द्रः—१, २, ३, ४ विष्णुः ॥ इन्द्रस्योत्पत्तिः ॥ अग्निः ॥
५ एकपुपः ६ अस्मैवापृथिवीः ॥

अप्रेर्मन्त्रे प्रथमस्य प्रचेतसः पाञ्चजन्यस्य बहुधा पवित्रते ।	
विशोविशः प्रविशियात्तमीमहे स नो ह्यन्वत्स्वहेसः	॥१॥
पर्या हव्यं वर्षति ज्ञातयेदौ यथा युद्धं पुरुषयति प्रजानन् ।	
पुषा प्रेयेन्पः । हुमति न या पंडु स नो ह्यन्वत्स्वहेसः	॥२॥
यामेन्यामृष्टपुष्टं परिधं कर्मन्मन्मार्मगम् ।	
अग्निमीडे रवोर्हर्षं पशुवृषं घृताहृतं स नो ह्यन्वत्स्वहेसः	॥३॥
हुजांतं ज्ञातयेदसममि यैस्वामरं विद्धम् । हव्यवाहै इवामहे स नो ह्यन्वत्स्वहेसः	॥४॥
येन शर्षपो पुलमघौतयन् शुजा येनाहाराणामुदन्त मायाः ।	
येनाग्निना पृषीनिन्द्रे जिगम्य स नो ह्यन्वत्स्वहेसः	॥५॥
येन देवा अमृतमन्वाविन्दन् येनीपृथीर्मधुमतीरकृषयन् ।	
येन देवाः स्वराभरन्तस नो ह्यन्वत्स्वहेसः	॥६॥
यस्पेदं प्रदिशि यद् विरोचते यज्ज्ञातं जनिवर्ज्यं च केवलम् ।	
स्तौम्यमि नयितो जोहयीमि स नो ह्यन्वत्स्वहेसः	॥७॥ [५१३]

॥२४॥ अति —सुखतः ॥ देवता—इन्द्राः ॥ अन्तः—१ अन्तरीयनी प्रस्तावती; २-३ विष्णु ॥

इन्द्रस्य मन्महे शम्भुर्दिदस्य मन्महे वृत्रघ्न स्तोमा उप मेम आगुः ।

यो दाशुपः सुकतो इवमेति स नो मृष्यत्वमहेसः ॥२१॥

य उद्रीणापुम्रपादुपुपुयो दानवानां बलमाहरोज ।

येन जिताः सिन्धुवो येन यावः स नो मृष्यत्वमहेसः ॥२२॥

यधैर्धृतिभो धृषुमः स्वविदु यस्यै प्रावाणः प्रषदन्ति भुमण्ड ॥

यस्याभ्वरः सुमरोता मदिष्टुः स नो मृष्यत्वमहेसः ॥२३॥

यस्यै यशास धापुमास वृषणो यस्यै मीयन्ते स्वरवः स्वविदे ।

यस्यै शुकः पयते अश्वहृमिभक्तः स नो मृष्यत्वमहेसः ॥२४॥

यस्यै शर्वि सोमिनः कुम्भयन्ते यं इधेन्व इष्टुमन्तु गर्विष्टी ।

यस्मिन्नुक्तैः शिषिये यस्मिन्भोजः स नो मृष्यत्वमहेसः ॥२५॥

यः प्रपुमः कर्मकृत्याय ज्ञो यस्यै वीर्यप्रपुमस्यानुपदम् ।

येनोपेष्टो यज्ञोऽप्यापुताहि स नो मृष्यत्वमहेसः ॥२६॥

यः संस्तुमात् नयति सं युधे वशी यः पुष्टानि संसृजति दुपानि ।

स्तीर्मीन्द्र नापितो नौहविनि स नो मृष्यत्वमहेसः ॥२७॥ [५४]

॥२८॥ अति —सुखतः ॥ देवता—अनुसमिता ॥ अन्तः—१, २, ४-६ विष्णु, ३ अतिरक्षती, ७ यथावहती ॥

प्रायोः संनिविदयानि मन्महे यावतामन्मदु विरागो यो नु रक्षयः ।

यो विश्वस्य परिभू धेयुवयुक्तो नो मृष्यत्वमहेसः ॥२१॥

ययोः सवस्वोता वरिमा धार्ययानि याम्यो रजो युपितमन्तरिषि ।

ययोः प्रायं नान्यान्मयो यमन तौ नो मृष्यत्वमहेसः ॥२२॥

तयं मते नि विशन्ते जनासुस्तप्युदिति प्रेस्ते चित्रयाने ।

युं धावो सविता नु शर्वनानि रक्ष्यस्त्वो नो मृष्यत्वमहेसः ॥२३॥

अपेत्तो धावो सजित पं दुष्टुतापण रचसि शिर्षिदां च सेधतम् ।

सं पूष्टैर्जयो मुनयः सं वलैन् तौ नो मृष्यत्वमहेसः ॥२४॥

रपि मे पोरं समितेत धायुस्तन् दक्षमा सुंयवो मुधेर्वम् ।

मृष्यत्वमहेसि मर इव रक्षं तौ नो मृष्यत्वमहेसः ॥२५॥

प्र सुमतिं संवितर्वाय ऊतये यद्वस्त्वन्वं मत्सुरं धादयाय ।

अर्थात् धामस्य प्रवत्ते नि पञ्चतं ती नो मुञ्चतुमर्हसः ।

॥६॥

उप श्रेष्ठा न आशिषां देवयोर्धामैत्रास्थिन् ।

स्तौमि देवं संवितारं च ज्ञायुं ती नो मुञ्चतुमर्हसः ।

॥७॥ [४।५]

॥२६॥ अर्थात्—सुमन्त्रः ॥ देवता—आयापृथिवी ॥ अन्व—१ पुरोऽष्टिर्जगती, २—६ त्रिपुषु, ७ एतावत्त्वानां-
अध्वेयोतिष्ठिपुषु ॥

मन्ये वां धायापृथिवीं सुमोनसो सचंतसौ ये अथवेयामर्मित्वा योजनानि ।

प्रतिष्ठे धामपतं यमनां ते नो मुञ्चतुमर्हसः ।

॥१॥

प्रतिष्ठे धामपतं यमनां प्रबुद्धे देवी सुमगे उरुची ।

धायापृथिवी भवतं मे स्योने ते नो मुञ्चतुमर्हसः ।

॥२॥

असन्नापे सुतर्पसी हुवेऽश्नुवी गम्भीरे कृषिर्भिर्नमस्ये ।

धायापृथिवी भवतं मे स्योने ते नो मुञ्चतुमर्हसः ।

॥३॥

ये अमृतं विभूयो ये कृषिपि ये क्रोस्या विभूयो ये सैनुष्यान् ।

धायापृथिवी भवतं मे स्योने ते नो मुञ्चतुमर्हसः ।

॥४॥

ये उन्निया विभूयो ये एनस्पतीन् पयोर्गं विश्वा भुवमाप्नुवन्तः ।

धायापृथिवी भवतं मे स्योने ते नो मुञ्चतुमर्हसः ।

॥५॥

ये फलालेन तर्पयथो ये धृतेन याम्यामृते न किं च न शक्नुवन्ति ।

धायापृथिवी भवतं मे स्योने ते नो मुञ्चतुमर्हसः ।

॥६॥

यन्मेदमंशिशोचति येनयेन या कृतं वीरुषेयाश्च दैवात् ।

स्तौमि धायापृथिवीं नक्षिते नोहवीमि ते नो मुञ्चतुमर्हसः ।

॥७॥ [६।१]

॥२७॥ अर्थात्—सुमन्त्रः ॥ देवता—सर्वतः ॥ अन्व—त्रिपुषु ॥

मरुता मन्ये अधि मे सुपन्तु प्रेमं पालं पालं सते अपन्तु ।

आशानिदं सुयमानह ऊतये ते नो मुञ्चन्त्वर्हसः ।

॥१॥

उत्तमर्तिस्तं प्यचन्ति ये सदा य आसिञ्चन्ति रसमोर्षधीषु ।

पुरो दंष्ट्रे मरुतः" दृष्टिमर्तुस्ते नो मुञ्चन्त्वर्हसः ।

॥२॥

पयो धेनूनां रसमोषधीनां जलमयैतां कवयो य इन्वय ।

॥२॥

शुग्मा भवन्तु मुक्तो नः स्योनास्ते नो ह्युच्यन्तर्हसः

अपः संमुद्राद् दिवमुद् वेदन्ति दिवस्पृथिवीमभि ये मुजन्ति ।

॥३॥

ये अद्विरीशाना मुक्तो धर्षयन्ति ते नो ह्युच्यन्तर्हसः

ये कीलाक्षेण तर्पयन्ति ये ध्रुवेन ये वा घयो वेदसा संमुजन्ति ।

॥४॥

ये अद्विरीशाना मुक्तो धर्षयन्ति ते नो ह्युच्यन्तर्हसः

यदीदृशं मेरुतो मारुतेन यदि देवा दैव्येन्द्रिग्रहः ।

॥५॥

यूपमीशिष्ये पश्यस्तस्य निष्कृतेस्ते नो ह्युच्यन्तर्हसः

स्निग्धमनीकं विदितं सरस्वतु भरतं प्रार्थुः पतेनामृगम् ।

॥६॥ [६।२]

स्तीर्णि मुक्तो नापितो जोहवीमि ते नो ह्युच्यन्तर्हसः

॥२८॥ अ० — युगात् ३ देवता — वायव्यी ॥ अन्व — १ अविज्ञापयन्मोक्षविद् विष्णुः १-७ विष्णुः ॥

भयाशायी मूढो तस्यैव त्रिं ययोर्यमिर्दं प्रदिशि यद् विरोचते ।

॥१॥

पापस्पर्शाये द्विपदो यी चतुष्पदस्ती नो ह्युच्यन्तर्हसः

ययोर्यम्युज उत यद् दूरे चिद् यी विदितार्विपुत्रममर्षिणी ।

॥२॥

पापस्पर्शाये द्विपदो यी चतुष्पदस्ती नो ह्युच्यन्तर्हसः

सुहृत्तापी वृत्रहणा हुवेन्द्र दूरेण्युतो स्तुभेय्युगो ।

॥३॥

पापस्पर्शाये द्विपदो यी चतुष्पदस्ती नो ह्युच्यन्तर्हसः

पापारोमायं नृप क्षान्तये प्र वेदसाक्षमिमां जनैषु ।

॥४॥

पापस्पर्शाये द्विपदो यी चतुष्पदस्ती नो ह्युच्यन्तर्हसः

ययोर्यथाप्रापयते कवनान्तर्वेपुल मारुषेण ।

॥५॥

पापस्पर्शाये द्विपदो यी चतुष्पदस्ती नो ह्युच्यन्तर्हसः

यः कृत्पाकम्बुलङ्घ्य यागुधानो नि तस्मिन् घत्तं धर्षयुग्री ।

॥६॥

पापस्पर्शाये द्विपदो यी चतुष्पदस्ती नो ह्युच्यन्तर्हसः

अपि नो घत्तं पतेनामृगो सं ययैव सनतं यः विभीदी ।

॥७॥ [६।३]

स्तीर्णि मय्यार्या नापितो जोहवीमि ते नो ह्युच्यन्तर्हसः

॥२६॥ अति.—सुमर. ॥ देवता—मित्रावरुणौ ॥ अन्तः—१-६ त्रिष्टुप्; ७ शक्यीयमोऽतिलघौ ॥

मुने धां मित्रावरुणावृतावृचौ सचेतसौ हृणो यौ नुदेथे ।

प्र सत्पाशानमवधे भरेषु तौ नौ सुचतमहेसः ॥१॥

सचेतसौ द्रुहृणौ यौ नुदेथे प्र सत्पावानमवधे भरेषु ।

यौ गच्छथो नृचक्षौ पृथुणां सुतं तौ नौ सुचतमहेसः ॥२॥

घावर्तिरसुमवधे वावगस्ति मित्रावरुणा जमदग्निमग्निम् ।

यौ कश्यपमवधे यौ वर्तिष्ठं तौ नौ सुचतमहेसः ॥३॥

यौ रघाचारवमवधे यध्युधं मित्रावरुणा पुरुमीदमग्निम् ।

यौ विमदमवधे सुसर्वाग्निं तौ नौ सुचतमहेसः ॥४॥

यौ भृहोजमवधे यौ गर्धिष्ठिरं विश्वमिधं यरुण मित्रं कुत्सम् ।

यौ कषोदन्तमवधे प्रोत फर्यं तौ नौ सुचतमहेसः ॥५॥

यौ मेधाविधिमवधे यौ त्रिशोकं मित्रावरुणावृशानां कृण्वं यौ ।

यौ गोतममवधे प्रोत सुद्रेतं तौ नौ सुचतमहेसः ॥६॥

ययौ रथः सत्यवर्धर्मर्हुररिमिधुया चरन्तमभियातिं दुरपम् ।

स्तीर्णि मित्रावरुणौ वाधितो जाह्नवीर्णि तौ नौ सुचतमहेसः ॥७॥ [६।४]

॥३०॥ अति.—अयमं ॥ देवता—सर्वकषा सप्तोत्तिका सर्वदेवतायौ अम् ॥ अन्तः—१-२, ५, ७ त्रिष्टुप्; ६ शक्यी ॥

अहं कृत्रेभिर्वसुभिश्चराम्यहमादित्यैरुत विश्वदैवे ।

अहं मित्रावरुणोमा विमर्धेमिन्द्रावी अहमुधिनोमा ॥१॥

अहं राष्ट्रीं सुभ्रमनीं वरुणां चित्रितवीं प्रथमा यक्षिणाम् ।

तां मा देवा व्यदधुः पुरुषा भूरिपात्रां भूर्यशिवन्तः ॥२॥

अहमेव स्रयमिदं वदामि त्वर्तं देवानामुत मानुषाणाम् ।

यं कामये तत्तमुग्रं कणोमि तं ज्ञाणं तर्षयि तं सुविषाम् ॥३॥

मदा सोऽर्धमत्ति यो विपश्यति यः प्राणति य ईं शृणोत्युग्रम् ।

अमन्तयो मां त उरुं विद्यन्ति शुधिं श्रुतं यदेयं ते वदामि ॥४॥

अहं कृत्राय धनुरा तनोमि ब्रह्मदिने शस्त्रे हन्तुया तं ।

अहं जनाय समर्दं कृणोम्यहं चावाशयिनी आ विविश ॥५॥

अहं सोममाहृतं विभर्म्हं तदाहसुतं पुण्यं भर्गम् ।

अहं दधामि द्रविणा इविष्मते सुभान्मन्त्रं यजमानाय सुन्वते

॥६॥

अहं सुवे पितरमस्य सूर्यन्मम योर्निरप्सरान्तः संमुद्रे ।

ततो वि तिष्ठे भुवनानि विद्योतामूं यां वर्ष्मणोर्षं सृश्यामि

॥७॥

अहमेव वात इव प्र वाग्यारभमाणा भुवनानि विधा ।

परो दिवा पर एना वृथिव्यैतावती महिष्ठा सं यक्ष्व

॥८॥ [६।५]

॥३१॥ अ०—प्रकारकः (१) ॥ देवता—मनुः ॥ कर्म—१, २, ३ विष्णुः, २, ३ सुविष् विष्णुः, २-३ जगती ॥

स्वया मन्यो सत्यमाहृतो हर्षमाणा इवितातो मरुत्वन् ।

विमेपेव आधुषा संशिरान्ता उप प्र येन्तु नरो अग्निरुपाः

॥१॥

अतिनरिव मन्यो तिविषितः सहस्र सेनामीमः सहरे हव रंधि ।

इत्याप रात्रन् वि मेजस्व वेद ओजो निमानो वि संधो सुदस्व

॥२॥

सहस्र मन्यो अभिमासिमुस्व कृन्तु प्रसून् प्रमुणन् प्रेदि प्राहून्

वृषं ते पानो नृन्ना रुरुधे वृषी यथ नपाता एकन् रवम्

॥३॥

एको वदुनामसि मन्य ईक्षिता विर्यगिर्षं युदायु सं शिराधि ।

अकृत्तुवत्पणो युजा वयं धुमन्तं पोर्य विजुंवाप्य कृयमसि

॥४॥

विजेषुकदिन्द्र इवान्मरोऽस्माकं मन्यो अधिषा भवेद ।

विषं ते नाम सहरे पृथीमसि विषा तद्वत्सं पत आधुधुयं

॥५॥

आधुत्वा सदुना वयं सायक सहं विमर्षि सहभूत उचरम् ।

कत्वा तो मन्यो सुह मेयेधि वहाधुमस्यं पुरुहव संसृजि

॥६॥

संसृष्टं धनंनुमयं तमाकृतमस्माकं धनो वरुणाय मनुः ।

गिनो रधाना इदेषु सार्धवः परंजितास्तो अप नि संयन्ताम्

॥७॥ [७।१]

॥३२॥ अ०—प्रकारकः (१) ॥ देवता—मनुः ॥ कर्म—१ जगती, २-३ त्रिष्टुप् ॥

पतं मन्योऽविषद् वयं सायक सह ओमः पुष्यति विर्यमानुषक ।

साध्याम् दासमार्यं स्वया वयं सहस्रकृतेन सासा सहस्रता

॥१॥

* आधेरे (अ० १-०-८) जलपानार्थं सुखाय अविष्मन्मरोऽस्माकं येदोऽहस्ते, अत्र अधिष-मनुस्तावतः ॥ अन्तः-
१-३ त्रिष्टुप्, २-३ जगती ॥ इति ॥ सं० ॥ (१) आधेरे, मनुस्तावतः ॥ (अ० १-०-८) ॥ सं० ॥

मन्युरिन्द्रो मन्युरेवासं देवो मन्युर्वोता वरुणो जातर्वेदाः ।	
मन्युर्विंश ईडते मानुषीर्याः पादि नो मन्यो तर्पता सज्जोषाः ॥२॥	
अभीदि मन्यो त्वसस्तवीधान् तर्पता युजा ॥ नहि शत्रून् ।	
अग्निवृक्षं वृषक्ष दस्पृहा च विश्वा वमून्था मरा त्वं नैः ॥३॥	
त्वं दि मन्यो आभिभूत्योजाः स्वयंभूर्गमो अभिमातिपाहः ।	
विश्वचर्षणिः संहुरिः सदीयान्स्मास्योजः कृतेनासु वेदि ॥४॥	
अमागः सज्जप परितो अस्मि तव वरुणो तद्विषस्यं प्रचेतः ।	
तं स्वा मन्यो अकृतुमिदीडाहं स्वा तन्वर्षलदावा न एहि ॥५॥	
अयं ते अस्मदुप न एतयोद् प्रतीचीनः संहुरे विश्वदावम् ।	
मन्यो वसिष्ठमि न आ यवुस्त्व हनोय दस्पृहत वीध्यायेः ॥६॥	
अमि प्रेहि दक्षिणतो भेषा नोऽधा पृत्रास्मि जक्ष्यन्मव भूरि ।	
जुहोमि ते ध्रुवणं मथ्यो अग्रमुभार्षप्रांस्तु प्रथमा पिवाव ॥७॥ [७। २]	

॥३३॥ अग्निः—महा ॥ ईडा—महिः ॥ अन्तः—१—न यवजी ॥

अपं नः शोशुचदुषमन्ने शुशुभ्या इमिम् । अपं नः शोशुचदुषम् ॥१॥	
सुहोमिया सुगातुया यंभूया यं यजामहे । अपं नः शोशुचदुषम् ॥२॥	
अ यद् भव्दिष्ठ एषां प्राप्तामोक्षाय सूरयः । अपं नः शोशुचदुषम् ॥३॥	
अ यत् तं अग्ने सूर्यो अर्चिमहि प्र ते युयम् । अपं नः शोशुचदुषम् ॥४॥	
अ यद् अग्नेः सहस्रतो विषतो यन्ति आनवं । अपं नः शोशुचदुषम् ॥५॥	
स्वं हि विषतो ह्रस्व विश्वतः परिभूरसि । अपं नः शोशुचदुषम् ॥६॥	
द्विषो नो विषतो मुखति नावेवं पश्य । अपं नः शोशुचदुषम् ॥७॥	
स नः सिन्धुमिव नापामिं वर्षा रुस्तथै । अपं नः शोशुचदुषम् ॥८॥ [७। ३]	

॥ ३८ ॥ अग्निः—अथवा ॥ ईडा—महोदनम् ॥ अन्तः—१—३ विष्णुः, २ अग्निः, विष्णुः, ३ अथवा इति ।

४ यवपदातिराजन्ती, ५ यवपदा अग्निः राजन्ती, ६ जातरी ॥

प्रज्ञास्य शीर्षं वृद्धस्य पृष्ठं यामदेव्यमुदरमोदनस्य ।	
जन्दाति पृथो मुखमस्य सत्यं विद्वारी ज्ञातस्वपुतोऽर्थं भुङ्क्ते ॥१॥	

अनुस्याः पूताः पर्वनेन शुद्धाः शुच्यैः शुचिर्वापि यन्ति लोकम् ।

नैर्वा शिक्ष प्र दहति जातैर्नदाः स्वर्गे लोके गृह सौख्येणाम् ॥२॥

विष्टारिणो मोदन् ये पथन्ति नैनान्वर्तिः सचते कदा चन ।

आत्ते यम उप यन्नि देवान्त्सं गेन्धर्मदत्ते सोम्येर्तिः ॥३॥

विष्टारिणो मोदन् ये पथन्ति नैनान् यमः परि मृत्पावि रेतः ।

सुधी ई भूरा रपपाने ईयते पुवी ई भूत्वाति त्रिषुः समैति ॥४॥

एष यज्ञानां विर्ततो यज्ञिष्ठो विष्टारिणं पवरा दिवमा विवेश ।

आपटीर्नं ब्रह्मदुं सं वनोति विरै शाश्वत् शर्करो मृत्पावी ।

एतास्त्वा धारा उप यन्तु सर्वाः स्वर्गे लोके मधुमत् विन्वमाना

उप त्वा तिष्ठन्तु पुष्करिणीः समन्ताः ॥५॥

घृतहृदा मधुकृत्ताः घृतेदकाः क्षीरेषु पूर्णा उदकेन दुग्ता ।

एतास्त्वा धारा उप यन्तु सर्वाः स्वर्गे लोके मधुमत् विन्वमाना

उप त्वा तिष्ठन्तु पुष्करिणीः समन्ताः ॥६॥

चतुरः कुम्भाब्जतुर्धा ददामि क्षीरेषु पूर्णा उदकेन दुग्ता ।

एतास्त्वा धारा उप यन्तु सर्वाः स्वर्गे लोके मधुमत् विन्वमाना

उप त्वा तिष्ठन्तु पुष्करिणीः समन्ताः ॥७॥

इममोदने नि दंष्ट्रे प्राज्ञेषु विष्टारिणं लोकमिह स्वर्गम् ।

स मे मा वेट स्वयम् विन्वमानो निधरूपा धेनुः कामदुपा मे अस्तु ॥ ॥८॥ [७।४]

॥ ३५ ॥ यदि —यमावति ॥ दद्यात् —यतिष्ठतु ॥ अन्त — १, २, ४-७ विद्वत् ॥ १ श्रुतिवर्ग ॥

यमोदने ग्रंथमना प्रवक्ष्य भुनापतिस्तपसा प्रज्ञायेऽपचत् ।

यो लोमाना विभक्तिर्नाभिरेषात् तर्जोदनेनार्ति तराणि मृत्युम् ॥१॥

येनातरन् भूतकृतोर्जति मृत्युं यमन्वर्तिन्दन् तपसा श्रमेण ।

य पपाथ प्रज्ञाये प्रज्ञा पृष्टे तेर्जोदनेनार्ति तराणि मृत्युम् ॥२॥

यो दामारं पथिभि निधमोर्जत् यो अन्वर्तिमापृणात् खेतन ।

यो अस्तम्या दिवमूर्धा यतिम्ना तेनोदनेनार्ति तराणि मृत्युम् ॥३॥

यस्मान्मासा निर्मितास्त्रिशदराः संवत्सरो यस्माश्चिच्छेद्वादेशारः ।

अहोरात्रा ये परियन्तो नापुस्तेनौदनेनार्तिं तराणि मुत्सुम् ॥४॥

यः प्राणदः प्राणदवान् वभूव यस्यै लोका वृत्तवन्तः चरन्ति ।

वयोर्तिष्मतीः प्रदिशो यस्य सर्वास्तेनौदनेनार्तिं तराणि मुत्सुम् ॥५॥

यस्मात् पक्वादमूर्तं सम्भूव यो गायत्र्या अर्धिपतिर्वभूव ।

यस्मिन् वेदा निर्मिता विचरूपास्तेनौदनेनार्तिं तराणि मुत्सुम् ॥६॥

अर्धं वाचे द्विपत्तं देवपीयूषं सुपत्ता ये मेऽपु वे भवन्तु ।

अष्टौवने विश्वजितं पचामि गुरुवन्तु मे अहधानस्य देवाः ॥७॥ [७५]

॥३६॥ अग्निः—चातनः ॥ देवाः—समीक्षा अग्निः ॥ अन्तः—१-८, १० चण्डपः ॥ ३ अग्निचण्डपः ॥

सावत्सरोजाः प्र देहन्वर्धिर्यधानरो वृषा ।

यो नो दुरस्याद् दिप्सतापो यो नो अरातिपत् ॥१॥

यो नो दिप्सददिप्सतो दिप्सतो यश्च दिप्सति ।

यैश्चानुरस्य दंष्ट्रयोरमेरुषं वचामि सम् ॥२॥

य आंगरे सुगर्वन्ते प्रतिक्रोशेऽन्नाशस्ये ।

कृत्वादीं अन्पान् दिप्सतः सर्वास्तान्सहसा सहे ॥३॥

सहै पिशाचान्सहसैषां द्रविषं ददे ।

सर्वान् दुरस्यतो इन्मि सं मु आर्कतिर्गर्भ्यताम् ॥४॥

ये देवास्तेनू दसन्ते ख्येण मिमते ज्वष । नृदिषु पर्येतेषु ये सं तैः पशुर्विषिदे ॥५॥

तर्पणे अग्निं पिशाचानां व्याघ्रो गोमतामिव ।

श्वानः सिरमिव इष्ट्वा वे न विन्दन्ते न्यन्यनम् ॥६॥

॥ विष्ठाचैः सं र्याजोमि ॥ स्तेनेर्न वनर्गुभिः ।

पिशाचास्तस्मोअस्यन्ति यमहं प्रार्थमाविशे ॥७॥

यं प्रार्थमाविशत इदमुग्रं सद्यो मम ।

पिशाचास्तस्मोअस्यन्ति न पापस्यं जानते ॥८॥

ये मां क्रोधयन्ति लपिता इरित्वेन मयादा इव ।

तानहं मेन्ये दुर्हितान् जने अहर्षशाशुनि ॥९॥

अभि ते निश्चैतिर्धत्तामर्धमिवाचामिधान्यौ ।
मन्वो यो मन्त्रं जुष्यन्ति स तु पाशाच्च मुच्यते

॥१०॥ [८१]

॥३७॥ अग्नि-—वात्सरायणः ॥ देवता—१, २, १; १० अग्निवि (सप्तमहरी); ३-२ अग्निवसः, ७-१, ११,
१२ यजुर्वेदवसः ॥ मन्त्र-—१, २, १, २-१० अजुष्टु, ३ यजुष्टु, २ यजुष्टु, २ यजुष्टु-
वसः, ७ यजुष्टु, ११ यजुष्टु, १२ यजुष्टु ॥

त्वया पुर्यमर्षोणो जुष्टु रक्षोऽस्योपधे ।

त्वया जघान कृत्स्नस्तत्त्वा कर्षो अगस्त्यः ॥१॥

त्वया पुषमप्सरसो गन्धर्वाश्चैतयामहे । अनेशुङ्गपञ्च रक्षः सर्वोत् गन्धेन नाशय ॥२॥

मृदी यन्त्वप्सरसोऽर्षा क्षरमवस्यसम् । गुरुगुहः पोला नल्योर्ध्वगन्धिः प्रमन्दनी ।

तत् परेताप्सरसुः प्रतियुद्धा अभूतन ॥३॥

यत्रोभूत्या मृद्वो यो महाधुषाः शिखिदिनः । तत् परेताप्सरसुः प्रतियुद्धा अभूतन ॥४॥

यत्र यः मेहा इति अर्षोना तु यत्रोभूत्याः कर्षोऽर्षः सुवर्दिनः ।

तत् परेताप्सरसुः प्रतियुद्धा अभूतन ॥५॥

यमसगुणोपधीनाः वीर्या वीर्या विषी । अजुष्टुगुहः राट्की वीर्यागुहः अष्टु विषु ॥६॥

आगुह्यतः शिखिदिनो गन्धर्वस्वाप्सरसुः । शिखि मुष्कावर्षि यामि शेषः ॥७॥

मीमा इन्द्रस्य हेतवः शतगुह्यीर्यमर्षीः ।

तामिरेविरुदान् गन्धर्वानवपुष्टान् अष्टु विषु ॥८॥

मीमा इन्द्रस्य हेतवः शतगुह्यीर्यमर्षीः ।

तामिरेविरुदान् गन्धर्वानवपुष्टान् अष्टु विषु ॥९॥

अमरादानमिश्रोचानुषु ज्योतय भाषकान् ।

सिन्धुचान् सर्वानिषधे प्र संवीहि सर्वस्व च ॥१०॥

शेषैः कृषिरेवैः कुलमः सर्वैः शुकः ।

विषो इषा इष भूता गन्धर्वः संचते सिन्धुसमितो नोशयामस्ति प्रक्षेपा वीर्या विता ॥११॥

ज्याया इह वी अप्सरसो गन्धर्वीः परतो युष्म ।

अपे धावतामर्षी मर्षीन् मा संचयस्व

॥१२॥ [८२]

॥३८॥ अग्निः—१-४ इन्द्राग्निः ॥ देवता—१-४ अथर्वणः, २-४ वाजिनीयस् अथर्वणः ॥ अथर्वणः—१, २, ४, अथर्वणः
२ अथर्वणः जगती; २ अथर्वणः, २ अथर्वणः, ४ अथर्वणः, ४ अथर्वणः अथर्वणः अथर्वणः ॥

उत्तिन्दती सञ्जयन्तीमप्सरां साधुदेविनीम् ।

स्तौह कृतानि कृयवानामप्सरां तामिह ह्रुवे

॥१॥

विचिन्वतीमकिरन्तीमप्सरां साधुदेविनीम् ।

स्तौह कृतानि कृयवानामप्सरां तामिह ह्रुवे

॥२॥

ययिः परित्यक्त्याददानी फुल्लं स्तौह ।

सा नः कृतानि सीयसी महामाप्सरां साययि ।

सा नः परित्यक्त्याददानी फुल्लं स्तौह

॥३॥

या अथर्वणं प्रमोदन्ते ह्रुवं प्रोषं च विज्रंती ।

अनन्दिनी प्रमोदिनीमप्सरां तामिह ह्रुवे

॥४॥

एयंय रूमीनतु याः संचरन्ति मरीचिनी या अथर्वणं संचरन्ति ।

यासांयुभो इरुतो वाजिनीयमप्सराः सयौ लोकां पर्वति रचन् ।

स न येतु होममिह ययिः अथर्वणं संचरन्ति

॥५॥

अन्तरिक्षेण सुह वाजिनीयन् कर्कं वृत्तामिह रच वाजिन् ।

हमे ते स्तोत्रा यदुल्ला अथर्वणं संचरन्ति

॥६॥

अन्तरिक्षेण सुह वाजिनीयन् कर्कं वृत्तामिह रच वाजिन् ।

अयं वासो अयं वृत्ता सुह वृत्ता नि वृत्ताः । ययानाम य ईरवदे रचवदे

॥७॥ [८॥३॥

॥३९॥ अग्निः—१-४ अग्निः, २, ३० अथर्वणः ॥ देवता—१, २ अथर्वणः, २, ४ अथर्वणः, २, ४ अथर्वणः

दिवी, ४, ४ अथर्वणः, २, ३० अथर्वणः, २, ४ अथर्वणः ॥ अथर्वणः—१, २, ४, ४ अथर्वणः

महावृत्ता, २, ४, २, ४ अथर्वणः, २, ३० अथर्वणः ॥

पृथिव्यामनये सर्मनमृत्स आर्तोत् ।

यया पृथिव्यामनये सर्मनमृत्स आर्तोत्

॥१॥

पृथिवी येनुस्तस्या अग्निर्वत्तः । सा मेऽग्निना वत्सेनेपृथुर्न कामं दुहाम् ।

आयुः प्रथमं वृत्ता पोषं रयिं स्वाहा

॥२॥

अन्तरिक्षे वायुः समनमन्तश्च आध्वोत् । ॥३॥

यथान्तरिक्षे वायवं समनमन्नेवा यथा सनमः सं नमन्तु ॥३॥

अन्तरिक्षे धेनुस्तस्या वायुर्वस्तः । सा मे वायुना वस्तेनेषुमूर्त्तं कामं ददाम् । ॥४॥

आयुः प्रथमं प्रजां पेषं रुषिं स्वाहा ॥४॥

विष्वा दित्याय समनमन्तश्च आध्वोत् । ॥५॥

यथा विष्वा दित्याय समनमन्नेवा यथा सनमः सं नमन्तु ॥५॥

दीर्घेनुस्तस्या आदित्यो वस्तः । सा मे आदित्येन वस्तेनेषुमूर्त्तं कामं ददाम् । ॥६॥

आयुः प्रथमं प्रजां पेषं रुषिं स्वाहा ॥६॥

दिक्षु चन्द्राय समनमन्तश्च आध्वोत् । ॥७॥

यथा दिक्षु चन्द्राय समनमन्नेवा यथा सनमः सं नमन्तु ॥७॥

दिशो धेनुस्तस्या चन्द्रो वस्तः । सा मे चन्द्रेण वस्तेनेषुमूर्त्तं कामं ददाम् । ॥८॥

आयुः प्रथमं प्रजां पेषं रुषिं स्वाहा ॥८॥

अश्वविश्वं प्रति प्रविष्टः शशीणां पुत्रो अश्विस्तस्मिन् । ॥९॥

समुत्सरेण नमस्ता ते जुहोमि मा देवानां मिथुना कर्म भूषाम् ॥९॥

धृदा पुनं मनसा जातयेदो विश्वानि देव वयुनानि रिदात् । ॥१०॥ [८४]

सप्तार्यानि तव जातयेदुस्तेभ्यो जुहोमि स जुषस्व दुष्यम् ॥१०॥ [८४]

॥ ४० ॥ अग्निं—शुक्र ॥ देवता जातयेदः, १ अग्नि, २ वय, ३ वयस्, ४ सोम, ५ अश्वि, ६ आयुः ।

* शुक्रः, न नमः । अन्तरिक्षं—१, २-४ विष्णु, ५ अश्वि, ६ अश्वि, ७ अश्वि, ८ अश्वि, ९ अश्वि, १० अश्वि ।

ये पुरस्ताद्ब्रह्मणि जातयेदः प्राच्या दिशोऽग्निदासन्त्यस्मान् । ॥११॥

अग्निपुरा ते पराश्वो व्ययन्तां प्रत्यगेनान् शतिसुरेणं हन्मि ॥११॥

ये दक्षिणतो ब्रह्मणि जातयेदो दक्षिणाया दिशोऽग्निदासन्त्यस्मान् । ॥१२॥

यममृता ते पराश्वो व्ययन्तां प्रत्यगेनान् शतिसुरेणं हन्मि ॥१२॥

ये पश्चाद्ब्रह्मणि जातयेदः पश्चिज्या दिशोऽग्निदासन्त्यस्मान् । ॥१३॥

यश्चामृता ते पराश्वो व्ययन्तां प्रत्यगेनान् शतिसुरेणं हन्मि ॥१३॥

य उत्तरतो ब्रह्मणि जातयेदः उत्तरीया दिशोऽग्निदासन्त्यस्मान् । ॥१४॥

सोममृता ते पराश्वो व्ययन्तां प्रत्यगेनान् शतिसुरेणं हन्मि ॥१४॥

येधस्ताञ्जुहति जातवेदो जुवायां दिशोऽभिदासन्त्यस्मान् ।

धूमिमुत्वा ते पराञ्चो व्यथन्तां प्रत्यगेनान् प्रतिसुरेण हन्मि ॥५॥

येऽन्तेरिवाञ्जुहति जातवेदो व्यध्यायां दिशोऽभिदासन्त्यस्मान् ।

वायुमुत्वा ते पराञ्चो व्यथन्तां प्रत्यगेनान् प्रतिसुरेण हन्मि ॥६॥

य उपरिष्टाञ्जुहति जातवेद ऊर्ध्वायां दिशोऽभिदासन्त्यस्मान् ।

सूर्यमुत्वा ते पराञ्चो व्यथन्तां प्रत्यगेनान् प्रतिसुरेण हन्मि ॥७॥

ये दिशामन्तर्दशेभ्यो जुहति जातवेदः सर्वाभ्यो दिग्भ्योऽभिदासन्त्यस्मान् ।

ब्रह्मर्त्या ते पराञ्चो व्यथन्तां प्रत्यगेनान् प्रतिसुरेण हन्मि ॥८॥ [८।५]

॥ इति चतुर्थं काण्डं समाप्तम् ॥

अथ पञ्चमं काण्डम्

॥ १ ॥ अथि.—पुनरिहोऽध्यायः ॥ देवता—वल्गवः ॥ कन्द—१ पलकृष्टवो विष्णुः ॥ २-६, ८ त्रिपुण्ड्रः ॥ विराट्
त्रिपुण्ड्रः ॥ १ पदपदाऽऽरुहः ॥

- अध्वरमन्त्रो योनिं य आचभृवायुवांसुर्वर्धमानः सुजन्मा ।
अदधामुर्ज्जमानोऽहो विप्रो धृता दाधारः प्रीतिं ॥१॥
- आ यो धर्मोऽसि प्रथमः सुसाधु तवो वर्षेऽपि कृणुषे पुरुषर्षि ।
धातुष्वर्षोर्नि प्रथम आ विवेशा यो पाचमनुदितां चिकेत ॥२॥
- यस्ते शोभाय तन्वां सिरेच सरदिर्षयं ह्युच्योऽनु स्वाः ।
अत्रो दधेते अस्तानि नामास्मे यज्ञाणि विश एरमन्ताम् ॥३॥
- प्र यदेते प्रहसं पुरुषैः शुः सदैवद आनिष्ठन्तो अर्जुनम् ।
प्रतिः शूयस्व मासतां सिद्धावे ज्ञाम्ये पुषे पतिमेरिष्याम् ॥४॥
- तदू पु तै मरुत् एषुअनु नमः पृथिः पान्वेना कृणोमि ।
यत् सम्यन्चावमिष्यन्तां गमि धामत्रा मही रोधचके यानुधेतं ॥५॥
- सुप्त सुपीदाः कृपयस्ततपुस्तातामिदेकोमम्येदुतो गात् ।
आपोर्हि रुक्म उपवस्य नीडे पृथा विसृते घृण्येषु तस्यी ॥६॥
- वृतावतामुर्वीर एमि कृण्वमरुतामा तन्वर्स्तत् शुमद्वयुः ।
वृत्त पो शुभेरे स्तन् दयारयुर्जयो वा यत् सचेते इन्द्रिदाः ॥७॥
- उत पुत्रः पितरं घृत्रवीडि ज्येष्ठे सुपीदमह्वयन्स्वस्त्वयं ।
दशोन् सु ता परेणु यास्ते विष्ठा आचर्तवतः कृण्वो वर्षेऽपि ॥८॥
- अर्धमर्धेन पराया युगवर्धनेन श्रुप्य पर्यसे अहम् ।
अर्धं वृषाम श्रुमिष्यं सस्तां वरुणं पुत्रमर्दित्या इषिम् ।
पृथिश्रुस्तान्यस्ते वर्षेऽप्यनोचाम् रोदसी सत्यवाच ॥९॥ [१११]

॥ २ ॥ अति.— दृढदिशोऽथर्वा ॥ देवता—पश्या ॥ अन्तः—१—८ निष्ठुः, २ सुविद् पशुविज्ञाना निष्ठुः ॥

तदिदासु भुवनेषु ज्येष्ठं यत्तौ ज्ञात उग्रस्तेष्वर्थाः ।

सुधो जज्ञानो नि रिणाति शत्रुननु यदेनं मदेन्ति विश्व ऊर्वाः ॥१॥

पावुधानाः शयसा भूर्वोजाः शत्रुर्दासाय भियसं दधाति ।

अभ्यनय न्यनय सन्ति सं ते नवन्त प्रमत्ता मदेषु ॥२॥

एवे कतुमर्षि पृच्छन्ति भूरि द्वियदेते विभ्यन्तपूषाः ।

स्यादोः स्वादीयः स्यादुनां सृजा समदः सु मधु मधुनाभि योधीः ॥३॥

पदि चिष्ठ न्या घना जयन्तं रथैरथे अनुमदेन्ति विप्राः ।

ओर्जीयः शुष्मिन्तिरुधरना तनुष्व मा स्वा दमन् दुरेवांसः कृशोक्ताः ॥४॥

स्यपा वयं शाशब्दे रथेषु प्रवरयन्तो युधेन्यानि भूरि ।

शोदयामि तु आसुषा पचोभिः सं ते शिशानि प्रमत्ता वर्याणि ॥५॥

नि तव दक्षिणैर्यदे वरं च यस्मिन्नाविधार्यसा दुरोथे ।

आ स्यापयत मातरं निगुरुतुमर् इन्वत् कर्मराणि भूरि ॥६॥

स्तुष्य र्धर्मन् पुरुषर्मीनं सद्यन्वाकमिनर्तमप्रापयमापयानम् ।

आ ददाति शयसा भूर्वोजाः प्र ज्ञेयति प्रतिमानं पृथिव्याः ॥७॥

इमा प्रज्ञां पुदरिधः कृण्वदिन्द्राप गृप्समस्त्रिषः स्वर्षाः ।

महो गोत्रस्य वपति स्वरुजा तुरेक्षिद् विश्वमर्षिषुत् तपस्यान् ॥८॥

पुषा महान् बृहदिहो अयर्षामौचुत् स्वां तुन्वाग्निर्त्रमेव ।

स्वतरी मातुरिन्वरी अरिरे द्विन्वन्ति येने शर्वसा वर्धयन्ति य ॥९॥ [१२]

॥ ३ ॥ अति.— दृढदिशोऽथर्वा ॥ देवता—१, २ अतिः, ३, ४ देवता, ५ अतिशयोक्त्या, ६, ७, ८ विधे

देवता, ९ सोमगा ८, ११ इन्द्रः ३ अन्तः—१, २-४, ११ निष्ठुः, २ सुविद् निष्ठुः,

१० विनाद् जयती ॥

ममाम्ने पचो विह्वेषस्तु पयं त्वेन्यानास्तुन्वाग्निपुषेय ।

मर्षं नमन्तो प्रदिशुभर्तुस्तपपाप्यवेणु पृतना जयेम ॥१॥

अथं भुन्युं प्रतिनुदन् परेषां त्वं नो गोपाः परि पाहि विश्वतः ।

अपान्यो यन्तु नियता दुरस्यत्रोऽपि चित्तं प्रवृथां वि नेशत् ॥२॥

- मम देवा विद्वे संन्तु सर्व इन्द्रवन्तो मरुतो विष्णुरग्निः ।
ममान्तरिक्षमूरलोन्मस्तु मद्यं वमोः पवतां कार्मायास्ते ॥३॥
- मद्यं यजन्ता मम पनीष्ठाकृतिः सस्या यजसो मे अस्तु ।
यन्तो मा नि गां यतमघ्नानां विषे देवा अग्नि रंघन्तु मेद ॥४॥
- मयि देवा द्रविणुमा यजन्तां यस्यागोरेस्तु मयि देवर्हतिः ।
दुषा होतारः सन्निपन् न एतदस्तिष्ठः स्याम तुन्वा मुषीराः ॥५॥
- दैवीः पशूषीरुह नः कृषोत् विषे देवास्त इह मादयन्मय ।
मा नो विददभिमा भो अशस्तिर्षा नो निदद् वृजिना द्वेष्वा या ॥६॥
- विष्णो देवीर्महि नः शर्मे यच्छत प्रजायं नस्तन्नेर्षं ययं पुष्टम् ।
मा हस्महि प्रजया मा तुन्मिमो रेषाम द्विषते सोम राजन् ॥७॥
- उरुज्यर्षा भो महिषः शर्मे यच्छस्तुस्मिन् हवं पुरुदुतः पुरुदु ॥
स नः प्रजायं हयं च मुडेन्दु मा नो शरियो मा परा दाः ॥८॥
- धृता विधाता ह्यवनस्य यक्षसिर्द्वयः संप्रितारिभतिपादः ।
आदिस्था रुद्रा अभिनोमा देवाः पान्त्र यजमानं निश्रुषात् ॥९॥
- ये नः सुपत्ना अप्ते ते भयन्तिवन्द्वाभिध्यामयं वाधामह एनान् ।
आदिस्था रुद्रा उपरिस्पृशो न उग्रं येतारमधिराजमेषत ॥१०॥
- अथोष्पमिन्द्रमसुतो इयामहे यो गोभिर्धननिर्दयमिदं यः ।
इमं नो युगं विद्वे गृणोत्वस्माकमर्हयं च येदी ॥११॥ [१२]

॥ ४ ॥ मयि — यजमानः । ॥ देवता — सप्तमहात्म्य रुद्रः ॥ अन्त्य — १-४, ७-९ अनुष्टुप्, २ छन्दोगानुष्टुप् ।

६ यजसो, १० यजमानो विषुदनुष्टुप् ॥

- यो गिरिप्रजापया वीरुषां धत्तेवक्षसः ।
पुष्टेर्हि तवमनास्तन तवमर्त्तं नाशयञ्जितः । ॥१॥
- सुपर्णमुर्धने गिरी जातं द्विमर्षवृत्स्पर्हि ।
पर्मरिभि भुरजा धन्ति मिदुर्हि तवमनाशनम् ॥२॥
- असत्यो देवसर्दनस्तृतीरस्याभितो द्विनि ।
तत्रासृतेष्य चर्चरां देवाः शुष्टमयन्वत ॥३॥
- द्विरपयो गीरीषस्तद्विरापयन्पना द्विनि ।
तत्रासृतेष्य शुष्पं देवाः शुष्टमयन्वत ॥४॥

हिरण्ययाः पन्थान आसन्नस्त्रिंशणि हिरण्यया ।

नाथो हिरण्यपर्यारसन् याभिः कृष्टे निरावहन् ॥५॥

इमं मे कृष्ट पुरुषं तमा वद तं निष्कुरु । तन्नु मे अगदं कृषि ॥६॥

देवेभ्यो अर्धं जातोऽसि सोमस्यासि सखा ह्यिहः ।

त प्राणाय व्यानाय चक्षुषे मे अस्मै शृणु ॥७॥

उदह जातो हिमवतः स प्राच्यां नीपते जन्म ।

तत्र कृष्टस्य नामान्युत्तमानि वि भंजिरे ॥८॥

उत्तमो नाम कृष्टास्तुत्तमो नाम ते पिता ।

पचमं च सप्तं नामाभ्यं तुवमानं चारुसं कृषि ॥९॥

शीर्षमियमृषहस्यामचयोस्तन्मोर्ध्वं रथः ।

कृष्टस्तद सप्तं निष्कुरुष्व दीर्घं समुद्रं धृष्यथम् ॥१०॥ [११४] .

॥ ५ ॥ अति.—सपत्नी ॥ देवता—साक्षा ॥ कृष्टा—१-३ अष्टकम् ॥

राधी माता नमः पितर्यमा ते पितामहः ।

सिलायी नाम वा अंसि सा देवानामसि स्वसा ॥१॥

यस्तु पिबति जीवति आसति पुरुषं त्वम् ।

मूर्धो हि शश्वतामसि जगामां च न्यन्वनी ॥२॥

पुष्यं पुष्ता रोहति वृषयवन्तीयं कुन्पला ।

जयन्ती प्रत्यातिष्ठन्ती स्पर्शो नाम वा अंसि ॥३॥

यद् दण्डेन मदित्या यद् वारुहस्ता कृतम् ।

तस्य स्वमसि निष्कृतिः सेमं निष्कृतिं पुरुषम् ॥४॥

मद्राद् प्लुचाविस्तिष्ठस्यश्वात् खेदिरादुवात् ।

मद्रान्पुत्रोधाद् पर्णात् सा न एवमन्वति ॥५॥

हिरण्यवर्णे सुमंगे शर्पवर्णे वपुष्मि ।

रुतं गच्छामि निष्कृते निष्कृतिर्नाम वा अंसि ॥६॥

हिरण्यवर्णे सुमंगे श्वभ्यो लोमेशवचसे ।

अपामसि रसा लब्धे वती ह्यस्या नभूव ते ॥७॥

योऽस्मांश्चक्षुरा मनसा चिन्त्याकृत्या च यो अग्राधुरमिदासत् ।

त्वं तानमे मेन्यामेनेन कृणु स्वाहा

॥१०॥

इन्द्रस्य गृहोऽसि । तं त्वा प्र पंचे तं त्वा प्र विंशामि सर्वेभ्यः सर्वेष्वसुः

सर्वीरमा सर्वतनुः सह यन्मेऽस्ति तेन

॥११॥

इन्द्रस्य गर्भीति । तं त्वा प्र पंचे तं त्वा प्र विंशामि सर्वेभ्यः सर्वेष्वसुः

सर्वीरमा सर्वतनुः सह यन्मेऽस्ति तेन

॥१२॥

इन्द्रस्य गर्भीति । तं त्वा प्र पंचे तं त्वा प्र विंशामि सर्वेभ्यः सर्वेष्वसुः

सर्वीरमा सर्वतनुः सह यन्मेऽस्ति तेन

॥१३॥

इन्द्रस्य गर्भपति । तं त्वा प्र पंचे तं त्वा प्र विंशामि सर्वेभ्यः सर्वेष्वसुः

सर्वीरमा सर्वतनुः सह यन्मेऽस्ति तेन

॥१४॥ [२१]

॥ ७ ॥ अग्नि — अथर्व ५ देवता — १-२, ६-१० अथावप ५, २ सरस्वती ५ मन्त्र — १ विशाखनी

महावप ५, १, ३, ४, ७-१० अथर्व ५, २ पञ्चा ब्रह्मी ५ अथर्व ५, ५

आ नो भर मा परिं ह्य अराते मा नो रतीर्दक्षिणां नीयमानाम् ।

नमो वीर्योया असमृद्धये नमो अस्त्वरातये

॥१॥

यमराते पुरोधस्ते पुरुषं परिगपिष्यम् । नमस्ते तस्मै कृणु मा धुनि व्यपयीर्षयं

॥२॥

प्र यो प्रनिर्दुषकृता विष्ठा नम्रं च पच्यताम् ।

अरातिमनुप्रेषो वृषं नमो अस्त्वरातये

॥३॥

सरस्वतीमनुमतिं भर्गं यन्तो हवामहे ।

वाचं जुष्टां मधुमतीमत्रादिषं देवानां देवहूतिषु

॥४॥

यं वाचांमृदं वाचा सरस्वत्या मनोजुता ।

श्रद्धा तमय विन्दतु दुचा सोमं न घृणुषां

॥५॥

मा धुनि मा वाचं नो वीर्योऽस्माविन्द्राग्नी आ ररतां नो वरुनि ।

सर्वे नो अय दितुन्तोऽस्तिं प्रति हर्षत

॥६॥

पुरोऽग्निमसृष्टे नि तं हेति नयामसि । वेदं त्वाहं निमीषन्ति निरुदन्तीमराते

॥७॥

उत नया योद्धनती ररन्त्या संचसे जनम् ।

॥८॥

अवाते चित्तं वीर्यनिपातं पुनरुत्थय च

या मरुतो महोन्माणा विश्वा आशां व्यानरो ।

॥९॥

तस्यै हिरण्यपदेनै निर्वृत्त्या अकतं नमः

हिरण्यपदार्था सुमया हिरण्यपद्राभयेऽशिरया अकतं नमः ॥१०॥ [२।१]

॥ ८ ॥ अति — अचर्यो । १ देवता — १, २ अति, ३ किरये देव, ४-६ इन्द्र । अन्व — १, २, ३ अन्वपुत्र

१ परपदा जगती, २, ३ शुक्ति पद्या पङ्क्ति, ४ आसन्नपङ्क्ति, ५ अशुभ्यजगती

पद्या पङ्क्ति, ६ ५ पदपदा ह्यनुपुन्यमां जगती ॥

वैरुद्धतेनेमेन देवेभ्य आर्जयं यद । अग्ने तौ इदं सोऽयं सर्वं आ यन्तु मे हवम् ॥१॥

इन्द्रा यद्वि मे हवमिदं वीर्यमामि तच्येष्टु ।

इमं ऐन्द्रा अतिमरा अर्क्षन्ति सं मेयन्तु मे ।

तेभिः शनैम वीर्यैर्जालनेदुस्तनूऽशिनू ॥२॥

यदसागृह्णतो देवा अदेवः संधिर्वापति ।

मा तस्यामिर्हृत्वं वासीद्वैवं देवा अंस्य योपै मुर्मैव हवमेतेन ॥३॥

अति धारतामिरा इन्द्रस्य पर्वणा इव ।

अति वृते इर मन्वीतु स यो जीतुं मा मेऽपि प्राणमस्यापि नक्षत ॥४॥

यमभी धुरोदचिरे द्राक्षानुमर्षभृतये । इन्द्र स ते अपस्यदं ते प्रसपेसपति मूर्यवै ॥५॥

अदि मेपुदेपपुरा प्रद्व यमीणि वचिरे ।

तनुपानं परिपारं कृष्यानां यदुचोचिरे सर्वं तद्वैतं कृषि ॥६॥

यानुयानिपुताधुरारं कृष्यवैव यान् ।

रतं तानिन्द्र यनरन् अर्क्षान् पुनरा कृषि यगामं मृगहं जनम् ॥७॥

यपेन्द्र उदाचनं लुब्धः पुरु अघरुदम् ।

पृथगेऽहमयेऽहमयाभूत्संस्तुतिभ्यः समोऽवः ॥८॥

अननानिन्द्र धृतराष्ट्रो यमीणि विष्य । अनेनानि विष्टेन्द्र मेवैव तं

अनुं त्रेन्द्रा रमापदे रमामं सुपुत्री तं

॥९॥ [२।३]

॥ ८ ॥ अग्नि — प्रदा ॥ देवता — भारतोऽपति ॥ अन्तः — १, २ द्वीपे शुक्ली; २, ३ द्वीपे विष्टुः; ३, ४ द्वीपे जगती; ५ विशदुःस्थितुःशुक्लीगर्भा पञ्चपदा अगती; ६ दुरोऽन्तःस्थितुःशुक्लीगर्भा पदपदा (१, पञ्चपदा) अतिगती ॥

दिवे स्वाहा ॥१॥ पृथिव्यै स्वाहा ॥२॥ अन्तरिक्षाय स्वाहा ॥३॥
अन्तरिक्षाय स्वाहा ॥४॥ दिवे स्वाहा ॥५॥ पृथिव्यै स्वाहा ॥६॥

सर्वे मे चतुर्वर्त्तः प्राखोऽन्तरिक्षमात्मा पृथिवी शरीरम् ।
अश्वतो नासहस्रमर्षस्मि स आमानं वि दंष्ट्रे घावाःपृथिवीभ्यां गोपीपार्थ ॥७॥
उदायुक्तं पल्लवत् पुनस्तुत् कृत्वाऽन्तर्नीपासुर्दिन्द्रियम् ।
आर्षुःशुद्धार्प्यस्मी स्वर्धामन्तो गोषा मे स्वे गोपायर्त्त मा ।
आत्मासर्दो मे स्तु माः मां हंसिष्टम् ॥८॥ [२४]

॥ १० ॥ अग्नि — प्रदा ॥ देवता — भारतोऽपति ॥ अन्तः — १-३ पञ्चपदा विष्टुः शुक्ली; ४ पञ्चपदा कुरु ।
॥ दुरोऽन्तःस्थितुःशुक्लीगर्भा पञ्चपदपदा (१, पदपदा) अतिगती ॥

अश्वमुर्म मेऽसि यो मा प्राच्या दिशोऽध्यायुरभिदासात् । एतत् स अष्टच्छात् ॥१॥
अश्वमुर्म मेऽसि यो मा दक्षिणा दिशोऽध्यायुरभिदासात् । एतत् स अष्टच्छात् ॥२॥
अश्वमुर्म मेऽसि यो मा प्रतीच्या दिशोऽध्यायुरभिदासात् । एतत् स अष्टच्छात् ॥३॥
अश्वमुर्म मेऽसि यो मोदक्षिणा दिशोऽध्यायुरभिदासात् । एतत् स अष्टच्छात् ॥४॥
अश्वमुर्म मेऽसि यो मा ध्रुवार्मा दिशोऽध्यायुरभिदासात् । एतत् स अष्टच्छात् ॥५॥
अश्वमुर्म मेऽसि यो मोऽर्धार्मा दिशोऽध्यायुरभिदासात् । एतत् स अष्टच्छात् ॥६॥
अश्वमुर्म मेऽसि यो मा दिशार्मन्तर्द्वयोर्ध्यायुरभिदासात् । एतत् स अष्टच्छात् ॥७॥

बहुता मनु उषे ह्यये मातृरिर्धना प्राणपानौ ।

यर्थाचर्तुःअन्तरिक्षाच्छ्रोत्रं पृथिव्याः शरीरम् ।

सरस्वत्या वाचमुषे ह्ययाम्हे मनोभुजा

॥८॥ [२५]

॥ ११ ॥ अग्निः — अथर्वा ॥ देवता — पदपदा ॥ अन्तः — १ सुमिक् विष्टुः; २, ३, ४-१- विष्टुः, २ पदपदा;
५ पञ्चपदा अतिगती; ११ पदपदा अतिगती ॥

कथं महे अमुरामाप्रवीरिह कथं मित्रे हरये त्वेष्टम्भः ।

पृथिं पकृषु दक्षिणां ददायान् पुनर्मघं त्वं मन्त्राचिह्नितः ॥१॥

॥१॥

न कर्त्तव्यं पुनर्मयो भगामि तं चंचे कं पृथिवेतामुपाजि ।	॥२॥
केन तु त्वर्मधर्वन् कान्व्येन केन जातेनास्ति जातवेदाः	
सत्यमहं गंधीरः कान्व्येन सत्य जातेनास्ति जातवेदाः ।	॥३॥
न मे दासो नायो महिरा भ्रूवे मंभ्राय धदहं चरिज्ये	
न रजद्वयः करिवेरो न मेधया धीरतरो यरुषा ररघावन् ।	॥४॥
त्वं ता विष्वा भ्रुवेनानि वेत्सु स विष्नु त्वज्जनो म्यायी विंभाय	
रं धर्षुक् परुषा ररघावन् रिषा वेत्सु जनिमा सुप्रधीते ।	॥५॥
रि रजस एना एसे अन्धर्दस्येना कि परेखास्महुर	
एनं रजस एना एरो अन्धर्दस्येना एर एकेन दुर्धर्षं विदुर्वर् ।	
सत् तं मित्रान् परुषा ए प्रेतीम्पुवोरेचसः एषयो अपन्तु	॥६॥
मीविदीता उपे सपन्तु भूर्मिष	
त्वं धर्षुक् परुषा अरीपि पुनर्मपेव्यवधानि भूरि ।	॥७॥
मो ए पुण्यैरिन्धेर्दत्तायतो भूग्वा त्वा वोचमराधसं जनांसः	
मा मा वोचमराधसं जनांसः पुनस्ते पृथि अस्तितर्दामि ।	॥८॥
स्तोत्रं मे विक्षमा पंथि शर्वागिरन्तर्विषांसु मानुषीषु दिह्यु	
आ तं स्तोत्रापप्रधानि वन्त्यन्तर्विषांसु मानुषीषु दिह्यु ।	॥९॥
देहि तु मे यग्मे अर्धेचो अस्ति सुन्यो मे सुसर्पदः सत्ताति	
सुमा नी यन्धुर्वरुषा सुमा आ वेदाहं तपज्जानेया सुमा आ ।	॥१०॥
ददामि सद्य ए तं अर्धचो अस्ति युजर्वस्ते सुसर्पदः सत्ताति	
देवो देवाय मृणुते यमोधा विप्रो मित्राय स्तुत्ये सुमेधाः ।	
अमीननो दि परुषा ररघावन्धर्वीणं पितरं देववन्धुषु ।	
वत्सा उ रायः कणुदि सुप्रप्रस्तं सत्ता नो अस्ति परमं च नम्युः	॥११॥ [११]

॥१२॥ अग्नि — अग्निः ॥ देवता — अग्निः [जातवेदाः] ॥ अन्ध — १, २, ४-११ विदुर्वर् ॥ ३, ४-११ विदुर्वर् ॥

सर्विद्धो अथ मनुषो दुरोधे देवो देवान् यमसि जातवेदः ।	
आ च एहं मित्रमग्निमित्र्यान् त्वं दूतः हरिरेति प्रचेताः	॥११॥
मर्तव्यान् एष अथस्य यानान् यथा वपुश्चान्धर्वदया सुमिद ।	
मन्वानि वीधिरुत यममन्वान् देव्या च कणुष्वचरं नः	॥१२॥

यदि पार्ति देयकृता यदि वा पूर्यैः कृता ।

तां त्वा पुनर्ययामसीन्द्रं सपुत्रा वयम् ॥७॥

अग्ने पृतनापाट् पृतनाः सहस्र । पुनः कृत्या कृत्याकृतं प्रतिहरन्नेन हरामसि ॥८॥

कृतव्यधनि विभ्य तं यथाकारं तसिज्जहि ।

न त्वामर्चकुपे वर्यं धुभाय तं शिशिमहि ॥९॥

पुत्र इव वितरं गच्छ स्वज इवाभिहितो दश ।

पुन्यमिदामत्रामी गच्छ कुर्ये कृत्याकृतं पुनः ॥१०॥

उवेणीयं वारुण्यमिस्फन्दं मृगीव । कुरवा कुररिष्टच्छत ॥११॥

इष्टा अजीयः पततु दधोऽपिषी तं गति ।

सा तं मुगमिष सहातु कुरवा कृत्याकृतं पुनः ॥१२॥

अमिरिवैतु प्रतिहलंमनुहलंमिरोदकम् ।

मुरयो रथ इव पर्यता कुरवा कृत्याकृतं पुनः ॥१३॥ [३४]

॥१४॥ अग्ने—विश्वामित्रः । देवता—मधुला ओषधि । अत्र—१-३, ५, १०, ११ मधुला ५ हरामसि

सहस्र, २, ७-९ अमिरिवैतु ५

एकां च मे दशं च मेऽप्युक्तरं ओषधे ।

अतंजातु अतावरि मधुं मे मधुला करः ॥१॥

द्वे च मे विंशतिश्च मेऽप्युक्तरं ओषधे । अतंजातु अतावरि मधुं मे मधुला करः ॥२॥

त्रिंशच्च मे त्रिंशच्च मेऽप्युक्तरं ओषधे । अतंजातु अतावरि मधुं मे मधुला करः ॥३॥

चत्वारिंशच्च मे चत्वारिंशच्च मेऽप्युक्तरं ओषधे ।

अतंजातु अतावरि मधुं मे मधुला करः ॥४॥

पञ्च च मे पञ्चाशच्च मेऽप्युक्तरं ओषधे । अतंजातु अतावरि मधुं मे मधुला करः ॥५॥

षट् च मे षड्विंशच्च मेऽप्युक्तरं ओषधे । अतंजातु अतावरि मधुं मे मधुला करः ॥६॥

सप्त च मे सप्तविंशच्च मेऽप्युक्तरं ओषधे । अतंजातु अतावरि मधुं मे मधुला करः ॥७॥

अष्ट च मेऽष्टविंशच्च मेऽप्युक्तरं ओषधे । अतंजातु अतावरि मधुं मे मधुला करः ॥८॥

नव च मे नवविंशच्च मेऽप्युक्तरं ओषधे । अतंजातु अतावरि मधुं मे मधुला करः ॥९॥

चक्षुषा ते चक्षुर्हन्मि त्रिषेणं हन्मि ते त्रिषम् ।

अहं त्रिषस्व या जीमिः प्रत्ययम्योतु तस त्रिषम् ॥४॥

कैरात वृश्नु उपत्यस्य नभ आ मे मृशुनासिता अर्लीमाः ।

मा मे सख्युः स्तामलमर्षि छाताथारयन्तो नि त्रिपे रमजम् ॥५॥

असितस्व तैमलस्य पुद्गोरपौदकस्य च ।

सात्रानाहस्याहं मन्योरव क्यार्धेन घन्यलो वि श्लष्पामि स्थौ इव ॥६॥

आर्लीमी च त्रिलिपी च पिता ये माता ये ।

त्रिष पं सुरेहो वन्यरेताः किं परिपय ॥७॥

उदुगताया दुहिता जाता दास्यमिक्नया । प्रतर्ह्य ददुषीणां सर्वोत्तमरसं त्रिषम्

॥८॥

कृष्णं श्वानि तद्वद्वरीध्व गिरेरेव परम्विना ।

याः काथेमा खनिनिमास्तासामरसस्यं त्रिषम् ॥९॥

तादृवं न तादृवं न पेत् त्रयसि तादृपेम् । तादृवैनारसं त्रिषम्

॥१०॥

तृक्षुवं न तृक्षुवं न पेत् त्रयसि तृक्षुपेम् । तृक्षुवैनारसं त्रिषम्

॥११॥ [३।३]

॥१४॥ अहि — शृङ्गः ॥ देवता — वन्यपति ॥ अन्व — १, २, ४, ६, ७, ८ मनुष्यः ३, ६, १२ क्षत्रियः १५

॥ त्रिषा त्रिषादुष्टः १० त्रिषा वृक्षी, ११ त्रिषा अतदी त्रिषा, १२ अन्वदुष्टः ॥

सुपूर्णस्त्राग्निवन्दत् स्रुतस्त्रास्त्रननुसा ।

दिष्टीपिष्टे स्वं दिष्टन्तुमर्ष कृत्वाकृतं जहि ॥१॥

अपे जहि पातुधानानर्ष कृत्वाकृतं जहि ।

अपो यो अस्मान् दिष्टंति तम् रं जलोपे ॥२॥

रिदस्येय परीशामं पंश्चिक्त्वं परि र्नुवः ।

कृत्वा कृत्वाकृतं देवा निरर्षिन् प्रति शुक्ल ॥३॥

पुनः पुनः कृत्वाकृतं हस्त्यन्तु पौ खव ।

सम्बर्मेस्मा आ चेहि यषो कृत्वाकृतं हनेत् ॥४॥

कृत्वाः सन्तु कृत्वाकृतं अर्षो अर्षीष्टे ।

सूत्रो र्यं इन् पर्वता कृत्वा कृत्वाकृतं पुनः ॥५॥

यदि री यदि वा पुनान् कृत्वा चकारा प्राप्यने ।

ताम् तस्मै नयामस्यममितायामिधान्या ॥६॥

उत यत् पतेयो दशे स्त्रियाः पूर्वे अत्रोद्वेगाः ।

ब्रह्मा चेद्वस्तमग्रहीत् रा एव पतिरेकधा ॥८॥

ब्राह्मण एव पतिर्न राज्ञ्योर्न न वेर्याः ।

सत् सूर्यः प्रमुषयेति पुञ्चम्यो गानवेर्यः ॥९॥

पुनर्य देवा अददुः पुनर्गन्तव्या अददुः ।

राज्ञानः सूर्यं प्रष्टुणां मन्त्रजायां पुनर्ददुः ॥१०॥

पुनर्दीपं मन्त्रजायां कृत्वा देवैर्मिकित्विपम् ।

ऊर्जे पृथिव्या भुवस्वार्कगापक्ष्णसवे ॥११॥

नास्य जाया अंतराही कस्याणी सदपुमा शये ।

यस्मिन् राष्ट्रे निरुध्यते मन्त्रजायावित्त्वा ॥१२॥

न विकुर्वाः पुष्पाशिरास्तस्मिन् वेरमनि जायते ।

यस्मिन् राष्ट्रे निरुध्यते मन्त्रजायावित्त्वा ॥१३॥

नास्य क्षया निष्कर्षाः सूनानवेत्ययुतः ।

यस्मिन् राष्ट्रे निरुध्यते मन्त्रजायावित्त्वा ॥१४॥

नास्य श्वेतः कृष्णफणो धूरि युक्तो महीयते ।

यस्मिन् राष्ट्रे निरुध्यते मन्त्रजायावित्त्वा ॥१५॥

नास्य वेत्रे पुष्करिणी नाषहीर्न जायते विसम् ।

यस्मिन् राष्ट्रे निरुध्यते मन्त्रजायावित्त्वा ॥१६॥

नास्मि धृष्टि वि द्रुदन्ति वेऽस्या दोहमुपासते ।

यस्मिन् राष्ट्रे निरुध्यते मन्त्रजायावित्त्वा ॥१७॥

नास्य येनः कस्याणी नानुदवान्तर्हते धूर्सम् ।

विजानिर्वयं ब्राह्मणो रात्रि वराति शावपा ॥१८॥ [४।२]

॥१८॥ अति — मयोदुः ॥ देवता — ब्रह्मणी ॥ अन्तः — १-३, ५, ७, १०-१२, १४, १६ अनुपुष्यः ॥ ४ पुरिष्ट

विदुः १, ३, ८, ९, १२ विदुः ॥

नेतां तं देवा अददुस्तुम्यैः सते अचये ।

मा ब्राह्मणस्य राजन्यं यां निषत्तो अनायाम् ॥१९॥

दशं न मे शूनं च मेऽप्यश्वारं शोषये । अश्वेनाह श्वतोऽग्निं मधुं मे मधुला वरः ॥१०॥
शूनं च मे सहस्रं चाप्यश्वारं शोषये । अश्वेनाह श्वतोऽग्निं मधुं मे मधुला वरः ॥११॥ [३।५]

॥ १६ ॥ अग्नि — विष्णोर्वा ॥ देवता — एकदश ॥ वन्द्य — १, ४, ६, ७-१० विष्णुः शतगुणिकः, २, ३, ६
विष्णुः १२गुणिकः ॥ ११ विष्णुः १२गुणिकः ॥

यद्येकदशोऽग्निं मृजान्तोऽग्निं ॥१॥	यदि द्विदशोऽग्निं मृजान्तोऽग्निं ॥२॥
यदि त्रिदशोऽग्निं मृजान्तोऽग्निं ॥३॥	यदि चतुर्दशोऽग्निं मृजान्तोऽग्निं ॥४॥
यदि पञ्चदशोऽग्निं मृजान्तोऽग्निं ॥५॥	यदि षट्दशोऽग्निं मृजान्तोऽग्निं ॥६॥
यदि सप्तदशोऽग्निं मृजान्तोऽग्निं ॥७॥	यदि अष्टदशोऽग्निं मृजान्तोऽग्निं ॥८॥
यदि नवदशोऽग्निं मृजान्तोऽग्निं ॥९॥	यदि दशदशोऽग्निं मृजान्तोऽग्निं ॥१०॥
यद्येकदशोऽग्निं सोऽर्धोऽदशोऽग्निं ॥११॥	

[४।१]

॥१७॥ अग्नि — शोषये ॥ देवता — मृजान्तः ॥ वन्द्य — १-६ विष्णुः, ७-१० अश्विनः ॥

तेऽप्यदन् प्रथमा ब्रह्मकिल्बिषेऽङ्गुषारः सलिलो भानुरिवा ।
धीकुहेरुस्तपे वृषे मेघोऽधूराणां देवीः प्रथमजा श्रुतस्यै ॥१॥
सोमो राजा प्रथमो ब्रह्मजायां पुनः प्रार्थक्यददङ्गीयमानः ।
अनुतिंदा परेणो मित्र आसीदधिदेवो हस्तशुभा निनाय ॥२॥
इतिनेन ग्रामं आधिरस्या ब्रह्मजायेति चेदर्थोऽयम् ।
न दूतार्प प्रथेयां तस्य शुभा तथा राष्ट्रं गुप्तितं धुनिर्यस्य ॥३॥
यामाहुस्तारैषा विन्दोति दुष्कुलां आर्यमभ्यर्चमानम् ।
सा ब्रह्मजाया नि हुनोति राष्ट्रं यत्र प्राणादि श्रुतं जन्तुर्गोमांश्च ॥४॥
ब्रह्मचारी चराति वेदिषु मित्रः स देवानां गवत्येकमर्द्धम् ।
तेन जायामन्विन्दुद् दृष्टरपतिः सोमेन नीतां जुह्वानं न देवाः ॥५॥
देवा वा एतस्योपपदन्तु पूर्वै रसश्रुपपस्तैसा ये विन्दुः ।
भीमा जाया ब्रह्मचरगोपनीया दुर्धो दधाति एष्ये ज्योतिम् ॥६॥
ये गर्वा अत्रपयन्ते जगद् यथांस्तुप्यते ।
वीरा ये हृष्टन्ते मित्रो ब्रह्मजाया दिनस्ति तान् ॥७॥

इषुसि दिग्धा रूपते पृदाकृषि गोपते ।
सा प्राज्ञस्यैषेष्टुर्गोरा तयो विध्यति पीर्यतः

॥१५॥ [४३]

॥१६॥ अग्नि-—अधोष् ॥ देवता—महागौरी ॥ मन्द-—१, ३-३, ८-१२ अतुष्टुपू २ विराट् पुराणप्रवृत्तिः
उपरिशद्गुह्यो ॥

अतिभाशमर्पयन्त नोर्दिष दिर्यमस्पृशन् ।
सर्तुं हिंसित्वा सुज्जंया चैतद्व्याः परमवन्
ये पृष्टत्मानमाश्रित्तमर्पयन् प्राज्ञस्य जनाः ।
पेस्यस्तेषां मुमुयादुमर्षितोऽरुणावपत्
ये प्राज्ञस्य मृस्पृष्टीयन् ये योस्मिन्पुष्टरुमीधरे ।
अहनस्ते मध्ये कुसपायाः केशान् खादन्त आसते

॥१॥

॥२॥

॥३॥

प्राज्ञगुर्वी पुच्यमाना पापुम् सानि विजज्ञेहे ।
तेजो राष्ट्रस्य निर्हेन्ति न पीते जायते वृषा
भूरमस्या आशमर्षं क्षुष्टं पिशितमस्यते ।
क्षीरं यदस्याः पीयते तद् वी विष्टु किंयम्

॥४॥

॥५॥

उग्रो राजा मन्वमानो प्राज्ञस्य यो निर्यत्सति ।
पशु तद् विच्यते राष्ट्रं प्राज्ञस्यो ययं जीयते

॥६॥

अरापदी चतुरवी चतुःश्रोत्रा चतुर्बिभुः ।
द्वर्षाश्चा द्विजिह्वा भूया सा राष्ट्रमव ध्रुवते ब्रह्मज्यस्य
तद् वी राष्ट्रमा संवति नावं मित्रमित्रोदकम् ।
मृशार्णं यश्च हिंसन्ति तद् राष्ट्रं हेन्ति दुष्कुतो
तं वृक्षा अर्प सेधन्ति नृक्षयां नो मोर्षणा इति ।

॥७॥

॥८॥

यो प्राज्ञस्य सदनेमभि नाद्ध मन्यते
विषमेतद् देवर्कृतं राजा वरुणोऽब्रवीत् ।
न प्राज्ञस्य गां जुग्वा राष्ट्रे जागार् वञ्चन
नवैव ता नेवतयो या भूमिर्न्यध्रुवत ।
मृजां हिंसित्वा प्राज्ञेऽपीमसंमृज्यं परमवन्

॥९॥

॥१०॥

॥११॥

अतद्वृत्त्यो राजन्यः पण्य आत्मपराजितः ।

॥२॥

स प्राज्ञस्य गामयद्वय जीयन्ति मा श्वः

आविष्टापरिपा पृथक्करि चर्मणा ।

॥३॥

सा प्राज्ञास्य राजन्य तूष्टेपा गौरनाथा

निर्दे वृत्रं नयति हन्ति यथोऽग्निरिवारब्धो वि दुनोति सर्वम् ।

॥४॥

यो प्राज्ञाय मर्मते अर्धमेव स विपस्य विवति वैभ्रातस्य

ए एनं हन्ति मुदं मर्ममानो देवपीपुर्धनक्रामो न चिचात् ।

॥५॥

सं तस्येन्द्रो हृदयेऽग्निर्मिन्ध तमे एनं द्विष्टो नर्मसी चरन्तम्

न प्राज्ञायो हिंसितव्योऽस्मिन् प्रियतनोरिव ।

॥६॥

सोमो ह्यस्य दाम्पद इन्द्रो अस्वमिशस्तिपाः

शुवापाष्टां नि गिरति कां न शपनोति निःसिद्धम् ।

॥७॥

अर्धं यो अर्धायो मृत्युः स्थादुःखोति मर्मयति

जिह्वा क्या भवेति कुल्मेलं पादनाडीका दन्तास्तर्पसाभिर्दिग्वाः ।

॥८॥

तेर्भिर्गन्धा विध्यति देवपीपुर्धनं हृदयलेधनुर्भिर्देवशूतेः

तृचिणेपयो प्राज्ञाया हिंसितव्यो पापस्यन्ति शरव्यादं न सा मृषा ।

॥९॥

अनुदापु तर्पसा मनुना पीत दूरादव भिन्दन्त्येनम्

ये सुहृत्सुमरीजुष्मासन् दशशुभा वृत् ।

॥१०॥

ते प्राज्ञस्य मां जुगुप्सा वैतनुव्याः पराभवन्

गौरये ताव इत्यमोना वैदहृयौ अनातिरम् ।

॥११॥

ये वेसेरप्रपन्थापावरमात्रमपेचिरन्

पौरशुं ॥ जनता या भूमिर्विधुत ।

॥१२॥

प्रनां हिंसित्वा प्रादोषीवसंभृय पराभवन्

देवपीपुर्धरति मर्येषु गरीषो भवत्सर्वभूयान् ।

॥१३॥

यो प्राज्ञाय देवबन्धुं दिनस्थि न स विवृयामुष्यति लोकम्

अनिर्नि नः पदवामः सोमो दाम्पद उच्यते ।

॥१४॥

हन्ताभिगुस्तेन्द्रस्तथा तद् वेपथो निदुः

संयन्दनः प्रवदो धृष्टशेषः प्रवेदकृद् पटुधा ग्रामयोगी ।

श्रेयं वग्नानो ययुर्नानि विद्वान् कीर्तिं वृद्धय्यो वि हर द्विजने ॥६॥

श्रेयः केतो वसुजित् सहीमान्तंश्राम्भित् संवितो ब्रह्मराशि ।

श्रंगानि च शवाधियवयो आर्द्रिर्जायन् हुन्दुमेऽधि नृत्त वेदः ॥१०॥

शशुषाएनीपाडमिगातिपादो गयेषणुः सहमान उद्धित् ।

नागरीड मन्त्रं प्र भरस्व वाचं सोऽर्धामनित्यायेपुमृद् वदेह ॥११॥

अचपुसच्छत् सुमदो गर्भिष्ठो बधो केता पुरस्तापोऽध्वः ।

इन्द्रैश्च गुप्तो पिदथा निचिकयैर्बुधुद्योतनो द्विपतां याहि शीमन् ॥१२॥ [४]५

॥१२॥ शक्ति—महा ॥ देवता—वागस्पत्यो दुन्दुभिः १०—१२ आर्द्रिस्त्वय्यः ॥ अन्ता—१, ५, २ पुण्या पश्चिः

१, २, ०—१० अचपुस ३ १ नागरी, ११ वृद्धदीनार्थं निपटु १ २२ विपत्त यचमप्य तापश्री ॥

पिहृदयं वैमनस्वं धृष्टमित्रेषु हुन्दुमे ।

पिहृषं फरमशं भयममित्रेषु नि दंभस्त्वयैनात् हुन्दुमे जदि ॥१॥

उत्तेपमाना मनसा शक्तुपा हृदयेन च ।

धाधन्तु विम्वत्तोऽमित्राः प्रश्रुतेनाज्वं हुते ॥२॥

वानस्पत्यः संधत् दुस्त्रिपाभिर्विशगोऽध्वः । प्रश्रुतममित्रेष्वो वृदाज्वेनाभिवाहितः ॥३॥

यथा मृगाः संविजन्ते आरुण्याः पुरुषादधि ।

पुषा त्वं हुन्दुमेऽमित्रानभि कन्दु प्र श्रुतयार्थो विचारि मोहय ॥४॥

यथा घृषादजावपो धारान्ति नृद् विम्वसीः ।

पुषा त्वं हुन्दुमेऽमित्रानभि कन्दु ॥ श्रुतयार्थो विचारि मोहय ॥५॥

यथा रयेनात् पतत्रिषः संविजन्ते अर्द्धिनि सिहस्य स्तनधोर्यथा ।

पुषा त्वं हुन्दुमेऽमित्रानभि कन्दु प्र श्रुतयार्थो विचारि मोहय ॥६॥

पराभिर्वाद् दुन्दुभिर्ना इरिगुभ्याजिनैश्च ।

सर्वे देवा अतिप्रसन् ये संप्रामस्पेशे ॥७॥

पेरिन्द्रः प्रकीर्तते पदघोषैररुणायया सह । त्वेमित्रास्त्रसन्तु नोऽभी ये यन्त्यनीकशः ॥८॥

उद्योघोवा दुन्दुमयोऽभि कौशान्तु या दिवाः ।

सेनाः पराकिता मतीरभिर्वाणामनीकशः ॥९॥

यां मुतायानुवध्नन्ति पूर्यं पदयोर्ननीम् ।

॥१२॥

तद् वै ब्रह्मज्य ते देवा उषस्तरणमनुवन्

अथर्णि कृषमाणस्य यानि जीवस्य बावुतुः ।

॥१३॥

सं वै ब्रह्मज्य ते देवा अग्रे भ्रामर्माधारयन्

येने मृतं स्तपयन्ति स्मर्थंणि येनोन्दते ।

॥१४॥

सं वै ब्रह्मज्य ते देवा अग्रे भ्रामर्माधारयन्

न पुनै सैनापह्यं ब्रह्मज्यमपि धेपति ।

॥१५॥ [४४]

मास्मै सन्निधिः कन्वते न मित्रं नयते धरांम्

[२०॥] धति — मया ॥ देवता—यानरपत्तो दुन्दुभिः ॥ अन्व — १ जगती, २-१२ लिप्पु ॥

जुषैर्षीवो दुन्दुभिः सैत्यनायन् योनस्परायः संयुतं तुष्टिर्षामिः ।

॥१॥

कार्षं सुखुधानो दुमर्गस्तपसाग्निस्सिंह इव ज्येष्ठाभि सैत्यनीदि

सिंह ईशस्तानीद् द्रुपयो विषद्वेदोमिन्द्रं यूपो यस्तितामिष ।

वृषा त्वं यधयस्ते सुवसो देवस्ते ह्यर्षो यमिमातिपाहः

॥२॥

पूषेव पूये सईसा पिदानो गृध्रश्चामि कर संयनमित् ।

शुचा विष्प हर्षयं पेरैवा द्विरा ब्राह्मन् प्रच्युता यन्तु शर्जवः

॥३॥

संययन् यत्नना ऊर्ध्वमायुर्गृह्णा गृह्णानो वंदुषा वि चंदन ।

दैवीं कार्षं दुन्दुज्ज अ गुरस्व वैधाः शर्दुशुसुषं भस्सु वेदः

॥४॥

दुन्दुमेर्षां प्रयत्नां यदंगीमागृह्णती नोभिता योषतुहा ।

नारीं पुत्रं धांयतु इस्वगृह्णामिनी भीता संयरे यषानांम्

॥५॥

पूरीं दुन्दुमे प्र यदति पायं भूम्याः पूष्ठे वेद सेचमानः ।

अमित्रस्तेनाममिन्नज्जमानो तुमश्च वेद दुन्दुमे सुवर्वावत्

॥६॥

यन्तुमे नमेती धोषो अस्तु पूषेर् ते भूमयो यन्तु शीर्षम् ।

अमि वेन्द स्तनयोत्तिषानः सोऽकृन्मिन्तुर्षां स्पर्षां

॥७॥

धीभिः कृता प्र वेदति वाचमुर्दरेय सत्त्वनामापुषानि ।

इन्द्रमेदी सत्त्वने नि देवस्य मित्रेभ्यो अर्षं जहृषनीदि

॥८॥

तवमन् आत्रो पलासैन् स्वसा कार्त्तिक्या सह ।

पाप्मा भार्दव्येण सह गच्छुषुमरं जनेषु

॥१२॥

सतीयसं विवृतीयं सद्गन्दिमुत शारदम् ।

तन्मानं शीतं रुतं श्रेष्ठं नक्षत्रं वार्षिकम्

॥१३॥

गन्धारिभ्यो मूर्जयन्तयोऽङ्गम्यो भगवन्मयः ।

श्रेष्ठान् जनमिव शोषधिं तन्मानं परि ददासि

॥१४॥ [५११]

॥२३॥ यतिः—वसन्तः ॥ देवता—हयग्राह्य ॥ कन्दा—१-१२ यजुष्मन्, १३ विराजुष्मन् ॥

ओतं मे द्यावापृथिवी ओतां देवी सरस्वती ।

ओतां म इन्द्रधामिध किमि जन्मयतामिति

॥१॥

अस्पेन्द्र कुमारस्य किमिन् वनपते जहि ।

इहा मित्रा शरीतय उज्ज्वेण वक्षसा मम

॥२॥

यो अक्षयौ परिसर्पति यो नासं परिसर्पति ।

दुतां यो मधुं गच्छति तं किमि जन्मयतामिति

॥३॥

सर्कपी द्वी विकर्षी द्वी कृष्णी द्वी रोहिणी द्वी ।

धुध्वं धुध्वं धुध्वं धुध्वं धुध्वं धुध्वं धुध्वं धुध्वं

॥४॥

ये किमयः शितिकृष्ण ये कृष्णाः शितिवर्हयः ।

ये के च पितृकृष्णस्ताव किमिन् जन्मयतामिति

॥५॥

उत् पुरस्तात् त्वं एति त्रिभुवो अदृष्टा ।

इष्टां अदृष्टां सर्वान् प्रभुषु किमिन्

॥६॥

येषां पापः कर्कशास एजस्ताः शिषितुः ।

इष्टं इष्टं किमिन् तदृष्टं इष्टं इष्टं

॥७॥

इतो येषां किमिन् इतो नन्दनिमोत् । सर्वान् नि भेष्याकरं इष्टं इष्टं इष्टं

॥८॥

विशीर्षाणं त्रिकुण्डं किमिन् सारगुणैर्नमः ।

शृणुम्यस्य पृथीरपि वृथापि यच्छिरः

॥९॥

अतिवद् वः किमयो इन्मि कयन्तुमदग्निवत् ।

अगस्त्यस्य अदृष्टा तं विनम्यहि किमिन्

॥१०॥

आदित्य चवुरा देस्व मरिचयोऽस्तु धावत ।

पत्तद्विनीरा सजन्तु निर्गते बाह्वीर्मे] ॥१०॥

युयमुग्रा मेरुतः पृथिमस्तत् इन्द्रेण युजा प्र संधीत शरून् ।

सोमो राजा वरुणो राजा महर्देव उव मृत्युमिन्द्रः ॥११॥

गुता वंघसेनाः सूर्यकेलतः सचैतसः । अमित्रान् नो जयन्तु राजा ॥१२॥ [४।६]

[१२॥ अग्नि—भुजगिह ॥ देवता—वसुधाराज ॥ अन्ध— १ अग्निम् मिदुप २ मिदुप ३, ४, ५-१४ अतः ॥

२ चित्ताद फला गृहती ॥

अग्निस्तुक्मानुसर्प बाधतामिनः सोमो आगु वरुणः पूतदंषाः ।

वेदिर्षहिः समिधः शोभुषाना अप द्वेषस्वमुपा भवन्तु ॥१३॥

अप्यं यो निस्त्रान् दस्तिान् पुणोष्वृज्जोचयन्मिहिभिः भिदुन्वन् ।

अथा हि त्वमभरुतो हि भूया अथा न्यद्विधुसाह या वंरहि ॥१४॥

या पंहुया पोक्येयो ऽरघ्येस देवाकृणः । तुवमानं विषधावीर्याधुराज्यं परा सुवा ॥१५॥

अधुराज्यं प्र हिपोमि नमः कृत्वा तवमने । शक्रस्त्रस्त्रं हृष्टिहा पुनरेतु महावृषान् ॥१६॥

ओक्ता अस्म भूजयन्तु ओक्ता अस्म महावृषाः ।

यारगजातस्तपमस्तामानसि वस्तिनेषु न्योचुरः ॥१७॥

तवमन् व्याजित्ति यि मेदु ज्यज्जु भूरि यावय ।

दासी निदकरीषिष्ठ तां वनेषु सर्गवैप ॥१८॥

वचमन् भूजयतो गच्छ वस्तिफान् वा परस्तुराह् ।

गूढामिच्छ प्रक्रम्यैतु तां तवमन् वीवि पूजुहि ॥१९॥

महावृषान् भूजयतो यन्महि प्रेत्स्य । त्रेतानि तुवमने भूयो अन्वयेत्राजिं यो दुसा ॥२०॥

अन्वयेत्रे न रमसे पृथी सन् संदपासि नः ।

अभुदु प्रार्थेस्तवमा त गेमिप्यति वस्तिस्त्रान् ॥२१॥

यत् त्वं श्रीतोऽप्यो रुरा सह अगर्हिपयः ।

मीमास्ते वचमन् द्वेतमस्तामिः स्म परि वृद्धिपि नः ॥२२॥

मा स्मैतान्मत्तर्त्तन् इरुषा चलासं फासर्त्तुगम् ।

मा स्मातोऽर्त्तः पुनस्तत् त्वां वचमन्तुर्त्तु ह्ये ॥२३॥

तस्मिन् आर्वा पुलसेन स्वस्तु कार्तिकया सह ।

पाप्मा आर्वायेण सह गच्छसुमरं जनेषु

॥१२॥

तृतीयकं विवृतीयं सद्गुणमुत्तमं शश्वदम् ।

तत्तमानं शीतं हरे श्रेष्ठं नाशय वर्षिकम्

॥१३॥

गन्धारिभ्यो मूर्जवज्रयोऽङ्गभ्यो मृगचर्मभ्यः ।

प्रीयन् जनेभ्यः शेषं तत्तमानं परि दधति

॥१४॥ [५१]

॥१५॥ टीका—नयनः ॥ देवता—हनुमन्तः ॥ जन्म—१-१२ यक्षकुलः, १३ विशालकुलः ॥

श्रोते मे घापाश्चिषी श्रोता द्वेषी सरस्वती ।

श्रोता म् इन्द्रधाम्निश्च किमि जन्मयामसि

॥१॥

स्येन्द्रं कुमारस्य किमीन् धनपते जगि ।

हुता विश्वा अरातय दुष्टेषु वर्चसा मम

॥२॥

यो अक्षयौ वरितर्पति यो नाते परितर्पति ।

हुता यो मध्ये गच्छति तं किमि जन्मयामसि

॥३॥

सर्कपी द्वी पिकपी द्वी कुप्पी द्वी रोहिनी द्वी ।

बृधुर्बृधुर्कर्णश्च बृधुः कोर्कश्च ते हुताः

॥४॥

ये किमयः शितिकृता ये पूष्णाः श्रितिशर्तवः ।

ये के च विश्वकर्मास्तान् किमीन् जन्मयामसि

॥५॥

उत् पुरस्तात् सूर्यं पति विश्वदंष्ट्रे अट्टपदा ।

हुताश्च भलदृष्टाश्च सर्वैश्च प्रभुगान् किमीन्

॥६॥

येवापासुः कर्कपास एजुक्ताः श्रिपविस्तुकाः ।

दृष्ट्यै हन्यतां किमिस्तादृष्ट्यै हन्यताम्

॥७॥

हुतो येवापाः किमीणां हुतो नन्दनिषोत । सर्वा नि मप्यपार्कं हुतास्त्वत्त्वा इव

॥८॥

त्रिशीर्षायां त्रिकुटुं किमि सारङ्गमर्जुनम् ।

गुणार्म्यस्य पृथीरपि वृधामि यच्छिरः

॥९॥

अत्रिवद् यः किमयो हन्मि कण्वज्जामदग्निवत् ।

अगस्त्यस्य मर्दणा सं विनष्प्यहं किमीन्

॥१०॥

इतो राजा किमीणामुतेषीं स्वर्णित्वं ।

॥११॥

इतो हुतमाता किर्मित्वंभोता हुतस्वसा

हुतासीं अस्व वेष्टसी हुतासुः परिवेशसः ।

॥१२॥

अथो ये सुबलका इव सर्वे ते किमीयो हुताः

सर्वेषां च किमीणां सर्वासां च किमीणाम् ।

॥१३॥ [५१]

मिन्नयपरमेनां शिरो ददांम्यमिनां सुखैश्च

॥२४॥ अति.—अवकां ॥ दण्डा—१ सविता, २ अग्निः, ३ धातापृथिवी, ४ वरुणः, ५ मित्रावरुणौ, ६ भद्रता,

७ सोमः, ८ वायुः, ९ सूर्यः, १० अश्विनः, ११ इन्द्रः, १२ मरुतां पिता, १३ सुवर्णम्

१४ यज्ञः, १५ मित्रः, १६ उता, १७ उतामहा ॥ अन्व.—१-१०,

११-१५ अग्निवरुणौ, १६ अरुणः, १७, १८ मित्रा (?)

अग्निमरुतां, १९ मित्रा (?) मित्रावरुणौ ॥

सुविता प्रसुयानामधिपतिः स भावतु । अस्मिन् अश्वयस्मिन् कर्मण्यस्यां पुरोधा-
यामस्यां प्रतिष्ठापामस्यां चित्र्यामस्यामाहृत्यामस्यामाशिष्यस्यां देवहृत्यां स्वाहा ॥१॥

अग्निर्वनस्पतीनामधिपतिः स भावतु । अस्मिन् अश्वयस्मिन् कर्मण्यस्यां पुरोधा-
यामस्यां प्रतिष्ठापामस्यां चित्र्यामस्यामाहृत्यामस्यामाशिष्यस्यां देवहृत्यां स्वाहा ॥२॥

धातापृथिवी दानुषामधिपतिः ते भावताम् । अस्मिन् अश्वयस्मिन् कर्मण्यस्यां पुरोधा-
यामस्यां प्रतिष्ठापामस्यां चित्र्यामस्यामाहृत्यामस्यामाशिष्यस्यां देवहृत्यां स्वाहा ॥३॥

वरुणोऽग्रामधिपतिः स भावतु । अस्मिन् अश्वयस्मिन् कर्मण्यस्यां पुरोधा-
यामस्यां प्रतिष्ठापामस्यां चित्र्यामस्यामाहृत्यामस्यामाशिष्यस्यां देवहृत्यां स्वाहा ॥४॥

मित्रावरुणौ युष्टया अधिपतिः तो भावताम् । अस्मिन् अश्वयस्मिन् कर्मण्यस्यां पुरोधा-
यामस्यां प्रतिष्ठापामस्यां चित्र्यामस्यामाहृत्यामस्यामाशिष्यस्यां देवहृत्यां स्वाहा ॥५॥

मरुतः परितानामधिपतयस्तो भावन्तु । अस्मिन् अश्वयस्मिन् कर्मण्यस्यां पुरोधा-
यामस्यां प्रतिष्ठापामस्यां चित्र्यामस्यामाहृत्यामस्यामाशिष्यस्यां देवहृत्यां स्वाहा ॥६॥

सोमो योदधामधिपतिः स भावतु । अस्मिन् अश्वयस्मिन् कर्मण्यस्यां पुरोधा-
यामस्यां प्रतिष्ठापामस्यां चित्र्यामस्यामाहृत्यामस्यामाशिष्यस्यां देवहृत्यां स्वाहा ॥७॥

वायुर्नरिष्वयामधिपतिः ॥ भावतु । अस्मिन् अश्वयस्मिन् कर्मण्यस्यां पुरोधा-
यामस्यां प्रतिष्ठापामस्यां चित्र्यामस्यामाहृत्यामस्यामाशिष्यस्यां देवहृत्यां स्वाहा ॥८॥

धर्मेऽर्जुनाभर्षिपतिः स भावतु । अस्मिन् ब्रह्मण्यस्मिन् कर्मण्यस्यां पुरोधायाम्-
मुस्यां प्रतिष्ठापामस्यां चिर्यामस्यामाहृत्यामस्यामाशिष्यस्यां देवहृत्यां स्वाहा ॥६॥

चन्द्रमा नवत्राणामर्षिपतिः स भावतु । अस्मिन् ब्रह्मण्यस्मिन् कर्मण्यस्यां पुरोधायाम्-
मुस्यां प्रतिष्ठापामस्यां चिर्यामस्यामाहृत्यामस्यामाशिष्यस्यां देवहृत्यां स्वाहा ॥१०॥

इन्द्रोऽद्विषिपतिः स भावतु । अस्मिन् ब्रह्मण्यस्मिन् कर्मण्यस्यां पुरोधायाम्-
मुस्यां प्रतिष्ठापामस्यां चिर्यामस्यामाहृत्यामस्यामाशिष्यस्यां देवहृत्यां स्वाहा ॥११॥

सुवर्ता पिता पशूनामर्षिपतिः स भावतु । अस्मिन् ब्रह्मण्यस्मिन् कर्मण्यस्यां पुरोधायाम्-
मुस्यां प्रतिष्ठापामस्यां चिर्यामस्यामाहृत्यामस्यामाशिष्यस्यां देवहृत्यां स्वाहा ॥१५॥

भूत्युः प्रजानामर्षिपतिः स भावतु । अस्मिन् ब्रह्मण्यस्मिन् कर्मण्यस्यां पुरोधायाम्-
मुस्यां प्रतिष्ठापामस्यां चिर्यामस्यामाहृत्यामस्यामाशिष्यस्यां देवहृत्यां स्वाहा ॥१९॥

यमः पितृणामर्षिपतिः ॥ भावतु । अस्मिन् ब्रह्मण्यस्मिन् कर्मण्यस्यां पुरोधायाम्-
मुस्यां प्रतिष्ठापामस्यां चिर्यामस्यामाहृत्यामस्यामाशिष्यस्यां देवहृत्यां स्वाहा ॥२४॥

पितरः धरे ते मायन्तु । अस्मिन् ब्रह्मण्यस्मिन् कर्मण्यस्यां पुरोधायाम्-
मुस्यां प्रतिष्ठापामस्यां चिर्यामस्यामाहृत्यामस्यामाशिष्यस्यां देवहृत्यां स्वाहा ॥२५॥

तुवा अर्धरे ते मायन्तु । अस्मिन् ब्रह्मण्यस्मिन् कर्मण्यस्यां पुरोधायाम्-
मुस्यां प्रतिष्ठापामस्यां चिर्यामस्यामाहृत्यामस्यामाशिष्यस्यां देवहृत्यां स्वाहा ॥२६॥

ततस्तत्तामहास्ते मायन्तु । अस्मिन् ब्रह्मण्यस्मिन् कर्मण्यस्यां पुरोधायाम्-
मुस्यां प्रतिष्ठापामस्यां चिर्यामस्यामाहृत्यामस्यामाशिष्यस्यां देवहृत्यां स्वाहा ॥२७॥ [५३]

॥ २५ ॥ धमि.—अहो ॥ देवता—योजि, गमे, पुमिवाहयः ॥ कन्दो—१-१२ अनुष्टुप्, १३ विगद्
शुक्लपञ्चमी ॥

पर्वताश्च दिवो योनेस्त्वादङ्गात् सुधारुतम् ।

शोभे गर्भस्य रेतोधाः सर्वे पर्वमिया दधत् ॥१॥

यथेयं इंधिवी मही मूतानां गर्भमादुचे । एवा दधामि ते गर्भं तस्मै त्वाम्यर्थे ह्ये

गर्भं धेदि सिनीवालि गर्भं धेदि सरस्वति । गर्भं ते अग्निनामा चर्चां शुक्लस्त्रजा ॥३॥

गर्भं ते मियाचरुणी गर्भं देवो बृहस्पतिः ।

गर्भं तु इन्द्रायामिश्र गर्भं वाता दधत् ते ॥४॥

विष्णुर्वाणिं वन्यतु त्वष्टा रूपाणि विशतु ।

आ सिञ्चतु प्रजपतिर्विद्यांता गर्भे दधतु ते ॥५॥

यद् वेद राजा परुषो यद् वां देवी सरस्वती ।

यदिन्द्रो धृतरा वेद तद् गर्भकर्तृणं विप्र ॥६॥

गर्भो अस्पोषधीनां गर्भो वनस्पतीनाम् ।

गर्भो विवस्व धृतस्य सो अग्ने गर्भमेह घोः ॥७॥

अग्निं रुन्द वीर्यस्य गर्भमा धेहि योन्याम् ।

धृतामि धृष्यायान् प्रजायै त्वा नयामसि ॥८॥

नि निर्दीप्य पार्श्वस्थे गर्भेस्ते योनिमा शयाम् ।

अदुष्टे देवाः पुत्रं संमृषा उभयपारिनेषु ॥९॥

घातुः भेष्टेन रूपेणास्या नायी गवीन्योः ।

पुर्मासं पुत्रमा धेहि दशमे मासि घर्तवे ॥१०॥

त्वष्टाः भेष्टेन रूपेणास्या नायी गवीन्योः ।

पुर्मासं पुत्रमा धेहि दशमे मासि घर्तवे ॥११॥

सर्पितुः भेष्टेन रूपेणास्या नायी गवीन्योः ।

पुर्मासं पुत्रमा धेहि दशमे मासि घर्तवे ॥१२॥

प्रजापते भेष्टेन रूपेणास्या नायी गवीन्योः ।

पुर्मासं पुत्रमा धेहि दशमे मासि घर्तवे ॥१३॥ [५।४]

॥ २९ ॥ अग्नि — ऋषिः । देवता — १ अग्निः, २ सविता, ३, ११ इन्द्राः, ४ विविधः । २ अमलः । ३ अदितिः ।

० विष्णुः । ५ त्वष्टा । ६ यमः । १० सोमः । ११ अग्निमी, वृहस्पतिः । ॥ अन्ते — १ २

विषयाऽऽधुन्यिच्छद् २, ५, १-५ १० ११ विषया याज्ञवल्क्येन वृद्धा

१ विषया विराट् ऋषयोः २ विषया विष्णोर्विष्णव्याम् पुराणविष्णुः

३२ पराशिराजस्य पञ्चमहा अगामी ॥

यदेति यज्ञे समिधुः स्वाहाभिः प्रविद्वानिदं यो धुनह

॥१॥

धुनहो देवः संरिवा प्रज्ञानन्स्मिन् यज्ञे मेरिषः स्वाहा

॥२॥

इन्द्र उक्थामुदान्यस्मिन् यज्ञे प्रविद्वान् धुनह सुधुनः स्वाहा

॥३॥

श्रेया युक्ते निविदुः स्वाहा श्रिताः पत्नीभिर्विहतेह युक्ताः	॥४॥
छन्दसि युक्ते मरुतः स्वाहा मातेर्यं पुत्रं विंशतेह युक्ताः	॥५॥
एयमंगन् युर्विवा प्रोक्षणीभिर्विष्णं तंश्रुनादितिः स्वाहा	॥६॥
विष्णुर्धुनवतु वहुधा तपोऽस्मिन् युक्ते सुयुजः स्वाहा	॥७॥
तपो धुनवतु वहुधा नु रुपा अस्मिन् युक्ते सुयुजः स्वाहा	॥८॥
भगो धुनवत्याशिषो न्वरस्मा अस्मिन् युक्ते प्रविद्धान् युमवतु सुयुजः स्वाहा	॥९॥
सोमो धुनवतु वहुधा क्योऽस्मिन् युक्ते सुयुजः स्वाहा	॥१०॥
इन्द्रो धुनवतु वहुधा वीर्योऽस्मिन् युक्ते सुयुजः स्वाहा	॥११॥
अग्निना ब्रह्मणा यासमर्वाभ्यां वपट्करोर्यो यज्ञं वर्धयन्ती ।	
एहस्पते ब्रह्मणा यज्ञोपोह युक्ते अयं स्वर्गं सिद्धं यजमानाय स्वाहा	॥१२॥ [५१५]

॥२७॥ अग्नि — महा । देवता — अग्नि । वपट्क — १ वपट्कगती विपट्क, २ विपट्क सामनी सुविपट्क, ३ विपट्काऽर्घ्यं सुवर्ती, ४ विपट्क सामनी सुविपट्क, ५ विपट्क सामनी विपट्क, ६ विपट्क विपट्क-
अमलायमी, ७ विपट्क सामनी सुवर्ती, ८ संस्तवपट्क, ९ वपट्काऽनुपट्कगती
परातिवर्ती, १०-१२ वपट्कगती ॥

ऊर्ध्वं अस्व सुमिधो भवन्त्यूर्ध्वं शुक्रं श्रेयोर्ध्वं युक्तेः	॥१॥
सुमर्तमा सुप्रतीकः सप्तनुस्तनूनापादस्तुते भूर्विवाणिः	॥२॥
देवो देवेषु देवः पृथो अर्नक्ति मध्यां पूतेन	॥३॥
मध्यां युतं नक्षति श्रेष्ठानो नरासंतो अग्निः सुकृद् देवः संविता विद्यारः	॥४॥
अच्छापमंति शर्वता घृता चिदीदानीं वरिणर्मता	॥५॥
अग्निः सुवो अर्धरेषु श्रयस्तु स यंचदस्य मदिमान्मुधेः	॥६॥
सुरी मुद्रास्तु श्रयस्तु कर्तव्यातिष्ठन् यमुवात्तरथ	॥७॥
ह्यारो देवीरन्त्यस्य विवेकं व्रतं रचन्ति विश्वहो	॥८॥
सुख्यवैसाग्नेर्वाग्ना पत्यमाते ।	॥९॥
अयं सुध्वयन्ती यजते उपार्कं उपासान्तेमं यश्चमैवापध्वरं नः	॥१०॥

देवा होतात ऊर्ध्वमध्वरं जोजोर्निहयामि गृणत गृणता नः स्त्रिद्विषे ।

तिस्रो देवर्षिरिदं सन्तानामिन्द्रा सरस्वती मही भारती गृक्षाना ॥६॥

सन्तस्तुरीयमद्वृतं पुरुषु । देवं त्याग्य रायस्पोतं विष्णुं नमिष्य ॥१०॥

वनस्पतेश्च सृजा रसलः । त्वनां देवेभ्यो अविर्हृष्यं शमिता सर्वदयल ॥११॥

अग्ने स्वाहा कृणुहि जातवेदः । इन्द्राय यज्ञं विसें देवा इवेरिदं जुपन्ताम् ॥१२॥ [६।१]

॥१२॥ कृति.—अथर्षी ॥ देवता—त्रिपुत्र, सन्तानाश्च ॥ श्रुत्या—१-२, ८, ११, १४ त्रिपुत्रः ९ पञ्चपराश्रितः

शशरीः ७, २, १०, १२ ककुम्भस्तुलुपदः १३ पुराणिकः ॥

नर्षं प्राद्यान्त्यमिः सं निर्मीते दीर्घाणुत्वाय सुतशास्त्राय ।

हरिं श्रीर्षि रजते श्रीक्षमर्षि श्रीणि तपसाविष्टितानि ॥११॥

अग्निः ऊर्ध्वमध्वरा भूमिराग्ने यौरन्तरिचं प्रदिशो दिशश्च ।

आर्षया आर्षभिः संविद्वाना अनेन मा त्रिवृता पारयन्तु ॥१२॥

अपः पोषास्त्रिवृतिं अयन्तामनवतं पूषा पर्यसा गृतेन ।

अन्नस्य भूसा पुरुषस्य मूसा भूसा यशनां त इह अयन्ताम् ॥१३॥

भूममदित्या वसुना सहस्रचतुस्रये वर्षय वावृणुनः ।

भूममिन्द्र सं सृज वीर्येणास्मिन् त्रिवृच्छ्रयशो पोषयिष्य ॥१४॥

भूमिष्वा पातु हरिरेन विद्युश्चदग्निः पिपत्यर्षसा गृजोषाः ।

पीलजिष्टे अर्जुने संविदानं दर्वं दधातु सुमनस्पमानम् ॥१५॥

त्रेधा ज्ञातं गर्भनेदं क्षिरक्षयमग्नेरेकं प्रियतमं बभूव सोमस्यैकं रिस्रिवस्य परीपन्नम् ।

अपामेनं त्रेधासां रेवं आहुस्तद् ते क्षिरक्षयं त्रिवृद्धस्त्वार्षिषे ॥१६॥

त्र्यायुषं जमदग्नेः पृथग्वस्य त्र्यायुषम् । त्रेधावर्तस्य चर्षयुं त्रीषयावृषि तेऽक्षम् ॥१७॥

अपः सुपर्षास्त्रिवृता यदायजेन्नचरममिसेभ्युषं शुक्राः ।

प्रत्यौहन्मृत्युममृतेन सारमन्तर्दधाना हरितानि विश्वा ॥१८॥

दिवस्तो पातु हरिं मघ्नाद् त्वा पान्वर्जुनम् ।

भूम्या अयस्मर्यं पातु प्राणाद् देवपुत्रा अयम् ॥१९॥

भूमस्त्रिषो देवपुत्रास्तस्मात् रघन्तु सुर्वतः ।

तास्वं मिधेद् वर्चस्पृचगे द्विपुतां यव ॥२०॥

पुरं देवानामृतं हिरण्यं य अविधे ग्रंथो देवो अग्रं ।

तस्मै नमो दश प्राचीः कृणोम्यर्चुं मन्यतां त्रिवृदावर्चं मे

॥११॥

आ त्वा घृतस्वर्यमा पूषा शृष्टुर्वातिः ।

अहर्जातस्य यशाम् तेन त्वातिं चृतामसि

॥१२॥

अतर्मिष्टातिवैरापुषे यर्षसि तथा । संवत्सरस्य तेजसा तेन संर्द्धुं कृणमसि

॥१३॥

पुतादुल्लुप्तं मधुना समक्तं भूमिर्हमस्वृत्तं पारयिष्यु ।

मिन्दत् सुपत्नानधरांश्च युययदा मा रोह महुते सीमगाय

॥१४॥ [६।२]

॥ २६ ॥ अवि — अतः । १) देवता — जातपेदा, अग्रजोषाः ॥ अन्तः — १, २, ५, ६-११ मिषपु, ३ मिषपु

विशयनामगायत्री, २ पुरोऽतिगायत्री विशयनामगायत्री, १२ सुविषयपु, १३, १४ अतःपु,

१५ अतःपु पदमहर्षिं कृणम्यर्चुं ५

पुरस्तात् पुहो यद् जातपेदोऽग्रं विद्धि क्रियमाणं यदेदम् ।

त्वं मिषा मेपुनर्यसि कृती त्वया यमर्धं पुर्यं सनेम

॥१॥

तथा तदमे कृणु जातपेदो विधेर्भिर्दुवैः सुह संविदानः ।

यो नो दिदेयं यतमो जयास्त यथा सो अस्म परिधिप्ताति

॥२॥

यथा सो अस्म परिधिप्ताति तथा तदमे कृणु जातपेदः ।

विधेर्भिर्दुवैः सुह संविदानः

॥३॥

अचपीड नि विष्प इर्दयं मि विष्प जिह्वा नि तन्दि प्र दुतो र्वशीदि ।

पिशाचो अस्म यतमो जयास्तार्धं यमिषु प्रति तं श्वशीदि

॥४॥

यदेदम् कृतं विर्द्धं पद् परोधृतमात्मनो जग्धं यतमत् पिशाचैः ।

तदमे विदान पुनरा भर्त्स्वं शरीरं मांसमसुभेयामः

॥५॥

आमे सुपयवे शचले विषयवे यो मा पिशाचो अर्शने ददम्यं ।

तदात्मनो गृजया पिशाचा नि यातयन्तामगदोर्ध्वमस्तु

॥६॥

क्षीरे मा मृग्ये यतमो ददम्यंकृणुच्ये अर्शने धान्ये यः ।

तदात्मनो गृजया पिशाचा नि यातयन्तामगदोर्ध्वमस्तु

॥७॥

अपा मा पाने यतमो ददम्यं कृणुयद् यातुनां शर्पणे शर्पानम् ।

तदात्मनो गृजया पिशाचा नि यातयन्तामगदोर्ध्वमस्तु ।

॥८॥

दिवा मा नक्तं यत्तमो दृढमग्ने क्रव्याद् यातूनां शयने शयानम् ।
तदात्मनो प्रजया पिशाचा नि योतयन्त्यामगदोऽवर्मस्तु ।

॥६॥

क्रव्यादमग्ने रुधिरं पिशाचं मनोहर्नं जहि जातवेदः ।
समिन्द्रो वाजी यज्ञेन हन्तु त्विन्द्रस्तु क्षेमः शिरो अस्य धृच्छुः

॥१०॥

सुनादग्ने मृणमि यातुमान्नात् न त्या रक्षांसि धृतेनस्तु जिम्युः ।
सुहृद्वृणन्तुं दह क्रव्यादो मा ते हेत्या धृच्छु देव्यायाः

॥११॥

सुनादग्ने जातवेदो यदुभूतं यत् वराधृतम् ।
गात्राण्यस्य वर्धन्तामृशुषिषा स्वायताम्यम्

॥१२॥

सोमस्येव जातवेदो अंशुरा स्वायताम्यम् ।
अग्नें विरिधिमं मेधममृचं कृणु जीवतु

॥१३॥

पुतास्ते अग्ने समिधोः पिशाचजर्मवीः ।
तास्ते चंपस्तु प्रति चेना बृहन्त जातवेदः

॥१४॥

साष्टीपीरग्ने समिधुः प्रति बृहन्तविषो ।
जहातु क्रव्याद्वृषं यो अस्म्य मांते जिहीर्षति

॥१५॥ [६।३]

॥३०॥ अग्नि — इन्द्रोचन (वायुचक्षुः) । देवता — अमृतोक्तः, वायुः । क्रव्यादो — १ पक्षा वह्निः ।

२-८, १०, ११, १३, १४, १५ अतुष्टुः, ३ अग्निरुष्टुः, १२ यत्पुष्टुः विराट्पुष्टुः ।

१४ विराट्पुष्टुः, १० यत्पुष्टुः अग्नौ ।

आयतस्त आयतः परायतस्त आयतः ।

इदं मयं मा त्वं मा पृथानन्तुं गाः पितृनर्तुं यज्जामि ते दृढम्

॥१॥

यत् स्वामिन्नेहः पुरेयः स्तो मदरक्षो जनेः ।

उन्मोचनप्रमोचने उमे वाचा वंदामि ते

॥२॥

यद् दुद्रोर्दधं शेतिने त्विदं पुंसे अर्वित्या ।

उन्मोचनप्रमोचने उमे वाचा वंदामि ते

॥३॥

यदेनमो मावर्कशाज्येनं पिबर्कताय यत् । उन्मोचनप्रमोचने उमे वाचा वंदामि ते

॥४॥

यत् ते माता यत् ते पिता जामिर्भोको च सनेतः ।

प्रत्यग् संपस्य मेधुनं ज्वरदतिं कृषोमि त्वा

॥५॥

इदं हि पुरुषं संवेष्टुं मनसा सह । दूतो यमस्य मातुं गां अर्धं जीवपुरा इदि ॥६॥

अनेहृतः पुनरेदिं विद्वानुदयनं पवः । आरोहणमाक्रमणं जीवत्येजीवतोऽयं नम ॥७॥

मा विभेर्न मरिष्यसि जरदंष्टिं कृष्योमि त्वा ।

निरवोचमहं यक्षममङ्गेभ्यो अङ्गञ्चरं तर्ष ॥८॥

अङ्गभेदो अङ्गवरो यत्र ते हृदयस्ययः ।

यक्षर्मः स्येन ईष प्राप्यस्व पाचा साहः परस्तराम् ॥९॥

शरीरं बोधप्रतीवोधावस्त्वन्मो यश्च जायमिः ।

ती ते प्राणस्य गोमारा दिवा नङ्गं च जाह्वाम् ॥१०॥

अयममिह पतयं इह सूर्य उदेत्त ते । उदेहिं मुल्योर्मिमीरत् कृष्याविद् तमस्तस्परि ॥११॥

नमो यमाय नमो अस्तु मृत्पथे नमः पितृभ्यं तु त्व ये नर्यन्ति ।

उत्पारयस्व यो वेद तममि पुरो दंष्ट्रेऽस्मा अरिष्टतापये ॥१२॥

येतुं प्राण येतुं मन येतुं चक्षुरयो यलम् ।

शरीरमस्य सं विदां तद् फलयां प्रति तिष्ठतु ॥१३॥

प्राण्येनाग्ने यज्ञाय सं सृजेमं समीरय तन्मार्गं सं वहेन ।

येऽप्राप्यतेऽस्य मा तु ग्राम्या तु भूमिहो हवत् ॥१४॥

मा ते प्राण उर्य दसन्मो र्धपानोऽपि धायि ते ।

सूर्यस्तार्धिरतिर्मृत्योर्दुःखार्थं चतु रश्मिभिः ॥१५॥

इयमन्तर्धदति जिह्वा मुदा पतिष्पदा ।

त्वया यक्षर्मं निरयोर्धं शतं रोषीषं तुक्मनः ॥१६॥

अयं लोकः श्रियतमो देवानामपराजितः ।

यस्मै त्वमिह मुरयर्वे दिष्टः पुंरुष जज्ञिषे ।

स च त्वातुं हयामसि मा पुरा जरतो भूयाः ॥१७॥ [६।४]

॥ ३१ ॥ अग्निः—शुक्रः ॥ देवता—वृत्तायतिहरणम् ॥ अन्तः—१-१० अतुष्टुः ११ सुहृदीयमोऽतुष्टुः

१२ यन्मो सुहृदी ॥

यां ते चक्षुरामे पात्रे यां चक्षुर्धिरधान्ये ।

आमे मांसे कृत्यां यां चक्षुः पुनः प्रति हसामि ताम् ॥११॥

यां तं चक्रुः कृत्वाकाञ्चने वा यां कुंरिषिषी ।	
अन्यां ते कृत्यां यां चक्रुः पुनः प्रति हरामि ताम् ॥२॥	
यां तं चक्रुरेकशफे पशुनस्यैवमादेति ।	
गर्दभे कृत्यां यां चक्रुः पुनः प्रति हरामि ताम् ॥३॥	
यां तं चक्रुरेवृत्तायां पल्लवं वा नराज्याम् ।	
क्षेत्रे ते कृत्यां यां चक्रुः पुनः प्रति हरामि ताम् ॥४॥	
यां तं चक्रुराहंस्तये सुर्वाश्रुत दुधितेः ।	
शालायां कृत्यां यां चक्रुः पुनः प्रति हरामि ताम् ॥५॥	
यां तं चक्रुः सुभार्यां यां चक्रुरधिदेवने ।	
अक्षेष्टं कृत्यां यां चक्रुः पुनः प्रति हरामि ताम् ॥६॥	
यां तं चक्रुः सेनायां यां चक्रुरिप्ताक्षधे ।	
दुग्धुयी कृत्यां यां चक्रुः पुनः प्रति हरामि ताम् ॥७॥	
यां तं कृत्यां कृपेऽवदुष्टः श्वेशाने वा निचक्रुः ॥	
सर्पनि कृत्यां यां चक्रुः पुनः प्रति हरामि ताम् ॥८॥	
यां तं चक्रुः दुर्लभास्तये अग्नौ सक्तस्तुके च याम् ।	
मूर्के निहूर्ध्वं कृत्वा पुनः प्रति हरामि ताम् ॥९॥	
अपथेना जम्भारिणां तां प्रयेतः प्र हिंससि ।	
अधीरो मर्षाधीरेभ्यः सं जम्भारिविद्या ॥१०॥	
यश्चात् न शाश्वतं कर्तुं शुभे पादेनद्वगुरिम् ।	
अहारे भद्रमुस्मर्षामभुगो भर्गवज्जयः ॥११॥	
कुत्पाकृतं वसुनिर्न मूलिनं शपथेय्यम् ।	
इन्द्रस्तं हन्तुं गृह्णा वधेनाग्निर्विष्यत्तुस्तथा ॥१२॥ [६५]	

अथ षष्ठं काराडम्

॥ १ ॥ अग्निः—अथर्वो ॥ देवता—सविता ॥ छन्दः—१ त्रिपदा विपीलिकमन्त्रा सामन्ती अगती २, ३ विपीलिक-
मन्त्रा पुनर्वसिक् ॥

द्रोवो गांय पुङ्क् गांय सुमर्द्धेसापर्यवर्धः । स्तुहि देवं संवितारम् ॥१॥
सहं स्तुहि यो अन्तः सिन्धौ सूनुः सत्यस्य धर्मानम् । अद्रोषवापं सुशेर्वम् ॥२॥
स धा नो देवः संविता साविदुस्तानि भूरि । इमे सुष्टुवी सुगतवे ॥३॥ [११]

॥ २ ॥ अग्निः—अथर्वो ॥ देवता—सोमो धनराजिः ॥ छन्दः—१-३ परोष्णिक् ॥

इन्द्राय सोममृत्विजः सुनोता च धामत । स्तोतुर्वो वचः शुश्रूषुर्ध्वं च मे ॥१॥
आ यं विशन्तीन्दपो पयो न वृक्षमर्धसः । गिरिस्थिन् वि सुर्वो जहि रक्षस्विनीः ॥२॥
सुनोता सोमपाज्जे सोममिन्द्राय वृषिर्ध्वं । युवा जेतेशानः स पुरुष्टुवः ॥३॥ [१२]

॥ ३ ॥ अग्निः—अथर्वो (इक्ष्वाक्यमन्त्राः) ॥ देवता—इन्द्रायुवायुवा ॥ छन्दः—१ पद्या सुहती २, ३ अगती ॥

पातं न इन्द्रायुवादितिः पान्तु मरुतः ।
अपां नपात् सिन्धवः सुप्त जेतन् पातं नो विष्णुकृत वीः ॥१॥
पातां नो पापापृथिपी अभिष्टये पातु ग्रावा फलु खोमी नो अहेसः ।
पातं नो देवी सुभगा सरस्वती वास्यग्निः शिवा ये अक्षय पापवाः ॥२॥
पातां नो देवासिनां शुभस्पती उपासानवसोत न उरुष्यताम् ।
अपां नपादभिहृती मयस्य सिद्ध देवं त्वष्टर्वर्धं सर्वतातये ॥३॥ [१३]

॥ ४ ॥ अग्निः—अथर्वो (इक्ष्वाक्यमन्त्राः) ॥ देवता—व्यासुहस्यः ॥ छन्दः—१ पद्या सुहती २ संक्षारपृथिग
३ त्रिपदा विपुलपयी ॥

त्वष्टा मे दैव्यं वचः पुर्जन्यो ब्रह्मरुस्पतिः ।
पुत्रैर्भ्रातृभिरदितुं पातु नो दुष्टं त्रभ्यमाणं सदैः ॥१॥

देवाग्रिमते पुनर्देहि । आर्षवर्धः इति वेदन्ता पादसमाप्तिः ॥ १ पुनरन्ता पादसमाप्तिरिति वेदित् ॥ सं ॥

अंशो मग्नो वरुणो मित्रो अर्धमादितिः धान्तुं मरुतः ।

अथ तस्य द्वेष्टो गमेदभिद्रुतं यावयन्त्यनुमन्तिवत् ।

॥२॥

धिये समधिना प्रायेते न उरुष्या न उरुमन्त्रप्रेयुञ्जत् ।

दीर्घित्वर्पावर्प ह्यनुना या

॥३॥ [१७]

॥ ३ ॥ अति -- अथर्वो ॥ देवता -- १, २ अतिः १ इन्द्रः ॥ अन्ता -- १, २ अतुष्टुः १ अतिगुणः ॥

उदेनमरुतं नृपायै ध्रुवेनादृत । समैर्न वरुणा सृज मुनयो च बहू कृधि

॥१॥

इन्द्रेण प्रतरं कृधि सञ्जानामसहृद् वशी । रायस्पोषेण सं सृज जीवाव्ये जस्यै नय ॥२॥

यस्यै कृयमो इविर्गुहे तमेते वर्षया स्वयम् ।

तस्मै सोमो अर्धि मयदुव्यं च प्रभल्युत्पतिः

॥३॥ [१४]

॥ ६ ॥ अति -- अथर्वो ॥ देवता -- १ मरुतव्यतिः १, २ सोमः ॥ अन्ता -- १-२ अतुष्टुः ॥

योदेस्मान् प्रमदयस्वतेर्ध्वो अमिमन्यते । सर्वे वं रेन्धवापि मे यजमानास्य सुन्वते ॥१॥

यो नः सोम सुशंसितो दुःशंसि आदिदेशति ।

वर्धेणास्य हवै नहि स संविष्टो अपापति

॥२॥

यो नः सोमामिदान्ति सनाभिर्ध्व निदृषः ।

अथ तस्य परं तिर मदीवृ दीर्घिप्रसना

॥३॥ [१६]

॥ ७ ॥ अति -- अथर्वो ॥ देवता -- १, २ सोमः ३ विधे देवः ॥ अन्ता -- १ विष्णुव्यवधी, २, ३ रावधी ॥

येन सोमादितिः प्रया मित्रा वा यमयद्दूरः । तेना नोभ्युसा गृहि

॥१॥

येन सोम माहन्त्यारुणान् रुन्धयाति नः । तेना नो अर्पि योचत

॥२॥

येन देवा अमुतापामोक्षांस्पर्ध्वीध्वम् । तेना नः शर्वे ययजत

॥३॥ [१७]

॥ ८ ॥ अति -- अथर्वो ॥ देवता -- यमयायति ॥ अन्ता -- १-२ यथा वदन्ति ॥

यथा कृषं तिर्युमा मयन्तं परिरस्तुने ।

पृथा परं यजस्व मां पथा मां कृमिम्यसो यथा यथापथा जसः

॥१॥

यथा तुरगः प्रपन्नं पथो निदन्ति यथापथम् ।

पृथा नि रन्मि से यनो यथा मां कृमिम्यसो यथा यथापथा जसः

॥२॥

यथेमे धावापुथिरी सद्यः पर्येति धर्मः ।

एवा पर्येति ते मनो यथा मां कामिन्यसो यथा मन्त्रार्पणा अतः ॥३॥ [१॥८]

॥६॥ अति — यमदति ॥ देवता — यमदति ॥ बन्ध — १-२ यमदति ॥

पाण्ड्य मे तन्त्रं पादौ वाञ्छात्पयौ वाञ्छ्य सुवध्यौ ।

अथर्वौ वृष्ययन्त्रयोः कोशा मां ते कामेन शुष्यन्तु ॥१॥

मम त्या क्षोपित्तिथिर्षं कुशोमि हृदयविषम् ।

यथा मम कलावसो मम चित्तमुपायसि ॥२॥

यासां नार्मिरोरहणं दृढि संवर्नन कृतम् । गावो घृतस्य मातरोऽर्धं सं वानयन्त मे ॥३॥ [१॥९]

॥१०॥ अति — यमदति ॥ देवता — १ अति २ यम, ३ सुव्य ॥ बन्ध — १ सागरी विष्णु, २ मायावला हृदी, ३ सागरी हृदी ॥

पुष्टिचै ओद्राय धनस्पतिभ्योऽश्वयेऽधिपतये स्वाहा ॥१॥

म्राणायान्तरिक्षाय वसोभ्यो वायवेऽधिपतये स्वाहा ॥२॥

दिवे चक्षुषे नक्षत्रेभ्यः सूर्यायाधिपतये स्वाहा ॥३॥ [१॥१०]

॥११॥ अति — यमदति ॥ देवता — १ २ रेत ३ यमदति ॥ बन्ध — १-२ यमदति ॥

शुभीर्मस्तुत्य आर्कद्वस्तत्र पुंसुर्वनं कृतम् ।

तद् वै पुनस्तु वेदनं तद् स्त्रीष्या मरमसि ॥१॥

पुंसि वै रेतो सवति तद् स्त्रियापस्तु विच्यते ।

तद् वै पुनस्तु वेदनं तद् प्रजापतिरध्वीत् ॥२॥

प्रजापतिरनुमतिः सिनीगुल्यचीनस्तुपत् । स्त्रीपुंयमन्यत्र दधत् शुभैस्तद् दधद्विद ॥३॥ [१॥११]

॥१२॥ अति — यमदति ॥ देवता — विष्णुविराट् ॥ बन्ध — १-२ यमदति ॥

परि धार्मिक सपौञ्चीनां जर्निमागमम् ।

रात्री जगदिवान्पद्मं तात् तेनां ते वारये विषम् ॥१॥

यद् मन्त्रमिदं विमिर्यद् देवैर्मिदितं पुनः ।

यद् मन्त्रं मन्त्रमासुन्यत् तेनां ते वारये विषम् ॥२॥

मर्षा वृत्त्ये नृपः परितः गिरयो मधु ।
मधु परित्यो शीतोला शमास्ते अस्तु शं द्रुदे

॥३॥ [२।२]

॥१३॥ अ० — अथर्षो (स्वर्षणकर्मणः) ॥ दत्ता—अस्तु ॥ अन्व—१-२ अस्तुद्रु ॥

नमो देवपुत्रेभ्यो नमो राजपुत्रेभ्यः ।
अथो ये निरर्षानां वृषास्तेभ्यो सत्यो नमोऽस्तु ते
नमस्ते अधिराज्यं पराजान्यं ते नमः ।
सुमृत्ये सत्यो ते नमो दुर्मृत्ये तं द्रुदे नमः
नमस्ते पातुर्नमो नमस्ते भेषजेभ्यः ।
नमस्ते मृत्यो मृत्येभ्यो प्राज्ञेभ्य इदं नमः

॥१॥

॥२॥

॥३॥ [२।३]

॥१४॥ अ० — अष्टविंशः ॥ दत्ता—अथर्षा ॥ अन्व—१-२ अस्तुद्रु ॥

अस्मिन्नेवं परितः सप्तमास्ति ॥ दृढयामयम् ।
पुष्कालं सर्वं नारायणोऽयं मधु परितः
निर्वृत्तास्तं पलायिनः विद्योतिं वृष्टं वषा ।
द्विजगर्भस्य पन्थं भूलेष्टर्षा इव
निर्वृत्तामेतः प्र परितः शिशुको वषा । अथो इदं इव हापनोऽयं द्वाषपीया

॥१॥

॥२॥

॥३॥ [२।४]

॥१५॥ अ० — अष्टविंशः ॥ दत्ता—अथर्षा ॥ अन्व—१-२ अस्तुद्रु ॥

उत्तमो अस्मिन्नेवं परितः वृषा उन्मृत्तयः ।
उत्तमस्तु सोऽस्मात् यो अस्मात् अमिदासति
सर्वन्मृत्तयः पन्थं यो अस्मात् अमिदासति ।
तेषां मा वृषाणिमिदां भूषागह्वरः
यथा सोमं ओषधीनामृतयो दृष्टिर्षा कृताः ।
तुलाया वृषाणिमिदां भूषागह्वरः

॥१॥

॥२॥

॥३॥ [२।५]

॥१६॥ अ० — अष्टविंशः ॥ दत्ता—अथर्षा ॥ अन्व—१ विष्णु विषया गवयो, २ अस्तुद्रु ३ वृषाणिमं
अमृत्तयः अस्तुद्रु १ २ विष्णु विषया गवयो ॥

अथर्षो अनाययो इत्येत उन्मृत्तयः । अथ तं कर्ममृत्तयि

॥१॥

विहल्लो नाम ते पिता मुदावेतो नाम ते माता ।

त हि न त्वमसि* यस्वमात्मानमवयः

॥२॥

तौनित्तिजेऽलयायायधैलुय ऐलपीत् । यमुयं यमुयं यमुयं निराल

॥३॥

अलसात्तानि पृथी सिलाजालास्वचरा । नीलागलताल

॥४॥ [२।६]

॥१७॥ अति — अथवा ॥ देवता — यमदेवता ॥ अन्तः — १-४ अनुपद्वय ॥

ययेयं पृथिवी मुही नूतनां यममादधे ।

पुषा तं प्रियतां गर्भो अनु सतु सविषये

॥१॥

ययेयं पृथिवी मुही दाधारं पर्वतान्

पुषा तं प्रियतां गर्भो अनु सतु सविषये

॥२॥

ययेयं पृथिवी मुही दाधारं पर्वतान् गिरिन् ।

पुषा तं प्रियतां गर्भो अनु सतु सविषये

॥३॥

ययेयं पृथिवी मुही दाधारं पर्वतान् गिरिन् ।

पुषा तं प्रियतां गर्भो अनु सतु सविषये

॥४॥ [२।७]

॥१८॥ अति — अथवा ॥ देवता — ईश्वरदेवता ॥ अन्तः — १-४ अनुपद्वय ॥

ईश्वर्यामा धार्जि प्रथमां श्रवणस्यां उतापरात् ।

अदि हृदयं शोकं तं ते निर्वीपयामसि

॥१॥

यथा भूमिर्मृतमना मुत्तान्मृतमनस्तथा ।

यथोक्त मन्त्रो मन्त्रं एवेष्टोमं मन्त्रः

॥२॥

पुनो यत् तं हृदि शितं मन्त्रं पतयिष्णुः ।

ततस्त ईश्वर्यां ईश्वर्यां निरुप्यात् दत्तेरिव

॥३॥ [२।८]

॥१९॥ अति — शान्तमतिः ॥ देवता — मन्त्रोक्त ॥ अन्तः — १ अनुपद्वय ॥ २, ३ शान्तमति ॥

पुनन्तु मा देवजनाः पुनन्तु मर्नयो विद्या ।

पुनन्तु विद्या भूतानि परमानः पुनन्तु मा

॥१॥

परमानः पुनन्तु मा कल्पे दद्यात् जीवते । अयो अरिष्टावये

॥२॥

उभाभ्यां देव सगितः पृथिव्यै लवेर्न च । अस्मान् पुनीदि चरते

॥३॥ [२।९]

* 'त हि न त्वमसि' 'त विवृतवर्गसि,' 'त हि न त्वमसि' इति परम्परानुसारेण न स० ॥

॥२०॥ अथ — श्रुतिविज्ञान ॥ देवता — यन्मन्त्राद्यम् ॥ अन्तः — १ अतिवर्णनी; २ अकुम्भती यन्मन्त्राद्यम्; ३ सत्तत्त्वम् ॥

अग्नेरिवाप्य दहंत एति शुष्मिणं त्वेवं सचो विलपयन्प्रायति ।

अन्यमस्मद्विरल्लु कं विद्वत्तत्तत्पूर्वपाय नमो अस्तु त्वमने ॥१॥

नमो कृद्राय नमो अस्तु त्वमने नमो रात्रे वरुणाय त्विषीमते ।

नमो दिवे नमः शुद्धिष्यै नमः ओषधीभ्यः ॥२॥

अपं यो धमिरोचयिष्युर्विषां रूपाणि हरिता कुशोर्षि ।

हस्ते तेऽहृताय यज्ञये नमः कुशोमि चन्याप त्वमने ॥३॥ [२।१०]

॥ २१॥ अथि — श्रुतिविज्ञान ॥ देवता — यन्मन्त्राद्यम् ॥ अन्तः — १-३ अकुम्भती ॥

इमा यास्विष्ठः शुद्धिर्निस्तत्सां ह भूमिरुत्तमा ।

तामामर्षि स्वचो इह भेषजं सधु जगन्मम् ॥१॥

अष्टमति भेषजानां वसिष्ठं वीरुपानाम् । सोमो गगं इषु यवेषु देवेषु वरुणो यथा ॥२॥

रैदंतीरनाधुपः सिधामनः सिधामय । उत स्थ केऽहं शीत्सां ह केऽहं र्धनीः ॥३॥ [३।१]

॥२२॥ अथि — श्रुतिविज्ञान ॥ देवता — यन्मन्त्राद्यम् ॥ अन्तः — १, २ अकुम्भती, ३ अकुम्भती ॥

कृष्णं निषान् हरयः सुपुष्पां अथो वसाना दिप्रमत् पतन्ति ।

॥ आनेकुम्भमर्दनाहृतस्यादिद् घृतेनं शुषिषीं थ्यू द्विः ॥१॥

पर्यस्वतीः कृष्णपाप ओषधीः शिवा यदेर्जया मरुतो रुधिरससः ।

ऊर्ध्वं च तत्रं सुमतिं च विन्वत् यत्रो नरो मरुतः सिन्धुष्यां मधु ॥२॥

उदप्रतो मरुत्वस्तौ इमते बुद्धियो विद्या निरतस्पृहाति ।

एनाति गस्तां मुन्येवि तुषेहै हन्तानां पर्येव जाया ॥३॥ [३।२]

॥२३॥ अथि — श्रुतिविज्ञान ॥ देवता — यन्मन्त्राद्यम् ॥ अन्तः — १ अकुम्भती, २ अकुम्भती, ३ अकुम्भती ॥

मनुषीरतदपरो दिवा नर्हं च मनुषीः । वीर्यपत्तुर्दमपो देवीर्यं द्वये

ओमां मापः पर्येययां मुष्पन्तिवृताः प्रणतिषे । सुधः कृष्णन्त्वेतेवे ॥१॥

देवस्य मरितुः मये धर्मं कृष्णन्तु मातुषाः । शं नीं मयन्त्स्य ओषधीः शिवाः ॥३॥ [३।३]

॥२४॥ अवि.—शान्तसिः ॥ देवता—श्यावाः ॥ छन्द—१-३ अनुष्टुप् ॥

हिमवतः ॥ स्रवन्ति सिन्धोः समग्रं संग्रमः ।

आपो ह मयं तद् देवीर्ददन् हृद्योतमेपुञ्जम् ॥१॥

यन्मै अक्षवोरादिद्योत पाष्पयोः प्रपदोरच यत् ।

आपुस्तत् सर्वं निष्करं भिषजो ह्युर्मिषङ्गमाः ॥२॥

सिन्धुपरनीः सिन्धुराज्ञीः सर्वा या नृणः स्थने ।

वृत्तं नुस्तस्य मेपुजं तेनां यो भुनजामहे ॥३॥ [३।४]

॥२५॥ अवि.—शुभलोकाः ॥ देवता—मन्वादिनासकम् ॥ छन्द—१-३ अनुष्टुप् ॥

पृथ्वं च याः पञ्चाशर्वा संयन्ति मर्षा अमि ।

इतस्ताः सर्वा नश्यन्तु वाका अथचित्तामिव ॥१॥

सप्त च याः सप्ततिश्च संयन्ति ग्रीष्वा अमि ।

इतस्ताः सर्वा नश्यन्तु वाका अथचित्तामिव ॥२॥

नर्च च या नयतिश्च संयन्ति स्कन्धा अमि ।

इतस्ताः सर्वा नश्यन्तु वाका अथचित्तामिव ॥३॥ [३।५]

॥२६॥ अवि.—महान् ॥ देवता—पुष्पाः ॥ छन्द—१-३ अनुष्टुप् ॥

शर्म मा पाप्मन्सुज पुशी सन् मृदवासि नः ।

आ मा भद्रस्य लोके पाप्मन् घेहविद्रुतम् ॥१॥

यो नः पाप्मन् न जहासि सद्यं त्वा षडिमो वृषम् ।

पुषामर्तुं स्यावर्तनेऽन्यं पाप्मानं पक्षताम् ॥२॥

अन्यत्रास्मान्धु रियत् सहास्यो अमर्त्यः ।

पं द्वेषाम तमृच्छतु सद्यं द्विषस्तमिज्जहि ॥३॥ [३।६]

॥२७॥ अवि.—भृगुः ॥ देवता—वयः ॥ तिर्भति ॥ छन्द—१, २ जगती, ३ त्रिष्टुप् ॥

देवाः कपोत इवितो यद्विच्छन् दूतो निर्वैत्या इदमानुषाम् ।

तस्मा अर्चाम पुण्यवाम निष्कृतिं शं नो अस्तु द्विपदे शं चतुष्यदे ॥१॥

शिवः कपोत इवितो नो अस्त्वनाया देवाः शत्रुनो मुहं नः ।

अग्निं विरो नृपती इविनेः परी देविः पविर्षी नो वृणक्त ॥२॥

हेतिः पविर्षी न देवास्त्यस्मात्ताप्ये पदं कृणुते अग्निधर्नि ।

शिरो गोम्य उत पुरुषेभ्यो नो अस्तु मा नो देवा इह ईसीत् कपोतः । ॥३॥ [३।७]

॥२॥ अग्नि — शत्रु ॥ देवता — वाम विन्दति ॥ अन्त — १ शिवः, २ शत्रुः, ३ शत्रुः ॥

अत्रा कपोतं तुदत प्रबोद्धमिदं मदेन्दुः परि गां नयामः ।

संलोभयन्तो दुरिषा पदानि हित्वा न कर्णं प्र वेदात् पविष्ठः ॥१॥

परीमेवंमिर्मर्षतु परीमे गार्ग्येवत । देवेभ्यस्तु अत्रा क इमो आ दधर्षति ॥२॥

यः प्रधुमः प्रवर्तमानस्तस्य बह्वयः पन्थीयलुप्यशानः ।

पोदस्पर्शे द्विपदो यधतुण्डस्तस्मै युमाध नमो अस्तु मुस्ये ॥३॥ [३।८]

॥२॥ अग्नि — शत्रु ॥ देवता — वाम विन्दति ॥ अन्त — १ शिवः, २ शत्रुः, ३ शत्रुः ॥

अमृन् हेतिः पतत्रिणी ज्येष्ठु यदुल्लो पदति मोधमेतत् ।

यत्तुः वा कपोतः पददुमी कुजोति ॥१॥

पी तं दूतो निर्जल इदमेतोऽहितौ प्रद्विती वा गृह नः ।

कपोतोऽसुखाम्पामर्षदं तदस्तु ॥२॥

अत्रैरुपपेदमा पक्ष्यात् सुवीरताया इदमा संसद्यात् ।

परादेव परा वद परापीमर्ष संपत्तम् ।

यथा युमस्य तदा गृहेभ्यः प्रतिचार्कशान्भूकं प्रतिचार्कशान् ॥३॥ [३।९]

॥३॥ अग्नि — शत्रुः ॥ देवता — वाम विन्दति ॥ अन्त — १ शिवः, २ शत्रुः, ३ शत्रुः ॥

देवा इमं मर्षना संवृत्तं यत्तं तस्मैत्यामवि युमाधर्कशुः ।

इदं असीत् सीमपतिः शत्रुतुः कृताया अस्तत् सुदन्तः ॥१॥

यस्ते मदोऽरुको विन्तो येनामिदस्यं पुरुषं कुजोति ।

अत्रात् तदन्त्या वनोमि वृद्धि तं शोमि शत्रुतुः शिव वि तौह ॥२॥

पदं पततो सुयगे वर्षदुद्ध अत्रोरि । अत्रेवं पुत्रेभ्यो भूदं केतुभ्यः शमि ॥३॥

॥३१॥ अग्निः—अपरिवर्त्यः ॥ देवता—यौः ॥ इन्द्रा—१-२ गायत्री ॥

आयं गौः पृथिरक्रमीदसदन्ध्रतरं पुरः । पितरं च प्रयन्तस्वः ॥१॥

अन्तश्चरति रोचना अस्य आशुदपानतः । न्यूरुवन्महिपः स्वः ॥२॥

त्रिंशद् धामा वि रोजति याम् पवङ्गो अग्नित्रियत् । प्रवि वस्तोरहर्दुर्ध्वः ॥३॥ [३।११]

॥३२॥ अग्निः—२, २ गायत्री, ३ गायत्री ॥ देवता—१ अग्निः, २ अहः, ३ मित्रावरुणौ ॥ इन्द्रा—१, १ निरुपः, २ अस्तावदग्निः ॥

अन्तर्दधि क्षुण्णता स्वेहसद् यातुधानुवर्षां घृतेन ।

आराद् रक्षांसि प्रति दद्म रमन्ते न नो गृहाद्याग्र्यं सीतपाति ॥१॥

रुद्रे वो व्रीधा अक्षरैर् विशाक्मः पुष्टीर्जोर्जि शृणातु यातुधानाः ।

धीरुद् वो विचतोधीर्मा यमेन समर्जनीमत् ॥२॥

अनर्घं मित्रावरुणाग्निहास्तु नोऽर्चिप्रातिरयो नुदर्न श्रुतीर्चः ।

मा ज्ञाताद् मा प्रतिष्ठो विदन्त मिषो विघ्नाना उप यन्तु गृत्सुम् ॥३॥ [४।१]

॥३३॥ अग्निः—तादिकमन्त्रः ॥ देवता—इन्द्रा ॥ इन्द्रा—१, २ गायत्री, २ अस्तावदग्निः ॥

यस्प्रेदमा रजो घृजस्तुजे जना धनं स्वः । इन्द्रस्य रन्त्यं ब्रह्म ॥१॥

नाष्ट्यु आ रक्षते वृषाग्रे प्रविताः स्वर्गः ।

पुरा यया ह्ययिः अप इन्द्रस्य नाष्ट्ये स्वर्गः ॥२॥

स नो ददातु ता इधिमुरुं विश्वसंसदशम् । इन्द्रः पतिस्तुगिदंमो जनेष्वा ॥३॥ [४।२]

॥३४॥ अग्निः—गायत्री ॥ देवता—अग्नि ॥ इन्द्रा—१-२ गायत्री ॥

प्राग्रये वार्षमीरप वृष्मायं विलीनाम् । स नः पर्षदति द्विपः ॥१॥

यो रक्षांसि निज्वैत्यमिस्तिग्मेन शोचिषा । स नः पर्षदति द्विपः ॥२॥

यः परस्याः परायतस्तिरो धन्यातिरोचते । स नः पर्षदति द्विपः ॥३॥

यो विश्वामि विपर्यति सुवेना सं च परयति । स नः पर्षदति द्विपः ॥४॥

यो अस्य पारे रजसः शुचो अग्निरजोयत् । स नः पर्षदति द्विपः ॥५॥ [४।३]

॥२४॥ अग्नि — अग्निः ॥ देवता — वैश्वदेवः ॥ मन्त्र — १-३ वाचसी ॥

वैश्वानरो न उतप आ प्र यातु वरातः । अग्निर्नः सुष्टुवीर्यं ॥१॥
वैश्वानरो न आगमदिमं यज्ञं सृज्यते । अग्निरहवेष्वहंस्तु ॥२॥
वैश्वानरोऽग्निग्न्यां स्तोममनयं च चावत्पत् । ऐषु छुन्नं स्वयिमत् ॥३॥ [४१४]

॥३६॥ अग्नि — अग्निः (अग्निग्न्यायाम्) ॥ देवता — अग्निः ॥ मन्त्र — १-३ वाचसी ॥

अग्निनां वैश्वानरमुत्सृज्य ज्योतिर्वसुपतिम् । अजस्रं यर्ममीषे ॥१॥
म विष्ठा प्रति वामत्प अतर्कन् सृजते वशी । यज्ञस्य धर्म उचितम् ॥२॥
अग्निः परेषु धर्मसु कर्मो भूतस्य मन्यस्य । सुम्रादेवो वि राजति ॥३॥ [४१५]

॥३८॥ अग्नि — अग्निः (अग्निग्न्यायाम्) ॥ देवता — अग्निः ॥ मन्त्र — १-३ वाचसी ॥

उप प्राणात् सहरासो दुवसा हृष्यो रथम् । ॥१॥
शतारमन्विच्छन् मम पूर्वं कुमार्जितो गृहम् ॥२॥
परि गो पृथग्नि शपय हृदमग्निर्विश दारम् । ॥३॥
शुभात्मत्रे नो अहि दिवो वृषार्मिवाशनिः ॥४॥
यो नः गवादशपत् शपणे धर्म नः शपात् । ॥५॥
हन्ते वेपथ्वियारंशर्म तं प्रत्यस्यामि मुह्यते ॥६॥ [४१६]

॥३९॥ अग्नि — अग्निः (अग्निग्न्यायाम्) ॥ देवता — अग्निः ॥ मन्त्र — १-४ वाचसी ॥

सिंहे व्यास कृत या वृद्धो विविधो वानरो वर्यं या । ॥१॥
इन्द्रं या देवी शुभगा ज्ञाना सा न ऐतु वर्यमा संविदाना ॥२॥
या इतिनि क्षिपति या दिवस्ये तिर्यक्पु गोषु या वृत्तेषु । ॥३॥
इन्द्रं या देवी शुभगा ज्ञाना सा न ऐतु वर्यमा संविदाना ॥४॥
रथं अलेष्वेवमस्य यात्रे वर्यं वर्जये वर्यस्य शुभम् । ॥५॥
इन्द्रं या देवी शुभगा ज्ञाना सा न ऐतु वर्यमा संविदाना ॥६॥
गान्धर्वे इन्द्रमागर्वावापयस्य यात्रे वर्यस्य मायी । ॥७॥
इन्द्रं या देवी शुभगा ज्ञाना सा न ऐतु वर्यमा संविदाना ॥८॥ [४१७]

॥३६॥ अग्निः—अथर्वो (वरुणकालः) ॥ देवता—गृहपतिः ॥ छन्दः—१ अगती, २ विष्टुप्, ३ यजुष्टुप् ॥

यशो हविर्वर्धतामिन्द्रजुतं सहस्रवीर्यं सुधृतं सहस्कृतम् ।
भूतर्षीणमनु द्यौर्वाम चर्चते हविर्मान्तं मा वर्धय ज्येष्ठतये ॥१॥

अथ्वा न इन्द्रं यशसं यशोभिर्यशस्विनं नभस्ताना विधिम् ।
स नो रास्व राप्रमिन्द्रजुतं तस्य ते रातो यशसः स्वाम ॥२॥

यश इन्द्रो यश अग्निर्यशः सोमो जनायत ।
यश विश्वस्य भूतस्याहमस्मि यशस्तमः ॥३॥ [४।८]

॥३७॥ अग्निः—१, २ अथर्वो (अथर्वकालः) । ३ अथर्वो (अथर्वकालः) ॥ देवता—१, २ अगती, ३ यजुष्टुप् ॥
३ इन्द्रः ॥ छन्दः—१, २ अगती, ३ यजुष्टुप् ॥

अमयं यागपृथिवी इहास्तु नोऽमयं सोमः सविता नः कृणोत ।
अमयं नोऽस्तुर्वी न्तर्हिणं सप्तश्रीषा थं हविर्धामय नो अस्तु ॥१॥

अस्मै धामाय प्रदिश्वत्सं कर्जं सुभूतं स्रस्ति सविता नः कृणोत ।
अश्विभृद्भो अमयं नः कृणोत्यन्मत्र राक्षामि मातु सुभुः ॥२॥

अममिषं नो अपुरार्दनमिषं न उत्तरात ।
इन्द्रानिमिषं नः पुषादनमिषं पुस्तुकीषि ॥३॥ [४।९]

॥३८॥ अग्निः—अथर्वो ॥ देवता—ममभाष्यो देवता अथर्व ॥ छन्दः—१ अगती, २ यजुष्टुप्, ३ विष्टुप् ॥

ममसे वेत्तसे धिय आकृतय उत धिर्वधे ।
सुसवै भुताम् चर्चमे विधेयं हविषा सुयम् ॥१॥

अथानाय व्यानार्य प्राणाय भूरिधायसे ।
मरस्वतया उरुव्यसं विधेयं हविषा सुयम् ॥२॥

मा नो हामिपुर्कर्वयो देव्या ये तनुवा ये नस्तन्यस्तिनूनाः ।
अमन्या मर्त्यो अभि नः मन्वाभ्यामुर्व्यत प्रवरं जीवसे नः ॥३॥ [४।१०]

॥३९॥ अग्निः—यजुर्हविः (परस्परविरोधीकालव्यवस्था) ॥ देवता—अनु ॥ छन्दः—१, २ यजुष्टुप्, ३ यजुष्टुप् ॥

अथर्वधामिषं अमन्या मनुं तनोमि ते हृदः ।

यथा संमनसो भूत्या सतां पाविनु सचांहे ॥१॥

सखायाविव सचायहा अयं मुन्युं तेनेमि ते ।

॥२॥

अधस्ते अश्मनो मुन्युमुपास्यामसि यो मुरुः

अभि तिष्ठामि ते मुन्युं पाथर्या प्रपदेन च ।

॥३॥ [५११]

यथावाशो न वादिषो मम विचमुपायसि

॥४२॥ अति — अत्यदिता । (परस्परपितृकीकरवचनम्) ॥ देवता — मनुष्यसमवयवम् ॥ अन्तः — १-२ अत्रपुत्रम् ॥

अयं दुर्मो विमन्युकः स्वाय चारणाप च ।

॥१॥

मुन्योविमन्युरस्यायं मनुष्याय उच्यते

अयं यो भूरिभूतः समुद्रमरुविष्टेति ।

॥२॥

दुर्मः पृथिव्या उत्पद्यते मनुष्यशर्मन उच्यते

वि ते हनुष्यां शूरसि दि ते सुस्यौ नयामसि ।

॥३॥ [५१२]

यथावाशो न वादिषो मम विचमुपायसि

॥४५॥ अति — अतिशयित ॥ देवता — मनुष्यसम ॥ अन्तः — १, २ अत्रपुत्रम्, ३ भिषगा महाहृदयो ॥

अस्याद् दीरस्यात् पृथिव्यस्याद् विचमिदं जगत् ।

॥१॥

अस्यैवैका ऊर्ध्वस्थेनास्तिहाद् रोमी अयं तव

शूते या मैपुनानि ते सुहृत्सं संगवानि च ।

॥२॥

भेषमत्तावमेपुनं वसिष्ठं रोगनाशनम्

कुद्रम् मूर्धमस्यमृतस्य नाभिः ।

॥३॥ [५१३]

निपाशुका नाम च भंसि पितृणां मूलद्रव्येति वा वस्तीकृतनाशनी

॥४५॥ अति — अतिशयित, यथेति, यथेति ॥ देवता — दुःखान्नाशनम् ॥ अन्तः — १ अन्तः पृथ्वि, २ भुविभूतिपुत्र,

३ अत्रपुत्रम् ॥

पुरोर्ध्वेति मनस्साय किमशंस्तानि शंससि

पैरि न दरा कामये वृषां वर्जानि सं चर गृहेषु गोर्षु मे मनः

॥१॥

अनुशसौ निःशस्य यत् पराशसौपासिम आर्षतो यत् स्वयन्तः ।

॥२॥

अभिर्दिशान्यपे दुष्कृताय लोष्टान्यारे अस्मद् दधातु

यदिन्द्र ब्रह्मणस्पतेभ्ये ह्यपा चरामसि ।

प्रचैता न आदिर्यो हुरितात् पात्वंमम

॥३॥ [५१४]

॥४६॥ अग्निः—अहिनाः, अवेतः ; अमयः ॥ देवता—हु, अमयनामकः ॥ अमयः—१ विद्यारण्यः, २ अमरीगर्भः
अमयः अमरीः, ३ अमयः ॥

यो न जीवोऽसि न मुतो देवानाममृतगर्भोऽसि स्वप्न ।

ब्रह्मानो ते माता युमः पितारर्तुर्नामांसि

॥१॥

विष ते स्वप्न जनिर्देवजामीनां पुत्रोऽसि यवस्य करणः ।

अन्तर्कोऽसि मुसुरेति । ते स्या स्वप्न स्या सं विन् स नः स्वप्न दुःस्वप्नार्था वाङ् । ॥२॥

यथा कुला यथा शुक्रं यथार्थं सुनयन्ति । एषा दुःस्वप्नं सर्वं द्विष्टे सं नयामसि ॥३॥ [५५]

॥४७॥ अग्निः—अहिनाः, अवेतः ; अमयः ॥ देवता—१ अमरीः, २ अमरी देवाः, ३ अमयः ॥ अमयः—१-२ अमयः ॥

अग्निः प्रातःसवने पांसुस्मान् वैश्वानरो विश्वरूढ विश्वरूपा ।

स नः पायसो ब्रह्मिणे दध्नात्वायुष्मन्तः सुहर्मणाः स्याम

॥१॥

विश्वे देवा मरुत इन्द्रो अस्मानस्मिन् द्वितीये सर्वमे न जंघुः ।

आयुष्मन्तः प्रियमैषां वर्धन्तो पृथं देवानां सुमती स्याम

॥२॥

इदं सुतीर्य सप्रमं पयसापूतेन ये चमसामैरयम् ।

ते सौधन्वनाः स्वसिन्धुनाः सिन्धुर्हि नो अग्नि वस्यो नयन्तु

॥३॥ [५६]

॥४८॥ अग्निः—अहिनाः, अवेतः ; अमयः ॥ देवता—अमरीगर्भः ॥ अमयः—१-२ अमयः ॥

श्रेयोऽसि नायुग्रचक्षन्दा अमु त्वा रमे ।

स्मस्ति मा सं वेद्वास्य यज्ञस्योदधि स्वाहा

॥१॥

ध्रुवुरसि जगच्छन्दा अमु त्वा रमे । स्मस्ति मा सं वेद्वास्य यज्ञस्योदधि स्वाहा

॥२॥

वृषासि त्रिप्रच्छन्दा अमु त्वा रमे । स्मस्ति मा सं वेद्वास्य यज्ञस्योदधि स्वाहा

॥३॥ [५७]

॥४९॥ अग्निः—अहिनाः, अवेतः ; अमयः ॥ देवता—१ अमरीगर्भः, २ अमरी देवाः, ३ अमयः ॥

नदि ते अतो तुनर्गः कूरमानंशु मर्त्यैः । कविर्बभूवुस्तेजं स्य जरासु गौरिधि

॥१॥

मेघ ईष वै सं च वि शीर्षेच्यसे यदुत्तरद्वार्षपश्च स्वादताः ।

शीर्ष्णा शिरोऽप्सुसाप्ता अर्धयज्ञस्त वैमस्ति हरितेभिराश्विभिः

॥२॥

सुपर्णा वाचमजुतोष दन्वास्त्रे कृष्णा इषिष अर्धतिथुः ।

नि यज्ञिपन्त्युपस्म निष्कृतिं वृक रेतां दक्षिरे सूर्योभितः

॥३॥ [५८]

सखायापि सत्तायद्वा अयं भन्तुं तेनोमि ते ।

॥२॥

अधस्ते अर्यमो मन्वुष्टुर्पास्यामसि यो युक्तः

अमि तिष्ठामि ते मन्थुं पाप्मर्या प्रपदेन च ।

॥३॥ [५११]

यथावागो न वादिषो मम चित्तमृषार्यसि

॥४३॥ अति.—भुक्तविशः (परस्परचित्तबोधनपाद्यमः) ॥ देवता—मन्वुष्टुमन्त्रम् ॥ अन्तः—१-३ अन्तःपुत्रः ॥

अयं दुर्भो विमन्थुक्तः स्यात् चारसाय च ।

॥१॥

मन्वोर्धिमन्थुक्तपापं मन्वुष्टुमन्त्र उच्यते

अयं यो भूरिवृत्तः समुद्रमंथिष्ठेति ।

॥२॥

दुर्मः पृथिव्या उत्थितो मन्वुष्टुमन्त्र उच्यते

वि ते हनव्या शूरणि पि ते ह्युत्थी नयामसि ।

॥३॥ [५१२]

यथावागो न वादिषो मम चित्तमृषार्यसि

॥४४॥ अति.—विशमित्रः ॥ देवता—मन्वोक्तः ॥ अन्तः—१, २ अन्तःपुत्रः ३ त्रिपदा महाहृदयो ॥

अस्याद् द्यौरस्याद् पृथिव्यस्याद् गिर्धमिदे जग्मू ।

॥१॥

अर्यवृक्षां सुर्ध्वस्वेष्वास्तिष्ठान् रोगो अयं त्वं

शतं या मेपजानि ते सुहृत्सु संगतानि च ।

॥२॥

शेष्टमास्त्रमेपुर्जं वसिष्ठं रोगनाशानम्

कुक्ष्य मूर्धमस्पृशस्व नाभिः ।

विषाणका नाम वा भक्षि पितृणां मृत्पादुत्थिता पातीकृत्तनाशनी

॥३॥ [५१३]

॥४५॥ अति.—अश्विनाः, देवताः, वनम् ॥ देवता—दुष्कृत्तनाशम् ॥ अन्तः—१ यथा वृक्षिकः २ सुविश्विष्ठः,

३ अन्तःपुत्रः ॥

परोर्मेति मनस्याप क्रिमशस्तानि शंससि

वेरिडि न रता कामये वृक्षां वनानि सं चर गृहेषु गोर्षु मे मनेः

॥१॥

अनुवासा निःशस्त्रा यत् पराशस्तोषारिम जलतो यत् स्पर्शन्तः ।

॥२॥

अभिर्विधानमप दृष्टुतामगर्जुष्टान्याये अस्मद् देषात्

यदिन्द्र ममयस्तेऽपि हृषा चरामसि ।

प्रचैता न आहिर्यो देरितात् पातवैरसः

॥३॥ [५१४]

सं वर्जसा पर्यसा सं तनुमिर्गन्धदि वर्जसा सं शिवेन ।

त्यदा नो अत्र वरीयः कुशोत्वनु नो मर्धु तन्वो यद् विरिष्टम् ॥३॥ [६।२]

॥५॥ भाषि — मर्या ॥ देवता — शशीचोमो ॥ छन्दः — १-२ अनुष्टुप् ॥

इदं सद् युज उत्तरमिन्द्रं सुम्यामर्षये ।

अस्य सत्रं धियं मदीं वृष्टिर्धियं वर्षसा वृषम् ॥१॥

अस्मै सुधर्ममीपोमावस्मै धारयतं रुषिम् ।

इमं राष्ट्रस्यामीवर्गे कुशुतं युज उत्तरम् ॥२॥

सर्वन्धुक्षासंयन्धुध यो अस्मौ अभिदामनि ।

सर्वं तं रन्धयामि मे मर्जमानाय सुन्वते ॥३॥ [६।३]

॥४॥ भाषि — मर्या ॥ देवता — १ विष्णु देवाः, २, ३ रुद्रः ॥ छन्दः — १, ३ जगती, २ त्रिष्टुप् [विराट् एवाभा] ॥

ये पन्थानो बहवो देवयानां अन्तरा दार्यावृष्टिरी संचरन्ति ।

तेषामज्यमि यत्तमो बहोति तस्मै वा देवाः पारं धत्तेह सर्वं ॥१॥

प्रीप्सो ह्यमन्तः पिशिरो वमन्तः शरध् वर्षाः स्युते नो दधात ।

आ नो गोषु भजता मृजायां निधाम इध् वः शरणे स्याम ॥२॥

इन्द्रावृत्सुराय परित्सुराय संयत्सुराय कुशुवा बृहधर्मः ।

तेषां ध्रुवं सुमन्तो युष्मिणानामपि मुद्रे सोमन्ते स्याम ॥३॥ [६।४]

॥४॥ भाषि — शन्तातिः ॥ देवता — १ विष्णु देवाः, २, ३ रुद्रः ॥ छन्दः — १ उद्दिष्टमार्गो यथा वृष्टिः, २ निवृत्त्युष्टुप्, ३ शिवावृत्त्युष्टुप् ॥

मा नो देवा अर्ध्वसीद् सतौकान्तसुहृत्साल् ।

संपेतुं न रि परद् व्याचं न सं धम्नमो देवजुनेध्वः ॥१॥

नमोऽस्तसिताय नमस्तिरशिगञ्जे । शृजाय वध्वे नमो नमो देवजुनेध्वः ॥२॥

यं ते हन्मि दृता दृतः सध्वं ते हन्वा हर्तुं ।

सं ते जिह्वा जिह्वा मन्वास्नाद् आस्थाम् ॥३॥ [६।५]

॥५॥ भाषि — शन्तातिः ॥ देवता — १, २ रुद्रः, ३ [मेघजम्] ॥ छन्दः — १, २ अनुष्टुप्, ३ यथा वृषणी ॥

इदमिद् वा उ मेघजमिदं रुद्रस्य मेघजम् । येनेषुमेतेभ्यो अतर्ह्यमपद्वैव ॥१॥

५४०॥ अग्नि—आयजो (आयजवस) ॥ देवता—आयजो ॥ अन्ध—१ विराट्पत्नी, २ ३ पत्न्या वदकि ॥

इत् तर्दे संमुद्रमागुर्मधिना छिन्नं शिरो अर्पिं वृष्टीः मृणीतम् ।
यगुत्सेददानेर्षि नक्षतं सुखमयमर्षं कुसुतं धान्यागि ॥१॥

तर्दे हे पतङ्ग हे जम्बू हा उपकस ।
अग्नेरार्पस्थितं हरिरनेदन्त इमान् यवानर्हिस्तन्तो अपोदित ॥२॥

तर्दापते प्रदापते वृष्टेनम्मा मा मृषोत्त मे ।
य आरुपया व्यहिरा ये के च स्व व्यहिरास्तान्सर्ज्जन्मयाममि ॥३॥ [५।६]

॥५१॥ अग्नि—आयजो ॥ देवता—१ सोम २ आय ३ ४ वरुण ॥ अन्ध—१ गायत्री, २ शिवदुष्ट, ३ गायत्री ॥

वायोः पूतः परिशेष शुस्वद् सोमो अर्तिं हुतः । इन्द्रस्य वृद्ध्या सखा ॥१॥
मापो अस्मान् मातरः खदयन्तु पुत्रेण नो पृथग्यः पुनन्तु ।

विश्वं हि रिप्र प्ररहन्ति देहीरुदिदाम्य शुचिरा पूत रमि ॥२॥
यत् किं चेद वरुण देव्ये जनेऽभिहोह संनुम्याधरन्ति ।

अधिष्ठया चेत् तन् धर्मा सुषोषिम मा नस्तस्मादेनसो देव रीतिः ॥३॥ [५।१०]

॥५२॥ अग्नि—आयजो ॥ देवता—१ सूर्य २ आय ३ ४ विराट्पत्नी ॥ अन्ध—१-३, अनुदुष्ट ॥

उद् धर्मो द्विष रतिं पुत्रो रक्षांसि निरुधेन् ।
आदित्यः परितम्बो विश्वरथो यदृष्टा ॥१॥

नि गार्गे गोष्ठे अंसद्रु मि मुगासीं अरिचत ।
न्यूर्ध्वर्षी नदीनां ग्यर्द्धा अलिप्तत ॥२॥

आयुर्ध्वं निपुधितं धृता कश्यपस्य वीरुधम् ।
आमारिषं विश्वेपनीमस्यादपान् मि शमपत् ॥३॥ [६।१]

॥५३॥ अग्नि—शुक्रभुज ॥ देवता—शुविष्णवो अन्धोधा ॥ अन्ध—१ आयजो २, ३ शिवदुष्ट ॥

वीर्यं म इदं पृथिवी च प्रचेतसी शुक्रो नृहन् दक्षिणया पिपतुं ।
अनुं स्वधा विरिक्तां सोमो अविर्भुवनेः पातु सविता मर्गय ॥१॥

पुनः प्राणः पुनरात्मा न येतु पुनश्चतुः पुनस्सुर्गं येतु ।
वैधानरो नो अर्दभ्यस्तनुषा अन्तस्तिष्ठति इति नानि विधा ॥२॥

सं वर्चसा परमा सं तनुमिरर्गन्महि वर्जसा सं शिवेर्ज ।

रवदा नो अत्र वर्जयः कृशोत्वनु नो मारुतं तन्वोर्ज यद् विरिष्टम्

॥३॥ [६।२]

॥१८॥ अग्निः—महा ॥ देवता—आग्नीषोमी ॥ अन्तः—१-३ अत्रुत्तु ॥

इदं तद् पुत्र उर्ध्वरभिन्द्रं शुम्भाम्पृष्टये ।

अस्य क्षत्रे भियं मही वृष्टिरिव वर्धया वृष्टम्

॥१॥

अस्मै क्षत्रममीषोमायस्मै धारयतं रुषिम् ।

इमं राक्षसाभिर्दग्धं कृणुतं पुत्र उर्ध्वरम्

॥२॥

सर्वान्धुधासंवन्धुश्च यो अस्मौ अभिदामनि ।

सर्वं तं रन्ध्रयामि मे यजमानाय सुन्वते

॥३॥ [६।३]

॥१९॥ अग्निः—महा ॥ देवता—१ विधे देवता, २, ३ अत्रः ॥ अन्तः—१, २ जपसरी, ३ अत्रिपुष्ट [विराट् यथासा] ॥

ये पन्थानो बहवो देवयाना अन्तरा यावापृथिवी संचरन्ति ।

तेषामज्यानि यत्तमो वहति तस्मै मा देवाः परं धेहेह सौधं

॥१॥

ग्रीष्मो ह्यमन्तः शिशिरो यमन्तः शरत् पूर्वाः स्विते नो दधात ।

आ सो गोषु भजता शुजायां निश्वान इद् वः शरथे स्याम

॥२॥

इदाचस्तराय परिवस्तराय संचास्तराय कृणुता गृहक्षमः ।

तेषां ध्वं सुमनो यक्षिणानामपि भुद्रे संमन्से स्याम

॥३॥ [६।४]

॥२०॥ अग्निः—आग्नीषोमी ॥ देवता—१ विधे देवता, २, ३ अत्रः ॥ अन्तः—१ अत्रिपुष्टायो यथा पृष्टिः, २ निश्वान्धु, ३ विराट्पुष्ट ॥

मा नो देवा धर्हिर्वधोत् सतोऽकान्तमहपूरान् ।

सर्गते न वि परद्व व्यार्धं न सं र्धमज्जगो देवजनेभ्यः

॥१॥

नमोऽस्त्यसिताय नमस्तिरधिरामये । स्वजार्थं पृथ्वे नमी नमी देवजनेभ्यः

॥२॥

मं ते इन्मि दता दत्तः सस्रु ने इन्वा इन् ।

सं ते जिह्वा जिह्वां सम्वास्वाहं आस्पयि

॥३॥ [६।५]

॥२१॥ अग्निः—आग्नीषोमी ॥ देवता—१, २ अत्रः, ३ [अत्रिपुष्ट] ॥ अन्तः—१, २ अत्रिपुष्ट, ३ यथा दृष्टी ॥

इदमिद् वा उं भेषजमिदं रुद्रस्य भेषजम् । येनेष्टुतेऽतिजनं श्रुतशक्त्यामप्रायवत्

॥१॥

जालापेणामि विन्वत जालापेणोप तिन्वत ।

जालापमुग्रं भेषजं तेन नो हृद जीरसे ॥२॥

शं च नो मयश्च नो मा च नः हि चनामयत् ।

हृमा रपो निर्व्व नो अस्तु भेषजं सर्व्व नो अस्तु भेषजम् ॥३॥ [६।६]

॥४॥ अवि — अयवी । देवता — इन्द्रादयो मन्त्रोक्तः ॥ अन्तः — १ अगदी १ प्रसारणम् ।

१ अनुपपृ ॥

यशसं मेन्द्रो मयुषान् कणोतु यशसं वाराष्ट्रियिनी तुमे इमे ।

यशसं मा देवः संविता कंशोतु म्रियो दस्तुर्दविणाया इह स्यामि ॥१॥

यथेन्द्रो वाराष्ट्रिययोर्व्वशस्मान् यथापु ओषधीषु यशस्वरवी ।

यरा विषेषु देवेषु ययं सर्व्वेषु यशसः स्याम ॥२॥

यरा इन्द्रो यरा अपिपुषाः सोमो अजायत ।

यरा विषस्य भूतस्याहमेस्मि यशस्तमा ॥३॥ [६।७]

॥४॥ अवि — अयवी । देवता — अरिष्टनेमिदयो मन्त्रोक्तः ॥ अन्तः — १-२ अनुपपृ ॥

अनुद्वयमुत्तरं प्रथमं घेतुम्युस्त्वमकृण्वति ।

अर्धनेत्रे ययमे जमे यषत्तु यतृषदे ॥१॥

शर्म यषत्तुरोपधिः सुह देवीरकृण्वती ।

यशस् ययस्वमन् गोष्ठमयन्मो उत परवान् ॥२॥

निधरुषां गुमगामुच्छासदामि जीरुलाम् ।

सा नी रुद्रस्पास्ता इति हरे नवतु गोम्ये ॥३॥ [६।८]

॥५॥ अवि — अयवी । देवता — अयवी ॥ अन्तः — १-२ अनुपपृ ॥

अयम। योत्पयुषा। पुस्तान् विविक्तपुषः ।

अरदा इष्टतुष्टुर्व्व पतिष्ठत जायामनानये ॥१॥

अधर्मदियमर्धमयन्मयाः सर्व्वने यती ।

कृहो न्व। येमस्यस्या अय्याः सर्व्वनयार्पति ॥२॥

युता दाधाय इधिर्धो युता दामुत ययम् ।

भुतास्या अष्टुर्व्व धि दयत्त मनिशाम्यधि ॥३॥ [६।९]

॥६१॥ अग्नि.— अथर्वो ॥ देवता—इन्द्रः ॥ बन्दा—१ त्रिष्टुप् १ २, ३ सुबिम्बु त्रिष्टुप् ॥

महाभाषो मधुसदेर्यन्तां मद्यां खरो अमरुज्योतिषे कम् ।
मद्यां देवा उत विश्वे तपोजा मद्यां देवः संविता न्यचो धात् ॥१॥

अहं विधेच वृथिरीमुत धामहमुतुरंजनयं सप्त साकम् ।
अहं सत्यमहेतुं यद् यदामिहं देवी परे वाचं विश्वम् ॥२॥

अहं जज्ञान वृथिरीमुत धामहमुतुरंजनयं सप्त सिम्बुन् ।
अहं सत्यमहेतुं यद् यदामि यो अमीपोमावर्तुषे सत्ताया ॥३॥ [६।१०]

॥६२॥ अग्नि.— अथर्वो ॥ देवता—विधानश्रुत्यो अन्वोवा ॥ बन्दा—१-३ त्रिष्टुप् ॥

मैश्वानरो रश्मिभिर्नः पुनानु वातः प्राणेनेपिरो नमोमिः ।
धावापृथिवी पपसा पर्यस्वधी धृतापरी यक्षिचं नः पुनीताम् ॥१॥

पैश्वानरीं सूनुतामा रंमध्यं यस्या आशास्तम्बो चीतपृष्ठाः ।
तवा गृहान्तः सधुमदेषु वयं स्वाम् पतयो रवीणाम् ॥२॥

पैश्वानरीं पथेत्तु आ रंमध्यं शुद्धः अवेन्तः शर्वयः पानुकाः ।
इहेडया सधुमादं मदन्तो ज्योक् पर्येस् सूर्यमुचरन्तम् ॥३॥ [७।१]

॥६३॥ अग्नि.— द्रुतयाः (१-३ आधुवेचोमसयाम) ॥ देवता—१ विश्वंति, २ वमय ३ सप्त, ४ अग्नि ॥

बन्दा—१-३ अथर्वो (१ त्रिष्टुप्), ४ अथर्वम् ॥

यत् ते देवी निर्घोषिराध्वन्ध दामे व्रीयास्त्रिभोर्यं यत् ।
तत् ते वि ध्याम्पावृषे वर्धते धर्तायादोमदमर्जमक्षि प्रवर्ततः ॥१॥

नमोऽस्तु ते निर्घोषे तिमतेजोऽग्रस्मयान् वि चूता मन्धपाशान् ।
यमो मयं पुनरिह त्वां ददाति तस्मै यमाय नमो अस्तु सुस्थवे ॥२॥

अग्रस्मये द्रुपदे वैधिय इदमिहिलो मृत्युमिहं सदस्यम् ।
यमेन त्वं विदुमिः संविदान उतमं नाकमधि रोहयेषम् ॥३॥

संस्तुमिद् पुंनसे वृषन्से विश्वान्युर्ये आ ।
इहस्पदे समिधपसे स चो वसून्मा अर ॥४॥ [७।२]

॥६४॥ अति—आयर्षा ॥ देवता—सामान्य ॥ अन्तः—१, ३ अनुष्टुप् ॥ २ त्रिष्टुप् ॥

सं जानीष्वं मं वृक्ष्यष्वं सं वो मनोसि जानताम् ।
 देवा भार्ग यथा पूर्वै संजानाना उपसते ॥१॥
 समानो मन्त्रः समितिः समानी समानं त्रतं सुद चिचर्षेणम् ।
 समानेन वो इविषां जुहोमि समानं चेतो अभिसंविशध्वम् ॥२॥
 समानी वृ आकृतिः समाना हृदयानि यः ।
 समानमेस्तु वो मनो यथा वृः सुसहायति ॥३॥ [७१]

॥६५॥ अति—आयर्षा ॥ देवता—पराशरः इन्द्रः ॥ अन्तः—१ अथ अनुष्टुप् २, ३ अनुष्टुप् ॥

अथ अनुष्टुपायताव वाह मनोयुजा ।
 पराशर त्वं तेषां पराश्रन्तं क्षुर्धमर्देवाधां नो सयिमा कृधि ॥१॥
 निर्हस्तेभ्यो नैर्हस्तं वं देवाः शकुमस्येय । वृक्षोमि शत्रूणां गहननेन इविषाहम् ॥२॥
 इन्द्ररथसार प्रथमं नैर्हस्तमसुरेभ्यः ।
 जपन्तु सत्यानो मम स्थिरेखेन्द्रेण मेदिना ॥३॥ [७४]

॥६६॥ अति—आयर्षा ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्तः—१ त्रिष्टुप् २, ३ अनुष्टुप् ॥

निर्हस्तः शत्रुरभिदासश्चस्तु ये सेनाभिर्पुंथमायन्त्यस्मान् ।
 समर्पयेन्त्र महुता वृधेन श्रावैषामधहारो विविद्धः ॥१॥
 श्रातन्वाना आयच्छन्तोऽर्षन्तो ये च धावध ।
 निर्हस्ताः शत्रवः स्युनेन्द्रो वोऽथ पराशरीत् ॥२॥
 निर्हस्ताः सन्तु शत्रुयोऽर्क्षेयां स्नापयामसि ।
 अर्थपानिन्दु वेदांसि शत्रुयो वि भजामहे ॥३॥ [७५]

॥६७॥ अति—आयर्षा ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्तः—१-२ अनुष्टुप् ॥

परि चर्त्तन्ति सर्व्व इन्द्रः पूषा च सस्तुतः ।
 सुहृन्नुदाहूः येनो अभिर्वाषां परस्तुताम् ॥१॥
 मूढा अभिवाधरतामूर्ध्वार्क्ष इवाह्वयः ।
 तेषां वो अभिमूढानामिन्द्रो हन्तु वरवरम् ॥२॥

ऐषु नर वृषाजिनं हरिषस्या भिर्यं कृषि । परादपित्र एषत्स्वाची गौर्धेपतु ॥३॥ [७।६]

॥६॥ अविः—अवयो ॥ देवता—सवित्रादयो मन्त्राणां ॥ अन्धः—१ नुरोपिषाडविषयहीनो अनुपपन्न ज्ञानी
२ अनुपपन्न, ३ अविजयतीत्यर्थं विप्लव ॥

आययन्त्यपविता क्षुरेणोधवेन वाम उदकेनेर्दि ।

आदित्या रुद्रा यत्तव उन्दन्तु सवैतसः सोमस्य राज्ञो वपतु ध्वेतसः ॥१॥

अदितिः यदधुं वपत्स्वाव उन्दन्तु पर्वता ।

चिन्तितस्तु प्रजापतिर्दोषोपराय चर्वमे ॥२॥

येनावपत् सविता क्षुरेणु सोमस्य राज्ञो परंशस्य विद्वान् ।

तेन ब्रह्माणो यपतेदमस्य गोमानधपान् यमस्तु प्रजापान् ॥३॥ [७।७]

। १६॥ अवि —अवयो (यवैस्त्वामो ययस्त्वामव) ॥ देवता—सूर्यस्य ॥ अपिषो ॥ अन्धः—१-३ अनुपपन्न ॥

गिरापरुगराटेषु हिरण्ये गोषु यद् यशः ।

सुरायां निच्यमानायां फीलाले यधु तन्मयि ॥१॥

अधिना सारुषेण सा सधुनादत्तं शुभस्यसी ।

यथा अर्गिरसीं पार्यमावदानि जनां अर्तु ॥२॥

मयि यशो यथो यशोऽर्थो युक्तस्य यत् पर्यः ।

तन्मयि प्रजापतिर्दिवि धार्मिय ददतु ॥३॥ [७।८]

। ७० ॥ अवि —अवयो ॥ देवता—अध्या ॥ अन्धः—१-३ ज्ञानी ॥

यथा मातं यथा सुरा यथावा अग्निदेवने ।

यथा पुंसो वृषण्यत स्त्रियां निहन्त्यते मनः ।

एवा तं अघ्न्ये मनोऽर्थि पुत्से नि हन्यताम् ॥१॥

यथा हस्ती हस्तिन्याः पुटेन पदसुपुजे ।

यथा पुंसो वृषण्यत स्त्रियां निहन्त्यते मनः ।

एवा तं अघ्न्ये मनोऽर्थि पुत्से नि हन्यताम् ॥२॥

यथा धीर्यधोपधिर्यथा नभ्यं प्रधातार्यि ।

यथा पुंसो वृषण्यत स्त्रियां निहन्त्यते मनः ।

एवा तं अघ्न्ये मनोऽर्थि पुत्से नि हन्यताम् ॥३॥ [७।९]

॥७१॥ अग्निः—अग्निः ॥ देवता—१, २ अग्नि, ३ विश्वे देवाः ॥ १ अग्निः—१, २ जगती, ३ त्रिष्टुप् ॥

यदभ्रमर्चिं बहुधा विरूपं दिरेत्यभ्रमभ्रमुत यामनामविम् ।

यदेव किं च प्रतिजगद्भ्रमभ्रिद्वेता सुदुर्लभं कृणोतु ॥१॥

यन्मां हृतमर्हताज्जगाम दुर्लभं पिबभिरनुमत्तं मनुष्यैः ।

यस्मान्मे मन उर्दिषु राखनीत्यपिद्वेता सुदुर्लभं कृणोतु ॥२॥

यदभ्रमभ्रययतेन देवा द्वाभ्यभ्रदास्यनुत संगुणार्चिम् ।

वैभ्रान्नरस्य महतो मर्दिष्मा शिष्यं गच्छं बभ्रुमदस्त्वचम् ॥३॥ [७१०]

॥७२॥ अग्निः—अग्निर्वाग्निः ॥ देवता—अग्निः ॥ अग्निः—१, २ जगती, ३ अत्रिष्टुप्, ४ अत्रिष्टुप् ॥

यथासिद्धः प्रपद्यते यथां अनु यथैषि कृण्वन्मत्तुरस्य मायया ।

एवा ते शेषः सहेतायमर्हं ज्ञेयं सत्तमकं कृणोतु ॥१॥

यथा पतस्तायादुरं यतिनं स्पृष्टुमं कृणु

यादुत् परस्वतुः यस्तुस्वतुः ते यथैतां पतः ॥२॥

यादुद्वर्गिनं पारस्वतुः द्वास्तिनं द्वास्तिनं च यत् ।

यादुद्वर्गस्य द्वाभिरस्तायत् ते यथैतां पतः ॥३॥ [७११]

॥७३॥ अग्निः—अग्निः ॥ देवता—अग्निः ॥ अग्निः—१, २ अत्रिष्टुप्, ३ अत्रिष्टुप् ॥

एव पातु यथैतां सोमं अग्निर्षुद्वर्गस्यतिर्भुविरेह पातु ।

यस्य शिष्यं यथैतां सत्यं यथैतां सत्यं सत्यं सत्यं सत्यं ॥१॥

यो यः ह्यस्तो हर्दयेत्यन्ताहर्दियो यो मर्दसि श्रविष्ठा ।

सागस्तीव्रयामि ह्येतां भूतेन यथैतां सत्यं सत्यं सत्यं सत्यं ॥२॥

इहैव स्तु मर्द सत्यं सत्यं सत्यं सत्यं सत्यं सत्यं सत्यं ॥३॥ [७१२]

सास्तोप्यतिरुत् यो जेदवीतु मर्द सत्यं सत्यं सत्यं सत्यं ॥३॥ [७१२]

॥७४॥ अग्निः—अग्निः ॥ देवता—अग्निः ॥ अग्निः—१, २ अत्रिष्टुप्, ३ अत्रिष्टुप् ॥

सं यः यथैतां सत्यं सत्यं सत्यं सत्यं सत्यं सत्यं ॥

सं योऽप्यं यथैतां सत्यं सत्यं सत्यं सत्यं सत्यं सत्यं ॥१॥

॥१॥

सुशर्पनं चो मन्सोऽर्थो सुशर्पनं हृदः ।

अथो मगस्य यच्छ्रुतं तेन संक्षिपयामि यः ॥२॥

अथोदिरया वसुभिः संयमूर्ध्वमर्हद्विस्त्रया अर्हणीयमानाः ।

एषा त्रिणामर्हणीयमान इमान्जनान्तसंभनसस्कृष्टीह ॥३॥ [८१२]

॥७७॥ अथि—अथयः (सप्तम्ययस्यः) ॥ देवता—ब्रह्मा ॥ अयः—१, २ अतुष्टु, ३ अतुष्टु मगती ॥

निरुधं सुद ओरुमः सपारनो यः वृत्तन्पति । नैर्षाधेन इविपेन्द्र एनं पराशरीह ॥१॥

पुरमां सं परावतमिन्द्रो नुदतु वृत्तहा ।

यत्ते न पुनरापति शस्वतीभ्यः समाभ्यः ॥२॥

एतु तिघ्नः परावत एतु पञ्च जनों अति ।

एतु तिस्रोऽति रोचना यतो न पुनरापति

शस्वतीभ्यः समाभ्यो वावत खलो अतंर दिवि ॥३॥ [८१३]

॥७८॥ अथि—अथयः ॥ देवता—सप्तम्ययसि ॥ अयः—१, २, ४ अतुष्टु, ३ अतुष्टु मगती ॥

य एनं परिपीदन्ति समुदधन्ति चचसे । सुमेहो अमिर्निहामिहदेव हृदयादधि ॥१॥

अथेः सौतपुनस्याहमाकुवे पुदमा रमे । अट्टातिर्यस्य एर्यति वृममुद्यन्तमास्यतः ॥२॥

यो अस्म सृमिधं वेदं अथियेण सुमार्हितम् ।

नार्मिहारे पुदं नि दधति स मूर्ध्व ॥३॥

नेन जन्ति पदोपिहो न सुको अयं गच्छति ।

अथेयः अथियो विद्वाज्जाम् गृह्णात्याधुवे ॥४॥ [८१४]

॥७९॥ अथि—अथयः ॥ देवता—सप्तम्ययसि ॥ अयः—१-३ अतुष्टु ॥

अस्याह दोरश्वो वृधिन्यस्याह निचमिदं जगत् ।

आस्याने पर्येता अस्याः स्याम्ययो अतिष्ठिषम् ॥१॥

य उदानं पुरायेणं य उदानन्यन्यार्यनम् ।

आयर्तनं निवर्तनं यो गोपा अथि सं हुवे ॥२॥

जातरेदो नि वर्तय श्रुतं तं सम्वावृत्तः ।

सुदहं त उपपूतस्तार्मिने पुत्रा कृषि ॥३॥ [८१५]

॥७१॥ अविः—अविः ॥ देवता—१, २ अविः, ३ विस्वे देवाः ॥ ३ अन्तः—१, २ अविः, ३ अविः ॥

यदन्मधि बहुधा विरूपं दिरिष्यमर्षमुव गामजामविम् ।

यदेव किं च प्रतिनम्रहममिष्टदोता सुहृत् कृणोत ॥१॥

यन्मा हुतमहुतमाजगाम दुचं पितृभिरनुमते मनुष्यैः ।

परमान्मे मन उर्दिष्य रात्रौत्यमिष्टदोता सुहृत् कृणोत ॥२॥

यदन्ममपक्षतेन देवा दास्यमर्षस्त्यसुत सैन्धुवामि ।

वैश्वानरस्य सहतो महिम्ना शिषं मयं मनुष्यदस्त्वर्षम् ॥३॥ [७१०]

॥७२॥ अविः—अविः ॥ देवता—देवोऽर्कः ॥ अन्तः—१, २ अविः, ३ अविः ॥

यथासितः प्रथमते यशोऽन्तु यथैव कृणवत्सुरस्य मायया ।

एवा ते शेषः सहसायमर्षोऽन्तु संसमकं कृणोत ॥१॥

यथा वसंक्षायानुरं यतिनं स्फुल्लमं कृणु

यावत् परस्वतुः पस्तस्तावत् ते यथैव पतेः ॥२॥

यावदुद्गतिं पारस्वतं शस्तिनं गार्धर्मं च यत् ।

यावद्वर्षम् वाग्निस्तावत् ते यथैव पतेः ॥३॥ [७११]

॥७३॥ अविः—अविः ॥ देवता—अविः ॥ अन्तः—१, २ अविः, ३ अविः ॥

एह यातु परेषुः सोमोऽविर्हृदस्पतिर्वसुभिरेह यातु ।

अस्य शिषंयसंयातु सर्वं यथैव वेतुः संमनसः सजाताः ॥१॥

यो युः शुभो हृदयेध्वम्भार्कृतिर्यो वो मनसि प्रविष्टः ।

ताग्तीरियामि हविषा घृतेन मयि सजाता रभर्तिवो अस्तु ॥२॥

इदं स्तु भारं याताध्वम्भत् पूषा परस्तादप्यं यः कृणोत ।

वास्तोष्पतिर्यो वो जेहवीतु मयि सजाता रभर्तिवो अस्तु ॥३॥ [८१]

॥७४॥ अविः—अविः ॥ देवता—अविः ॥ अन्तः—१, २ अविः, ३ अविः ॥

सं यः प्रथमं तन्वर्हः सं मनसि सहं स्या ।

सं योऽयं मन्त्रेणस्वतिर्मेतुः सं वो अनीगमत् ॥१॥

सुशर्पणे यो मनुजोऽयं सुशर्पणे इदः ।

अथो भगवन् यस्मिन्नेतत्तेन संश्रयामि वः ॥२॥

यथादित्या यक्षुभिः संवधुर्मुहूर्तिरुक्ता अर्हणीयमानाः ।

एषा त्रिणाभसहस्रीत्यमान इमान्जनान्त्संभवेनसस्मृभूद ॥३॥ [८२]

[७७] अथि — कथञ्च (सप्तम्यवयवः) ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्ध—१, २ अन्धदुर्, ३ अन्धदुर् लगती ॥

निरुद्धं तुं यो भोक्तव्यः सुपन्नो यः पूतन्वति । नैर्वाधेन इवियेन्द्र एनं पराशरीत् ॥१॥

पुरमां सं परावत्तमिन्द्रो जुदत्तं पुनरा ।

यतो न पुनरायति शश्वतीभ्यः समाभ्यः ॥२॥

एतं तिस्रः परावत्त एतु पञ्च जनों अति ।

एतं तिस्रोऽति रोचना यतो न पुनरायति

शश्वतीभ्यः समभ्यो यन्वत् ययो अस्ति दिवि ॥३॥ [८३]

[७८] अथि — कथञ्च ॥ देवता—सप्तम्यवयवः ॥ अन्ध—१, २, ३ अन्धदुर्, ३ अन्धदुर् लगती ॥

य एनं परिपीदेति समादधति यवसे । सुमेदो अतिजिह्वाभिर्द्वेव हृदयदधि ॥१॥

अग्नेः सातपुनस्याहमाधुपे पुदमा रमे । अद्भुतियस्य वर्यति धूममुद्यन्तमास्मत् ॥२॥

यो अस्म्य सुमिधुं वेदं सुवियेण सुमार्दिताम् ।

भाभिस्तारे पुदं नि दधाति स मुत्यवे ॥३॥

नैनं गन्ति एमुपिणो न सुशो अयं गच्छति ।

अमेर्यः शुभिवी विद्वाभ्यां गृह्णास्माधुपे ॥४॥ [८४]

[७९] अथि — कथञ्च ॥ देवता—सातपुदः ॥ अन्ध—१—३ अन्धदुर् ॥

अस्याद् घोरस्पर्ता पृथिव्यस्याद् निर्वमिदं जगत् ।

आस्थानि परीता अस्तुः स्थान्यथो अतिष्ठिपम् ॥१॥

य उदानं पूतपणं य उदानस्त्वपार्यनम् ।

आवर्तेन निवर्तेन यो गोषा अति तं हुवे ॥२॥

जातवेदो नि वर्तय शतं तं सन्धागृहः ।

सुहस्रं स उपवृत्ताभिर्नैः पुनरा कृषि ॥३॥ [८५]

॥७८॥ अग्निः—अध्वर्यो ॥ देवता—१, २ अग्निः, ३ अग्निः ॥ अन्तः—१-२ अनुष्ठुप् ॥

तेन भूतेन इविषाणमा प्यायतां पुनः ।

जायां यामस्मा अवाचुस्तां रताभिर्वर्धताम् ॥१॥

अग्निर्वर्धतां पयसाभि रात्रेणं वर्धताम् । रय्या सुहस्रवर्चमेभौ स्वामनुपादितौ ॥२॥

त्वष्टा जामातृजनयत् स्वष्टास्यै रतां पतिम् ।

रश्मौ सुहस्रमायुषि दीर्घमायुष्कस्योत वाम् ॥३॥ [८६]

॥७९॥ अग्निः—अध्वर्यो ॥ देवता—सप्तम्यम् ॥ अन्तः—१, २ अग्निः, ३ अग्निः अग्निः अग्निः ॥

अयं नो नमस्तस्यतिः संस्क्रान्तौ अग्नि रंभत । अस्तमाग्निं गृहेषु नः ॥१॥

इं नो नमस्तस्यत् ऊर्जे गृहेषु धारय । अग्निं पुष्टमेव चर्तु ॥२॥

देव्यं संस्क्रान्तं सद्भिरातोपस्थेतिथे ।

तदपं नो रास्व तस्य नो धेहि तस्य वै अग्निर्मातुः स्यात् ॥३॥ [८७]

॥८०॥ अग्निः—अध्वर्यो ॥ देवता—अग्निः ॥ अन्तः—१ अग्निः, २ अग्निः, ३ अग्निः अग्निः ॥

अन्तरिक्षिया पतति रिश्वं भूताचार्यशतम् ।

धृतां दिव्यस्य यन्महस्तेनो ते इविषां निधेय ॥१॥

ये त्रयः काष्ठराज्ञा दिमि देवा इव श्रिताः ।

तामस्तवीनद्व कुतमेवमा अरिष्टतले ॥२॥

अपु वे जग्म दिमि तं सुधस्यं सपुत्रे अन्तर्महिमा तं पृथिव्याम् ।

धृतां दिव्यस्य यन्महस्तेनो ते इविषां निधेय ॥३॥ [८८]

॥८१॥ अग्निः—अध्वर्यो ॥ देवता—अग्निः ॥ अन्तः—१-२ अनुष्ठुप् ॥

यन्तासि यन्त्रमे इस्त्राय रताभि सेधसि ।

भुनां धनं च सृष्टानः परिहृस्तो अर्धदयम् ॥१॥

परिहृस्तं नि धारय मोहिं गर्भीयं धारये ।

मयंदि पुत्रमा धेहि तं त्वया गमयामये ॥२॥

यं परिहृस्तमर्धमुरदितिः पुरस्त्वया ।

त्वष्टा तमेवमा अग्निं यथा पुनं जनदिति - ॥३॥ [८९]

॥८२॥ अविः—अविः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्ध—१-३ अतुष्टम् ॥

आगच्छत आगतस्य नाम वृक्षाम्यायतः ।

इन्द्रस्य वृषघ्नो येन्ये वासुवस्य श्रुतकृतोः

॥१॥

येन मूर्ध्ना सावित्रीः शिवनोद्धतः पृथा ।

तेन मार्मण्यीद् भगो जामाता वंहतादिति

॥२॥

यस्तेऽङ्कुशो वसुदानो मुहर्षिद्र हिरण्यः ।

तेना जनीयते जायां मर्षे वेदि शचीपते

॥३॥ [८१०]

॥८३॥ अविः—अविः ॥ देवता—सूतवधः ॥ अन्ध—१-३ अतुष्टम्, ४ विषदा विपुलान्तुष्टम् ॥

अर्धचितः प्र पतत मुपबो वसुतेरिव । धर्यः कृणोतु मेपुजं चन्द्रमा वोर्जोच्छतु

॥१॥

एन्येका एन्येका कृष्णीका रोहिणी द्वे । सर्वोत्तममभुं नामादीरध्वीरपेतन

॥२॥

अध्वर्तिका रामायण्यपुचित प्र पतिष्यति ।

म्लौरितः प्र पतिष्यति स मल्लान्तो नशिष्यति

॥३॥

वीति स्यामादृति लुपणो मनेसा स्वाहा मनसा यदिदं जुहोति

॥४॥ [६११]

॥८४॥ अवि —अविः ॥ देवता—मिर्धतिः ॥ अन्ध—१ भुरिग जगती, २ विषदाऽऽपी हवती, ३ जगती,

४ अविग् विपुलम् ॥

यस्यस्त आतर्ति प्रोते जुहोम्येषा घटानामवसर्जनाय कम् ।

धूमिरिति त्वामिममन्वते जना मिर्धतिरिति त्वाहं परी वेद मर्वतः

॥१॥

भूते हविर्मती मयेव ते मागो यो अस्माह्व । मुन्वेमानमनेमसः स्वाहा

॥२॥

एषो अस्मिन्निर्धतेऽनेदा त्वमयस्मान् वि वृता यन्वपाशान् ।

यमो मह्यं पुनरित् त्वां देदाति तस्मै यमाय नवी अस्तु मृत्यवे

॥३॥

अयस्मये हृषदे वधिय इहाभिरितो मृत्युमिये सहस्रम् ।

यमेन त्वं पित्रभिः संविदान उच्यमानं नाकमर्षि रोहयेमस्

॥४॥ [६१२]

॥८५॥ अवि —अविः (यन्वनाशयत्ययः) ॥ देवता—अवरपतिः ॥ अन्ध—१-३ अतुष्टम्, ४

वृषयो वारयाता अयं देवो यमस्पर्तिः ।

यजमो यो अस्मिन्निर्धस्तुह्वं देवा अविमिन्

॥१॥

इन्द्रस्य वचसा ययं मित्रस्य वरुणस्य च ।

देवानां सर्वेषां वाचा यस्मै ते वसपामहे

॥२॥

ययो वुत्र इमा आपस्तस्तस्मै विश्वपा यवीः ।

एषा ते अग्निना यत्तर्धं वैश्वानरेण वारये

॥३॥ [६।३]

॥८६॥ अवि.—अथर्वो (अथर्वणः) देवता—अथर्वणः ॥ सन्द.— १-३ अथर्वणः ॥

धृष्टेन्द्रस्य वृषा द्विसो वृषा वृथिव्या अयम् ।

वृषा निर्वस्य भूतस्य स्वर्गैरुवो भवं

॥१॥

समुद्र ईशि स्रजतामनिः पृथिव्या वृषा ।

अन्द्रमा नर्त्तयामिभ्यो स्वर्गैरुवो भवं

॥२॥

सुम्राद्वस्यसुरायां वृद्धर्मनुष्यायाम् । देवानां धर्मुर्भागसि स्वर्गैरुवो भवं

॥३॥ [६।४]

॥८७॥ अवि.—अथर्वो ॥ देवता—अथर्वो ॥ सन्द.— १-३ अथर्वणः ॥

आ स्याद्दार्ढ्यमन्तरैर्भूध्रुपस्तिष्ठतिवाचलत् ।

विशस्तसा सर्वो वाञ्छन्तु मा त्रह्माहमर्थि भशत्

॥१॥

इहैषि मापं व्योम्नाः परेत दुषारिषाचलत् ।

इन्द्रेम ध्रुवस्तिष्ठेद्द राष्ट्रं धारय

॥२॥

इन्द्रं प्रतर्पदीधरत् ध्रुवं ध्रुवेण इविपा ।

तस्मै सोमो अर्थि प्रवदुर्धं च प्रक्षम्यस्तिः

॥३॥ [६।५]

॥८८॥ अवि.—अथर्वो ॥ देवता—अथर्वो ॥ सन्द.— १, २ अथर्वणः ३ विष्णुः ॥

ध्रुवा धीर्ध्रुवा पृथिवी ध्रुवं निर्वसिदं जगत् ।

ध्रुवलाः पर्वता इमे ध्रुवो राजा विशात्मयम्

॥१॥

ध्रुवं ते राजा वरुणो ध्रुवं देवो बृहस्पतिः ।

ध्रुवं त इन्द्राभिर्व राष्ट्रे धारयतां ध्रुवम्

॥२॥

ध्रुवोऽर्धुवः ॥ धीर्ध्रुवि शर्व्वेन्द्रपुण्योऽर्ध्वरार पादयस्य ।

सर्पो दिशः सर्पनराः सुधीर्ध्रुवाय ते सर्व्विति वस्यतामिह

॥३॥ [६।६]

॥६६॥ अग्नि — अथर्वो ॥ देवता—मन्त्रोक्ता ॥ अन्तः—१-३ अनुष्टुप् ॥

इदं यत् प्रेरयः शिरां दत्तं सोमेन वृष्ययम् ।

॥१॥

ततः परि प्रजातेन हार्दिं ते शोचयामसि

॥२॥

शोचयामसि ते हार्दिं शोचयामसि ते मनः ।

वातं घृम इव सुध्वरुं मायेवान्वेतु ते मनः

॥३॥ [६।७]

मर्हं त्वा मित्रावरुणौ मर्हं देवी सरस्वती ।

मर्हं त्वा मध्यं भूम्या उभावन्तौ सर्वस्यताम्

॥६०॥ अग्नि — अथर्वो ॥ देवता—रुद्रः ॥ अन्तः—१, २ अनुष्टुप्, ३ अथर्वो हरिः ॥

यां त्वं रुद्र ह्युमास्त्वदङ्गैश्चो इदं याप च ।

॥१॥

इदं ताम्रघ त्वद् घृपं विष्वचीं वि पृहामसि

॥२॥

यास्तं शतं घुमन्वोऽङ्गान्यनु विहितः ।

तामां ते सर्वारां वयं निर्तिषामि ह्ययाममि

॥३॥ [६।८]

नमस्ते रुद्रास्वते नमः प्रतिहितायै । नमो विसृज्यमानायै नमो निर्वसितायै

॥६१॥ अग्नि—धुम्रकिरा ॥ देवता—१, २ अथर्वोऽथर्वो ॥ अन्तः—१-३ अनुष्टुप् ॥

इमे पर्यमष्टापोवैः पृष्टोमेभिस्पर्कपुः । तेनां त्वं तन्वोऽर्योऽग्नीन्नुमर्ष व्यपे

॥१॥

न्यर्तुं वातो वाति न्यर्क्ष तपति सूर्यः । नीचीर्नमुष्णा इहे न्यर्ग भवतु ते सूर्यः

॥२॥

आपु इव वा उ मेवुनीरावो अग्नीन्वावनीः ।

॥३॥ [६।९]

आपो विर्यस्य मेवुनीस्तस्ते कृषवन्तु मेपुनम्

॥६२॥ अग्नि—अथर्वो ॥ देवता—वागी ॥ अन्तः—१ अथर्वो, २, ३ अनुष्टुप् ॥

वातरंता भव वाजिन् कुशमान् इन्द्रस्य याहि प्रसवे मनोनिवाः ।

॥१॥

मुञ्चन्तु त्वा मुरुतो विश्ववेदस आ ते त्वष्टा पत्सु ज्वं दंघल

॥२॥

जयस्ते अर्वन् निहितो गृह्य यः श्येने वात उत यो नरु पतिः ।

तेन त्वं वाजिन् बलवान् यत्नेनाजि जम् सर्वमे पारयिष्युः

तनुं वाजिन् तन्वं नर्यान्ती वाममुस्म्यं वाक्वतु शर्म तम्यम् ।

॥३॥ [६।१०]

ग्रहंतो महो ध्रुवाय देवो दिवी वि ज्योतिः स्वमा विधीयात्

॥६३॥ अग्नि — यन्ताति ॥ देवता — यमादयो यन्त्रोक्तः ॥ अन्त — १-३ त्रिदश ॥

यमो मृत्युरंघमासो निर्ध्वयो बभूवः शर्वोऽस्तु नीलाशिलयदः ।
 देवजनाः सेनेयोनस्त्रिपदास्ते अस्माकं धीरे वृज्जन्तु वीरान् ॥१॥
 मर्नसा होमेर्हंसा घृतेन शर्वाणस्तं तत शर्पे मुवाप ।
 नमस्येभ्यो नम एभ्यः कुलोभ्यन्यत्रास्मदधर्विषा नयन्तु ॥२॥
 तार्यधे नो अघविशम्यो वधाद् विभे देवा मरुतो तिमिदेदसः ।
 अग्नीषोसा वरुणः पूतदंषा तातापर्जन्ययोः सुसुबौ स्वांस ॥३॥ [१०११]

॥६४॥ अग्नि — यन्ताति ॥ देवता — यमादयो ॥ अन्त — १, २ अत्रुष्टुप्, ३ विराट्छगती ॥

तं नो मर्नसि स वृता समर्तुधीर्नेमासति ।
 अग्नी ये विभ्रता स्थन तान् नु सं नेमयामसि ॥१॥
 अहं घृम्यामि मर्नसा मर्नसि मम चित्तमनु चित्तेभिरेतं ।
 मम वशेषु हर्दपाणि धा कुलोमि मम यातमर्तुर्भर्मान् एतं ॥२॥
 ओतं मे धारापृथिरी ओतं देवी मरुतनी ।
 ओतो म इन्द्रश्चाग्निश्चध्वोस्मेदं संस्वरति ॥३॥ [१०१२]

॥६५॥ अग्नि — यन्ताति ॥ देवता — यमादयो (सु०) ॥ अन्त — १-३ अत्रुष्टुप् ॥

अध्वर्यो देवसुतदेनस्तुतीर्यस्याधितो द्विनि । तत्रासुतेस्य चर्चसे देवाः कृष्टमवन्वत ॥१॥
 हिरण्यपथी नीरं चरद्विरेष्यवन्वता द्विनि । तत्रासुतेस्य पुष्यं देवाः कृष्टमवन्वत ॥२॥
 गर्भो अस्पोर्यधीर्ना गर्भो द्विजयतामृत । गर्भो विभ्रस्य भूतस्वेम मे अगदं कृधि ॥३॥ [१०१३]

॥६६॥ अग्नि — यन्ताति ॥ देवता — १, २ यमादयो, ३ सोम, ॥ अन्त — १ २ अत्रुष्टुप्, ३ विराट्छगती ॥

या ओर्वधयः सोमरासीर्वह्नी श्रुतर्विचषणाः ।
 वृष्टस्पतिवधतास्ता नो मुच्यन्त्वर्हसः ॥१॥
 मुच्यन्तु मा शपथपादयो वरुणपादित ॥
 अयो यमस्ये परशिशान् निर्वस्मात् देवमिन्विषात् ॥२॥
 यषद्वंसा मर्नसा यषं वाचोपांसि जाग्रथो यत् स्वपन्तः ।
 सोमस्तानि स्वधर्मा नः पुनस्तु ॥३॥ [१०१४]

॥६७॥ अग्निः—अथर्वी ॥ देवता—१, २ देवाः; २ मित्रवरुणौ ॥ छन्दाः—१ अिष्टुप्; २ जगती, ३ सुविम् अिष्टुप् ॥

अभिभूर्यशो अभिभूरप्रिभिभूः सोमो अभिभूरिन्द्रः ।

अभ्युहं विष्ठाः प्रेतना यथास्तान्येवा विधिमाधिदौवा इदं इविः ॥१॥

एवास्तु मित्रवरुणा विपथिता प्रजावत् स्वयं मधुनेह विन्धवम् ।

वायेथां दूरं निर्गतिं पराचैः फुलं चिदेनः प्र मुमुक्षुमस्मत् ॥२॥

इमं धीरमर्षु इर्व्यमुग्रमिन्द्रं सन्ध्यामो अनु सं रमध्वम् ।

प्राप्तुजितं गोजितं धक्षराहुं जयन्तुमग्रं प्रमुणन्तुमोजता ॥३॥ [१०।५]

॥६८॥ अग्निः—अथर्वी ॥ देवता—इन्द्रः ॥ छन्दाः—१, २ अिष्टुप्, ३ सुवतीमतीस्तारपृथिवी ॥

इन्द्रो जयति न परां जयन्ता अधिरामो राजसु राजपातै ।

पृष्ठरय इडणो धन्योधोपसधो नमस्पोषिवेह ॥१॥

त्यमिन्द्राविराजः श्रवस्सुखं भूरभिर्भुजिर्जनाम् ।

स्यं दैवीर्विषा इमा वि शानावृष्मत् सधमजरं ते अस्तु ॥२॥

प्रत्वा दिशस्त्यमिन्द्राणि शान्तोदीप्त्वा दिवो वृषहन्तुवोऽसि ।

यत्र धन्ति स्तोत्रास्तमिजितं ते दक्षिणो वृषम् येषि इर्ष्या ॥३॥ [१०।६]

॥६९॥ अथर्वी ॥ देवता—१, २ इन्द्राः; ३ इन्द्रः, सोमः, सविता च ॥ छन्दाः—१, २ अउच्छ्रुप्;

३ सुविम् सुवती ॥

अभि त्वेन्द्र परिमत्तः पुरा त्वाहुरुषाहुंवे ।

हृषाम्युग्रं चैतारं पूरुणाभानमेहजम् ॥१॥

यो अद्य सेन्यो बुधो जिघांसन् न उदीरति ।

इन्द्रस्म तत्र वाह संमन्ते परी दध्माः ॥२॥

परी दध्मु इन्द्रस्प वाह संमन्तं ब्राह्मचार्यतां नः ।

देव सावितुः सोमं राजन्त्युपनक्षं ॥ कृणु स्वस्तये ॥३॥ [१०।७]

॥१००॥ अग्निः—अथर्वी ॥ देवता—अथर्वी ॥ छन्दाः—१-३ अउच्छ्रुप् ॥

देवा मंदुः सुयो अदाव् चौरिदात् पृथिव्यदिता ।

तिष्ठः सरस्वतीरदुः सविता विषदृष्यम्

यद् वो देवा उपनीता आसीञ्चन् धन्वन्मुदरम् ।

तेन देवप्रसूतेनेदं दूषयता निषम्

॥२॥

असुराणां दुहितासि सा देवानोमसि स्वता ।

दिवस्पृथिव्याः संभूता सा धर्मरहितं निषम्

॥३॥ [१०।८]

॥१०१॥ अग्नि — अथर्ववेदिता ॥ देवता — महाप्रवरति ॥ अन्व — १-३ अमुदरम् ॥

आ वृषापश्य अस्तिषि धर्मस्य धर्मस्य च ।

यथाङ्गं वर्धतां शेषस्तेन योषिवमिज्जहि

॥१॥

येन कृष्टं वाजयन्ति येन द्विन्यन्वाहुरम् ।

तेमास्य ब्रह्मस्यते धत्तुहिवा तानया पतः

॥२॥

आहं तनीमि ते पत्नो अग्नि उपार्मिषु धन्वनि ।

अमुदरम् इष रोहितमनमग्लायता सदा

॥३॥ [१०।६]

॥१००॥ अग्नि — अथर्ववेदिता (अग्निमन्त्रावली) ॥ देवता — अग्निनी ॥ अन्व — १-३ अमुदरम् ॥

यथायं बाहो अग्निना सुमेति सं च वर्धते ।

एषा मामग्नि ते भनः सुमेतु सं च वर्तताम्

॥१॥

आह विदामि ते मनो राजान्वाः पृथकार्मिष ।

रेष्मन्तिष्ठन् यथा वृक्षं मयि ते वेष्टतां भनः

॥२॥

आप्तेनस्य मृदुगेस्य कुष्ठस्य नसदस्य च ।

तुरो भगेस्य इस्ताम्यामनुरोधेन कुष्ठरे

॥३॥ [१०।१०]

॥१०३॥ अग्नि — अथर्ववेदिता ॥ देवता — महाप्रवरति ॥ अन्व — १-३ अमुदरम् ॥

सुदानं वो बृहस्पतिः सुदानं सप्रिता करत् ।

सुदानं मित्रो अग्निमा सुदानं भवो अग्निना

॥१॥

सं परमात्समेवमानयो सं धामि यध्यमान् ।

इन्द्रस्तान् पर्यहृदाभ्या तानग्ने सं ध्या त्वम्

॥२॥

अग्नी ये पुथेमावन्ति केतून् कृत्यानीक्युः ।

इन्द्रस्तान् पर्यहृदाभ्या तानग्ने सं ध्या त्वम्

॥३॥ [११।१]

॥१०४॥ अग्निः—अमोक्षकः ॥ देवता—१, २ इन्द्राग्नी, ३ इन्द्राग्नी, सोमाः इन्द्राग्नी ॥ अग्निः—१-२ अमुष्मन् ॥

आदानेन संदानेनाभिधाना यामसि ।

अपामा ये वैषां प्राणा अमुनासुन्तर्मस्त्रिदन् ॥११॥

इदमादानमपरं तपसेन्द्रेण संशितम् ।

अभिधा येऽर्च नः सन्ति तानम् अद्या त्वम् ॥१२॥

तेनान् अतामिन्द्रामी सोमो सर्जा च मेदिनी ।

इन्द्रो मरुत्वावादानमभिधेयः कृणोत नः ॥१३॥ [११२]

॥१०५॥ अग्निः—अमोक्षकः ॥ देवता—अमोक्षकः ॥ अग्निः—१-२ अमुष्मन् ॥

यथा मनो मनस्केतैः परावर्त्तयाशुमत् ।

एवा त्वं कस्मिन् प्र पत मनसोऽस्तु मयाभ्याम् ॥११॥

यथा मत्तः सुतंशितः परावर्त्तयाशुमत् ।

एवा त्वं कस्मिन् प्र पत पृथिव्या अस्तु संवर्त्तम् ॥१२॥

यथा धर्मस्य इन्द्रस्य परावर्त्तयाशुमत् ।

एवा त्वं कस्मिन् प्र पत समुद्रस्यास्तु विशुम्भम् ॥१३॥ [११३]

॥१०६॥ अग्निः—अमोक्षकः ॥ देवता—इन्द्रो, सोमाः ॥ अग्निः—१-२ अमुष्मन् ॥

आर्यमे ते पुरार्येषु द्रव्यं रोहत पुष्पिणी ।

उरतो वा तत्र आर्यतां ह्रदो वा पुष्परीक्यान् ॥११॥

अपामिदं न्यर्पनं समुद्रस्य निवेशनम् ।

मध्ये ह्रदस्य नो गुहाः पराचीना ह्रता कृषि ॥१२॥

हिमस्य त्वा जुराग्र्या शाले परी व्ययामसि ।

शितहृदा हि नो सुयोऽभिष्करोतु मेपुजम् ॥१३॥ [११४]

॥१०७॥ अग्निः—अमोक्षकः ॥ देवता—विश्वमित् ॥ अग्निः—१-२ अमुष्मन् ॥

विश्वमित् त्रापमाशायं मा परि देहि ।

त्रायमासि द्विपात्र मयं नो रक्ष चतुष्पात्र यत्वं नः स्वम् ॥११॥

आर्पमाखे विस्त्रजिते मा परीं देहि ।

विस्त्रजित् द्विपाद्य सर्धं नो रघु चतुष्पाद् यर्धं नः स्वम् ॥२॥

विस्त्रजित् फल्माप्ये मा परीं देहि ।

कल्पाणि द्विपाद्य सर्धं नो रघु चतुष्पाद् यर्धं नः स्वम् ॥३॥

कल्पाणि सर्धं निते मा परीं देहि ।

सर्धं विष् द्विपाद्य सर्धं नो रघु चतुष्पाद् यर्धं नः स्वम् ॥४॥ [११५]

॥१०॥ अग्नि — ऋषिः ॥ देवता — १-३, २ मेधा, ४ अग्नि ॥ मन्त्र — १, ४, २ अक्षुष्कम्, ३ इतीहृणी,

३ पण्य वृद्धी ॥

स्वं नो मेधे प्रथमा गोमिस्त्रेभिरा गंदि ।

स्वं धर्मस्य इरिमिस्त्रं नो अग्नि युहिषी ॥१॥

मेधामहं मेधुषां ब्रह्मपत्नीं ब्रह्मज्जामृषिपुताम् ।

प्रवीतां ब्रह्मचारिर्निर्दुषात्प्रमयसे ह्रुवे ॥२॥

या मेधामृभरो निदुषां मेधामर्तुः ।

अधर्मो मुद्रां मेधां यां निदुस्तां मय्या वैश्यामसि ॥३॥

मासृषयो भूतकृतो मेधां मेघानिनीं विदुः ।

तया मामध मेधपार्त्तं मेधाविनीं कृणु ॥४॥

मेधां तापं मेधां प्रातर्मेधां सुप्पन्दिनं परी ।

मेधां धर्मस्य इरिमिस्त्रं ता वैश्यामसि ॥५॥ [११६]

॥१०॥ अग्नि — ऋषिः ॥ देवता — विष्णुः ॥ मन्त्र — १-३ अक्षुष्कम् ॥

विष्णुः विस्त्रमेधुषूत्रं तर्ति विदुमेधुषी ।

तां देवाः समं कल्पयन्निधं जीवित्वा अर्त्तम् ॥१॥

विष्णुः समं वदन्तामृषीर्जनान्द्रवि ।

यं जीवमश्वामहं ॥ स विष्णुः पूर्यः ॥२॥

अश्वरास्त्या न्यस्त्रिणम् देवास्तोदयन् पुनः ।

वातीकृतस्य मेधुनीषयो विस्त्रमेधुषी ॥३॥ [११७]

॥११०॥ अग्निः—अथर्वी ॥ देवता—अग्निः ॥ छन्दः—१ पृथुग्वि, २, ३ त्रिष्टुप् ॥

प्रभो दि कपीडयो अज्यरेषु सनाच होता नज्यश्च सत्ति ।
स्वां चाग्ने तुन्वं पिप्रार्यस्मास्मभ्यं च सौम्यगमा यजस्व ॥११॥

अयेष्टुभ्यां जातो विचृतोऽयमस्य मूलवर्हेणात् परं पाद्येनम् ।
अन्येन नेपद् दुरितानि विधा दीर्घामुत्वाय श्वश्वरदाय ॥१२॥

व्याघ्रेऽह्वर्यजनिष्ट वीरो नक्षत्रजा जायमानः सुधीरः ।
स मा वधीत् विवरं वर्धमानो मा सत्तरं व विनीज्जनित्रीम् ॥१३॥ [११॥

॥१११॥ अग्निः—अथर्वी ॥ देवता—अग्निः ॥ छन्दः—१ परस्मैपुत्रिष्टुप्, २-४ अनुष्टुप् ॥

इमं मे अग्ने पुरुषं मुमुग्ध्ययं यो वृद्धः सुपथो लालपीति ।
अतोऽग्निं ते कृणवद् भग्नमेयं यदाहुन्मदितोऽसति ॥११॥

अग्निष्टे नि शमयतु यद्विं ते मनु उष्टुतम् ।
कृणोमि विद्वान् भेषजं यदाहुन्मदितोऽसति ॥१२॥

देवैस्तुतादुग्धमदितुमुग्धं रक्षेत्स्पर्शं । कृणोमि विद्वान् भेषजं यदाहुन्मदितोऽसति ॥१३॥

पुनस्त्वा दुरध्वरसुः पुनरिन्द्रः पुनर्मर्गः ।
पुनस्त्वा दुषिर्धे देवा यदाहुन्मदितोऽसति ॥१४॥ [११॥

॥११२॥ अग्निः—अथर्वी ॥ देवता—अग्निः ॥ छन्दः—१-३ त्रिष्टुप् ॥

मा वपेष्टं वधीदुपमं कृपां मूलवर्हेणात् परं पाद्येनम् ।
स ब्रह्मः पाशान् वि चृत प्रजानन् तुभ्यं देवा अहुं जानन्तु विधे ॥११॥

उन्मृञ्च पाशांस्त्यमं यथां शर्पशिरमिरुत्तिता येमिरासन् ।
स ब्रह्मः पाशान् वि चृत प्रजानन् पितापुत्रौ सत्तरं हञ्च सर्वान् ॥१२॥

मेभिः पाशैः परिविचो विवृद्धोऽर्ज्यं ह्यु अपि त उल्लिख्य ।
वि ते सुव्यन्तां विमुचो हि सन्ति अण्यधि पूषन् दुरितानि मृच्य ॥१३॥ [११॥

॥११३॥ अग्निः—अथर्वी ॥ देवता—अग्निः ॥ छन्दः—३, २ त्रिष्टुप्, ३ पृथुग्वि ॥

त्रिते देवा अमृजतैर्देनैस्त्रित वनन्मनुष्येषु मरुजे ।
ततो यद्विं स्या अरिहान्यो तां तं देवा ब्रह्मणा नाशयन्तु ॥१४॥

भरिन्दीर्घमान् प्र तिसप्तुं वाप्यसुदुरान् गच्छेत्त वा गीहान् ।
नदीनां फेनीं श्रुत्वा तान् वि नरयं सूक्ष्मि पृथक् दुरितानि मृच्य
द्वादशधा निर्हित त्रितस्यार्पणं प्लुच्येत्तानि ।
सर्वे यदि स्वा ग्रहिरान्ग्रे ता तै देवा प्रक्षणा भागयन्तु ।

॥२॥

॥३॥ [११।११]

॥११६॥ अग्नि — अह्ना ॥ देवता — विरये देवाः ॥ अन्व — १-२, अमुपुष्ट ॥

यद् देवा देवदेवं देवस्यवृषा धृपम् ।
आदित्यास्तस्मांशो पूयमुत्सर्तेनं सुख्य
प्लुतस्यतेनादित्या यजत्रा मुञ्चतेह नः
यद् यद् पञ्चपादसुः शिवन्तो नोपशेन्मि
मेदस्वता यजमानाः सुचाज्यानि जह्मताः ।
अक्रामा विंशे यो देवाः शिखन्तो नोप शोन्मि

॥१॥

॥२॥

॥३॥ [१२।१]

॥११७॥ अग्नि — अह्ना ॥ देवता — विरये देवाः ॥ अन्व — १-२, अमुपुष्ट ॥

यद् विशन्तो यदधिहन्तु एनीति यमुमा पृथक् ।
पृथं नृत्तस्मांशुख्य विंशे देवाः सजोषतः
यदि जाग्रद् यदि स्वप्नेनं एतस्योभयत्रम्
भुते मा तस्माद् मय्यं च वृषदादिव सुभताम्
वृषदादिव सुमुचानः शिवन्तः स्नात्या मत्तादिव ।
पूर्तं पूर्वित्रेणैवायं विद्वै शम्भन्तु मेनेतः

॥१॥

॥२॥

॥३॥ [१२।२]

॥११८॥ अग्नि — अविजय ॥ देवता — विरये देवाः ॥ अन्व — १, २, सगती, २, अमुपुष्ट ॥

यद् यामं यकुर्निखर्नन्तो अग्ने कर्षीयथा अन्नविदो म पिथया ।
यैरुत्तुते रानेनि तज्जुहोमयं यद्विष मर्षुमदस्तु नोऽर्नम्
वैष्वतः कणयद् भगवेयं मर्षुमाणो मर्षुना सं संजाति ।
मातृयेदेनं इपितं नु आगन् यद् वा त्रितार्पणद्वो जिहीहे
यदीदं मातृयेदि वा पितृयेः परि अतः पुराणैर्तु एतु आगन्
यान्तो अस्मान् पितरः सर्वन्ते तेषां सर्वेषां शिवो अस्तु मन्तुः

॥१॥

॥२॥

॥३॥ [१२।३]

॥११७॥ अविः—कीदृशिकः (अन्वयः) ॥ देवता—असिः ॥ छन्दः—१-३ विष्टुप् ॥

अपमिष्यमप्रतीक्षं यदस्मि यमस्य येन चलिना चरामि ।
इदं तदग्रे अनुणो भवामि त्वं पाशान् विचूर्तं वेत्य सर्वान् ॥११॥

इदं सन्तः प्रति दध एनज्जीवा जीवेभ्यो नि ईशम एनत् ।
अपमित्य घान्पर्ष यज्जवसाहमिदं तदग्रे अनुणो भवामि ॥१२॥

अनुला अस्मिन्ननुलाः परस्मिन् तृतीयं लोके अन्नुखः स्वां ।
ये देवपानाः पितृपाणांश्च लोकाः सर्वान् पयो अन्नुला आ विषेम ॥१३॥ [१२।४]

॥११८॥ अविः—कीदृशिकः ॥ देवता—असिः ॥ छन्दः—१-३ विष्टुप् ॥

यद्वस्ताभ्यां चकूम किरिपपाप्यचाखां गस्तुमुपलिप्तमानाः ।
उग्रपरये उग्रजिह्वी तदुपाध्वरसायन्तु दत्तामृतं नः ॥११॥

उग्रपरये राष्ट्रभूत् किरिपपाणि यदुच्युत्तमन्तु दत्तं न एतत् ।
छुत्ताभो नर्थमेत्तीमानो यमस्य लोके अधिरश्जुरापत् ॥१२॥

यस्मां श्रुणं यस्य जायामुपैमि यं यार्चमानो अय्विमि देवाः ।
ते धार्य धादिपुनोत्तरां मदेयस्त्री अपरस्तावर्चातम् ॥१३॥ [१२।४]

॥११९॥ अविः—कीदृशिकः ॥ देवता—देवायरोऽसिः ॥ छन्दः—१-३ विष्टुप् ॥

यददीन्यश्वशुभम् कुणोऽस्यदास्यमथ उत सैगृह्यामि ।
वैश्वानरो नी अधिपा चरिष्य उदिक्षयाति सुकृतस्य लोके ॥११॥

वैश्वानराय प्रति येदयामि यद्युगं सैगरो देवतासु ।
स एतान् पाशान् विचूर्तं येद सर्वानय एकेन सह सं भवेम ॥१२॥

वैश्वानरः पवित्रः मां पुनस्तु यत् सैगरभमिवावास्याशाय ।
अनाजामन् मनसा यार्चमानो यत् तत्रेनो अपु तत् सुवामि ॥१३॥ [१२।६]

॥१२०॥ अविः—कीदृशिकः ॥ देवता—अपविपादो अन्वोऽसिः ॥ छन्दः—१ अगदी, २ पक्षिः, ३ विष्टुप् ॥

यदुन्तरिवं पृथिवीमुत धां यन्मातर् पितरं वा निर्हसिमि ।
अयं तस्माद् गार्हपत्यो नो अथिरुदिक्षयाति सुकृतस्य लोके ॥११॥

भूमिर्मातादिनिर्णो जनित्रं भ्रातृन्तरिचममिश्रस्य नः ।

योनिः पिता पित्र्यान्त्वं भ्रंवाति ब्राम्मिमुस्ता मायं पतिसि लोकात्

॥२॥

यत्रो मुद्रार्थिः सुकृतो मदीन्ति विद्याय रोषं तन्वरेः स्यायोः ।

अश्लोणा अहोर्दुताः स्वर्गे तत्र परयेम पितरौ च पुत्रान्

॥३॥ ॥१२॥७॥

॥१२॥ अवि — कौटिल्य ॥ २५॥—अन्त्याद्यो मन्त्रोक्त ॥ अन्तः—१, २ विष्णु, ३, ४ अन्तः ॥

विषाणुः पाशान् वि व्याध्यस्मद् य उतुमा अघमा दाकृष्णा ये ।

दुःप्यप्यं दुरितं मिः व्यास्मदधं गच्छेम सुकृतस्य लोकात्

॥१॥

यद् दारुणि बभूवसे यच्च रजरां यद् भूम्यां बभूवसे यद् पात्रा ।

अयं तस्माद् गार्हपत्यो नो अत्रिभिरभेयति सुकृतस्य लोकात्

॥२॥

उदगातां भगवतीं विचृती नाम तारके ।

प्रेहायुक्तस्य यच्छतां प्रेतं बह्वृषोर्बनम्

॥३॥

वि निर्हीभ्य लोके कृष्टं बुध्यान्धृष्यामि बद्धयम् ।

योग्यो इव प्रच्युतो गर्भः पृथः सती अतु विष

॥४॥ ॥१२॥८॥

॥१२॥ अवि — अतु ॥ २५॥—विषकर्म ॥ अन्तः—१-२ विष्णु, ५, ६ अन्तः ॥

एतं भागं परि ददामि विद्वान् विचरुर्मन्त्रं प्रथमज्ञा कृतस्य ।

अस्माभिर्दत्तं जरातः परस्तादन्विष्यं तन्नुमन् स तरेम

॥१॥

तत् तन्नुमन्देकं तगन्ति येन दुस पित्र्यमार्पणेन ।

अनुन्धेके ददतः श्रृण्वन्तो दातुं वेन्विज्जान्ते स्वर्गं पुत्र

॥२॥

अन्वारभेषामनुसंरभेषामेतं लोकं अर्ध्यानाः सक्न्ते ।

यद् वा पुत्र परिनिष्टमयी तस्य सुतये दम्पती सं अयेषाम्

॥३॥

यश्च यन्तुं मनेमा पुष्टन्तेमन्वारोदायि वपसा सपौत्रिः ।

उपेहता अये जरातः परस्तात् वृत्तये नार्धं सघषार्द्धं मदेम

॥४॥

शुद्धाः पूवा योपितो मृष्टिपा इमा ब्रह्मणां इस्तेषु प्रष्टुमर् सादयामि ।

यत्तस्माद् इदमभिधिष्यामि धोषमिन्द्रो मरुत्वान्ते ददातु तन्ने

॥५॥ ॥१२॥९॥

॥१२३॥ अग्निः—यज्ञः ॥ देवता—विष्णो देवाः ॥ मन्त्रः—१, २ त्रिष्टुप्; ३ त्रिषदा सामान्यतुष्टुप्; ४ त्रिषदा
सामान्यतुष्टुप् (एषमन्त्राणां); [५ अतुष्टुप्;] ॥

एतं संप्रस्थाः परिं वो ददामि यं श्रुविमायहाज्जातवेदाः ।

अन्वागन्ता यजमानः स्वस्ति तं स्म जानीव परमे व्योमिन् ॥१॥

जानीत स्मैवं परमे व्योमिन् देवाः सर्गस्या विद लोकायत्र ।

अन्वागन्ता यजमानः स्वस्ति शिषुर्वं स्म कृच्छतापिरस्मै ॥२॥

देवाः पितरः पितरो देवाः । यो अस्मि तां अस्मि ॥३॥

स पचामि स ददामि स यजे स दुचाप्ता पृषध ॥४॥

नक्तं राजन् प्रतितिष्ठ तत्रैव प्रतितिष्ठ ।

विधि पूर्वस्य नो राजन्मस देव सुमना भव ॥५॥ [१२।१०]

॥१२४॥ अग्निः—आयत्नी ॥ देवता—विष्णो देवाः ॥ मन्त्रः—१-२ त्रिष्टुप्; ३

दिवो तु मां बृहतो अन्तरिक्षादपां स्तोत्रो अग्न्यपिस्तु रसेन ।

समिन्निष्पेषेण पंपसाहमग्ने अन्धोभिर्वैतैः सुकृतां कृतेन ॥१॥

यदिं बृथाहम्यर्पन्तु फलं तद् यन्तरिक्षात् स तं यायुरेव ।

यथास्तु तन्वो यश्च पातंस आपो मुदन्तु निर्घृतिं पतुचैः ॥२॥

अग्न्यर्जनेन सूरभि सा समं निर्वहस्यं सर्वस्तुदं पृथिविमेव ।

सर्वो पृथिव्या वितृताप्युस्मात् तन्वा वांरीक्षिर्ह्यतिमो अरातिः ॥३॥ [१२।११]

॥१२५॥ अग्निः—आयत्नी ॥ देवता—अग्न्यदेवताः ॥ मन्त्रः—१, २ त्रिष्टुप्; ३ आयत्नी ॥

यजस्यते वीद्विज्ञो वि भूया अस्मत्सत्त्वा प्रवरणः सुवीरः ।

गोभिः संनद्धो असि वीद्व्यस्यास्यान् तं जयतु जेतानि ॥१॥

दिवस्थापिण्याः पर्योन् उद्धृतं वनस्पतय्युः पर्यामृतं सदैः

अपामेषमानं परि गोभिराकृतमिन्द्रस्य यजं हविषा रथं यज ॥२॥

इन्द्रस्वीजो मरुतामर्णाकं मित्रस्य यमो वरुणस्य नाभिः

स इमां नो दृष्यदतिं हृष्यतो देवैः त्वं प्रतितिष्ठ ह्य्या संधाय ॥३॥ [१३।१]

॥१२६॥ अग्नि — अथर्वी ॥ देवता — हुण्डुमि ॥ कन्द — १, २ सुविष् मिष्टुः ३, ४ उरोहृत्सीतार्मा विष्टुः ॥

उर्ध्वं आस्य धृतिरिमुत पां पुरुञ्जा तै बन्वतां विष्टितं जगत् ।
 स हुन्दुमे सुवृन्दिण देवेन्द्राद् दधीयो अप सेधु शार्धुर् ॥१॥
 आ क्रन्दय वत्समोजो न आ धो अग्नि धेन दुरिता वार्वमानः ।
 अप सेधु हुन्दुमे दुच्छुर्नामित इन्द्रस्य मुष्टिरिभि वीडयस्व ॥२॥
 प्राप्तं जगामीधेमे अयन्तु केतुमद् हुन्दुमिर्वीमदीह ।
 समश्वर्षाः पतन्तु नो नरोभ्समार्कमिन्द्र रयिर्नो जयन्तु ॥३॥ [१३॥२]

॥१२७॥ अग्नि — सुवृन्दिता ॥ देवता — वनस्पतिः, यक्षमागम्यम् ॥ कन्द — १, २ अजुष्टुः ३ ॥ अथर्वी लगी ॥

विद्वधस्य मुलासस्य लोहितस्य धनस्यते ।
 विसर्पकस्योपधे मोर्षिणः विशितं चन ॥१॥
 यी तै बलासु तिष्ठतः कथं मुष्कारपथिती ।
 वेदाहं तस्य मेपुर्न चीपुर्दुरभिचर्षणम् ॥२॥
 यो अङ्गो यः कथो यो अथर्वोर्विसर्पकः ।
 वि वृषामो विसर्पकं विद्वधं हृदयामम् ॥
 परा तमर्षात् यत्तममधुरामर्षं सुवामसि ॥३॥ [१३॥३]

॥१२८॥ अग्नि — अथर्वी ॥ देवता — अथर्वी १, लोमः ॥ कन्द — १-२ अजुष्टुः ३ ॥

शक्रधुमं नक्षत्राणि यद् राजानमर्षित । अद्राहमस्यै शार्पच्छविदं राप्ससुदिति ॥१॥
 अद्राहं नो सुधन्दिने अद्राहं सायास्तु नः ।
 अद्राहं नो अर्क्षो प्राण रात्री अद्राहमस्तु नः ॥२॥
 अहोरात्राम्पां नक्षत्रेभ्यः शर्षापेन्द्रमसाम्पाय ।
 अद्राहमस्मर्ष्य राजन्धराधुम त्वं कृषि ॥३॥
 यो नो अद्राहमर्षः सायं नक्षत्रयो दिर्वा ।
 तस्मै ते नक्षत्रराज शर्कयुल सदा नमः ॥४॥ [१३॥४]

॥१२९॥ अग्नि — अथर्वी ॥ देवता — अथर्वी ॥ कन्द — १-२ अजुष्टुः ३ ॥

भर्गेन मा शंशुपेर्न मास्मिन्दिण मेदिना । कृणोमि अभिर्न मापं ह्रान्त्यतीतयः ॥१॥

येन वृक्षो अन्त्यर्मवो भवेत्तु वर्षसा सुह ।

तेन मा भुगिर्न कुर्यात्प द्रान्त्वरातयः ।

॥२॥

यो अन्धो यः पुनःसरो भवो वृक्षेष्वाहितः ।

तेन मा भुगिर्न कुर्यात्प द्रान्त्वरातयः ।

॥३॥ [१३।१]

॥१३०॥ अविः—अवर्षा ॥ देवता—स्मरः ॥ अन्धः—१ विराटश्रुतादृष्टही, २-३ अतुष्टु ॥

रुग्निर्वा गधजितेपीनामप्सरसाभयं स्मरः ।

देवाः प्र हिंशत स्मरमसौ मामर्तु शोचतु ।

॥१॥

असौ मे स्मरतादिति त्रियो मे स्मरतादिति ।

देवाः प्र हिंशत स्मरमसौ मामर्तु शोचतु ।

॥२॥

यथा मम स्मरादसौ नाशुष्याहं वृदा चन ।

देवाः प्र हिंशत स्मरमसौ मामर्तु शोचतु ।

॥३॥

उन्मादयत मरुतु उदन्तरिषि सादय ।

अग्न उन्मादया त्वमसौ मामर्तु शोचतु ।

॥४॥ [१३।६]

॥१३१॥ अविः—अवर्षा ॥ देवता—स्मरः ॥ अन्धः—१-३ अतुष्टु ॥

नि शीर्षितो नि वृक्षत आध्वोऽं नि तिरामि ते ।

देवाः ॥ हिंशत स्मरमसौ मामर्तु शोचतु ।

॥१॥

अर्तुमतेऽभ्युदं मन्त्र्यस्याहंते समिदं नमः ।

देवाः प्र हिंशत स्मरमसौ मामर्तु शोचतु ।

॥२॥

यद् धारयति त्रियोमनं पञ्चयोजनमारिषिनम् ।

तत्तत्स्व पुनरायति पुत्राणां नो यस्तः पिता ।

॥३॥ [१३।७]

॥१३२॥ अविः—अवर्षा ॥ देवता—स्मरः ॥ अन्धः—१ त्रिपदातुष्टु, २, ४, ६ (गदा) पृष्टही, ३ त्रिपदातुष्टु ॥

यं देवाः स्मरमसिञ्चन्त्यन्तः शोशुचानं सुहाय्या ।

तं ते तपामि वरुणस्य धर्मिणा ।

॥१॥

यं विरे देवाः स्मरमसिञ्चन्त्यन्तः शोशुचानं सुहाय्या ।

तं ते तपामि वरुणस्य धर्मिणा ।

॥२॥

येमिन्द्राग्नी स्मरमर्षिष्वप्यवर्तुन्तः शोशुचानं सुहाभ्या ।

तं ते तपामि धर्मस्य धर्मणा

॥३॥

येमिन्द्राग्नी स्मरमर्षिष्वप्यवर्तुन्तः शोशुचानं सुहाभ्या ।

तं ते तपामि धर्मस्य धर्मणा

॥४॥

यं मिशारहेणो स्मरमर्षिष्वप्यवर्तुन्तः शोशुचानं सुहाभ्या ।

तं ते तपामि धर्मस्य धर्मणा

॥५॥ [१४८]

॥१३३॥ अथि — अथवा ॥ देवता — मेधाया ॥ अन्तः — १ अग्निं विष्णुः, २, ३ अथर्वणः, ४ विष्णुः, ५ अथर्वणः ॥

य इमां देवो मेखलाभ्यामवर्तुन्तः यः सैननाडु य उ नो युषोर्न ।

यस्य देवस्य अग्निषा चरागः स पारमिच्छात् स उ नो वि युष्वात्

॥१॥

आहुताभ्यामिहृत आर्षाभ्यामस्याहुषम् ।

पूर्वां हवस्य प्राश्नुतेः ईरिष्नी यन मेखले

॥२॥

मृत्योरुहं ब्रह्मणा यदस्मि निर्वाचन् भूतात् पुरुषं यमाय ।

तमुहं प्रमथ्या तपसा अभिवाजयेत् मेखलेवा सिनामि

॥३॥

भद्राया इहिता तपसोऽग्निं जाता सप्त आर्षाणां भूतकृतां वभूव ।

सा नो मेखले प्रतिमां वेदि मेधागयो नो वेदि तप इन्द्रियं च

॥४॥

यां ह्यं पूर्वं भूतकृत् अर्षयः परिवेष्टिरे ।

सा र्षं परिं पञ्चसु मां दीर्घावुवाच मेखले

॥५॥ [१३६]

॥१३४॥ अथि — अथ ॥ देवता — अथ ॥ अन्तः — १ अग्निं विष्णुः, २ अग्निं विष्णुः, ३ अथर्वणः, ४ अथर्वणः ॥

अयं वर्तस्तर्पतामृतस्याग्निरयं शस्त्रमयं हन्तु जीवितम् ।

मृग्यातुं शीनाः ॥ मृग्यातुं शिवां वृजस्वैव शचीपतिः

॥१॥

अर्षोऽधर् उत्तरेभ्यो गृहः प्रथिव्या मोक्षपत् ।

वत्सेयारहतः शवात्

॥२॥

यो जिनाति तमन्विच्छ यो जिनाति तमिनीदि ।

जिनयो र्षे र्षं सीमन्तं पञ्चमर्तुं पातय

॥३॥ [१३१०]

॥१३४॥ अविः—शुक्ल ॥ देवता—वज्रा ॥ अन्ध—१-३ अत्रुत्तु ॥

यद्वरनामि चर्लं कुर्य इत्यं वज्रमा ददे ।

रुन्धानमुष्यं श्रुतयेन् वृत्रस्यैव शचीपतिः

॥१॥

यन् पिबामि सं पिबामि समुद्र इव संपिबः

प्राणानमुष्यं संपाय सं पिबामो अहं वयम्

॥२॥

यष् गिरामि सं गिरामि समुद्र इव तेगिरः ।

प्राणानमुष्यं संगीर्य सं गिरामो अहं वयम्

॥३॥ [१३।११]

॥१३५॥ अविः—वीतहृष्यः (केदारधर्मनामः) ॥ देवता—गिरात्री वनस्पतिः ॥ अन्ध—१-३ अत्रुत्तु ॥

२ द्विपक्ष साम्नी वृद्धी (पञ्चवक्त्राणां) ॥

वेद्यो वेद्यामविं जाता पृथिव्यामस्योपधे ।

तां ह्यां नितरिन् केशोभ्यो रंहैषाम्य खनामसि

॥१॥

रंहं मृत्नामृत्नपात्रातामृत्नान्ता नृषीपसस्कृधि

॥२॥

यस्तु पेक्षोऽपुपद्यते समूलो यच्च नृक्षते ।

इदं तं विश्वमेवज्यामि विष्णुमि वीरुधा

॥३॥ [१३।१२]

॥१३६॥ अविः—वीतहृष्यः (केदारधर्मनामः) ॥ देवता—गिरात्री वनस्पतिः ॥ अन्ध—१-३ अत्रुत्तु ॥

यां जमवन्निनरस्यनष् दृष्टिरे कैशुवर्धनीम् ।

तां धीतहंष्य आभंरुदसिक्तस्य गृहेभ्यः

॥१॥

कृमीद्युता मेयो आसन् द्यामेनोनुमेयाः ।

केशो नृडा इव वर्धन्तां शीर्ष्णोर्त्वं अस्मिताः परि

॥२॥

रंहं मूलमायं यच्छ वि मर्ष्य याप्रयोपधे ।

केशो नृडा इव वर्धन्तां शीर्ष्णोर्त्वं अस्मिताः परि

॥३॥ [१३।१३]

॥१३७॥ अविः—अवर्षा ॥ देवता—वज्रपतिः ॥ अन्ध—१, २, ४, ५ अत्रुत्तु ३ २ पञ्चा पक्षिः ॥

त्वं वीरुधां श्रेष्ठतमामिश्रुतास्योपधे । इमं मे अथ परं वलीवमोपशिनं कवि

॥१॥

वलीवं कृष्योपशिनमयं कुरीरिणं कधि ।

अथास्येन्द्रो ग्रावन्मासुमे भिन्नत्वापटयौ

॥२॥

नलीचं वलीचं त्वारुं वध्रे वध्रि त्वारुप्रसारुमं त्वारुम् ।

कुरीरप्रस्य शीर्षणि कुम्भं चाग्निनिर्दग्धासि ॥३॥

ये ते नाड्यौ देवकसे ययोस्तिष्ठति वृष्येयम् ।

ते ते भिनसि शम्भयामुभ्या अर्चि सुप्रभयोः ॥४॥

यथा नदं कृत्तिगुने स्त्रियौ भिन्दन्त्यरमना ।

एषा भिनसि ते शेषोऽमुभ्या अर्चि सुप्रभवोः ॥५॥ [१३।१४]

॥१३॥ अथि—अथर्वी ॥ देवता—अथर्वस्यति ॥ अन्तः—१ अथर्वस्यति ॥ २-३ अथर्वस्यति ॥

न्यस्तिका स्त्रोधिथ सुमंगलरुखी अम ।

शतं त्वं प्रसानात्पर्यन्तिराभितानाः ।

तयो सहस्रपयसा हृदये शोषयामि ते ॥६॥

शृण्वन्तु मयि ते हृदयमयो शृण्वन्त्यास्यम् ।

अथो नि शृण्व मां कामेनाथो शृण्वन्त्यास्यम् ॥७॥

संघनेनी सशृण्वन्ता पञ्च कल्याणि सं जुह ।

अमं च मां च सं जुह सप्तानं हृदये कृधि ॥८॥

यथोऽमुकमर्पणोऽपुशृण्वन्त्यास्यम् ।

एषा नि शृण्व मां कामेनाथो शृण्वन्त्यास्यम् ॥९॥

यथा नकुलो विच्छिद्यं सुदृष्टात्यदि पुनः ।

एषा कामस्य विच्छिद्यं सं धेहि वीर्यवति ॥१०॥ [१३।१५]

॥१४०॥ अथि—अथर्वी ॥ देवता—अथर्वस्यति ॥ अन्तः—१ अथर्वस्यति ॥ २ अथर्वस्यति ॥ ३ अथर्वस्यति ॥

यो व्याप्रायर्वह्नी मिथस्ततः पितरं यातरं च ।

तो दन्तौ अक्षयस्यते शिवौ कृणु जातयेदः ॥१॥

वीरिर्मत्तं यवमत्तमयो मागमयो विलम् ।

एष वी भागो निरिहो रन्ध्रयोय दन्तौ मा हिंसिष्टं पितरं यातरं च ॥२॥

उपहृयौ सुपुत्रौ स्पोमी दन्तौ सुमन्त्रौ ।

अन्यत्र वा ऐरं वन्तः परितु दन्तौ मा हिंसिष्टं पितरं यातरं च ॥३॥ [१३।१६]

॥१४१॥ अग्निः—विश्वामित्रः ॥ देवता—अग्निनी ॥ अन्तः—१-२ अतुष्टम् ॥

यायुरेनाः समार्कैरु त्वष्टा पोषाव धिपताम् ।

इन्द्र आम्नो अर्धं ग्रवद् रुद्रो मूशे चिक्त्सितु

॥१॥

लोहितेन स्वर्धितेना मिथुनं कर्णयोः कृषि ।

अर्कतमिधिना सप्तमं तर्दस्तु प्रजया वृद्ध

॥२॥

यथा वृक्षुर्देवासुरा यथा मनुष्यावृत ।

एवा सहस्रपोषाघं कृण्वतं सत्तमाधिना

॥३॥ [१३।१७]

॥१४२॥ अग्निः—विश्वामित्रः ॥ देवता—अम्नः ॥ अन्तः—१-२ अतुष्टम् ॥

उच्छ्रपस्य वृद्धर्षेण स्वेन महता यय ।

मृशोदि विश्वा पात्राणि मा त्वां दिव्याशनिर्वधीत्

॥१॥

आशुयन्तं यथै देवं यत्र स्वाध्यायदाभासि ।

तदुच्छ्रपस्य धीरिषि समुद्र ईवैष्मर्षितः

॥२॥

अर्षितास्त उग्रसदोऽर्षिताः सन्तु राशयः ।

पृणन्तो अर्षिताः सन्त्वत्तारः सन्त्वर्षिताः

॥३॥ [१३।१८]

॥ इति षष्ठं काण्डं समाप्तम् ॥

अथ सप्तमं काराहम्

॥१॥ अग्नि-—आयसो (अहमर्षसप्तमः) ॥ देवता—आयस ॥ मन्त्र-—१ त्रिष्टुप् २ विराज्ययती ॥

धीती वा ये अनेयन् वाचो अयं मनेसा वा येर्जदवृत्तानि ।
तृतीयेन प्रक्षणा वायुधानास्तुरीयेणामन्यत् नार्म धेनोः ॥१॥

स येद पुत्रः पितरं स आतरं स सूनुर्बुधत् स बुधत् पुनर्मयः ।
स धार्मार्थोदन्तरिषु रजः स इदं विश्वमभवत् स आर्मवत् ॥२॥ [११]

॥२॥ अग्नि-—आयसो (अहमर्षसप्तमः) ॥ देवता—आयस ॥ मन्त्र-—१ त्रिष्टुप् ॥

अथर्षाणं पितरं देवर्षन्धं मातुर्गमं पितरसुं पुर्षानम् ।
य इमं युशं मनेसा चिफेत प्र खो बोधुस्तमिहेद व्रतः ॥१॥ [१२]

॥३॥ अग्नि-—आयसो (अहमर्षसप्तमः) ॥ देवता—आयस ॥ मन्त्र-—१ त्रिष्टुप् ॥

अया विद्या जनयन् कर्षाणि स हि धर्मोऽरुर्वीर्य मातुः ।
म प्रत्युदैव दृष्टुं मय्यो अयं स्वयां तन्मा तुन्मैरयत ॥१॥ [१३]

॥४॥ अग्नि-—आयसो (अहमर्षसप्तमः) ॥ देवता—आयस ॥ मन्त्र-—१ त्रिष्टुप् ॥

एरुया च दशर्मिषा सुहृते द्वाभ्यामिष्ट्यं विश्रया च ।
तिस्रिभिश्च वरंसे त्रिशतां च त्रिभुर्मिर्षया इह ता नि बुध्व ॥१॥ [१४]

॥५॥ अग्नि-—आयसो (अहमर्षसप्तमः) ॥ देवता—आयस ॥ मन्त्र-—१, २, ३ त्रिष्टुप्, २ वरुधि, ४ मनुष्टुप् ॥

यज्ञेन युशर्मयजन्त देवास्तानि धर्मीणि प्रयमान्यासत् ।
ते ह नार्म महिमानः सचन्त यज्ञं पूर्वं सध्याः सन्ति देवाः ॥१॥

युशो बभूव स आ बभूव स प्र जति स उ वावृधे पुनः ।
॥ देवानामधिपतिर्बभूव सो अस्माग् बुविषुमा दधत् ॥२॥

यद् देवा देवान् हविषार्पजन्तामर्त्यान् मनसार्मर्त्येन ।

मर्देम तत्र परमे व्योमिन् पर्येम तद्दत्तो व्यस्य

॥३॥

यत् पुरुषेण हविषा यज्ञं देवा अर्तन्वत ।

अस्ति तु तस्मादोर्जीयो यद् विद्वन्प्रेनेजिरे

॥४॥

मुग्धा देवा तुत शुनार्पजन्तोत गोरक्षैः पुरुषार्पजन्त ।

य इमे यज्ञं मनसा चिकेत य गां वोचस्वमिदेद ब्रवाः

॥५॥ [१५]

॥६॥ अविः—अमयी (महावर्षसकलः) । देवता—अदितिः ॥ जन्तः—१ विष्णुः, २ इति, ३ विष्णुः

३, ४ विराट्मयी ॥

अदितिर्द्यौरदितिरन्तरिक्षमर्दितिर्माता स पिता स पुत्रः ।

विषं देवा अदितिः पञ्च जना अदितिर्जातमर्दितिर्जनिष्य

॥१॥

सुह्रीषु पु मातरं सुव्रतानामुतस्य पत्नीमपते हवामहे ।

तुविष्णुग्रामजन्तनीसुखी सुशर्मोऽनुमर्दिति सुप्रणीतिष्व

॥२॥

मुग्रामायां पृथिवीं धामनेहर्तं सुशर्मोऽनुमर्दिति सुप्रणीतिष्व ।

दैवी नार्यं स्वविग्रामनागतो अस्तेयन्तीमा ऊहेमा स्तुत्वये

॥३॥

यानस्य तु प्रसूये मातरं महीमर्दिति नाम वचंसा करागहे ।

यस्या उपस्य उपर्यन्तर्निचुं ता नः शर्मं त्रिवरुणं नि यन्वाह

॥४॥ [१६]

॥७॥ अविः—अमयी (महावर्षसकलः) । देवता—अदितिः ॥ जन्तः—१ आसीं मयती ॥

दितेः पुत्राद्यामर्दितैरकार्यमयं देवानां वृद्धमर्तमर्त्याम् ।

तेषां हि धामं गमिष्यन् ममृद्विषं नैवाह नर्मसा पुरो अस्ति कञ्चन

॥१॥ [१७]

॥८॥ अविः—अमयी (महावर्षसकलः) । देवता—अदितिः ॥ जन्तः—१ विष्णुः ॥

मद्रादसि मेयुः प्रेहि वृद्धसर्पतिः पुस्तता तं अस्तु ।

अयेममस्या वर आ पृथिव्या अयेयुं कणुहि सर्ववीर्य

॥१॥ [१८]

॥९॥ अविः—अमयी (महावर्षसकलः) । देवता—पृथ्वी ॥ जन्तः—१, २ विष्णुः, ३ विष्णुः ॥ अमृद्विषः ॥

प्रपये पुषार्पजनिष्ट पुषा प्रपये दिवः प्रपये पृथिव्याः ।

उमे अग्निं प्रिपतमे सुवस्ये आ च परां च चराते प्रजानन्

॥१॥

पूयेमा आशा अर्तु वेदु सर्माः सो अस्माँ अर्धपतमेन नेपत् ।
 स्वस्तिदा आर्पुणिः सर्व्वेर्व्वोअयुच्छन् पुर पेतु प्रजानन् ॥२॥
 पूपन् वरं वृते वृथं न विधेम क्दा चन । स्तोतारस्व इह स्मसि ॥३॥
 पतिं पूषा पुरस्ताद्वस्ते दद्यात्तु दक्षिणम् । पुनर्नो नृष्टमान्तु सं ज्ञेये गमेमहि ॥४॥ [१।६]
 ॥१०॥ अग्नि — शीतक ॥ देवता — सारस्वती ॥ मन्त्र — १ विष्णु ॥

यस्ते स्तनः शरायुयो मयोभूर्यः सुम्नयुः सुहो यः सुदत्रः ।
 येन निश्चा पुष्यसि धार्षणि सरस्वति तमिह धार्षि कः ॥१॥ [१।१०]
 ॥११॥ अग्नि — शीतक ॥ देवता — सारस्वती ॥ मन्त्र — १ विष्णु ॥

यस्ते पुषु स्तनयितुर्व्य अय्यो देव्यः केतुर्विचमाभूर्वतिदम् ।
 मा नी यधीर्पिपुता देव सुस्यं मोक्ष वधी रुमिभिः धर्षिप ॥१॥ [१।११]
 ॥१२॥ अग्नि — शीतक ॥ देवता — १ सत्ता, अग्नि, विवरः, २ सत्ता, ३ इन्द्र । ४ सत्ता ॥
 मन्त्र — १ अग्नि विष्णु, २-३ अत्रिन्द्र ॥

सत्ता च मा सदिदिवायता प्रजापतेर्द्वितयी संविदाने ।
 येना संगच्छा उपे मा स शिष्टाषार्ह वदानि पितरः सङ्गतेषु ॥१॥
 निव ते तमे नाम नृषिण नाम पा अंसि ।
 ये ते के च सभासदस्ते मे सन्तु सर्वावसः ॥२॥
 एषामरं त्वमार्हीनानां पथी विज्ञानमा ददे ।
 अस्याः सरस्वाः संसदो धर्मिन्द्र भूमिर्न कृणु ॥३॥
 यद् वो मनः परागर्तं यद् ब्रह्मिह वेद वा ।
 तद् व आ पतयामसि मयि वो रमतां मनः ॥४॥ [१।१२]
 ॥१३॥ अग्नि — शीतक (द्विषो अर्धोर्ध्वस्य) ॥ देवता — सूर्य ॥ मन्त्र — १, २ अत्रिन्द्र ॥

यथा सूर्यो नक्षत्राणामुपस्तेर्जास्याददे ।
 एषा रूपां च पुंसां च द्विषां वर्य आ ददे ॥१॥
 यारन्तो मा सपत्नानामायन्ती अतिपरयय ।
 वृषन्त्यस्य इव भुक्तानां द्विषां वर्य आ ददे ॥२॥ [१।१३]

॥१४॥ अग्निः—अथर्को ॥ देवता—सविता ॥ छन्दः—१, २ अतुष्टुः, ३ त्रिष्टुप्, ४ जगती ॥

अग्निं त्वं देवं संवितर्षभोऽस्योऽः कुर्विकृतुम् ।

अर्चामि सत्यसर्वं रत्नधाममि ध्रियं मतिम् ॥१॥

ऊर्ध्वा यस्यामतिर्मा अर्दिष्टुतत् सर्वाग्निः । दिरपपाणिमिषीत मुकतुः क्रूणात् स्वः ॥२॥

सावीरिं देव प्रथमार्यं पित्रे वर्ष्मालोमस्मै यश्मालोमस्मै ।

अथास्मभ्यं सधितुर्वावीणि दिवोर्दिष्य भा सुव्यं धूरिं पृषः ॥३॥

दधूना देवः संविता वरेषणो दध्व रत्नं दर्शं पितृभ्य आर्षमि ।

विषात् सोमं मुमर्ददेनमिरे परिणमा पितृ क्रमते अस्थ धर्मणि ॥४॥ [२।१]

॥१५॥ अग्निः—अतुः ॥ देवता—सविता ॥ छन्दः—१ त्रिष्टुप् ॥

सो संवितः सत्यसर्वां सुधिग्रामाहं वृणे मुपति विश्वाराम ।

यामस्य फण्यो यद्वहत् प्रणीतां सुहस्रघारां महिषो भगाय ॥१॥ [२।२]

॥१६॥ अग्निः—अतुः ॥ देवता—सविता ॥ छन्दः—१ त्रिष्टुप् ॥

धर्दस्पते सविर्बर्धयैनं ज्योतेयैनं महुते सोमगाय ।

संवितां चित् सन्तुरं सं शिषाधि विश्वं एमुमहुं मदन्तु देवाः ॥१॥ [२।३]

॥१७॥ अग्निः—अतुः ॥ देवता—धामाद्यो मन्त्रोपाः ॥ छन्दः—१ त्रिष्टुप्, २ अतुष्टुः, ३, ४ त्रिष्टुप् ॥

धाता दधातु नो रुषिमोक्षानो जगत्स्पतिः । स नः पूषेनं यच्छत ॥१॥

धाता दधातु दाशुषे शर्वां जीवातुमर्दिताम् । ययं देवस्य धीमहि सुमहि विश्वारयसः ॥२॥

धाता विश्वं वायी दधातु प्रजाकामाय दाशुषे दुरोणे ।

सर्वे देवा अमृतं सं व्यपन्तु विश्वं देवा अर्दितिः सृजोषाः ॥३॥

धाता रातिः संवितेदं शृण्वन्तो प्रजापतिर्निपिपतिर्नो अग्निः ।

त्वाष्टा विष्टाः प्रमया संरगणो यजमानाय द्रविषं दधातु ॥४॥ [२।४]

॥१८॥ अग्निः—अथर्को ॥ देवता—अग्निः, वरुणः ॥ छन्दः—१ अतुष्टुः, २ त्रिष्टुप् ॥

प्र नमस्य पृथिवि मिन्द्रोर्दं दिव्यं नमः ।

उदुनो दिव्यस्य नो घातरीशानो वि व्य दर्विष ॥१॥

न प्रंस्तताप् न हिमो जंघान ॥ नेम्रतां पृथिवी जीर्वातुः ।

आपभिदस्मै घृतमिह चरन्ति यत् सोमः सदसि तत्र मद्रस्य

॥२॥ [२।४]

॥१६॥ अग्निः—अग्निः ॥ देवता—अनुमतिः, आता ॥ अन्तः—१ समीपे ॥

प्रजापतिर्जनयति प्रजा इया जाता देवातु सुमनस्यमानः ।

संज्ञानानाः संमनसः सयोनयो मयि पुष्टं पुष्टपतिर्देवातु

॥१॥ [२।६]

॥२०॥ अग्निः—अग्निः ॥ देवता—अनुमतिः ॥ अन्तः—१, २ अन्तर्द्वारः ३ अन्तर्द्वारः ४ अन्तर्द्वारः ५ अन्तर्द्वारः ६ अन्तर्द्वारः

६ अन्तर्द्वारः ७ अन्तर्द्वारः ८ अन्तर्द्वारः ९ अन्तर्द्वारः १० अन्तर्द्वारः

अन्तः नोऽनुमतिर्युक्तं देवेषु मन्यताम् । अग्निर्वा हव्यवाहने भवतां दातुये मम ॥१॥

अग्निर्देहमते स्व मंससे यां च नक्षत्रि । जूपर्वा हव्यमाहुतं प्रजां देवि स्वास्व नः ॥२॥

घृतं मन्पतानुमन्यमानः प्रजावन्तं रुयिमचीपमाणम् ।

तस्य पुंयं हेडंति मायि भूम सुसुहृते अस्य सुमती स्यात्

॥३॥

यत् ते नाम सुहृदं सुप्रवीतेऽनुमते अनुमते सुदातु ।

तेना नो पुंयं विष्टि मिश्रारे यि नो घेहि सुमगे सुवीर्य

॥४॥

एवं पुंयमनुमतिर्जगाम सुचेप्रताये सुवीरताये सुजातम् ।

सुद्रा अस्याः प्रमतिर्भूय तेमं पुंयमका देवगोषा

॥५॥

अनुमतिः सयमिदं वञ्चु यत् तिष्ठति वरति यद् य विमुनेर्जति ।

तस्यास्ते देवि सुमती स्यामाहुमते अनु हि मंससे नः

॥६॥ [२।७]

॥२१॥ अग्निः—अग्निः ॥ देवता—आता ॥ अन्तः—१ अन्तर्द्वारः २ अन्तर्द्वारः ३ अन्तर्द्वारः ४ अन्तर्द्वारः ५ अन्तर्द्वारः ६ अन्तर्द्वारः ७ अन्तर्द्वारः ८ अन्तर्द्वारः ९ अन्तर्द्वारः १० अन्तर्द्वारः

सुमेत विस्ते वर्षसा पतिं द्विष एको विभूरतिर्भिर्जनानाम् ।

स पूज्यो ग्लानमयिवास्तु तं वर्त्तनिरत्नं वातु एवमित् पुरु

॥१॥ [२।८]

॥२२॥ अग्निः—अग्निः ॥ देवता—अनुमतिः, (अग्निः) ॥ अन्तः—१ अन्तर्द्वारः २ अन्तर्द्वारः ३ अन्तर्द्वारः ४ अन्तर्द्वारः ५ अन्तर्द्वारः ६ अन्तर्द्वारः ७ अन्तर्द्वारः ८ अन्तर्द्वारः ९ अन्तर्द्वारः १० अन्तर्द्वारः

२ अन्तर्द्वारः ३ अन्तर्द्वारः ४ अन्तर्द्वारः ५ अन्तर्द्वारः ६ अन्तर्द्वारः ७ अन्तर्द्वारः ८ अन्तर्द्वारः ९ अन्तर्द्वारः १० अन्तर्द्वारः

अपं सदस्यता नो हयो कनीनां मतिर्ज्योतिर्विर्जमि

॥१॥

अमः सुमीचीत्यसः समेरयन् । अयेष्टः सचेतसः स्वसरे मन्पुषर्त्तमाग्निगे गोः

॥२॥ [२।९]

॥२३॥ अग्निः—यमा ॥ देवता—हुत्वाप्नोतामस्व ॥ तन्वा—१ त्रिष्टुप् ॥

दौःप्यप्ये दौर्जीवित्यं रत्नो अम्बुपराय्याः ।

दुर्णाम्नीः सर्वे दुर्वाचस्ता अस्मर्त्ताशयामासि

॥१॥ [३।१]

॥२४॥ अग्निः—यमा ॥ देवता—सविता ॥ तन्वा—१ त्रिष्टुप् ॥

पञ्च इन्द्रो अस्वतद् यदभिरिषिषं देवा मरुतो पद् स्वर्काः ।

तदुस्मभ्यं सविता सत्यधर्मा द्रुमार्पतिरनुमतिर्नि यन्ताद्

॥१॥ [३।२]

॥२५॥ अग्निः—रोषातिथिः ॥ देवता—विष्णुः, वरुणः ॥ तन्वा—१, २ त्रिष्टुप् ॥

ययोरोजसा स्मृतिता रजोसि यो वीर्यं वर्तिता शर्विष्ठा ।

यो पत्येति अरतीतो सहाभिरिव्युमगन् चरुणं पूर्वर्हसिः

॥१॥

यस्येदं प्रदिशि यद् विरोधते म चानेति वि च चहे शर्षाभिः ।

पूरा देवस्य धर्मणा सहोभिरिव्युमगन् चरुणं पूर्वर्हसिः

॥२॥ [३।३]

॥२६॥ अग्निः—वेधतिथिः ॥ देवता—विष्णुः ॥ तन्वा—१, २ त्रिष्टुप् ॥ ३ त्रिष्टुप् विराट्प्रत्ययः, ३ वरुणा विराट्प्रत्ययः, ४—५ वाचारी ॥

विष्णोर्नु कं प्रा वीर्यं वीर्यांशि मः पार्थिवानि विष्णवे रजोसि ।

यो अस्ममापुपुत्तं सुचरुं विचक्रमावस्त्रेयोर्गुणायः

॥१॥

म तद् विष्णुं स्तवते वीर्यांशिः मृगो न भीमः कुचरो गिरिहः ।

परायत् आ जगम्मात् परंवाः

॥२॥

यस्योरुपुं विपु विक्रमोव्यधिलियन्ति सुर्वनानि विवा ।

उरु विष्णो वि कर्मस्त्रोह कर्पाय नरकुषिः । पुते मृतयोने विन् प्रप्र यत्नपतिं तिर

॥३॥

इदं विष्णुर्नि चक्रमे त्रेधा नि दधे पदा । समूढमस्य पान्तुरे

॥४॥

त्रीणि पदा नि चक्रमे विष्णुर्गोषा अदोम्यः । इतो धर्मीशि धारयन्

॥५॥

विष्णोः कर्माणि पश्यत यतो व्रतानि पश्यते । इन्द्रस्य युज्यः मस्तो

॥६॥

तद् विष्णोः परमं पुदं सदा पश्यन्ति सूरयः । दिवीन् चतुरार्वतम्

॥७॥

द्वियो विष्णु उत यो पृथिव्या ब्रह्म विष्णु उरोरन्वरास्तात् ।

हस्तां वृणस्व युद्धमिदं सन्वैराभ्यर्च्य दक्षिणादेत सन्वात्

॥८॥ [३।४]

॥२७॥ अवि.—मेधातिथिः ॥ देवता—इन्द्रा ॥ अन्दा—१ त्रिपुर ॥

इहैवास्माँ अनु वस्तां ज्ञेतेन यस्याः पुदे पुनर्ते देव्यन्तः ।

धृतपदी शकरी सोमपुष्टोर्ष यज्ञमस्तिव वैखदेवी

॥११॥ [३।५]

॥२८॥ अवि.—मेधातिथिः ॥ देवता—वेदादयः ॥ अन्दा—१ त्रिपुर ॥

वेदः स्वस्तिर्धृष्यः स्वस्तिः परशुर्वेदिः परशुर्नः स्वस्ति ।

द्विष्कृतो यक्षिणी यज्ञकामास्ते देवास्तो यज्ञमिमं जुषन्ताम्

॥११॥ [३।६]

॥२९॥ अवि.—मेधातिथिः ॥ देवता—धामयिष्यः ॥ अन्दा—१, २ त्रिपुर ॥

अर्धाधिष्णु महि तद् वाँ महिरं पाथो धृतस्य गुह्यस्य मानं ।

दमेदमे सुप्त रत्ना दधानी प्रति वाँ निह्ना धृतमा चेत्ययात्

॥११॥

अर्धाधिष्णु महि धाम् ध्रियं वाँ धीथो धृतस्य गुह्यां जुषांश्चौ ।

दमेदमे सुपुष्या वाङ्मुधानी प्रति वाँ निह्ना धृतमुधरण्यात्

॥१२॥ [३।७]

॥३०॥ अवि.—मन्त्रादितः ५ देवता—सामादित्यो, मित्रा, अश्विनस्यसि, अश्विन च ॥ अन्दा—१ इहती ॥

स्वाहं मे पाषाणुधिवी स्वाहं मित्रो अंकरयम् ।

स्वाहं मे अश्विनस्यसिः स्वाहं सविता कर्तु

॥११॥ [३।८]

॥३१॥ अवि.—मन्त्रादितः ॥ देवता—इन्द्रा ॥ अन्दा—१ अग्निर्धृष्यः ॥

इन्द्रोतिभिर्वदुलामिर्नो अय यावन्नेष्टुमिर्मपयन्धुर जिन्य ।

पो नो देवधर्षः ससर्पदीष्ट यत्तु द्विषस्तत्तु श्रावो ब्रह्म

॥११॥ [३।९]

॥३२॥ अवि.—मन्त्रा ॥ देवता—आयुः ॥ अन्दा—१ अश्विनः ॥

उषं ध्रियं पणिन्तं पुषामाह्वीधुषम् । अयम्नि विभ्रतो नमो दीर्घमायुः कृणोत मे ॥११॥ [३।१०]

॥३३॥ अवि.—मन्त्रा ॥ देवता—अश्विन, इन्द्रा, इहस्पतिः, अश्विन ॥ अन्दा—१ अश्विनः ॥

सं माँ सिन्धन्तु मृतः सं पूषा सं धृष्टस्पतिः ।

सं मायमग्निः सिन्धन्तु प्रजयो च धर्मेन च दीर्घमायुः कृणोत मे

॥११॥ [३।११]

॥३४॥ अवि.—अश्विन ॥ देवता—अश्विन ॥ अन्दा—१ अश्विनः ॥

अग्नें ज्ञातान् प्र हृदा मे सप्तन्तु अत्यन्ताज्ञातवेदो मुदस्य ।

अध्वसुदं कृणुष्व ये रूतन्धवोऽन्ताग्नास्ते न्यमदित्ये स्याम

॥११॥ [३।१२]

॥३३॥ अविः—अथर्वी ॥ देवता—आतवेदाः (आता) ॥ कण्डः—१, ३ त्रिष्टुप्, २ अनुष्टुप् ॥

प्रत्यागन्तुपत्नन्तसईसा सईस्व प्रत्यजताज्ञातवेदो नुदस्व ।

इदं राष्ट्रं विपुदि सौमगाय विषं एनमन्तु मंदन्तु देवाः ॥१॥

इमा वास्ते शतं शिराः सहस्रं धूमनीकृत ।

तासां ते सर्वासां इममर्पना विलुमप्यधा ॥२॥

परं योनेरपरं ते कृणोमि मा रया प्रजाभि भुन्मोत वृजुः ।

अस्वर्गं त्वाप्रजसं कृणोम्यवर्मानं ते अपिधानं कृणोमि ॥३॥ [३।१३]

॥३६॥ अविः—अथर्वी ॥ देवता—अवि, अता ॥ कण्डः—१ अनुष्टुप् ॥

अक्षयो नी मधुसंकाशे अर्जुनि नौ समज्वनम्

अन्तः कृणु मां हृदि मन इषो सुधासति ॥१॥ [३।१४]

॥३७॥ अविः—अथर्वी ॥ देवता—वासा ॥ कण्डः—१ अनुष्टुप् ॥

अभि रया मनुजातेन दद्यामि मम वासेता । यथासौ मम केवलौ नान्यत्सां कीर्तिपाध्वन ॥१॥ [३।१५]

॥३८॥ अविः—अथर्वी ॥ देवता—अगस्त्यः (आगुरी) ॥ कण्डः—१, २, ४, ५ अनुष्टुप्, ३ अनुष्टुप्, ४ अनुष्टुप्, ५ अनुष्टुप् ॥

इदं खंतामि मेवजं मां पुष्यमशिरोरुदम् । परास्यवो निवर्तेनमायतः प्रतिनन्दनम् ॥१॥

येनां निचक्र आमुरीन्द्रं देवेभ्यस्परि । तेनां नि कुरु त्वामहं यथा वेज्जानि सुर्विषा ॥२॥

प्रतीची सोममसि प्रतीच्युत र्यमम् । प्रतीची विषान् देवान् तां त्याच्छावदामसि ॥३॥

अहं वंदामि नेतृ रवं सुभायामह त्वं वरद । ममेदसुस्व केवसो भान्यासां प्रीतिपाध्वन ॥४॥

यदि वासि तिरोज्जनं यदि वा नृषां स्थिरा । इयं इ मया स्वाम्योर्षधिवृद्धयेव न्यानेयत् ॥५॥ [३।१६]

॥३९॥ अविः—अथर्वी ॥ देवता—अगस्त्यः ॥ कण्डः—१ त्रिष्टुप् ॥

दिन्यं सुपुलं पयसं नृहन्तमपां गर्भं वृषभयोर्षधीनाम् ।

अमीपतो वृष्टपा तर्पेन्तमा नो गोष्ठे रयिष्ठां स्वापयाति ॥१॥ [४।१]

॥४०॥ अविः—अथर्वी ॥ देवता—अगस्त्यः ॥ कण्डः—१ अरिष्ट त्रिष्टुप्, २ त्रिष्टुप् ॥

यस्य व्रतं पशवो यन्ति सर्वे यस्य व्रतं तपविहन्त आर्षाः ।

यस्य व्रते पृष्टपतिर्निर्भीष्टस्व खरस्वन्तवर्षसे हवामहे ॥१॥

आ प्रत्यर्थं दाक्षुषं दाक्षसं सरस्वन्तं पुष्टपतिं रयिष्ठाम्
रायस्योषं श्रुत्वा यत्नानां ब्रह्म हविरे सदेनं रयीषाम्

॥२॥ [४१२]

॥४१॥ अति—प्रत्यर्थम् ॥ देवता—रयिषा ॥ अन्त—१, २ अष्टपु ॥

अति धन्यान्वस्यपेस्तर्दं रयेनो नृचक्षा अवसानदर्शः ।

॥१॥

तस्मिन् विश्वाम्परीरा रजासीन्द्रेण सख्यां शिव आ जगम्यात्

रयेनो नृचक्षा दिव्यः सुपर्णः सहस्रपाच्छतपोनिर्गोधाः ।

॥२॥ [४१३]

स नो नि यच्छाव यसु यत् पराष्टतमस्माकमस्तु पिष्टुं स्वधार्ति

॥४२॥ अति—प्रत्यर्थम् ॥ देवता—सोमाह्वी ॥ अन्त—१, २ अष्टपु ॥

सोमाह्वी वि बृहत् पिष्टुं यीमयीरा या नो मयमाविशः ।

॥१॥

पार्थिवां दूरं निर्मीति पशुपैः कृतं विदेनः प्र सुष्टुमस्मत्

सोमाह्वीरा युग्मेताम्यस्मत् पिशा त्वर्ष भेषुजानि घषष् ।

॥२॥ [४१४]

अप्य स्वतं सुधर्त यन्नो अस्तत् तुनर्ष पदं कृतमेनो अस्मत्

॥४३॥ अति—प्रत्यर्थम् ॥ देवता—वाक् ॥ अन्त—१ अष्टपु ॥

शिनास्त एका अशिवास्त एकाः सर्वा विमर्षि सुमनस्पर्मानः ।

॥१॥ [४१५]

तिष्ठो पाषो निर्दिता अन्तरिमन् ताममेवा पपातात् घोषम्

॥४४॥ अति—प्रत्यर्थम् ॥ देवता—इन्द्र, विष्णु ॥ अन्त—१ अष्टपु ॥

उमा निगधुर्न परा जयेथे न परा जिग्ये कतुर्यनैर्नयोः ।

इन्द्रश्च विष्णो यदपस्थयेषां तेषा सहस्रं वि तदैरयेषाम्

॥१॥ [४१६]

॥४५॥ अति—प्रत्यर्थम् ॥ देवता—ईश्वरीयवयम् ॥ अन्त—१, २ अष्टपु ॥

जनात् विश्वजनीनात् सिन्धुतस्पर्षार्थितम् ।

दुरात् त्वा गन्ध उद्धृत्तमीर्ष्यासा नाम भेषुजम्

॥१॥

अपोरिवास्तु दहते दानस्य दहतेः पूर्णक । एतामेतस्तेर्ष्यायुदनाभिर्षिष शमय

॥२॥ [४१७]

॥४६॥ अति—प्रत्यर्थम् ॥ देवता—सिन्धुतस्पर्षी ॥ अन्त—१, २ अष्टपु ॥

मिनीनालि पृषष्टुके या देवानामसि दसाः । जूपरा इव्यमार्हतं प्रजादं वि दिदिदिद नः ॥१॥

या सुजाहः स्वधुरिः सुधुमा बहुसर्वरी । तस्यै विरपत्न्यै इविः सिनीवाल्यै जुहोतन ॥२॥

या विरपत्नीन्द्रमार्तिं प्रतीचीं सुसर्गस्तुकाभिवन्तीं देवी ।

विष्णोः पत्नि तुभ्यं राता इवीधि पतिं देवि रापसे चोदयस्व ॥३॥ [४।=]

॥४७॥ अति.—अचको ॥ देवता—कुहू ॥ छन्दः—१ अगती; २ मिश्र ॥

कुहू देवी मुहुर्तं विधेनापसमस्मिन् यो सुहृदां जोहवीधि ।

सा नो रवि-धिवपारं नि यच्छाद् ददातु वीरं शतदायमुपध्वम् ॥१॥

कुहू देवानाममृतस्य पत्नी इत्यां नो अस्म्य इविषीं जुषेत् ।

शृणोतुं युहहृशतौ नो अथ रायस्योपं चिन्तितुर्षी दधतु ॥२॥ [४।६]

॥४८॥ अति.—अचको ॥ देवता—राजा ॥ छन्दः—१, २ अगती ॥

राकामहं सुहवां सुधुती इवे शृणोतु नः सुमना वोधतु त्वना ।

सीव्यत्यपः सूच्याच्छिद्यमानया ददातु वीरं शतदायमुपध्वम् ॥१॥

पास्ते राते सुमतपः सुपेशतो याभिर्ददाति दायुषे वर्धनि ।

तार्मिनीं अथ सुमना उपार्महि तद्वस्योपं सुभये रराणा ॥२॥ [४।१०]

॥४९॥ अति.—अचको ॥ देवता—देवपत्न्याः ॥ छन्दः—१ आर्वी अगती; २ अथर्वरा यज्ञि; ३

देवानां पत्नीकशुतीरयन्तु नः प्रार्थन्तु नस्तुजये वार्जसातये ।

याः पार्थिवातो या कृपामर्षिं ज्ञते ता नो देवीः सुहवाः शर्म यच्छन्तु ॥१॥

वृत्त मां वर्धन्तु देवपरमीस्त्रिहृद्यमद्राध्यमिनी राद् ।

आ रोदसी वरुणानीं शृणोतु ध्वन्तु देवीषीं श्रुतर्जनीनाम् ॥२॥ [४।११]

॥५०॥ अति.—अद्विजः (कितवधवकाः) ॥ देवता—इन्द्रः ॥ छन्दः—१, २, ३, ४, ५, ६ अथर्वरा; १, ७ मिश्र ॥
४ अगती; ५ अथर्व मिश्र ॥

दयां वृत्तमशर्निर्विधाहा इत्यर्थप्रति । एवाहमद्य दितवान्धैर्विध्यासमप्रति ॥१॥

सुराणामर्तराणां शिशमर्बर्लपीयाय । समैतुं विद्यतो भग्नो अन्तर्हस्ते वृत्तं मय ॥२॥

इदं अग्निं स्यायमुं नमोगिरिह श्रुतज्ञे वि चयत् वृत्तं नः ।

रथैरि ॥ भरे वाजपतिः प्रदक्षिणं मरुतां स्तोपयध्याय ॥३॥

वयं जयेम त्वया युगा वृत्तमस्माकमंशुवर्द्धवा भरेभरे ।

अस्मभ्यमिन्द्र वरीयः सुगं कृधि प्र शङ्कषां मघवन् वृष्णवां रुज ॥४॥

अर्जुनं स्त्रा संल्लिखितमर्जुनं पशुत संरुधम् । अर्वि वृषो यया मर्षदेवा मधनामि वे कुतम् ॥५॥

उत श्रुतामर्जुनीनां जयति कुतमिव अर्जुनी वि चिनोति काले ।
यो देवर्जुनो न धनं कृषद्भि सभित् तं रायाः सृजति स्वधार्मिः ॥६॥

गोमिष्ट्रेमाभति दुरेवां यवेन वा सुधं पुरुहन् रिशे ।
वृषं राजसु त्रयमा धनान्यादितासो वृजनीभिर्जयेम ॥७॥

कुतं मे दर्शिते हस्ते जयो मे सुख्य आर्हितः ।
गोनिष्ठ भूयासमश्नुजिह्व धर्मजयो हिरण्यमिह ॥८॥

अक्षाः फलवती सुधं दत्त गां क्षीरिणीमिव ।
सं मां वृक्षस्य धारया धनुः क्षाम्नेय नद्यात् ॥९॥ [५।१२]

॥५१॥ अति — अक्षिता ॥ देवता — इन्द्रावृहस्पती ॥ अन्तः — १ विष्णु ॥

वृहस्पतिर्निः परी पातु वृथादुतोर्ध्वस्यादधरादधायोः ।
इन्द्रेः पुरस्तादुत मध्वतो नः सखा सधिभ्यो परीपाः कृत्योत् ॥१॥ [५।१३]

॥५२॥ अति — अर्धवी ॥ देवता — साधनात्मन्, अग्निवी ॥ अन्तः — १ कुरुमरुतुधुव, २ अर्धवी ॥

संहारं नः स्वेभिः संहानमर्योभिः । संहानमग्निना पुण्यमिहास्मासु नि येष्ववध ॥२॥
सं जानामहे मनसा सं विक्रित्वा मा युस्महि मनसा दैव्येन ।
मा पोषा उत्पुष्पदुले निनिर्हिते मेधुः पशुदिन्द्रस्याह्न्यागते ॥३॥ [५।१४]

॥५३॥ अति — अक्षा ॥ देवता — अक्षु, वृहस्पति, अग्निवी ॥ अन्तः — १, २ विष्णु, ३ शक्ति, विष्णु, ४ अग्नि, अग्निवी ॥

अमुप्रभूयादधि यद् यमस्य वृहस्पते अभिशस्तेरुह्यः ।
प्रतपौहतामग्निना मृत्युमरुतु देवानामग्रे मिथना शर्धीमिः ॥१॥

सं जामतं मा जहीतं शरीरं प्राणापानो तं सधुजग्निह स्ताम् ।
शतं जीर शब्दो वर्षमानोऽधिर्ह गोपा अधिपा वस्तेः ॥२॥

आयुर्वेद ते अतिदिव पराचैरणनः प्राण्यः पुनरा तापिताम् ।
अभिष्टदाह्मनिर्व्येतेरपस्यात् मदात्मनि पुनरा वैश्यामि ते ॥३॥

मेम प्राणो हस्तीनो अषानोऽन्वहापु वरो गाव् ।
सुतःसुविम्बे एनं परी ददामि त एनं स्तुति जुरते वदन्तु ॥४॥

अ विंशतं श्राणापातान्नद्व्यादाविव ब्रजम् । अयं क्षरिम्भः शैवधिररिष्ट इह नैषताम् ॥५॥

आ ते श्राणे सुयामसि परा यच्चै सुवामि ते । आयुर्नो निश्चलं दधतुयमग्निर्नरैरेव ॥६॥

उद् अयं तमसस्पति रोदन्तो नार्क्युत्तमम् । देवं देवशा उर्यमगन्धु भ्योतिरुत्तमम् ॥७॥ [५॥२]

॥५५॥ अविः—१ अयम्, २ अयम्, ३ देवता—अक्षयामनी, ४ इन्द्राय ॥ अन्तः—१, २ अयम् ॥

आहं साम यजामहे याम्यां कर्माणि कुर्वते । एते सदासि राजतो यज्ञं देवेभ्य वयस्यतः ॥१॥

अहं साम यदप्रोचं द्विरोजो यजुर्वक्षम् ।

एष मा तस्मान्मा रिसीद् वेदः पृष्टा शचीपते ॥२॥ [५॥३]

॥५५॥ अविः—अयम्, १ देवता—इन्द्रः ॥ अन्तः—विश्वः, एतस्मिन् ॥

ये ते पन्थानोऽयं द्वियो येभिर्द्विभ्यमैरेव । तेभिः सुमन्या वैदि नो बसो ॥१॥ [५॥४]

॥५६॥ अविः—अयम् ॥ देवता—द्विषिष्यद्वयः, २ अयम् ॥ अन्तः—१-२,

३-४ अयम् ॥ ५ विश्वः, अयम् ॥

तिरैविराजेरसिताद् दृढोऽक्रोः पति संवृतम् । सत् कृद्धपर्ययो विषमिं श्रीहृदमीनशत् ॥१॥

इयं श्रीरुन्मद्युजाता मधुस्तुन्मद्युजाता मधुः । सा विदुतस्य येपुष्यथो मशरुन्मन्मी ॥२॥

यतो दुष्टं यतो धीतं तस्मै निह्नयामासि । अर्भस्य क्षुद्रुशिर्नो मशरुस्पासुं विषम् ॥३॥

अयं यो पुत्रो विषहृत्पुत्रो हस्तानि वृषा वृमिना कुणोपि ।

तानि स्थं ब्रह्मस्थपत इपीरामिव सं नमः ॥४॥

अरुसस्य शरौटस्य नीचीनस्योपुतपतः । विषं शरैस्यादिभ्यथो एनमजीजमम् ॥५॥

न ते शाहोर्लमस्तु न शुभिं नोत मप्युतः

अयं किं पापपात्रया पुच्छे विमर्षमैकम् ॥६॥

अदन्ति त्या पिपीलिम्नि वि वृषन्ति मयूर्यः । सर्वे भल ब्रवाथ शार्कैटमरुतं विषम् ॥७॥

य उमाम्यां प्रहरति पुच्छेन चास्थेन च ।

आस्थेन न ते विरं निह्न ते पुच्छपावसत् ॥८॥ [५॥८]

॥५७॥ अविः—अयम् ॥ देवता—सर्वस्वो ॥ अन्तः—१, २ अयम् ॥

यदाशमा वदतो मे विबुधमे यद् यार्चमानस्य चरतो जनों अहम् ।

यदास्मति त्वनो मे विरिष्टं सर्वस्वतो तदा पृथक् पुतेन ॥१॥

सप्त धरन्ति शिरोषे मरुतस्ते पित्रे पुत्रस्तो अर्ष्यवीवृतवृतानि
उमे इदंस्थोमे अर्षस्य राजत उमे यैतेते उमे अर्षस्य पुण्यतः

॥२॥ [५६]

॥५॥ अग्नि — अग्निः ॥ देवता — इन्द्रावरुणौ ॥ अर्ष्यः — १ अग्नी, २ विष्णु ॥

इन्द्रावरुणा सुतपायिमं सुतं सोमं पिबतं मयं वृतवती ।
युयो रथो अर्ष्यो देवयौतये प्रति स्वर्गं येषां पातु पीतये
इन्द्रावरुणा मधुमत्तमस्य वृष्यः सोमस्य वृषणा वृषेयाम् ।
इदं ब्राम्हणः परिपिबन्मत्सपास्मिन् वृतेर्वि मादयेयाम्

॥१॥

॥२॥ [५७]

॥५॥ अग्नि — अग्निः ॥ देवता — इन्द्रावरुणौ ॥ अर्ष्यः — १ अग्नी, २ विष्णु ॥

यो नः शपादशपतः शपेत्तो यच्च नः शपात् ।
वृच इष तिष्ठता इत आ मृज्जादन्ते शुष्मन्त

॥१॥ [५८]

॥५॥ अग्नि — अग्निः ॥ देवता — इन्द्रावरुणौ ॥ अर्ष्यः — १ अग्नी, २ विष्णु ॥

कर्तुं विश्वं वसुरनिः सुमेधा अर्षेरेण चक्षुषा मित्रिरेण ।

गृहानिभिं सुमना वन्दमानो रसं नः मा पिबेत्तु मत्

॥१॥

इमे गृहा मेयोऽस्य कर्त्तस्वन्तः पर्वस्वन्तः ।

पूगी वासेन विहंसुस्तो नो जानन्स्वायतः

॥२॥

येषामर्षयेति प्रवसन् येषु सोमनसो मद्गः । गृहास्तुर्षु ह्ययामहे ते नो जानन्स्वायतः

॥३॥

उपहृता भूरिधनाः सखायः स्वादुर्तमदः ।

अनुष्या अंतुष्या स्तु सदा मास्यद् विंभीतन

॥४॥

उपहृता इदं गाव उपहृता अन्ताययः । अथो अर्षस्य पीतान्ता उपहृतो गृहेषु नः

॥५॥

सूततायन्तः सुमगा इरायन्तो हसामुदाः ।

अनुष्या अंतुष्या स्तु सदा मास्यद् विंभीतन

॥६॥

इहैव स्तु मानुं गाव विष्वाः रूपानि पुण्यत ।

देव्यानि मद्रेणां सुद भूयातो भवता मया

॥७॥ [६१]

॥६१॥ अग्नि — अग्निः ॥ देवता — अग्निः ॥ अर्ष्यः — १, २ अग्नी, ३ विष्णु ॥

यदने सपतं तप उपतप्यामहे तपः । त्रिधाः श्रुतस्य भूयास्तानुप्यन्तः सुमेधसः

॥१॥

अग्ने तर्पस्तप्यामह उर्ष तप्यामहे तर्पः । श्रुतानि शृण्वन्तो वयमाप्नुयन्तः सुखेधृतः ॥२॥ [६।२]

॥६२॥ अग्निः—मरीचिः कारणः ॥ देवता—अग्निः ॥ सुन्द.—१ प्रबली ॥

अथमग्निः सत्पतिर्वृद्धवृष्णो रथीर्य पत्नीनञ्जयतु पुरोहितः ।

नामां पृथिव्यां निर्दिष्टो दर्विद्युतदधस्पर्दं कण्ठतां ये प्रतुन्यवाः ॥१॥ [६।२]

१५३॥ अग्निः—महीपिः आर्यपुत्रः ॥ देवता—अग्निः ॥ आर्यः—३ सप्तमी ॥

पुस्तकानिर्णयं सद्दधानमग्निमुक्थैर्द्विधागते परमात् सत्यस्थात् ।

स नः पर्यदति दुर्गाणि विश्वा चामन्द देवोऽसि दुरितान्धमिः ॥२॥ [६४]

॥६४॥ पशुभिः—गवयः ॥ देवता—१ ज्ञानायाः २ अग्निः ॥ उग्रविजयपुरः ३ मन्त्र-कृतारिणी हृदयी ॥

इदं यत् कृष्णः शकुनिरभिनिष्यत्तुष्षीपतनु ।

आपो मा तस्मात् सर्वस्याद् दुरिताद् शान्त्यर्थतः ॥९॥

इदं पदं कृत्वाः शङ्कानिरपाम्पयभिर्गते ते सुखेन ।

अग्निर्मा सस्मादेर्नसो गार्ग्यः प्र ह्यश्नुत ॥२॥ [६।५]

॥६५॥ अवि—प्राक् ॥ देवाः—अपामर्षाः ॥ अन्—१-३ अनुसृज् ॥

प्रतीचीनकलो हि स्वमयोभारं श्रोहिष्य । सर्वान् मच्छस्योऽपि वर्त्तयो यादया इतः ॥१॥

यद् दुष्कृतं पञ्चमस्तं यद् वा वेरिम वापयो ।

इयथा तद् विंशतोऽसुरबाणामार्गापि मृज्यते ॥२॥

स्यावदत्त। कुनरिवर्गो नखडेन पत्तहासिम । अपांमार्गे स्वयां वृषं सर्वं तदपं सुवयो ॥३॥ (६।६)

॥६६॥ अविः—मद्यः ॥ रेखा—साङ्ख्यम् ॥ अन्धः—१ विष्णुम् ॥

अथान्तरिक्षे यदि यात् आस यदि वृक्षेषु यदि शैलेषु ।

यदस्त्वन् पशुर्ब उद्यमानं तद् ब्राह्मणं पुनरस्मान्नृपैर्ह ॥१॥ [६।७]

॥६७॥ अग्निः—महा ॥ देवता—भारता ॥ कन्द—१ पुरा करोष्विह सुखी ॥

पुनर्मेतिन्द्रियं पुनरात्मा द्विनिशं पाप्मेयं च ।

पुनरुत्पद्यते विष्णुर्मायायाः यथास्वामिः फलवन्तमिहैव ॥११॥ [६।८]

॥दिन॥ कृषिः—कस्तुरिः ॥ देवता—सरस्वती ॥ छन्दः—१ अनुष्टुप्, २ विष्टुप्, ३ गणपती ॥

सरस्वति व्रतेषु ते दिव्येषु देवि धामसु । जुपस्व हृष्यमाहुतं ग्राजां देवि रासव नः ॥१॥

इदं ते ह्यजं धृतं सर्वस्वत्वं विंशतिं हविषां यत् ।

॥२॥

इमानि न उदिता शतं मानि तेभिर्भुजं मधुमन्तः स्याम

॥३॥ [६।६]

शिरा नः शतं मा भव सुष्टुहीनः संरसाति । मा ते युयौम सृष्टशः

॥६६॥ अवि — अविनाशः ॥ देवता — सुष्टुम् ॥ छन्द — १ एकादश्वि ॥

शो नो वारिं वातु शं नस्तपतु सूर्यः ।

अहानि शं भंगन्तु नः शं रात्री प्रविं धीवतां शमुपा नो न्युच्छतु

॥१॥ [६।१०]

॥७०॥ अवि — अविनाशः ॥ देवता — इन्द्रायै मन्त्रोक्तः ॥ छन्द — १ त्रिष्टुप्, २ अतिशयविनाशो जगती,

३ पुर ककुम्भस्तुष्टु, ४, ५ अनुष्टुप् ॥

यत् किं चत्सी मनसा यथं वाचा यदौर्जुहोति हविषा यजुषा ।

॥१॥

तन्मृत्पुत्रा निर्वृतिः संप्रिदाता पुरा सुस्यादाहति इत्यस्य

यातुवाना निर्वृतिरातु रत्नस्ते अथ धनम्स्वर्गतेन सुस्यम् ।

॥२॥

इन्द्रैषिता देवा आश्वमस्य मध्वन्तु मा तत् सं पाद्वि यवसौ जुहोति

अमिराधिराजौ इमेनौ संपातितावि ।

॥३॥

आश्वं धृत्यतो इतां यो नः कषाभ्यपायति

अपाञ्चौ त उभौ पाहू अविं नद्याभ्यास्पृश ।

॥४॥

अग्नेर्देवस्य मन्पुत्रा तेन तेऽपि हविः

अविं नद्यामि ते पाहू अविं नद्याभ्यास्पृश ।

॥५॥ [६।११]

अग्नेर्देवस्य मन्पुत्रा तेन तेऽपि हविः

॥७१॥ अवि — अविनाशः ॥ देवता — अविनाशः ॥ छन्द — १ अनुष्टुप् ॥

परिं त्वान्ते पुरं वृषं निर्रं सहस्य धीमहि । धृषद्वैर्यं द्विवेदिं हुन्तारं भङ्गुसर्वतः

॥१॥ [६।१२]

॥७६॥ अवि — अविनाशः ॥ देवता — इन्द्र ॥ छन्द — १ अनुष्टुप्, २ त्रिष्टुप् ॥

उत् विमुक्तानं परयत्तेन्द्रस्य आश्वमृत्विषम् ।

यदि भ्रातं जुहोतेन यद्यथाते भगवन्तं

॥१॥

आतं हविरो विन्दु प्र पाद्वि जगाम धरो अर्धन्तो वि मर्षाम्

परं त्वासते निधिभिः सस्तामः कुलपा ॥ मजिपतिं चरन्तम्

॥२॥

आत्ते मन्य ऊर्ध्वानि अलमप्री तुर्मते बन्धे तदुपे नर्वधिः ।
माध्यन्दिनस्य सवनस्य द्वाः पिबेन्द्र वजिन् पुष्टकृत्तुपायः

॥३॥ [६।१३]

॥७३॥ अर्थः—आयर्धो ॥ देवता—सर्ग, अश्विनी, मङ्गलं मन्त्रोक्तं वा ॥ कन्दः—१, ४, ६ आर्धो, २ पञ्चाष्टोः, ३, २, ४—११ विष्टु ॥

सर्मिदो अग्निर्वृषणा रथी दिवस्ततो पुर्मो दुंसते वामिपे मथु ।

॥१॥

पुप दि यो पुष्टदमातो अश्विना हर्षागदे सधुवादिषु कारवः

सर्मिदो अग्निरश्विना तुतो यो पुर्म आ गतम् ।

॥२॥

दुपान्ते नूनं वृषणेइ धेनवो दत्ता मदन्ति वेधसः

स्वाहाकृतः शुचिर्देवेषु यज्ञो यो अश्विनोश्चमसो देवपानः ।

॥३॥

तमु विधे अमृतांसो दुपाया मन्धर्वस्य मत्स्यान्ता रिहन्ति

पदुक्षियास्वाहुतं घृतं पयोऽयं स पाप्मश्विना भ्राग आ गतम् ।

॥४॥

माध्वी धर्तारा विदधस्य मरपती तुतं पुर्म पिबतं गोबुने दिवः

तुतो यो पुर्मो नषतु स्वहोता प्र वामध्वर्युर्धरतु वपस्यान् ।

॥५॥

मध्वेर्दुग्धस्वाश्विना तुनम्या धीतं पातं वपस दुक्षिवायाः

उप इव पयसा गोबुगोवमा पुर्म तिञ्च वयं दुक्षियावाः ।

॥६॥

वि नार्कमरुपम् सविता परंपवोऽनुवृषाणमुपतो वि रोजति

उप इवे सुदुर्षा वेसुमेतां तुहस्तां गोधुगुव दीहदेनाम् ।

॥७॥

श्रेष्ठं सुव सविता सविपुष्टोऽभीडो पुर्मस्तदु पु प्र वौक्त्व

द्विष्टकुषवती धंसुपत्नी वध्वना वरसमिच्छन्ती नमस्ता न्यागन् ।

॥८॥

दुहामिभ्यां पयो अघनयेयं ता र्वधवा महते सौर्मगम

रुष्टो दमूना अतिपिर्दुरोष उमं नो यश्वर्षं पाहि विद्वान् ।

॥९॥

विद्या अग्ने भमिपुजां विद्वत्प शत्रुयतामा मरा भोजनानि

अग्ने शर्थं महते सौर्मगाय तर्ध तुम्नान्वृत्तमार्नि सन्तु ।

॥१०॥

सं जास्पतरं सुपममा केष्टुष्व शत्रुयतामग्ने तिष्टा महसि

सुपयसाद् भगवती दि मूया अघां पुयं भगवन्तः स्वाहा ।

अदि तुष्टमघ्नो विश्वदानीं किं शुद्धसुदपमाचरन्ती

॥११॥ [६।१४]

॥७७॥ शक्तिः—शक्तिः ॥ देवता—शक्तिः ॥ शब्दः—१ शिवस्य साधनी, २ त्रिपुत्र, ३ ज्योती ॥

सांतपना इदं दुर्किर्मरुतस्त्वत्सुष्टुष्टन । अस्माकोती विशादसः ॥१॥

यो नो भर्ता मरुतो दुर्दृष्टायुस्तिरश्चिचानि वसवो विधातवि ।
दुहः पाशान् प्रति मुञ्चतां न तपिष्ठेन वर्षसा हन्तना तम् ॥२॥

संघत्सरीया मरुतः स्वर्क उरुध्वपाः सर्गणा मारुपसः ।
ते अस्मत् पाशान् प्र मुञ्चन्त्वेनैतः सांतपना मत्सुरा मादयिष्वर्यः ॥३॥ [७१४]

॥७८॥ शक्तिः—शक्तिः ॥ देवता—शक्तिः ॥ शब्दः—१ शिवस्य साधनी, २ त्रिपुत्र, ३ ज्योती ॥

यि तं मुञ्चामि रणुनां वि योमयं वि जियोजनम् । इदैव त्वमर्जस एधप्रे ॥१॥

कुस्मे वृथाणि धारयन्तमप्रे पुनरिषि त्वा प्रसृष्टा दैर्घ्येन ।
दीदिष्टास्मभ्यं व्रविष्टेभ्यं भद्रं प्रेम वोचो हविदा देवतासु ॥२॥ [७१५]

॥७९॥ शक्तिः—शक्तिः ॥ देवता—शक्तिः ॥ शब्दः—१ शिवस्य साधनी, २ त्रिपुत्र, ३ ज्योती ॥

यत् तं देवा अकृपयन् भागधेयमभावास्ये संवर्तन्तो मदित्वा ।
तेनां नो पुनं विपुहि विध्वारे रुमि नो वेहि सुमगे सुवीरम् ॥१॥

अहमेवास्मर्मावास्याधे मामा वसन्ति मुकुतो मयीमे ।
मयि देवा उमये साध्याभेन्द्रयेष्टाः समगच्छन्त संघे ॥२॥

आगम् शर्वी संगमनी वरुणाभूर्जे पुष्टं वस्वविशपन्ती ।
अमावास्यायै हविषा विष्टेभेर्जे दुर्हाना परसता न आगन् ॥३॥

अमावास्यायै न त्वदेतान्मन्यो विद्यां रूपाणि परिभूर्जेजान् ।
यत्कामास्ते ह्युमस्तस्यो अस्तु वयं स्वाधु पतयो स्यीषाम् ॥४॥ [७१६]

॥८०॥ शक्तिः—शक्तिः ॥ देवता—१, २, ३ श्रीमहादेवः, ४ शक्तिः ॥ शब्दः—१, २, ३ त्रिपुत्र, ४ ज्योती ॥

पूर्णा पृथाटुत पूर्णा पुरस्तादुन्मज्यतः पौर्णमासी निनाय ।
तस्यां देवैः संवर्तन्तो मदित्वा नार्कस्य पुष्टे समिषा मदेम ॥१॥

वृषभं पाजिनं वयं पौर्णमासं यन्नागदे । स नो ददात्वचित्तां रुमिभर्जपदस्ववीम् ॥२॥

प्रजापते न त्वदेतान्मन्यो विद्यां रूपाणि परिभूर्जेजान् ।
यत्कामास्ते ह्युमस्तस्यो अस्तु वयं स्वाधु पतयो स्यीषाम् ॥३॥

पौर्णमासी प्रथमा यक्षिणोत्तरीदक्षणां सत्रीणांमतिशयैर्यु ।

ये रक्षां युर्वैरिण्यो अर्धेयन्त्यसौ ते नात्र सुकृतः श्रविष्टाः

॥४॥ [७७]

॥८१॥ अग्नि — अथर्व । देवता — सार्वभौ, सूर्यः, चन्द्रः ॥ अन्धः — १, २, ३ विष्णुः, ३ अश्वत्थः, ४ आत्मा-
राक्षसः, ५ स्वराक्षसराक्षसः ॥

पूर्वापरं चरतो माययैतो शिशू पीडन्वौ परं यातोऽर्ध्वम् ।

विखान्यो भूषना विषष्टे अतुरन्यो विदधज्जायसे नवः

॥१॥

नवीनयो भवमि जायमानोऽहो केतुकुसुमिमात्रम् ।

भ्रातं देवेभ्यो वि दधास्यायन् प्र चन्द्रमस्तितसे दीर्घमायुः

॥२॥

सोमं दधातो घृषां पतेज्जने नाम वा अस्ति ।

अनूतं दधी मा कृषि म्रजया च धनेन च

॥३॥

दृशोऽसि दशतोऽसि सममोऽसि समन्ताः ।

समेष्टुः समन्तो भूयास्तु गोमिरिषैः म्रजयां पुष्टमिर्गृहैर्धनेन

॥४॥

योऽस्मान् देहि यं युषं द्विष्मस्तस्य त्वं श्रोत्रेणा ध्यायस्व ।

आ युषं प्यासिपीमहि गोमिरिषैः म्रजयां पुष्टमिर्गृहैर्धनेन

॥५॥

यं देवा अंशुमप्याययन्ति यमचित्तुमर्चिता मृचयन्ति ।

तेनास्मानिन्द्रो वरुणो बृहस्पतिरा प्याययन्तु भवन्तस्य गोधाः

॥६॥ [७८]

॥८२॥ अग्नि — दीनक (संवत्सराः) । देवता — अग्निः ॥ अन्धः — १, ४-६ विष्णुः, ३ अश्वत्थः, ३ अश्वत्थः, ३ अश्वत्थः ॥

प्राप्यर्चितं सुष्ठुतिं गर्भमाजिमस्मास्तु भद्रा श्रविणानि च ।

इमं युषं नयत देवता नो घृतस्य धातु मर्षमन् पवन्ताम्

॥१॥

मध्ययै अग्निं बृहन्मि सूर चयेण यर्वेत्ता वलेन ।

मयि म्रजां मप्यायुर्देवामि रक्षातु मप्ययिम्

॥२॥

इहेतामे अग्निं धारया रयि मा त्वा नि चन् पूर्वविचा निरुतिषः ।

छत्रेणामि सुयर्ममस्तु तुन्यमुपसृषा वधैवां ते अग्निवृतः

॥३॥

अन्वपिरुपसृषामप्रमदन्वदांनि प्रथमो जातयेदाः ।

अनु सधै उपसो अन्ते इर्मनन्तु पावोऽयिनी आ विविश

॥४॥

प्रत्यपिरुपसृषामप्रमदन्तु प्रत्यहानि प्रथमो जातयेदाः ।

प्रति सधैस्प पुरुषा च इरयिन् प्रति पावोऽयिनी आ तंतान

॥५॥

धृतं तै अग्रे दिव्ये सुधस्यै धृतेन त्वां मूर्त्तया समिन्धे ।

धृतं तै देवीर्निष्पद्ये आ वंदन्तु धृतं तुभ्यं दुहतां गावो अग्रे ॥६॥ [८१]

॥८३॥ अग्निः—शुभ शेषः ॥ देवता—वसुध. ॥ अन्दा—१ अतुष्टु, २ पयसा पञ्चभिः, ३ त्रिष्टुप्, ४ वृहतीगर्भा त्रिष्टुप् ॥

अप्सु तै राजन् वरुण गृहो हिरण्ययो मिथः ।

ततो धृतव्रतो राजा सर्वा धामानि सुव्यवह ॥१॥

धाम्नीधाम्नो राजभित्तो परुण सुव्यव नः ।

यदपो अक्ष्म्य इति वरुणेति यदक्षिम ततो वरुण सुव्यव नः । ॥२॥

उदुत्तमं परुण पाशांममदपोधमे वि मेध्यमं श्रयाय ।

अथा प्रयमोदिरय व्रते तवानागतो अदितये स्वाय ॥३॥

प्रास्मन् पाशां वरुण सुव्यव सर्वां य उन्तया अयुषा वाक्त्रया ये ।

दृष्ट्वाप्यर्च्यं दुरितं मिः आस्मदर्थं गच्छेम सुकृतस्य लोभम् ॥४॥ [८२]

॥८४॥ अग्निः—मृगः ॥ देवता—१ अग्निः, २, ३ इन्द्रा ॥ अन्दा—१ अणती, २, ३ त्रिष्टुप् ॥

अनाधुष्यो जातवेदो अमर्त्यो विराटमे कथमुद् दीदिहीह ।

विश्वो अमीधाः प्रमुच्यन् मातृपीमिः शिवामिर्द्य वरि पाहि नो गर्भम् ॥१॥

इन्द्रं तन्ममि धाममोजोऽर्जायथा वृषभ वर्षशीमाश्च ।

अपोऽनुदो जनममिन्नापन्तमूर्धं देवेभ्यो अकृशोर लोभम् ॥२॥

मूरो न मीमः कुचरो निरिष्टाः वरायत आ जंगम्याह परस्याः ।

सूक्तं संशार्य पविर्मिन्द्र तिम्रं वि शर्त्तुं ताहि वि धृषो जुदस्व ॥३॥ [८३]

॥८४॥ अग्निः—अथर्व (सत्यमथवापसः) ॥ देवता—सावर्ष. ॥ अन्दा—१ त्रिष्टुप् ॥

स्थम् पु पाग्निर्न देवर्जुमं सहोवर्मं तदुत्तरं रथानाम् ।

अरिष्टनेमि धृतनाजिमाष्टां स्वस्तये तार्चयमिहा धुवेम ॥१॥ [८४]

॥८६॥ अग्निः—आयर्ष ॥ (सत्यमथवापसः) ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्दा—१ त्रिष्टुप् ॥

आतारमिन्द्रमवितारमिन्द्रं स्वैहवे सुदवं शरमिन्द्रम् ।

दुवे नु सुक्तं पुरुदुत्तमिन्द्रं स्वस्ति न इन्द्रो मधवान् कणोह ॥१॥ [८५]

॥८७॥ ऋषिः—अथर्वी ॥ देवता—इन्द्र ॥ मन्त्रः—१ यगती ॥

यो अग्रो रुद्रो यो अस्त्वन्तर्य ओषधीरुधं आविवेश ।

य इमा विश्वा सुपेतानि चान्नूपे तर्से रुद्राय ज्यो अस्तुप्रये ॥१॥ [८६]

॥८८॥ ऋषिः—यजुष्य ॥ देवता—छायेविष्वाकाकराव्य ॥ मन्त्रः—१ रुद्रादी [अथसागा] ॥

अपेक्षारिस्वरिषा अंसि । विपे विपर्मपृक्वा विपमिद् या अशुक्वाः ।

अविमिषाम्येपंहिं सं अहि ॥१॥ [८७]

॥८९॥ ऋषिः—सिन्धुद्वीपः ॥ देवता—अग्निः ॥ मन्त्रः—१-२ अङ्गुष्ठम्, ३ विपदा विपुलतेष्विह ॥

अपो दिव्या अंषाधिपं स्तेनं समस्तुत्वहि ।

पर्यस्तानम् आगमं सं मा सं सृज्य चर्षता ॥१॥

सं माने चर्षता सृज्य सं वृजया समाधुषा ।

दिष्टेर्मि अस्य देवा इन्द्रो विद्याद् सद् अविमिः ॥२॥

इदमागु म धरसाधुषं च मर्षं च यद् । यथाविदुद्रोहान्तं यथं श्रेपे अभीहिषम् ॥३॥

एवोऽस्तेष्विरीय सुमिदंति समेष्विरीय । तेजोऽसि तेजो मयि भेदि ॥४॥ [८८]

॥९०॥ ऋषिः—अथर्वी ॥ देवता—अग्नेश्वा ॥ मन्त्रः—१ यागती, २ विराट्, ३ उत्तराश्विनी, ४ अश्विनी, ५ विष्वाका ॥

अपि वृष पुण्यवद् वृषतेरिव गुपितम् । ओमो द्युतस्य दम्भय

॥१॥

एवं तदस्य संप्रहं वसिष्ठं वि भजायते ।

महाययामि भुजः शिखं यथैवम् वृतेन वै ॥२॥

यथा शेषो अयायते स्त्रीषु यामदनाययाः ।

अरुपस्य वन्दीवतः श्यादुतस्य भित्तिदिनः । यदातुतम् तर्चनं यदुषंति नि तर्चनु ॥३॥ [८९]

॥९१॥ ऋषिः—अथर्वी ॥ देवता—अग्नेश्वा (१, इन्द्रः) ॥ मन्त्रः—१ विष्णु ॥

इन्द्रः सुग्रामा स्वर्गो अयोधिः सुमहो अयत विस्वदेवः ।

पार्थवो देवो अममं नः कुणोत सुवीर्यस्य पतया स्वाय ॥१॥ [९०]

॥९२॥ ऋषिः—अथर्वी ॥ देवता—अग्नेश्वा (१, इन्द्रः) ॥ मन्त्रः—१ विष्णु ॥

स सुग्रामा स्वर्गो इन्द्रो अममदायविद् देवः सनुवर्षोमेतु ।

तस्य धर्मं सुमती यक्षियस्त्वापि सुद्रे सौमनसे स्वाय ॥१॥ [९१]

॥६३॥ अग्निः—अग्निः ॥ देवता—इन्द्रा ॥ अन्तरा—१ भावना

इन्द्रेण मनुष्या वयमपि ध्याम पृतन्यताः । अन्ते वृत्रावप्येति ॥१॥ [६३]

॥६४॥ अग्निः—अग्निः ॥ देवता—सोमाः ॥ अन्तरा—१ अन्तरा ॥

धुवं ध्रुवेण इविषाम सोमं नयामसि । यथा नु इन्द्रः केवलीर्विशुः संमनसस्करत् ॥१॥ [६४]

॥६५॥ अग्निः—अग्निः ॥ देवता—एवी ॥ अन्तरा—१ अन्तरा ॥ २, ३ अन्तरा ॥

उदस्य श्यावीं विधुरीं मुञ्चो धामिष वेततुः । उच्छ्रोचनप्रशोचनावस्योच्छेर्वनी वृद्धः ॥१॥

अश्वमेनावुदतिष्ठिं गौर्वीं अमृतसदाधिव । कुर्वताविष कर्मन्तावुदवेन्ती वृक्षाविव ॥२॥

आतोदिनीं नितोदिनायधौ संतोदिनायुत ।

अपि मक्षाम्पस्य मेष्टुं य युतः स्त्री पुमान्जुगम् ॥३॥ [६५]

॥६६॥ अग्निः—अग्निः ॥ देवता—अग्निः ॥ अन्तरा—१ अन्तरा ॥

असदन् गावः सवनेऽप्येष्टुं पसति ययैः ।

आस्थाने पर्वता अस्थुः स्थामिं वृक्षावतिष्ठिषम् ॥१॥ [६६]

॥६७॥ अग्निः—अग्निः ॥ देवता—इन्द्रा ॥ अन्तरा—१ अन्तरा ॥ २ अन्तरा ॥ ३ अन्तरा ॥ ४ अन्तरा ॥ ५ अन्तरा ॥ ६ अन्तरा ॥ ७ अन्तरा ॥ ८ अन्तरा ॥ ९ अन्तरा ॥ १० अन्तरा ॥ ११ अन्तरा ॥ १२ अन्तरा ॥ १३ अन्तरा ॥ १४ अन्तरा ॥ १५ अन्तरा ॥ १६ अन्तरा ॥ १७ अन्तरा ॥ १८ अन्तरा ॥ १९ अन्तरा ॥ २० अन्तरा ॥ २१ अन्तरा ॥ २२ अन्तरा ॥ २३ अन्तरा ॥ २४ अन्तरा ॥ २५ अन्तरा ॥ २६ अन्तरा ॥ २७ अन्तरा ॥ २८ अन्तरा ॥ २९ अन्तरा ॥ ३० अन्तरा ॥ ३१ अन्तरा ॥ ३२ अन्तरा ॥ ३३ अन्तरा ॥ ३४ अन्तरा ॥ ३५ अन्तरा ॥ ३६ अन्तरा ॥ ३७ अन्तरा ॥ ३८ अन्तरा ॥ ३९ अन्तरा ॥ ४० अन्तरा ॥ ४१ अन्तरा ॥ ४२ अन्तरा ॥ ४३ अन्तरा ॥ ४४ अन्तरा ॥ ४५ अन्तरा ॥ ४६ अन्तरा ॥ ४७ अन्तरा ॥ ४८ अन्तरा ॥ ४९ अन्तरा ॥ ५० अन्तरा ॥ ५१ अन्तरा ॥ ५२ अन्तरा ॥ ५३ अन्तरा ॥ ५४ अन्तरा ॥ ५५ अन्तरा ॥ ५६ अन्तरा ॥ ५७ अन्तरा ॥ ५८ अन्तरा ॥ ५९ अन्तरा ॥ ६० अन्तरा ॥ ६१ अन्तरा ॥ ६२ अन्तरा ॥ ६३ अन्तरा ॥ ६४ अन्तरा ॥ ६५ अन्तरा ॥ ६६ अन्तरा ॥ ६७ अन्तरा ॥ ६८ अन्तरा ॥ ६९ अन्तरा ॥ ७० अन्तरा ॥ ७१ अन्तरा ॥ ७२ अन्तरा ॥ ७३ अन्तरा ॥ ७४ अन्तरा ॥ ७५ अन्तरा ॥ ७६ अन्तरा ॥ ७७ अन्तरा ॥ ७८ अन्तरा ॥ ७९ अन्तरा ॥ ८० अन्तरा ॥ ८१ अन्तरा ॥ ८२ अन्तरा ॥ ८३ अन्तरा ॥ ८४ अन्तरा ॥ ८५ अन्तरा ॥ ८६ अन्तरा ॥ ८७ अन्तरा ॥ ८८ अन्तरा ॥ ८९ अन्तरा ॥ ९० अन्तरा ॥ ९१ अन्तरा ॥ ९२ अन्तरा ॥ ९३ अन्तरा ॥ ९४ अन्तरा ॥ ९५ अन्तरा ॥ ९६ अन्तरा ॥ ९७ अन्तरा ॥ ९८ अन्तरा ॥ ९९ अन्तरा ॥ १०० अन्तरा ॥

१ अन्तरा ॥ २ अन्तरा ॥ ३ अन्तरा ॥ ४ अन्तरा ॥ ५ अन्तरा ॥ ६ अन्तरा ॥ ७ अन्तरा ॥ ८ अन्तरा ॥ ९ अन्तरा ॥ १० अन्तरा ॥ ११ अन्तरा ॥ १२ अन्तरा ॥ १३ अन्तरा ॥ १४ अन्तरा ॥ १५ अन्तरा ॥ १६ अन्तरा ॥ १७ अन्तरा ॥ १८ अन्तरा ॥ १९ अन्तरा ॥ २० अन्तरा ॥ २१ अन्तरा ॥ २२ अन्तरा ॥ २३ अन्तरा ॥ २४ अन्तरा ॥ २५ अन्तरा ॥ २६ अन्तरा ॥ २७ अन्तरा ॥ २८ अन्तरा ॥ २९ अन्तरा ॥ ३० अन्तरा ॥ ३१ अन्तरा ॥ ३२ अन्तरा ॥ ३३ अन्तरा ॥ ३४ अन्तरा ॥ ३५ अन्तरा ॥ ३६ अन्तरा ॥ ३७ अन्तरा ॥ ३८ अन्तरा ॥ ३९ अन्तरा ॥ ४० अन्तरा ॥ ४१ अन्तरा ॥ ४२ अन्तरा ॥ ४३ अन्तरा ॥ ४४ अन्तरा ॥ ४५ अन्तरा ॥ ४६ अन्तरा ॥ ४७ अन्तरा ॥ ४८ अन्तरा ॥ ४९ अन्तरा ॥ ५० अन्तरा ॥ ५१ अन्तरा ॥ ५२ अन्तरा ॥ ५३ अन्तरा ॥ ५४ अन्तरा ॥ ५५ अन्तरा ॥ ५६ अन्तरा ॥ ५७ अन्तरा ॥ ५८ अन्तरा ॥ ५९ अन्तरा ॥ ६० अन्तरा ॥ ६१ अन्तरा ॥ ६२ अन्तरा ॥ ६३ अन्तरा ॥ ६४ अन्तरा ॥ ६५ अन्तरा ॥ ६६ अन्तरा ॥ ६७ अन्तरा ॥ ६८ अन्तरा ॥ ६९ अन्तरा ॥ ७० अन्तरा ॥ ७१ अन्तरा ॥ ७२ अन्तरा ॥ ७३ अन्तरा ॥ ७४ अन्तरा ॥ ७५ अन्तरा ॥ ७६ अन्तरा ॥ ७७ अन्तरा ॥ ७८ अन्तरा ॥ ७९ अन्तरा ॥ ८० अन्तरा ॥ ८१ अन्तरा ॥ ८२ अन्तरा ॥ ८३ अन्तरा ॥ ८४ अन्तरा ॥ ८५ अन्तरा ॥ ८६ अन्तरा ॥ ८७ अन्तरा ॥ ८८ अन्तरा ॥ ८९ अन्तरा ॥ ९० अन्तरा ॥ ९१ अन्तरा ॥ ९२ अन्तरा ॥ ९३ अन्तरा ॥ ९४ अन्तरा ॥ ९५ अन्तरा ॥ ९६ अन्तरा ॥ ९७ अन्तरा ॥ ९८ अन्तरा ॥ ९९ अन्तरा ॥ १०० अन्तरा ॥

यदुय स्वां प्रयति यज्ञे अस्मिन् होतृभिस्त्रिभुवनं गीमहीह ।

ध्रुवमेवो ध्रुवमुता शविष्ठ प्रविष्टां यज्ञमुप वाहि सोमम् ॥१॥

सर्विन्द्र ज्ञो मनेता नेपु गोभिः सं सूरिर्मिहैतिवन्तं स्तुस्तया ।

सं अक्षया देवर्हितं यदस्ति सं देवानां सुप्रतो यज्ञिषानाम् ॥२॥

यानार्पह उशतो देव देवांस्तान् प्रेरय स्वे अग्ने सघर्भ्ये ।

जघिषांसः पपिवांसो मर्षन्यस्मि धेत्त वसवो यद्यनि ॥३॥

सुगा यो देवाः सदेना अर्चन् य आजुग्य सवने मा लुपान्ता ।

वहमाना मरमाणाः स्वा वसन्ति वसुं पूर्वं दिवभा रोहतातुं ॥४॥

यज्ञं यज्ञं मेच्छ यज्ञं मेच्छ गच्छ । स्वां योनिं गच्छ स्वाहा ॥५॥

एष ते यज्ञो यज्ञपते सहस्रज्वाकः । सुधीर्यः स्वाहा ॥६॥

पपद्भुतेभ्यो वपद्भुतेभ्यः । देवा गतुषिदो गातुं विद्या गातुर्मित ॥७॥

मनसस्पत इमं नो दिवि देवेषु यज्ञम् ।

स्वाहा दिवि स्वाहा गृध्रिणां स्वाहान्तरि वि स्वाहा वाते धां स्वाहा ॥८॥ [६।७]

॥१८॥ अग्निः—अपलो ॥ देवता—अग्न्योक्ताः ॥ छन्दाः—१ विष्टम् विष्टम् ॥

सं वहिरिक्तं इविषा घृतेन समिन्द्रेण चतुर्ना सं मरुद्भिः ।

सं देवेर्विषदेभिस्तृमिन्द्रे गच्छतु इविः स्वाहा ॥११॥ [६।८]

॥६६॥ अग्निः—अपलो ॥ देवता—देविः ॥ छन्दाः—१ सुरिक् विष्टम् ॥

वीरं स्तुवाहि वीरं वेदि वेदि मा जामि मीवीरमुया शर्मानम् ।

होतृपदं हरितं विरूपयं निष्का एते यजमानस्य लोके ॥११॥ [६।९]

॥१००॥ अग्निः—अपल ॥ देवता—हु, अग्न्योक्ताः ॥ छन्दाः—१ यजुष्यम् ॥

पुर्यावर्ते हुःप्यज्याद् प्रापात् स्पज्यादभूत्याः ।

प्रज्ञाहमन्तरं कण्वे मरु स्वामेमुक्ताः शुचिः ॥११॥ [६।१०]

॥१०१॥ अग्निः—अपल ॥ देवता—हु, अग्न्योक्ताः ॥ छन्दाः—१ यजुष्यम् ॥

यद् स्पन्ते अक्षमश्रामि न प्रातरधिगुम्यते ।

सर्पं तदेस्तु मे शिषं नहि तद् दृश्यते दिवा ॥११॥ [६।११]

॥१०२॥ अग्निः—अपलो ॥ देवता—अपलो, अग्न्योक्ताः ॥ छन्दाः—१ विष्टम्, अग्न्योक्ताः ॥

जमुस्करम् धावापृथिवीम्यामन्तरिक्षाय नृत्यते ।

मेघाम्भूधैरितपुम् मा मा हिंसिपुरीसुराः ॥११॥ [६।१२]

॥१०३॥ अग्निः—अपल ॥ देवता—अपलो ॥ छन्दाः—१ विष्टम् ॥

को नृस्या नो दुरोऽभ्युद्यत्स्य उज्येधति सुविद्यो वरुण इष्टम् ।

को यज्ञरामः क उ धृतिरामः को देवेषु बहुवे दीर्घमार्थः ॥११॥ [१०।१३]

॥१०४॥ अग्निः—अपल ॥ देवता—अपलो ॥ छन्दाः—१ विष्टम् ॥

कः शर्वे धेतुं वरुणेन दुत्तमर्षवर्षे मुदुषां नित्यवत्साम् ।

एरुस्वर्गेना सुख्यं लेपाणो र्यायाम् लज्जः कल्पयाति ॥११॥ [१०।१४]

॥१०५॥ अग्निः—अपलो ॥ देवता—अपलो ॥ छन्दाः—१ यजुष्यम् ॥

अपृकामन् पीरिपाद् पृथानो दीर्घं वचः ।

प्रवीतीत्यारत्तस्व सिंसिभिः ससिभिः सह ॥११॥ [१०।१५]

॥१०६॥ अविः—अथर्व ॥ देवता—आयवेष्टा, वरुणरथ ॥ अन्तः—१ बृहदीयर्वा त्रिदृष्ट ॥

यदस्मिन्ति चक्षुषं किं विदम उपारिष चरंये जातवेदः ।

ततः पाद्वि त्वं नः प्रचेतः शुभे सार्विभ्यो असृष्टत्वमस्तु नः

॥१॥ [१०।४]

॥१०७॥ अविः—मनुः ॥ देवता—सूर्यः, आपरथ, ॥ अन्तः—१ अशुष्टुष्ट ॥

एवं द्विस्तारयन्ति सप्त सूर्यस्य रश्मयः ।

आपः समुद्रिया धारास्तास्ते शास्यप्रसिस्तसन्

॥१॥ [१०।५]

॥१०८॥ अविः—मनुः ॥ देवता—अग्निः ॥ अन्तः—१ बृहदीयर्वा त्रिदृष्ट, २ त्रिदृष्ट ॥

यो नस्तपद् दिप्सति यो न आविः स्यो विद्वानरणो वा नो अये ।

प्रतीक्ष्येत्परंणी द्रत्यती तान् मैषामग्ने वाहर्तुं घृन्मो अर्पयम्

॥१॥

यो नः मुतास्त्राप्रतो धामिदासाह तिष्ठतो वा चरतो ज्ञातवेदः ।

विश्वानरेषां सुधुजां सनोपास्तान् प्रवीक्ष्यो निर्दिह जातवेदः

॥२॥ [१०।६]

॥१०९॥ अविः—आयवेष्टा ॥ देवता—आयवेष्टावो अग्नेयः ॥ अन्तः—१ विश्वद्वारस्यासृष्टावो

१, २, ३ त्रिदृष्ट, ४, ५ अशुष्टुष्ट ॥

इदमुप्रायं बभूवे नमो यो अवेष्टुं सन्धुषी ।

घृतेन कलिं शिषामि स नो वृडातीक्ष्ये

॥१॥

घृतसंस्तुराभ्यो बहु स्पर्शमे पांघनलोभ्यः सिकेता अपथं ।

यपान्नामं इव्यदाति जुषाणां मदन्ति देवा वृम्यानि इव्या

॥२॥

अप्सरसाः सघुमादं मदन्ति इविर्धानमन्तरा ह्यपि च ।

ता मे वस्तीं सं सृजन्तु घृतेन सपथं मे कित्तवं रन्धयन्तु

॥३॥

आदिनयं प्रतिदीक्षं घृतेनार्षो अग्निं धार ।

बुधमिवाशान्धो जदि यो अस्मन् प्रतिदीव्यति

॥४॥

यो नो घृते धनमिदं चक्रा यो अवाणां म्लानं शेषं च ।

ता नो देवो इविदिदं जुषाणो मन्धुर्वेदिः सघुमादं मदेय

॥५॥

संवस्यु इति यो नामधेर्ममृषरया संधुष्टो हर्षाः ।

तेभ्यो ये इन्दवो इविषां विधेम वपं स्वासु पतयो स्यीषाम्

॥६॥

देवान् यक्षप्रियो हुवे ब्रह्मचर्यं यद्विधिम् ।
अदानं यद् नृभनालमे वे नो मृदस्वीयौ

॥७॥ [१०।७]

॥११०॥ अग्नि—यज्ञ ॥ देवता—इन्द्राग्नी ॥ अन्व—१ गायत्री, २ विश्वसू, ३ यजुषसू ॥

अग्नं इन्द्रं च द्राष्टुं हवो वृत्राण्यप्रति । तृमा हि वृत्रहन्तमा

॥१॥

शान्शामजयन्त्यस्यैष एव यावत्तस्यतुर्मूर्धनानि विश्वा ।

प्रक्षेपणीं वृषेणा यज्ञेवाह अग्निमिन्द्रं वृत्रहणां हुवेभ्यम्

॥२॥

उप स्वा देवो अग्रमीषमसेन वृहस्पतिः ।

इन्द्रं गीर्भिर्न आ विंशु वर्जमाजय तुम्वते

॥३॥ [१०।८]

॥१११॥ अग्नि—यज्ञ ॥ देवता—वृषभः ॥ अन्व—१ यजुषसू, २ विश्वसू, ३ यजुषसू ॥

इन्द्रस्य कुक्षिरासि सोमधाने आत्मा देवानामुत मर्तुषाणाम्

॥ प्रजा जेनय वास्त आसु या अन्यत्रेह तास्ते रमन्ताम्

॥१॥ [१०।९]

॥११२॥ अग्नि—यज्ञ ॥ देवता—वायुः ॥ अन्व—१ विश्वसू, २ यजुषसू, ३ यजुषसू ॥

शुष्मन्तीं चावोष्टिषी अन्तिसुम्ने मरिषवे ।

आपः सुत स्रष्टुवर्देवीस्ता नो हन्त्वन्त्वंरेतः

॥१॥

मुच्यन्ते मा शपुष्याद्वेदो भस्वयादुत ।

अपौ पुमस्य परवीणाव विश्वमाह देवकिन्निपात्

॥२॥ [१०।१०]

॥११३॥ अग्नि—यज्ञः ॥ देवता—वृषभः ॥ अन्व—१ विश्वसू, २ यजुषसू, ३ यजुषसू ॥

सर्दिके तृष्टयन्दन उदुम्बं निक्षिप्य वृष्टिके । यथा कृतद्विष्टासोऽभ्युषीं शोषायते

॥१॥

तुष्टामि वृष्टिफा विषा निपातनमग्नि । परिवृष्टा यथासत्सृष्टमस्य वृष्टोर्ब

॥२॥ [१०।११]

॥११४॥ अग्नि—यज्ञः ॥ देवता—अग्नीषोमी ॥ अन्व—१, २ यजुषसू ॥

आ ते ददे वृषगाभ्य आ वेजं हर्दयाव ददे ।

आ ते सुलंस्य संकोशात् सर्वं ते वर्धे आ ददे

॥१॥

प्रेवो यन्तु व्याप्यः प्रातुष्याः प्रो अग्नोस्तयाः ।

यमी रेखिबनीर्न्तु सोमो हन्त दुस्स्पृतीः

॥२॥ [१०।१२]

॥११४॥ अविः—अथर्वाङ्गितः ॥ देवता—सविता, जातवेदाः ॥ मन्त्रः—१, ४ अथर्वसूक् २, ३ अथर्वसूक् ॥

अ पतेतः पापि लक्ष्मि नरयेतः प्राहृतः पत ।

अयस्मयैतांशेन द्विपते त्वा संजामसि ॥११॥

या सा लक्ष्मीः पतयात्प्राहृतमिच्छन्तु धर्मेण वृत्तम् ।

अन्यथास्मत् संवितस्त्रामितो धा द्विरेयदहस्तो यस्तु नो रराणः ॥१२॥

एकैरात्तं लक्ष्म्योर्ध्वं मर्येस्य सात्तं तन्वाज्जुसोऽर्ध्वं आताः ।

तासां पार्थिव निरित्तः अ हिंस्यः शिवा अस्मभ्यं जातवेदो नि यच्छ ॥१३॥

पुता एता व्याकरं खिले या विहिता इव ।

रमन्तां पुषपां लक्ष्मीयोः प्रावीस्ता अनीनशम् ॥१४॥ [१०।१३]

॥११६॥ अविः—अथर्वाङ्गितः ॥ देवता—अध्वना (१, अध्वः) ॥ मन्त्रः— १ एतरेष्विण्, २ द्विनोऽऽन्यद्विण्, (१ अथर्वविण्) एकाग्रतान्त्र ॥

नमो कुराम् उपयेताय चोदनाय १ धुमधे १ नमः शीतार्य पूर्वकासकुर्यने ॥११॥

यो अन्वेष्टुर्हमपुष्टुम्येतीमं मयहर्कमुम्भे त्यवतः ॥१२॥ [१०।१४]

॥११७॥ अविः—अथर्वाङ्गितः ॥ देवता—अध्वः ॥ मन्त्रः— १ अन्वेष्टुर्हमपुष्टुम्येतीमं

आ मुन्त्रैरिष्टु हरिमिर्मादि मपूरैरोममिः ।

सा त्वा के चिद् वि यमन् मि न प्राशिनोऽन्ति धर्मेव तौ ईहि ॥१॥ [१०।१५]

॥११८॥ अविः—अथर्वाङ्गितः ॥ देवता—सोमः, वरुणः, देवम १ ॥ मन्त्रः— १ अथर्वसूक् ॥

ममीयि ते यमैवा आदयामि सोमस्तवा राजासुतेनानु वस्ताम् ।

तुरोर्वेयो धरुणस्ते कथोभु जयन्तं त्वास्तु देवा मन्दन्तु ॥१॥ [१०।१६]

॥ इति सप्तमं काण्डं समाप्तम् ॥

अथाष्टमं काराडम्

॥१॥ कवि—महा । देवता—शिवः । छन्दः—१ गुरुगुहती त्रिष्टुप् । २, ३, १०—२१ अनुष्टुप् । ४, ६, १२, १६ मत्तपञ्चक, २, ४, १०, ११ त्रिष्टुप्, ७ त्रिदशविद्यापञ्चमी, ८ विराट् पञ्चा गुरुती, १२ पञ्चपदा लगती; १३ त्रिपद भुक्तिमार्गश्रुती, १४ द्विपदा साम्नी भुक्तिगुहती ॥

अन्तर्नाथ मृत्युदे नमः प्राणा अंशाना इह ते रमन्ताम् ।
 इहायमस्तु पुरुषः सहासुना सूर्यस्य भागे अमृतस्य लोके ॥१॥
 उदैनं भगौ अग्रमीद्वेनं सोमौ अंगुमान् । उदैनं मरुतौ देवा उदिन्द्राग्नी स्युस्तपे ॥२॥

इह तेऽर्शुर्हि प्राण इहार्शुर्हि ते मनः ।
उतु त्वा निर्मत्स्याः पातोभ्यो दैव्या वाचा श्रममसि ॥३॥

उत् क्रामातः पुरुष मायं पत्या द्रुत्योः पद्बीशमवमुच्चमानः ।
मा विहृत्या अस्मास्त्रोफदयोः क्षयस्य संतप्तोः ॥४॥

तुभ्यं वार्तः पयसां मासुरिच्छा तुभ्यं वर्षन्त्वमुक्तान्यपः ।
 क्षयिस्ते तन्वेहं शं संपाति स्वां मृस्यदीपतां मा प्र मेष्टः ॥५॥

उद्यानं ते पुरुषं नादयमानं जीवाहं ते दधत्यति कशोमि । ॥६॥
आ हि रोद्रेमममृतं सुखं रयमय निर्विर्विदधमा बधति

मा ते मनस्तत्र गान्मा त्रिरो भूमा जीवेभ्यः प्र गतो बानु गाः पितृन् ।
निर्धे देवा अभि रक्षन्तु त्वेह ॥७॥

भा ग॒ताना॒मा द॑र्शयि॒या ये न॑र्पन्ति प॒राव॑र्तम् ।
 आ रै॒ह तर्भ॑सो ज्योति॒रि॒क्षा ते ह॑स्तौ रमाप॒दे ॥८॥

रयामधे त्वा मा शुचलेश्वरेष्विती यमस्य यो पश्चिमुखी मानी ।
अथोदेहि मा वि दीप्यो जायं त्रिभुः परादमनाः ॥६॥

मेते पन्थामनु गा श्रीध एष येन पूवे जेयध सं प्रवीणि ।
समे एतत् पुरुष भा प्र पत्न्या भूय परस्ताद्वर्यं ते अर्वाक् ॥

॥३०॥ { ३ }

रक्षन्तु त्वाप्रयो ये अस्त्वन्ता रक्षन्तु त्वा मनुष्यार्व यमिन्वते ।

वैश्वानरो रक्षतु जावर्षेदा दिव्यस्त्वा मा प्र धाम विद्यतां सुह ॥११॥

मा स्वां प्रध्यादमि मंस्तरात् संकशुकाचर ।

रक्षन्तु त्वा यौ रक्षन्तु पृथिवी सूर्यश्च त्वा रक्षतां चन्द्रमाश्च । अन्तरिक्षं रक्षतु देवदेवताः ॥१२॥

धोषश्च त्वा प्रतीपोषश्च रक्षतामस्यग्रश्च स्वानचक्राण्यश्च रक्षताम् ।

गोपायंश्च त्वा जाश्विश्च रक्षताम् ॥१३॥

ते स्वां रक्षन्तु ते स्वां गोपायन्तु तेभ्यो नमस्तेभ्यः स्वाहा ॥१४॥

जीवेभ्यस्त्वा सुष्टुर्दे पापुस्त्रिंशो धाता यधातु सविता याम्यमाणः ।

मा स्वां प्राणो पलं हासुदमुं तेऽग्रे हयामसि ॥१५॥

मा स्वां जुम्मः संहेतुर्मा तमो विदुग्मा जिह्वा पुहिः श्रमयुः कुया स्वाः ।

उत् स्वादिस्वा परस्यो भरुन्तुदिन्द्रासी स्वस्तये ॥१६॥

उत् त्वा धीरुत् प्रयिष्युत् भुजार्पन्तिस्त्रामीत् । उत् स्वां मुत्सोरोर्यधुयः सोर्मराशीरवीपस्व ॥१७॥

अयं देवा इहैवास्तव्यं माह्वत्रं गावितः । इमे सुहस्रवीर्येण वृत्सोक्तं परयावसि ॥१८॥

उत् स्वां मुत्सोरोपीवर्ं सं धमन्तु यघोघतः । मा स्वां व्यस्तकेरयोर्दे मा स्वां पुरुदो रदन् ॥१९॥

आहोर्पमविदं त्वा पुनरागाः पुनर्ययः । सर्वोऽग्रे तयं ते यक्षुः सर्वपायुश्च तेऽविदम् ॥२०॥

व्यपात् तु ययोतिरभूदप त्वत् तमो अकमीत् ।

अप त्वन्मुसुं निर्मर्तिमप यक्मं नि दध्यसि ॥२१॥ [२][११]

॥२॥ अग्नि.—महा ॥ देवता.—आयुः ॥ कन्ध—१, २, ७ अग्निर्द जिह्व १, २६ धास्तरावर्षिकः ४ मस्तारवर्षिकः

६, १०, १६, १८, २०, २३-२६, २७ मनुष्य १, १६ कश्चा यत्कि, ८ सुरस्तामबोतिमती पण्ये,

६ यघवदा जगती, ११, निहायपदिकः १२, २२, २८ पुरस्तात् गृहती, १३ जिह्व १)

१४ पदपदा जगती, १७ त्रिपावत्पद १, १६ उपविष्टत् पदवी, २३ सप्तः पदति ४

आ रमस्योमामसुर्वस्य रतुष्टिमर्चिषामाना ऊरुदस्तिस्व ते ।

अर्हं तु आयुः पुनरा रमामि रजुस्तमो मोषं ग्वा मा प्र मेधाः ॥२१॥

जीवतां ययोतिरभ्येष्टार्वा त्वा हरामि अतशारदाय ।

अरुमुन्वन् मृत्युपाशानशक्तिं द्रापीम् आशुः अतुरं तं दधामि ॥२२॥

वातात् ते प्राणमविदं सूर्यश्चक्षुरहं तयं ।

यत् ते मनुस्त्वमि तप धारयामि सं विस्वाहूर्वेदं जिह्वयालपन् ॥२३॥

श्राणेन त्वा द्विपदां चतुष्पदामधिभिर्व जातमग्निं सं धामसि ।

नमस्ते मृत्यो चक्षुषि नमः प्राणायं वेङ्गसम् ॥४॥

अयं जीवतु मा मृत्युं सं समीरयामसि । कृणोम्यस्मे भेषजं मृत्यो मा धुर्वं वधीः ॥५॥

जीउलां मधारिषां जीवन्तीमोषधामिदम् ।

श्रायमाणो सहमानो सहस्रतीमिह हुवेऽस्मा अरिष्टतावये ॥६॥

अधि इति मा रमथाः मुनेमं तृये सन्तसर्वहावा इरास्तु ।

मजोवायीं मुहत्तं शर्मं यच्छतमपसिभ्यं द्रुतिं धंतामस्युः ॥७॥

अस्मि मृत्यो अपि ब्रह्मं देयस्त्रोदितोऽवमेतु ।

अरिष्टः सर्वाङ्गः सुधुवृत्तां श्रुतहोषन आत्मना भुजं परमुवाग् ॥८॥

देवानां हेतिः परि त्वा दृणक्त पारवाग्निं स्वा रजस्तु उत स्वां मुस्योरपीपरम् ।

आरादग्निं कृष्यादं निष्करंभ्योऽरतो ते परिधिं देयसि ॥९॥

यत् ते निपानं रजसं मृत्यो अवनयुर्ध्वयि ।

पुप इमं तस्माद् रवंष्टो प्रताप्ते धर्मं कृण्वसि ॥१०॥ {३}

कृणोमि ते प्राणायानो अरां मुत्सुं दीर्घमस्युः स्तुति ।

वैवस्वतेन प्रहिताम् यमदूतांभृतोऽयं सेधामि सर्वान् ॥११॥

आरादसति निर्व्यंति परो आहिं कृष्यादः विशाधान् ।

रक्षो यद् सर्वं दुर्मूर्तं तद् तमं इषामं हन्मसि ॥१२॥

अपेष्टं प्राणममृतादायुष्यतो बन्धे जातवदसः ।

यथा न रिप्या अमृतः सुजससुस्तत् ते कृणोमि तद् दे सर्मभ्यताम् ॥१३॥

शिवे ते स्वां धानार्णविशि अमंताये अमिधियौ ।

शं वे धर्म आ संपत्तु शं चातो वातु ते दूदे ।

शिवो अग्निं धरन्तु त्वापौ दिव्याः पर्यस्वतीः ॥१४॥

शिवोऽस्ते सन्त्योषधम् उत रोगार्णमधरस्या उचैरां द्रुयिवीमग्नि ।

तत्र रगदित्पौ रचतां धर्पोचन्द्रमसोऽग्ना ॥१५॥

यत् ते वासः परियान् या नीमि कृणुवे त्वम् ।

शिवं ते सन्वेष्टुं तद् कृण्वः संस्पयोऽदूतयामस्तु ते ॥१६॥

यत् धुरोर्णं मर्चयतां सुतेनगा यन्ता वपसि केसरमुष्टु । शर्मं हस्वं मा न आयुः प्रमोषीम ॥१७॥

शिवो ते स्तां ब्रौह्मिष्यार्वल्लासावदोषधी । एतौ यस्मिं वि वक्षिते एतौ मुञ्चतो अंहसः ॥१८॥
 यदुदनासि यस्मिंरसि धान्यैः कृम्याः पर्यः । यदाद्यैः यदनाद्यं तथै ते अन्नमविषं कृणोमि ॥१९॥
 अहं च त्वा रात्रये चोमाम्यो परि दक्षति । अरात्रयेभ्यो निपुस्तुम्यं दुर्म मे परि रक्षत ॥२०॥ { ४ }
 शतं तेऽयुर्वं हायनान् द्वे युगे वीलिं चत्वारिं कथयः ।
 इन्द्राग्नी विषं देवास्तेऽस्तु मन्यन्तमईषीयमानाः ॥२१॥
 मारुतैः स्वा हेमन्तायं वसुन्तायं ग्रीष्माय परि दक्षति ।
 वर्षाणि तुम्यं स्योनानि येषु यथैन्त ओषधीः ॥२२॥
 मृत्युरीशो द्विपदं मृत्युरीशो चतुष्पदाय । तस्मात् त्वां मृत्योर्गोपितेऽहंरामि स मा विमेः ॥२३॥
 सोऽस्मिन् न संरिष्यसि न संरिष्यसि मा विमेः । न वै तत्र त्रियन्ते नां यन्त्यधुमं तमः ॥२४॥
 सद्यै वै तत्र जीयति गौरश्वाः पुर्ण्याः पशुः । यत्रेदं ब्रह्मं निवर्तं परिधिर्जीवनाय यम् ॥२५॥
 परि त्वा पातु समानेभ्योऽभिचारान् सवन्धुभ्यः ।
 अमन्त्रिमन्त्राभ्युतौऽजिजीवो मा तैः हसिषुमन्तुः शरीरम् ॥२६॥
 ये मूरयधु पक्षरातुं या नाश्रु अवेतितायाः । मुञ्चन्तु सस्मात् त्वां देवा अवेर्द्विभानुरादधि ॥२७॥
 अग्नेः शरीरमसि पारयिष्यु रंछोद्वाहिं सपत्न्या ।
 अयोऽन्ममिषातानः पूतदुर्गन्धं मेपुजम् ॥२८॥ { ५ } { १२ }
 ॥३॥ अविः—आतन ॥ देवता—अग्निः ॥ इन्द्रा—१-६, ८-१३, १३, १६, १८-२०, २४ विष्णु १, ७, १६,
 १७, १८, १७, २१ शुरिम् विष्णु १, २२, २३ अश्वि १, २२ इन्द्राग्नौ वसन्ती, २४ याग्यी ॥
 रंछोद्वाहिं अजिनमा जिघमि मित्रं प्रथिगृह्यं यामि शर्म ।
 शिशानो अग्निः ऋतुभिः समिद्धः स नो दिष्टा स विषः पातु नष्टम् ॥३॥
 अयोर्दंष्ट्रो अविषा यातुषानानुर्वं स्पृश जातवेदः समिद्धः ।
 आ जिह्वा मूर्देवान् रश्मयः क्रम्यादीं वृष्ट्यापि धत्स्वास्तम् ॥३॥
 उभोर्मया विहृषं घेहि दंष्ट्रं हिंस्रः शिशानोऽज्वरं परं च ।
 उतान्तरिषि परि यागान्ते अग्नेः स वैद्यमि यन्तुषानान् ॥३॥
 अग्ने त्वच्च यातुषान्तेभ्यः शिषि हिंसायानिर्दंष्टा इन्वेनम् ।
 प्र पवांणि जातवेदः गृणीहि क्रम्यात् कविष्युर्हि विनोत्वेनम् ॥४॥
 यत्रेदानीं पर्यसि जातवेदसि हन्तमग्नं हुत वा चरन्तम् ।
 उतान्तरिषि पतन्ते यातुषान्ते वपस्ता विष्य शर्वा शिशानः ॥५॥

- यदेतिर्युः सुनर्ममानो अग्रे वाचा श्रुत्यां कश्चनमिदिदानः ।
तामिनिष्य हृदये यातुधानान् प्रवीचो वाहन् प्रति मदम्पेयाम् ॥६॥
- उत्तरांघ्यान्स्पृष्टादि जातयेद उत्तरमाणां ऋषिभिर्वातुधानान् ।
अग्ने पूर्वो नि जहि शोशुचान् आमादुः स्त्रिष्टुःस्त्वर्षदन्त्येनीः ॥७॥
- इह प्र श्रुहि यत्तमः सो अग्ने यातुधानो य इदं कृणोति ।
तमा रंभस्य तमिषां यथिष्ठ नृषर्षस्तुषष्ठुषे रण्वयेनष ॥८॥
- तीचलोनाने चक्षुषा रच धर्षं श्रान्धं पर्युग्यः प्र ख्यं प्रचेतः ।
त्रिंस् रक्षोस्पभि शोशुचान् मा त्वा दमन् यातुधानां वृचचः ॥९॥
- नृपक्षा रक्षः परं पश्य त्रिषु तस्य प्रीणि प्रति मृषीधरा ।
तस्यभि पृष्टीररेता मृषीहि नेषा मूलं यातुधानस्य वृष ॥१०॥ { ९ }
- प्रियांतुधानः प्रसिद्धिं त एतुर्तं यो अग्ने अर्चसेन हन्ति ।
तमर्चिषो स्कूर्जयन्मातयेदः समचर्मेन वृणते नि धुंरधि ॥११॥
- यदमे अघ्र मेधुना शर्षातो यद् वाचस्तुष्टं जनयन्त रेभाः ।
मुन्योर्भनसः श्रुत्यां चार्पते या तपां विष्य हृदये यातुधानान् ॥१२॥
- परां मृषीहि तर्षता यातुधानान् पराग्ने रक्षो हरेता मृषीहि ।
परार्चिषा मूर्देवान्वाचीहि परास्तुष्टः शोशुचतः मृषीहि ॥१३॥
- पशुघ देवा वृजिनं वृणन्तु प्रत्यर्गेन श्रुषां बन्तु वृष्टाः ।
वाचास्तैनं शर्षं श्रव्यन्तु मर्मन् विष्वस्वेतु प्रसिद्धिं यातुधानः ॥१४॥
- यः पौरुषेयेषा वृषिषां समदक्षो यो अश्व्येन पशुनां यातुधानः ।
यो अघ्न्याया मरति धीरमेमे तेषां श्रीर्षणि हस्तर्षिं वृष ॥१५॥
- विपं गवां यातुधानां गरन्ताया वृषन्तामर्दितये दुस्वाः ।
पेरैवान् डेयः संक्षिता र्ददातु परां भ्रातृमोर्षधीनां जयन्ताम् ॥१६॥
- शंभुस्तरीणं परं त्रिषीषास्तस्य शार्शद् यातुधानो वृचचः ।
प्रीपुषममे यत्तमस्तुष्टपरात् तं प्रत्यर्षमृषिषां विष्य मर्षेणि ॥१७॥
- सुनादमे वृणसि यातुधानान् न त्वा रथांसि घृतनस्यु निग्युः
सुहर्म्युगन्तुं दह पन्थादो गा तं देत्या वृचत देव्यायाः ॥१८॥

त्वं नो अये अधरादुदुहस्तं पश्चादुद रेधा पुरस्तात् ।

प्रति त्वे तं अजरासुस्तर्षिष्ठा अपर्शसुं योर्ध्वचो दहन्तु ॥१६॥

पश्चात् पुरस्तादधरादुदोत्तरान् कविः काव्येन परि वाञ्छते ।

सखा सखायमनरो जस्मिणे अये सती अर्धस्पर्शस्त्वं नः ॥२०॥[७]

सर्दशे चक्षुः प्रति घेदि रेये शेषारुजो येन पर्यसि यातुधानान् ।

अधर्वयज्ज्योतिषा देव्येन सुस्यं ध्वेन्तमचितं न्योऽप ॥२१॥

परि त्वाग्रे पूरं न्यं विप्रं सवस्य धीमहि । पुषद्वर्धे दिवेर्दिवे इन्तारं भक्षुरारवः ॥२२॥

विषेक्षं भक्षुरारवः प्रति रम रुचसो जहि । अये त्तिमेन श्रोचिषा तर्पुषामिनुर्विभिः ॥२३॥

वि ज्योतिषा बृहता भात्पक्षिराविर्विस्वांनि कृणुते महिषा ।

मर्दिपीर्मायाः सवते दुरेयाः शिशीति मृगो रक्षोभ्यो विनिचर्चं ॥२४॥

ये ते मृगो अजरं जातयेदस्तिग्मर्होषी ब्रह्मसंशिते ।

साम्यां दुर्हर्दिषाभिदासंत्वं किमीदिनं प्रत्यप्यन्मर्षिषा जातयेदो वि निचर्च ॥२५॥

अपी रक्षसि सेधसि शुक्रयोधिर्नस्यैः । शुचिः पायक ईदपः ॥२६॥[८][२१

॥४॥ पक्षिः—आतमा ॥ देवताः—अधरादुदोत्तरादयो मन्त्रोक्ताः ॥ कल्पः—१-७, १६, १८, २१ जगतीः ॥-१४,

१६, १७, १८, २१, २२ लिट्पृ, २०, २३ सुविट्पृ, २४ यजुष्वपृ ५

इन्द्रासोमा तर्पतं रक्षं दुग्न्तुं न्यर्षयतं वृषणा तमोवृधः ।

परां मृषीतमचित्तो न्योऽपतं इतं नुदेयां नि शिशीतमस्त्रिषाः ॥१॥

इन्द्रासोमा समपर्शसमुत्पर्षं तर्पयस्त पुरुषिर्मा ईष ।

अस्त्रिषे पत्न्यादे घोरचक्षसे द्वेषो चक्षमनयाय किमीदिनं ॥२॥

इन्द्रासोमा दुष्कृती बने अन्तरंतासभ्यो तर्षसि प्र विध्यतम् ।

यतो नैरां पुनरेकश्चनोदम् तद् वामस्तु सहसि मय्युमच्छवः ॥३॥

इन्द्रासोमा वर्तयतं दिवो वधं सं पृथिव्या अपर्शसाय तर्द्वयम् ।

उत् सवतं स्वयं पर्वतेभ्यो येन रक्षो यातुधानं निजूर्वेषः ॥४॥

इन्द्रासोमा धूर्तपतं दिवस्पर्षमित्रोभिर्पुत्रमर्यहन्मयिः ।

तर्पुर्वधेमिरजरेभिरास्त्रिणो नि पशोनि विष्यतं यन्तु निस्वरम् ॥५॥

इन्द्रासोमा परि वां भूत विचतं इयं प्रतिः कृत्यायैव वाजिनां ।

पां वां होत्रं परिदिनोभि मेघयेमा ब्रह्माणि नृपती इय जिन्वयम् ॥६॥

- यत्तेरिषुः संनर्ममानो अग्रे वाचा श्रुत्वा अक्षानिभिर्दिहानः ।
 तामिर्विष्य दृढये यातुधानान् प्रतीचो बाहून् प्रति मरुग्येषाम् ॥६॥
- उत्तरान्धानस्त्वृणुहि जातवेद उत्तारं माशौ च्छटिर्मियातुधानान् ।
 अग्ने पूर्वो नि जहि शोशुधान आमादः चिक्कस्तर्पदन्तर्नेरीः ॥७॥
- इह प्र श्वेति यतमः सो अश्वे यातुधानो य इदं कुशोति ।
 तमा रमस्य सुमिथा यषिष्ठ जुषर्षतुषष्टुषि रन्धयेनश्च ॥८॥
- तीक्ष्णोनाग्ने चक्षुषा रथ यत्तं प्राप्स्यं यस्तुभ्यः प्र वाप्य प्रचेतः ।
 द्विस्तं रक्षोस्त्वमि शोष्टुषान् मा रथा दमन् यातुधानां नृचक्षः ॥९॥
- नृचक्षा रथः परं पश्य त्रिषु तस्य त्रीणि प्रति शृणीष्वग्रा ।
 तस्यमि पुष्टीरस्ता मृषीहि त्रेधा मूलं यातुधानस्य पृष्ठा ॥१०॥ {६}
- त्रिषीतुधाना प्रसितिं स एषूर्ध्व यो षग्ने अर्द्धतेन इन्ति ।
 तमर्षिषा स्कुर्मदेन्मातवेदः समचर्मेनं पृणुते नि युंश्चि ॥११॥
- यदप्रे अथ मिथुना शपातो यद् प्रापस्तुष्टं जनयेन्व देवाः ।
 मन्वोर्मेनतः शूरय्याह जायते या तपो विष्य दृढये यातुधानान् ॥१२॥
- परां शृणीति तपसा यातुधानान् पराग्ने रक्षो हस्ता शृणीहि ।
 परार्षिषा मूर्देयाच्छृणीहि परास्तुष्टः शोशुषतः शृणीहि ॥१३॥
- पराय देवा वृजिनं शृणुन्त प्रसर्गेन शपयां यन्त सृष्टाः ।
 यायास्तैर्न शरव ऋच्छन्तु मर्मन् विबस्वीतु प्रसिति यातुधानः ॥१४॥
- यः पीक्षेयेषां कृषिषां समद्रेषो यो अश्वेभ्यं पशूनां यातुधानः ।
 यो अष्टयाया मरुति क्षीरमेनं तेषां शीर्षाणि इरुतापि बुध ॥१५॥
- विपं गवां यातुधानां मरुत्ताया वृषन्तामर्दितये दुस्तेषां ।
 वैर्यान् देवाः संधिता दंदाहू परां भामघोर्षधीनां जयन्ताम् ॥१६॥
- सुंयस्सुरीयं परं कुक्षिर्गोपास्तस्य माशीद् यातुधानो नृचक्षः ।
 पीयूषमग्रे यतमस्तिहंप्तात् तं प्रत्यग्र्यर्षिषा विष्य मर्षेणि ॥१७॥
- सुनादमे ह्यसि यातुधानान् न त्वा रक्षांसि पृबन्तासु जिभ्युः
 समुमान्तु दद क्रन्वाहो मा तं देवा सुचत देव्यायाः ॥१८॥

एत उ स्ये पतयन्ति यथातथ इन्द्रं दिप्सन्ति दिप्सवोऽदोम्यम् ।

मिश्रिति शुक्रः पिशुनेभ्यो वृधं नूनं र्वजदशर्नि यातुमदम्यः ॥२०॥ {१}

इन्द्रो यातुनामभयत् परासुरो ईक्षिर्मर्षीनामभ्याऽविवांसिताम् ।

अभीष्टं शुक्रः परशुर्धया वनं पात्रैव सिन्दन्तत र्वतु र्वतः ॥२१॥

वल्कपतुं शुगुलकपातं जहि थापातुमुत कोकपातुम् ।

सुपर्णयातुमुत गृध्रयातुं दुषदेव प्र र्वशु र्वच इन्द्र ॥२२॥

मा नो रवो अयि नद यातुमावदपोच्छन्तु मिथुना ये किंमोदिनः ।

वृथिधी नः पार्थिवात् यास्वईस्रोऽन्तर्धिं दिव्याम् पात्वस्मान् ॥२३॥

इन्द्रं जहि पुमोतं यातुपार्जमुत धियै मायया मापादानाम् ।

विधीधातो मूर्देवा ष्टदन्तु मा ते र्वशन्स्वयमुधरन्तम् ॥२४॥

प्रति चक्षु वि चक्षेत्रन्न सोम जातुतम् । रवोभ्यो वृधर्मस्पतमशर्नि यातुमदम्यः ॥२५॥ {११} [२२]

॥५॥ अयिः—शुक्रः ॥ देवताः—मन्त्रोक्तः ॥ उक्तः—१, ६ उपरिहाद् सुहृदी, २ त्रिपदा विराद् वापरी, ३ सुविष् वापरी, ४, १२, १३, १४—१८ अक्षुपद्, १९ सुविष् संस्तमपक्षिः, २०, २१ अक्षुमममवपुष्, २२ उपरिहाद् सुहृदी, २३ अक्षुमममवपुष्, २४ उपरिहाद् सुहृदी, २५ अक्षुमममवपुष्, २६ उपरिहाद् सुहृदी, २७ अक्षुमममवपुष्, २८ उपरिहाद् सुहृदी, २९ अक्षुमममवपुष्, ३० अक्षुमममवपुष्, ३१ अक्षुमममवपुष्, ३२ अक्षुमममवपुष्, ३३ अक्षुमममवपुष्, ३४ अक्षुमममवपुष्, ३५ अक्षुमममवपुष्, ३६ अक्षुमममवपुष्, ३७ अक्षुमममवपुष्, ३८ अक्षुमममवपुष्, ३९ अक्षुमममवपुष्, ४० अक्षुमममवपुष्, ४१ अक्षुमममवपुष्, ४२ अक्षुमममवपुष्, ४३ अक्षुमममवपुष्, ४४ अक्षुमममवपुष्, ४५ अक्षुमममवपुष्, ४६ अक्षुमममवपुष्, ४७ अक्षुमममवपुष्, ४८ अक्षुमममवपुष्, ४९ अक्षुमममवपुष्, ५० अक्षुमममवपुष्, ५१ अक्षुमममवपुष्, ५२ अक्षुमममवपुष्, ५३ अक्षुमममवपुष्, ५४ अक्षुमममवपुष्, ५५ अक्षुमममवपुष्, ५६ अक्षुमममवपुष्, ५७ अक्षुमममवपुष्, ५८ अक्षुमममवपुष्, ५९ अक्षुमममवपुष्, ६० अक्षुमममवपुष्, ६१ अक्षुमममवपुष्, ६२ अक्षुमममवपुष्, ६३ अक्षुमममवपुष्, ६४ अक्षुमममवपुष्, ६५ अक्षुमममवपुष्, ६६ अक्षुमममवपुष्, ६७ अक्षुमममवपुष्, ६८ अक्षुमममवपुष्, ६९ अक्षुमममवपुष्, ७० अक्षुमममवपुष्, ७१ अक्षुमममवपुष्, ७२ अक्षुमममवपुष्, ७३ अक्षुमममवपुष्, ७४ अक्षुमममवपुष्, ७५ अक्षुमममवपुष्, ७६ अक्षुमममवपुष्, ७७ अक्षुमममवपुष्, ७८ अक्षुमममवपुष्, ७९ अक्षुमममवपुष्, ८० अक्षुमममवपुष्, ८१ अक्षुमममवपुष्, ८२ अक्षुमममवपुष्, ८३ अक्षुमममवपुष्, ८४ अक्षुमममवपुष्, ८५ अक्षुमममवपुष्, ८६ अक्षुमममवपुष्, ८७ अक्षुमममवपुष्, ८८ अक्षुमममवपुष्, ८९ अक्षुमममवपुष्, ९० अक्षुमममवपुष्, ९१ अक्षुमममवपुष्, ९२ अक्षुमममवपुष्, ९३ अक्षुमममवपुष्, ९४ अक्षुमममवपुष्, ९५ अक्षुमममवपुष्, ९६ अक्षुमममवपुष्, ९७ अक्षुमममवपुष्, ९८ अक्षुमममवपुष्, ९९ अक्षुमममवपुष्, १०० अक्षुमममवपुष् ॥

अयं प्रतिस्वरो मणिर्धरि धीरान् पथ्यते । धीर्यवान्स्वपत्नहा शूरवीरः परिपार्थः सुमङ्गलः ॥२॥

अयं मणिः संपत्नहा सुवीरः सदैवान् याजी सदैवान् उग्रः । प्रत्यक् कृत्य वृष्यमेति धीरः ॥२॥

अनेनेन्द्रो मणिर्ना वृत्रनहनेनास्तुगुन् पराभावयन्मनीषी ।

अनेनाजयत् धावाश्रयिणी उमे इमे अनेनाजयत् प्रदिश्वर्ततः ॥३॥

अयं स्त्रायतो मणिः प्रतीवर्तः प्रतिस्वराः ।

ओजस्वान् विमुधो वृषी सो अस्मान् पतु सव्यः ॥४॥

तदधिराहु तद् सोमं आहु वृहस्पतिः सन्निवा तदिन्द्रः ।

ते मे देवाः पुरोहिताः प्रतीचीः कृत्वाः प्रतिस्वरेरजन्तु ॥५॥

अन्तर्दधे धावाश्रयिणी उताहृत सव्यम् ।

ते मे देवाः पुरोहिताः प्रतीचीः कृत्वाः प्रतिस्वरेरजन्तु ॥६॥

ये स्त्रायत्सं मणिं जन्तु गर्भीणि कृषवते । सव्यं ॥ दिव्यमस्तु वि कृत्वा वापते वृषी ॥७॥

स्त्रायत्येन मणिं प्रदिश्वर्तः प्रतीपिणी । अजैव सव्यः पृथक् वि सव्यो हन्ति स्वतः ॥८॥

प्रति स्मरेयां तुजयन्निरेवेहं द्रुहो रचसीं मङ्गरावतः ।
इन्द्रासोमा दुष्कृते मा सुमं भूद् यो मा कदा निदमिदासति द्रुहः ॥७॥

यो मा पत्नैः मनसा चरन्तमभिनष्टे अर्हतेभिर्चोभिः ।
आर्य इव काशिनो संश्रमीता अश्वंस्तस्मात्त इन्द्र वृक्षा ॥८॥

ये पाकशंसं निदरन्त यवैर्ये वा भद्रं दुषयन्ति स्वधार्मिः ।
अर्ये वा तान् प्रददातु सोम आ वा दधातु निर्हतेरुपस्ये ॥९॥

यो नो रसं दिप्सति पिब्यो अग्ने अश्वानां गवां यस्तनूनाम् ।
रिपु स्तेन स्तेयुकृद् दध्मेतु नि व हवितां तन्वाहे तना च ॥१०॥[६]

पुरः सो अस्तु तन्वाहे तना च तिस्रः पृथिवीरवो अस्तु पिशाः ।
प्रति ह्यप्यतु यशो अस्व देवा यो मा दिवा दिप्यति यश्च नक्षत्रम् ॥११॥

सुविहानं चिक्वितुषे जनाय सञ्चासंश्च यचंसी पस्पृषाते ।
तयोर्धत्तु सस्यं यत्तुरजोपुस्तदितु सोमोऽगति हन्वपासंश्च ॥१२॥

न धा उ सोमो वृजिनं दिवोति न सुविर्धं मिथुषा धारयन्वव ।
हन्ति रवो इत्यासुद् यदन्तमुमाविन्दस्व्य प्रतिती शयाते ॥१३॥

यदि पादमर्हतेनो अस्मि मोर्य धा देवीं अर्चूरे अग्ने ।
किमुस्मभ्यं जातयेदो हृषीषे द्रोणयार्चस्ते निश्चयं संचन्ताम् ॥१४॥

अपा मरीत्य यदि फतुषानो अस्मि यदि वासुस्त्वपु पूरुषस ।
अन्ता स श्रीर्दशमिभिर्धूया यो मा भोषुं यातुधामेस्पाहे ॥१५॥

यो मापातु यातुधामेस्पाह यो वा रुषाः शुचिरस्मीत्पाहे ।
इन्द्रस्तं हन्तु महता पुत्रेण विष्वस्म जन्वोर्मुमस्पर्दीष्ट ॥१६॥

प्र या जिगोति खर्गलेन नक्षमर्षं द्रुहस्तन्वर् मृहपाता ।
यजमेनन्तमन् सा फदीष्ट शानाणो मन्तु रचसं उपन्दैः ॥१७॥

नि लिध्वष्यं मरुतो मिचिषाच्छतं ह्यमापतं रचसुः सं पिनष्टन ।
वयो ये भूत्वा पठयन्ति नक्षमिषे वा रिषो दधिरे द्वेने अर्चूरे ॥१८॥

प्र यंर्य दिवोऽग्रमानमिन्दु सोमेशितं मयवन्सं शिंशाधि ।
प्राज्ञे अपाह्वे अघणद्दृष्टोर्धमि अहि रचसुः पर्यतेन ॥१९॥

एत उ त्वे पतयन्ति अर्थावत् इन्द्रं दिप्सन्ति दिप्सथोऽर्धाम्यम् ।

शिशिति शुक्रः पिशुनेभ्यो वधं नूनं सृजदशनिं पातुमद्वयः ॥२०॥ [१]

इन्द्रो यातूनामभवत् पराशरो देविर्भशीनामम्याविवर्षिताम् ।

अपीदं शुक्रः परशुर्यया वत् पात्रेषु भिन्दन्तसुतं वत्तु रुघसः ॥२१॥

अल्कयातं शुशुलुर्कयातं जदि अयहासुत कोर्यातुम् ।

सुपुर्णपातुमुत गृध्रयातं रुघदेव प्र यंशु रघ इन्द्र ॥२२॥

मा नो रक्षो अग्नि नन्द यातुमावदपोच्छन्तु मिथुना ये किमीदिनः ।

पृथिवी नः पार्थिवात् शस्त्रैस्तेऽन्तारिचं दिव्यात् पतिवस्मान् ॥२३॥

इन्द्रं जदि पुर्वासं यातुघानसुत त्विषं मायया शशीदानाम् ।

विश्रीधातो मूर्देस धदन्तु मा ते देशुमर्धयमुचरन्तम् ॥२४॥

मतिं वच्य वि अच्येन्द्रंभ सोम जागृतम् । रक्षोभ्यो वधमस्यतमुशनिं यातुमद्वयः ॥२५॥ [११][२२]

॥२॥ अग्निः—शुक्रः ॥ देवता—मन्त्रोक्तः ॥ अर्धः—१, २ उपरिष्ठश्च दृष्टः, ३ विपदा विराट् मायवी, ४ अग्निः जगदी, ५, ११, १३, १४—१८ अजुष्टुर्, २ अग्निः संसारपक्षिः, ५, ७ अजुष्टुर्, ६ अरुक्तातिमग्री, १० अजुष्टुर्, ११ अग्निः पक्षिः, १२ अरुक्तातिमग्री, १३ अरुक्तातिमग्री, १४ अरुक्तातिमग्री, १५ अरुक्तातिमग्री, १६ अरुक्तातिमग्री, १७ अरुक्तातिमग्री, १८ अरुक्तातिमग्री, १९ अरुक्तातिमग्री, २० अरुक्तातिमग्री, २१ अरुक्तातिमग्री, २२ अरुक्तातिमग्री, २३ अरुक्तातिमग्री, २४ अरुक्तातिमग्री, २५ अरुक्तातिमग्री, २६ अरुक्तातिमग्री, २७ अरुक्तातिमग्री, २८ अरुक्तातिमग्री, २९ अरुक्तातिमग्री, ३० अरुक्तातिमग्री, ३१ अरुक्तातिमग्री, ३२ अरुक्तातिमग्री, ३३ अरुक्तातिमग्री, ३४ अरुक्तातिमग्री, ३५ अरुक्तातिमग्री, ३६ अरुक्तातिमग्री, ३७ अरुक्तातिमग्री, ३८ अरुक्तातिमग्री, ३९ अरुक्तातिमग्री, ४० अरुक्तातिमग्री, ४१ अरुक्तातिमग्री, ४२ अरुक्तातिमग्री, ४३ अरुक्तातिमग्री, ४४ अरुक्तातिमग्री, ४५ अरुक्तातिमग्री, ४६ अरुक्तातिमग्री, ४७ अरुक्तातिमग्री, ४८ अरुक्तातिमग्री, ४९ अरुक्तातिमग्री, ५० अरुक्तातिमग्री, ५१ अरुक्तातिमग्री, ५२ अरुक्तातिमग्री, ५३ अरुक्तातिमग्री, ५४ अरुक्तातिमग्री, ५५ अरुक्तातिमग्री, ५६ अरुक्तातिमग्री, ५७ अरुक्तातिमग्री, ५८ अरुक्तातिमग्री, ५९ अरुक्तातिमग्री, ६० अरुक्तातिमग्री, ६१ अरुक्तातिमग्री, ६२ अरुक्तातिमग्री, ६३ अरुक्तातिमग्री, ६४ अरुक्तातिमग्री, ६५ अरुक्तातिमग्री, ६६ अरुक्तातिमग्री, ६७ अरुक्तातिमग्री, ६८ अरुक्तातिमग्री, ६९ अरुक्तातिमग्री, ७० अरुक्तातिमग्री, ७१ अरुक्तातिमग्री, ७२ अरुक्तातिमग्री, ७३ अरुक्तातिमग्री, ७४ अरुक्तातिमग्री, ७५ अरुक्तातिमग्री, ७६ अरुक्तातिमग्री, ७७ अरुक्तातिमग्री, ७८ अरुक्तातिमग्री, ७९ अरुक्तातिमग्री, ८० अरुक्तातिमग्री, ८१ अरुक्तातिमग्री, ८२ अरुक्तातिमग्री, ८३ अरुक्तातिमग्री, ८४ अरुक्तातिमग्री, ८५ अरुक्तातिमग्री, ८६ अरुक्तातिमग्री, ८७ अरुक्तातिमग्री, ८८ अरुक्तातिमग्री, ८९ अरुक्तातिमग्री, ९० अरुक्तातिमग्री, ९१ अरुक्तातिमग्री, ९२ अरुक्तातिमग्री, ९३ अरुक्तातिमग्री, ९४ अरुक्तातिमग्री, ९५ अरुक्तातिमग्री, ९६ अरुक्तातिमग्री, ९७ अरुक्तातिमग्री, ९८ अरुक्तातिमग्री, ९९ अरुक्तातिमग्री, १०० अरुक्तातिमग्री ॥

अयं प्रतिपुत्रो मणिपतिं वीर्यं मध्यते । वीर्यं वागवपत्तुहा शरवीरः परिपार्णः सुमुञ्जलः ॥१॥

अयं मणिः संपत्तुः सुवीरः सईस्यान् वानी सईमान उन्नः । मृत्पारु कृत्वा दूषयन्नेति वीरः ॥२॥

अनेनेन्द्रो मणिना वृधमइअनेनाहुंराव पराभावयन्मनीषी ।

अनेनाजयत् धावापृथिवी दुमे शुभे अनेनाजयत् प्रदिशुभवेसः ॥३॥

अयं स्यावत्यो मणिः प्रतीपुत्रः प्रतिपुत्रः ।

अनेस्यान् विमुधो वशी सो अस्मान् पातु सवर्तः ॥४॥

तदभिराहु तदु सोम आहु बृहस्पतिः सत्विता तदिन्द्रः ।

ते मे देवाः पुरोहिताः प्रतीवीः कृत्वाः प्रतिपुत्रैरजन्तु ॥५॥

अन्तर्दधे धावापृथिवी उताहृत धर्मम् ।

ते मे देवाः पुरोहिताः प्रतीवीः कृत्वाः प्रतिपुत्रैरजन्तु ॥६॥

ये स्यावत्यो मणिः जन्तु वर्षाणि कृपयते । धर्म इव दिव्यमारुह्य वि कृत्वा वाधते वशी ॥७॥

स्यावत्येन मणिन अर्पिषेव मनीषिणा । अनेपु सर्वाः प्रवन्ता वि शर्वो इन्दि रुघसः ॥८॥

याः कृत्या आङ्गिरसीर्याः कृत्या आङ्गिरीर्याः कृत्याः स्वयंकृता या उं ज्ञान्येभिरार्थवाः ।

उमयीस्ताः परा यन्तु पतावतो नरति नान्यार्थे अति ॥६॥

अस्मै मणिं वर्यं यश्नन्तु देवा इन्द्रो विष्णुः सविता रुद्रो अग्निः ।

पूजापतिः परमेष्ठी विसत् यैशानर आर्षवश्च सर्वे ॥१०॥ { १२ }

उत्तमो अस्मोपेधीनामन्द्वाभजगतामिव व्याप्यः शर्पदाभिव ।

यमैरुत्तमार्पिदाम ते प्रतिस्थाशनयन्तिक्वम् ॥११॥

स इह व्याप्यो संवृत्तयो सिंहे अथो वृषा । अयौ सपत्नकरीनो यो विर्मर्त्तिमं भुवि ॥१२॥

नैनं धनस्यपुस्तो न मन्धुषा न मर्त्याः । सर्वं दिशो वि रोगति यो विर्मर्त्तिमं भुवि ॥१३॥

कुरपपुस्त्यामसृजत कुरपपस्ता सर्वेस्पत् ।

अविभस्वेन्द्रो मातुो विभ्रेत् संभेपिणेऽजयत् । मणिं सहस्रवीपुं वर्यं देवा अंकुषवत ॥१४॥

यस्ता कृत्यामिपस्ता वीक्षामिप्यैस्ता निघांसति ।

प्रत्यक् त्वमिन्द्र तं जेहि यवौघा शतर्षवला ॥१५॥

अयमिदु वै प्रतीवर्त ओमेस्यान्तंजुयो मुषिः । पूजां धनं च रक्तु परिपावः सुमुहलः ॥१६॥

असृपुलं नो अधुरदसृपुलं न वत्तरत् । इन्द्रोसृपुलं नोः दधाज्योतिः शूर दुरस्कृषि ॥१७॥

वर्यं मे दधातुयिषी यमोदुर्वर्म वर्यैः । वर्यं म् इन्द्रभ्रामिश्च वर्यं धाता दधातु मे ॥१८॥

येन्द्राय वर्यं यदुलं यदुलं विर्यं देवा नाति विष्प्यन्ति सर्वे ।

तन्मै सुन्वै श्रापतां सुर्वैः । बुद्धदासुष्मान्जुरद्विष्यतामि ॥१९॥

आ मांरुषद् देवमुषिमुदा अतिष्ठताम्ये । इमं मेविर्मभितर्विशध्वं समुपानं विवर्यमोजसे ॥२०॥

अस्मिभन्तो नि दधातु नुम्वमिमं देवातो अभिसर्गिशध्वम् ।

दीर्घापुत्यापे शतशोरदायामुष्मान्जुरद्विष्यतामि ॥२१॥

स्वस्तिदा विराा पविर्भुवद् विप्रधो वशी ।

इन्द्रो यन्नात ते मणिं जिगीषां अर्षराजितः सोमपा अमर्यकृतो वृषा ।

स त्पो रक्तु सुर्वैः दिक्ष नर्यं च विधतः ॥२२॥ { १३ } { ३१ }

॥६॥ अग्निः—मधुपाना न देवता—मन्त्रोच्य । मातृगमा, १६ ग्राह्यस्तति ॥ इन्द्रो—१, २-८, १३, १८-२४

अङ्गु २१, २ इत्येतावत् सूत्राणि । १० चटुषां जगती, ११, १२, १३, १४ पञ्चा पङ्क्तिः । १२ सप्तपदा जगती,

१० सप्तपदा जगती ॥

यो तं मातोन्मार्जं जामायां पविदेदी । दुर्वासा वज्र मा गृधदस्तिमा उत वत्सपः ॥२॥

पुललातुपुलालो शकुं कोर्क मलिम्बुचं पलीनकम् । आथेपं वमिरोत्तसुम्वर्ग्रीत्वं प्रमीलिनम् ॥२॥

मा सं वृत्तो मोर्ष स्य दृक्क बर्त्तं सुपोऽन्तरा । कुशोर्म्यस्यै मेपुजं वज्रं दुर्गामनातेनम् ॥३॥

दुर्गामा च सुनामा चोमा सुवृत्तमिच्छतः । अरायानपे हन्यः सुनामा सेलमिच्छताम् ॥४॥

यः कुप्याः किरणसुर स्तम्बज उत तुर्विदकः । अरायानस्या मुष्काभ्यां भंसुतोऽयं हन्मति ॥५॥

अनुजिघं प्रेमशर्तं कन्यादेमुत रेतिदम् । अरायाश्चक्षुकिष्किणो वज्रः पित्रो अनीनशत् ॥६॥

यस्त्वा स्वर्त्तं निपद्यते भ्राता भूत्वा पित्रे च । पुनस्तान्स्त्वैवावितः क्लीवरूपंस्तिरीटिनः ॥७॥

यस्मा स्वपन्ती स्तरति यस्त्वा दिप्यति जलवतीम् ।

छायाविषु ॥ तान्स्वर्दः परिफर्मसनीनशत् ॥८॥

यः कुशोर्त्ति मुतयस्तुमवतोकाभिमां क्षिर्यम् । तमोपधे त्वं नाशयास्याः कुमलमभिनयम् ॥९॥

ये शालाः परितुत्यन्ति स्यायं गर्दभनादिनः ।

कुलला ये च कश्चिलाः फकुमः कुरुमाः क्षिमाः ।

तानोपधे त्वं गुन्धेन विपूषीमात् मि नाशय ॥१०॥ { १४ }

ये कुन्धकाः कुल्लभाः कूर्पादुर्गानि विवन्ति ।

बलीया इय प्रवृत्त्यन्तो धमे ये कुर्वते वोर्ष तानितो नाशयामसि ॥११॥

ये सूर्यं न तितिवन्त आतपन्तमसुं दिवः ।

अरायान् वस्तवादिनीं दुर्गन्धोक्षोर्त्तितास्यान् मर्कटान् नाशयामसि ॥१२॥

य आत्मानमितिमात्रमसं आघाय चित्रति । स्त्रीणां श्रेणिप्रकोदिन इन्द्र रक्षांसि नाशय ॥१३॥

ये पूषं वधोर्त्ति मन्ति हस्ते भृङ्गक्षि विभ्रतः ।

आपत्येस्याः प्रहसिर्न स्तभ्ये ये कुर्वते वयोविस्तानितो नाशयामसि ॥१४॥

येषां पुधात् प्रपदानि पुरः बाष्पीः पुरो मुला

स्वलागाः शकधर्मजा उरुपडा ये च मरुमटाः कुम्भहृन्का अयाशर्वः ।

तानस्याः प्रदणस्यते प्रवीचोर्धेन नाशय ॥१५॥

पेर्यस्तादा अप्रचक्षुषा अप्रियाः सन्तु पपटगाः ।

अयं मेपज पादस्य य इमां संविपृत्तस्यर्पतिः स्वर्पति क्षिर्यम् ॥१६॥

उद्धर्षिणं मुनिदेशं जम्भयन्तं मरीमृशम् । उपेकन्तमुद्धुम्बलं तुपेकन्तमुत शार्दुदम् ।

पदा प्र विध्य पाष्पणीं स्पाली गौरिय स्पन्दना ॥१७॥

इहा यन्तु प्रचेतसो मेदिनीर्वचसो मय । यथेमं प्रास्यामसि पुरुषं दुरितादधि ॥७॥

अथेयसो श्रुतां भर्ता या रोदन्ति पुनर्लयाः । ध्रुवाः सहस्रनाम्नीषेयजीः सन्त्वार्यताः ॥८॥

अवकोत्वा उदकोत्तमान् शोषधयः । नृपन्तु दुरितं तौत्स्यशुक्लार्जः ॥९॥

उन्मुच्यन्तीर्विकृताः उवा या विपुर्बन्धीः ।

अथो वलासुनाराणीः कृत्यादुपणीथ यास्ता इहा मुन्वोपधीः ॥१०॥ { १७ }

अपञ्जीताः सदीपसीर्वोरुयो या अविष्टुताः । शार्पन्तामस्मिन् ग्रामे गामयं पुरुषं पशुम् ॥११॥

मधुमन्मूलं मधुमदप्रमातां मधुमन्मध्यं वीरुषां वभूय । मधुमत् पृथं मधुमत् पुण्य- ॥१२॥

मातां मधोः संगता अमृतस्य भुक्तो मृतमयं दुहतां गोपुंरोमयम् ॥१३॥

यार्थताः किर्यसीभेमाः पृथिम्माभ्योपधीः । सा मां सहस्रपुण्यां मृत्योर्मुन्वन्तर्हसः ॥१४॥

वैद्यावो मयिर्भीरुषां शार्पमाखोऽमिशस्तिषाः ।

अमीवाः सर्वा रक्षास्पर्षं हुन्त्यधि दूरमस्मत् ॥१५॥

तिहस्तेषु स्तनयोः सं विजन्तोऽवेति विजन्तु पाभृत्ताभ्यः ।

गदां यक्ष्मः पुरुषाणां वीरुक्षिरतिस्तुतो नाभ्यां पतु श्रोतयाः ॥१६॥

मुमुयाना ओषधयोऽवेतिक्षान्तादधि । भूमिं संतनुवीरितं पातां राजा वनस्पतिः ॥१७॥

या रोदन्त्याङ्गिरसीः पर्वतेषु सुमेधुं च । ता नः पर्यस्वतीः श्रिता ओषधीः सन्तु शं बुधे ॥१८॥

याश्चार्ह वेदं वीरुषो याश्च परमां चक्षुषा ।

अक्षाता जानीमश्च या यार्धुं त्रिषु च संभूतम् ॥१९॥

सर्वाः सम्रा ओषधीर्घोर्धन्तु वधमो मय । यथेमं प्रास्यामसि पुरुषं दुरितादधि ॥२०॥ { १८ }

अन्धतो द्वर्गो वीरुषां सोमो राजावर्तं हविः । श्रीहिर्यवथ मेपजी दिवस्प्रापयर्पत्यां ॥२१॥

उक्तिशीध्ये स्तनपंथमिच्छन्तस्तेपधीः । युदा वः पृथिमातरः पर्जन्यो रेतस्त्वावति ॥२२॥

तस्यामृतस्तेमं बलं पुरुषं पायमासि । अथो कुलोमि मेपजं यथासंस्तुतर्हवनः ॥२३॥

यराहो वेदं वीरुषं नरुतो वेदं मेपणीय । सर्वा गन्धर्वा या विदुस्ता अस्या अवसे हुये ॥२४॥

याः सुपर्वा अङ्गिरसीर्दिव्या या रघटो विदुः ।

वर्पासि हुंसा या विदुर्ध्व सर्वे पतत्रिणः । मुगा या विदुरोषधीस्ता अस्या अवसे हुये ॥२५॥

यार्पतीनामोपधीनां यार्वाः प्राशन्त्यन्या यार्पतीनामजावर्गः ।

तावतीस्तुम्भमोपधीः शर्षे यच्छन्त्वार्यताः ॥२६॥

यान्तीषु मनुष्याऽपि मेघं भिषजो विदुः । तान्तीर्निषजोपनीत भ्रामि त्रामि ॥२६॥

पुष्पंतीः प्रयमंतीः पुलिनीरफला उव । सुमातरं इव दुहामस्मा अस्तिर्वातये ॥२७॥

उत् र्नादापि वन्वैशलादथो दशशलादुव ।

अथो यमस्य पद्वीशाव् निषेस्माव् देवकिरिनुपात् ॥२८॥ { १६ } { ४१ }

॥८॥ श्रुति — श्रुतिभिरिति ॥ वयसः — ह्यह, वयसति, परमेवहवन च ॥ वृ० — १, २, १३-१८ मनुष्यः,

१, ८-१० १२ उपविष्टान् वृद्धो, १, विराट् वृद्धा, ४ वृद्धो पुरस्तात् वयसः पक्षि, १ व्यास्तारवर्त्तः, ४ विपरीत

पक्षिभिरिति ११ यथा वृद्धो, १२ भुवि मनुष्य, १३ पुरस्तात् विराट् वृद्धो, १४ पुरस्तात्

विपरीत वृद्धो ११ जिपु, १२ पुरुषाय वयस्य, १३ विपरीतमनुष्यमा वयस्य वयस्य मयती ॥

इन्द्रो मन्वतु मन्विता शुक्रः शर्वः सुरवरः । यथा इनाम् सेना अभिराषां सहस्रशः ॥१॥

पुतिरुहर्षपुष्पानी पति सेनो कथोऽमुषः । धूमयि पंतास्त्यामिरा टस्त्वा दधतां मुषम् ॥२॥

अमूनश्चत्य निः श्रुतीति तदादाम् स्वदिराजिरम् ।

राजज्ज्ञ इव मयन्तां इत्येनान् वर्षको वयैः ॥३॥

पुष्टानाम् पुरुषाः कथोऽनु इत्येनान् वर्षको वयैः ।

विमं शूर इव मयन्तां वृद्धजालेन संदिताः ॥४॥

अन्तरिं जालमासीञ्जालदुष्टा दिशो मही । तेनाभिघाप दस्त्वा शक्रः सेनामपावपत् ॥५॥

पुष्टि जालं वृद्धः शक्रस्य अभिनीरवः ।

तेन बाधन्मि सर्वान् न्यु ग्ज यथा न भुव्याति कतमभ्रनैषाम् ॥६॥

पुष्टि ते जालं वृद्ध इन्द्र शूर सहस्रार्थस्य शतनीरस्य ।

तेन शत सहस्रमपुत् न्युर्दि जपाने शक्रो दस्त्वाभ्यभिघापु तेनया ॥७॥

अथ लोभो जालमासीञ्जालस्य मदो भूहन्

तेनाभिन्जालेनाभ्रसर्वमसामि दधामि सर्वान् ॥८॥

सेदिरुपा नृप दिशतिथानपवाचना । अथस्तन्नीध्र मोहश्च तेभ्योऽभि दधामि सर्वान् ॥९॥

मृगोऽमुन् प्र यच्छामि शत्रुपाशो मही सिताः ।

मृगोऽपि अपला दूतास्तेभ्य पन्ना शर्वे नयामि वृद्धा ॥१०॥ { २० }

नयताम् नृपदूता यमदूता अपेक्षित । परः सहस्रा इत्येनान् वृद्धेनान् मयं मयं मयं ॥११॥

साध्या एव जालदुष्टमुपाय पन्पोषका । रुद्रा एक वसव् एकमादित्येरेक उर्वतः ॥१२॥

विधे देवा उपरिष्टादुच्यन्तौ यन्त्वोर्जता । मर्त्येन धन्तौ यन्तु सेनामङ्गिरसो महीम् ॥१६॥

यन्स्वतीन् वानस्पत्यानोर्षधीरुत वीरुधः । द्विषत्तृष्णादिष्णामि यथा सेनामयं दनम् ॥१७॥

मुन्धुर्वाप्सरसः सुफीन् देवान् पुंस्यजुनान् पितृन् ।

दृष्टानदृष्टानिष्णामि यथा सेनामयं हनन् ॥१४॥

इम उता मृत्युवाशां यानाकस्ये न मुच्यते । अमुष्णा इन्तु सेनाया इदं कर्तुं सहस्रशः ॥१५॥

यमैः सर्पिद्वो अग्निनायं होमः सहस्रहः । युवश्च शशिवह्नुश्च शर्वं सेनामयं हतम् ॥१७॥

मूलोरायमा पंचन्तां ह्यर्थं सेदि यषं युयम् । इन्द्रश्चाह्नुजालोभ्यां शर्वं सेनामयं हतम् ॥१८॥

पराजिताः प्र प्रसतामिषा सुधा घावतु प्रब्रूया ।

देहस्पतिप्रयुक्तानां ममीषा मोचि कथने ॥१६॥

अथ पद्यतामेषामुपधानि मा शकन् प्रसिधामिषुम् ।

अथैषां बृह विम्बेतामिषेयो ज्यन्तु मेमेषि ॥२०॥

सं कौशतमेन्नान् धावावृषिबी समन्तरिषं सह देवताभिः ।

मा ज्ञातारं मा प्रसिष्टां विदन्त मिषो विज्जाना लपे यन्तु ध्रुवम् ॥२१॥

दिशुधत्सोऽध्वतयो देवदुषस्ये पुरोडायाः शुका अन्तरिवपुदिः ।

धावावृषिमी पबंती अतमोऽमीशवीजन्तदंशः । रिक्ता वाक् परिविष्यम् ॥२२॥

संवत्सरो रथः परिवत्सरो रथोपत्यो विराडीपात्री रथमूलम् ।

इन्द्रः सप्पद्याश्वग्रहाः सारथिः ॥२३॥

इतो जंमेतो नि जंय सं जंय जय स्वाहा ।

इमे जंयन्तु परामी जंयन्तो रग्विम्बो दुराहामीभ्यः ।

नीललोहितेनामनुम्यवतनोमि ॥२४॥ [२९] [४२]

॥६॥ श्रुति — अथवा ॥ देवता — सन्तोषाः ॥ श्रुति — १, ४, ५, १०, १३, १६-२१, २४ त्रिष्टुप्, २ पङ्क्तिः ।

॥ आस्ता ॥ पङ्क्तिः ५, ४, २, २३, २२, २१ अतपङ्क्तिः, ८, १३, १२, २२, अथवा ५, ४ त्रिष्टुप् त्रिष्टुप् ।

१५ चतुष्पदातिवर्गता ५

कुतस्ती ज्ञाती कतुमः सो अर्घुः कस्मात्ल्लोकात् कतुमस्याः पुषिष्याः ।

पुस्तो विराजः सलिलाद्देवां तो त्वां पुष्यामि कतुसेषं दुग्धा ॥१॥

यो अश्वन्दयत् सलिलं मेतित्वा पोषिं कृत्या त्रिभुजं शयानः ।

पुस्तः कामद्वयं विराजः स गुहां चके उन्धः पराचैः ॥२॥

यानि त्रीणि बृहन्ति येषां चतुर्थं विद्युन्मक्तिं वार्षम् ।
 ब्रह्मेनैव विद्यन्तु तपसा विपश्चिद् यस्मिन्नेकं ब्रह्मपते यस्मिन्नेकम् ॥३॥
 बृहदः परि सामानि पृष्ठात् पञ्चाधि निर्मितः । बृहद् बृहत्वा निर्मितं कृतोऽर्धं बृहती मिता ॥४॥
 बृहती परि मात्राया मसुर्मात्राधि निर्मितः । मात्रा इ जद्वे मात्रायां मात्रायां मात्रांती परि ॥५॥
 वैश्वानरस्य प्रतिमोपरि दौर्गन्धं रोदरी विषवाचे अग्निः ।
 तर्तः पृष्ठादाहोर्नो यन्ति स्तोमा उदितो यन्त्यमि पृष्ठमर्द्धः ॥६॥
 एद स्वां पृच्छाम अर्चयः करणमे स्वं हि युक्तं वृषुषे योग्यं च ।
 विराजमाहुर्महाः पितरं तां नो वि चेहि यतिधा सखिभ्यः ॥७॥
 यो अच्युतामनु युहाः प्रच्यवन्त उपतिष्ठन्व उपतिष्ठमानाम् ।
 यस्यां कृते प्रसवे प्रवमेर्जति सा विराहृषयः एरमे व्योषिद् ॥८॥
 अत्रायैतिं मायेने प्राजुतीनां विराट् स्वराजमग्येति पृथात् ।
 विचं बृहन्तीमभिरुपां विराजं पर्यन्ति स्ते न त्वे पर्यन्त्येनात् ॥९॥
 को विराजो मिथुनस्यं प्र चैव क अच्युत् क उ कर्त्तमस्याः ।
 जामान् को अस्याः कतिधा निर्दग्धात् को अस्या धाम कतिधा व्युष्टिः ॥१०॥ [२२]
 इयमेव सा या प्रयमा व्यीच्छद्वास्वितरात् चरति प्रविष्टा ।
 मुहान्तो अस्या महिमानो अमर्त्यधूमिगाम नवगजान्वित्री ॥११॥
 छन्दःपदे उपसा वेरिणाने समानं योनिमनु सं चरिते ।
 धर्मपत्नी सं परतः प्रजान्ती जेनुमतीं जगरे भूरिस्तता ॥१२॥
 अतस्त्वं पन्थामनु तिष्ठ आगच्छये घर्मा अनु रेव आरुः ।
 प्रजामेशु मिन्वत्युर्मेका राष्ट्रेको रक्षति देवयूनाम् ॥१३॥
 अग्नीषोमोपदधुर्यो तुरीयासीद् अस्म्यं पृष्ठावर्षयः कल्पयन्तः ।
 राययीं त्रिधुनं जगतीमनुष्टुभं बृहदकीं यनेमानाय स्वरायवन्तीम् ॥१४॥
 पञ्च व्युष्टीस्तु पञ्च दोहा गां पञ्चनाम्नीधुत्वोऽनु पञ्च ।
 पञ्च दिराः पञ्चदशेनं कन्तास्ता एकेमूर्ध्नामि लोकरमेकम् ॥१५॥
 पद जाता भूता प्रयमन् अतस्त्वं पदु सामानि पददं ब्रह्मन्ति ।
 पदपोगं सीरमनु सारमाम् पदोदुघोर्वाग्निषीः पदुवीः ॥१६॥

पठोऽतः शीतान् पठे मास उष्णानुतं नो ह्यत यत्प्रमोदतिरिक्तः ।

सप्त सुपर्णाः कवयो नि वेदुः सप्त अञ्जनास्पनु सप्त दीचाः

॥१७॥

सप्त होमाः सुमिधो ह सप्त मर्धनि सप्त अश्विनो ह सप्त ।

सप्ताश्वानि परि भूतमायन् ताः सप्तगृध्रा इति शशुमा वयम्

॥१८॥

सप्त अञ्जनांसि चतुर्हस्तमयन्यो अन्धस्मिन्मध्यार्षितानि ।

कथं स्तोमाः प्रति तिष्ठन्ति तेषु तानि स्तोमेषु कथमर्षितानि

॥१९॥

कथं गावर्षी त्रिवृत्तं क्यापि कथं त्रिष्टुप् वेङ्गदुशेनं कण्ठे ।

त्रयक्षिणेन जगती कथमनुष्टुप् कथमेकविंशः

॥२०॥ { २३ }

अष्ट ज्ञाता भूता प्रथमस्य अतस्याष्टेन्द्रं अश्विजो देव्या ये ।

अष्टयोनिरादितिरष्टर्षाष्टमी शश्विमनि इव्यर्मेति

॥२१॥

इत्वं श्रेयो मन्वमानेदमागमं युष्माकं सुख्ये अहर्षसि शेवा ।

समानजन्मा प्रतुरसि यः श्रियः स पुः सर्षाः सं चरति प्रज्ञानम्

॥२२॥

अष्टेन्द्रस्य पद् यमस्य अशीर्षा सप्त समुचा ।

अपो मनुष्याश्चोर्षीस्तौ तु पञ्चाशु सेचिरे

॥२३॥

केयलीन्द्राय इदुहे हि गृध्रिर्वशी पीयूषं प्रथमं दुर्दाना ।

अपातर्पयत्तुरेवमुर्षा देवान् मनुष्यांश्च असुरानुत अवीन्

॥२४॥

फो जु गौः क एकश्रुविः किमु धाम का अश्विर्षः ।

युधं पृथिव्यामेकवृद्धेकश्रुतः कृतमो जु तः

॥२५॥

एको गौरिकं एकश्रुतिरेकं धर्मिकुधाशिर्षः ।

यत्तं पृथिव्यामेकवृद्धेकश्रुतमिति विध्यते

॥२६॥ { २४ } { ५११ }

॥ १० (१) ॥ अश्विः—अश्वर्षीज्यैः ॥ देवताः—विश्वः ॥ सप्तः—१ अश्वीं परुक्तिः, २, ५, ९, ८, १०, १२ वायुवी
जगती; ३, ४ सप्तमनुष्टुप्; ५ आन्वीजुष्टुप्; ६, १२ विश्वं सप्तमी; ११ सप्तमी इत्युक्ते ॥

विराट् वा इदमम्रं आसीत् तस्यां ज्ञातायाः सर्वमविशेदियशेनेदं मन्त्रिष्यतीति

॥१॥ (१)

सोदकामत् सः गर्हिषत्ये न्यक्रामत्

॥२॥

गृध्रमेची गृध्रपतिर्मवत्ति य एवं वेदं

॥३॥ (२)

सोदकामत् साहयनीये न्यक्रामत्

॥४॥

यन्त्यस्य देवा देवर्हति त्रियो देवानां भवति य एवं वेद	॥५॥ (३)
सोदक्रामत् ता दक्षिणाग्नी न्यक्रामत्	॥६॥
यज्ञतो दक्षिणीयो वायतेयो भवति य एवं वेद	॥७॥ (४)
सोदक्रामत् सा सभायां न्यक्रामत्	॥८॥
यन्त्यस्य सुभां सभ्यो भवति य एवं वेद	॥९॥ (५)
सोदक्रामत् ता समितौ न्यक्रामत्	॥१०॥
यन्त्यस्य समितिं समित्यो भवति य एवं वेद	॥११॥ (६)
सोदक्रामत् सामग्र्येण न्यक्रामत्	॥१२॥
यन्त्यस्यामान्त्रेणामान्त्राणीभ्यो भवति य एवं वेद	॥१३॥ (७) [२५]

॥१०॥ (२) अग्निः—अथर्वोच्यते ॥ देवाः—विश्वः ॥ सभ्यः—१ यिषदा सामग्र्यमुपयुज्य, २ अग्निवृत्तयो यदुपयोजयन्ति विश्वः, बृहती, ३ यजुषदा याजुषी गायत्री ४ एकवदा सामग्री पण्डितः ५ विश्वदावायनी, ६ वायं तुष्टयः ७ सामग्री पण्डितः ८ याजुषी गायत्री, ९ सामग्र्यमुपयुज्य, १० सामग्री बृहती ॥

सोदक्रामत् सान्तरिचि यगुर्धो भिक्षान्तातिष्ठत्	॥१॥ (८)
सा देवमनुष्या अद्भुतश्रियमेव सद् वेद यदुभयं उपजीवेमिषामुषं हविर्मेदा इति	॥२॥ (९)
सामुपोद्धपन्त	॥३॥ (१०)
कर्जं एहि स्वष्ट एहि स्वर्तु एहीरान्त्येहीति	॥४॥ (११)
सस्या इन्द्रो वुस आसीद् गायत्र्यभिधान्यध्रमूर्धः	॥५॥ (१२)
बृहत् रयन्तरं न द्वी सनायासां वज्ञापत्रिर्व च वोमिदेव्यं च द्वी	॥६॥ (१३)
ओषधीरिप रयन्तरेण देवा ब्रह्मन् ज्यवीं बृहता	॥७॥ (१४)
अपो वोमदेव्येन यज्ञं यज्ञायज्ञियेन	॥८॥ (१५)
ओषधीरेयासीं रयन्तरं दुर्दे न्यपो बृहत्	॥९॥ (१६)
अपो वोमदेव्यं यज्ञं यज्ञायज्ञियं य एवं वेद	॥१०॥ (१७) [२६]

॥१०॥ (३)॥ अग्निः—अथर्वोच्यते ॥ देवाः—विश्वः ॥ सभ्यः—१ यदुपयुज्य विश्वमुपयुज्य, २ आग्नी त्रिष्टुप् ३, ४, ५ याजुषी बृहती ॥

सोदक्रामत् सा यन्त्यस्तीमार्यचक्रुः सा यन्त्यस्तेयोऽध्वन्ता सा सैयत्सुने सत्यंभवत् ॥१॥

तस्माद् धनुस्पर्शानां संवत्सरे वृषणमपि रोहति वृषतेऽस्याग्निं यो भ्रातृभ्यो य एवं वेद ॥२॥ (१८)
 सोर्दकामन् सा पितृनागच्छन् तां पितरोऽज्जन्त सा मति सर्गमवत् ॥३॥
 तस्मात् पितृभ्यो मनुष्यानां ददति प्र पितृभ्यां पत्न्यां जानाति य एवं वेद ॥४॥ (१९)
 सोर्दकामन् सा देवानागच्छन् तां देवा अर्धन्त सार्षमासे सर्गमवत् ॥५॥
 तस्माद् देवेभ्योऽर्धमासे यदं कुर्यात् प्र देवयानं पत्न्यां जानाति य एवं वेद ॥६॥ (२०)
 सोर्दकामन् सा मनुष्यानां गच्छन् तां मनुष्या अज्जन्त सा सुधः सर्गमवत् ॥७॥
 तस्मान्ननुभ्येभ्य उभययोरुप हरन्स्वपांस्य गृहे हरन्ति य एवं वेद ॥८॥ (२१) { २७ }

॥१०(४)॥ अग्निः—अमर्षाचार्यः ॥ देवता—विष्णु ॥ अन्तः—१, २ चतुष्पदा साम्नी गायत्री, २, १, १० साम्नी
 गायत्री, ३, १४ साम्नुष्यिकः, ४, ८ आर्ष्यं चतुष्पदः, ७ आहुती गायत्री, ३, १२ चतुष्पदीयिकः,
 ११ प्राजापत्यानुष्टुप्, १२, १३ गार्गी विष्टुप्, १४ विराद् गायत्री ॥

सोर्दकामन् सा मनुष्यानां गच्छन् तामनुरा उपाह्वयन्त माय एहीति ॥१॥
 तस्या पितरोऽनः प्राप्स्यन्ति आसीदियस्वानं पार्श्व ॥२॥
 तां द्विर्भ्यां त्व्योऽधोक् तां मायामेवाधोक् ॥३॥
 तां मायामनुरा उप जीवन्त्युपजीवनीयो भवति य एवं वेद ॥४॥ (२२)
 सोर्दकामन् सा पितृनागच्छन् तां पितर उपाह्वयन्त स्वप् एहीति ॥५॥
 तस्या यमो राजा वृत्त आसीद् रजतपार्श्व पार्श्व ॥६॥
 तामन्तको मास्योऽधोक् तां स्वप्नामेवाधोक् ॥७॥
 तां स्वप्नां पितर उप जीवन्त्युपजीवनीयो भवति य एवं वेद ॥८॥ (२३)
 सोर्दकामन् सा मनुष्यानां गच्छन् तां मनुष्या उपाह्वयन्त एहीति ॥९॥
 तस्या मनुष्यस्ततो वृत्त आसीत् शुक्लो पार्श्व ॥१०॥
 तां पूर्वा वैभ्योऽधोक् तां कृषिं च सस्यं चाधोक् ॥११॥
 ते कृषिं च सस्यं च मनुष्या उपाह्वयन्त कृषिं च सस्यं चाधोक् ॥१२॥ (२४)
 सोर्दकामन् सा मनुष्यानां गच्छन् तां मनुष्या उपाह्वयन्त एहीति ॥१३॥
 तस्या सोमो राजा वृत्त आसीच्छन्दः पार्श्व ॥१४॥
 तां वृद्धस्तिरागिरतोऽधोक् तां प्रजं च तपसाधोक् ॥१५॥

तद् अर्थं च तपत्र सप्तप्रपय उप जीवन्ति प्रज्ञावर्चस्यु [पजीवनीयो भवति य एवं वेद] ॥१६॥(२५)[२८]

॥१०(५)॥ अग्निः—अथर्वोक्तः ॥ देवता—विष्ट ॥ अन्तः—१, १२ चतुष्पदा सामनी जगती, २, १ साम्यमुष्टिः
५, १६ अथर्वोक्तः २ चतुष्पदा आजापत्या जगती, १ सामनी गृहणी त्रिष्टुप्, ७, ११ विष्टादपत्री ८ अथर्व
त्रिष्टुप्, २ चतुष्पदोष्टिः, १०, १४ सामनी गृहणी, १२ त्रिष्टुप् माद्री अष्टिः सामनी, १६ साम्यमुष्टुप् ॥

सोदकामत् सा देवानाम्च्छत् तां देवा उपाह्वयन्वोर्न एहीति ॥१॥
तस्या इन्द्रो पुंस आसीदमसः पार्वम् ॥२॥
तां देवाः सविताधोक् तामूर्जामेयाधोक् ॥३॥
तामूर्जां देवा उप जीयन्त्युपजीवनीयो भवति य एवं वेद ॥४॥ (२६)
सोदकामत् सा गन्धर्वाप्सरसु आगच्छत् तां गन्धर्वाप्सरसु उपाह्वयन्त पुण्यगम्बु एहीति ॥५॥
तस्याश्चित्ररथः सौर्यवर्चसो पुंस आसीत् पुनरपुर्णं पार्वम् ॥६॥
तां वसुतथिः सौर्यवर्चसोऽधोक् तां पुण्यमेघ गन्धमेधोर् ॥७॥
तं पुण्यं गन्धं गन्धर्वाप्सरसु उप जीयन्ति पुण्यगन्धिरुपजीवनीयो भवति य एवं वेद ॥८॥ (२७)
सोदकामत् सेतैरजनानागच्छत् सार्वतगुना उपाह्वयन्त विरोधु एहीति ॥९॥
तस्याः कुपैरो वैश्वसो पुंस आसीदामपात्रं पार्वम् ॥१०॥
तां रजतनाभिः कामेर्कोऽधोक् तां विरोधामेयाधोक् ॥११॥
तां विरोधामितरजना उप जीवन्ति तिरो धने सर्वे आप्यानप्रपजीवनीयो भवति य एवं वेद ॥१२॥ (२८)
सोदकामत् सा सर्पानागच्छत् तां सर्पा उपाह्वयन्त विषवत्येहीति ॥१३॥
तस्यास्तद्वयो वैशाख्यो वरस आसीदलावुपात्रं पार्वम् ॥१४॥
तां ध्रुवर्ष पेरारतोऽधोक् तां त्रिषमेयाधोर् ॥१५॥
सद् विषं सुवी उप जीयन्त्युपजीवनीयो भवति य एवं वेद ॥१६॥(२९)[२८]

॥१०(५)॥ अग्निः—अथर्वोक्तः ॥ देवता—विष्ट ॥ अन्तः—१ विष्टा विष्टादपत्री, २ विष्टा सामनी त्रिष्टुप्,
३ विष्टा आजापत्यातुष्टुप्, ४ विष्टाऽऽथर्वमुष्टुप् ॥

तद् यस्या एवं विदुषेज्जालुनाभिषिञ्चेत् प्रत्याह्न्यात् ॥१॥ (३०)
न च अस्याह्न्यान्मर्गसा स्वा प्रत्याह्न्यीति प्रत्याह्न्यात् ॥२॥ (३१)
यत् प्रत्याह्नितं विप्रमेन तत्तुरप्राह्नितं ॥३॥ (३२)
त्रिषमेयाप्राप्तिं आर्त्तव्यमनुविर्तिच्यते य एवं वेद ॥४॥(३३)[३०][३१]

अथ नवमं काराहम्

॥ १॥ अथर्वी—अथर्वी ॥ देवता—शत्रुः अतिवनी ॥ अन्तर—१, ४, ५, ६ त्रिष्टुप्; २ त्रिष्टुप्वासी पङ्क्तिः; ३ पादाष्टुप् (१);
 ४ अतिराक्षरीगर्भा वयमभ्या प्रदाष्टुप्; ५ अतिजगतीगर्भा वयमभ्या सदाष्टुप्; ६ वृद्धतीगर्भा सारपङ्क्तिः;
 ७ परावृद्धती प्रसारपङ्क्तिः; १० परोप्यिक् पङ्क्तिः; ११-१३, १६, १८, १९ अष्टुष्टुप्; १४ पुर-
 वण्डिक्; १५ उपरिहाद् विराड्वृद्धती; २० सुमिक् विहारपङ्क्तिः; २१ द्विपदाऽऽर्यष्टुष्टुप् (एका
 वसता), २२ विपदा माही पुरवण्डिक्; २३ द्विपदाऽऽर्यी पङ्क्तिः; २४ वरुणाऽष्टिः ॥

दिवस्पृष्टिषा अन्तरिवात् समुद्रादुपेर्वाग्नामधुकृशा हि जज्ञे ।

तां चापित्वाद्यत्तं पसानां हुज्जिः प्रभाः प्रति नन्दन्ति सर्वोः ॥१॥

महत् पयो दिशरूपमस्याः समुद्रस्य त्योत रेते आहुः ।

यत् पेटि मधुकृशा रराष्टुः तत् प्रामस्तदुष्टं निर्विष्टम् ॥२॥

पर्यन्तस्याधरितं वृष्टिर्वा घृष्टहन्ते पशुषा मीमांसमानाः

अपेर्वाग्नामधुकृशा हि जज्ञे मरुतामुग्रा नमिः ॥३॥

मावादिस्थानां दुहिता बर्हता प्रायः प्रजानाममृतस्य नार्मिः ।

हिरण्यपर्णा मधुकृशा घृष्टाचीं महान् मर्गधरति मर्त्येषु ॥४॥

मघोः कशाभजनयन्त देवास्तस्या गर्भो अभवद् विशरूपः ।

तं जातं तर्ह्य पिबति माता स जातो विश्वा भुवन्ता वि ष्टे ॥५॥

कस्तं प्रं वेद क उ तं चिकित्ता यो अस्या हृदः कलशः सोमधानो अर्हितः ।

श्रद्धा सुमेधाः सो अस्मिन् मदेत ॥६॥

स तो प्र वेद ॥ उ सो चिकेत यावस्याः स्तनौ सहस्रधारापविति । ऊर्ध्वं दृष्ट्वाते अनेपस्फुरन्ती ॥७॥

दिङ्मरिक्ती घृष्टी वयोवा तुचेर्वीण्येति या नतम् ।

श्रीन् घर्मानामि पावशाना मिमाति मासुं पर्यते पयोमिः ॥८॥

यामर्षिनामुपसीदन्त्यापः शान्वरा कृपमा ये स्वराजः ।

ते वर्पन्ति ते वर्पन्ति वृद्धिदे काममूर्जमपः ॥९॥

स्तनपितुस्ते वारु प्रजापते वृषा भुष्यं विपति भूम्यपार्थि ।

अपेर्वाग्नामधुकृशा हि जज्ञे मरुतामुग्रा नमिः ॥१०॥ { १ }

यथा सोमः प्रातःसवने अग्निनोर्ध्ववति प्रियः । एवा मे अग्निना वर्च आत्मनि प्रियताम् ॥११॥

यथा सोमो द्वितीये सवने इन्द्रान्योर्ध्ववति प्रियः । एवाम् इन्द्राग्नी वर्च आत्मनि प्रियताम् ॥१२॥

यथा सोमस्तृतीये सवने ऋषूणां सर्वति प्रियः । एवाम् ऋभवो वर्च आत्मनि प्रियताम् ॥१३॥

मधुं जनिषीय मधुं वंशिषीय । पर्यञ्जन्मन् आगमे तं मा तं सृज वर्चसा ॥१४॥

तं मान्ने वर्चसा सृज सं प्रजया सप्तापि । विष्टुर्मे अस्य देवा इन्द्रो विधातु सप्त ऋषिभिः ॥१५॥

यथा मधुं मधुकृतं संमरन्ति मघापरि । एवा मे अग्निना उर्च आत्मनि प्रियताम् ॥१६॥

यथा मघां हृदं मधुं म्यञ्जन्ति मघापरि ।

एवा मे अग्निना वर्चस्तेजो वसुमोर्ध्व प्रियताम् ॥१७॥

यत् निरिष्टु र्पतिषु गोव्यधेषु यम्भु । सुराणां सिध्यमानायां यत् सत् मधु तन्मर्षि ॥१८॥

अग्निना सार्षेण मा मधुनादक्तं ह्यमस्पती । यथा वर्चस्वर्तो वार्षमावदानि जनों अमु ॥१९॥

स्तनपितुस्ते वारु प्रजापते वृषा शुर्व्यं विपमि भूम्पा दिवि ।

तां पशव उप जीवन्ति सर्वे तेनो सेपमूर्ध नि विपति ॥२०॥

पृषिनी दुपहोर्नर्तारिषु गमो धीः कशां विष्टु प्रकुणो हिंरययो विन्दुः ॥२१॥

यो वै कशायाः सुप्त मधुनि वेदु मधुमान भवति ।

ब्रामणश्च राजा च धेनुधानदयार्ध ग्रीहिन् वर्चश्च मधुं सप्तमम् ॥२२॥

मधुमान् भवति मधुमदस्याह्वार्य भवति । मधुमतो लोकाञ्जयति य एवं वेद ॥२३॥

यद् दीधे स्तुनयति प्रजापतिरेव तत् प्रजाभ्यः प्रादुर्भवति ।

वस्माद् पार्श्वतोपरीतस्त्रिष्टे प्रजापतेजुं मा भुध्यस्तेति ।

अन्वेनं प्रजा अमुं प्रजापतिर्वृष्यते य एवं वेद

॥२४॥ {२} {११}

॥२॥ अग्नि—यमनी ॥ देवता—काश ॥ अन्वे—१-४, २, ६, १०, १६, २४, २२ विष्टुः, ५ अतिजगती;

५ १४ १६ १७, १८, २१ २२ जगती; ८ विष्टुः ११, २०, २३ पृषिन् विष्टुः,

१२ मधुकृतः, १३ विष्टुः १४ विष्टुः, १५ मधुमदः सप्तमो यत् सप्तमम् ॥

सपत्नहर्नमपुर्म भुवेन कार्यं विधापि इविपावयेन ।

नीधे. सुपत्नान् मम पादय ररममिष्टो महुता सीर्येण ॥२॥

यमे मरन्तो न प्रिय वधुषो यन्मे वर्यसि नाभिन्दन्ति ।

तद् दुःप्राप्यं प्रति सुभ्यापि सुपत्ने वर्यं स्तुत्वोदहं भिदियम् ॥२॥

दुःप्रसव्यं कामं दुरितं च कामाग्रजस्तौगस्त्वमतामर्वसिम् ।

उग्र ईशानः प्रविं मुञ्च तस्मिन् ओ अस्मर्ग्यमहरणा चिर्वित्वाद् ॥३॥

मुदस्य कामं प्र मुदस्य कामावर्तिं यन्तु मम ये सुपत्नाः ।

तेषां नृत्तानामधुना तमांस्यमे वास्तुनि निर्देह त्वम् ॥४॥

सा तं कामं दुरिता धेसुरुच्यते यामाहर्वाचं क्वयो विराजम् ।

तया सुपत्नान् परि वुरुषिध ये मम पर्येनान् प्राणः पशवो जीर्वनं वृणक्तु ॥५॥

कामस्येन्द्रस्य गरुणस्य राज्ञो विष्णोर्वलेन सञ्चितः सुवेन ।

अमेर्विजेषु म शुदे सुपत्नान्त्वन्मीय नार्भस्तुकेषु धीरः ॥६॥

अध्वयो धानी मम कामं उग्रः कुशोत्तु मर्षमसपत्नमेव ।

विश्वं देवा मम नाथं संयन्तु सर्वे देवा इवमा यन्तु न इमम् ॥७॥

इदमावर्षं भूतवर्गवृत्तपाणाः कामज्येष्ठा इव प्रादयन्वम् ।

इन्द्रासी कामं तुर्यं हि भूया नीचैः सुपत्नान् मर्म पादयाधः । ॥८॥

तेषां पञ्चानामधुना तमांस्यमे वास्तुग्यनुनिर्देह त्वम् ॥९॥

जहि त्वं कामं मम ये सुपत्नाः क्रुन्वा तमांस्यं पादयेनान् ।

निरीन्त्रिया अरुसाः संन्तु सर्वे मा ते जीविषुः कृत्वमधुनाहः ॥१०॥ { ३ }

अवधीत् कामो मम ये सुपत्नाः उरुं लोकमकरमक्षमेघतुम् ।

मर्षं नमन्तां प्रदिशुषतस्त्रो मर्षं पदुर्वीर्यतमा वदन्तु ॥११॥

तेऽधुराण्यः म संयन्तां छिन्ना नीतिं यन्बनात् । न सायकप्रणुवतां पुनरस्ति नियतनम् ॥१२॥

अप्रियं इन्द्रो ययः सोमो ययः । ययवावर्तो देवा यावयन्त्वेनम् ॥१३॥

असर्वधीरधरतु प्रष्टुचो द्वेष्यो मित्राद्यां परितुर्ग्यः स्नानाम् ।

उत शृण्वामर्षं स्पन्वि विष्टुतं उग्रो वो देवः म शृणत् सुपत्नान् ॥१४॥

श्रुता येयं बृहत्पचुता च विष्टुद विंशतिं स्तनयित्वांशं सवीन् ।

उयचादित्यो ब्रविद्येन सेनसा नीचैः सुपत्नान् सुदता मे सहस्यान् ॥१५॥

यत् तं कामं शर्मं त्रिवरुषमुष्टं ब्रह्म धर्मं वित्तमनविन्याध्यां कृत्स्नम् ।

तेन सुपत्नान् परि वुरुषिध ये मम पर्येनान् प्राणः पशवो जीर्वनं वृणक्तु ॥१६॥

येन देवा अर्तुरान् प्राणुदन्तु येनेन्द्रो दस्युनधमं तर्जो विनाय ।

तेन त्वं कामं मम ये सुपत्नास्तानस्मात्लोकान् म शुदस्व दुरम् ॥१७॥

यथा देवा अमृतान् प्राणन्दन्त यथेन्द्रो दस्युनधुमं तमो वषाधे ।

तथा त्वं काम मम ये सपत्न्यास्तानस्माल्लोकात् प्र शुद्धस्व दूरम्

॥१८॥

कामो जज्ञे प्रथमो मैत्रे देवा आपुः पितरो न मत्वीः ।

ततस्त्वमसि क्यापोन् विश्वहो महांस्तस्मै ते काम नम इत् कृणोमि

॥१९॥

पार्वती पाचांशुधिया वसिष्ठा पाचुर्दारः सिम्पदुर्गोर्वदुभिः ।

ततस्त्वमसि क्यापोन् विश्वहो महांस्तस्मै ते काम नम इत् कृणोमि

॥२०॥ [४]

पार्वतीर्दिशोः प्रदिशो विष्णुर्बीर्गोर्वतीराशो अमिचर्चणा दिवः ।

ततस्त्वमसि क्यापोन् विश्वहो महांस्तस्मै ते काम नम इत् कृणोमि

॥२१॥

मार्गतीर्हृङ्गा जत्यः कुरुरंगे पार्वतीर्व्यां शुचसुष्योऽवसुतुः ।

ततस्त्वमसि क्यापोन् विश्वहो महांस्तस्मै ते काम नम इत् कृणोमि

॥२२॥

क्यापोन् निमिपुतोऽस्ति विष्टो क्यापोन्स्तमुद्रार्दसि काम मग्नो ।

ततस्त्वमसि क्यापोन् विश्वहो महांस्तस्मै ते काम नम इत् कृणोमि

॥२३॥

न वै धातुश्चन काममाप्नोति नाभिः सुषो नोत घनद्रमा ।

ततस्त्वमसि क्यापोन् विश्वहो महांस्तस्मै ते काम नम इत् कृणोमि

॥२४॥

धातुर्नि शिवास्तुन्वः काम भद्रा यामिः सूर्य भवति यत् वृष्टीरे ।

तामिदममूर्मो अमिस्तर्विश्वान्यम प्रापीरपे वेशया धियः

॥२५॥ [५] [१/२]

॥१॥ अग्नि — भूवर्धिताः ॥ देवता — यज्ञा ॥ अमृत — १-२, ८-१४, १९, १८-२०, २३-२४ अमृतपदम् । १ पत्न्या पत्नी, २ पत्नीयक, ३ पत्न्यपदोक्तकरी, १० अमृतपदम्, २१ अमृतपदम्, २२, २३ अमृतपदम् ।
यथा वृष्टीः २४ अमृतपदम् अमृतपदम्, २५-२६ अमृतपदम् अमृतपदम्, (२६-२७ अमृतपदम्) ॥

उपनिर्मा प्रतिमितामयो परिमितामृत । शालोया विश्वोत्तया नृद्वानि वि चूतामसि ॥१॥

पत्तं मुदं विश्वयो काशो अग्निश्च यः कृतः । अहस्पतिस्त्विदं बलं वाचा वि चूतामसि तत् ॥२॥

आ यंपाम स पर्वधे अग्निर्वाग्देव उद्वान् । पर्वधे विद्वान्छस्तेवेन्द्रेण वि चूतामसि ॥३॥

वृणानो वे नन्दानो प्रमृष्टस्त्वमृणोश्च यः । पृथार्णो विश्वोत्तये वे नृद्वानि वि चूतामसि ॥४॥

सुद्वानो पलद्वानो परिष्वज्यत्यस्य च । इदं मानस्य पत्न्या नृद्वानि वि चूतामसि ॥५॥

यानि तेऽन्तः शिवया न्यायेधू रणयापि कम् ।

अ ते तानि चूतामसि शिवा मानस्य पत्नि न उद्विता तुन्वे मय

॥६॥

हविर्धानमग्निशालं पत्नीनां सदनं सदनं । सदा देवानामसि देवि शाले

॥७॥

अर्जुनोपशं यित्तं सस्त्राच्च विपुर्वति । अर्जनद्वयमिहितं ब्रह्मणा वि चृतामसि ॥८॥
 यस्त्वां शाले प्रतिगृह्णाति येन चास्ति मिता त्वम् । कुम्भो मानस्य पत्नि तौ जीवतां ज्वरदंष्टी ॥९॥
 अर्जुनं नृणां गच्छताम् दृष्ट्वा नृणां परिहृता । यस्यास्ते विच्रुतामस्यङ्गमत्तं परुषम् ॥१०॥ { ६ }
 यस्त्वां शाले निमिषार्थं संजयार वनस्पतीन् । भुजायै चक्रे त्वा शाले परमेष्ठी भुजापतिः ॥११॥
 समस्तस्मै नमो दाये शालापस्ये च कथम् । नमोऽथर्वे शुचरति शुक्रपाप च ते नमः ॥१२॥
 गोभ्यो वधेभ्यो नमो यच्छालायां विजयति । विजावति प्रजावति वि ते पाशार्चवृतामसि ॥१३॥
 अग्निपन्तदद्यादयसि पुङ्गवान् पशुभिः सह । विजावति प्रजावति वि ते पाशार्चवृतामसि ॥१४॥
 अन्तरा दां च श्रुत्वा च यद् व्यपस्येन शालां प्रति गृह्णामि त इमाम् ।
 पदन्तरिक्षं जलतो विमानं तद् कण्ठेऽहमुदरं शोचिष्यः । तेन शालां प्रति गृह्णामि तस्मै ॥१५॥
 ऊर्जस्वती पर्यस्वती पृथिव्यां निर्मिता मिता । विद्यां च विजयी शाले मा दिक्षीमस्तिगृह्णतुः ॥१६॥
 सुवीरावृता पलदान् पसरान् सार्धं शाला जगतो निवेशनी ।
 मिता पृथिव्यां तिष्ठति इति तन्मौं पृथ्वी ॥१७॥
 इदं स ते वि चृतामसि नद्वयमेषोपपन्नम् । परुषेण सङ्गम्यतां मित्रः प्रातर्नृञ्जित ॥१८॥
 ब्रह्मणा शालां निर्मितां पृथिविर्निर्मितां मिताम् । इन्द्राग्नी रेवतां शालां पृथ्वी सौम्यं सदा ॥१९॥
 कुलापेजधि पुतापुं कोशे कोशुः सङ्गम्यतः तत्र अतो वि जायते यस्माद् विश्वं प्रजायते ॥२०॥ { ७ }
 या द्विषन्तां चतुष्पन्तां पदपन्तां या निर्भीयते ।
 अद्यापन्तां दशपन्तां शालां मार्गस्म पत्नीमग्निर्ममं इवा शये ॥२१॥
 प्रतीचीं त्वा प्रतीचीन् शाले श्रेयार्हिनतीम् । अग्निर्द्विषन्तारपथं प्रातर्नृञ्जित ॥२२॥
 इमा व्यापः प्र भ्राम्ययन्तमा यद्वननाशनीः । गृह्णतु प्र सीदाम्यस्यैव सहस्रिणां ॥२३॥
 मा नः पाशुं प्रति सुषो गुरुमोरो लघुर्मिव । वधूमिव त्वा शाले यत्र कामं भवामसि ॥२४॥
 प्राच्यां दिशः शालायां नमो महिम्ने स्वाहा देवेभ्यः स्वाहोभ्यः ॥२५॥
 दक्षिणायां दिशः शालायां नमो महिम्ने स्वाहा देवेभ्यः स्वाहोभ्यः ॥२६॥
 प्रतीच्यां दिशः शालायां नमो महिम्ने स्वाहा देवेभ्यः स्वाहोभ्यः ॥२७॥
 उदीच्यां दिशः शालायां नमो महिम्ने स्वाहा देवेभ्यः स्वाहोभ्यः ॥२८॥
 ध्रुवायां दिशः शालायां नमो महिम्ने स्वाहा देवेभ्यः स्वाहोभ्यः ॥२९॥

ऊर्ध्वाया दिशः शालाया नमो महिम्ने स्वाहा देवेभ्यः स्वाहेभ्यः

॥३०॥

दिशोर्दिशः शालाया नमो महिम्ने स्वाहा देवेभ्यः स्वाहेभ्यः

॥३१॥ [८] [२१]

॥४॥ अग्निः—ग्रन्थ ५ देवता—अथर्व ॥ अन्तः—१-२, ७, ८, २२ विष्णु ॥ ६, १०, २४ जगती; ८ मुनिक् विष्टम् ।

११-१७, १३, २०, २३ यजुष्मन् ॥ ३८ उपरिष्ठाद् बृहती; २१ आस्तामपर्यङ्गि ॥

साहस्रस्थेन ऋषमः परमस्यान् पित्रा रूपास्ते बुधर्थास्तु विघ्नत् ।

भूद्रं दात्रे यज्ञमानाय शिचन् धार्यस्पृश उस्त्रिगस्तन्नुमातान्

॥१॥

अपां यो अग्रो प्रतिमा पृथुर्व प्रभुः सर्वस्मि पृथिवीर्व देवी ।

पिता पुत्तानां पतिरुग्रमन्त्राणां साहस्रे पोषे अयि नः कृणेतु

॥२॥

पुमानन्तर्वागस्पृशिरः परमस्यान् यतोः कर्जन्चक्षुषो विभर्ति ।

समिन्द्राय पृथिविर्देवयज्ञैर्दुतमग्निर्वैरुतु जातवँदाः

॥३॥

पिता पुत्तानां पतिरुग्रमन्त्राण्यो पिता महतो गर्गराणाम् ।

युस्तो जरायुः मविष्णुक् पीयूषं अमिच्छां पुतं तद् पंस्म रेतः

॥४॥

देवानां माग उपमाह एतेष्वपां रसु ओषधीनां पुतस्य ।

सोमस्य भुचमैवृणीत शुक्रो बृहन्नरिंरमबुद् यच्छर्त्तिस

॥५॥

सोमेन पूर्णं कृत्स्नं विभर्ति स्वष्टं कृपायां जनिता पशूनाम् ।

शिपास्ते सन्तु प्रजन्धे बुद् या इमा न्यस्मभ्य स्वपिते यच्छु या अमूः

॥६॥

आवर्य विभर्ति पुतमस्य रेतः साहस्रः पोषस्तर्ह्य ग्रहमर्हः ।

इन्द्रस्य कृपमंयुमी वसन्तिः सो अस्मान् देवाः शिव ऐतुं दुचः

॥७॥

इन्द्रस्योमो वरुणस्य वाह अग्निमैरतां मरुतामिषं वृकृत ।

बृहस्पतिं समृत्तमेतमाहुर्वै धीरोतः कवयो ये मनीषिणः

॥८॥

देवीर्दिशः परमस्याना तैनीषि त्वाभिन्दुं त्वां सर्वस्यन्तमाहुः ।

सृष्टं ॥ एकेमुता ददाति यो ब्राह्मण ऋषममनुरोति

॥९॥

बृहस्पतिः सविता से यवो दधौ त्वर्षुर्वापोः पशून्मा व आर्भतः ।

अन्तरिक्षे मनसा त्वा जुहोमि वसिष्ठे घावाग्निवी जुवे स्ताम्

॥१०॥ [६]

य इन्द्र इव देवेषु गोत्रेति त्रिगवँदत् । तस्य प्रष्टुमस्याङ्गानि ब्रह्मा सं स्तौतु भूद्रया ॥११॥

प्राग्धे चास्तामनुमत्पा यमस्यास्तामनुवृजोः । अग्निवन्तावग्रधीन्मित्रो मयीते केचल्लयिति ॥१२॥

भुसदानीदादित्यानां शोभा आस्तां बृहस्पतेः । पुच्छं चातस्व देवस्य तेन पुनोत्योषधीः ॥१३॥

गुदां आसन्तिस्त्रीवाल्पाः सूर्यायास्तर्चनमवबन् । तत्प्रातरेषुवन् पदं श्रुत्वा यदर्थं त्ययन् ॥१४॥
 क्रोडं आसीज्जापिशंसस्य सोमस्य कलशौ धृतः । देवाः संगत्य यत् सर्वं श्रुत्वा व्यर्चयन्त्ययन् ॥१५॥
 ते कुष्ठिकाः सुरमायै कूर्मैर्म्योऽदधुः शुक्रान् । उपध्यामस्य कीदृम्यः श्रुत्वा तैर्म्योऽधवारयन् ॥१६॥
 शृङ्गाभ्यां रथं श्रुत्वा पर्यर्तिं हन्ति चर्षुषा । श्रुत्वा तं मद्रं कर्षीभ्यां गवां यः पतिरुच्यते ॥१७॥
 श्रुत्वा ज्ञं स रजते नैनं दुवन्त्यययः । निर्वन्ति विद्ये तं देवा यः ब्राह्मण्यं श्रुत्वा मां जुहोति ॥१८॥
 ब्राह्मणेभ्यः श्रुत्वा दत्त्वा वरीयः कुरुते धनः । पुष्टिं सोऽध्यानां स्वे गोष्ठेऽप्यपश्यते ॥१९॥
 गार्ग्यः सन्तु मुजाः सुन्त्यथोऽस्तु तन्वत्सम् । तत् सर्वमर्हं मन्यन्तां देवा श्रुत्वा पदादिभिः ॥२०॥

उप्यं पिपासु इन्द्र इव रुचिं दद्यात् वेत्तनीम् ।

अथं घृतं सुदुर्गं निरययन्तां वरां दुष्टां विप्रवर्तिं पुरो दियः ॥२१॥

विशङ्करूपो नभसो रथोवा ऐन्द्रः शुभ्रो विषकरूपो न भ्रामन् ।

आधुरस्मभ्यं दधत् प्रजां यं रायधु पोषिरुमि नः सचताम् ॥२२॥

उपेहोपधेनामिन् गोष्ठ उपं पूज्य नः । उपं श्रुत्वा यत् रेव उर्वेन्द्र तव वीर्यम् ॥२३॥

एतं यो घृषामिं प्रति दध्मो अभु तेन कीर्तनीभरत वशीं अर्जु ।

मः नो हासिष्ट जुजुषां सुभावा रायधु पोषिरुमि नः सचध्वम् ॥२४[१०][२१९]

॥२४॥ अवि — जुगु ॥ देवता — राजा वन्धीयः ॥ अन्धः — १, २, ४-६, ११-१२, १६, १८, २६ शिपुप, ३, चतु-

पदा दुरोऽसिगरी अगती, ४, ३०, जगती, १४, १७, २७-२८ अतुष्ट, ३० कङ्कमालतुष्ट, १४ शिपुपतुष्ट, १४

१८, ३० त्रिपदा विराहताम्रो, २०-२२, २४ वन्धवशात्तुष्टुविद्वान्गोपिरिषाद् कार्यता भुवि (?), २३ दुर-

जिह्वम्, २४ वन्धवशात्तुष्टुविद्वान्गोपिरिषाद् कार्यता विराहताम्रो, ३१ वन्धवशात्तुष्टु, ३२-३६ दशपदा

महर्षिः, ३६ दशपदाऽऽकृतिः, ३८ त्रिपदा सामी त्रिपद (वन्धवशात्) ॥

आ नयेतमा रमस्य सुकृतां लोकमर्षिं गच्छतु प्रजानम् ।

तीर्त्वा तर्भासि बहुधा मुहान्यजो नाकृमा कर्मतां तृतीयम् ॥१॥

इन्द्राय गागं परिं त्वा नयाम्यस्थिन् यो यजमानाय सुमि

ये नो हिरन्त्यनु तान् रमस्यानामस्तो यजमानस्य वीराः ॥२॥

प्र पदोर्जं नेनिग्धि दुर्धरेतुं यच्चार्चं गृह्णैः शकैरा कर्मतां प्रजानम् ।

तीर्त्वा तर्भासि बहुधा विपर्यजो नाकृमा कर्मतां तृतीयम् ॥३॥

अनुं न्यच द्यामेन त्वचमेतां विश्वस्तर्यपावर्त्तसिना मामि वरुषाः ।

मामि हुहः पुरुषाः वरुषेन तृतीये नाद्रे अग्निं वि ध्रैर्वेनम् ॥४॥

- श्रुत्वा कुम्भीमध्यमनी श्याम्या, सिञ्चोदकमर्षं धेयेनम् ।
पर्याधत्ताग्निना शमितारः श्रुतो गच्छतु मुकुतां यत्र लोकः ॥५॥
- उत्क्रामातुः परि चेदत्तमस्तस्यचरोरधि नार्कं कुवीर्यम् ।
अपेरमिरधि सं वभूविथ कथोतिध्वन्तमग्निं लोकं जयैवम् ॥६॥
- अमो अग्निरजम् ज्योतिराद्भुजं जीयता ब्रह्मणे देयमाहुः ।
अजस्तमांस्वपं हन्ति दूरमस्मिंस्तोके अर्धधनेन दत्तः ॥७॥
- पञ्चोदनः पञ्चधा वि क्रमतामर्कस्यमान्त्रिणि ज्योर्विणि ।
ईजानानां मुकुतां प्रेङ्गि मर्षं कुतोपे नार्के अग्निं वि अयस्व ॥८॥
- अजा रौह मुकुतां यत्र लोकः शरयो न च्चोऽति दुर्गायपेवः
पञ्चोदनो ब्रह्मणो दीयमानः स इजानां कृपया तपयाति ॥९॥
- अजस्मिनाके त्रिष्टिपे त्रिष्टुपे नार्कस्य पुष्टे ददियासं दधाति ।
पञ्चोदनो ब्रह्मणो दीयमानो त्रिभरुणा धेनुः कामदुष्टास्वेका ॥१०॥ {११}
- एतद् वो ज्योतिः पितरस्तुवीर्यं पञ्चोदनं ब्रह्मणेऽजं ददाति ।
अजस्तमांस्वपं हन्ति दूरमस्मिंस्तोके अर्धधनेन दत्तः ॥११॥
- ईजानानां मुकुतां लोकमीप्सन् पञ्चोदनं ब्रह्मणेऽजं ददाति ।
स क्वा सिमुभि लोकं जयैतं शिवोऽस्मभ्यं प्रतिवृहीतो अस्तु ॥१२॥
- अमो अग्निरेतनिष्ट शोकम् त्रिभो त्रिभस्य सहसो विप्रश्चित् ।
इष्टं पूर्वमभिपूतं वपदकृतं तद् देवा प्रादुशः कल्पयन्तु ॥१३॥
- अमोत वातो दद्याद्विरयमग्निं दक्षिणात् । तथा लोकमस्मन्मज्जोति ये दिव्या ये च पार्थिवाः ॥१४॥
- पुत्रास्तान्जोषं यन्तु धाराः सोम्या देवीर्भूतर्षा मधुरधृतः ।
स्तमानं पृथिवीपुत्रं धां नारस्य पुष्टे अग्निं सप्तरेजो ॥१५॥
- अजोऽक्षयं स्वर्गोऽति त्वया लोकमर्द्धिरसः प्राज्ञानम् । तं लोकं शुष्यं प्र जेयम् ॥१६॥
- येना सहस्रं चहसि येनाग्ने सप्रेतुमम् । नेनेयं यज्ञं नो वदुः सार्द्धिषु गन्तवि ॥१७॥
- अतः प्रवयः स्वर्गे लोके दधाति पञ्चोदनो निर्वृतिं वार्धमानः । तेन लोकमस्मिन्मज्जोति जयेम ॥१८॥
- यं प्राज्जये निदधे यं न विद्धि या विष्णुं ओदनावाभजस्य ।
सप्रे तदपे मुकुतस्य लोके जनीतामः संगमने पथीनाम् ॥१९॥

अजो वा इदमग्रे व्यक्रियत तस्योर्द्वयमववद् द्यौः प्रुष्टम् ।

अन्तरिक्षं मध्यं दिशः पार्श्वे संमुद्रौ कुक्षौ

॥२०॥ { १२ }

सुखं च श्रुतं च चक्षुषीं विषं सत्यं श्रद्धा प्राणो विसर्ग शिरः ।

एष वा अर्परिमितो सुष्ठो यद्वजः पञ्चोदनः

॥२१॥

अपरिमितमेव यद्गगानोत्पर्परिमितं लोकमर्षं रुन्दे ।

योऽंजं पञ्चोदनं दक्षिणाज्योतिषं ददाति

॥२२॥

नास्यास्तीनि भिन्नाश्च मज्जो निर्धयेत् । सर्वमिदं समादायेदजिदं प्र चेशयेत्

॥२३॥

इदमिदमेवास्म्यं रूपं भवति तेनेनं सं गमयति ।

इदं मद् ऊर्जमस्मै तुहे योऽंजं पञ्चोदनं दक्षिणाज्योतिषं ददाति

॥२४॥

पञ्चं रुक्मा पञ्च नयानि यस्या पञ्चास्मै प्रेनयः कामदुषा भवन्ति ।

योऽंजं पञ्चोदनं दक्षिणाज्योतिषं ददाति

॥२५॥

पञ्चं रुक्मा ज्योतिरस्मै भवन्ति पर्म वासोति तन्ने जिवन्ति ।

स्वर्गं लोकमंरुते योऽंजं पञ्चोदनं दक्षिणाज्योतिषं ददाति

॥२६॥

या पृथुं पतिं विरवाध्यामं शिन्दतेऽर्णवम् । पञ्चोदनं च तावजं ददाती न वि वीषतः

॥२७॥

समानलौको भवति पुनर्भवापहः पतिः । योऽंजं पञ्चोदनं दक्षिणाज्योतिषं ददाति

॥२८॥

अनुपूर्ववत्सां धेनुमन्तदधार्द्वपृष्ठवत्सां । वासो हिरण्यं दुग्धा ते येनित् दिवंस्तुताम्

॥२९॥

आत्मानं वितरं पुत्रं पीत्रं पितामहम् । जायां जनित्रीं मातरं ये श्रियास्तातुषे ह्ये

॥३०॥ { १३ }

यो वै नैदायं नाम श्रुतं वेदं । एष वै नैदायो नाम श्रुतयद्वजः पञ्चोदनः ।

निरेवाग्निषस्य आर्तव्यस्य श्रियं ददति भवत्यात्मनां ।

योऽंजं पञ्चोदनं दक्षिणाज्योतिषं ददाति

॥३१॥

यो वै कुर्यन्तं नाम श्रुतं वेदं । पूर्वतीर्त्तवतीतिवाग्निषस्य आर्तव्यस्य श्रियमा दत्ते ।

एष वै कुर्यन्तं नाम श्रुतयद्वजः पञ्चोदनः । निरेवाग्निषस्य आर्तव्यस्य श्रियं ददति भवत्यात्मनां ।

योऽंजं पञ्चोदनं दक्षिणाज्योतिषं ददाति

॥३२॥

यो वै संयन्तं नाम श्रुतं वेदं । संप्रतीर्त्तवतीतिवाग्निषस्य आर्तव्यस्य श्रियमा दत्ते ।

एष वै संयन्तं नाम श्रुतयद्वजः पञ्चोदनः । निरेवाग्निषस्य आर्तव्यस्य श्रियं ददति भवत्यात्मनां ।

योऽंजं पञ्चोदनं दक्षिणाज्योतिषं ददाति

॥३३॥

यो वै पिन्वन्तं नामं श्रुतं वेदं । पिन्वतीपिन्वतीमेवाप्रियस्य आर्हव्यस्य श्रियमा दत्ते ।
एष वै पिन्वन्नामं श्रुतर्यद्वजः पञ्चौदनः । निरेवाप्रियस्य आर्हव्यस्य श्रियं ददति भवत्यात्मना ।
योत्रेजं पञ्चौदनं दक्षिणाज्योतिषं ददाति ॥३४॥

यो वा उद्यन्तं नामं श्रुतं वेदं । उद्यतीर्युपतीमेवाप्रियस्य आर्हव्यस्य श्रियमा दत्ते ।
एष वा उद्यन्नामं श्रुतर्यद्वजः पञ्चौदनः । निरेवाप्रियस्य आर्हव्यस्य श्रियं ददति भवत्यात्मना ।
योत्रेजं पञ्चौदनं दक्षिणाज्योतिषं ददाति ॥३५॥

यो वा अग्निमुषं नामं श्रुतं वेदं । अग्निमयन्तीमग्निमवन्तीमेवाप्रियस्य आर्हव्यस्य श्रियमा दत्ते ।
एष वा अग्निभूर्नामं श्रुतर्यद्वजः पञ्चौदनः । निरेवाप्रियस्य आर्हव्यस्य श्रियं ददति भवत्यात्मना ।
योत्रेजं पञ्चौदनं दक्षिणाज्योतिषं ददाति ॥३६॥

अमं नु पचतु पच्यं यौदुनान् ।
सती विद्वाः संममसः सभ्रेचीः सान्मर्देशाः प्रतिं वृक्षन्तु च एवम् ॥३७॥
सासं रचन्तु सप्त तुभ्यमेते साम्य काचयं वृषिरिदं शुभेति ॥३८॥ [१४] [३१]

॥६(१)॥ ॥३८॥—सहा ॥ दैवता—अतिमि, विष्णु ॥ अन्ता—१ वाचीनामत्रिपुराणावली; २ शिवदा ॥ ३३३ वाचनी;
३, ४ सासो विष्णु; ५, ६ साम्यमुष्ण; ७ काचनी गायत्री; ८ शिवदा सासो अगनी, ९ वाचनी विष्णु;
१० सासो सुदिरुहनी, ११, १४-१६ साम्यमुष्ण; १७ शिवदा गायत्री; १८ सासो विष्णु, पञ्चमि;
१९ शिवदा शिवदा सुदिरु गायत्री ॥

यो विद्याद् प्रद्वं प्रत्यशुं पक्षेपि यस्य संभारा श्रुचो यस्मान्कवाम् ॥१॥
सामानि यस्य सोमनि यजुर्हृदं पशुच्यते परितरं णमिद्विः ॥२॥
यत् वा अतिपिबतिरतिभीरुं प्रतिपरयति देवयजनं प्रेसते ॥३॥
यदमिपदति दीक्षाध्वेति यद्वदकं पाचयत्यः प्र यमति ॥४॥
या एष युक्ता आपः प्रक्षीप्यते सा एष वाः ॥५॥
यत् तपसा माहन्ति य एवाग्निप्रेभीर्यः पशुर्वच्यते स एष वाः ॥६॥
यदायसुपान् कृत्यमन्त्रि सदाहविर्धानान्येव तत् कृत्यमन्त्रि ॥७॥
यदुपस्तुषन्ति यद्विरेव तत् ॥८॥
यदुपरिश्रममाहन्ति यद्विरेव तेन लोकावर्षं रुन्दे ॥९॥
यत् केषिपूषवर्षमाहन्ति परिषव एष ते ॥१०॥
यदाग्नान्मप्यज्जुनसाहन्त्यावर्षमेव तत् ॥११॥

ऊर्जां च वा एष स्फूर्तिं च गृह्णाति	यः पूर्वोऽतिथिरश्नाति	॥३॥ (३३)
प्रजां च वा एष पश्वं गृह्णाति	यः पूर्वोऽतिथिरश्नाति	॥४॥ (३४)
कीर्तिं च वा एष यशश्च गृह्णाति	यः पूर्वोऽतिथिरश्नाति	॥५॥ (३५)
शिर्यं च वा एष संविदं च गृह्णाति	यः पूर्वोऽतिथिरश्नाति	॥६॥ (३६)
एष वा अतिरिच्येच्छेद्विस्तस्मात्	पूर्वो नार्क्षीयात्	॥७॥ (३७)
अश्रितायत्यतिपादनीयाद्	यदस्य सास्यत्वायं बुद्धस्याविच्छेदाय तद् व्रतम्	॥८॥ (३८)
पुत्रवद् वा तु स्वादीनो यद्विगमं क्षीरं वा मांसं वा तदेष नार्क्षीयात्		॥९॥ (३९) { १७ }

॥१५॥ (४) । अवि-—अज्ञा ॥ देवता—अतिविः, विषय ॥ तन्द-—१, २, ३, ४ प्राजापत्याऽनुपुत्रः, २, ५, ६,

८ विपदा वापनी, ६ तुरिक्, मातापत्या वापनी, १० चतुष्पदा तत्प्रापदपुत्रः ॥

स य एवं विद्वान् क्षीरमुपतिच्योपहरति	॥१॥
पार्यदप्रिष्टोमेनेष्टा सुसम्पदेनावकन्दे तार्यदेनेनार्यं कन्दे	॥२॥ (४०)
स य एवं विद्वान्सुपतिच्योपतिच्योपहरति	॥३॥
पार्यदतिरात्रेणोष्टा सुसम्पदेनावकन्दे तार्यदेनेनार्यं कन्दे	॥४॥ (४१)
स य एवं विद्वान् मधुपतिच्योपहरति	॥५॥
पार्यत् सत्यमर्धेनेष्टा सुसम्पदेनावकन्दे तार्यदेनेनार्यं कन्दे	॥६॥ (४२)
स य एवं विद्वान् मांसमुपतिच्योपहरति	॥७॥
पार्यद् द्वादशाधेनेष्टा सुसम्पदेनावकन्दे तार्यदेनेनार्यं कन्दे	॥८॥ (४३)
स य एवं विद्वान्दुक्तमुपतिच्योपहरति	॥९॥
मृजानां प्रजननाय गच्छति प्रतिष्ठां श्रियः प्रजानां भवति य एवं विद्वान्दुक्तमुपतिच्योपहरति	॥१०॥ (४४) { १८ }

॥ १५ (२) । अवि-—अज्ञा ॥ देवता—अतिविः, विषय ॥ तन्द-—१ सामानुषिकः, २ तुरिक्, ३, ४, ५ (अन-
योदकाय), १० तुरिक्, सापत्नी बुद्धी, ५, ६, ८ तत्प्रापदपुत्रः, ९ (स्त्रीर्ध) विपदा विपदा विपदानामावापनीः

१० (एवीर्ध) विपदा विपदा विपदानामावापनी, ८ विपदा विपदापुत्रः ॥

तस्मां ज्ञया दिक्करोति सज्जिता प्र स्तौति	॥१॥
बुद्धस्यातिर्जयोद् गोपति त्वष्टा गुष्टया प्रवि हरति विचं देवा निवर्तन्	॥२॥
निधनं भूत्याः प्रजायाः पशूनां मयति य एवं वेद	॥३॥ (४५)

तस्मा उच्यन्त्यर्थो हिरकृणोति संग्रहः अ स्तौति	॥४॥
मध्यन्दिन् उद्गायत्यपराहः प्रति हस्त्यस्तंपन्न निधनम् ।	
निधनं भूत्याः प्रजायाः पशूनां भवति य एवं वेद	॥५॥ (४६).
तस्मा अग्नौ यवन् हिरकृणोति स्तनयन् अ स्तौति	॥६॥
विद्योतमानः प्रति हस्ति कर्षणुद्गायत्युद्गुह्यन् निधनम् ।	
निधनं भूत्याः प्रजायाः पशूनां भवति य एवं वेद	॥७॥ (४७)
अविधीन् प्रति वश्यति हिरकृणोत्यपि बंदति अ स्तौत्युद्गायत्युद्गायति॥८॥	
उप हस्ति प्रति हस्त्युच्छिष्टं निधनम्	॥९॥
निधनं भूत्याः प्रजायाः पशूनां भवति य एवं वेद	॥१०॥ (४८) { १६ }

॥६(६)॥ अग्नि—यज्ञा ४ देवता—अग्निविधिः, विद्या ॥ अन्तः—१ आसुरी मायत्री; २ सामान्यकुपू, ३, ४ त्रिपदाऽऽर्चः-
पश्चिम । ५ पक्ष्मदा मायकाया मायत्री; ६-११ आर्चो मुदती, १२ वृक्षदा आसुरी जगती; १३ पातुषी त्रिपदः ।
१४ वृक्षपदाऽऽसुरीमिवक् ॥

यत् क्षुचार्तं ह्ययस्या आधयत्येव तत्	॥१॥ (४९)
यत् प्रतिभूयोति प्रसायाधयत्येव तत्	॥२॥ (५०)
यत् परिश्रेदातुः पात्रहस्ताः पूर्वे चापरी च प्रपद्यन्ते यमसाध्वर्येव एव ते	॥३॥ (५१)
तेषां न क्रमनाहोत	॥४॥ (५२)
यत् वा अतिथिपरितरितीन् परिनिर्व्व मृदाक्षुपोदित्वमृष्येय तदुपायेति	॥५॥ (५३)
यत् संभ्रामयति दक्षिणाः समामयति यदनुतिष्ठत उदवस्यत्येव तत्	॥६॥ (५४)
स उपहृतः इष्टिभ्यां मध्यत्युपहृतस्तस्मिन् यद् इष्टिभ्यां विश्वरूपम्	॥७॥ (५५)
स उपहृतोऽन्तरिक्षे मध्यत्युपहृतस्तस्मिन् यदन्तरिक्षे विश्वरूपम्	॥८॥ (५६)
स उपहृतो दिवि मध्यत्युपहृतस्तस्मिन् यद् दिवि विश्वरूपम्	॥९॥ (५७)
स उपहृतो देवेषु मध्यत्युपहृतस्तस्मिन् यद् देवेषु विश्वरूपम्	॥१०॥ (५८)
स उपहृतो लोकेशु मध्यत्युपहृतस्तस्मिन् यन्लोकेशु विश्वरूपम्	॥११॥ (५९)
स उपहृत उपहृतः	॥१२॥ (६०)
आप्नोतीमं लोभ्माप्नोत्यमृष्य	॥१३॥ (६१)
ज्योतिष्मतो लोभ्मन्नयति य एवं वेद	॥१४॥ (६२) { २० } { ३।२ }

॥३॥ अत्रि — यद्वा ॥ देवता—गौ ॥ वन्दः—१ साचीं वृद्धी, २ आम्बुलिङ्ग, ३ २ आम्बुलिङ्ग, ४, १७—१९ साशी
वृद्धी, १, ८ आम्बुली गायत्री, ९ त्रिवदा वितोसिद्धयन्ता निगृह गायत्री, ६, १२ साशी गायत्री, १० पुत्रउत्थिङ्ग, ११,
१२ १७ २६ साम्बुलिङ्ग, १८, २२ वृक्षगण्डगुह्यी जगती, १३ वृक्षगण्डगुह्यी पण्डित, २० साशी जगती,
२१ आम्बुलिङ्ग, २२ वृक्षगण्डगुह्यी वृद्धी, २३ साशी वृद्धी, २४ साशी निगृह (इन्द्राग्रपदा वृद्धी) ॥

प्रजापतिश्च परमेष्ठी च शृङ्गे इन्द्रः शिरो अमिर्ललाटे यमः कूर्कटम् ॥१॥

सोमो राजा मृत्तिम्बो धीरुत्तरद्भुः पृथिव्यधिरद्भुः ॥२॥

विद्युविज्झा मरुतो दन्तो रेतोऽग्निः कृषिक स्वन्धा घुमो यः ॥३॥

रिषे वायुः स्वर्गो लोकः कृष्णं विघर्षी निरेण्यः ॥४॥

रघुमेः क्रोडोऽन्तरिक्षं पानुस्पर्शं पृथुस्पर्शः कृद्धं पृथ्वीः कीर्त्तसाः ॥५॥

देवानां पत्नीः पृथग् उपसदुः पथैः ॥६॥

मित्रश्च परंशुश्चो रगो चार्यमा च दोषधी महद्देवो वाह ॥७॥

इन्द्राण्यो भुसव नापुः पुष्पं पर्वमानो बालाः ॥८॥

मर्षं च नृवं च धोषी वल्लभः ॥९॥

घाता च सतिता चाग्नीवन्ती जदवा गन्धर्वा अम्बरसुः कुर्विस्तु अर्दितिः शुक्राः ॥१०॥

चेतो वृद्धं यक्षन्मेषा वृद्धं पुरीषम् ॥११॥

हव कुचिरिरो वनिष्ठः पर्वताः प्लावकाः ॥१२॥

कोषो वृक्षी मनुष्याप्यथ प्रजा शेषः ॥१३॥

नदी सूती वर्षस्य परं पृथ्वा स्तनयित्स्वरुधः ॥१४॥

विष्वक्पथाधर्मोपधयो लोमानि नर्वत्राणि रूपम् ॥१५॥

देवजना गुदा मनुष्याः आम्नास्यन्ता वदरम् ॥१६॥

रक्षांसि सोऽहितमितरनुना ऊर्ध्वपम् ॥१७॥

अत्रं पीषो मृजा निधनम् ॥१८॥

अग्निरासीन उल्लितोऽग्निना ॥१९॥

इन्द्रः प्राद तिष्ठन् दक्षिणा तिष्ठन् यम ॥२०॥

प्रत्यद तिष्ठन् घातोदृद तिष्ठन्सविता ॥२१॥

दधानि प्राप्ताः सोमो राजा ॥२२॥

मित्र ईषमाणु आर्हच आनन्दः ॥२३॥

पुत्रयमानो वैरपदेवो वृद्धः प्रजापतिर्मिथुः सर्वम् ॥२४॥

पुत्रश्च वै विरयरुपं सर्वरुपं गोरुपम् ॥२५॥

उपनं विरयरुपाः सर्वरुपाः पृथार्थस्तित्ति य एवं वेद ॥२६॥ {२१} {४१}

॥२॥ अग्नि — मृगशिरसा ॥ वेदेति — सर्वेतीर्षायास्तत्कन्यया ॥ अन्धः — १-११, १२, १४, १६-२० अनुपठ्युः

१२ अनुपठ्युः कर्तव्यं वातुपवायिकः १२ विषयानुपठ्युः २१ विषयः पन्थापठ्युः २२ पन्थापठ्युः ॥

शीर्षाणि शीर्षामयं कर्णशूलं विंशोद्विषम् । सर्वं शीर्षण्यं ते रोमं बहिर्निर्मन्त्रयामहे ॥१॥

कर्णाभ्यां ते कर्णशूलं विंशोद्विषम् । सर्वं शीर्षण्यं ते रोमं बहिर्निर्मन्त्रयामहे ॥२॥

यस्य हेतोः प्रचपयते यक्षः कर्णव्य ओस्यतः । सर्वं शीर्षण्यं ते रोमं बहिर्निर्मन्त्रयामहे ॥३॥

पाः वृणोति प्रमोतमन्त्रं कृणोति पूरुषम् । सर्वं शीर्षण्यं ते रोमं बहिर्निर्मन्त्रयामहे ॥४॥

अङ्गमेदमङ्गवत्तं विंशोद्विषम् । सर्वं शीर्षण्यं ते रोमं बहिर्निर्मन्त्रयामहे ॥५॥

यस्य भीमः प्रतीकाश उद्वेपयति पूरुषम् । त्वमार्त्तं विषशारदं बहिर्निर्मन्त्रयामहे ॥६॥

य ऊरुः अनुसर्पस्यो धृतिं यथैविके । यक्षं ते अन्तरङ्गं बहिर्निर्मन्त्रयामहे ॥७॥

यदि कर्मादपक्वमादृष्टयाज्जायते परि । दुदो वृत्तासुपङ्क्तयो बहिर्निर्मन्त्रयामहे ॥८॥

हविर्माद्यं ते अङ्गं न्योऽप्यामन्तरोदरात् । यक्षयोधामन्तरात्मनो बहिर्निर्मन्त्रयामहे ॥९॥

आसो घलासो भवेतु यज्ञं भवत्वापयत् । यक्षमाणां सर्वेषां विषं निर्योचयद् स्वत् ॥१०॥ { २६ }

बहिर्विलं निर्द्वेषतु कार्वाणं तत्रोदरात् । यक्षमाणां सर्वेषां विषं निर्योचयद् स्वत् ॥११॥

उदरात् ते पक्षोऽभ्यो नाभ्या हृदयादधि । यक्षमाणां सर्वेषां विषं निर्योचयद् स्वत् ॥१२॥

याः सीमानं विजानन्ति मूर्धानं मत्सर्पयोः । अहिंसन्तीरनामया निर्द्वेषन्तु बहिर्विलं ॥१३॥

या हृदयसुपर्णस्य हृदयान्ति कीकंसाः । अहिंसन्तीरनामया निर्द्वेषन्तु बहिर्विलं ॥१४॥

याः पाशे उपर्षन्त्येनानिष्ठन्ति वृष्टीः । अहिंसन्तीरनामया निर्द्वेषन्तु बहिर्विलं ॥१५॥

यास्तिरुषीरुपस्येनानिष्ठन्ति वृष्टीः । अहिंसन्तीरनामया निर्द्वेषन्तु बहिर्विलं ॥१६॥

या गुदां अनुसर्पन्त्यान्त्राणि मोहयन्ति च । अहिंसन्तीरनामया निर्द्वेषन्तु बहिर्विलं ॥१७॥

या मण्डो निर्धेयन्ति पक्षिणि विजानन्ति च । अहिंसन्तीरनामया निर्द्वेषन्तु बहिर्विलं ॥१८॥

ये अङ्गानि प्रददन्ति यक्षमासो रोषश्चास्त्वत् । यक्षमाणां सर्वेषां विषं निर्योचयद् स्वत् ॥१९॥

विसृज्यस्य विद्वद्यस्य चावीरुस्य बालजेः । यक्षमाणां सर्वेषां विषं निर्योचयद् स्वत् ॥२०॥

पादाभ्यां ते जानुभ्यां श्रोत्रेभ्यो परि यंससः ।

अनृणादपृणीकुपिण्डाभ्याः शीष्णो रोममनीनस्य ॥२१॥

सं ते शीष्णः कपालानि हृदयस्य च यो विषुः ।

उच्यतेदस्य हरिममिः शीष्णो रोममनीनशोऽङ्गमेदमङ्गीशमः ॥२२॥ { २३ } { ४२ }

॥६॥ अग्नि-—महा ॥ देवता—आदिश्वः, अध्यात्म ॥ अन्तः—१-११, १३, १२, १७, १८-२२ त्रिष्टुप् ।
१२, १७, १६, १८ अपत्यौ ॥

अस्य धामस्य पलितस्य ह्येतुस्तस्य आता मध्यमो अस्त्यरनः ।
तृतीयो आता घृतपृष्ठो अस्यात्रापश्यं विरपतिं सुप्तपुत्रम् ॥१॥

सुप्त युञ्जति स्थमेकपञ्चमेऽङ्गे अरयो पद्यति सुप्तनामा ।
त्रिनामिं नृपमजरमनयं यज्ञेषा विश्वा सुवृणार्धिं तस्युः ॥२॥

इमे स्पमधि ये सुप्त तस्युः सप्तचक्रं सुप्त बहुमत्यरयोः ।
सुप्त स्वतारो अग्निं ते नैवन्त यत्र गवां निर्हितं सुप्त नामा ॥३॥

को ददर्श प्रथमं ज्ञाप्यमानमस्वप्नन्तं यदेनस्या विनर्ति ।
धूम्या असुरसुं गारुमा कस्तिव्यो यो विदोसुम्वर्ष गाव् अष्टुमेतव् ॥४॥

इह प्रवीतु य ईमुञ्ज धेदास्य धामस्य निर्हितं पदं वेः ।
शीर्षोः क्षीरं हुङ्कते गावो अस्य क्षितिं घताना उदकं पुदापुः ॥५॥

पार्कः पृच्छामि मनसाविजानन् देवानामेना निर्हिता पुदारिणि ।
दुस्ते वृष्कपेऽधि सुप्त तन्तुव पि सैरिरे कुवप ओतया डे ॥६॥

अधिकिस्वाधिकितुर्पथिदत्र कुवीन् वृच्छामि विद्वानो न विद्वान् ।
वि यस्तस्तन्म पष्टिमा रजोऽयज्ञस्य रूपे किमपि श्विदेकम् ॥७॥

माता पितरमुव आ ब्रमाज धीत्यग्रे मनस्तां सं हि जग्मे ।
सा वीमुरत्तुर्गमिरता निर्धिदा नमस्यन्त इदुपवाकमीशुः ॥८॥

सुहा मातासीद् धुरि दर्विषाया अतिमुद् गमौ वृजनीन्धन्तः ।
अमीमिद् दस्तो अन्नु गार्गवरयद् विषरूप्यं विप्र योनेनेषु ॥९॥

त्रिस्तो मातृस्त्रीनि पितृन् मिमदेकं ऊर्व्यस्तस्यौ मेपव् म्हापयन्त ।
मन्त्रपन्ते दिवो अमृष्यं पृष्ठे विंशविदो वाचमर्विषविष्वाग् ॥१०॥ (२४)

पश्चारे यत्रे परिवर्तमाने यस्मिन्मातस्युर्ध्वनानि विष्वा ।
तस्य नाचस्तपते भूरिगारः सुनादेव न च्छिद्यते मनायिः ॥११॥

पञ्चपादं पितरं शब्दराकृतिं दिव आहुः परे अर्धे पुरीषिष्वम् ।
अयेमे अग्न्य उपरे विचक्रुवे सप्तचक्रं पठेर आदुरापितम् ॥१२॥

द्वादशारं नदि सज्जरायं वर्षेति चक्रं परि धामृतस्य ।
आ पुत्रा अर्धे मिथुनासौ अर्धे सप्त श्रुतामि विंशतिष्व तस्युः ॥१३॥

सनेमि चक्रमजरं वि यवृत्त उत्तानायां दश युद्ध यदन्ति ।
 यस्य चत् रजस्यैत्यवृत्तं यस्मिन्नावस्युर्ध्वनानि विशां ॥१४॥
 श्रियः सुवीर्योऽं मे पुंस आहुः पर्यदद्यएवत् न वि चैवदन्धः ।
 कुविर्यः पुत्रः स ईमा विवेत्त यस्ता विज्ञानात् स पितृभिर्वास्त ॥१५॥
 सप्तजानां सप्तर्षमाहुरेकमे पद्विद्युमा ऋषयो देवजा इति ।
 सप्तमिष्टानि विरितानि धाम्ना स्थाने रेजन्ते विकृतानि रुपशः ॥१६॥
 अयः परेण पुर एनावरेण पदा वस्तं विभ्रंती नोर्दस्याह ।
 सा कुद्रीची कं स्विदर्थ परागाह क् स्विह वले नदि युधे अस्मिन् ॥१७॥
 अपः परेण पितरं यो अस्व वेदायः नैण पुर एनावरेण ।
 कुवीर्यमानः क इह म यैवत् दुचे मनः कुपो अग्नि प्रजातय ॥१८॥
 ये अर्वाञ्चस्तीं उ पराव आहुये पराञ्चस्तीं उ अर्वाच आहुः ।
 इन्द्रश्च या युक्पुः सोम तामि धुस न युक्ता रजसो वहन्ति । ॥१९॥
 द्वा सुपर्णा सुपुजा सलोमा समानं युधं परि पश्यजाते ।
 तयोरुन्यः विर्पलं स्वाहृषनभञ्जन्यो अग्नि चाकशीति ॥२०॥
 यस्मिन् युधे मध्वदः सुपर्णा निमिशन्ते युर्वते चापि शिखे ।
 तस्म पदाहुः विर्पलं स्वाहृषे तयोर्भद्राष्टः पितरं न वेद ॥२१॥
 यथा सुपर्णा अमृतस्य मरुमनिर्गप विदयामिस्वरन्ति ।
 एना विभ्रद हृषनस्य गोपाः न मा वीरः पाकुपया विवेश ॥२२॥ { २५ } { ४१ }

॥१०॥ अग्निः—अग्ना ॥ देवता—गी, विराट्, अज्याज्याहः, २२ मियावदजी ॥ हृन्दा—१, ७, १५, १७, १८ लगती;
 २, २६, २७ अविह क्रियुः; ३-६, ८-१३, १५, १६, १७, २०, २२, २६, २७, २८ शिष्टुः।
 २१ यमपदाऽतिशयोक्ती, २५ अमुपदा अरुह्यवित्तुंरिपतिशयली ॥

यद् गोयत्रे अग्निं गोयत्रमार्हितं त्रैलोक्यं वा त्रैलोक्याचिस्तंभव ।
 यद्वा जगज्जगत्पार्हितं पदं य इह तद् विदुस्ते अमृतत्वमानिशाः ॥१॥
 गोयत्रेण प्रति मिमीते अर्कमर्केण तस्म त्रैलोक्येन युक्तम् ।
 चाकेन वाकं द्विपदा चतुष्पदाचरेण मिमते सप्त वाणीः ॥२॥
 जगता सिन्धुं दिव्यं स्तमायव रथतरे ह्ययं पयंकपत् ।
 गोयत्रस्य समिधोस्तिष्ठ आहुस्ततो मृदा य रिरिचे महिला ॥३॥

उषं हये सुदुर्पां धेनुमेतां सुदस्तौ गोधुमुत दौहिदेनाम् ।
 श्रेष्ठं सपं सविता साविपन्नोऽभीक्ष्णो धर्मस्तद् द्रु प्र वौचत् ॥४॥
 हिस्वयसुती वसुपत्नी पद्मेनां वसतिच्छन्वी मनसाभ्यामात् ।
 दुरामुचिभ्या पयो अच्येयं सा वधेतां मदते सौमगाय ॥५॥
 गौरमीमेदुभि वसं निपन्तं मूर्धानं हिर्दहृणोन्मातुरा उ ।
 सुवराणं धमेमभि वाग्शाना मिमाति माखुं पर्यते पयोभिः ॥६॥
 अयं स शिरहे येन गौरभीवृत्ता मिमाति माखुं ध्वस्तनाधधि शिता
 सा चिचिमिनि दि चकार मर्यान् विपुलवन्ती प्रति बुद्धिमौहत् ॥७॥
 अमच्छय तुरातु जीरमेजद् ध्रुवं मध्य आ वस्यमानम् ।
 जीरो मुतस्य चरति ह्युधामिरमन्त्यो मर्त्येना सद्योनिः ॥८॥
 रिधुं दद्वारं संल्लिखस्यं पृष्ठे पुनानं सन्तं पलितो जगार ।
 देवस्य पश्य फार्यं मर्हिताया ममात् स छाः समान ॥९॥
 य ईं चकार न सो अरय वेद य ईं ददर्श हिङ्गुमिषु तस्मात् ।
 स मातुर्वोना परिवीतो अन्तर्बहुग्रजा निर्वीतिरा विवेश ॥१०॥ { २६ }
 अपरयं गोपामनिपद्यमानमा च परां य पथिभिरन्तम् ।
 स सुभीचीः स विपूचीर्मेसान् आ वीरति भुवेनेभ्यन्तः ॥११॥
 यौनिः पिता जमिता नामिरा वन्धुर्नो माता पृथिवी महीपम् ।
 उत्तानवीधम्योऽवोर्निरन्तरा पिता दद्वितुर्गर्भमापात् ॥१२॥
 पूच्छामि त्वा परमन्तं पृथिव्याः पूच्छामि वृष्णी अश्वस्य रेतः ।
 पूच्छामि रिधंस्यं सुतेनस्य नाभिं पूच्छामि धावः परमं ज्योति
 रूपं वेदिः परो अमनः पृथिव्या अयं सोमो वृष्णो अश्वस्य रेतः ।
 अयं पशो रिधंस्यं सुतेनस्य नाभिर्म्रिदायं साच परमं ज्योति ॥१४॥
 न नि नानामि यदिवेदमार्धं निषयः संनदो मनसा चरामि ।
 यदा मगन् प्रयमना अतस्यादिद् वाचो अश्वजुडे मागमस्याः ॥१५॥
 अपाद् प्रादति दशवयं पृथीतोऽमर्त्यो मर्त्येना सद्योनिः ।
 सा शश्वन्ता रिपूचीना विपन्ता न्यून्यं चिनयुर्न नि विवपुन्यम् ॥१६॥

सप्तार्धग्रामां ध्रुवनस्य रेतो विष्णोस्तिष्ठन्ति प्रदिशा विधर्मणि ।

ते धीविभिर्मनसा ते विपश्चितः परिहृवः परं भवन्ति विद्यताः ॥१७॥

अथो अथो परमे व्योमन् यस्मिन् देवा अधि विधे निषेदुः ।

यस्तथ वेद क्रियुषा वरिष्यति य इत् तद् विदुस्ते अथि सर्वासते ॥१८॥

अथः पदे मात्रया कल्पयन्तोऽर्ध्वेन चान्तपुर्विस्मयेजत् ।

त्रिषाद् प्रदी पुरुषं पि तेषु तेन जीवन्ति प्रदिशुषवंसः ॥१९॥

सुपुसाद् भर्गवती हि भूया उषा वयं भर्गवन्तः स्याम ।

अहि वृणमध्वे विभुदानीं पिव गुदमुदकमाचरन्मी ॥२०॥ { २७ }

गौरिर्मिमाय सलिलानि तद्यत्येकपदी द्विपदी वा चतुष्पदी ।

अष्टपदी नवपदी दशपदी सहस्राक्षरा ध्रुवनस्य पदक्रिस्तस्याः समुद्रा अधि वि धरन्ति ॥२१॥

कृष्णं निपानं हरयः सुपर्वा अथो पक्षानां दिवसुत्पत्तिः ।

त आचवृष्टस्तदेनादृतस्यादिद् धृतेन पृथिवी व्युद्भुः ॥२२॥

अपदिति प्रथमा पुदतीर्त्ता कस्तद् वा मित्रानकुषा चिकेत ।

गर्भो भारं मरुता धिदस्या अतं विपत्यन्तं नि पति ॥२३॥

विराद् वाग् विराद् पृथिवी विराद्वरिषं विराद् व्रजापतिः ।

विराद्वसुधुः साध्यानामधिराजो वसूषु तस्य भूतं भव्यं वशो स मे भूतं भव्यं वशो कृषोद् ॥२४॥

शकुमयं धूममारादपर्यं निपुवतां पुर इनावरेण ।

उदाणं पृथिनपवन्त वीरास्तानि धर्माणि प्रब्राम्ण्यसन् ॥२५॥

अथः केशिने अतुषा वि वंशते संवत्सरे वंश एके वषाम् ।

विश्वमन्यो अग्निघट्टे शर्वाभिर्धोजिरेकस्य ददृशे न रूपम् ॥२६॥

अथारि याक् परिमिता पुदानि तानि विदुर्ब्रह्मणा ये मनीषिणः ।

गुहा त्रीणि निर्दिष्टा नेद्वयन्ति तुरीयं अथो मनुष्या वदन्ति ॥२७॥

इन्द्रं मित्रं वरुणमग्निमाहुस्यो दिव्यः स सुपुषो गुरुमान् ।

एकं सद् विभ्रां बहुषा वदन्त्यग्निं यमं मातरिश्वा निमगदुः ॥२८॥ { २८ } { ५१२ }

अथ दशमं काराडम्

॥१॥ अग्नि—मत्स्वितरस ॥ देवता—अन्त्रोत्पत्ति ॥ ज्ञेय—१ महाब्रह्मदी, २ विद्यापन्नस्य साधनो, ३-८, १०, ११,

१४, २१, २४-२७, ३० ३१ अतुष्टु, ४ यथापदं १२ पदं, १३ अतोब्रह्मदी, १४ अतुष्टुदा विद्या

जाती, १६ १८ विष्टु, १७, २४ यथापदं, १९ अतुष्टुदा जाती, २० विद्या प्रस्तापदं ।

२२ विद्यापदं विष्टु (यथापदं), २३ विद्या अग्निं विष्टु साधनो, २४ विद्या साधनो,

२५ अग्ने उद्योतिष्यती अग्नी, २६ अतुष्टुदा अतुष्टुदा अतुष्टुदा अतुष्टुदा ॥

यां कृतपयन्ति यदुतै यधुमिष विष्टुर्कृतां इत्येकतां चिह्नितवः । सारादेत्सपं नुदाम एनाम् ॥१॥

शीर्षपयती नृसर्वीं कृषिनीं कृत्याकृता संधुता विष्टुर्कृता । सारादेत्सपं नुदाम एनाम् ॥२॥

शूद्रकृता राजकृता श्रीकृता ब्रह्मर्षिः कृता । ज्ञाया पर्या मुचेवं कर्तारं यन्धुर्वृक्षतु ॥३॥

अनयादमोपध्या सर्षीः कृत्या अदुदुषम् । या सेवे यदुर्घा गोषु यां वां ते पुत्रेषु ॥४॥

अयमस्तयपुत्रैर्गृह्यते शपयिष्यते । प्रत्यक् प्रतिप्रतिप्रति यथां कृत्याकृतं इतन् ॥५॥

प्रतीचीनं आङ्गिरुतोऽयंको नः पुरोहिताः । प्रतीचीः कृत्या अकृत्यामृत् कृत्याकृतं जहि ॥६॥

यस्त्योरायु पुरोहितां प्रक्षिप्तं सुदुष्यम् । तं कृत्येऽग्निनिर्घर्षस्व मास्मानिच्छो अनागतं ॥७॥

यस्ते वर्षेपि संदुधौ रथस्वेव ब्रह्मर्षिया । त गच्छतु तेऽयं नृपज्ञातस्तेऽयं जनः ॥८॥

ये त्वा कृत्यालेमिरे रिदुता अमिचिर्षाः ।

शुम्भीर्दं कृत्यादुष्यं प्रतिपुर्षं पुनःसुं तेन स्वा रूपयामसि ॥९॥

यद् दुर्मगां प्रसंवितां भुतवत्सप्रपेयिम् । अर्पितु सर्वं मत् पापं द्रविणं मोषं विष्टु ॥१०॥१॥

यत् ते पितृभ्यो ददतो यो वा नार्यं जगृहः ।

सदेरयात् सरस्मात् पापादिमा मुञ्चन्तु त्वीपवीः ॥११॥

देवेनमात् पित्र्यांशमग्राहात् सदेरयादिभित्तिर्कृतात् ।

मुञ्चन्तु त्वा धीर्यो वीर्यं ब्रह्मं अग्निः पर्यस्य पापीणाम् ॥१२॥

यथा वार्ताख्यायति धूमो रेणुमन्तरिक्षाध्वम् । एषा मत् सर्वं दुर्मूतं ब्रह्मं नृपयति ॥१३॥

अपे कामं नानेदही रिनेद्वा मर्देगीव । पुनर्न नृपयते नृत्ता अर्धं वीर्यं यता ॥१४॥

अपं पन्थाः कृत्य इति त्वा नपागोऽभिप्रक्षितो प्रति त्वा प्र द्विषमः ।

तेनाभि याहि मञ्जुत्वनस्वतीष वृद्धिर्नी विषरूपा कुरुटिनी ॥१५॥

परां ते उपोतिरपं ते अर्वाग्न्यत्रास्वदयना कृष्ण्य ।

परंखि नवति नाग्यार्ह अति ह्रस्वाः स्रोत्या मा चंनिष्ठाः परंदि ॥१६॥

वार्त इव वृत्तान् नि मृलीहि पादय मा गामयं पुरंमृच्छिष एषाम् ।

कुरुन् निवृत्येतः कुर्येऽप्रजास्तवाय बोधय ॥१७॥

यां ते यर्हिपि यां शर्मशाने क्षेत्रं कृत्यां वल्लगं वा निचकनुः ।

ह्यमी मां त्वा गार्हपत्येऽभिषेकः पारु सन्तं धीरंकरा अन्तागमं ॥१८॥

उपाईतमर्तुमर्तुं निरगतं धैरं त्सार्वभ्यविदाम् पार्थिव ।

सर्वे तु पत्तु पार्थिवं तत्रार्थ इव नि वर्तेतां हन्त कृत्याकृतः शुभाम् ॥१९॥

स्त्रायसा अस्यः सन्ति नो मुदे विधा ते कृत्ये यक्षिधा परंरि ।

उर्ध्विष्टिष परंहीतोऽज्ञानि किमिदं क्वसि ॥२०॥ {२}

प्रीदास्ते कुर्ये पादौ चापि कस्तस्यामि निर्द्वय । इन्द्राय अस्वान् रक्षतां यो प्रजानां प्रजापती ॥२१॥

सोमो राजाधिपा मृद्धिता च भूतस्य नः पतयो मृदयन्तु ॥२२॥

अवापुर्वावस्वतां पापकृते कृत्याकृतं । दुष्कृते विद्युतं देवदेविम् ॥२३॥

यद्येपथ द्विषदी चतुष्पदी कृत्याकृता संभृता विषरूपा ।

सेतोर्दृष्टापदी भूत्वा पुनः परंदि दुष्छुने ॥२४॥

अस्मद्भ्राता स्व रिकृता सर्वं मरंजी दूरितं परंदि । जानीहि कृत्ये कर्तारं दुहितेवं पितरं स्वम् ॥२५॥

परंदि कृत्ये मा तिष्ठो निदस्वेष पुद नय । मृगः स शृगुपुस्त्यं न त्वा निकर्तुमर्हेति ॥२६॥

उत इति पुरासिन् प्रत्यदापारं इष्या । उव पूर्वस्य मिच्छते नो इत्यपरः प्रति ॥२७॥

एतदि शुषु मे यचोऽर्धेति यत् एयच । यस्वर्वा यकारं तं प्रति ॥२८॥

अनागोदृत्या वै गीमा कृत्ये मा नो गामयं पुरंमृच्छिषः ।

यत्रयुत्रासि निर्दिता वत्स्तोत्वापयामसि पुराईपीयसी भव ॥२९॥

यदि स्य तमसार्वता जलैर्नाभिर्दिता इव । सर्वाः संलप्येतः कृत्याः पुनः कुर्वे प्र द्विष्यसि ॥३०॥

कृत्याकृतो बल्लगिनोऽभिनिष्कारिणः प्रजाम् ।

मुणीहि कृत्ये मोर्ध्वयोऽभूत् कृत्याकृतो जहि ॥३१॥

यथा स्रग्धो मुरयते समसुस्थि रतिं जहात्युपसंभवेत् ।

एवाहं सर्वं दुर्भुतं कथं कृत्याकृता कृतं दुस्तिष्ठ रजो दुस्तिष्ठ जहाति

॥३२॥ { ३ } { १११ }

॥३१॥ अति—भारतवर्षः ३ देवाः—पुरुषः, यदाकलननम् (३१, ३२ साधनम् यदाकलननम्) ॥ मन्द — १, ५,

५, ५ विष्णुः, २, ४, १०, ११-२०, २४-३३ यजुः, ६, ११ जगती, २५ सुविष्णुः ॥

केन पाप्मोः आर्षेते पूर्यस्य केन मांसं संभुतं केन गुह्यो ।

केनाह्वीः पेशनीः केन खानि केनोच्छ्रान्ती मध्यतः का प्रतिष्ठा

॥३॥

कस्मात्तु गुह्यावधेरावकृतवन्मणीयन्ताधुर्वरी पूर्यस्य ।

जह्वं निर्वस्य न्यदिष्टुः ॥ सिञ्जानुनोः तन्धी क उ तर्षिकेत

॥३॥

चतुर्दश युवयते संहितान्तं जानुभ्याम्भूयै सिञ्जितं कर्णम् ।

भोषी यदूक क उ तज्जानान् याम्यो कुसिन्धु सुदं वध्वं

॥३॥

कर्ति देवाः कृतमे त आसुन् य उरौ श्रीपाथिव्युः पूर्यस्य ।

कति स्तनी व्यदिष्टुः कः कस्तोऽहो कति स्कुन्धाम् कति पूषीचिन्धु

॥४॥

को अस्म्य वाहू सममरद् वीर्यं करपादिति । अस्ती को अस्म्य तद् देवः कुसिन्धु अध्या दंभी ॥५॥

कः सुप्त खानि वि संतर्द श्रीवशि कर्णविमो नासिन्धु चर्वन्ती हृत्तम् ।

पेशी पुह्वः विमन्स्यं मन्त्रि चतुर्पादो द्विष्टो यन्ति याम्यं

॥६॥

हन्धोर्हि जिह्वामर्दधाह पुरुषीमर्षा महीमर्षि शिश्राव पाचम् ।

स आ वीर्यति श्रुतेष्वन्तर्यो वसतिः क उ तर्षिकेत

॥७॥

सुविष्णुमर्य यजुमो लुत्ताटं नुराटिकां ग्रथमो यः कृपालम् ।

चित्रा चिर्य हन्धोः पूर्यस्य दिवं स्तेह कतमः स देवः

॥८॥

त्रिपासिपार्थि बहुला सध्वं संभाषतन्त्रयः । आलन्दलुगो मन्दौह कस्माद् यदति पूर्यः ॥९॥

आविर्भवतिर्निर्जतिः कुबो नु पुर्येज्यतिः । राद्विः सर्वद्विरव्युदितवित्तपः कुतः ॥१०॥ { ४ }

को अस्मिन्नापो व्यदिष्टुः विष्णुतः पुरुषतः सिञ्जुस्तर्पाय जाताः ।

तीमा अरुणः लोहिनीस्ताम्रपूमा ऊर्वा अवाचीः पूर्ये तिस्र्योः

॥११॥

को अस्मिन् रूपमर्दधाह को सुधनं च नातं च ।

गाहं को अस्मिन् कः वेत्तं चन्द्रिनि चर्ये

॥१२॥

को अस्मिन् प्राथमंययत् को अयनं ध्यायन् । समानमस्मिन् को देवोऽसि विश्राय पूर्ये ॥१३॥

को अस्मिन् यज्ञेदधादेको देवोऽधि पूर्यते ।

को अस्मिन्स्तरं कोऽर्चते कृतो मृत्युः कृतोऽमृतम् ॥१४॥

को अस्मै वासः पर्यदधात् को अस्यायुरवत्पयत् ।

वलं को अस्मै प्रायच्छत् को अस्यान्तपयज्जवम् ॥१५॥

केनापो अन्वतनुत् केनाहंरजोद् रुचे । उपसं केनावैन्दु केन सायंभुवं ददे ॥१६॥

को अस्मिन् रेतो न्यदधात् तन्मृता तापसमिति ।

मेधा को अस्मिन्ध्व्योऽहत् को प्राणं को वृषो दधौ ॥१७॥

केनेमा भूमिर्पोषति केन पर्यमयद् दिवम् । केनाभि म्रद्धा पर्यतान् केन कर्माणि पूर्यः ॥१८॥

केन पुर्जम्यमन्येति केन सोमं विचलुषम् । केन युगं च अदां च केनास्मिन् निर्हितुं मनः ॥१९॥

केन ओत्रियमानोति केनेमं परमेष्ठिनम् । केनेममतिं पूर्योः केन संवत्सरं मये ॥२०॥ { ४ }

म्रक्ष ओत्रियमानोति म्रक्षेम परमेष्ठिनम् । म्रक्षेममतिं पूर्योः म्रक्ष संवत्सरं मये ॥२१॥

केन देवां अमुं विपति केन दीर्घजनीर्षिणः । केनेदमम्यअर्चयं केन सत् चउग्रहृन्पते ॥२२॥

म्रक्ष देवां अमुं विपति म्रक्ष दीर्घजनीर्षिणः । म्रक्षेदमम्यअर्चयं म्रक्ष सत् चउग्रहृन्पते ॥२३॥

केनेयं भूमिर्षिदिता केन द्यौरुचरा दिता । केनेदमूर्ध्वं तिर्यक् चान्तरिक्षं व्यपौ दिवम् ॥२४॥

म्रक्षणां भूमिर्षिदिता म्रक्ष द्यौरुचरा दिता । म्रक्षेदमूर्ध्वं तिर्यक् चान्तरिक्षं व्यपौ दिवम् ॥२५॥

मूर्धानमस्य सुंसीव्यायैवो हृदयं च यत् । मस्तिष्कोदूर्ध्वः प्रैरयत् पर्वमानोऽर्षिं शीर्षतः ॥२६॥

तद् वा अर्थर्वयुः शिरो देवकोशः सङ्गमिनतः । तद् प्राणो अमि रक्षति शिरो अश्रमयो मनः ॥२७॥

कृष्यो नु मृष्टादेभित्तिर्यक् नु मृष्टादेः तर्ना दिशः पूरुन् आ वंमूर्ध्वोऽ ।

पुरं मे म्रक्षणां वेदु मस्याः पूरुन् उच्यते ॥२८॥

यो वै तां म्रक्षयो वेदामृतेनार्पुषो पूरम् । तस्मै म्रक्षं च म्रक्षाम् चक्षुः श्रावं प्रजां ददुः ॥२९॥

न वै सं चक्षुर्जहाति न श्रावो जस्तः पुरा । पुरं यो म्रक्षयो वेदु मस्याः पूरुन् उच्यते ॥३०॥

अदाचका नवद्वारा देवभानां पूरयोप्या । तस्यां हिरण्यमयः कोशोः स्वर्गो ज्योतिषावृतः ॥३१॥

तस्मिन् हिरण्यमये कोशे न्यरे निप्रतिष्ठिते ।

तस्मिन् यद् यचर्मात्मन्यत् तद् वै म्रक्षविदो विदुः ॥३२॥

म्रक्षार्जमानां हरिणीं यशसा संपरिवृताम् । पूरं हिरण्यमयी म्रक्षा विवेशार्पताजिताम् ॥३३॥ { ६ } { १२ }

॥३॥ मणि — अथर्वो ॥ दत्ता — वरदात्मनि, वनस्पति ॥ अन्व — १, ४, २, ७, ६, १०, १२ मनुष्य, २, २, १

अग्निश्चित्रपुष्पः ॥ १३, १४ पद्मावर्त्ति, १३, १४, सुविमलपुष्पः १२, १७-२२ पद्मदा अगती ॥

अयं मे वरुणो मणिः संपत्तयर्थो वृषा । तेना रमस्तु त्वं शत्रून् प्र मृणोहि दुस्सुतः ॥१॥

श्रेष्ठोऽनृणादि अ मृणा रमस्तु मणिस्ते अस्तु पुरस्तात् पुरस्तात् ।

अमारयन्त वरुणेन देवा अध्याचास्मस्तुराणां श्वःश्वः ॥२॥

अयं मणिर्वरुणो विश्वमेवजः सदस्माचो हरितो हिरण्यवर्गः ।

॥ तं शत्रून्धराम् पादयति पर्वस्तान् दम्भुहि ये त्वा द्विपत्ति ॥३॥

अयं तं कृत्वा विवृतां योऽनेयादयं भूयात् । अयं त्वा सर्वस्मात् पापात् वरुणो वारयिष्यते ॥४॥

वरुणो वारयता अयं देवो वनस्पतिः । यत्नो यो अस्मिन्मार्गिष्टस्तु देवा र्वीरस्तु ॥५॥

इत्तं मृष्टा यदि पर्याप्ति पावं मृगः मृति यति पापादुष्टाष्ट ।

पुरिष्ठान्कृष्टमैः पापवादादयं मणिर्वरुणो वारयिष्यते ॥६॥

अरत्वास्तु निर्वृत्त्या अमिचाराद्यो भूयात् । मृष्टोरोजीयसो वृषाद् वरुणो वारयिष्यते ॥७॥

यन्मै माता यन्मै पिता आर्वो यन्मै मे वरा यदेनैश्चक्रमा वृषम् ।

सतो नो वारयिष्यतेऽयं देवो वनस्पतिः ॥८॥

वरुणेन मर्यायित्वा आर्ह्वया मे सर्वम्भवः । अस्तु रजो अर्घ्यमुस्ते यन्स्वधुवं तर्गः ॥९॥

अरिष्टोऽहमरिष्टपुराणुष्मान्स्वर्षपुरुषः । तं मायं वरुणो मणिः परं पातु दिशोदिशः ॥१०॥ [७]

अयं मे वरुण उरिषि राजा देवो वनस्पतिः । त मे शत्रून् वि वावृतामिन्द्रो वस्त्रुनिगस्तुराम् ॥११॥

इमे विमर्षि वरुणमावृष्माण्द्रुतशरीरः । त मे राष्ट्रे च वृत्रं च वरुणोर्जय मे दधत् ॥१२॥

यथा पातो वनस्पतीन् वृषान् मुनश्चोर्जसः ।

एषा सुपर्णान् मे मदग्निं पूर्वाञ्जितो उत्तर्षमान् वरुणस्त्वग्निं रचतु ॥१३॥

यथा वावृथाग्निं मुचान् पातो वनस्पतीन् ।

एषा सुपर्णान् मे प्साहि पूर्वाञ्जितो उत्तर्षमान् वरुणस्त्वग्निं रचतु ॥१४॥

यथा उरिषि प्रदीक्षा वृषाः श्रेरे न्यर्षिताः ।

एषा सुपर्णान्स्व मे मम ॥ विंशोदि न्यर्षिय पूर्वाञ्जितो उत्तर्षमान् वरुणस्त्वग्निं रचतु ॥१५॥

तास्त्वं प्र च्छिन्दि वरुण वृषा दिष्टान् पुराणुषः ।

य एतं पृष्टु दिप्सन्ति ये चास्य शफ्टिप्सवः ॥१६॥

यथा सर्वो अतिभाति यथास्मिन् तेज आर्हितम् ।

एवा मे वरुणो मणिः कीर्तिं भूतिं नि यच्छतु तेजसा मा सङ्घचतु यशसा सर्वमवतु मा ॥१७॥

यथा यशोवन्द्रमस्यादित्ये च नृचर्चसि ।

एवा मे वरुणो मणिः कीर्तिं भूतिं नि यच्छतु तेजसा मा सङ्घचतु यशसा सर्वमवतु मा ॥१८॥

यथा यशः पृथिव्यां यथास्मिन्जातवैदसि ।

एवा मे वरुणो मणिः कीर्तिं भूतिं नि यच्छतु तेजसा मा सङ्घचतु यशसा सर्वमवतु मा ॥१९॥

यथा यशः पृथिव्यां यथास्मिन्संश्लेषे रवे ।

एवा मे वरुणो मणिः कीर्तिं भूतिं नि यच्छतु तेजसा मा सङ्घचतु यशसा सर्वमवतु मा ॥२०॥ { ८ }

यथा यशः सोमपथि मधुपुके यथा यशः ।

एवा मे वरुणो मणिः कीर्तिं भूतिं नि यच्छतु तेजसा मा सङ्घचतु यशसा सर्वमवतु मा ॥२१॥

यथा यशोऽग्निहोत्रे यथास्मिन् यथा यशः ।

एवा मे वरुणो मणिः कीर्तिं भूतिं नि यच्छतु तेजसा मा सङ्घचतु यशसा सर्वमवतु मा ॥२२॥

यथा यशो यजमाने यथास्मिन् यज्ञ आर्हितम् ।

एवा मे वरुणो मणिः कीर्तिं भूतिं नि यच्छतु तेजसा मा सङ्घचतु यशसा सर्वमवतु मा ॥२३॥

यथा यशः प्रजापते यथास्मिन् परमेष्ठिनि ।

एवा मे वरुणो मणिः कीर्तिं भूतिं नि यच्छतु तेजसा मा सङ्घचतु यशसा सर्वमवतु मा ॥२४॥

यथा देवेभ्यश्च यथेष्ट सत्यमार्हितम् ।

एवा मे वरुणो मणिः कीर्तिं भूतिं नि यच्छतु तेजसा मा सङ्घचतु यशसा सर्वमवतु मा ॥२५॥ { ९ } [२।१]

॥५॥ अथि — यथास्मात् ॥ तेजसा — सर्वविधाभावात्तत्त्वात् ॥ यथा — १ यथायुक्तेः ॥ २ त्रिवरा यथायथा यामयो, ३, ४ यथायुक्तेः ॥ २-४, २-११, १३-१२, १०-२०, २२, २४, २६ अनुष्टुप् ॥ ८ त्रिभिर्नामो यथा त्रिवरः ॥ ९ अग्निनामयो ॥ ११ त्रिवरा त्रिवरा यामयो ॥ २१ कण्वमन्त्रानुष्टुप् ॥ २३ त्रिवरः ॥ २५ यथायुक्तेः कण्वमन्त्रो अग्निर् अष्टुप् ॥

इन्द्रस्य प्रथमो रथो देवानामपरो रथो वरुणस्य तृतीय इत् ।

अर्हीनामपमा हारः स्यात्तुमोदपार्थत् ॥१॥

दुर्गः शोचिस्तुष्णवमर्धस्य वारः यत्नस्य वारः । सर्वस्य वन्तुर्ग ॥२॥

अने श्वेत पदा जेहि पूर्वेषा चापरेष च । उदभ्युत्थितुं दार्धर्हीनामसुं विपं वाह्व्यम् ॥३॥

अरुणो निमन्योन्मथ्य धनंरजवीत् । उदभ्युत्थितुं दार्धर्हीनामसुं विपं वाह्व्यम् ॥४॥

पैदो दंति कमर्णील पैदः शिवप्रकाशितम् । पैदो रथर्न्याः शिरः सं विमेद शुद्धावकाः ॥५॥

पेदु ब्रह्मै प्रथमोऽनु स्वा वृषमेवांसि । अहीन् व्यस्यतात् पृथो येन स्मा वृषमेवांसि ॥६॥

इदं पैदो अजापतेदमस्य पुराणम् । इमान्यरीतः पदार्थेभ्यो वाजिनीगतः ॥७॥

संयत्तं वि स्पर्द्धा व्यात् नस र्यमत् । अस्मिन् चेत्त द्वावही स्त्री च पुमाश्च ताजुमारस्ता ॥८॥

अस्तासं इहाहो ये अन्ति ये च दुरते । घुनेन हस्मि तृर्बिर्भूमिर्दुष्टेनार्गतम् ॥९॥

अत्राभस्येवं भेषजसुभयोः स्तनस्य च । इन्द्रो मेऽहिमयावन्तमहिं पैदो अरन्धयत् ॥१०॥ {१०}

पैदस्य मन्महे वयं स्थिरस्य स्थिरधात्रः । शुभे शुभा शुदारुणः प्रदीप्यत आसते ॥११॥

नद्यासंयो नद्यावैषा कृता इन्द्रेण पञ्चिणः । जपानेन्द्रो जप्तिमा वृषम् ॥१२॥

कृतास्तिरधिराजयो निर्विशामः शुदारुणः । हविं करिकृतं क्षिप्रं दुर्बेर्पमिवं जहि ॥१३॥

वैरातिना कुमारिका सुका खनति भेषजम् । विस्वययीभिरभिभिर्मिरीणासुप सप्तम् ॥१४॥

आपमयन् शुषा मिषम् पृतिन्दावराजितः । स च स्तनस्य जर्मन उमयोर्बुधिरस्य च ॥१५॥

इन्द्रो मेऽहिमरन्धयत् शुदारुणं च शुदारुणम् । स्वजं तिरधिराजि कस्यार्तिं दर्शयति ॥१६॥

इन्द्रो जपान प्रथमं अन्तिवारमहे तर् । तेषां सुश्रमांशानो कः स्युत् तेषामसुद् रतः ॥१७॥

सं हि शीर्षायमग्रं यौष्मिष्ठ इन् कर्षम् । सिन्धोर्मध्यं वरेत्स्य व्यन्तिमर्षेर्विषम् ॥१८॥

अहीना संरैषा विष परा पदन्तु सिन्धवः । कृतास्तिरधिराजयो निर्विशामः शुदारुणः ॥१९॥ {१९}

ओषधीनामैह वृक्ष उररीतिव साधूया । नयाम्यरीतीरिवोहं निरैतुं ते त्रिषम् ॥२०॥

पद्मही र्वै त्रिं वृक्षिणामोषधीषु यत् । कान्दाविषं कनकं निरैत्वीतुं ते त्रिषम् ॥२१॥

ये अग्निजा औषधिजा अहीना ये अस्मन्ता त्रिषुत् आवधुषुः ।

येषां जातानि यदुषा मुहान्ति तेभ्यः तर्पेभ्यो जमैता त्रिषेभ ॥२२॥

तोदी नामासि कृन्पापृताची नाम वा अस्ति । अघस्यदेनं ते पदमा ददे विस्पर्द्धयम् ॥२३॥

अज्ञादज्ञात् प्र च्चोऽयम् हृदयं पौरं जर्जय । अघा विषस्य यत् तेजोऽश्वीनं बद्धुं ते ॥२४॥

आरे अंधूद् त्रिषमैतद् त्रिषे त्रिषमैतद्गवि ।

अधिर्त्रिषमैर्निरैतद् सोपो निरैतवीद् । दुष्टारमर्षयाम् त्रिषमैर्निरैत

॥१॥ श्रुतिः—१-२४ सिन्धुद्वीपः, २२-३५ कौशिकः, ३०-४१ मलयः, ४२-४८ विहङ्गः ॥ देवता—१-२४ आर्यः,

२४-४१ सप्तोत्तरः, ४२-४८ यज्ञावधिः ॥ अन्तः—१-२ त्रिपदा सुतोऽभिजितः ककुम्भतीवर्मा पृच्छिः, १ चतुष्पदा

जगतीमाजे जगतीः, ०-१४ पञ्चपदा विपरीतपाद्व्याख्या सूक्ती (११, १४ यन्मा पृच्छिः) ॥ १६-२१

वरापदा त्रेऽधुनगर्भोऽतिष्ठति (१३, २० कृतिः) ॥ २२, २३, ४२, ४३, ४६-४७ चतुष्पदम् ॥ २४ त्रिपदा

विवाद सावधोः २५-२८ अष्टपद यथाचारं यथावर्तितव्यवीः ३५ पञ्चपदाऽतिपाक्यतिजगत्तार्थोऽष्टिः

३० विराट् पुरस्ताद्वहतीः ३८ पुरतश्चिह्नः ३६, ४१ अर्धोत्तरवीः ४० विराट् विपदा

सावधोः ४४ त्रिपदा अथवीगन्तोऽनुष्टुप्, [४५, ४६,] ४० त्रिष्टुप् ॥

इन्द्रस्यैज स्येन्द्रस्य सह स्येन्द्रस्य वलं स्येन्द्रस्य वीर्यं स्येन्द्रस्य नृमणं स्य ।

जिष्णवे योगाय प्रद्वयेगेर्वी युनजिम ॥१॥

इन्द्रस्यैज स्येन्द्रस्य सह स्येन्द्रस्य वलं स्येन्द्रस्य वीर्यं स्येन्द्रस्य नृमणं स्य ।

जिष्णवे योगाय द्रव्ययेगेर्वी युनजिम ॥२॥

इन्द्रस्यैज स्येन्द्रस्य सह स्येन्द्रस्य वलं स्येन्द्रस्य वीर्यं स्येन्द्रस्य नृमणं स्य ।

जिष्णवे योगायैन्द्रयोगेर्वी युनजिम ॥३॥

इन्द्रस्यैज स्येन्द्रस्य सह स्येन्द्रस्य वलं स्येन्द्रस्य वीर्यं स्येन्द्रस्य नृमणं स्य ।

जिष्णवे योगाय सोमयोगेर्वी युनजिम ॥४॥

इन्द्रस्यैज स्येन्द्रस्य सह स्येन्द्रस्य वलं स्येन्द्रस्य वीर्यं स्येन्द्रस्य नृमणं स्य ।

जिष्णवे योगायसुयोगेर्वी युनजिम ॥५॥

इन्द्रस्यैज स्येन्द्रस्य सह स्येन्द्रस्य वलं स्येन्द्रस्य वीर्यं स्येन्द्रस्य नृमणं स्य ।

जिष्णवे योगाय विश्वानि मा भूताम्युप तिष्ठन् युक्ता मे आध स्य ॥६॥

अप्रेर्माग स्य । अपां शुक्रमापो देवीर्वीर्वा अस्मास्तु धत्त ।

प्रजापतेर्वी धाम्नास्मे लोकम्य सादये ॥७॥

इन्द्रस्य माग स्य । अपां शुक्रमापो देवीर्वीर्वा अस्मास्तु धत्त ।

प्रजापतेर्वी धाम्नास्मे लोकम्य सादये ॥८॥

सोमस्य माग स्य । अपां शुक्रमापो देवीर्वीर्वा अस्मास्तु धत्त ।

प्रजापतेर्वी धाम्नास्मे लोकम्य सादये ॥९॥

वरुणस्य माग स्य । अपां शुक्रमापो देवीर्वीर्वा अस्मास्तु धत्त ।

प्रजापतेर्वी धाम्नास्मे लोकम्य सादये ॥१०॥ { १३ }

मित्रावरुणयोर्मगि स्य । अषां शुक्रमाषो देवीर्वचो अस्मास्तु धत्त ।

प्रजापतेर्वो धाम्नास्मै लोकाय सादये

॥११॥

यमस्य भ्राग स्य । अषां शुक्रमाषो देवीर्वचो अस्मास्तु धत्त ।

प्रजापतेर्वो धाम्नास्मै लोकाय सादये

॥१२॥

पितृणां मृग स्य । अषां शुक्रमाषो देवीर्वचो अस्मास्तु धत्त ।

प्रजापतेर्वो धाम्नास्मै लोकाय सादये

॥१३॥

देवस्य सवितुर्मगि स्य । अषां शुक्रमाषो देवीर्वचो अस्मास्तु धत्त ।

प्रजापतेर्वो धाम्नास्मै लोकाय सादये

॥१४॥

यो यं आपोऽषां मृगोऽप्यर्न्तर्धनुष्यो देवयजनः । इदं तमर्तिं सृजामि तं माम्यवनिधि ।

तेन तमभ्यर्तिसृजामो योऽस्मान् देष्टि यं वयं द्विष्मः ।

तं वधेयं तं स्तृपीयानेन ब्रह्मणानेन कर्मणानया मेन्या

॥१५॥

यो यं आपोऽषां मृगोऽप्यर्न्तर्धनुष्यो देवयजनः । इदं तमर्तिं सृजामि तं माम्यवनिधि ।

तेन तमभ्यर्तिसृजामो योऽस्मान् देष्टि यं वयं द्विष्मः ।

तं वधेयं तं स्तृपीयानेन ब्रह्मणानेन कर्मणानया मेन्या

॥१६॥

यो यं आपोऽषां मृगोऽप्यर्न्तर्धनुष्यो देवयजनः । इदं तमर्तिं सृजामि तं माम्यवनिधि ।

तेन तमभ्यर्तिसृजामो योऽस्मान् देष्टि यं वयं द्विष्मः ।

तं वधेयं तं स्तृपीयानेन ब्रह्मणानेन कर्मणानया मेन्या

॥१७॥

यो यं आपोऽषां मृगोऽप्यर्न्तर्धनुष्यो देवयजनः । इदं तमर्तिं सृजामि तं माम्यवनिधि ।

तेन तमभ्यर्तिसृजामो योऽस्मान् देष्टि यं वयं द्विष्मः ।

तं वधेयं तं स्तृपीयानेन ब्रह्मणानेन कर्मणानया मेन्या

॥१८॥

यो यं आपोऽषां मृगोऽप्यर्न्तर्धनुष्यो देवयजनः । इदं तमर्तिं सृजामि तं माम्यवनिधि ।

तेन तमभ्यर्तिसृजामो योऽस्मान् देष्टि यं वयं द्विष्मः ।

तं वधेयं तं स्तृपीयानेन ब्रह्मणानेन कर्मणानया मेन्या

॥१९॥

यो यं आपोऽषां मृगोऽप्यर्न्तर्धनुष्यो देवयजनः । इदं तमर्तिं सृजामि तं माम्यवनिधि ।

तेन तमभ्यर्तिसृजामो योऽस्मान् देष्टि यं वयं द्विष्मः ।

तं वधेयं तं स्तृपीयानेन ब्रह्मणानेन कर्मणानया मेन्या

॥२०॥ { १४ }

ये व आपोऽपाम्प्रयोऽपस्त्वन्तर्गुह्यः देवयन्ताः । इदं तानर्ति स्नामि तान् माम्बर्चनिचि ।

तैस्तपन्पतिस्नामो योऽस्मान् देष्टि यं वयं द्विष्यः ।

॥ वदेयं ॥ स्तुवीयानेन ब्रह्मणानेन कर्मखानया मेन्या ॥२१॥

यद्वर्चानेनैवैहायवादेष्टुं किं चोदिम । आपो मा तस्मात् सर्वस्माद् दुरितात् शान्तवृत्तः ॥२२॥

समुद्रं यः प्र दिशोमि स्वां योनेमपीतन । अरिणः सर्वहापसो मा च नः किं यनाममत् ॥२३॥

अरिभ्यः आपो अप रिप्रमस्मात् । आत्मदेनो दुरितं मुप्रवीक्षतः प्र दुःस्वप्न्यः ॥ मलं वदन्तु ॥२४॥

विष्णोः क्रमोऽसि सपत्नहा पृथिवीर्यशितोऽधिवेजाः ।

पुथिवीमनु वि क्रमेऽहं पृथिव्यास्तं निर्भजामो योऽस्मान् देष्टि यं वयं द्विष्यः ।

स मा जीवीत् तं प्राणो जहातु ॥२५॥

विष्णोः क्रमोऽसि सपत्नहान्तर्वासंशितो वायुवेजाः ।

अन्तरिक्षमनु वि क्रमेऽहमन्तरिक्षात् तं निर्भजामो योऽस्मान् देष्टि यं वयं द्विष्यः ।

स मा जीवीत् तं प्राणो जहातु ॥२६॥

विष्णोः क्रमोऽसि सपत्नहा द्यौर्दशितः धर्मवेजाः ।

दियमनु वि क्रमेऽहं दिवस्त्वं निर्भजामो योऽस्मान् देष्टि यं वयं द्विष्यः ।

स मा जीवीत् तं प्राणो जहातु ॥२७॥

विष्णोः क्रमोऽसि सपत्नहा दिवर्दशितो मर्त्यवेजाः ।

दिशोऽनु वि क्रमेऽहं दिग्म्यस्तं निर्भजामो योऽस्मान् देष्टि यं वयं द्विष्यः ।

स मा जीवीत् तं प्राणो जहातु ॥२८॥

विष्णोः क्रमोऽसि सपत्नहा वासांशितो पातवेजाः ।

आशां अनु वि क्रमेऽहवासांम्यस्तं निर्भजामो योऽस्मान् देष्टि यं वयं द्विष्यः ।

स मा जीवीत् तं प्राणो जहातु ॥२९॥

विष्णोः क्रमोऽसि सपत्नहा अक्षर्यशितः सार्ववेजाः ।

अक्षोऽनु वि क्रमेऽहमाक्षस्तं निर्भजामो योऽस्मान् देष्टि यं वयं द्विष्यः ।

स मा जीवीत् ॥ प्राणो जहातु ॥३०॥ { १५ }

विष्णोः क्रमोऽसि सपत्नहा यज्ञशशितो ब्रह्मवेजाः ।

यज्ञमनु वि क्रमेऽहं यज्ञात् तं निर्भजामो योऽस्मान् देष्टि यं वयं द्विष्यः ।

स मा जीवीत् तं प्राणो जहातु ॥३१॥

विष्णोः क्रमोऽसि सपत्नदौर्ध्वीरंशितः सोमेतेजाः ।

दौर्ध्वीरान् वि क्रमेऽहमद्वयस्ते निर्मेजामो योऽस्मान् देष्टि यं वयं द्विष्मः ।

स मा जीहीत् तं प्राणो जंहात्

॥३२॥

विष्णोः क्रमोऽसि सपत्नद्वयसुसंशितो वरुणदेजाः ।

व्योऽन् वि क्रमेऽहमद्वयस्ते निर्मेजामो योऽस्मान् देष्टि यं वयं द्विष्मः ।

स मा जीहीत् तं प्राणो जंहात्

॥३३॥

विष्णोः क्रमोऽसि सपत्नद्वयकृपिसंशितोऽश्वदेजाः ।

कृपिमन् वि क्रमेऽह कृपास्त निर्मेजामो योऽस्मान् देष्टि यं वयं द्विष्मः ।

स मा जीहीत् तं प्राणो जंहात्

॥३४॥

विष्णोः क्रमोऽसि सपत्नद्वयप्राणसंशितः पुरेस्तेजाः ।

प्राणमन् वि क्रमेऽह प्राणस्त निर्मेजामो योऽस्मान् देष्टि यं वयं द्विष्मः ।

स मा जीहीत् तं प्राणो जंहात्

॥३५॥

जितमुष्मानुद्धिक्कामुस्मानुद्धिक्काम्यक्षां निष्ठाः पृथ्वा यरातीः । इदमुद्दमांशुप्यापय-

स्यामुष्म्याः पुनरप्य वरुस्तेनः प्राणमायुर्नि वेष्टयामीदमेनमघुसन्धै वादयामि

॥३६॥

अप्यस्यावृत्तमुन्वार्यते दक्षिणामग्रावृत्तम् । सा मे द्रविणं यच्छन्तु सा मे प्राणायवर्चसम्

॥३७॥

दिशो वयोर्निष्पत्तीरभ्यार्यते । सा मे द्रविणं यच्छन्तु सा मे प्राणायवर्चसम्

॥३८॥

सप्तधूपानभ्यार्यते । ते मे द्रविणं यच्छन्तु ते मे प्राणायवर्चसम्

॥३९॥

प्राणभ्यार्यते । तन्मे द्रविणं यच्छन्तु तन्मे प्राणायवर्चसम्

॥४०॥ (१६)

प्राणसौ अभ्यार्यते । ते मे द्रविणं यच्छन्तु ते मे प्राणायवर्चसम्

॥४१॥

यं वयं मृगमामहे त वृषे सृष्टवापामहे । व्यासं परमेष्ठिनो ब्रह्मयापीपदाम् तम्

॥४२॥

पैश्वानरस्य दंष्ट्राभ्यां हेतिस्तं समष्टादमि । इयं त प्तात्वाहूविः समिद् देवो सईवसी

॥४३॥

राशौ परेशस्य वृन्धोऽसि । सोऽमुष्मांशुप्यापयामुष्म्याः पुत्रमर्चं प्राणो यंधान

॥४४॥

यत् ते अर्चं हवस्पत आधिपतिं प्रथिमीमन्तु । तस्य नस्त्व हवस्पते सुप्रवन्ध प्रजापते

॥४५॥

भूयो द्विष्या अंधाविषु रतेन समष्टृत्तमि । पर्यस्वानग्र आगमं तं मा सं सृज्ज वर्यसा

॥४६॥

यं मग्निं वर्यसा सृज्ज सं प्रजया समालुषा । विद्युर्मे अस्य देवा इन्द्रो निधात् सद् अरिभिः

॥४७॥

परमे हव्य मिथुना शर्फतो यद्वाचस्तुष्टं जनपन्त वेजाः ।

मन्योर्मर्नसः शरन्त्यां जायते वा तयो विष्म हृदये पातुधानान्

॥४८॥

परां शूलीदि तर्पसा यानुधानान् पराग्ने रचो हरसा मृलीदि ।

पराचिपा मूरदेवाभ्यर्चयिषि परामुद्रपुः शोभुचतः मृलीदि

॥४६॥

अपामर्से वज्रं प्र हरामि चतुर्हृदि सीर्षमिवाय विहन् ।

सो अस्याङ्गानि प्र मृणान् सर्वा तन्मे देवा अनु जानन्तु विश्वे

॥४७॥ { १७ } { ३११ }

॥४६॥ अविः—शुद्धसिद्धिः । देवता—यनसवति, अजसविः, ३ सायः ४ लम्पः—१, ४, २१ गायत्री, २, ३, ३८, १६, २२, २८—२०, २२—२४ अनुष्टुप्, २, २१ पदपदा जगती, ४ सप्तपदा विशाट् जगती, ७—८ अष्टपदाऽष्टिः, १० नवपदा भृतिः, ११, २०, २३—२४ पञ्चा पद्विः, १२—१० षट्पदा (१) सप्तपदा शकवरी, २६ पञ्चपदाऽनु (मन्त्र) दुर्गात्मो जगती ॥

अरातीयोर्भानुष्यस्य दुर्हृदि द्विपुतः शिरः । अवि वृषाम्प्राजसा

॥४८॥

धर्म मर्दामयं मणिः फालाङ्गुलः कर्मिष्यति । पुशो मन्थेन मार्चामद् रतेन सह वर्चसा ॥२॥

यत् त्वा शिकः परार्धधीन् तत्ता इस्तेन वास्या ।

आपस्त्रा तस्माज्जिप्लवः पुनन्तु शुचयः शुचिम्

॥४९॥

हिरण्यस्रगयं मणिः भुद्धां यज्ञं महे दधत् । गृहे वसन्तु नोऽतिथिः

॥५०॥

तस्मै घृतं सुरां मध्यज्जम्बं वदामहे ।

स नः पितरं पुत्रेभ्यः श्रेयः श्रेयविक्रितस्तु भूयोभूयः अश्वीं देवेभ्यो मृषिरेत्यं

॥५१॥

यमर्बन्नाद् बृहस्पतिर्मैषि फालं घृतचतुर्मुग्रं सन्दिस्मोर्जते ।

तमग्निः प्रत्यमुञ्चतु सो अस्मै बृह् अग्न्यं भूयोभूयः अश्वस्तेन त्वं द्विपुतो जहि

॥५२॥

यमर्बन्नाद् बृहस्पतिर्मैषि फालं घृतचतुर्मुग्रं सन्दिस्मोर्जते ।

तमिन्द्रः प्रत्यमुञ्चतु तेनेमा अन्नयद् दिशः ।

सो अस्मै वज्रमिद् दृढे भूयोभूयः अश्वस्तेन त्वं द्विपुतो जहि

॥५३॥

यमर्बन्नाद् बृहस्पतिर्मैषि फालं घृतचतुर्मुग्रं सन्दिस्मोर्जते ।

तं सोमः प्रत्यमुञ्चतु महे ओजाय चर्षते ।

सो अस्मै वर्च इद् दृढे भूयोभूयः अश्वस्तेन त्वं द्विपुतो जहि

॥५४॥

यमर्बन्नाद् बृहस्पतिर्मैषि फालं घृतचतुर्मुग्रं सन्दिस्मोर्जते ।

तं सूर्यः प्रत्यमुञ्चतु तेनेमा अन्नयद् दिशः ।

सो अस्मै भूतिमिद् दृढे भूयोभूयः अश्वस्तेन त्वं द्विपुतो जहि

॥५५॥

यमर्बन्नाद् बृहस्पतिर्मैषि फालं घृतचतुर्मुग्रं सन्दिस्मोर्जते ।

तं विश्वामन्त्रा मणिमसुराणां पुत्रोऽनयद् दानवानां हिरण्यवीः ।

सो अस्मै श्रियमिद् दृढे भूयोभूयः अश्वस्तेन त्वं द्विपुतो जहि

॥५६॥ { १८ }

यमर्षणाद् बृहस्पतिर्वाताय मृषिमाश्रवे ।

सो अस्मै वाजिनं दुहे भूयोभूयः सःसुस्तेन त्वं द्विषतो जहि ॥११॥

यमर्षणाद् बृहस्पतिर्वाताय मृषिमाश्रवे । तेनेमां मणिनां कुमिसिनिर्गमि रथतः ।

॥ मिपग्म्यो पदो दुहे भूयोभूयः सःसुस्तेन त्वं द्विषतो जहि ॥१२॥

यमर्षणाद् बृहस्पतिर्वाताय मृषिमाश्रवे । तं पित्रं ससिता मृषिं तेनेदमजयत् स्वः ।

सो अस्मै सुतान् दुहे भूयोभूयः सःसुस्तेन त्वं द्विषतो जहि ॥१३॥

यमर्षणाद् बृहस्पतिर्वाताय मृषिमाश्रवे । तमापो पित्रतीर्मणिं सदा धानुन्तर्षिताः ।

स आम्नोऽमृतमिदं दुहे भूयोभूयः सःसुस्तेन त्वं द्विषतो जहि ॥१४॥

यमर्षणाद् बृहस्पतिर्वाताय मृषिमाश्रवे । तं राजा वरुणो मृषिं प्रत्यगुच्चत शंभुर्गम् ।

सो अस्मै सत्यमिदं दुहे भूयोभूयः सःसुस्तेन त्वं द्विषतो जहि ॥१५॥

यमर्षणाद् बृहस्पतिर्वाताय मृषिमाश्रवे । तं देवा पित्रतो मृषिं सर्वोऽन्तोऽकान् सुधारमयम् ।

स एम्नो जितिमिदं दुहे भूयोभूयः सःसुस्तेन त्वं द्विषतो जहि ॥१६॥

यमर्षणाद् बृहस्पतिर्वाताय मृषिमाश्रवे । तमिमं देवतां मृषिं प्रत्यगुच्चत शंभुर्गम् ।

स आम्नो पिसामिदं दुहे भूयोभूयः सःसुस्तेन त्वं द्विषतो जहि ॥१७॥

अतुस्तमर्षणस्तर्षास्तमर्षणतः । संवत्सरस्तं बृहधा सर्वं भूत वि रथति ॥१८॥

अतुर्दुरा अर्षणतः प्रदिशुस्तमर्षणतः । प्रजापतिसृष्टो मृषिद्विषतो मेऽर्षर्यं अकः ॥१९॥

अर्षराणो अर्षणतायुष्या अर्षणतः ।

तैर्मृदिनो अर्षिरस्तो दभ्युनां विमिदुः पुरस्तेन त्वं द्विषतो जहि ॥२०॥ { १६ }

तं घ्राता प्रत्यगुच्चत स भूत र्मर्षकल्पयत् । तेन त्वं द्विषतो जहि ॥२१॥

यमर्षणाद् बृहस्पतिर्दिवेभ्यो अर्षुरचितिम् । स मायं मृषिरार्गमद् रतेन सह वर्षेत्स ॥२२॥

यमर्षणाद् बृहस्पतिर्दिवेभ्यो अर्षुरचितिम् ।

स मायं मृषिरार्गमद् सह गोमिरजाविमिरत्वेन प्रजया सह । ॥२३॥

यमर्षणाद् बृहस्पतिर्दिवेभ्यो अर्षुरचितिम् ।

स मायं मृषिरार्गमद् सह वीदिपवाम्नां बर्हसा घृत्या सह ॥२४॥

यमर्षणाद् बृहस्पतिर्दिवेभ्यो अर्षुरचितिम् ।

स मायं मृषिरार्गमन्मर्षोर्भूतस्य धारया पीत्वात्वेन मृषिः सह ॥२५॥

यमयन्नाद् बृहस्पतिर्दिवेभ्यो अतुरवितिम् ।

स मायं माणिरामदूर्जया पयसा सह इक्षिणेन श्रिया सह ॥२६॥

यमयन्नाद् बृहस्पतिर्दिवेभ्यो अतुरवितिम् ।

स मायं माणिरामदूर्जया तेजसा श्रिया सह यशसा कीर्या सह ॥२७॥

यमयन्नाद् बृहस्पतिर्दिवेभ्यो अतुरवितिम् । स मायं माणिरामदूर्जया सर्वामिर्भुविभिः सह ॥२८॥

तमिमं देवतां मुनिं मह्यं ददतु पृथगे । अभिरुं क्षत्रवर्धनं सपत्नदम्भनं मुनिम् ॥२९॥

प्रज्जणा तेजसा सह प्रति मुञ्चामि मे शिषम् । असुपत्नः सपत्न्या सपत्नान् मेऽर्चयन् अकः ॥३०॥ [२०]

उत्तरं द्विपतो धामयं मुनिष्करोत् देवजाः ।

यस्य लोका इमे त्रयः पयो दुग्धमुपायते । स मायमर्धं रोहत मुनिः श्रैष्ठ्याय सूर्यतः ॥३१॥

यं देवाः पितरं मनुष्या उपजायन्ति सर्वदा । स मायमर्धं रोहत मुनिः श्रैष्ठ्याय सूर्यतः ॥३२॥

यथा बीजपूर्वरायां दृष्टे कालेन रोहति । एवा मयि प्रजा पशवोऽर्धमक्षं वि रोहतु ॥३३॥

यस्यै तया यज्ञपथं मयै श्रुत्यमुञ्चं शिषम् । तं त्वं शंसदक्षिण मणे श्रैष्ठ्याय जिन्यताम् ॥३४॥

एतमिदं सुपारितं हृवाखो अग्निं प्रति हर्ष्य हेमिः ।

तस्मिन् विदेम सुमतिं स्वस्ति प्रजा पञ्चः पुशस्तमिदे जातवन्दति ब्रह्मणा ॥३५॥ [२१] [३१]

॥७॥ अग्निः—अथवा ॥ देवता—सकामाः, अथवाताम् ॥ अन्ता—१ विराट् जगती, २, ८ सुरिष्मिष्टम्, ३-५, ६,

३८, ५२, ५३ मिष्टम्, ७, १३ योनिष्मत्, १०, १४, १६ १८ १९ उपरिष्ठम् सुवती, ११, १५ १६, २०

२२, २६ उपरिष्ठम् योनिर्जगती, १० यद्वत् जगती, २३ सुवतीगमोऽनुष्टुप्, २२-२०, ३०, ४० अनुष्टुप्,

३१ मण्ये योनिर्जगती ३२, ३४, ३६ उपरिष्ठम् योनिर्जगती, ३३ उपरिष्ठम् योनिर्जगती, ३४ अनुष्टुप् जगती,

४१ तयोः शिषया जगती, ४२ द्विषाण्यनुष्टुप्, अन्यथा त्रिषु पदद्विषि (पञ्चमतायाः) ॥

कस्मिन्नङ्गे तपो अस्याधि तिष्ठति कस्मिन्नङ्गे श्रुतमुत्पाद्यादितिम् ।

कस्मिन्नङ्गे श्रद्धास्य तिष्ठति कस्मिन्नङ्गे सुख्यस्य प्रतिष्ठितम् ॥३१॥

कस्मादङ्गाद् दीप्यते अक्षिरस्म कस्मादङ्गाद् पयसे मातृसिन्धु ।

कस्मादङ्गाद् वि मिमीतेऽधि चन्द्रां सह स्रग्मस्य गिषानो अर्हम् ॥३२॥

कस्मिन्नङ्गे तिष्ठति भूमिरस्म कस्मिन्नङ्गे तिष्ठत्यन्तरिषम् ।

कस्मिन्नङ्गे तिष्ठत्यादिता घोः कस्मिन्नङ्गे तिष्ठत्युत्तरं दिवः ॥३३॥

कर् प्रेषन् दीप्यत स्रग्मो अग्निः कर् प्रेषन् पयसे मातृसिन्धु ।

यत् प्रेषन्तीतमिष्यन्मुवृतः स्रग्मं तं नृदि कतयः सिन्दवे सः ॥३४॥

वषाधैमाताः वषा यन्ति माताः संवत्सरेषु सप्त संविदानाः ।

यत्र यन्त्युतयो यत्रोत्तमाः स्कन्धं तं ब्रूहि कतमः स्थितेय सः ॥५॥

पवर्ध श्रेष्ठेन्ती युवती विरूपा अशेषाये द्रवतः संविदाने ।

यत्र श्रेष्ठेन्तीरमियन्त्याषाः स्कन्धं तं ब्रूहि कतमः स्थितेय सः ॥६॥

यस्मिन्स्त्वन्त्या प्रजापतिर्लोहान्तर्था अधारपत् । स्कन्धं तं ब्रूहि कतमः स्थितेय सः ॥७॥

यत् परममयम् पर्व मध्यमं प्रजापतिः समुजे स्थितेयम् ।

क्रियेता स्कन्धः प्र विवेशु तत्र यत् प्रानिशत् कियत् तद् पशूष ॥८॥

क्रियेता स्कन्धः प्र विवेश भूतं क्रियद् भविष्यदुन्त्यार्षेयस्य ।

एतुं पदङ्गमर्कणौ सप्तसुधा क्रियेता स्कन्धः प्र विवेश तत्र ॥९॥

यत्र लोकांश्च कोशांश्चापो ब्रह्म जना विदुः ।

असंख्यं यत्र सधान्तः स्कन्धं तं ब्रूहि कतमः स्थितेय सः ॥१०॥ ॥२२॥

यत्र तर्पः परावर्ज्यं व्रतं धारयत्युत्तमम् ।

श्रुतं च यत्र श्रद्धा चापो ब्रह्म समाहिताः स्कन्धं तं ब्रूहि कतमः स्थितेय सः ॥११॥

यस्मिन् भूमिरुन्तरिषु द्यौर्मिमुषाभ्यादिता ।

यत्रामिधुन्त्याः द्यौर् पातस्तिष्ठन्त्यापिताः स्कन्धं तं ब्रूहि कतमः स्थितेय सः ॥१२॥

यस्य अर्पणेशाद् देवा अङ्गे सर्वे समाहिताः । स्कन्धं तं ब्रूहि कतमः स्थितेय सः ॥१३॥

यत्र अर्पयः प्रयुज्या यच्च साम यत्तुर्गरी ।

एतुर्विषमिमुषापिताः स्कन्धं तं ब्रूहि कतमः स्थितेय सः ॥१४॥

यत्रावर्तः ॥ मृत्युञ्ज पुरुषेर्धि समाहिताः ।

समुद्रो यत्र नाटवर्तः पुरुषेर्धि समाहिताः स्कन्धं तं ब्रूहि कतमः स्थितेय सः ॥१५॥

यस्य चतस्रः प्रदियो नाटवर्तिवर्तन्ति प्रप्यसाः ।

यत्रो यत्र परावर्तः स्कन्धं ॥ ब्रूहि कतमः स्थितेय सः ॥१६॥

ये पुरुषे व्रतं विदुस्ते विदुः कसेष्ठिनम् । यो वेदं वसेष्ठिनं यत्र वेदं प्रजापतिम् ।

येष्टं ये प्राक्षेणं विदुस्ते स्कन्धमेतुर्विदुः ॥१७॥

यस्य शिरो वैश्वानरयजुर्गङ्गासोऽर्धवज्र ।

अङ्गानि यस्य मातर्वाः स्कन्धं तं ब्रूहि कतमः स्थितेय सः ॥१८॥

यस्य ब्रह्म सुखमादुर्जिह्वा मधुकशासुत ।

विराजमूधो यस्याद्भुः स्कम्भं तं ब्रूहि कतमः स्विदेव सः

॥१६॥

यस्मादृचो अर्पातचन्द्र यक्षुर्पस्वादुषारुषन् ।

सामानि यस्य लोमान्यथर्षाद्विरसो सुखं स्कम्भं तं ब्रूहि कतमः स्विदेव सः

॥२०॥ { २३ }

असृच्छ्रुत्वा प्रतिष्ठन्ती परमर्षितु जना विदुः । उतो सन्मन्यन्वेऽपरे ये ते शाखानुपासते ॥२१॥

यत्रोदित्वाथ रुद्राश्च यक्षश्च समाहितः ।

मृतं च ययु मय्यं च सर्वं लोकः प्रतिष्ठितः स्कम्भं तं ब्रूहि कतमः स्विदेव सः

॥२२॥

यस्य त्र्यक्षिशब्दे देवा निधि रक्षन्ति सर्वदा । निधिं तमय को वेदु र्यदेवा अभिरक्ष्य ॥२३॥

यत्र देवा ब्रह्मविदो ब्रह्म ज्येष्ठमुपासते । यो ये तान् विद्यात् प्रत्यर्च्य स ब्रह्मा वेदित्वा स्वात् ॥२४॥

मूष्मन्मो नाम ते देशा वेऽसंतः परिं जतिरे । एषं वदन्न स्कम्भस्यातदाहुः पुरो जनाः ॥२५॥

यत्र स्कम्भः प्रज्जनयन् पुराणं व्यपर्वयत् । एषं वदन्न स्कम्भस्य पुराणमनुसर्षिदुः ॥२६॥

यस्य त्र्यक्षिशब्दे देवाः अक्षे गात्रा विभेजिरे । तान् वै त्र्यक्षिशब्देवानेकं ब्रह्मविदीं विदुः ॥२७॥

हिरण्यगर्भं परममनन्युषं जना विदुः । स्कम्भस्तदग्रे प्रमिच्छद्विरपं लोके अन्तरा ॥२८॥

स्कम्भे लोकाः स्कम्भे तर्षाः स्कम्भेऽप्युतमाहितम् ।

स्कम्भं त्वा वेद प्रत्यनुमिष्टे सर्वं सुमाहितम्

॥२९॥

इन्द्रं लोका इन्द्रे तप इन्द्रेऽप्युतमाहितम् । इन्द्रं त्वावेद व्रत्यर्च्य स्कम्भे सर्वं प्रतिष्ठितम् ॥३०॥ { २४ }

नाम नाज्ञा जोदपीति पुरा खर्षित् पुरोमसः ।

यदुजः प्रमथं रीपभूय स इ तत् श्वराज्यमियाय यस्याथान्यत् परवर्त्तित मृतम् ॥३१॥

यस्य भूमिः प्रमान्तरिषमुतोदरम् । दिवं यक्षके मूर्धानं तस्मै ज्येष्ठाय ब्रह्मणे नमः ॥३२॥

यस्य सूर्यश्चक्षुश्चन्द्रमाश्च पुनर्धरः । अक्षि यक्षके आस्यं तस्मै ज्येष्ठाय ब्रह्मणे नमः ॥३३॥

यस्य वार्तः प्रयाणापानौ चक्षुराक्षिरसोऽर्भवन् ।

दिशो यक्षके प्रज्ञानीस्तस्मै ज्येष्ठाय ब्रह्मणे नमः

॥३४॥

स्कम्भो दाधार पात्राप्रथिवीं उमे इमे स्कम्भो दाधारोर्वाऽन्तरिक्षम् ।

स्कम्भो दाधार प्रादिसुः पशुवीः स्कम्भ इदं विश्वं ध्रुवना विविश

॥३५॥

यः श्रमात् तपेक्षो जातो लोकान्तर्षान्त्सपानशे ।

सोमं यक्षके वेदक्षं तस्मै ज्येष्ठाय ब्रह्मणे नमः

॥३६॥

कथं वातो नेलंयति कथं न रंयते मनः । क्रियायाः सुतयं प्रेसन्तीनेलंयन्ति कदा चन ॥३७॥

मदन् यच्च ध्यानस्य मध्ये तपसि कान्तं सलिलस्य पृष्ठे ।

तस्मिन्मध्यगन्ते य उ के च देवा वृषस्य स्कन्धः परित इव शाखाः ॥३८॥

यस्मै हस्ताभ्यां पादाभ्यां धावा ओर्ध्वेषु चक्षुरा ।

यस्मै देवाः सदा बलिं प्रयच्छन्ति निषिदेऽर्पितं स्कुम्भं तं ईहि कतमः स्थितेन सः ॥३९॥

अपु सस्य हुते तपो व्यावृष्टः स पाप्मना ।

सतीति तस्मिन्मध्योर्ध्वेषु यानि त्रीणि प्रजापतौ ॥४०॥

यो वैभुसं हिरण्ययं विष्टन्तं सलिले वेद । स वै शुभ्रः प्रजापतिः ॥४१॥

तन्त्रमेकं प्रयुती रिकूपे अश्याकारं ययुः पपमयुखम् ।

ग्राम्या तन्त्रित्तरं ध्रुवे ग्राम्या नापे वृष्णाते न गमातो अन्तव ॥४२॥

तयोर्द्वे परिहृष्यम्पोरिव न नि जानामि यत्रा परस्ताद् ।

पुमानेनम् वयस्सुहृद् दृष्टति पुमानेनम् मि जमागमि नाके ॥४३॥

इमे सृष्ट्वा उप तप्तवृद्धिं सामानि चतुस्तर्कराणि वार्षवे ॥४४॥ { २४ : { ४१ }

॥८॥ अथि—कुल ॥ देवाः—ग्राम्याः ॥ अन्व—१ उपविष्टा विराद् बृहती, २ बृहतीगमोऽमुषट् १, ४, ५, ६,

८, ११ १६-१८, २४ २८ ३२, ३६, ४०, ४४ त्रिष्टुप्, २ अतिगुण्टुप्, ६, १४, १६-२६, २८, २९, ३२, ३६, ३८, ४०, ४४ अमुषट्, १० पराबृहती १० अमुषट्, ११ अमो १२ बृहती

विष्टागमोऽमो वृष्टि १२ २० अतिगुहती, २२ अमुषट्, २४ अमुषट्, २६ अमुषट्, २८ अतिगुहती, ३० अतिगुहती

त्रिष्टुप्, ३१ बृहतीगमो त्रिष्टुप्, ४२ (विष्टा) विराद् गायत्री ॥

यो मृतं न अर्च्य च सर्वं यथाधितिष्ठति । स्तुत्यस्य च वेदं तस्य व्येष्टाय प्रार्थये नमः ॥१॥

स्कुम्भेनेने निर्धमिने द्यौश्च भूमिश्च तिष्ठतः ।

स्कुम्भ इदं तपसात्मन्बद्ध यद् ब्राह्मणैर्मिषत् यत् ॥२॥

सिद्धो ह प्रजा अस्यायमामन् न्यग्राम्या अस्मैमितोऽतिशन्त ।

मृदन् ह तस्यो रजसो निमानो हस्तिो हस्तिगिरा विविश ॥३॥

दार्दया प्रपयंश्चक्रेतुं श्रीणि नम्यानि क उ धर्मिनेत ।

तनाहतासीति शुतानि शृङ्गः पटिअ सीला अर्धवाचला ये ॥४॥

इदं सेवितुं जानीहि पद् यमा एव एतनः । तस्मिन् द्वापित्रमिच्छन्ते य येषामेकं पृक्तः ॥५॥

आविः सतिदितं गुरा जस्याम् श्रुत पदम् । तदेदं सर्वमार्थितमेतत्प्राणत्वं धर्मिष्ठितम् ॥६॥

एकैचक्रं वर्तते एवमेति सहस्राक्षरं न पुनो नि पथा ।

अर्धेन विश्वं भुवनं जगन् यदस्माकं क्वचिद् तद् वक्ष्यते ॥७॥

पञ्चधाही भूतस्त्रयमेवं प्रष्टव्यो मुक्तः अत्रुपवदन्ति ।

अर्थात्मस्य ददृशे न श्रुते परं नेदोमोक्षार्थं दर्शयः ॥८॥

तिर्यग्वैलश्रमस ऊर्ध्वकुण्डलस्मिन् यशो निर्दिष्टं विश्वरूपम् ।

तदोक्तं भर्षगः सप्त सप्तः ये अस्व गोपा महतो रंभूयः ॥९॥

या पुरस्ताद् युज्यते या च पश्चाद् या विश्वतो युज्यते या च सर्वतोः ।

यथा युष्मः प्रादु तापते तां रवां पृच्छामि कतमा स अचाम् ॥१०॥ [२६]

यदेजति पतति यश्च तिष्ठति प्राग्दशोऽपिस्मिन् यद् सुखम् ।

तद् दाद्यार पृथिवीं विश्वरूपं सत् संभूयं मयस्तेष्वमेव ॥११॥

अनन्तं विस्तरं पुरुषानन्तमन्तेषां समन्ते ।

ते नाकपालाव्रजति विचिन्वन् विद्वान् भूतमुत भर्षगस्य ॥१२॥

श्रुत्वापतिश्चरति गर्भे अन्तरदृश्यमानो पशुधा वि जायते ।

अर्धेन विश्वं भुवनं जगन् यदस्माकं क्वचिद् तद् वक्ष्यते ॥१३॥

ऊर्ध्वं भान्तमुद्रुतं पुष्पेर्नैवोदहार्यम् । पर्यन्ति सर्वे चतुर्णा न सर्वे मर्त्तसा विदुः ॥१४॥

दूरे पूर्वमे वसति दूर ऊर्ध्वेन हीयते ।

मृहद् मयं सुषानस्य मध्ये तस्मै वलिं शम्भुतो भवन्ति ॥१५॥

यतः परं उदेत्यस्तं यत्र च गच्छति । तदेव मन्थेर्ध्वं ज्येष्ठं तदु मात्यति किं चन ॥१६॥

ये अर्वाह मध्ये उत वा पुराणं वेदं विद्वांसमभितो वदन्ति ।

आदित्यमेव ते परं यदन्ति सर्वे अस्मि द्वितीयं विवृतं च हंसम् ॥१७॥

सहस्राक्षस्य विपतावस्य एवो हरेर्हंसस्य वर्ततः स्वर्गम् ।

स देवान्तर्यातुरं स्युपदर्शं संपर्यवन् याति सुवर्णानि विश्वा ॥१८॥

सत्येनोर्ध्वस्तपति प्रलेणार्वाद् वि पर्यपति ।

प्राणेन तिर्यक् प्राणति मस्मिञ्ज्येष्ठमर्षि ध्रितम् ॥१९॥

यो ये ते विधादुराणी वाम्पा निर्मिष्यते वसु ।

स विद्वाञ्ज्येष्ठं मन्वेत स विद्वाश्च ब्राह्मणं महत् ॥२०॥ [२७]

अपादो सप्तमयद् सो अग्रे स्वरगर्भतः । चतुष्पाद् सूता योग्यः सर्वगार्धच मोर्जनम् ॥२१॥

भोग्यो मयद्यो अलमदद बहु । यो देवश्चरायन्तमुपासति सनातनम् ॥२२॥

सनातनमेतमाद्भुताय स्यात् पुनर्ह्यनः । अहोतारे प्र जायेते अन्यो अन्यस्य रूपयोः ॥२३॥

शत सुदक्षमयुतं स्यर्षिदमसंख्येयं स्वर्गस्मिन् निर्विष्टम् ।

तदस्य धनस्याभिपरयत एव तस्माद् देवो रौचत एव एतत् ॥२४॥

बालादेकमयिस्समुत्तैकं नेरं दश्यते । तत्रः परित्वजीयसी देवता सा मम श्रिया ॥२५॥

इयं वक्ष्याम्यपराजरा मर्त्यस्यायुतांशुः । यस्मै कृता शये स यश्चकार जजार् सः ॥२६॥

स्यं ह्यीं स्यं पुमानसि तं कुमाव उव यो कुमारी ।

स्यं श्रीणो दृष्टेन वञ्चसि तं जातो भयसि प्रियतौमुलः ॥२७॥

कुतैषां प्रियोत यो पुत्र स्यामृतैषो ज्येष्ठ उव यो कनिष्ठः ।

यस्यै ह देवो मनसि श्रदिष्टः प्रथमो जातः स तु यमो अन्धः ॥२८॥

पूर्णात् पूर्णहृदयसि पूर्णं पूर्णेन सिध्यते । तुल्यो सदृश विद्यात् यत्तस्तद् परिप्रियतै

पुत्रा सनन्ती सनमेव जातेषां पुत्राणी परि सयं बभूव ।

मही देव्युपतौ विमाही सैकेनैकेन मित्रा ॥ धृष्टे ॥२९॥ { २८ }

अविर्षं नाम देवतं अनेनास्ति परीयुता । तस्मां रूपेभ्ये बुवा हरिहा हरितस्तनः ॥३०॥

अन्ति सन्तं न जहायन्ति सन्तं न वीरयति । देवस्य परम् काव्यं न र्धमार न जीयेति ॥३१॥

अपूर्वैलेपिता वायस्ता वदन्ति ययाययम् । वदन्तीर्यत्र गच्छन्ति तदाद्दुर्गादेषं मद्यत् ॥३२॥

यत्र देवाश्च मनुष्याश्चारा नामावित्र धिताः । अपां स्वा पुष्यं वृच्छामि यत्र तन्मायया हितम् ॥३३॥

येमिदीलं इविवः प्रयाति ये ददन्ते वञ्चु दिशः सुग्रीचीः ।

य आर्द्रतिमस्यमन्यन्त देवा अवां नेतारः कृतमे स आसन् ॥३४॥

इमामेषां पृथिवीं यस्तु यकोऽन्तारिक्षं पर्येति ययुव ।

दिग्मेषां ददते यं विपुतां रिक्ता आशुः प्रति रञ्जन्तेषे ॥३५॥

यो विद्यात् धत्ते विरतं यस्मिन्तोताः प्रजा इमाः ।

धत्तं धर्तस्य धो विद्यात् स विद्याद् धर्तस्यं मद्यत् ॥३६॥

वेदाहं धत्ते विरतं यस्मिन्तोताः प्रजा इमाः । धत्तं धर्तस्याहं वेदम्यो यद् धर्तस्यं मद्यत् ॥३७॥

यदेन्तु राधावापिनी अगिरेत् प्रदहन् रिषदाच्यः ।

यशतिष्ठतेरपत्नीः पुस्त्यात् चरेपिासोन्वावर्तिषां सुदानीम् ॥३८॥

अप्स्वासीन्मातरिश्वा प्रविष्टः प्रविष्टा देवाः संलिलान्वाहन् ।

मुदन् इं तस्थी रजतो विमानः पर्वमानो हरितः ॥४०॥

उत्तरेणोद्य गायत्रीमृतेऽधि वि चक्रमे । साम्ना ये सामं संविद्वरस्तद् ददन्ते फा ॥४१॥

नियेयानः संगमनो वर्यना देव इव सविता सत्यधर्मा । इन्द्रो न तस्यौ समरे घनानाम् ॥४२॥

पुण्डरीकं नवद्वारं त्रिभिर्गुणैर्भिरावृतम् ।

तस्मिन् यद् यत्प्रमांसमन्यत् तद् पे प्रेक्षविदो विदुः ॥४३॥

अनुमो धीरोऽसुतः स्वयंभू रमेन तूतो न कुर्वन्मनोः ।

तमेव विद्वान् न विनाय मुरधोरात्मनो धीरेमजरं युयानम् ॥४४॥ { २६ } { ४२ }

॥६॥ श्वि — क्षयको ॥ देवता — शतीदना ॥ कन्वा — १ त्रिपुत्र, २-११, १३-२० यत्पुत्रम्, १२ पत्न्या पवति, २२ इतिप्रागर्थात्पुत्रम्, २३ पञ्चपदा इदमनुपुत्रत्वान्मनो जगती, २० पञ्चपदाऽपिप्रागर्थात्पुत्रत्वान्मनो जगती ॥

अथायतामर्षिं नष्टा हस्तानि सुपर्णेषु चर्षमर्षयैतम् ।

इन्द्रैश्च दुत्ता प्रेषमा शूतोदना आब्रुव्यन्तो यजमानस्य मातुः ॥१॥

वेदिष्ठे चर्म भयत् पृथिलोमानि यानि ते । एषा त्वां रथनाम्रमीदं प्रापो त्वेपोऽर्षे मुरयत् ॥२॥

पालांस्ते प्रोक्षणीः सन्तु सिद्धा सं मांर्ष्यध्वे । शूद्रा त्वं यन्निषो भूत्वा दिव्ं गेहिं शतौदने ॥३॥

यः शूतोदनां पथति काम्रेण स वक्षते । श्रीषा दास्य प्रस्विजः सर्वे यन्वि यथायुषम् ॥४॥

स स्वर्गमा गेहति यन्नादस्तिदिवं दिवः । अपूपनमि ब्रूया यो ददाति शूतोदनाम् ॥५॥

स तर्हिलोकांस्तर्माप्नोति ये दिव्या ये च पार्थिवाः ।

हिरण्यवैतिषं कृत्वा यो ददाति शूतोदनाम् ॥६॥

ये तं देवि शमितारः पञ्चारे ये च ते जनाः । ते स्वा सर्वे गोप्सन्ति शैभ्यो श्रेषीः शूतोदने ॥७॥

यत्तयस्त्वा दक्षिणत उच्छ्रान्मरुतस्त्वा । आदित्याः पृथाद् गोप्सन्ति सार्धिष्टोममत्रि द्रव ॥८॥

देवाः पितरः मनुष्याऽगन्धर्वाप्सरसश्च ये । ते स्वा सर्वे गोप्सन्ति सार्धिरात्रमर्षि द्रव ॥९॥

अन्तरिक्षं दिवं भूमिमादित्यान मरुतो दिशः ।

लोकांस्तस्य सर्वान्प्नोति यो ददाति शूतोदनाम् ॥१०॥ { ३० }

धृतं प्रोक्षन्तीं सुभगां देवीं देवान् गमिष्यति । पञ्चार्मध्वे मा हिंसीद्विषु गेहिं शतौदने ॥११॥

ये देवा दिविपदोऽन्तरिक्षसदश्च ये श्रेष्ठे भूम्यामर्षि ।

तेभ्यस्त्वं धुत्वा सर्वदा धीरं सुर्विष्यो मधुं ॥१२॥

यत् ते शिरो यत् ते हस्तं यौ कर्णौ ये च ते हनू । अमिषां दुहतां दात्रे क्षीरं सर्पिरस्यो मधु ॥१३॥
 यी स ओषधी ये नार्तिके ये शृङ्गे ये च वेजर्विर्षा । अमिषां दुहतां दात्रे क्षीरं सर्पिरस्यो मधु ॥१४॥
 यस्तं नलोमा यद्वदं पुरीवत् सुदक्षिणका । अमिषां दुहतां दात्रे क्षीरं सर्पिरस्यो मधु ॥१५॥
 यत् ते यद्वदये मत्स्ने यदान्वं यार्धं ते गुदाः । अमिषां दुहतां दात्रे क्षीरं सर्पिरस्यो मधु ॥१६॥
 यस्तं प्लागिर्धौ यन्मिद्वर्धौ कुषी यच्च चर्म ते । अमिषां दुहतां दात्रे क्षीरं सर्पिरस्यो मधु ॥१७॥
 यस्तं मज्जा यदस्मि यन्मांसं यच्च क्षोदितम् । अमिषां दुहतां दात्रे क्षीरं सर्पिरस्यो मधु ॥१८॥
 यी सै बाहू ये दोषर्था यान्तौ यार्चं ते कङ्कु । अमिषां दुहतां दात्रे क्षीरं सर्पिरस्यो मधु ॥१९॥
 यास्तं क्षीवा ये स्कुन्धा याः पृथीराश्च परीयाः । अमिषां दुहतां दात्रे क्षीरं सर्पिरस्यो मधु ॥२०॥ { ३१ }
 यी स कृक लक्ष्मीपन्ती ये थोणो यार्चं ते भवत् । अमिषां दुहतां दात्रे क्षीरं सर्पिरस्यो मधु ॥२१॥
 यत् ते पुण्ड्रं ये ते बाला यदधो ये च ते स्तनाः । अमिषां दुहतां दात्रे क्षीरं सर्पिरस्यो मधु ॥२२॥
 यास्ते जहपा याः कुठिका श्लक्ष्ण्य ये च ते शुक्राः ।
 अमिषां दुहतां दात्रे क्षीरं सर्पिरस्यो मधु ॥२३॥
 यत् ते चर्म शतौदने यानि लोमान्यग्नये । अमिषां दुहतां दात्रे क्षीरं सर्पिरस्यो मधु ॥२४॥
 शोको तै रता पुरोडाशावाज्येनामिषां रिता । ती पृक्षी देवि कृत्वा सा पुकारं दिवं यद् ॥२५॥
 उच्छर्जते मृतं ह्ये यच्च चर्मसि यो वा शर्पे तपदुलः कर्णः ।
 यं वा बावो मातरिश्वा परमानो ममाथामिष्टदोषा सुहृते कणोह ॥२६॥
 अथो देवीर्मधुमतीर्षतस्तुतां ब्रह्मणां इर्त्तुं प्रपृषत् सां दयानि ।
 यत्नांम इदमभिषिञ्चामि योऽहं तन्मे सर्वं स वैदवां वयं स्वायं पतयो स्थीणाम् ॥२७॥ { ३२ } { ५११ }

{ १०० } धृति.—कश्यपः । देवता—समा ३ कन्दार—३ कङ्कमायजुष्यः २-४, ७, ३, १३-२४, २६, २८, ३०,

३३, ३४ कण्डुर्धुः पञ्चपदमिमाणाजुष्यं (१) सन्धीयसी सुहृती, ४, ८, १० विराट्पुण्ड्रः २६ सुहृती,

२७ उपनिष्ठादुहृती, २८ अमिताभपञ्चिकाः २९ वाक्यकृत्यजुष्यः ३० निषदा विराट्पुण्ड्रः,

३१ लक्ष्मिपन्तीजुष्यः । ३२ विराट् पञ्चा सुहृती, ॥

नमस्ते नार्पमानयै ज्ञाताया उत ते नमः । बालैर्मयः श्लेषैर्मयां रूपायाम्ने वे नमः ॥१॥

यो विद्यात् सुत प्रवतः सुत विद्यात् पंसुवतः ।

शिरो मण्डप यो विद्यात् ॥ यथां प्रति सुदधीयात् ॥२॥

पेदां सुत प्रवतः सुत वेद पसुवतः । शिरो यद्वस्यां वेद सोमं चास्यो विश्वतुषाम् ॥३॥

यया धीर्यया पृथिवी ययापो गुपिता उमाः । वशां सदसंघातां ब्रह्मणाच्छावदामसि ॥४॥

शतं कंसाः शतं दोग्धरः शतं गोमारे अर्घिं पुष्टे अस्याः ।

ये देवास्तस्यां प्राणन्ति ते वशां विदुरेकुवा ॥५॥

यज्ञपदीराघीरा स्वर्वाश्रया महीलुका । वशा पुर्जन्यपत्नी देवां जघेति ब्रह्मणा ॥६॥

अमुं स्वाभिः श्राविशदभु सोमो वरो त्वा । ऊर्ध्वस्ते भग्रे पुर्जन्यो विभ्रतस्ते स्वनां वशे ॥७॥

अपस्त्यं धुंसे प्रयसा ऊर्ध्वरा अर्धरा वशे । सुवीर्यं राष्ट्रं ध्रुवेऽर्थं वीरं वशे स्वम् ॥८॥

यदादित्यैर्यमनोपतिष्ठ श्रुतापरि । इन्द्रः सुहृत् पात्रान्स्तोमं स्वापाययद् वशे ॥९॥

यद्वृत्तीन्नुमैरात् त्वं श्रपामोऽह्यत् । तस्मात् ते वृत्रहा पर्यः वीरं क्रुद्धोऽश्वरश्च वशे ॥१०॥ { ३३ }

यत् तं वृद्धो धनपतिरा वीरमहरद् वशे । इदं तद्वच नार्हसिषु पतिषु रक्षति ॥११॥

त्रिषु पतिषु तं सोममा देव्यहरद् वशा । अर्धयो यत्र दीक्षितो बर्हिष्यास्तं हिरण्यवर्धे ॥१२॥

सं हि सोमेनार्गतं समु सर्वेण पशूना । वशा संमुद्रमध्वंछाद् गन्धर्वैः पुलिभिः सुह ॥१३॥

सं हि यतेनार्गतं समु सर्वैः पशुभिर्मिः । वशा संमुद्रे प्रावृत्त्यद्वाः सामानि विभ्रती ॥१४॥

सं हि धर्म्येनार्गतं समु सर्वेण चक्षुषा । वशा संमुद्रमत्पंक्तवद् भूद्रा ज्योर्क्षिणि विभ्रती ॥१५॥

अमीवृता हिरण्येन यदतिष्ठ श्रुतापरि । अर्थः समुद्रो भूत्वाप्यंस्कन्दद् वशे त्वा ॥१६॥

तद् भद्राः समगच्छन्त वशा देवपथो व्युधा । अर्धयो यत्र दीक्षितो बर्हिष्यास्तं हिरण्यवर्धे ॥१७॥

वशा माता राजन्यस्य वशा माता स्थेधे तव । वशायां यज्ञ आधुं ततश्चित्तमनापव ॥१८॥

ऊर्ध्वो विन्दुर्यद्वचरद् ब्रह्मणः कर्कटदादधि । तत्तत्त्वं जग्निरे वशे बल्लो होतानायव ॥१९॥

आसन्ते गापो अगवस्तुणिहोम्यो वक्षं वशे । पात्रस्याजिते यज्ञ स्तनैर्यो वरमयुस्तथ ॥२०॥ { ३४ }

ईमोन्माममनं जातं सविषम्यां च वशे तव । आन्वेम्यो जहिरं ज्ञाता उद्रादधि वीरधः ॥२१॥

यदुदरं वरुणस्यानुगतविधाया वशे । ततस्त्वा ब्रह्मोर्दह्यत् तं हि नेत्रमवेत् तव ॥२२॥

सर्वे गर्गादयेपन्त जार्यमानादभूस्वर्जः ।

सद्यत् हि सामाहुर्वशेति ब्रह्मणिः कलुषः स जस्थि बन्धुः ॥२३॥

युय एकः सं सृजति यो अस्या एक इद् वशी ।

तरीति युवा अमवन् तरेतां चक्षुरमवद् वशा ॥२४॥

युवा युधं प्रत्यशुद्धाद् वशा रथमधारयत् । वशायांमन्तविरादोदुनो ब्रह्मणा ह्य ॥२५॥

वृशामेवाधृतमाहुर्वशां मृत्युमुपासते ।

वृशोदं सर्वमभवद् देवा मनुष्याश्च अमृताः पितर आर्ययः

॥२६॥

य एवं विद्यात् स वशां प्रति गृहणीयात् । तथा हि यज्ञः सर्वपाद् दुहे द्रावेऽनपस्फुरन् ॥२७॥

तिस्रो जिह्वा रक्तं प्रस्थान्तर्दीपत्यामर्त्ति । ताम्रां या मध्ये राजति सा वृशा दुश्प्रतिग्रहा ॥२८॥

चतुर्धा रेतो अमयद् वृशायाः । आपस्तुरीयममृतं तुरीयं यज्ञस्तुरीयं पशवस्तुरीयम् ॥२९॥

वृशा द्यौर्गुशा पृथिवी वृशा मिषाः प्रजार्पतिः । वृशायां दुग्धमपि नन्ताध्या वसवश्च ये ॥३०॥

वृशायां दुग्धं पीत्वा साध्या वसवश्च ये । से वै ब्रह्मस्य त्रिष्टपि पयो अस्या उपसते ॥३१॥

सोममेनामेकं दुहे धृतमेकं उपसते । य एवं विदुषे वृशां ददुस्ते गुवाक्षिदिवं दियः ॥३२॥

ब्राह्मणेभ्यो वृशा दुप्चा सर्वास्त्रिंशान्समरनुते । अन्नं चास्त्रिंशमापितमपि ब्रह्मणे तपः ॥३३॥

वृशा देवा उप जीवन्ति वृशा मनुष्या टुत ।

वृशोदं सर्वमभवद् यान्तु सर्वे विपश्यन्ति

॥३४॥ [३५] [५१२]

॥ इति दशमं काण्डं समाप्तम् ॥

अथैकादशं काराहम्

॥१॥ अग्निः—अहः ॥ देवता—अहोदयः ॥ अहोदयः—१ अनुष्टुप्गमो मुनिश्च पद्यः २, २ श्रुतीगमो विराट् त्रिष्टुप्, ३ अनुष्टुप्गमो वाग्वयगमो जगती, ४, १२, १३, २१ मुनिश्च त्रिष्टुप् २ अथिक् ४, १२-१४, १६, २२, २३, २८, ३०, ३२-३४ त्रिष्टुप् ३ [विपदा] विराट् वाग्वयी ६ वाक्छातितामसगमो जगती, १० पुरोतिगमो विराट् जगती, ११ जगती, १४, २१, २४-२६, २७ विराट् जगती, १८ अतिजगत्गमो वाराजिजगती विराट् जगती, २० अतिजगत्गमो वाराजिजगत् अनुष्टुप् मुनिश्च जगती, २० अतिजगत्गमो मुनिश्च जगती, २१ अनुष्टुप् जगती, २२ अनुष्टुप् ककुम्भानुष्टुप्, २३ पुरोविराट् त्रिष्टुप्, ४

अग्रे जायस्वार्दितिर्नाधितेयं प्रेक्षीद्वनं पंचति पुत्रकामा ।

सप्तश्रुपयो भूतकृतस्ते रत्ना मन्वन्तु प्रजया सहै ॥१॥

कृणुत धूमं पृथक् सखायोऽद्रोषावित्ता याचुमर्च्छ ।

अयमग्निः पृतनापाद सुवीरो येन देवा असदन्त दस्पृन् ॥२॥

अमेऽर्जनिष्ठा महते वीर्याय प्रक्षीद्वनाय पत्रये जातवेदः ।

सप्तश्रुपयो भूतकृतस्ते त्वानिजनश्रुत्ये इयि सर्वैर्वीरं नि यच्छ ॥३॥

समिद्धो अमे समिधा समिध्वस्व विद्वान् देवान् प्रक्षिपौ पद यवः ।

तेभ्यो इयिः सुपर्यञ्जातवेद उत्तमं नाकमर्धि रोहयेमम् ॥४॥

प्रेषा भागो निर्दिष्टो यः पुरा वा देवानां पितृणां मर्यानाम् ।

अंशाञ्जानीध्वं वि भंजामि तान् यो यो देवानां स इमां पारयति । ॥५॥

अग्ने सईस्वानभिभूरर्मीदसि नीधो न्युर्ज्ज द्विषतः सप्ततान् ।

इयं मात्रा मीयमाना मिता च सज्जतास्ते बलिद्वतः कृषधु ॥६॥

सक्तं संजतिः पर्यसा सहैधुर्द्वजैनां महते वीर्याय ।

कुर्वो नारुस्पाधि रोह विष्टपं श्रुयो लोह इति यं वदन्ति ॥७॥

इयं मही प्रति रुदद्यात् चर्मै पृथिवी देवी सुबनस्पमाना । अयं मन्त्रेण सुकृत्वस्य लोहम् ॥८॥

एतौ प्रावाणी सयुजा युद्धि चर्मैश्च निर्भिन्ध्यंश्च यजमानाय साधु ।

अवधन्तौ नि जहि य इमां पृतनपर्वं कृष्वं भुजामुद्धरन्त्युर्द्व ॥९॥

गृह्य प्रावाणौ सुकृतौ धीर इत्यु आ तै देवा यज्ञिया यज्ञमेषु ।

त्रयो वरा यतमोऽस्य वृणीषे वास्तो सरं दीरिद संवयामि

॥१०॥{१}

इयं तै धीतिरिदं ते जनित्रं गृह्यातु त्वामर्दितिः शरपुत्रा ।

परा पुनरिदं य इमां पुन्यनोऽस्यै रयि सर्ववीरं नि यच्छ

॥११॥

उपभृते द्रुवये तीदता ययं वि विष्यध्वं यक्षियास्तुपैः ।

धिया संमानानति सर्वान्त्स्यामायस्यदं द्विपुतस्पादयामि

॥१२॥

पैरि नारि पुनरेहि क्षिप्रयां त्यां गोष्ठोऽध्यैरुषु अराय ।

तासां वृक्षणीताद् यत्तुमा यक्षिया अस्तन् विभाज्ये श्रीसीतं जहीताद्

॥१३॥

एमा अंगुर्योऽपितः शुम्भमन्ता उचिष्ठ नारि ययतै रमस्व ।

सुपत्नी परया प्रजया प्रजात्रया स्वागन् यत्रः प्रति कुम्भं संमाय

॥१४॥

ऊनौ भागो निर्वितौ यः पुत्रा य यक्षिप्रियाया अ भरीताः ।

अयं यज्ञो गातुविष्वायवित् प्रजापिदुमः पंगुपिद् वीरिविद् वीं अस्तु

॥१५॥

अमे चरुयक्षियस्त्वाध्यैरुषुचित्तर्पिष्टस्तर्पता तपेनह ।

आयेया दूया अमिस्रक्त्यं मागमिमं तर्पिष्टा अतुर्तिस्तपन्तु

॥१६॥

गुह्याः पूता योऽपितौ यक्षिया इमा आपेध्रुमयं तर्पन्तु शुभ्राः ।

अहुः प्रजां वहुता पुशर नो पक्षीदनस्य सुकृतामेतु लोकम्

॥१७॥

प्रक्षणा गुह्या इत पूता पूतेन सोमस्यांतावस्तयहुता यक्षिया इमे ।

अपः ॥ यिंशतु प्रति वृक्षणतु वधुरिर्यं यक्त्वा सुकृतामेतु लोकम्

॥१८॥

वृष्टः प्रयस्य मृता मर्हिषा सुहर्षेष्टः सुकृतस्य लोके ।

पितामहाः पितरः प्रनोपभारं वृक्षा पञ्चदशस्तै अस्मि

॥१९॥

मृत्संष्टः शूतधारो अर्धितो प्रक्षौदनो देवयानः स्वर्गः ।

अयंस्तु आ देधामि प्रनयां रेयवैनान् नलिहास्यं मृत्तान्माहामेय

॥२०॥{२}

उदेहि वेदिं प्रनयां पयपेनां नुदस्य रयः प्रवरं चैसेनाम् ।

धिया संमानानति सर्वान्त्स्यामायस्यदं द्विपुतस्पादयामि

॥२१॥

अम्यावर्तेषु प्रष्टुभिः सुदेनां प्रत्यह्लेनां देवताभिः सुदेधि ।

मा स्ता प्रापेच्छ्रयो मार्गिचारः स्वे धेने अनमीया वि राज

॥२२॥

अतएव तदा गर्भसा द्वितया ब्रह्मोद्भूतस्य विदिता वेदिरथ ।

अतर्द्रा शुद्धासुषे चेहि नरि त्वोद्भूतं सादय देवानाम् ॥२३॥

अदितेर्हरतां सुर्वमेतां द्वितीयां सप्तअपयो भूतकृतां यावत्कृषवन् ।

सा गात्राणि विदुष्योद्भूतस्य दर्विवेद्यामध्वेन चिन्वतु ॥२४॥

शूतं स्या इत्यसुषे सादन्तु देवा निःसृज्यते पुनरेतान् प्र संदि ।

सोमेन पूतो जठरे सीद अन्नगामायेवास्ते मा रिपन् प्राशित्वारः ॥२५॥

सोमं शअन्तसंज्ञानमा र्षेभ्यः सुवोदया यतमे त्वोपसीदान् ।

अयोनापुंवास्तपतोऽधि अतान् ब्रह्मोद्भूते सुहवा जोह्यमि ॥२६॥

शुद्धाः पूता योषितो यज्ञिको इमा अन्नगामा इत्येषु प्रपुषफ सादयामि ।

परकाम इदमभिपिप्सवामि योऽहमिन्द्रो मरुत्वान्त ददादिदं मे ॥२७॥

इदं मे व्योविदुमत् दिरवधं पुषवं वेवाभं कामदुवां य शृपा ।

इदं धनं नि र्षे प्राक्खेयुं कृषवे वन्यां पितृषु यः स्वर्गः ॥२८॥

अग्रे तुपाना मप जातयेदसि परा कम्पूर्यं यषं मृददि दूरम् ।

एतं ह्यधुम सुहवानस्य मागमयो विभु निर्वर्तेमोगयेयम् ॥२९॥

आर्ष्यतुः पर्वतो विद्धि सन्नुतः पन्थां स्वर्गमर्थि रोहयेनम् ।

येन रोह्यत् परमापद्य मय् यव उत्तमं नाकं धर्मं व्योम ॥३०॥ { ३ }

वज्रेभ्योऽं सुर्वमेतद् वि शुद्धाज्याय लोकं कृण्वि प्रविद्मन् ।

पूतेन गात्रान् तथो वि मृद्वि कृषवे वन्यां पितृषु यः स्वर्गः ॥३१॥

पश्चे रवः सुमदुवा वषेभ्योऽन्नाहया यतमे त्वोपसीदान् ।

पूरीपिणुः प्रयभानाः पुस्तादमेषास्ते मा रिपन् प्राशित्वारः ॥३२॥

प्रार्त्वेपि नि दंध ओदनं त्वा नानाविधाशामप्यस्तयम् ।

अभिर्धे गोप्ता मरुतश्च सपे विवेधं देवा अभि रवन्तु एवयम् ॥३३॥

यम् इहानं सदभित् प्रपीनं पुषांतं येतुं सर्वं रयीषाम् ।

प्रजामृतत्वश्रुत दीर्यमापू रायश्च पोषेह्यं त्वा सदेम ॥३४॥

वृषमोऽसि स्वर्गं अपीभार्यमान् गच्छ । मुकृतां लोके सीद तत्र नौ संस्कृतम् ॥३५॥

समाचितुष्यामुसंप्राक्ष्यं एषः कल्पय देव्यानाम् ।

एतैः सुकृतेषु गच्छेय यत् नानु विहितमधि तातरेयो ॥३६॥

येन देवा ज्योतिषा यामुदायन् ब्रह्मोदनं पवता सुकृतस्य लोकम् ।

तेन गेष्म सुकृतस्य लोकं स्वशिरोहन्तो अभि नाकमुत्तमम् ॥३७॥ [४] [१११]

॥२॥ अथि—अप्यो ॥ देवता—महादेवो गन्त्रोक्तः ॥ बन्ध—१ पराविमर्शना विराट् जगती, २ अनुपटुभग्नो

एकपदा पञ्चा जगती, ३ चतुष्पदा स्वराहृष्टिक् ४, २, ० १३, १२, १६, २३ अनुपटुप्, ५ चार्षो गापत्री,

॥ महाहृष्टी, १ चार्षो विष्टुप्, १० पुर कृति त्रिपदा विराट् विष्टुप्, ११ पञ्चपदा कपतीगानी विराट् हाहरी,

११ भुक्ति विष्टुप्, १४, १० १६, २३ २६ २० [त्रिपदा] विराट् गापत्री, २० भुक्ति गापत्री,

२६ विपमपञ्चलपमा त्रिपदा महाहृष्टी, २४, २६ जगती, २२ पञ्चपदतिगानी, २० विष्टुप्,

३० चतुष्पदा उन्मिक्, ३१ विपटीतपञ्चलपमा पदपदा विष्टुप् ४

मनोशयीं मृदुतं मामि पातु भूतपती पशुपती नमो वायु ।

प्रतिष्ठितामपन्ता मा पि स्तौष्टे मा नो हिसिष्टं द्विपदो मा चतुष्पदः ॥१॥

शुने ऋद्धे ता शरीरिणि कर्तुमस्तिफलंभ्यो सुधैर्यो ये व कृष्णा त्रैविध्यवः ।

मर्बिरास्ते पशुपते वयोसि ते विष्टुसे मा विदन्त ॥२॥

कर्त्ताय ते प्राणाय यार्थ ते भय रोषयः । नर्मस्ते रुद्र कृष्णः सहस्राचार्यमर्त्य ॥३॥

पुरस्ताद् ते नर्मः कृष्ण उत्तराद्धगादुत । अमीवर्गाद् दिवस्वर्गन्तरिवाय ते नर्मः ॥४॥

शुलाय ते पशुपते घानि चतुषि ते भव । त्वये ह्यार्य सैदशे प्रतीचीनाय ते नर्मः ॥५॥

अर्द्धैर्म्यस्त वृद्धराष जिह्वायां आस्त्यायि ते । दुद्रयो गुन्धाय ते नर्मः ॥६॥

अस्मा नीलशिरपदेन सहस्राक्षेण वाजिनो । रुद्धेणार्थकपाठिन तेनु धा सर्वरत्नहि ॥७॥

स नो भुवः परं पृथक्त्तु विश्वत्तु धार्य इनाधिः परं वृषक्त्तु नो भुवः ।

मा नोऽभि मौस्तु नमो अस्तरस्यै ॥८॥

चतुर्नर्मो अष्टकृत्यो भूयाय दशकृत्यः पशुपते नर्मस्ते ।

उन्मे पञ्च पुरायो विर्महा गात्रो अस्माः पुरता अलविषः ॥९॥

तनु परतः प्रदिशस्तनु घौस्तर्षं प्रथिषी तदेदंशोर्वेदन्तरिधम् ।

तवेदं सर्वमात्मन्यद् यद् प्राणत् इषिणीमर्त्तु ॥१०॥ [५]

उरुः कोशो वसुधान्तराद्यं पर्यभिजिमा विश्वा सुर्वनाम्यन्तः ।

स नो मृद पशुपते नर्मस्ते पुरा षोष्टतो अमिमाः श्वानः पुरो यन्त्यपुष्टो विद्वेदयः ॥११॥

धनर्विर्मर्षि रितिरिष्ययं सहस्रमि श्रुतार्थं शितपिदन् ।

रुद्रपेपुधरति देवदेवितस्तस्यै नमो यतुपस्यां दिशीतः ॥१२॥

योऽभिर्यातो निलयते तयो रंद्र निचिरीमिति । यत्रैर्दनुमर्षुर्वदे सं विद्वस्य पदनीरिप ॥१३॥

मघाद्रुद्री सयुजा संविद्वान्मात्रमात्र्यौ चरतो वीर्याय । ताम्भ्यां नमो यतमस्मां दिशीः ॥१४॥

नयस्तेऽस्त्यायते नमो अस्तु परायदे । नयस्ते रंद्र तिष्ठेव यासीनापोत ते नमः ॥१५॥

नमः स्यायं नमः श्रान्तनमो राज्या नमो दिवा । मघार्प च शार्कार्य चोभाम्पोमकरं नमः ॥१६॥

सुदृष्टाचर्मतिपुर्यं पुरस्ताद् रुद्रमस्यन्तं बहुधा विपश्चितम् । मोपाराम जिह्वयेयमानम् ॥१७॥

एषायाश्च कृष्णमसितं मृणन्तं श्रीमं रथं केजिनः प्राद्वयन्तम् । पूर्वे प्रवीमो नमो अस्त्यस्मि ॥१८॥

मा नोऽभि स्ना मस्यं देवदेति मा नः कुषः पशुपदे नमस्ते ।

अन्यत्रास्मद् दिव्यां शास्त्रां वि भूत ॥१९॥

मा नो हिंसीराधं नो हृदि परिं यो पृरग्नि मा कुषः । मा रय्या समरामहि ॥२०॥ { ६ }

मा नो गोषु पुकेषु मा ह्येषो नो अजायिषु । अन्यत्रां वि वर्येषु पिपाक्यां प्रजां जहि ॥२१॥

यस्य तुवमा कासिका हेतिरेकमर्थस्येव घुपणुः कन्द एति ।

अभिपूयै निर्णयते नमो अस्त्यस्मै ॥२२॥

योऽन्तरिक्षे तिष्ठति विद्वन्मित्रोऽन्यत्राः प्रमृणन् देवधीपू ।

तस्मै नमो दुयामिः शयनरीमिः ॥२३॥

तुभ्यमात्ययाः पशवो मृगा वने हिता इन्ताः सुपुर्णाः शकुना वयसि ।

तर्न युर्च पशुपते अमरन्तस्तुभ्यं शरन्ति दिव्या अपो वृधे ॥२४॥

शिष्टाभारा अजगताः पुरीकया जूषा मत्स्या रजता येभ्यो अस्पति ।

न तं दूरं पवित्रास्ति ते भव सुधः सर्वांश्च वरि परयसि भूमि पर्वेस्माद्वस्त्वचरस्मिन् समुद्रे ॥२५॥

मा नो रुद्र तुवमाना मा विपेय मा नः सं स्ना दिव्येतामिना ।

अन्यत्रास्मद् विद्युर्त पातयेताम् ॥२६॥

भूयो द्विषो भूव ईशे पृथिव्या भूव आपर्ष उर्वेऽन्तरिक्षम् । तस्मै नमो यतुमस्मां दिशीः ॥२७॥

भयं राजन् यजमानाय मृद कयानी हि पशुपतिर्भूय ।

यः श्रद्धांति सन्ति देवा इति चतुष्पदे द्विपदेऽप्य मृद ॥२८॥

मा नो महान्तमुत मा नो अर्थकं मा नो बहन्तमुत मा नो वचयवः ।

मा नो हिंसीः पितरं मातरं च स्वां तुम्बेऽह्नि मा रीषियो नः ॥२९॥

रुद्रस्यैलाकारेभ्योऽस्त्यजगितेभ्यः । इदं मरुत्येभ्यः चभ्यो अरुतं नमः ॥३०॥

नमस्ते घोषिणीभ्यो नमस्ते कोशिनीभ्यः । नमो नमस्कृत्यो नमः सम्मुख्यतीर्षः ।

नमस्ते देव सेनाभ्यः स्तुतिं नो अर्भयं च नः

॥३१॥[७][१२]

॥३१॥ अति — अथवा ॥ देवता — अर्धस्त्रीद्वय ॥ छन्द — ३, १० वासुकी गावयी, २ त्रिपदा समविधमागावयी,

२ १ १० वासुकी पद्यति ॥ ८ साम्यवृद्धि १, २, १३, १४, २२ साम्यवृद्धि, ७, १४—२२ साम्यवृद्धि, १५

३ १०, १८ अर्धवृद्धि, ११ सुविधावृद्धि, १२ वासुकी अथवा, १५, २१ आसुकी वृद्धि, २४ त्रिपदा

मागावयी वृद्धि, २५ अर्धवृद्धि, २६, २८ साम्यवृद्धि, २९ सुविधा वृद्धि, ३० सुविधा वृद्धि

३० वासुकी त्रिपदा ॥ ३१ अथवा पद्यति वासुकी ॥

तस्योदनस्य पृथुस्पतिः शिरो ब्रह्म सुखम्

॥१॥

घात्राष्टयिनी धात्रे ह्यर्पाचन्द्रमसा तर्षिणी सप्तहृष्यः प्राप्तापानाः

॥२॥

पञ्चसुतलं कामं वृक्षस्वल्गम्

॥३॥

दितिः शर्पमर्दिनिः शर्पघ्ना दी घातोऽर्पायिनः

॥४॥

अस्त्राः कक्षा गार्गस्तपह्वला मयाफलास्तुषाः

॥५॥

कर्तुं फलीवर्णाः शरोऽश्वम्

॥६॥

रयामवयोऽस्य मासानि लोहितमस्य लोहितम्

॥७॥

वपु भस्म हरितं वल्लेः पुष्करमस्य गुग्गुलुः

॥८॥

खलाः पात्रं स्फमारसोऽग्निं अमृष्ये

॥९॥

आन्नार्थिं जनवो शुदा वरुवा-

॥१०॥

इपमेन ईषिनी कुम्भी भवति राधेमानस्योदनस्य वीर्यपिधानम्

॥११॥

सीता पर्युतः सिर्वता कर्ष्यध्वम्

॥१२॥

प्रात इस्ताग्नेर्जनं कुन्धोऽपिसेनम्

॥१३॥

श्रुत्वा मुग्धयार्थितात्स्वमेन भेषिता

॥१४॥

मद्येण परिरुदीता सप्ता पयूढा

॥१५॥

श्रुत्वापर्वन रयन्तरे दर्शिः

॥१६॥

श्रुत्वाः पृथार् अर्तः सविन्धते

॥१७॥

पुहं पथ्यचित्तुलं घर्मोऽग्निः

॥१८॥

ओदनेन यक्षपुचः सर्वे लोनाः संमप्याः

॥१९॥

परिमन्त्रमुद्रो धीर्धर्मिस्तर्षोऽमरपुत्र धिवाः

॥२०॥

यस्य देवा अर्पत्युन्तोर्चिष्ठाष्टे षडेक्षीतपः	॥२१॥
तं त्वीदुनस्य पृच्छामि यो अस्य महिमा महान्	॥२२॥
स य ओदुनस्य महिमानं विधातु	॥२३॥
नासु इति ब्रूयान्नालुपसेधन इति नेवं च किं चेति	॥२४॥
यार्धद् दाताभिमानस्येत तच्चाति यदेत	॥२५॥
प्राप्तवादिनो वदन्ति परोच्चमोदने प्राप्तीः प्रत्यम्बादेति	॥२६॥
त्वमोदने प्राप्तीः स्वामोदनादे इति	॥२७॥
परोच्चं चैतं प्राप्तीः प्रागास्त्वा हास्पन्तीत्येनमाह	॥२८॥
प्रत्यम्बं चैतु प्राप्तीरूपानास्त्वा हास्पन्तीत्येनमाह	॥२९॥
मैषाहमोदने न मामोदुनः	॥३०॥
ओदुन एवीदुनं प्राप्तीत्	॥३१॥ (८)

॥३(२)॥ अति.—अथवा । देवता—सम्प्रोक्ता । अन्वय—३०, ३८, ४१ (यथा), ३२-४३ (स०) साक्षी
 त्रिष्टुप् । ३१, ३४, ४२ (द्वि०), ३२-४३ (सू०), ३३, ३४, ४४-४८ (वक्त्र०) एकवक्त्राऽऽसुरी गायत्री;
 ३२, ४१, ४३, ४४ (च०) द्वितीया गायत्री । ३८, ४४, ४६ (द्वि०), ३२, ३४-४३, ४४ (वक्त्र०) एकवक्त्र-
 ऽऽसुरीष्टुप् । ३४-४३ (य०) सम्प्रत्युष्टुप् । ३३-३९, ३३, ४०, ४४-४३ (य०) आर्षष्टुप् ।
 ३४ (य०) साक्षी वक्त्रिः ३३, ३३, ४०, ४०, ४८ (द्वि०) आसुरी वक्त्रिः ३३, ४४ (य०)
 आसुरी जगतीः ३४, ३४, ४३, ४३, ४३ (द्वि०) आसुरी वक्त्रिः ३४ (य०) आसुरी
 त्रिष्टुप् । ३४, ४४, ४८ (च०) आसुरी गायत्रीः ३३, ३४, ४० (य०) द्वितीया वक्त्रिः ३८,
 ३३ (य०) आसुरी गायत्रीः ३३ (द्वि०) आसुरी वक्त्रिः ३३, ४४, ४३ (य०)
 द्वितीया त्रिष्टुप्, ४३ (द्वि०) एकवक्त्रा सुविष्टा साक्षीवक्त्रा ।

तत्तथैवमन्येन शीर्ष्या प्राप्तिर्भवेत् चैतं पूर्वं ज्ञापयः प्राप्तिन् ।
 ज्ञेयैतस्ते प्रजा मेधिष्यतीत्येनमाह । तं वा अहं नार्वाञ्चं न पराञ्चं न प्रत्यम्बम् ।
 बृहस्पतिना शीर्ष्या । तेनैतं प्राप्तिर्गुं तेनैवमजीवामम् ।
 एष वा ओदुनः सर्वोङ्गः सर्वपटुः सर्वतनुः ।
 सर्वोङ्ग एष सर्वपटुः सर्वतनुः । तं मेवति य एवं वेद ॥३२॥
 तत्तथैवमन्याभ्यां ओत्राभ्यां प्राप्तीर्भ्यां चैतं पूर्वं ज्ञापयः प्राप्तिन् ।
 पृथिरो मेधिष्यतीत्येनमाह । तं वा अहं नार्वाञ्चं न पराञ्चं न प्रत्यम्बम् ।
 आयावृथिवीभ्यां ओत्राभ्याम् । ताम्यमेनं प्राप्तिर्गुं ताम्यमेनमजीवामम् ।
 एष वा ओदुनः सर्वोङ्गः सर्वपटुः सर्वतनुः ।
 सर्वोङ्ग एष सर्वपटुः सर्वतनुः । तं मेवति य एवं वेद ॥३३॥

तत्तथैनमुन्याभ्यामुचीन्यां प्राणीयान्यां चैत पूर्वं शर्पयः प्राञ्जन् ।

अन्यो भविष्यतीत्येनमाह । तं वा अहं नार्हान्च न परान्च न प्रत्यञ्चम् ।

सुयोचन्द्रमसाम्यामचीभ्याम् । ताम्यामिनें प्राणिषु ताम्यामिनमजीगमम् ।

एष वा औदुनः सर्वाङ्गः सर्वपक्षः सर्वतनुः ।

सर्वाङ्ग एष सर्वपक्षः सर्वतनुः सं भवति य एवं वेद ॥३४॥

तत्तथैनमुन्येन सुखेन प्राणीयेन चैत पूर्वं शर्पयः प्राञ्जन् ।

सुखतस्ते प्रजा मरिष्यतीत्येनमाह । तं वा अहं नार्हान्च न परान्च न प्रत्यञ्चम् ।

प्रह्मणा सुखेन । तेनेन प्राणिषु तेनेनमजीगमम् ।

एष वा औदुनः सर्वाङ्गः सर्वपक्षः सर्वतनुः ।

सर्वाङ्ग एष सर्वपक्षः सर्वतनुः सं भवति य एवं वेद ॥३५॥

तत्तथैनमुन्याभिह्वया प्राणीयया चैत पूर्वं शर्पयः प्राञ्जन् ।

जिह्वा ते मरिष्यतीत्येनमाह । तं वा अहं नार्हान्च न परान्च न प्रत्यञ्चम् ।

अभेनिह्वया । तथेन प्राणिषु तथेनमजीगमम् ।

एष वा औदुनः सर्वाङ्गः सर्वपक्षः सर्वतनुः ।

सर्वाङ्ग एष सर्वपक्षः सर्वतनुः सं भवति य एवं वेद ॥३६॥

तत्तथैनमुन्येदन्तैः प्राणिविधैश्चैत पूर्वं शर्पयः प्राञ्जन् ।

दन्तास्ते शरत्सुपुनरीत्येनमाह । तं वा अहं नार्हान्च न परान्च न प्रत्यञ्चम् ।

श्रुतुभिर्दन्तैः । तेरेन प्राणिषु तेरेनमजीगमम् ।

एष वा औदुनः सर्वाङ्गः सर्वपक्षः सर्वतनुः ।

सर्वाङ्ग एष सर्वपक्षः सर्वतनुः सं भवति य एवं वेद ॥३७॥

तत्तथैनमुन्यैः प्रोवाण्यैः प्राणिविधैश्चैत पूर्वं शर्पयः प्राञ्जन् ।

प्राणायानास्त्वो दास्युपुनरीत्येनमाह । तं वा अहं नार्हान्च न परान्च न प्रत्यञ्चम् ।

सप्तश्रुतिभिः प्राणायानैः । तेरेन प्राणिषु तेरेनमजीगमम् ।

एष वा औदुनः सर्वाङ्गः सर्वपक्षः सर्वतनुः ।

सर्वाङ्ग एष सर्वपक्षः सर्वतनुः सं भवति य एवं वेद ॥३८॥

तत्तथैनमुन्येन ज्यचेत्ता प्राणीयेन चैत पूर्वं शर्पयः प्राञ्जन् ।

राजयजुमस्तो इतिष्यतीत्येनमाह । तं वा अहं नार्हान्च न परान्च न प्रत्यञ्चम् ।

अन्तरिक्षेण ज्यचेत्ता । तेनेन प्राणिषु तेनेनमजीगमम् ।

एष वा ओदुनः सर्वोद्भूः सर्वेषुः सर्वतनुः ।

सर्वोद्भू एष सर्वेषुः सर्वतनुः सं भवति य एवं वेद

॥३६॥

तत्तथैनमुन्वेनं पुष्टेन प्राशीयेनं चैतं पूर्वं ऋषयः प्राशन् ।

विद्युत् त्वा इनिष्यतीत्येनमाह । तं वा अहं नार्वाञ्चं न पराञ्चं न प्रत्यञ्चम् ।

दिया पुष्टेन । तेनैतं प्राशिपुं तेनैनमजीगमम् ।

एष वा ओदुनः सर्वोद्भूः सर्वेषुः सर्वतनुः ।

सर्वोद्भू एष सर्वेषुः सर्वतनुः सं भवति य एवं वेद

॥४०॥

तत्तथैनमुन्वेनोरेता प्राशीयेनं चैतं पूर्वं ऋषयः प्राशन् ।

कृप्या न रस्त्पुसीत्येनमाह । तं वा अहं नार्वाञ्चं न पराञ्चं न प्रत्यञ्चम् ।

पुष्टिष्योरेता । तेनैतं प्राशिपुं तेनैनमजीगमम् ।

एष वा ओदुनः सर्वोद्भूः सर्वेषुः सर्वतनुः ।

सर्वोद्भू एष सर्वेषुः सर्वतनुः सं भवति य एवं वेद

॥४१॥

तत्तथैनमुन्वेनोदरेण प्राशीयेनं चैतं पूर्वं ऋषयः प्राशन् ।

उद्दरद्वारस्त्वा इनिष्यतीत्येनमाह । तं वा अहं नार्वाञ्चं न पराञ्चं न प्रत्यञ्चम् ।

सुस्पेनोदरेण । तेनैतं प्राशिपुं तेनैनमजीगमम् ।

एष वा ओदुनः सर्वोद्भूः सर्वेषुः सर्वतनुः ।

सर्वोद्भू एष सर्वेषुः सर्वतनुः सं भवति य एवं वेद

॥४२॥

तत्तथैनमुन्वेनं वृस्तिना प्राशीयेनं चैतं पूर्वं ऋषयः प्राशन् ।

अप्सु मरिष्यसीत्येनमाह । तं वा अहं नार्वाञ्चं न पराञ्चं न प्रत्यञ्चम् ।

सुमुद्रेणा वृस्तिना । तेनैतं प्राशिपुं तेनैनमजीगमम् ।

एष वा ओदुनः सर्वोद्भूः सर्वेषुः सर्वतनुः ।

सर्वोद्भू एष सर्वेषुः सर्वतनुः सं भवति य एवं वेद

॥४३॥

तत्तथैनमुन्वाभ्यामूरुभ्यां प्राशीयेनं चैतं पूर्वं ऋषयः प्राशन् ।

ऊरु तं मरिष्यत् इत्येनमाह । तं वा अहं नार्वाञ्चं न पराञ्चं न प्रत्यञ्चम् ।

मिश्रावरुणपोरुभ्याम् । ताम्यायेनं प्राशिपुं ताम्यायेनमजीगमम् ।

एष वा ओदुनः सर्वोद्भूः सर्वेषुः सर्वतनुः ।

सर्वोद्भू एष सर्वेषुः सर्वतनुः सं भवति य एवं वेद

॥४४॥

प्रमल्लोको मयति ह्यनस्य विष्टिर्षि अयते य एवं वेद ॥५१॥

पुनस्तदा वा ओदुनात् त्र्यहिशतं लोकात् निरमिमीत प्रजापतिः ॥५२॥

तेषां प्रजानां य युष्मस्तु अत ॥५३॥

स य एवं विदुषं उपदृष्ट्वा भवति प्राणं रंयद्धि ॥५४॥

न च प्राणं कृणद्धि सर्वज्यानि जीयते ॥५५॥

न च सर्वज्यानि जीयते पुरैर्न जुरसः प्राणो जहाति ॥५६॥ { १० } { २१ }

॥ ५॥ अग्निः—मार्तको वैद्विः ॥ वेवता—प्राणः ॥ अन्दा—॥ अणुमन्तुपु, २-७, ४-१०, १६-१६, २३-२४
अणुपु, २५ पश्चात् पश्चिः ॥ २७ मिदुवृत्तुपु, १२ अग्निमनुपु, २० अणुपुष्पाणां विष्णुपु, २१ अणुवेदोतिर्जागती,
२२ विदुषु, २३ कृतीगर्माऽनुपु, २४

प्राणाय नमो यस्य सर्वमिदं परो । यो ब्रूतः सर्वस्येव स्रो यस्मिन्सर्वं प्रतिष्ठितम् ॥१॥

नर्मस्ते प्राणु क्रन्दाय नर्मस्ते स्तनयित्वेव । नर्मस्ते प्राण विष्टुते नर्मस्ते प्राणु वर्धते ॥२॥

यत् प्राण स्तनयित्वुनामिकन्दुरयोषधीः । प्र वीयन्ते गर्मान् दधतेऽयौ ब्रह्मवि जायन्ते ॥३॥

यत् प्राण अतापयतिमिक्कन्दुरयोषधीः । सर्वं तदा प्र मोदते यत् किं च भूयामर्ध ॥४॥

यदा प्राणो अन्मर्पणीत् पुणेषं पृथिवीं महीम् । पृथग्वस्तत् प्र मोदन्ते महे वे नो भविष्यति ॥५॥

अभिवृष्टा ओषधयः प्राणेन समयादिरन् । आयुर्वै नः प्रतीतिरः सर्वा नः सुखीरकः ॥६॥

नर्मस्ते अस्त्रायते नमो अस्तु पशयते । नर्मस्ते प्राण विष्टुत आसीनायैव ते नर्मः ॥७॥

नर्मस्ते प्राण प्रायते नमो अस्त्वचानते ।

पृथुचीनाय ते नर्मः प्रतीचीनाय ते नमः सर्वस्ये त इदं नमः ॥८॥

या तं प्राण प्रिया तनुयां तं प्राण प्रेयसी । अथै यद् भेषुर्न तानु तस्य नो वेदि जीवते ॥९॥

प्राणः प्रजा अन्तु यस्ते पिता पुत्रमिव प्रियम् । प्राणो ह सर्वस्येव स्रो यर्वा प्राणति यच्च न ॥१०॥ { ११ }

प्राणो मृत्युः प्राणस्तस्मा प्राणं देवा उर्ध्वसते । प्राणो ह सत्यवादिर्न ह्युत्तमे लोका आर्दधत् ॥११॥

प्राणो विराट् प्राणो देशी प्राणं सर्वं उर्ध्वसते । प्राणो ह सर्वश्चन्द्रमाः प्राणमर्धुः प्रजापतिश्च ॥१२॥

प्राणपानौ ब्रौहिधवाव्रनद्वान् प्राण उच्यते । ययं ह प्राण आर्हितोऽपाने ब्रौहिधच्यते ॥१३॥

अपनति प्राणति पुरुषे नमो अन्तरा । यदा त्वं प्राण जिन्वस्व स जायते पुनः ॥१४॥

प्राणमाहुर्मातरिबान् यस्तौ ह प्राण उच्यते । प्राणे ह भूतं भव्यं च प्राणे सर्वं प्रतिष्ठितम् ॥१५॥

आयुर्वैरास्तद्विरसिर्द्विर्मातुष्यजा उत । ओषधयः प्र जायन्ते यदा त्वं प्राण जिन्वसि ॥१६॥

- पूर्वीं जातो ब्रह्मणो ब्रह्मचारी धर्मं वसतानस्तपसोर्दतिष्ठत् ।
तस्मान्ज्जानं ब्रह्मणं ब्रह्म कथेष्टे देवाश्च सर्वं अमर्तेन सत्कथ ॥५॥
- ब्रह्मचार्येति सुमिष्टा सर्विष्टः कार्ण्यं यसानो दीक्षितो दीर्घरयः ।
स सुध रति पूर्वस्मादुचरं समुद्रं लोकान्स्वधुम्य मुहुःराचरिभन् ॥६॥
- ब्रह्मचारी जनयन् ब्रह्मणो स्त्रोके प्रजापतिं परमेष्ठिनं विराजम् ।
गर्भो भूयाधृतस्य योनाविन्द्रे ह भूत्वाहुरास्ततर्ह ॥७॥
- आचार्येस्वतस्तु नर्मसी कुमे कुमे उवां गम्भीरे वृषिर्वा दिव्यं च ।
ते रत्नति तपसा ब्रह्मचारी तस्मिन् देवाः संमनसो भवन्ति ॥८॥
- इमां भूमिं पृथिवीं ब्रह्मचारी मिथामा जंमर प्रमयो दिव्यं च ।
ते कृत्वा सुमिष्टादुपोस्ते तपोरपिंतां धृपनामि विन्वा ॥९॥
- अर्वागन्धः परो अन्यो दिवस्पृष्टाद् मुहां निचो निर्दिष्टो ब्राह्मणस्व ।
तौ रक्षति तपसा ब्रह्मचारी तत् केवलं कण्ठे प्रसं विद्वान् ॥१०॥ { १४ }
- अर्वागन्ध इतो अन्यः पृथिव्या अग्री समेतो नर्मसी अन्तरे मे ।
तयोः अयन्ते रमयोर्ध्वं दृढास्तानां तिष्ठति तपसा ब्रह्मचारी ॥११॥
- अभिकन्दन् स्तनपंजकुण्डः शितिहो वृहच्छेपोऽनु भूमौ जमार ।
ब्रह्मचारी सिन्धति सान्नी रेवं पृथिव्यां तेन जीमन्ति प्रदिशुषवक्षः ॥१२॥
- अग्री धर्मं चन्द्रमसि मातुरिभन् ब्रह्मचार्येषु सुमिष्टमा दधाति ।
सातामर्षांति पृथंगुप्ते ब्रह्मिन् तस्मात्प्रत्यं पुरुषो वर्पनार्थः ॥१३॥
- आचार्योऽमुत्पुर्कण्डः सोम शोषधुः धर्मः । जीपूतो आसुन्सत्कर्तान्स्तेरिदं स्वरुर्भूतश्च ॥१४॥
- अमा धृतं कण्ठे केवलमाचार्योऽभूत्वा वरुणो यद्यदेष्टत् प्रजापतौ ।
तद् ब्रह्मचारी प्रार्यच्छत् स्वान्मित्रो अध्यात्ममे ॥१५॥
- आचार्योऽब्रह्मचारी ब्रह्मचारी प्रजापतिः । अचार्यविधिं रानति विराडिन्द्रोऽभवद् वशी ॥१६॥
- ब्रह्मचर्येण तपसा राजा राधे वि रक्षति । आचार्योऽब्रह्मचर्येण ब्रह्मचरिर्ब्रह्मिच्छते ॥१७॥
- ब्रह्मचर्येण कन्यार्धं युजानं विन्दते पविष्य । अनदयान् ब्रह्मचर्येणस्वोऽपार्धं निर्वापति ॥१८॥
- ब्रह्मचर्येण तपसा देवा मुत्पुगपान्त । इन्द्रो ह ब्रह्मचर्येण देवेभ्यः स्वरुर्गमत् ॥१९॥
- श्रीवधयो भूतमुच्यमहाशने धनस्पतिः । संवत्सरः स्रहर्तमिस्ते जाता ब्रह्मचारिणः ॥२०॥ { १५ }

पार्थिवा दिव्याः पुराणं आरण्या ग्रन्थाश्च ये । अपवाः पविर्वाश्च ये ते ज्ञाता ब्रह्मचारिणः ॥२१॥

पृथक् सर्वे प्राजापत्याः श्रवणानामर्तु विप्रति । तन्तस्तर्जुन् ब्रह्मं रचति ब्रह्मचारिण्यामृषम् ॥२२॥

देवानामेवन् परिपूतमनम्भारुदं चरति शेषमानम् ।

भस्माब्जानं ब्राह्मणं ब्रह्मं ज्येष्ठं देवाश्च सर्वे अमृतैर्न तारुम् ॥२३॥

ब्रह्मचारी ब्रह्म आर्जव् विमर्ति तस्मिन् देवा अपि विद्ये सुमोदाः ।

प्राजापानौ जनपद्माद् वचानं पाचं मनो हृदयं ब्रह्म मेधाश्च ॥२४॥

बभ्रुः श्रोत्रं दशोः भस्मस्तु धेनुश्च रेतो लोहितमुदरम् ॥२५॥

तानि कल्पद् ब्रह्मचारी संस्तुतस्य पुष्टे तपोऽस्तिष्ठत् तत्पमानं समुद्रे ।

स स्नातो पशुः पिङ्गलः सृष्टिर्वा यद् रोचते ॥२६॥ { १६ } { ३११ }

॥६॥ प्रति — जन्ताति ॥ देवा — अग्न्यादयो मन्मोहा ॥ कल्प — १-२२ अक्षुद्धम् । २३ सुवर्णवर्णऽक्षुद्धम् ॥

अग्निं ब्रह्मो वनस्पतीमेवर्षीकृत वीरुषः । इहं बृहस्पतिं सव्यं ते नौ शुच्यन्त्वर्हसः ॥१॥

ब्रह्मो राजानं परंशं मित्रं विष्णुमथो मरुम् । अंशं विवस्वन्तं ब्रह्मस्ते नौ शुच्यन्त्वर्हसः ॥२॥

ब्रह्मो देवं त्रितारं धातामसुतं पृषणम् । स्वष्टरमग्निं ब्रह्मस्ते नौ शुच्यन्त्वर्हसः ॥३॥

गन्धर्वाप्सरसो ब्रह्मो अश्विना ब्रह्मणस्पतिम् । अर्यमा नाम वो देवस्ते नौ शुच्यन्त्वर्हसः ॥४॥

अहोरात्रे इदं ब्रह्मः सव्यं चन्द्रमस्तार्जुम । विश्वानादित्यान् ब्रह्मस्ते नौ शुच्यन्त्वर्हसः ॥५॥

यार्तं ब्रह्मः पुनर्वसुमन्तरिषुमथो दिशः । आशाश्च सर्वो ब्रह्मस्ते नौ शुच्यन्त्वर्हसः ॥६॥

सुच्यन्तु मा शपुष्पादहोरात्रे अथो वृषाः । सोमो मा देवो सुच्यन्तु यमादुधुम्रमा इति ॥७॥

पार्थिवा दिव्याः पुराणं आरण्या ब्रुत ये युगाः । शुक्लान् पविर्वा ब्रह्मस्ते नौ शुच्यन्त्वर्हसः ॥८॥

भृगुशर्वादिदं ब्रह्मो रुद्रं वेङ्गप्रतिधु यः । इष्यो वृषो संविधु ता नः सन्तु सदा सिधाः ॥९॥

दिव्यं ब्रह्मो मरुत्राणि भूमिं यशसि परितान् । समुद्रा नृपो येश्वन्तास्ते नौ शुच्यन्त्वर्हसः ॥१०॥ { १७ }

सप्तश्वीन् या इदं ब्रह्मोऽथो देवीः प्रजापतिम् । पितृन् यमवैशान् ब्रह्मस्ते नौ शुच्यन्त्वर्हसः ॥११॥

ये देवा दिविपदो अन्तरिक्षसर्दश्च ये । पृथिव्यां शुक्रा ये धितास्ते नौ शुच्यन्त्वर्हसः ॥१२॥

आदित्या रुद्रा यक्षो दिवि देवा अर्धर्वाणः । अर्द्धरतो मन्त्रीणिस्ते नौ शुच्यन्त्वर्हसः ॥१३॥

पुष्टं ब्रह्मो यमनानृषः सार्वाणि श्रेयसा । यज्ञेति श्रेतो ब्रह्मस्ते नौ शुच्यन्त्वर्हसः ॥१४॥

पच्यं रात्र्यानि वीरुषा सोमवेष्टानि ब्रह्मः । इमो मुद्रो यज्ञः सव्यस्ते नौ शुच्यन्त्वर्हसः ॥१५॥

अराधान् ह्यमो रक्षांसि मूर्धान् पुण्यजनान् पितॄन् । मृत्युनेकशतं ब्रह्मस्ते नो ह्युच्चन्तर्वहंसः ॥१६॥

अतस्तु मम अतुल्यतीर्त्तावानुत रक्षितान् । सर्वाः संवत्सरान् ममास्ते नो ह्युच्चन्तर्वहंसः ॥१७॥

एतं देवा दधिगुहः पथात् प्रार्थं जुदेत ।

पुरस्ताद्भुजगच्छरा विधे देवाः समेशु ते नो ह्युच्चन्तर्वहंसः ॥१८॥

विश्वान् देवानिदं ब्रूमः मृत्युसंघादुत्तवृधैः । विश्वामिः पत्नीभिः सह ते नो ह्युच्चन्तर्वहंसः ॥१९॥

सर्पान् हेमानिदं ब्रूमः सत्यसंघादुत्तवृधैः । सर्वाभिः पत्नीभिः सह ते नो ह्युच्चन्तर्वहंसः ॥२०॥

भूतं प्रमो भूतपतिं भूतानामुत यो पुशो । भूतानि सर्वां सुंरसु ते नो ह्युच्चन्तर्वहंसः ॥२१॥

या देवीः पशुं प्रदिशो ये देवा ह्यदशुतैर्यः । संवत्सरस्य ये दंष्ट्रास्ते नः मन्तु सदा शिवाः ॥२२॥

यन्मातली रयनीतमृगं वेदं मेपुनम् ।

तदिन्द्रो अघु प्रविशयत् तदावो दत्त मेपुनम्

॥२३॥ [१८] [३१२]

॥७॥ श्रुति — अथर्ववेद । देवता — अग्निदेवता, अथर्ववेद । ब्रह्मा — १-७, ७-१०, ११-२० अथर्ववेद, १ पुराणिकम्, २ अथर्ववेद । ११ अथर्ववेद, १२ अथर्ववेद । १३ अथर्ववेद । १४ अथर्ववेद । १५ अथर्ववेद । १६ अथर्ववेद । १७ अथर्ववेद । १८ अथर्ववेद । १९ अथर्ववेद । २० अथर्ववेद । २१ अथर्ववेद । २२ अथर्ववेद । २३ अथर्ववेद ।

उर्विच्छे नाम रूपं चोर्विच्छे लोक आर्हितः । उर्विच्छे इन्द्राग्निश्च विश्वमन्तःसुमार्हितम् ॥१॥

उर्विच्छे आपराधिवी विश्वं भूतं सुमार्हितम् । आपः समुद्र उर्विच्छे वज्रम् पत्नी आर्हितः ॥२॥

सञ्चुर्विच्छे अर्तघ्नो मृत्युवर्जः प्रजापतिः । लीमया उर्विच्छे आपराधश्च द्रव्याणि भीमर्षिः ॥३॥

इदो ईहस्विरो न्यो ब्रह्म विश्वजो दश । नार्मिनिषु सर्वैश्चकुरुर्विच्छे देवताः धिताः ॥४॥

अथ सामं यजुर्विच्छे उदगीधः प्रस्तुतं स्तुतम् ।

हिहकार उर्विच्छे स्वः सप्तो मेदिशु तन्मर्षि ॥५॥

येन्द्राग्ने वायमानं महातोऽसीर्षिः प्रजापतिम् । उर्विच्छे यज्ञस्याह्नामृतर्षि इय मावर्षि ॥६॥

राजर्ष्यं वाजपेयमभिष्टोमस्तदध्वरः । अर्धसमेधावुर्विच्छे जीवर्षिर्षिर्दिन्तमः ॥७॥

अमयापेयमवो दीवा पामप्रथन्दसासह । उत्सवा यज्ञाः सुखापपुर्विच्छेऽर्षि सुमार्हिताः ॥८॥

अग्निहोत्रं च अद्वा च यजुस्सरो ब्रूत तपः । दर्शियेदं पूर्वं चोर्विच्छेऽर्षि सुमार्हिताः ॥९॥

एकरात्रो द्विरात्रः संघः कीः प्रथीद्वय्यः । योर्वं निर्विहसुर्विच्छे यज्ञस्याह्नामि विद्यया ॥१०॥ [१६]

चतुरात्रः पञ्चरात्रः षड्रात्रोमर्षः सह ।

षोडशी संसरात्रभोऽष्टरात्राग्निरे सर्वं ये यज्ञा अमृतं हिताः ॥११॥

प्रतीहोरो नियमं विश्वनिषोमिनिषु यः । साधनातिरात्रावुर्विच्छे ह्यदशहोत्रि वन्मर्षि ॥१२॥

सुवृत्ता संनति चेसं स्वधोर्जासुतं सदेः । उच्छिष्टे सर्वे प्रत्यन्वः कामाः फलेन तावपुः ॥१३॥
 नव भूमिः समुद्रा उच्छिष्टेऽर्थे भिता दिवः । आसुर्यो मात्सुच्छिष्टेऽश्वोसुत्रे अपि तन्मयि ॥१४॥
 उपहन्यं विप्रुपन्तं ये च यज्ञा गुहा हिताः । निर्मतिं मरुतं त्रिषुस्वोच्छिष्टो जनितुः पिता ॥१५॥
 पिता जनितुश्छिष्टोऽस्रोः पौत्रः पितामहः । स विंयति त्रिषुस्वेषानो वृषा भूम्यामतिध्न्यः ॥१६॥
 श्रुतं सत्यं तपो रायं भूमो धर्मश्च कर्म च । भूतं मन्त्रिष्वहुच्छिष्टे वीर्यं लक्ष्मीर्वलं वले ॥१७॥
 सर्वद्विरोत्तु आकृतिः पञ्च राष्ट्रे बहुभ्यः । संस्तुतोऽप्युच्छिष्ट इहा प्रेषा प्रहां इविः ॥१८॥
 चतुर्होतार आग्निपञ्चातुर्मास्यानि नीविदः । उच्छिष्टे यज्ञा होत्राः पशुवन्वास्तदिष्टपः ॥१९॥
 अर्धमासाश्च मासाधर्तुषा श्रुतुभिः सुह । उच्छिष्टे घोषिणीरापः स्तनयित्सुः युर्विर्मही ॥२०॥ { २० }

शर्कराः सिक्ता अरमान् ओषधयो दीर्युस्तथा ।
 अभासि विष्टुतो दुर्षुच्छिष्टे संभिता भिता ॥२१॥

राद्विः प्रसिः समासिचर्मो विर्महं पशुतः । अत्यासिच्छिष्टे भूविचारिता निर्हिता हिता ॥२२॥

वर्षा प्राणतिं प्रावेन श्वभ पश्यति चक्षुषा । उच्छिष्टाज्जहिरे सर्वे दिवि देवा दिविभिर्धः ॥२३॥

अथः सामानि चन्द्रांसि पुराणं यज्ञा सुह । उच्छिष्टाज्जहिरे सर्वे दिवि देवा दिविभिर्धः ॥२४॥

प्राणपानौ चक्षुः श्रोत्रमर्कितश्च चित्तंश्च या । उच्छिष्टाज्जहिरे सर्वे दिवि देवा दिविभिर्धः ॥२५॥

आनन्दा मोदाः प्रसुदोऽमीमोदुर्ध्वश्च ये । उच्छिष्टाज्जहिरे सर्वे दिवि देवा दिविभिर्धः ॥२६॥

देवाः पितरो मनुष्या गन्धर्वाभ्युसंश्च ये ।
 उच्छिष्टाज्जहिरे सर्वे दिवि देवा दिविभिर्धः ॥२७॥ { २१ } { ४१ }

॥८॥ अपि — कीदृशः । ॥ ११॥ — अथ, अथान्तरम् * अन्तः — १-२२, २४ चतुष्टयं, २३ पथ्या पथिका ॥

यन्मनुजानामवहन् संपत्त्वस्य गृहादर्थि । कश्चित् जन्माः केवराः क उ ज्येष्ठवरोऽमवत् ॥१॥
 तथैवास्तां कर्म आन्तर्महर्षं शेषे । त अन्ते जन्मास्ते वरा अर्धं ज्येष्ठवरोऽमवत् ॥२॥
 दत्तं सारमेजायन्त देवा ज्येष्ठमः पुरा । यो वै तान् नियात् प्रत्यक्षं स वा अथ पृष्टं वदेत् ॥३॥
 प्राणपानौ चक्षुः श्रोत्रमर्कितश्च चित्तंश्च या । व्यानोदानौ वाद् मनस्ते पा आर्कितमवहन् ॥४॥
 अमोता आसचुत्वोऽर्धं घाता वृद्धस्पतिः । इन्द्राग्नी अग्निना तर्हि कं ते ज्येष्ठवरोऽमवत् ॥५॥
 तथैवास्तां कर्म आन्तर्महर्षं शेषे । तपो ह जज्ञे कर्मैकस्त्वत् ते ज्येष्ठवरोऽमवत् ॥६॥
 येत आसीद् भूमिः पूर्वा पार्श्वद्वय इह मिदः । यो वै तां विद्यान्मया स मन्येत पुंससन्निव ॥७॥

कुतु इन्द्रः कुतुः सोमः कुतो अग्निरेजायत । कुतुस्त्वष्टा सर्पमनु कुतो धाताजयत ॥८॥

इन्द्रादिन्द्रः सोमात् सोमो अग्नेरग्निरजायत । त्वष्टा इ जनु त्वष्टुर्वीतुर्धाताजयत ॥९॥

ये त आमुन् दश जाता देवा देवेभ्यः पुरा । पुत्रेभ्यो लोकं दत्त्वा कस्मिंस्ते लोक आसते ॥१०॥ { २२ }

यदा केशानस्मि भ्रातृ भांसं मज्जानमार्भत् । शरीरं कृत्वा पार्दवत् कं लोकमनु प्राविशत् ॥११॥

कुतुः केशान् कुतुः स्नात् कुतो अस्थीन्पामर्भत् । अङ्गा पर्वीणि मज्जानं को भांसं कुतु अभर्भत् ॥१२॥

संसिषो नाम ते देवा ये संयत्तान्समभर्भन् । सर्वे संसिच्य मर्त्यं देवाः पुष्ट्युमाविशन् ॥१३॥

लूक पादाग्रप्रीवन्तो शिरो इस्तावथो हृत्वं । पुष्टीर्विभो पाँ कत्त्वत् समदध्वात्पिः ॥१४॥

शिरो इस्तावथो मुखं जिह्वां प्रीवात् कीर्त्तयाः । त्वा प्रावृत्त्य सर्वं तत् संधा सर्पदधान्मूषी ॥१५॥

यत्तच्छरीरमशपत् संधया संदिनं भूह । येमेदमथ रोचते को अस्मिन् वर्णमभर्भत् ॥१६॥

सर्वे देवा उपाशिक्षन् तर्दानाद् वपुः सुती । ईशा वर्शस्म या जामा सस्मिन् वर्णमभर्भत् ॥१७॥

यदा त्वष्टा व्यवृथात् पिता त्वष्टुर् उचरः । गृहं कृत्वा मर्त्यं देवाः पुष्ट्युमाविशन् ॥१८॥

स्पन्तो वै सुन्त्रीनिर्धतिः चाप्यनो नाम देवताः ।

जरा त्वात्सर्यं पालिरमं शरीरमनु प्राविशत् ॥१९॥

स्तेपं दुष्कृतं वृजिनं सुस्पं योमे यरो भूह । वलं च सुत्रमोत्रं शरीरमनु प्राविशत् ॥२०॥ { २३ }

भूर्तिश्च वा अभूर्तिश्च सतयोऽस्तयश्च याः । सुचं सर्वस्त्वर्णाश्च शरीरमनु प्राविशन् ॥२१॥

निन्दाश्च वा अनिन्दाश्च यश्च हन्तेति नेति च । शरीरं अङ्गा दक्षिणाग्रं धा पातु प्राविशन् ॥२२॥

विद्याश्च वा अविद्याश्च यस्यान्यदुन्देऽर्याश्च । शरीरं ब्रह्म शर्विशुद्धः सामागो यतुः ॥२३॥

आनुन्दा मोदाः प्रमुदोऽमीमोदमुदश्च ये । इतो तुरिष्ठां कृतानि शरीरमनु प्राविशन् ॥२४॥

आलापार्थं प्रलापार्थमीलापलपश्च ये । शरीरं सर्वं प्राविशन्प्रायजः प्रयजो वृजः ॥२५॥

प्राणपानी चक्षुः श्रोत्रमक्षिश्च चित्तिश्च याः । स्थानोदानो वादमनु शरीरिण त ईपन्ते ॥२६॥

आशिर्पश्च प्रशिर्पश्च संशिषो विशिर्पश्च याः । चित्तानि सर्वे संकल्पाः शरीरमनु प्राविशन् ॥२७॥

आग्नेयीश्च वास्तेयीश्च तारुणाः कृष्णाश्च याः ।

गुह्योः शुक्रा स्थूला अपस्ता र्षीमस्तावैसादपन् ॥२८॥

अस्थि कृत्वा सुमिधं तदृष्टापो असादपन् । रेतः कृत्वाग्नेयं देवाः पुष्ट्युमाविशन् ॥२९॥

या आपो मार्गं देवता या विषाद् ब्रह्मणा सह । शरीरं ब्रह्म प्राविशन्चरीरेऽर्चिं शृज्यपतिः ॥३०॥

प्रतिष्ठाताः सं धावन्तुरः पदुमावाध्यानाः ।

अथास्थिर्विकिरयो रुदत्यः कुर्वे हुते रदिते अर्बुदे तव ॥१४॥

अन्वितोरसुरसो रूपं कृतार्बुदे । अन्वभ्याने रेर्वितो रिशां दुर्गिहितेविणीम् ।

सर्वास्ता अर्बुदे तममित्रेभ्यो दृशे कुरुदारांश्च प्र दर्शय ॥१५॥

अर्बुदेऽधिचरुमां रत्निको खनेवाशिनीम् ।

य उदारा अन्तर्हिता गन्धर्वाभ्युराशे ये । सुपां इतरज्जना रचांसि ॥१६॥

चतुर्दशान्ध्यावदतः पुम्भर्तुः अर्बुदमुखान् । स्वभ्यसा ये बौद्धयताः ॥१७॥

उद् धेपु स्वर्भुदेऽमित्रांशुमूः सिचः । जयांश्च जिष्णुवामिभ्राज्यतामिन्द्रमेदिनी ॥१८॥

प्रम्लीनो मृदितः शपां हुतोऽमित्रो न्यर्बुदे । अग्निमिद्धा धूमशिला जर्पन्तीर्यन्ते सेनया ॥१९॥

सर्पांश्चुते प्रणुत्तानामिन्द्रो हन्तु वरवरम् । अमित्राणां शचीपतिर्धर्मिर्षा मोचि कञ्चन ॥२०॥ [२६]

उत्कर्षन्तु हर्दयान्पूर्वः श्लाघ उदीधत् । शोभ्यास्वपानं वर्तवामभिमान् मोव मित्रिणः ॥२१॥

ये च धीरा ये चाधीराः परांश्चो पवित्रा ये । तमगा ये च त्वरा अयो वस्तामिवांसिनः ।

सर्पांस्तो अर्बुदे तममित्रेभ्यो दृशे कुरुदारांश्च प्र दर्शय ॥२२॥

अर्बुदिभु मिर्पन्निभामिमान् नो मि विभ्यताम् ।

वैपपासिन्द्र वृषहन् इनाम शचीपतेऽमित्रांश्च तद्वसुधाः ॥२३॥

यस्यस्तीक्ष्ण दानस्यरपातोर्वधीरुत धीरुर्धः । गन्धर्वाभ्युरस्तः सुपांश्च दुष्यन्तु पुष्यज्जानान् पितृन् ।

सर्पांस्तो अर्बुदे तममित्रेभ्यो दृशे कुरुदारांश्च प्र दर्शय ॥२४॥

ईशा वो मरुतो द्वेय आदित्यो ब्रह्माणस्पतिः । ईशां व इन्द्रश्चाग्निर्ध धाता मित्रः प्रजापतिः ।

ईशा व शरपपक्षकुरमित्रेषु समीचर्षन् रदिते अर्बुदे तव ॥२५॥

तेषां सर्वपाभीशांश्च उविष्ठत सं नदांश्च मित्रा देवजना यूयम् ।

हमं सैशामं संमिसर्य यथ्यलोकं मि तिष्ठध्वम् ॥२६॥ [२७] [५१]

॥१०॥ अग्नि — मृगयित्रा ॥ देवदत्त — विष्णुविष्णु ॥ अन्व — १ विराट् पद्मवृद्धी, २ पद्मवत् विष्णुः समोऽतिमगरी,

३ विराट्पद्मवृद्धी, ४ विराट्पद्मवृद्धी, ५-७, १०, ११, १४, १६, १८-२०, २२, २४ अर्बुदम्, ८ विराट् विष्णुः,

९ पुत्रोक्तिः १० वराहमिहिरिहिरः, ११ पद्मवत् पद्मवृद्धी, १२ पद्मवत् पद्मवृद्धी, १३ पद्मवत् पद्मवृद्धी, १४ पद्मवत् पद्मवृद्धी,

सुपुष्पविष्णुवत् समीचीनः १५ पद्मवृद्धी, १६ विष्णुवत् पद्मवृद्धी, १७ विराट् पुत्रोक्तिः १८ पद्मवत् पद्मवृद्धी,

१९ अर्बुदम् [अर्बुदम्], २० अर्बुदवृद्धी ॥

उविष्ठत सं नदांश्च उदाराः वेदभिः सह । सर्पा इतरज्जना रचांस्यमित्रान् नृणां यावत् ॥२१॥

ईशां वो वेदराजं त्रिपन्धे अन्धैः पेतुमिः सह । ये अन्तरिक्षे ये द्विवि पृथिव्यां ये च मानवाः ।
त्रिपन्धेस्ते वेतसि दुर्धर्मान् उपासताम् ॥२॥

अयोधस्ताः सूचीधस्ताः अयो विरुद्धीधस्ताः ।
कृष्यादो वातरहस आ रजन्धमिश्रान् चर्षण त्रिपन्धिना ॥३॥

अन्वधेहि आनवेद आदित्य कृणुषं वृष्ट । त्रिपन्धेरियं सेना सुहितास्तु मे वर्यो ॥४॥

उत्तिष्ठ स्व देवजनार्पुदे सेनया सह । अयं पतिर्य आहुतस्त्रिपन्धेरानुतिः त्रिया ॥५॥

शितिपदी सं वतु शरव्येयं चर्षपदी । कृत्येऽभिप्रेतो मय त्रिपन्धेः सह सेनया ॥६॥

धृमाधी सं पतत कृषुकर्षा च क्रोशतु । त्रिपन्धेः सेनया त्रिवे अरुणाः संस्तु केतवः ॥७॥

अवयन्ता पविणो ये वयोऽप्यन्तरिक्षे द्विवि ये चरन्ति ।
आपदो मन्त्रिकाः सं रमन्तामामादो वृष्टाः कृणुषं रदन्ताम् ॥८॥

यामिर्ग्रेवा सुधां सुमधस्ता जल्लावा च बृहस्पते ।
तप्यहमिन्द्रसुधया सवीन् देवमिह हूय इतो जयन् मातुषः ॥९॥

बृहस्पतिराहितुरसो अयं यो प्रलोकसिताः । अमुरचर्यं वृषं त्रिपन्धि दिव्याचर्यम् ॥१०॥ { १८ }

येनासौ गुप्त आदित्य उवाचिन्द्रम् शिष्टतः । त्रिपन्धि देवा अमजन्तोर्जसे च बलाय च ॥११॥

सर्वेऽस्त्रिःकान्समंजयन् देवा आहुत्यानया ।
बृहस्पतिराहितुरसो वलं यमसिंहासुरचर्यं वृषम् ॥१२॥

बृहस्पतिराहितुरसो वलं यमसिंहासुरचर्यं वृषम् ।
तेमाहमसूं सेनां नि तिम्यामि बृहस्पतेऽभिप्रेतं इन्द्रोर्जसा ॥१३॥

सर्वे देवा अरयापन्ति ये अन्धन्ति वपदकृतम् । इमां जुषध्वमाहुतिमितो जयन् मातुषः ॥१४॥

सर्वे देवा अरयापन्तु त्रिपन्धेरानुतिः त्रिया । सुधां संहृतां रचत ययसो अर्तुता अज्ञाः ॥१५॥

प्रायुमिर्वावाभिषमामयध्वन्तु । इन्द्र एषां वाहन् प्रति मनन्तु सा शकन् प्रतिघतमिषुम् ।
आदित्य येषामसूं चि नोशयत चन्द्रमा गुतामयेतस्य पन्थाय ॥१६॥

यदि प्रेषुदेवपुरा मद्य वर्माणि चरिरे ।
वृन्वानं परिपार्यं कृष्याना बह्वेपोचिरे सर्वं तदरसं कृषि ॥१७॥

कृम्यादालुवर्त्येयं मृत्पुनो च पुनोर्हितम् । त्रिपन्धे प्रेदि सेनया जयाभिप्रेतं च पवस्य ॥१८॥

त्रिपन्धे तमसा तप्यमिच्छन् शरं वासय । पुनदाययं वृष्ट्यानां गामीतां मोचि कश्चन ॥१९॥

शितिपदी सं पतन्मित्राणां प्रभूः सिचः । हृत्तन्वयाम् सेना अभिप्राणां न्यर्तुदे ॥२०॥ { २६ }

मुदा अभिप्रां न्यर्तुदे जज्ञेपां वरैष्वस्य । अनया जहि सेनेषा ॥२१॥

यश्च कवचा यश्च कवचोऽभिप्रां यश्च ज्ञानि । व्यापायैः कवचपाशैरर्जुनाभिर्दः शयाम् ॥२२॥

ये वर्मिणो येऽवर्माणो अभिप्रां ये च वर्मिण्यः । सर्वोस्तौ अर्तुदे हृत्तन्वयानां जन्तु धूम्याम् ॥२३॥

ये रयेनो ये अरेषा अस्तादा ये च सदिनः ।

सर्वानदन्तु तान् हृत्तन्वयान् सृष्टाः रयेनाः पतन्मित्राः ॥२४॥

हृत्तन्वयपाशैस्तामाभिश्च सेना समरे वधानाम् । विविद्धा ककुजाकुता ॥२५॥

मूर्ध्नि विधुं रोक्तवन्तं सुपर्णैरदन्तु दुग्धितं सृष्टितं शयानम् ।

य इमा प्रसीचीमाहृतिमभिश्चो लो सुपर्णस्तति ॥२६॥

या देवा अर्तुतिष्ठन्ति यस्या नास्ति विशर्षनम् ।

तयेऽर्जुनो हन्तु वृत्रदा यज्ञेण विषम्यिना ॥२७॥ { ३० } { ५१२ }

॥ हृत्तन्वयस्य कवचं तस्याम् ॥

अथ द्वादशं काराहम्

॥ १ ॥ अग्नि—अथवा ॥ देवता—भूमि ॥ मन्द—१, २ १०, २३, ३१, २६, ६० त्रिष्टुप् २ सुबिक् त्रिष्टुप् ॥
 ४-६, १०, २८ चट्पदा जगती, ७ प्रस्तावपङ्क्तिः, ८, ११ चट्पदा विराडङ्गि, ९ परानुष्टुप् त्रिष्टुप्, १२, १३,
 १६ ३० पञ्चपदा राजरी, १४ सदाशुद्धती, १६ २१ भावरी त्रिष्टुप्, १८ चट्पदा चिष्टुवनुष्टुप्नामीतिराजरी,
 १९ नरोद्वहती, २० विराहोद्वहती २२ चट्पदा विराट्तिजगती २३ द्वापदा विराट्तिजगती, २४ पञ्च
 पदानुष्टुप्नामी जगती, २५ सप्तपदोन्विगनुष्टुप्नामी राजरी, २६-२८, ३३ ३६, ३६, ४०, ६०, ६४,
 २६, ६३, ६३ चतुष्टुप्, ६३ पुरोवाह्णानुष्टुप्, ६० [चिष्टदा] विराट् वायवी, ३२ पुरस्तादग्योति-
 क्षिष्टुप् ३४ चट्पदा त्रिष्टुपद्वितीयमोतिजगती, ३६ विपरीतपञ्चपदा पङ्क्ति, ३१ चट्पदा
 चक्रामती राजरी, ३२ चराटनुष्टुप्, ३३ विराट्कारपङ्क्ति, ४४, ४२, ४३ जगती, ४६
 चट्पदाऽनुष्टुप्नामी पञ्चपदी, ४० चट्पदोन्विगनुष्टुप्नामी पराविजगती, ४८ पुरो-
 ऽनुष्टुपत्रिष्टुप्, ६१ चट्पदा अनुष्टुप्नामी कङ्कमती राजरी, ६२ पञ्चपदानुष्टुप्नामी
 पञ्चतिजगती, ६० पुरोतिजगता जगती, ६८ पुरस्ताद् बृहती, ६१ पुरोवाह्ण
 त्रिष्टुप्, ६२ पञ्च विराट् (१, विष्टुव) त्रिष्टुप् ॥

सत्यं बृहदुत्तमं दीवा तपो नाना यज्ञः पृथिवी धारयन्ति ।

सा नो मृतस्य भव्यस्य पत्न्युक्तं लोकं पृथिवी नः कुन्वोत ॥१॥

अस्यपाथं मध्यतो मान्तरानां यस्यां उदतः ब्रवतः सप्तं बृह ।

नानागीर्या मोषधीर्या विभेति पृथिवी नः प्रथतां राघ्यतां नः ॥२॥

यस्यां सप्त उत विन्दुरापो यस्यामसौ वृष्टयः संवभूतः ।

यस्यामिदं जिन्वति प्राणदेजत् सा नो भूमिः पूर्वेष्वेव दधातु ॥३॥

यस्यामसौ प्रदिशः पृथिव्या यस्यामसौ वृष्टयः संवभूतः ।

या विभेति बहुधा प्राणदेजत् सा नो भूमिर्लोप्यन्वे दधातु ॥४॥

यस्यां पूर्वं पूजुना विचित्रे यस्यां देवा असुरान्ममर्ववेषम् ।

गशमसोनां वयसश्च विष्ठा मग वयः पृथिवी नो दधातु- ॥५॥

रिषमरा वंमुधानीं प्रतिष्ठा हिरण्यवच्चा जगसो निवेशनी ।

वैश्वानरं रिश्रती भूमिरिमिन्द्रं ऋषभा इर्विशे नो दधातु ॥६॥

कां० १२, अ० १, सू० १]

२५६

[कां० १२, सू० १, मं० १८॥

यां रत्नमयस्युपना विंशदानीं देवा भूमिं पृथिवीप्रमादम् ।

सा नो मधुं प्रियं दुहामधो उचतु वर्षसा

यार्त्तवेऽधि सलिलमश्रु आसीत् यां मायाभिरन्वचरन् मनीषिणः ।

यस्या हृदयं परमे व्योमिन्सूत्येनावृतममृतं पृथिव्याः ।

सा नो भूमिस्त्विति वल्लं राष्ट्रे देघातयमे

यस्यामायः परिवराः सप्तानीरदोरात्रे अप्रमादं चरन्ति ।

सा नो भूमिर्धृतिभारा पर्वो दुहामधो उचतु वर्षसा

यामभिनार्यामिमतां विष्णुर्वर्षां विचक्रमे । इन्द्रो यां भुक् आत्ममैजमिमां शचीपतिः ।

सा नो भूमिर्वि सृजता माता पुत्राणं मे पर्यः

गिरयस्ते पर्वता दिग्गन्तोऽरयं ते पृथिवि स्थोनमस्तु ।

पृष्ठं कृष्णः रोहिणी विशकर्षा भुवां भूमिं पृथिवीमिन्द्रमुत्तमम् ।

अजितोऽश्वतो अजुतोऽध्वर्या पृथिवीमदम्

यत् ते मधुं पृथिवीः यत् नम्यं यास्त ऊर्जस्तन्वाः संवभूदुः ।

तासु नो धेद्वमि नः ययस्य माता भूमिः पुत्रो अहं पृथिव्याः ।

पुर्जन्यः पिता स ते नः पिता

यस्यां वेदिं परिगृह्णन्ति भूम्यां यस्यां युक्तं तुन्वते विशकर्षाणः ।

यस्यां मीयन्ते स्वरयः पृथिव्यामूर्ध्वाः शुक्र्य आर्कृत्याः पुरस्तात् ।

सा नो भूमिर्वैधेयुद् वर्षमाना

यो नो देवत् पृथिवि याः पृथुव्याद् योऽभिदामान्नमैवा यो बुधेन ।

स नो भूमे रुधय पूर्वकृत्यति

स्वज्जातास्तर्हि चरन्ति मर्त्यास्तर्हि विंशतिं द्विषदस्त्वं पार्त्त्यदः ।

तमेमे पृथिवि पञ्च मानवा येभ्यो ज्योतिरसुते मर्त्येभ्य उच्यन्स्त्वयौ शरिभिरातुनोति

सा नः प्रजाः सं दुहता सप्तमा वानो मधुं पृथिवि वेदि मदीय

विशस्वमातरमोषधीनां भुवां भूमिं पृथिवीं ययसा धृताम् ।

शिवां स्थोनमस्तु चरेम विश्वहा

मदत् सधस्व महती वधूविग महान् वेगं गुजगुर्वपयुष्टे । महास्तेन्द्रो स्तुत्यप्रमादम् ।

सा नो भूमे अ रौच्य हिरेण्यस्येव संरसि मा नो दिवत् कथन

अग्निर्भस्मागोर्ध्वान्निर्माषो विभ्रत्यग्निरसमसु । अग्निरन्तः पुरुषेषु गोप्यबैभ्रत्ययः ॥१६॥

अग्निर्दिनं च सप्तपुत्रेर्देवस्योर्ध्वान्तरिवम् । अग्निं मवीत इन्धते इन्धवाहं वृतत्रिषम् ॥२०॥१२॥

अग्निग्रासाः पृथिव्यं सितसुस्तिवपीकन्तं संक्षितं मा कण्ठेति ॥२१॥

भूर्म्यां देवेभ्यो ददति यत्र इन्धस्यैकतम् । भूर्म्यां मनुष्याजीयन्ति स्वधपाधेन मर्याः ।

सा नो भूमिः प्राणमार्गुदेधातु ज्वरदंष्टि मा पृथिवी कृणोत ॥२२॥

यस्तं गन्धः पृथिवि संकभूय यं विभ्रत्योर्ध्वयो यमार्पः ।

यं गन्धुषी अन्तरसंश्च भेजिरे तेन मा सुरभिं कृणु मा नो दिवत कश्चन ॥२३॥

यस्तं गन्धः पुष्करसारिवेश यं सज्जुष्टः सूर्यापा मित्राहे ।

अमत्यो पृथिवि गन्धमग्रे तेन मा सुरभिं कृणु मा नो दिवत कश्चन ॥२४॥

यस्तं गन्धः पुरुषेषु स्त्रीषु पुंसु भगो रुचिः । यो अर्धेषु वीरेषु सो मुनेषु त इति ।

कृण्व्यापो यचो यद् भूमे तेजस्म्यो अग्निं स खज मा नो दिवत कश्चन ॥२५॥

मिता भूमिरसमा वांसः सा भूमिः संवृता घृता । तस्यै र्दिवपरब्दे पृथिव्या र्भरुर्नर्मः ॥२६॥

यस्यां वृक्षा वानस्पृश्या घृपास्तितृप्ति विश्वहा । पृथिवीं विश्वधावतं धृतान्मच्छारदामसि ॥२७॥

उदीराणां उतासीनास्तितृप्तः प्रकामन्तः ।

पृथ्व्यां दंविशसुव्याभ्यां मा व्यभिष्महि भूर्म्याम् ॥२८॥

विद्वन्वीर्यं पृथिवीमा यदामि तुवा भूमिं ब्रह्मणा वादृष्टानाम्

कर्मं पुष्टं पिब्रतीमक्षमां वृतं रगामि नि वंदिय भूमे ॥२९॥

शुद्धा न् अर्पस्त्वग्देविरन्तु यो नः सेदुरथिये तं विदंश्चः । परिदंश्च पृथिवि सोढं पुनमि ॥३०॥१३॥

पास्ते प्राधाः प्रदिशो मा उदीचीर्यस्तं भूमे अघुराद् यार्धं पृथात् ।

इयोनास्ता मयं वरते भन्यु मा नि वंष्टं चर्वने शिथिप्राणः ॥३१॥

मा नः प्रधान्या प्रस्ताब्जुदिष्टा मोक्षार्दपरादुत ।

स्वस्ति भूमे नो मव मा विदन् पतिवन्विजो वशीषो आनया वृषम् ॥३२॥

यानेत् तेऽग्निं विप्रस्याग्निं भूमे धर्षेण मेदिना । तावन्मे चतुर्मा भेटोत्तरामुत्तरां समाम् ॥३३॥

यच्छयानः पूर्वोर्ध्वं दक्षिणं सुव्यमग्निं भूमे पार्श्वम् ।

उपानासतां प्रतीचीं यत् पृथीर्निगम्योर्ध्वे । मा हिंसीस्वत्रं नो भूमे सर्वस्य अतिरीवरि ॥३४॥

✓ यत् ते भूमे त्रिखनाग्निं विप्रं वदन् रोहह । मा ते ममं विभ्रमहि मा ते हृदयवर्षिषम् ॥३५॥

ग्रामिस्तैर्भूमे वर्षाणि श्रद्धेभ्यः शिथिलो वसन्तः ।

अतर्पस्ते विहिता हायनीरहस्ये पृथिवि नो दुहातम्

॥३६॥

याप सपै रिजमाना रिमरी यस्याभासंजुषयो ये अप्परन्तः ।

परा दस्युन् ददती देवसीपुनिन्द्रै वृक्षाना पृथिवी न वृत्रम् । श्रुकार्य दधे वृषयाय वृष्ये ॥३७॥

यस्यां सद्योद्विधौने पृथो यस्यां निमीयते । प्रक्षालो यस्यामर्चन्त्युभिः सान्ना पञ्चविदः ।

सुधयन्ते यस्यापृथिविः सोममिन्द्राय पश्ये

॥३८॥

यस्यां पूर्वे भूतकृत्य अपयो या उदानीयः । सुप्त सुप्तेषां वेधसो यतोऽतर्पसा सुह ॥३९॥

सा नो भूमिरा दिशतु यदने क्षामयासहे । मर्तो अनुमर्षद्विजामिन्द्र एत सुतोमवः ॥४०॥ {४}

यस्यां गायन्ति वृत्तन्ति भूयसां मर्त्या ज्यैष्ठ्याः ।

सुधयन्ते यस्यामाप्सन्दो यस्यां पदति दुन्दुभिः ।

सा नो भूमिः प्र पृदतां सुपत्नोमसपत्नं मां पृथिवी कृणोत ॥४१॥

यस्यामर्षं व्रीहिययौ यस्यां दुहाः पन्नं कुष्टयः । भूयैर्पुर्वैर्न्यस्त्यै नद्योस्तु वर्षमेदते ॥४२॥

यस्याः पुरो देवकृताः क्षेत्रे यस्यां विकुर्वते ।

प्रकार्पतिः पृथिवी मिश्रार्भमभ्यामाभ्यां रण्यां ताः कृणोत ॥४३॥

निधि विभ्रंती वहुधा सुहा पशुं मूषिं हिरण्यं पृथिवी ददातु मे ।

पश्यन्ति नो वसुदा रासमाना दुषी दधातु सुभन्स्पर्माना ॥४४॥

जन् विभ्रंती वहुधा विवांसुं नानापरमाणं पृथिवी ययौकृतम् ।

सुहसं धारा द्रविणस्य मे दुहां भूयैर्पुर्वैर्न्यस्त्यै नद्योस्तु ॥४५॥

यस्तै सुवो वृक्षिस्तुष्टदरमा हेमन्तजन्वो यस्तो सुहा शयै ।

किमिनिन्वन् वृथिवि यस्तुदेमति मातुलि तज्जः सर्पन्मार्प सुषुद यन्निवृत्तं तेन नो सुह ॥४६॥

ये ते पन्पानो वृद्धो ज्ञानार्थना रयस्य वस्मानसश्च यातये ।

यैः सुचरन्त्युमयै मद्रपापस्तं पन्पानं जयेमानमिवर्षतस्तु रयचिन्तं तेन नो सुह ॥४७॥

मत्तं विभ्रंती सुहृद् भद्रपापस्य निषर्नं तित्तिवः ।

वराहेण पृथिवी संपिदन्ता वरुणस्य नि निहीते मृगायै ॥४८॥

ये ते आरुषाः पुषावो मृगा वने हिताः सिंहा व्याघ्राः सुहृदययन्ति ।

सुसं वृत्तं पृथिवि दुष्ट्युन्मिन्त आधौ सन्त्ये अप पाषयास्वत् ॥४९॥

ये सन्ध्या अंस्तरतो ये चरायाः किमीदिनः । विशाचान्तर्वा रवांमि तानस्मद्भूमे यावय ॥५०॥ {५}

पां द्विपादः पक्षिणः संपर्तन्ति हंसाः सुषणाः शकुना वपांसि ।

मस्यां शान्तो मातरिस्तेष्वेते रजसि कुशवंश्यान्त्यथ वृषान् ।

यार्तस्य प्रयासुपनामर्तुं यार्तार्थः

॥५१॥

यस्यां वृषार्तमुक्तं च संहिते ऋतोत्रे निहिते भूम्यामधि ।

वृषेण भूमिः पृथिवी वृतावृता सा नो दधातु मद्रपां श्वेते धारयितव्यामनि

॥५२॥

द्यौर्धं म इदं पृथिवी चान्तरिक्षं च मे ज्यत्वं । अग्निः सूर्ये आपौ मेघां विश्वे देवाश्च सं देदुः ॥५३॥

अहमेति सर्वमानं उच्यते नाम भूम्याम् । अमीषरहस्मि विश्वावाहाशामाशां विवासुरिः ॥५४॥

अदो यद् देवि प्रथमाना पुरस्ताद् देवेभ्यश्च व्यस्रवो महिषम् ।

आ श्वो सुभूतमविशत् तुदानोमरुतवपथाः प्रदिशुश्चतस्रः

॥५५॥

ये ग्रामा यद्वरपयं पाः सुगा अधि सृम्याम् । ये संप्रामाः समितपस्तेषु चारुं वदेम ते ॥५६॥

अर्चं इव रजो दृष्टुवे वि तान् जनान् य आर्क्षिपन् पृथिवीं पादजायव ।

मन्द्रजिरेरी श्वेनस्य गोषा वनस्पतीनां हस्तिरोरपीनाम्

॥५७॥

यद् यदामि मधुमत् तद् वंदमि यदीषु तद् वनन्ति मा ।

रिपीमानस्मि जृतिमानग्राम्यान् ईन्मि दोषतः

॥५८॥

शन्तिवा सुंरुभिः स्थोना वीलालोष्णीं पर्यस्यती । भूमिरधि प्रवीत मे पृथिवी पर्यसा सुह ॥५९॥

यामन्वैच्छद्भुविषां विश्वं र्मन्तरांवे रजसि प्रविष्टाम् ।

भुजिष्वरं पात्रं निर्दिष्टं सुहा यदाग्निर्गोमं अमवन्मातृमन्त्रधेः

॥६०॥

रत्नमस्यान्पनीं जनातामर्दितिः कामदृषा वप्रयाना ।

यद् ते ऊनं तद् तु आ पूरपाति प्रजापतिः प्रवयना श्रुतस्य

॥६१॥

सुपस्यास्तं अनमीना वीयवमा अस्मभ्यं सन्तु पृथिवि प्रवृत्ताः ।

दीर्घं न आपुं प्रतिवृष्यमाना वपं तुम्यं पस्निहन्तः स्याम

॥६२॥

भूमे मातृनि वृद्धि मा मद्रया सुपतिष्ठेत्तम् ।

संविदाना दिवा कवे श्रिया मा वेद्वि भूर्याम्

॥६३॥ {६}{१११}

॥२॥ अति—शुभ्र म देवता—अग्निः, सन्तोषः २१-२३ धनुः ॥ अ-२०—१, ४, १०, ११, २१-२३, २३

विपुलः १, ५, १५-१६, १०, १६, २०, २४-२६, ३८, २९, ३१, ४३, ४४, ४५ अतुष्टुः २ आस्ता-

पक्षिः, १ अग्निर्गोमं पक्षिः, ४, ४६ अक्षी, ८, ४८, ४९ सुविह निष्टुः २ अतुष्टुमानां विपरीतवाक्क्या

पक्षिः, १६ अतुष्टुमानां वाक्क्यातुष्टुः १= विपुलतुष्टुः २० अतुष्टुः स्वधीः ३० अतुष्टुः अतुष्टुमानां अतुष्टुः

४२ विषदा सुविगर्भो वायवी, ४४ द्विषदाऽऽपी वृद्धी; ४६ द्विषदा सापी त्रिषु; (४२, ४४, ४६
पकायानां); ४० पक्षपदा वार्द्धिवेदात्मकं जगती; २० अपविष्टाद् विराद् वृद्धी; ६२ सुक्ताद्
विराद् वृद्धी; २६ वृद्धीगर्भो त्रिषु ॥

मदमा रोह न ते अर्चं लोक इदं सीर्षं गायधेयं त एहि ।

यो गोषु यक्ष्मः पुकेषु यक्ष्मस्तेन त्वं सारुर्मधुराह परेहि ॥१॥

अवशंसदुःशंसाभ्यां कुरेणसुपुरेण च । यक्ष्मं च सर्वं तेनेतो मृत्युं च निरंजामसि ॥२॥

निरितो मृत्युं निश्चिंति निरंजतिपजामसि ।

यो नो हेष्टि तमद्वपमे अकम्याह यक्ष्मं द्विष्यस्तद्वं ते प्र तुषामसि ॥३॥

यद्यसिः क्रुध्याह यदि या व्याम इमं योष्टं प्रविशेष्टान्योकाः ।

तं मापाज्यं कृत्वा प्र द्विषोमि दूरं स गच्छतपज्जुपदोऽप्यग्नीन् ॥४॥

यत् त्वां क्रुद्धाः प्रष्टुमृन्मृन्ना पुकेषे मृते । सुन्दरंमते तत् त्वया पुनस्त्वोद्दिष्यामसि ॥५॥

पुनस्त्वाहित्या रुद्धा वसंयः पुनर्मेष्टा यस्तुनीतिरमे ।

पुनस्त्वा प्रक्षणुस्वतिराधां दीपोयुत्वाय मृतमरहाय ॥६॥

यो अग्निः क्रुध्यात् प्रविशेष्टं नो गृहमिष्टं पर्यभितरं जातयेदसम् ।

तं हरामि पितृयज्ञाय दूरं स धर्मिर्नर्धा वरमे सुधर्मं ॥७॥

क्रुध्यादमग्निं प्र द्विषोमि दूरं यमराग्रे गच्छतु रिप्रगृहः ।

इहापभितरो जातयेदा देवो देवेभ्यो इभ्यं वंस्तु अजानन् ॥८॥

क्रुध्यादमग्निमिनिमित्तो हरामि जनान् इदंस्तु वनेषु मृत्युम् ।

नि तं शास्मि गार्हपत्येन विद्वान् विद्वतां लोके अयं भागो अस्तु ॥९॥

क्रुध्यादमग्निं शशमानमुत्तरं प्र द्विषोमि प्रथमिः पितृयाज्ञैः ।

मा देवमानेः पुत्रा वा अत्रैवेधिं पित्र्यं जाहति रम् ॥१०॥ (७)

समिन्धते संकसुको स्वस्त्वयं शुद्धा भर्त्ता शुर्वयः पावराः ।

जहोति रिप्रमत्पेन एति समिद्धो अग्निः सुपुनां पुनाति ॥११॥

देवो अग्निः संकसुको दिवस्पृष्टान्पारुहत् । मृत्पमानो निरेणुसोऽमीगुप्तो अशस्त्याः ॥१२॥

अस्मिन् पयं संकसुके प्रती सिपाणिं वृण्वहे । अभूम् युक्षिपां शुद्धाः प्र शु आर्तुपि तारिपत् ॥१३॥

संकसुको विरंसुको निष्टुयो यथं निस्तुरः । ते ते यक्ष्मं सर्वेदसो दुराद् दूरमेवीनश्च ॥१४॥

यो नो अक्षेपु वीरेषु यो नो गोर्ध्वजविष्टं । क्रुध्याद् निष्टुदामसि यो अधिजेनपोषनः ॥१५॥

अग्निम्यस्या पुरुषेभ्यो गोभ्यो अर्धम्यस्या ।

निः कन्यादं नुदामसि यो अपिर्विपितयोपनः

॥१६॥

यस्मिन् देवा अर्धन्त यस्मिन् यन्नुप्याजित । तस्मिन् वृत्स्तावो भूप्ता त्वमग्ने दिवं रुह ॥१७॥

समिद्धो यत्र आदृत ॥ जो सामर्पणकृमीः । अत्रैव दीदिहि धनि ज्योत् च धर्मं द्यो ॥१८॥

सीते सददं नवे प्रदद्वमवी संवसुके च यत् । अयो अर्धं रामार्पा शीर्षिक्रिमुपपहेणे ॥१९॥

सीते मलं सादयित्वा शीर्षिक्रिमुपपहेणे । अज्यापसिर्वेन्मां मुष्टिणां शुद्धा भवत मुष्टियोः ॥२०॥ (८)

परं मृत्यो अन्तु परोहि एन्मां यस्त एष इतीरा देवयानात् ।

चक्षुष्मते मृपयते वे मयिमीयेने वीरा प्रहवो मयन्तु

॥२१॥

इमे जीमा मि मुतेरावृषमभूत् भूदा देवहतिर्नो अघ ।

प्राञ्चो अगाम नृवये इसाप मुषीरांसो विदयमा वंदेम

॥२२॥

इमे जीवेन्मां परिधि दधामि पैपां नु ग्रादपरो अर्धमेतम् ।

शुतं जीवन्तः शूरदः पुक्कीस्त्रितो मृत्युं दधतां पर्वतेन

॥२३॥

आ रौद्रतापुर्जरातं मुष्टानां अन्तुपूर्णं यतमाना यदि स्प ।

तान् दुस्त्वया मुजनिमा मुजोपाः सर्वमापुर्नयत् जीवनाय

॥२४॥

ययाहान्यतुपूर्णं भवन्ति यस्तव अतुमिष्यन्ति सारम् ।

यथा न पर्वमपरो जहात्येवा पातुरापूर्णि कल्पयैषाम्

॥२५॥

अग्नेम्यती रोपते सं रमध्यं वीरवध्यं प्र संता सत्यायः ।

अथो जहात् ये अस्तन् दुरेवा अन्मीवानुषरेमाभि आजान्

॥२६॥

उषिष्ठता प्र संता सत्यायोऽग्नेम्यती नदी स्येन्दव इयम्

अत्रा जहात् ये अन्मर्जीवाः शिवान्स्त्रियोनातुषरेमाभि पाजान्

॥२७॥

वैषदेवी वषेत् आ रमध्यं शुद्धा भवन्तः शुच्यः पायकाः ।

अतिकामन्तो दुरिता पदार्तं शुतं दिमाः सर्वेवीरा भवेम

॥२८॥

उदीचीनैः पृथिवीयमग्निरतिरामन्तोऽज्यसन् परोणिः ।

त्रिः सुत कृत्वा अपयः पंता मृत्युं प्रत्योहम् पदुगोर्नेन

॥२९॥

मृत्योः पदं योषयेन्त एत द्राघीय आयुः प्रतुरं दर्शनाः ।

आसीना मृत्युं लेदता सापस्थेयं जीवाजो विदयमा वंदेम

॥३०॥

इमा नारीरधिधुयाः शुभस्त्रीराजनेन सर्पिणा सं स्पर्शन्वात् ।

अनश्रवीं अनमीयाः सुखन्ता आ संहन्तु जनपे पोनिमये ॥३१॥

न्यासरोदि हुविषाहमेतौ तौ ब्रह्मणा चरहं कल्पयामि ।

सुधां पितृभ्यो अजसं वृक्षोभि दीर्घेणायुषा समिमान्तर्जनामि ॥३२॥

यो नो अग्निः पितरो हृत्स्वर्गन्तराग्निमेषामुतो मर्त्येषु ।

मत्पदे तं परिं सुहामि देवं मा तौ अस्मान् हिंसतु मा वयं तम् ॥३३॥

अपात्रस्य गार्हपत्यात् अज्यादा प्रेषं दक्षिणा ।

विषं पितृभ्यं आत्मने अज्ययः कुरुता विषम् ॥३४॥

द्विमागधनमादाय प्र विंशत्वार्यर्वा । अग्निः पुत्रस्य ज्येष्ठस्य यः कल्प्यद्वर्गितादितः ॥३५॥

पत्रं वृषते यद् धनुते यथां वृक्षेन विन्दते । सर्वं मर्त्यस्य तस्यास्ति कल्प्यावेदविंशिता ॥३६॥

अप्यसिधो हतपर्चा भवति नेनेन हुविचये । क्षिन्तिं कृत्वा गोर्धनाद् यं कल्प्यात्पुत्रसंते ॥३७॥

सुहृष्यैः प्र बह्वस्वार्थं मर्त्यो नीत्यं । कल्प्याद् यान्मिर्गन्त्रिवादनुविद्वान् वितार्पति ॥३८॥

प्राज्ञा गृहाः सं सुगमने क्षिवा भग्नियते पतिः । मल्लेय विद्वान्भ्योश्च यः कल्प्याद् निरुदधत् ॥३९॥

यद् रिषं धामलं चक्रुम यथं दुष्कृतम् । धर्षी मा तस्माच्छ्रमन्त्ययेः संकेतुकाश्च यत् ॥४०॥ { १० }

ता अक्षरादुदीचीरावपृञ्चन् अजातुतः पुषिर्विदंमुमानेः ।

पयैतस्य वृषमस्याधिं वृष्टे नदीश्रन्ति सरितः पुराणीः ॥४१॥

अर्थे अथप्याभिपूज्यार्थं मुदा देववर्जनं यद् ॥४२॥

मुमं कल्प्यादा विवेद्यायं अस्यादमन्धमात् । व्योम्नी कुरता नानानं तं हरामि शिवापुरम् ॥४३॥

आप्तधिर्दुवानां परिधिर्नृभ्यां श्यामिर्गार्हपत्य उभयान्नतुरा श्रितः ॥४४॥

वीवानामायुः प्र विंश्त्यसंते पितृणां लोकमपि गच्छन्तु ये मुताः ।

सृगादिपुरयो वितपन्तरातिमुपार्हणं भेषतीं घेतस्वी ॥४५॥

सर्वाग्ने सईमानः सपन्नान्नेयामूर्ध्वं रथिमस्मात्तुं धेदि ॥४६॥

इममिन्द्रं बहन्ति पश्चिमन्यारमर्ध्वं त वो निर्बिषद् दुरिताद्वययात् ।

तेनाप इत् शरुमापतन्तुं तेनं रुद्रस्य परिं पशुस्त्वाम् ॥४७॥

अनुदशार्हं प्लवमन्यारमर्ध्वं त वो निर्बिषद् दुरिताद्वययात् ।

आ रोहत् सवितुर्माभिमेतां पृदमिहृवीभिरमतिं तरेम ॥४८॥

अहोरात्रे अन्नं विभक्तं चेत्पुनस्तु प्रवर्णः सुवीरः ।

अनाहारात्सुमनसस्तस्य त्रिभुवणेष्वेव नः पुरुषगन्धिरेधि ॥४६॥

ते देवेभ्य आ वृश्नन्ते पापं जीवन्ति सर्वदा । अज्याद् यान्मिरन्ति नृपदं इवानुरूपे नृदम् ॥४७॥ [११]

येऽधृद्धा धनरास्या अज्यादां स्वयसते । ते वा अन्येषां दुग्मी पुर्यदधति सर्वदा ॥४८॥

प्रेष विपतिपति मर्नसा द्युद्धरा वसन्ति पुनः । अज्याद् यान्मिरन्ति नृपदं इवानुरूपे नृदम् ॥४९॥

अग्निः कृष्णा भोगधेयं पशूनां सोमं क्रव्यादपि चन्द्रं च आहुः ।

मापाः पिष्टा भोगधेयं ते हव्यमर्चयन्त्या गृह्यं सचरन् ॥५०॥

इषीकां अरतीमिष्ट्वा तिलिपञ्चं दण्डने नृदम् ।

समिन्तं इध्मं कृत्वा यमस्याग्निं निरादधे ॥५१॥

प्ररघब्धमर्कं प्रत्यर्पयित्वा प्रविष्टान् पन्थां वि द्या विरेषा ।

परासीपुमर्षस् दिदेश दीपेणापुषा यामिमान्स्त्वजराधे ॥५२॥ [१२] [११]

- ॥ ३ ॥ अग्निं—यम ॥ देवता—स्वर्ग, ओदम अग्नि ॥ अज्या—३, ४२ ४३, ४४ अग्निं तिलपु, २-७, ६-११, १४-१६ १०-१०, २३ २४-२३ ३४-३५, ४०, ४१, ४२, ४६, ४८-६४ तिलपु, ५, १२ २१, २२ २७ अग्नी, १३ १४ अनाहारां पदं, ३४ विपतिपतिं तिलपु, ३४ यान्मिरन्तीं तिलपु, ४४ पराहृषती तिलपु, ४४-६० अज्यादां यामिमान्स्त्वजराधेति अज्यादां यामिमान्स्त्वजराधेति (१),

(४६, ४७-४८ इति) ॥

पुमान् पुंसोऽपि तिलं चर्महि तत्र हव्यं यतुमा श्रिया तै ।

यान्तापयै प्रथमं संमेषयुस्वद् वा पयो यमराधेयं समानम् ॥५३॥

भान्दं वां चक्षुस्तति वीपींशि तान् वेनस्ततिषा शान्तिवानि ।

अग्निः शरीरं सचते यदधोऽधो यकान्मिधुना सं मवाधः ॥५४॥

समस्मिन्लोके सष्टं देवपाने सं श्मो सुमेतं यमराधेयं ।

पुनो पुनिरुप तदधोऽधो यदध् रेतो आर्चं वा मवाध् ॥५५॥

आर्चपुरातो अग्निं सं विश्वमग्निं जीव जीवधन्याः सुमेत्यै ।

तासीं भजधमसुतं यमराधेयं दीनं एवेति तां जनित्री ॥५६॥

यं वां पिता पचति यं च माता शिवादिर्भुक्कयै शर्पलाव वाचः ।

॥ अद्विनः शतधरः स्वर्गं पुनो व्याप नर्मसी यद्विवा ॥५७॥

उभे नर्मसी उमयाव लोकाव ये पचन्मग्निमिताः स्वर्गाः ।

तेषां यदोर्तिवान् मधुमान् यो अग्ने वस्मिन् पुनोर्तिवा स भयेयाम् ॥५८॥

प्राचीप्राचीं प्रदिशामि श्रेयमेतं लोकं प्रदद्यामः सचन्ते ।

यद् वा पक्कं परिविष्टमसौ तस्मै युष्मदे दम्पती सं श्रेयेथाद् ॥७॥

दर्शितां दिशामि नक्षत्राणां पूर्वावर्तधामनि शरमेतत् ।

तस्मिन् वा यमः पिबति संविदानः पक्काय शर्मं वदुलं नि यच्छात् ॥८॥

प्रतीचीं दिशामियामिद् धरं यस्यां सोमो अघिषा वृद्धिता च ।

तस्यां श्रेयेथां मुकुतः सचेपामयो पक्कान्मिषुना सं नवायः ॥९॥

वचरं राष्ट्रं मृजयौत्तरायद् दिशामिदीचीं कृण्वन्तो यत्रम् ।

पादहं श्रन्दुः पुर्वो यभूष विर्वैर्विधाष्टैः सह सं मयेम ॥१०॥ { १६ }

ध्रुवेयं विराटनमो अस्त्वस्यै शिवा पुत्रेभ्यं उत मर्षमस्तु ।

सा नो देव्यदिते विश्वशर इयं इय मोषा अमि रथ पक्कम् ॥११॥

पितरं पुत्रानामि सं स्वयस्य नः शिवा नो यायां इह वान्तु भूमौ ।

यमोदने पर्वतो देवते इह सभ्रस्वयं उत सूर्यं च वेचु ॥१२॥

यद्यम् कृण्वः शकुन एह यत्वा स्वरम् विर्वरं निर्यं आसुसाह ।

यदा द्वास्याद्देवस्ता समदक्ष उखललं सुसलं ह्यम्भतापः ॥१३॥

अयं प्रायां पूयुषुमो ययोवाः पूतः पवित्रैरपं हन्तु रथः ।

आ रोह यमं महि शर्मं यच्छ मा दम्पती पीत्रमयं नि गताम् ॥१४॥

पनुस्वतिः सह देवैर्न आगन् रथः विश्वाचो अपराधमानः ।

स उच्छ्रयाति प्र यदाति वायुं तेन लोको अमि सर्वान्जयेम ॥१५॥

तप्त मेधान् पशवः पर्यष्टहन् य वीर्यं व्योर्तिष्मो उत यश्चरति ।

यथेतिशब्दं देयतास्तान्तचन्ते स नः स्वर्गममि सैव लोकम् ॥१६॥

स्वर्गं लोकममि नो नयसि सं जायया सह पुत्रैः स्पर्षाम ।

गृह्णामि हस्तमनु मैत्र्यम् मा नस्त्यागिष्येतिषीं अरोतिः ॥१७॥

प्रादिं पाप्मानमति तौ अपाम तस्यो व्यश्मि प्र वदसि वृणु ।

वानस्पत्य उयंतो मा निदिस्तीर्मा तेषदुलं नि शंसिदेवयन्तम् ॥१८॥

त्रिषव्यंवा वृत्तंष्टो सविष्यन्त्येनिल्लोक्कुर्यं यादोताम् ।

वर्षवृद्धयं यच्छ शर्मं त्वं यत्वावान् वद् स्थिनसु ॥१९॥

- त्रयो लोकाः संमिता प्राज्ञेनेन यैरेवासी पृथिव्यन्तरिवम् ।
 अंशान् संसीत्यान्वत्तमेधाया प्यापन्तां पुनरा येन्तु शरीम् ॥२०॥ { १४ }
- पृथग् रूपानि बहुधा पञ्चानामेकरूपो भवति सं सप्तदश ।
 एतां रचये लोहिनीं तां मुदेष्व प्रावां शुभभाति मलय इव यक्षा ॥२१॥
- पृथिवी रसा पृथिव्यामा वैश्वयामि तनूः संमानी विकृता त एषा ।
 यद्यद् द्रुपं स्लिखितमपेक्षेत् तेन मा संस्रोमैद्वयापि तद् वषामि ॥२२॥
- जनिश्रीवृ प्रति इप्यसि सुन्तु सं त्वां दधामि पृथिवीं पृथिव्या ।
 तुला कुम्भी देवां मा व्यपिष्टा यज्ञागुधैराभ्येनाविपक्ष ॥२३॥
- अग्निः पंचम् रक्षतु रसा पुरस्तादिन्द्रो रक्षतु दक्षिणतो मरुत्वां ।
 यरुणस्तथा वृहद्रुह्यै प्रतीक्या उत्तरात् रसा सोमः सं ददातै ॥२४॥
- पूताः पृथिवीः पयन्ते अन्नम् दिवं च यन्ति पृथिवीं च लोकान् ।
 सा जीवता जीवर्चम्भाः प्रतिष्ठः पात्र आसिक्ताः पर्यगिरिन्धाम् ॥२५॥
- आ येति द्विपः पृथिवीं तेषन्ते भूम्भ्योः तेषन्ते अद्यन्तरिवम् ।
 शुद्धाः सुवीस्ता उ शुभमेव एष ता नः स्वर्गमेमि लोकं नयन्तु ॥२६॥
- उत्तरेषु प्रम्वीरुस संमितास्त उत शुकाः शुचं पश्चादुत्तातः ।
 ता क्रौटुनं दपतिभ्यां प्रविष्टा आपः शिर्वन्तीः पचता सुतायाः ॥२७॥
- संरुपाता स्वोक्ताः पृथिवीं तेषन्ते प्राणायानैः संमिता ओषधीभिः ।
 अर्षत्तयाता अ्योप्यभोमाः सुवर्णाः सर्व व्यापुः शुचं पः शुचिस्त्वम् ॥२८॥
- उदीचन्त्यभि वंदान्ति तृताः केनपश्यन्ति बहुलांश्च पिन्दन् ।
 योर्वेध इष्या पक्षिमर्त्यपायैस्त्वैस्तंबहुक्षेभं वता सपापः ॥२९॥
- उत्पापप्य सीदंतो युग एतान् जित्तत्मानेभ्यः सं स्पृशन्ताम् ।
 अमोसि पार्श्वे रुद्रं यदेतन्मित्रास्त्वैषु ललाः प्रदिशो यदीयाः ॥३०॥ { १५ }
- प्र पंचलु पशुं स्वयमा ईरीमर्षितन्तु ओषधीर्दान्तु पर्वन् ।
 यातां सोमः पारं रात्र्यां नभूवार्पन्पुत्रा नो वीरुषो भयन्तु ॥३१॥
- नर्वं वरिरीदितार्पं स्तृणीत प्रियं ददधत्तुपो वृत्तमस्तु ।
 तस्मिन् देवाः सह देवीर्विभन्तिभं आभन्तु तस्मिन् विषं ॥३२॥

धनंरपते स्तीर्णमा सीद नर्दिरप्रिष्टोमेः संर्मितो देवतामिः ।

त्वष्ट्रेय रूपं सुकृतं स्वधित्येना एहाः परि पात्रे दहन्नाम् ॥३३॥

पृष्टयां शरस्तु निधिषा अमीच्छात् स्वः । पृष्टेनाम्पञ्चवाते ।

उपेनं जीवान् पितरम् पुत्रा एतं स्वर्गं नमयन्तमयोः ॥३४॥

धृता प्रियम्भू धरुणो पृथिव्या अच्युतं त्वा देवताश्च्यवयन्तु ।

सं त्वा दम्पती जीवन्तो जीवपुत्रावृद्ध वस्रयातः पर्यग्मिधानात् ॥३५॥

सर्धान्तसनामां अभिजित्वं लोकान् यावन्तः कामाः समसीदुपस्तात् ।

विः गार्ह्यामायवर्नं च दक्षिरकस्मिन् पात्रे अभ्युदरेमम् ॥३६॥

उपं स्तुयीहि प्रथयं पुरस्ताद् पूतेन पार्श्वमभि धारयैवत् ।

वाधेयोक्षा तरेणं स्तनस्युमिमं देवातो अभिहिदकुण्ठाव ॥३७॥

उपास्तरीरकरो लोकमेतदुक्तः प्रथतामसमः स्वर्गः ।

तस्मिन्मृपातै महिषः सुपुणो देवा एनं देवताभ्यः न यच्छाव ॥३८॥

यथक्तायः पचति त्वत् पुरःपरः पतिर्या जगये त्वत् तिरः ।

सं तत् सृजेयं सुद वा तदेस्तु संपादयन्ती सुद लोकमेकम् ॥३९॥

यार्पन्तो अस्याः पृथिवीं सचन्ते अस्मत् पुत्राः परि ये सैवपुत्रः ।

सर्वास्तौ उप पात्रे हृदेयां नार्भिं जानानाः शिशवः सुमापोन् ॥४०॥ [१६]

पत्तोर्पा धारा मधुना प्रपीना घृतेन मिश्रा अघृतस्य नार्मयः ।

सर्वास्ता अयं रुधे स्वर्गः पृष्टयां शरस्तु निधिषा अमीच्छात् ॥४१॥

निधिं निधिषा अमयेनिमिच्छादनीक्षरा अभिवः सन्तु येदेभ्ये ।

अस्माभिर्देवो निहितः स्वर्गस्त्रिमिः काण्डैस्त्रीन्स्वर्गानि कृतत् ॥४२॥

अमी रक्षस्तपतु यद् विदेवं कृपात् पित्राश्च इह मा प्र वास्त ।

नुदामं एनमयं रुधो अस्मदादिता एनमर्द्धिरतः सचन्ताम् ॥४३॥

आदित्येभ्यो अर्द्धिरोभ्यो मध्विदं घृतेन मिधं प्रति वेदयाभि ।

शुद्धहस्ती ब्रह्मवाक्यमर्द्धिदेवैतं स्वर्गं सृकृतावपीठम् ॥४४॥

इदं प्रार्पण्तामं काण्डैमस्य यस्मात्लोकान्तरं परमेष्ठी सुवायं ।

या सिञ्च सर्पिर्धृतयुत् सर्वदग्धयेष मागो अर्द्धिरसो नो अयं ॥४५॥

सुत्पायं च तपते देवतास्यो निधिं शैबिं परि दध एतम् ।
 मा नो हृतेऽव गान्मा समिर्यां मा स्मान्यस्मा उत्तुङ्गता पुरा यत् ॥४६॥
 अहं पंचाभ्यहं ददामि ममेदु कर्मन् कृत्तुगोऽर्थं जाया ।
 कीमांरो लोको अजनिष्ट पुत्रोऽन्वारभेयां वयं उत्तरावत् ॥४७॥
 न किंस्विपुमन् नाघातो अदित् न यन्मित्रैः समर्मयान् एषिं ।
 अन्ते पात्रं निर्हितं न एतत् पञ्चमं पङ्कः पुनरा विंशति ॥४८॥
 म्रिय प्रियाणां कृशयाम् तमस्ते बन्तु यत्तमे द्विपन्ति ।
 धेनुर्नुबवान् वयोवय आयदेव पौत्रेयमयं मुत्सुं तुदन्तु ॥४९॥
 तमप्रयो विदुरन्यो अन्यं य ओषधीः सक्तं यश्च सिन्धून् ।
 यादन्तो द्वेया द्विप्राः सप्तपन्ति द्विरेयं उपोतिः पन्तो बभूव ॥५०॥ { १७ }
 एषा त्वां पुत्रे तु सं वपुषा नैनाः सर्वे पुत्रवो ये अन्ये ।
 अत्रेणात्मानं परि धापयायोऽमोतं पातो मृत्योर्बोद्धनस्य ॥५१॥
 यदुचोऽवदा यत् समिर्यां यद्वा यदा अमृतं वितफाम्पा
 सुमानं तन्तुमि संवसोनी तस्मिन्तर्ष शमलं तादपायः ॥५२॥
 पुपं वनुष्पावि गच्छ देवास्त्वचो धूमं पर्वत्पातपाति ।
 विश्वं चा घृतपृष्ठो मणिप्यन्तस्योनिर्लोकश्च पाद्वेत् ॥५३॥
 तन्मस्वुगो यदुया वि बंके यथा त्रिद आत्मभन्यबर्णीष ।
 अर्पानेत् कृष्णा रुष्टो पुनानो पा लोहिनी तां तं अश्री लोहोमि ॥५४॥
 शच्यं त्वा दिशोऽप्रयेऽधिपतयेऽसिताय रक्षित्र आदित्यायेऽपमते ।
 एवं परि दधस्तं नो गोपायतास्माऽमैतोः ।
 दिष्टं नो अयं जस्ते नि नैपञ्जरा मृत्यवे परि यो ददात्वयं एकेन सह सं भवेम ॥५५॥
 दक्षिणायै ररा दिश इन्द्रायाधिपतये निर्भिराजये रक्षित्रे यमायेऽमते ।
 एवं परि दधुस्तं नो गोपायतास्माऽमैतोः ।
 दिष्टं नो अयं जस्ते नि नैपञ्जरा मृत्यवे परि यो ददात्वयं एकेन सह सं भवेम ॥५६॥
 अवीर्यं ररा दिशो यक्ष्णायाधिपतये पूदाऽस्ते रक्षित्रेऽआयेऽमते ।
 एवं परि दधुस्तं नो गोपायतास्माऽमैतोः ।
 दिष्टं नो अयं जस्ते नि नैपञ्जरा मृत्यवे परि यो ददात्वयं एकेन सह सं भवेम ॥५७॥

उदीच्ये स्वा दिशे सोमामार्घिपतये स्वधार्घ्यं रक्षित्वेऽश्विन्या इषुमती ।

एतं परि दधस्तं नो गोपायतास्माकमेतौ ।

दिष्टं नो अत्र जस्ते नि नैपज्जरा मृत्यवे परि शो ददात्वर्षं पचयेनं सुह सं भवेम ॥५८॥

ध्रुवार्घ्यं स्वा दिशे विश्वेऽर्घिपतये कृत्वा मर्गमावाय रक्षित्र ओषधीभ्य इषुमतीभ्यः ।

एतं परि दधस्तं नो गोपायतास्माकमेतौ ।

दिष्टं नो अत्र जस्ते नि नैपज्जरा मृत्यवे परि शो ददात्वर्षं पचयेनं सुह सं भवेम ॥५९॥

ऊर्ध्वार्घ्यं स्वा दिशे बृहस्पतयेऽर्घिपतये सिन्धुर्वा रक्षित्रे वृषदिपुंजते ।

एतं परि दधस्तं नो गोपायतास्माकमेतौ ।

दिष्टं नो अत्र जस्ते नि नैपज्जरा मृत्यवे परि शो ददात्वर्षं पचयेनं सुह सं भवेम ॥६०॥ { १८ } { ३१ }]

॥५८॥ अथि।—उदयः । देवता—कन्या । कन्या—१-१, ८-११, २१-३१, ३२-४१, ४३-५३ अनुबुद्धः ।

• सुरिगबुद्धः । २० विराट्बुद्धः । ३२ उभयगबुद्धीकर्मोऽनुबुद्धः, ४३ वृद्धीकर्मोऽनुबुद्धः ॥

ददामोत्येयं ध्रुवादन्तं येनामर्षस्ततः । वृषां ब्रह्मज्यो यार्घ्यजघ्नस्तत् प्रजापदार्घ्यपचत् ॥१॥

मृजया स वि श्रीणीति वृक्षभिषोर्षं दधति । य आर्विषेभ्यो यार्घ्यद्रपो देवानां गां न दिस्ति ॥२॥

कूटयांसु स शीर्षन्ते रक्षोणयो फाटनर्दति । वृषहया दक्षन्ते वृषाः कावयो दीपते स्वप् ॥३॥

विलोहितो अग्निष्ठानां चक्षुषो विन्दति गोपतिम् । तथा वृषाभ्याः संविषं दुरदभ्ना सुच्यते ॥४॥

पुदोरस्या अग्निष्ठानां विस्त्रिहृन्मि विन्दति । अन्नमनात् सं शीर्यन्ते या शुस्तेनोपनिघति ॥५॥

यो अस्याः कर्णोऽस्कुनोरया स देवेषु वृषते । लक्ष्मं कर्षे इति मन्यते कर्णीयः कृणुते स्वप् ॥६॥

यदस्याः कर्षे चिद् भोगां पालान् कर्षितं प्रभृन्तति ।

ततः किशोरा स्निग्धे वस्तश्च घातफो वृकः ॥७॥

यदस्याः गोपती सुखा लोम ध्वाद्यो अजीरिहत् ।

ततः कुमारा स्निग्धे यत्तौ विन्दत्यनामनात् ॥८॥

यदस्याः पत्न्यलनं शकृद् दासी सुमस्यति । ततोऽर्घ्यं पचयेत् तस्मादन्वेष्ट्यदेनसः ॥९॥

जार्घ्यमानाभि नायते देवान्तराग्राह्यान् वृषा ।

तस्माद् ब्रह्मज्यो देवेषा तदादुः स्वस्य गोपेभ्य ॥१०॥ { १६ }]

य एनां वनिष्ठापन्ति तेषां देवर्ष्या वृषा । ब्रह्मज्येयं यदन्नं य एनां निविषायते ॥११॥

य आर्विषेभ्यो यार्घ्यद्रपो देवानां गां न दिस्ति । आस देवेषु वृषते ब्राह्मणाणां च मन्यते ॥१२॥

सुतार्य च तपते देवताभ्यो निधिं शैलधिं परि दध एतम् ।	
॥ नो ह्येतेषां गन्मा सधित्यां ॥ स्मान्यस्मा उत्सृजता पुत्र मत्	॥४६॥
अहं वचाम्यहं ददामि ममेदु कर्मन् कुरुष्वेति जाया ।	
कोमांरो लोको अजन्ति पुत्रोऽन्वारमेथां वयं उत्तरावत्	॥४७॥
न किंत्वियमन् नाधारे अस्ति न यन्मित्रैः समममानु एति ।	
अन्तर्न पात्रं निर्हितं न एतत् पृकारं पृकः पुनरा विंशति	॥४८॥
प्रिय प्रियायां कृणुषाम् तमुक्ते यन्तु यन्तु द्विपत्ति ।	
धेनुर्नृत्तवान् पयोषम आधदेव पौष्पेयमपं मुखं जुदन्तु	॥४९॥
समुपवी निदुरन्यो धाम्यं य ओषधीः सचते यश्च सिन्धुर् ।	
यावन्तो देवा दिव्याश्चैतपत्ति दिरेयपं वयोतिः पचवो नयूय	॥५०॥ { १७ }
एषा त्वचां पुकेने सं वेषुषानेनाः सौषं पुशपो ये अम्ये ।	
अवेणारमान् परि धापयायोऽभेते कातो हृत्तमोदुनस्य	॥५१॥
यदुचेषु वदा यत् समिरयां वदा वदा अशृतं रितकाम्या	
समानं हन्तुममि सुचसोन्नी वसिन्सस्यं शर्मसं सद्यथाः	॥५२॥
पुषं वनुभारि गच्छ देवास्तुचो धूमं वर्यत्पातपासि ।	
विचर्यथा पूतपृष्ठो अविष्यन्तवोनिर्लोऽमृषं याग्रेयम् ।	॥५३॥
तुर्नृष्टुगो पङ्कधा वि वनेः यथा त्रिद आत्मशून्यवर्णाभि ।	
अपानेद् कृष्णां रुशवीं पुनानो या लोहिनीं तां तं असी लुहोमि	॥५४॥
प्राच्यं त्वा दिशेऽप्रवेऽविपतयेऽसिक्ताय रवित्र आदित्यायेषुमते ।	
एतं परि दधस्तं नो गोपायतास्मारभेताः ।	
दिष्टं नो अर्न नरसे नि नैवज्जग मृत्यवे परि यो ददात्वयं एकेन सह सं भवेम	॥५५॥
दर्विषाये त्वा दिश इन्द्रायाधिपतये विरिभिराजये रविने यमायेषुमते ।	
एतं परि दधस्तं नो गोपायतास्मारभेताः ।	
दिष्टं नो अर्न नरसे नि नैवज्जग मृत्यवे परि यो ददात्वयं एकेन सह सं भवेम	॥५६॥
प्रतीच्यं त्वा दिशे वरुणायाधिपतये पृदास्ये रविनेऽजायेषुमते ।	
एतं परि दधस्तं नो गोपायतास्मारभेताः ।	
दिष्टं नो अर्न नरसे नि नैवज्जग मृत्यवे परि यो ददात्वयं एकेन सह सं भवेम	॥५७॥

उदीर्ये त्वा दिशे सोपायार्थिपतये स्वजायं रक्षित्रेऽशान्या इषुमतीम् ।

एतं परि ददुस्तं नो गोपायतास्माकमेतौ ।

दिष्टं नो अथ जूरते नि नेपञ्जरा मृत्यये परि खो ददात्त्वर्थं पृथगेनं सह सं भवेम ॥५८॥

धुयायै त्वा दिशे विष्णुवेऽर्थिपतये कृत्यसंग्रीवाय रक्षित्र ओषधीभ्य इषुमतीभ्यः ।

एतं परि ददुस्तं नो गोपायतास्माकमेतौ ।

दिष्टं नो अथ जूरते नि नेपञ्जरा मृत्यये परि खो ददात्त्वर्थं पृथगेनं सह सं भवेम ॥५९॥

ऊर्ध्वायै त्वा दिशे रुद्रस्वतुयेऽर्थिपतये शिवाय रक्षित्रे धुषायेषुमते ।

एतं परि ददुस्तं नो गोपायतास्माकमेतौ ।

दिष्टं नो अथ जूरते नि नेपञ्जरा मृत्यये परि खो ददात्त्वर्थं पृथगेनं सह सं भवेम ॥६०॥ { १८ } { ११ }

॥५८॥ श्लोके—कृत्ययः—देवता—वरा ॥ कान्द—१-४, ८-१२, ११-१३, ३३-४३, ४३-२३ अलुप्तुः

० सुविगुप्तुः ॥ २० शिवायुप्तुः ॥ ३२ अश्विनयुप्तुः ॥ ४२ रुद्रायुप्तुः ॥

दद्यामीत्येव इषुमादन् चैनामशंसत् । वृक्षां ब्रह्मभ्यो पार्वजपुस्तत् प्रजावदप्यवत् ॥१॥

प्रमया स वि कीर्षते प्रशमिष्ये दस्यति । य आर्पयेभ्यो पार्वज्यो देवानां यां न दित्सति ॥२॥

कूटयास्य स शीर्षन्ते वृक्षेषां कूटमर्दति । वयद्वया दक्षन्ते मृगाः कलषा दीयते स्वध ॥३॥

बिलोद्दिनो अग्निष्ठानां चक्रको विन्दति गोपतिम् । तर्वा वृशायाः सर्वेधं दुरदभ्ना ह्युक्ष्यते ॥४॥

प्रदोरस्या अपिष्ठानाद् विस्त्रिन्दुर्नाम विन्दति । अनामनात् सं शीर्षन्ते या सुखेनोपमिषति ॥५॥

यो अस्याः कर्णाभास्तुनोत्पा स देवेषु वृषते । लक्ष्मं कुर्वे इति मन्थते कनीषः कृष्णते स्वम् ॥६॥

यदस्याः पक्ष्ये बिद् भोग्यं यास्तान् कर्मिन् प्रकृत्वति ।

ततः किशोरा स्त्रियन्ते वृत्तांश्च घातुंते वृकः ॥७॥

यदस्या गोपती सृष्टा लोम प्यादयो अशीरिडत् ।

ततः कुमार स्त्रियन्ते पक्षी विन्दत्स्वनायनाद् ॥८॥

यदस्याः पक्ष्मन् शकृद् दासी सुमस्यति । ततोऽप्येषं जायते तस्मादन्वेय्यदेनसः ॥९॥

जायमानामि जायते देवान्तप्रब्रह्मणान् वृषा ।

तस्माद् ब्रह्मभ्यो देवेषा तदाहुः स्वस्य गोपनम् ॥१०॥ { १६ }

य एनां वनिमान्ति तेषां देवकृत्वा वृषा । ब्रह्मन्वेयं वदेषुन् य एनां निप्रियायते ॥११॥

य आर्पयेभ्यो पार्वज्यो देवानां यां न दित्सति । आ स देवेषु वृषते प्राप्नुयानां च सूनयवै ॥१२॥

यो अस्व स्याद् देशा मोषो अन्ध्याभिच्छेत् तर्हि सः ।

हिंसे अर्द्धा पुरुषं याचितं च न दित्सति ॥१३॥

यथा शेषविनिर्दिष्टो ब्राह्मणानां तथा वशाः । तामेतदुच्छायेन्ति यस्मिन् कस्मिंश्च जायते ॥१४॥

स्मृतदुच्छायस्मि यद् वशाः ब्राह्मणा अभि ।

पर्यनान्न्यस्मिन् जिनीयद्विषया निरोधनम् ॥१५॥

चरिदेवा वैरायकाद्विहातयदा सुती । वशां च विद्याधारद ब्राह्मणास्तद्वेष्याः ॥१६॥

य एनामपराशामा देवानां निर्विहं निधिम् । कुमौ तस्मै भवाशुचौ परिक्रम्येष्टुमस्पतः ॥१७॥

योऽर्धस्या ज्यो न वेदस्थो अस्या स्तनानुत् । तुमचैवैवास्मै दृढे दातुं वेदराकद् वशाम् ॥१८॥

दुरद्वैतना शये याचितो च न दित्सति । नास्मै कस्याः समुद्भन्ते यामर्दत्वा विकीरिति ॥१९॥

देवा वशार्मपाचन् सुवर्त्तं वृत्वा अग्रभागम् । तेषां कर्षेणामर्ददृढं न्येति मीतुपः ॥२०॥ {२०}

हेडं पशूनां न्येति ब्राह्मणैर्मोऽर्दद् वशाम् । देवानां निर्विहं आर्ये मर्यवेभिरिष्यायते ॥२१॥

यदन्ये शतं पाचैर्पुर्वाग्रहा गोपति पशाम् । अर्धेनां देवा अर्धवलेवं ह विदुषो वशा ॥२२॥

य एष विदुषेऽदुश्वाधान्येभ्यो हर्दद् वशाम् । दुर्गा तस्मा अविष्टाने वृषिषी सुहर्दवत् ॥२३॥

देवा वशार्मपाचन् यस्मिन्नाग्रे अजायत । तामेतां विद्याधारदः सह देवेरुदाजत ॥२४॥

अनुपसपमपराष्टो वशा कुणोति पूरुषम् । ब्राह्मणैश्च याचितापर्येनां निधिप्रायते ॥२५॥

कृषीषोगोन्यां कामाय मित्राय वरुणाय च । तेभ्यो याचन्ति ब्राह्मणास्तेषा वृधतेर्ददत् ॥२६॥

यावेदस्या गोपतिर्नोर्णपुण्ड्रवः स्ववत् । चरिदस्म तावद् गोपु नास्य भुत्वा गृहे वसेत् ॥२७॥

यो अस्या अर्धं उपधृत्वाय मोषवीचरत् । आपुश्च तस्य भूतिं च देवा वृधन्ति हिदिताः ॥२८॥

पुशा जग्न्ती यदुषा देवानां निर्विहं निधिः ।

आविष्कृत्यैव कृपाणि यदा स्यात् निषादति ॥२९॥

आविर्त्तमानं कण्ठे यदा स्यात् निषादति ।

अथो ह ब्राह्मणो वशा याच्यार्य कण्ठे घनः ॥३०॥ {२१}

भनेसा सं कल्पयति तद् देवो अर्धं गच्छति । ततो ह ब्राह्मणो वशाहपुमयेन्ति याचैतम् ॥३१॥

स्वधाराणे विवृण्वी एतेन देवताभ्यः । दानेन यत्तन्यो वृक्षायां प्रातर्हेटं न गच्छति ॥३२॥

वशा माका राजन्यस्य तथा संसेतमग्रशः । तस्यां आदुरनर्षं यद् ब्राह्मण्यः ब्रवीत्यते ॥३३॥

यथार्थं प्रवृत्तमानुष्येत् सुखो आपये । एता ह ब्राह्मणो वशामग्रश्च आ वृधतेर्ददत् ॥३४॥

पुरोडाशवत्सः सुदुषा लोकेऽस्या उपस्थितिः । तस्मै सर्वान् कामान् वशा प्रददुषे दुहे ॥२५॥
 सर्वान् कामान् यमराज्ये वशा प्रददुषे दुहे । अयादुर्नरकं लोकं निरुद्धानस्य पाचिताम् ॥२६॥
 प्रवीयमाना चरति कुद्धा गोपतये वशा । वेहतं मा मन्यमानो मृत्योः पाशेषु वध्यताम् ॥२७॥
 यो वेहतं मन्यमानोऽस्य च पचते वशाम् । अर्घ्यस्य पुत्रान् पौत्रान् याचयति सहस्रपतिः ॥२८॥
 मृदुपायं तपति चरन्ती गोषु गौरपि । अर्घ्यो ह गोपतये वशाददुषे विपं दुहे ॥२९॥
 प्रियं पंगुनां भवति यद् वृद्धाभ्यः प्रदीयते । अर्घ्यो वशापास्तव प्रियं मद देवता इति स्वतः ॥३०॥ [२२]
 या वशा उदकं न्ययन् देवा यज्ञादुदेत्स्य । तासां विलिप्त्यं भीमासुदकुल नारदः ॥३१॥
 तां देवा अमीमांसन्त एषोपाशमयुजेति । ताम्रप्रवीणारुद एषा वशानी वशवमेति ॥३२॥
 कति तु वशा नारदु यास्त्ये येऽथ मनुजानाः । तास्त्या पृच्छामि विद्वांसं कस्या नाभीवाद्वाग्रामस्यः ॥३३॥
 विलिप्त्या दृष्टस्ते या च सुवर्षया वशा । तस्या नाभीवाद्वाग्रामस्यो य आशंसंतु भूस्याम् ॥३४॥
 नमस्ते प्राप्त तारदात्पुण्ड्रं विदुषं वशा । कज्जुमासीं श्रीमर्तमा यामर्दस्या परामर्षेत् ॥३५॥
 विलिप्ती या दृष्टस्तेऽर्थो सुवर्षया वशा । तस्या नाभीवाद्वाग्रामस्यो य आशंसंतु भूस्याम् ॥३६॥
 प्रोक्षि ये वशान्तासति विलिप्ती सुवर्षया वशा । ताः प्र पच्छेद् वृद्धाभ्यः सोऽनाम्रकः प्रजापती ॥३७॥
 एतद् वीं प्राजया इविरिति मनीष याचितः । वशां चेदेनं याचैपुर्वा श्रीमर्ददुषो गुहे ॥३८॥
 देवा वृता पर्ययदुष न नोऽदादिति विलिप्ताः । एताभिर्भूभिर्भुदे तस्माद् ये स परमयद् ॥३९॥
 वृतेतां भ्रेदो नार्ददात् वशमिन्द्रेण याचितः । तस्माद् स देवा आगुतोऽभून्मयहृत्तरे ॥४०॥
 ये वराणां यदानां यदन्ति परिराषिष्यः । इन्द्रस्य मन्यवे ज्ञान्मा अयं वृन्ते यविषया ॥४१॥
 ये गोपति पराधीयाथादुर्मा दंदा इति । कुत्रस्यास्तां ते हेति वरं यन्तर्पाचिरवा ॥४२॥

यदि हुतां यजहताममा च पचते वशाम् ।
 देवान्स्तत्राक्षिणानुत्वा निजो लोकान्विर्गच्छति ॥४३॥ [२३] [४१]
 ॥२॥ (१) ॥ अथि—कस्यापि ॥ देवता—प्राजया ॥ अन्तः—१ यज्ञापास्तपुण्ड्रः २ अग्निं याम्बतादुः ३ यजुष्या
 ताम्रकुम्भिका ४ यजुष्येयपुण्ड्रः ५ ताम्री यजुषिः [यजुष्यकुम्भिका] ॥

अभिणु तस्यां मुदा अर्घ्याया विधायते भित्त
 सुत्येनामृता श्रिया प्रार्थता यज्ञेता परीतृता ॥२॥ ॥३॥ ॥४॥

क्षिप्रं वै तस्यादहनं परं वृत्तान्तिं कुक्षिर्नीराध्यानाः पाणिनोराति कुर्वाणाः पापमैलुवम्	॥४८॥
क्षिप्रं वै तस्य वास्तुषु वृक्षाः कुर्वन्त ऐलुवम्	॥४९॥
क्षिप्रं वै तस्य पुच्छन्ति यत् तदसींरदिदं तु वारंदिनि	॥५०॥
क्षिन्ध्या च्छिन्धि प्र च्छिन्ध्याणि चापय चापयं	॥५१॥
आददानमाक्षिरति अलुक्वमूप दासय	॥५२॥
क्षेत्रेवो ह्युच्यते कृत्या कृन्वन्जमावृता	॥५३॥
आपेन्ती सुमोपेन्ती अक्षलो यवः	॥५४॥
क्षुरपमिर्हृत्पुर्मत्स्या वि धाव स्वय	॥५५॥
आ ईस्ते मित्तां वर्षं इष्टं पूर्वं चाशिपः	॥५६॥
आदाय जीतं जीताय लोकेऽस्मिन् प्र यच्छति	॥५७॥
अज्यं पशुवीर्मिव मातृणस्याभिवास्त्या	॥५८॥
मेनिः शरण्या भृगुपशुचर्विणा भय	॥५९॥
अज्ये प्र शिरौ जहि अक्षयस्व कृतागसो देवपीयोराघतः	॥६०॥
रयाम् प्रमूर्धं सृष्टितमभिर्देहत दुश्चितम्	॥६१॥ { २६ }

॥५(७)॥ अति — करवप ॥ देवता — महादेवी ॥ कृन्वा — ६२-६४, ६५, ६६-७० आदायलानुच्यते ६२ आपमोः

६० आतावका लोचनी, ७१ आशुरी एर्याः ७२ आतावका जिह्वुः ७३ आशुर्कुम्भिकम् ॥

पुत्र प्र पृश्न सं पृश्न दह प्र देह सं देह	॥६२॥
अक्षयं देव्यध्वम् आ मृतादिमृतांदह	॥६३॥
पथायाद् यमसत्तुनात् पोषलोकात् परायतः	॥६४॥
पुत्रा रथं देव्यध्वे अलुक्वमस्व कृतागसो देवपीयोराघतः	॥६५॥
वधेय शतपर्वथा सीचणेन क्षुरभृष्टिना	॥६६॥
॥ सृन्ध्यात् प्र शिरौ जहि	॥६७॥
लोमान्यस्य सं क्षिप्रं रत्नमस्य वि वेष्य	॥६८॥
मंसान्यस्य शरतय रजान्यस्य सं वृद्ध	॥६९॥
अरणीन्यस्य पीडय मृज्जान्यस्य विर्वेदि	॥७०॥
सर्वास्याह्ना पर्वाणि वि श्रथय	॥७१॥
आधरेण कृन्ध्यात् पृथिव्या जुदतामृदौघत वापुन्तरिधान्मृदुतो वरिष्ठाः	॥७२॥
सर्व एनं दिवः प्र शूदतां न्योपितु	॥७३॥ { २७ } { ५१२ }

॥ इति श्रुतौ अष्टौ समाप्तम् ॥

अथ त्रयादश काराहम्

॥१॥ अथिः—अथ ॥ देवता—अथर्वणम्, रोहितः, अथर्वणः, ३ मरुतः, २८-३० अग्निः, ३१ अग्न्यादयो अन्तोकाः ॥
 मन्तः—१, २, ३, ४, १०, ११, २०, २२-२४, २७, ३३, ३४, ३८, ४१ त्रिष्टुप्, ३-४, ६, १२ जगदीः
 ॥ मुरिक् त्रिष्टुप् ॥ १३ अतिशयमनर्थाविवर्तनी, १४ त्रिष्टुप् भुतःपरशमः विपरीतवाद्दक्षमा पण्डि,
 १५ अतिशयमनर्थाविवर्तनी, { १६ विराट् वृद्धी } १७ पञ्चपदा ककुम्भती जगती, १८ पञ्चपदा-
 परशमना मुरिक् ककुम्भत्यविवर्तनी, १९ पञ्चपदा परशमनामना ककुम्भत्यविवर्तनी, २० आर्वा त्रिष्टुप्,
 गायत्री, २१ विराट् परोमिहः, २२ मुरिक्त्रिष्टुप्, २३, २४, २५, २६, ४०, ४२-४१ २३, २४,
 २५, २६ मुरिक्त्रिष्टुप्, २७ पञ्चपदा ककुम्भती पञ्चपदाविवर्तनी, २८ अथर्वणः वृद्धी, २९ त्रिष्टुप्-
 वृद्धी, ३० पञ्चपदा विराट्त्रिष्टुप्, ३१ विराट् जगती, ३२ विराट् महावृद्धी, ३३
 परोमिहः, ३४ पञ्चपदा पण्डि, ३५ ककुम्भती वृद्धीवर्तनी पञ्चपदा पण्डि, ३६ ककुम्भत्य-
 वृद्धी, ३७, ३८ गायत्री ॥

उदेहिं याजिन् यो अस्त्रं त्वरिदं राष्ट्रं प्र विंश सृजतां वत् ।
 यो रोहिंते विश्वमिदं ज्ञानं स त्वां राष्ट्रम् सृजतं विमर्तुं ॥१॥
 उद्वाज आ गन् यो अस्त्रं त्वरिदं आ रोह त्वर्वां यो याः ।
 सोमं दधानोऽप ओषधीर्माधुतुष्पदो द्विपद आ वंशयेह ॥२॥
 धूममुद्रा मरुतः पृथिव्यात् इन्द्रेण युजा प्र मृषीत शर्वन् ।
 आ वो रोहिंतः शृण्वन्तु मुदन्तवस्त्रिपुष्पासौ मरुतः स्वाहुतं वदः ॥३॥
 रुद्रा रुरोह रोहिंत आ रुरोह गगो जनीनां अनुषांमुपस्वम् ।
 तामिः सरंभुमन्त्रविन्दन् पदुर्वीर्गातं प्रपर्यन्निह राष्ट्रमाहाः ॥४॥
 आ ते राष्ट्रमिह रोहिंतेऽर्वाद्र व्यास्थिन्मृधो अर्वायं ते अयूत् ।
 अर्मे ते धावापृथिवी स्वकीमिः कर्म दुहायामिह शर्वरीभिः ॥५॥
 रोहिंते धावापृथिवी जन्तान् तत्र तन्तुं परमेष्ठी संतान ।
 तत्र शिश्विमेऽज गङ्गादोऽदहन् धावापृथिवी वल्लेन ॥६॥
 रोहिंते धावापृथिवी अर्वाद्र वेन स्वस्तिमिव तेन नार्कः
 तेनान्तरिखं विमिता रवांसि तेन देवा अष्टमन्त्रमिन्दन् ॥७॥

वि रोहितो अमृतात् त्रिभरूपं सपाकुर्वीषः प्ररुहो रुह्य ।

दिवं रुह्या मेहता मदिष्टा सं वै राघर्मानस्तु पर्यसा युतेन

॥८॥

यास्ते रुहः प्ररुहो यस्ते आरुहो यार्थिराण्यसि दिवमन्तरिक्षम् ।

तास्तं ग्रहाणां पर्यसा वाधूधानो त्रिभिः राघैर्जाषुहि रोहितस्य

॥९॥

यास्ते विश्वस्तपसः संययुर्वत्सं गायत्रीमनु ता इहाणुः ।

तास्तथा विशन्तु यनेताः शिवेन संमोता वृत्तो अग्नयेऽनु रोहितः

॥१०॥ [१]

ऊर्ध्वो रोहितो अग्निं नोके अस्याद् विश्वां रूपाणि जनयन् युवां कृषिः ।

तिग्मेनाग्निर्व्योर्ध्वे वि श्रान्तिं वृत्तीर्षं चक्रे रजसि प्रियाणि

॥११॥

सुवर्चस्पद्मो वृषमां जलवेदा घृताहुतः सोमपृष्ठः सुवीरः ।

मा मां हासीन्नाधितो मेत् त्वा जदनि गोपोषं च मे वीरपोषं च धेहि

॥१२॥

रोहितो यादस्य जनिता सुर्वं च रोहिताय वाचा श्रोत्रेण मनसा जुहोषि ।

रोहितं देवा यन्ति सुमनस्यमानाः स मी रोहैः मामित्यै रोहयतु

॥१३॥

रोहितो युञ्जं व्यदिधात् विश्वकर्मणे तस्मात् तेजांस्तुषं मेमान्पातुः ।

योवेयं ते नाभिं ध्रुवंनुस्याधिं मुष्मनि

॥१४॥

आ त्वां करोह दृष्टुष्टं पृष्टुष्टं कृष्टुष्टं वर्षेता जातवेदः ।

आ त्वां करोहीष्णिहाचरो वषट्कार आ त्वां करोह रोहितो रेतमा सुह

॥१५॥

अयं यस्ते गर्भं पृथिव्या दिवं वस्तेऽयमन्तरिक्षम् । अयं अत्रस्य विष्टपि स्य लोकाश्च कदा नरो ॥१६॥

वार्षस्पते पृथिवी नः स्योना स्योना योनिस्तस्यां नः सुशेरा ।

इदं प्राणः सूर्ये नो अस्तु सं त्वा परमेष्ठिन् पर्यधिराण्युषा वर्षेता दधातु

॥१७॥

वार्षस्पत श्रुतः पञ्च ये नो वैश्वकर्मणाः परि ये नैवपृष्टुः ।

इदं प्राणः सूर्ये नो अस्तु सं त्वा परमेष्ठिन् परि रोहित आण्युषा वर्षेता दधातु

॥१८॥

वार्षस्पते सौमनसं मनथ गोष्ठे नो मा जनय योनिषु प्रजाः ।

इदं प्राणः सूर्ये नो अस्तु सं त्वा परमेष्ठिन् पर्यधिराण्युषा वर्षेता दधाति

॥१९॥

परि त्वा धातु सज्जिता देवो अग्निर्वर्षेता मित्रावरुणावग्नि त्वा ।

सर्वा अरतीरनुष्मन्वेदीदं राण्यरुता मूनुतावत्

॥२०॥ [२]

यं त्वा पर्यती रणे अग्निर्वर्षेता रोहित । जुमा यासि रिक्ताक्षयः

॥२१॥

- अतुल्यता रोहिणी रोहितस्य सूरिः सुवर्णी वृद्धी सुवर्चीः ।
 तया बाजान् विस्तरुषं जयेत् तया विष्णाः पृथना अग्निं ध्यामि ॥२२॥
- इदं सद्यो रोहिणी रोहितस्यासौ पन्थाः पृथ्वी येन याति ।
 तां गन्धर्वाः कुर्यान् उन्नयन्ति तां रक्षन्ति कृषयोऽर्थादम् ॥२३॥
- सूर्यास्त्याह्नः हरिः केतुमन्तुः सदा वहन्त्यमृतोः सुखं रम्यम् ।
 घृतपात्रा रोहितो भ्राजन्तानो दिवं देवः पृथ्वीम् विवेश ॥२४॥
- यो रोहितो पुणस्तितुगमर्षुः पथिं परि सूर्यं बभूव ।
 यो विष्टम्नाति पृथिवीं दिवं च तस्माद् देवा अग्निं सूर्योः सृजन्ते ॥२५॥
- रोहितो दिव्यमहंश्महत्तः पथिर्गुहात् । सर्वां रूढ रोहितो कर्तुः ॥२६॥
- वि मिमीधु पथस्यतीं घृताधीं देवावीं घेतुरनपस्त्रमेवा ।
 इन्द्रः सोमं पिबतु केमो अस्तमिः प्र स्तौतु वि सूर्यो मुदस्व ॥२७॥
- समिद्धो अग्निः समिधानो घृताहुतो घृताहुतः ।
 अमीषात् विष्वापादग्निः सुवर्णान् इन्नु ये मर्ष ॥२८॥
- हन्तव्यमान् प्र वृद्धस्त्रियो नोः पृतन्यति । कृष्यावृत्तिनां वृषं सुपस्तान् प्र दक्षमसि ॥२९॥
- अबाचीनानर्ष जहान्त् पत्रैश्च पादुमान् । अर्षा सुपस्तान् ममकान्नेस्तेजोऽग्निरादिवि ॥३०॥ १ ॥
- अग्ने सुपस्तानर्षरात् पादयास्मद् व्यययां सज्जातमुत्तिष्ठानं वृहस्पते ।
 इन्द्राग्नी मित्रावरुणावर्षरे पचन्तामग्निवभूयमानाः ॥३१॥
- उषस्य देव उषं सुपस्तानर्ष मे जहि । अर्धेनानर्षमना अहि ते रयन्त्वधुमं उषः ॥३२॥
- पुरतो विराजो वृषमो मतीनाभा रूढे शुक्रार्द्धोऽध्वरिषश्च ।
 पूतेनार्कमभ्यर्चन्ति पुरतं प्रदु मन्तं अर्षाणां वर्षयन्ति ॥३३॥
- दिवं च रोह-पृथिवीं च रोह सूर्यं च रोदु इर्विषं च रोह ।
 प्रजा च रोहामृतं च रोह रोहिनि सन्वर्तुं तं सूर्यशस्त्र ॥३४॥
- ये देवा संप्रभृतोऽग्निस्तो यन्ति सूर्यम् । तैरे रोहितः संविद्मानो सूर्यं दधातु सुवनुस्वर्मानः ॥३५॥
- उत् त्वां युश मन्त्रपूता पश्यन्त्यध्वगतो हर्यस्तवा वहन्ति । तिरः संसृजमतिं सेवते अर्णवम् ॥३६॥
- रोहिते धावोपृथिवी अर्घिं शिते कंसुजितिं गोमितिं मंथनाजितिं ।
 सहस्रं यस्य जनिमानि सप्त च कोपेयं ते नामि ह्वन्तस्पर्ध्वं मुग्धमि ॥३७॥

यथा वाति प्रदिशो दिशाम यथाः पथानामुत चर्चणानाम् ।

यथाः पृथिव्या अर्दित्या उपस्थेऽर्धं भूवासं सन्वितेन चारुः

॥२८॥

अमृतं सन्निदं वैतथेयः संस्तानि परपति । इतः पर्यन्ति रोचनं दिशि सूर्यं त्रिपथितम्

॥२९॥

देवो देवान् मर्त्यस्यन्तर्गतरस्येषु । समानमग्निमिन्धते तं विदुः कृत्स्नः परं

॥३०॥ {४}

अतः पतेत् पुर एवामरेण पदा वस्ते विभ्रंसी गौरदस्यात् ।

सा कृतीन्वी कं स्थिदधं परागात् स्वस्थित् स्ते नहि ह्ये अस्मिन्

॥३१॥

एकपदी द्विपदी सा चतुष्पद्यष्टापदी नवपदी वसुधुपी ।

सुहृद्वावरा हृष्यन्त्य परस्मिन्तस्याः समुद्रा अग्निं वि र्वरन्ति

॥३२॥

अरोहन् वाममुतः प्रायं मे वचः । उत स्पा यज्ञा ब्रह्मपूता यदन्त्यध्वगतो हर्यस्तथा गहन्ति

॥३३॥

वेदुः सत् तं अमस्यं पत् तं आकर्षणे दिवि । यत् तं सधस्यं वरुणे व्योमिन्

॥३४॥

भूयो धां सूर्यः पृथिवी सूर्यं आपोऽर्धं परपति । सूर्यो भूतस्येकं वसुरा संरोह दिवं महीम्

॥३५॥

वृषीरसन् परिधयो वेदिर्भूमिरन्यत । तथैतावमी आर्धच द्विमे द्वंसं च रोहिदः

॥३६॥

द्विम द्वंसं चाधाय यूपान् कृत्वा पर्यतान् । पराग्यावमी ईजाते रोहिदस्य स्वर्दिदः

॥३७॥

स्वर्दिदो रोहिदस्य ब्रह्मणाग्निः समिप्यते । तस्माद् द्वंसस्वस्माद्विमस्वस्माद् यज्ञोऽजायत

॥३८॥

ब्रह्मणाग्नी पावपानी ब्रह्मवृद्धी ब्रह्मोदुती । ब्रह्मोदाममी ईजाते रोहिदस्य स्वर्दिदः

॥३९॥

सूर्ये अन्यः समार्हितोऽप्यस्यैव्यः समिप्यते । ब्रह्मोदाममी ईजाते रोहिदस्य स्वर्दिदः

॥४०॥ {५}

यं वातः पवि ह्यन्मति यं वेन्द्रो ब्रह्मणुस्पतिः । ब्रह्मोदाममी ईजाते रोहिदस्य स्वर्दिदः

॥४१॥

वेदिं भूमिं वन्द्यपिमा दिवं कृत्वा दर्शिशाम् ।

द्वंसं तदग्निं दुरता यकान् विषमामन्वद् ध्वंयाव्येन रोहितः

॥४२॥

पुर्वभाज्यं द्वंसो अग्निर्वेदिर्भूमिस्तत् । तत्रैतान् पर्यतानमिर्मोर्मिकुर्वी अन्त्ययत्

॥४३॥

गीर्मिकुर्वीन् कल्पयित्वा रोहितो यूर्मिमव्रीत् । स्वर्दिदं सर्वं नायतां यद् मुते यथं याव्यम्

॥४४॥

स यज्ञः प्रथियो भूतो गन्धो यजायत ।

तस्माद् जाज्ञ इदं सर्वं गत् किं चेदं विसेचते रोहितेन अग्निगात्रेवम्

॥४५॥

यद्वा मां पदा स्फुरति प्रत्यद् सर्वं च मेहेति । तस्य वृषामि ते भूलं न चक्षुषां कर्तव्योऽवरम्

॥४६॥

यो मोमिच्छापमत्सेति मां चाग्निं चान्वरा । तस्य वृषामि ते भूलं न चक्षुषां कर्तव्योऽवरम्

॥४७॥

यो अद्य देय स्ये त्वां च मां चान्वरायेति । दुराप्यन्तं तस्मिन्क्षमसं दुरितानि च मृशये

॥४८॥

मा प्र गाम् पयो वयं मा यद्वादिन्द्र योषिनिः । मान्त स्युर्नो अरातयः ॥५६॥

यो यवस्य प्रसाधनस्तन्तुर्द्वेष्यातेतः । तमाहुतमशीषदि ॥६०॥ {६} {१११}

॥२॥ अग्निः—अग्निः । वेत्ता—अप्यप्यम्, रोहित आदितः । कुन्द —४-७ ६, १८, २१ २२, ३२, ३६ ३८,

४२ ४४ शिष्टपु, १ १२-१२ ३२-३३ यत्तुपु, १ ३, ८, ४३ जगती, १० चास्तापयति, ११ सुवतीमनो

शिष्टपु, १६-१७ आपो गायत्री, २२ कहुन्मन्त्रास्तारपयति, २६ पुरोद्वयविज्जगता अरिम् जगती, २० विराट्

जगती, २४ माहेतगमोनृपु, ३० पञ्चपदीय्ययुक्तातीमनोऽतिजगती, ३४ आपो पठति, ३७ पञ्चपदा

वितादन्मो जगती, ४७ यत्तुपुद्वय पुर साकृता मुष्टिम् जगती, ४२ अतिजगतामनो जगती ॥

अदस्य नेतनो दिमि शुका भानन्त ईरते । आदित्यस्य नृचर्चस्य महिषस्य मीढर्यः ॥१॥

दिरां प्रज्ञानो स्वरपन्तपर्विषां सुपुषपाशुं पुतपन्तमर्चुवे ।

स्तर्जाम् सूर्यं शुनस्य गोषां यो रश्मिभिर्दिशं आयाति सर्वोः ॥२॥

यत् प्राह प्रत्यहं स्वधया याति शीर्षं नानारूपे अर्हन्ती कर्षं सुपयः ।

तदादित्य मद्रि तत् ते मद्रि भयो यदेको विस्वं परि भूम आर्षते ॥३॥

निपचितं तुरपि भ्रान्तमानं यदन्ति यं हरितः सुप्त पृथ्वीः ।

सुप्ताह यमस्त्रिर्दिचंश्चमिताय त रमो परयन्ति परियान्तमानिम् ॥४॥

मा त्वा दमन् परियायन्तमाजि स्युस्ति दुर्गा अर्ति यादि श्रीमम् ।

दिवं च सूर्यं पृथिषीं च देवीमर्होद्यते निमिमानो यदेर्वि ॥५॥

स्युस्ति तं सूर्यं चरते रथाय केनोमान्तो परिपार्ति सुयः ।

यं ते यदन्ति हरितो यर्विष्टाः शुतमस्या यदि वा सुप्त पृथ्वीः ॥६॥

सुखं सूर्यं रश्मिभ्रमन्तं स्योनं मुगह्निमर्षिं तिष्ठ शुजिनम् ।

यं ते यदन्ति हरितो यर्विष्टाः शुतमस्या यदि वा सुप्त पृथ्वीः ॥७॥

सुप्त सूर्यो हरितो यार्तये रथे विरप्यत्यक्तो पृथ्वीर्युक् ।

अमोचि शुको रजसः परस्ताह निषूर्य देहस्ताहो दिवमारोहत् ॥८॥

उत् केतनां बहुता देव अगुभर्पायुक् तयोऽग्नि ज्योतिरश्वेत् ।

द्विरपः सुपुर्णः स धीरो व्यरुह्यददितिः पुनो सुपनानि त्रिषां ॥९॥

उद्यन् रश्मीना तेषु त्रिषां रूपाणि पुष्यति ।

उमा संमुद्रौ कर्तुना वि गांसि सर्वस्त्वोक्तान् पंरिभूभ्रान्तमानः ॥१०॥ {७}

पूर्वापर चरतो माययौ शिशू पीडन्तौ परं यातो अर्ध्वनम् ।

विश्वान्यो सुपना निषर्ते ईरप्यैरन्यं हरितो वहन्ति ॥११॥

दिवि स्वातिरधारयत् सूर्या मासांय कर्मिणे । त एषि सुधृतस्तपन् विशा भूतावपाकशब्द ॥१२॥
 उमापन्नो सर्गमसि वृत्तः संभूतरोनिव । नन्वेवंतद्वितः पुरा ब्रह्म देवा आसी विदुः - ॥१३॥
 यत् समुद्रमलं श्रितं तद् सिंघासति सूर्यः । अर्धरास्य विवर्तो महान् पूर्वभाषणस्यः ॥१४॥
 तं समाप्नोति जूतिभिस्ततो नापं चिकित्सति । वेनाएवस्य मवं देवानां नावं रुचते ॥१५॥
 बहु रूपं ज्ञातव्यं देवं पंडित केनचः । इत्ये विशांय सूर्यम् ॥१६॥
 अप स्ये ज्ञापयौ यत् नरंश्रया यन्त्यक्तुमिः । सूर्याय विश्वचंचसे ॥१७॥
 अर्धभ्रमस्य केनचो वि ररपयो जनीं अर्धु । भ्रान्तो अमर्षो यया ॥१८॥
 त्रिपिर्विचदंशोतो व्योतिष्कदंसि सूर्य । विभुमा भोसि रोशन ॥१९॥
 प्रत्यद् देवानां विश्वः प्रत्यद्वदंति मनुषीः । प्रत्यद् विश्वं स्वर्दिशे ॥२०॥ {=}
 येनां पायकु चर्चमा सूर्यपन्नं जनीं अर्धु । त्वं वरुण परपति ॥२१॥
 पि दामेवि रजसुष्यद्विर्मोको अर्धतुमिः । पर्यन् जन्मानि सूर्य ॥२२॥
 सुत त्वां इतिो स्ये वंनि देव सूर्य । शोचिर्वंशं विचसुष्य ॥२३॥
 अर्धुक्त सुत शुभ्युष्यः सूर्यो ररस्य नृपमः । शर्मिर्पोति स्वर्पुक्षिभिः ॥२४॥
 रोहितो दिवमारुहद् संपत्ता सपुषी । स योनिमैति स ते जायते पुनः स देवानामर्षितिविर्भू ॥२५॥
 यो विश्वचर्चषिद्वित विश्वतोऽस्तो यो विश्वतस्याचिरुत विश्वतस्तपः । ॥२६॥
 स बाहुभ्यां भरति स पर्वतयोर्वावृषिो जनयन् देव वरुः ॥२७॥
 एकपाद् द्विपदो भूयो वि चक्रमे द्विपाद् त्रिपादमभ्येति पश्चात् ।
 द्विपाद् पदपदो भूयो वि चक्रमे त एकपदस्तुन्वं सभासते ॥२८॥
 अतन्द्रो मास्वन् इतिो यदास्वात् दे रूपे कृणुते रोचमानः ।
 केतुमानुषस्तर्हमानो रजोमि विशा अदित्य प्रयतो ॥ गीति ॥२९॥
 ययमर्हो भोसि सूर्य यदादित्य यदौ अंगि । यदास्ते यदुतो संदिमा रयमादित्य यदौ अंगि ॥३०॥
 रोचसे दिवि रोचसे अन्तरिक्षे पर्वद् अथिष्या रोचसे रोचसे अप्सवर्तनः ।
 उमा समुद्री रुच्य व्यापिष देवो देवासि मदिपः स्वाजित् ॥३१॥ {६}
 सरोर परस्तात् अर्धतो व्याप्य आश्रमिषुषित् पवयन् पवद्भः ।
 दिव्युर्विचिंतः शर्वसाधितिपुन् प्र केतुनां सहे विश्वमेजत् ॥३२॥

चित्रमिदं त्वान् मंहिषः सुपर्ण आरोचयन् रोदसी अन्तरिक्षम् ।

अद्वोराये परि ययै वसाने प्रास्य विद्यां तिरतो धीर्मांसि ॥३२॥

तिम्नो विभ्राजन् तन्वं शिशोऽनोऽङ्गमाप्तः प्रवतो रराषः ।

ज्योतिष्मान् पृथो मंहिषो ज्योधा विन्वा अस्पात् प्रदिशुः कल्पमानः ॥३३॥

चित्रं देवानां केतुरनीकं ज्योतिष्मान् प्रदिशुः सयं उद्यन् ।

दिवक्त्रोऽति दुष्टैस्तमैति विधातारिद् दुरितानि शुक्रः ॥३४॥

चित्रं देवानां सुदगादनीकं चक्षुर्मिप्रस्य वरुणस्याधोः ।

आप्राध् द्यावापृथिवी अन्तरिक्षं सयं आत्मा जगत्स्तुष्टुपर्ध ॥३५॥

उद्या पतन्तमहर्षं सुपर्णं मध्ये दिवस्तरणिं भ्राजमानम् ।

पश्याम रवा सधितारं यथापुरजसं ज्योतिर्मदविन्दुदक्षिः ॥३६॥

दिवस्त्रुष्टे धारमानं सुपर्णमर्दिस्थाः पुत्रं नायकाम् उषं यामि श्रितः ।

स नः सयं प्र तिर दीर्घमाधुर्मा रिक्षाम तुमतौ तं स्थाम ॥३७॥

सुहृन्नाहर्षं विपत्तावस्य पृथो हरेईसस्य पर्वतः स्तुर्मम् ।

स देवानस्तर्वास्तुष्टुपदसं सुपर्यन् यति सुवनानि विश्वं ॥३८॥

रोहितः क्लृप्तो अमवद् रोहितोऽर्थं प्रजापतिः । रोहितो यज्ञानां हृतं रोहितः स्वर्गरामरत् ॥३९॥

रोहितो क्लृप्तो अमवद् रोहितोऽस्पतपद् दिवम् । रोहितो रश्मिभिर्भूमिं समुद्रयन्तं सं वरत् ॥४०॥ { १० }

सर्वा दिशुः समवद् रोहितोऽर्थं पतिर्दिवः । दिवं समुद्रमाद् भूमिं सयं भूतं वि रक्षति ॥४१॥

आरोहन्मृगो षट्तीरतन्हो द्वे रूपे कृण्वते रोचमानः

चित्रमिदं त्वान् मंहिषो वतन्नाया यवतो क्लृप्तमि यद् विभ्राति । ॥४२॥

अमवद्गर्भदति पर्ण्यर्दस्यतेऽद्वोरात्र्या मंहिषः कल्पमानः

सयं सयं रजति क्षियन्तं गातुर्विद् द्यावद्दे नापमानाः ॥४३॥

पृथिवीशो मंहिषो नार्चमानस्य गातुरदब्धचक्षुः परि विश्वं वधुव ।

विश्वं संपर्यन्तसुविदत्रो यनेज इदं शृणोतु यदुदं ब्रवीमि ॥४४॥

पर्वस्य महिमा पृथिवी संयुद्धं ज्योतिषा विभ्राजन् परि घामन्तरिक्षम् ।

सयं संपर्यन्तसुविदत्रो यनेज इदं शृणोतु यदुदं ब्रवीमि ॥४५॥

अयोध्याभिः सुमिधा जनानां प्रति देवुर्मिवापूनीषुपासम् ।

यद्वा इव प्र व्यापुजिहानाः प्र गानवः सिद्धते नाकुपस्ये ॥४६॥ { ११ } { २१ }

॥३॥ यमि — यमि ॥ देवता — ब्रह्मात्मन्, रोहितः, अश्विनः ॥ बन्धु — १, १६, १८, २१ अष्टपदाऽऽकृतिः ;

१ षट्पदा भुगितिः ; २ षट्पदाऽऽकृतिः ; ३ षट्पदाऽऽकृतिः ; ४ षट्पदाऽऽकृतिः ; ५ षट्पदाऽऽकृतिः ; ६, ७ सप्तपदाऽऽकृतिः ; ८ सप्तपदाऽऽकृतिः ; ९ सप्तपदाऽऽकृतिः ; १० सप्तपदाऽऽकृतिः ; ११, १२ सप्तपदाऽऽकृतिः ; १३, १४, १५, १६ सप्तपदाऽऽकृतिः ; १७, १८ सप्तपदाऽऽकृतिः ; १९, २० सप्तपदाऽऽकृतिः ;

२१, २२ सप्तपदाऽऽकृतिः ; २३ सप्तपदाऽऽकृतिः ; २४ सप्तपदाऽऽकृतिः ; २५ सप्तपदाऽऽकृतिः ;

२६ सप्तपदाऽऽकृतिः ; २७ सप्तपदाऽऽकृतिः ; २८ सप्तपदाऽऽकृतिः ;

य इमे धार्यावृषिरी ज्ञानं यो द्वापि कृत्वा सुर्वेनानि वसन्ति ।

यस्मिन् विराट् रोहितः पुरुषोऽयं पुरुषोऽयं विराट् रोहितः ।

तस्य देवस्य कृद्देवस्यैतदागो य एवं विद्वान् ब्राह्मणं जिनाति ।

उद् वैषम्य रोहितः प्र विंशोदि ब्रह्मण्यस्य प्रति सुक्च पाशान्

॥१॥

यस्माद् वाताः श्वतुधा परन्ते यस्मात् समुद्रा अर्धं विवर्तिन्ति ।

तस्य देवस्य कृद्देवस्यैतदागो य एवं विद्वान् ब्राह्मणं जिनाति ।

उद् वैषम्य रोहितः प्र विंशोदि ब्रह्मण्यस्य प्रति सुक्च पाशान्

॥२॥

यो भार्यति भार्यति यस्मात् प्राणान्ति सुर्वेनानि विवर्ति ।

तस्य देवस्य कृद्देवस्यैतदागो य एवं विद्वान् ब्राह्मणं जिनाति ।

उद् वैषम्य रोहितः प्र विंशोदि ब्रह्मण्यस्य प्रति सुक्च पाशान्

॥३॥

यः प्राणैर्न धार्यावृषिरी त्वर्षययानेन समुद्रस्य जठरं यः विवर्ति ।

तस्य देवस्य कृद्देवस्यैतदागो य एवं विद्वान् ब्राह्मणं जिनाति ।

उद् वैषम्य रोहितः प्र विंशोदि ब्रह्मण्यस्य प्रति सुक्च पाशान्

॥४॥

यस्मिन् विराट् परमेष्ठो ब्रह्मण्यस्यैतदागो य एवं विद्वान् ब्राह्मणं जिनाति ।

यः परस्य प्राणं परमस्य तेज आददे ।

तस्य देवस्य कृद्देवस्यैतदागो य एवं विद्वान् ब्राह्मणं जिनाति ।

उद् वैषम्य रोहितः प्र विंशोदि ब्रह्मण्यस्य प्रति सुक्च पाशान्

॥५॥

यस्मिन् पदवीः पञ्च दिशो अर्धं शिलाव्यतेस्तु आपो यज्ञस्य प्रयोऽध्वराः ।

यो अन्तरा रोदसी कृद्देवस्यैतदागो य एवं विद्वान् ब्राह्मणं जिनाति ।

उद् वैषम्य रोहितः प्र विंशोदि ब्रह्मण्यस्य प्रति सुक्च पाशान्

॥६॥

यो अन्तरा रोदसी कृद्देवस्यैतदागो य एवं विद्वान् ब्राह्मणं जिनाति ।

उद् वैषम्य रोहितः प्र विंशोदि ब्रह्मण्यस्य प्रति सुक्च पाशान्

॥७॥

अहोरात्रैर्निमित्तं विशदंश्च त्रयोदशं मासं यो निर्ममिषीति ।

तस्य देवस्य क्रुद्धस्यैतदागो य एवं विद्वांसं ब्राह्मणं जिनार्ति ।

उद् वैषय रोहितु प्र विंशीदि ब्रह्मज्यस्य प्रति सुञ्च पाशान् ॥८॥

कृष्णं निपानं हरयः सुपर्णा अपो वर्मान् दिव्यसुतं पतन्ति । त आयेवृष्टन्तसर्दनाहतस्य ।

तस्य देवस्य क्रुद्धस्यैतदागो य एवं विद्वांसं ब्राह्मणं जिनार्ति ।

उद् वैषय रोहितु प्र विंशीदि ब्रह्मज्यस्य प्रति सुञ्च पाशान् ॥९॥

यत्तु सै युद्धं कंदप रोचनस्य यत् संहितं पुंशुजं विद्यमानु । यस्मिन्सर्व्या अपिप्ताः सप्त साकम् ।

तस्य देवस्य क्रुद्धस्यैतदागो य एवं विद्वांसं ब्राह्मणं जिनार्ति ।

उद् वैषय रोहितु प्र विंशीदि ब्रह्मज्यस्य प्रति सुञ्च पाशान् ॥१०॥ { १२ }

बृहदेनमनु वस्ते पुस्तार्दु रयन्तरे प्रति युद्धाति पश्चाद् । व्योतिर्वसन्ति सद्युत्तमसादम् ।

तस्य देवस्य क्रुद्धस्यैतदागो य एवं विद्वांसं ब्राह्मणं जिनार्ति ।

उद् वैषय रोहितु प्र विंशीदि ब्रह्मज्यस्य प्रति सुञ्च पाशान् ॥११॥

पुहद्वन्मतेः पुन आसीद् रयन्तुस्मन्मनुः सर्वले सुधीर्षी । यद् रोहितुमर्जमयन्त देवाः ।

तस्य देवस्य क्रुद्धस्यैतदागो य एवं विद्वांसं ब्राह्मणं जिनार्ति ।

उद् वैषय रोहितु प्र विंशीदि ब्रह्मज्यस्य प्रति सुञ्च पाशान् ॥१२॥

स वरुणः सायमसिर्मेयति स मित्रो र्ववति प्रातर्हवन् ।

स संविता मूरयान्तरिक्षेण याति स इन्द्रो भूत्वा तपति मध्यतो दिवम् ।

तस्य देवस्य क्रुद्धस्यैतदागो य एवं विद्वांसं ब्राह्मणं जिनार्ति ।

उद् वैषय रोहितु प्र विंशीदि ब्रह्मज्यस्य प्रति सुञ्च पाशान् ॥१३॥

सहस्राक्षप विपतावस्य पक्षी हरैर्हयस्य पततः स्वर्गम् ।

स देवान्सर्पानुरस्युपदधं खपरकन् याति भुवनेन विक्षी ।

तस्य देवस्य क्रुद्धस्यैतदागो य एवं विद्वांसं ब्राह्मणं जिनार्ति ।

उद् वैषय रोहितु प्र विंशीदि ब्रह्मज्यस्य प्रति सुञ्च पाशान् ॥१४॥

अयं स देवो अप्सरान्तः सहस्रमूलः प्रकशाको अत्रिः । य इदं विश्वं भुवनं जनानं ।

तस्य देवस्य क्रुद्धस्यैतदागो य एवं विद्वांसं ब्राह्मणं जिनार्ति ।

उद् वैषय रोहितु प्र विंशीदि ब्रह्मज्यस्य प्रति सुञ्च पाशान् ॥१५॥

शुकं वरुन्ति हरयो रघुध्वजौ देवं दिवि वचसा आजमानम् ।

यस्योष्णी दिव्यं तन्वस्त्वैतदगो य एवं विद्मस्व प्राज्ञं जिनार्ति ।

तस्य देवस्य कुक्षस्यैतदागो य एवं विद्मस्व प्राज्ञं जिनार्ति ।

उद् वैषम्य रोहितं प्र विंशोहि प्रज्ञाप्यस्य प्रति मुञ्च पाशां

॥१६॥

येनादित्यान् हरितः संवहन्ति येन यज्ञेन बहो यन्ति प्रज्ञानन्तः । यदेकं ज्योतिर्विष्णुषा विभर्ति ।

तस्य देवस्य कुक्षस्यैतदागो य एवं विद्मस्व प्राज्ञं जिनार्ति ।

उद् वैषम्य रोहितं प्र विंशोहि प्रज्ञाप्यस्य प्रति मुञ्च पाशां

॥१७॥

सुप्तं पुञ्जन्ति रथमेकैचत्रयेने अश्वो बहति सुप्तनामा ।

जिनार्तिं अजमजरमनं यज्ञेना विष्णुं शुक्लार्तिं तृषुः ।

तस्य देवस्य कुक्षस्यैतदागो य एवं विद्मस्व प्राज्ञं जिनार्ति ।

उद् वैषम्य रोहितं प्र विंशोहि प्रज्ञाप्यस्य प्रति मुञ्च पाशां

॥१८॥

अष्टधा पुच्छो पंढरि वार्तिकः पिता देवानां जनिता मंत्रीनाम् ।

अतस्य तन्तुं मनसा निमानः सर्वा दिशोः परते मातरिणां ।

तस्य देवस्य कुक्षस्यैतदागो य एवं विद्मस्व प्राज्ञं जिनार्ति ।

उद् वैषम्य रोहितं प्र विंशोहि प्रज्ञाप्यस्य प्रति मुञ्च पाशां

॥१९॥

सुप्तपञ्चं तन्तुं प्रदिशोऽन्तु सर्वां जन्तुर्गायाममृतस्य गोर्धे ।

तस्य देवस्य कुक्षस्यैतदागो य एवं विद्मस्व प्राज्ञं जिनार्ति ।

उद् वैषम्य रोहितं प्र विंशोहि प्रज्ञाप्यस्य प्रति मुञ्च पाशां

॥२०॥ { १३ }

निष्पत्तिस्तो ऋषो ह तिस्रस्त्रिंशो रजसि दिवो अद्भ विष्णुः ।

मिथा ते भवे त्रेधा जनित्रं त्रेधा देवानां जनिमानि विष ।

तस्य देवस्य कुक्षस्यैतदागो य एवं विद्मस्व प्राज्ञं जिनार्ति ।

उद् वैषम्य रोहितं प्र विंशोहि प्रज्ञाप्यस्य प्रति मुञ्च पाशां

॥२१॥

त्रि य श्रीर्लोहि प्रविष्टो जगन्मान आ नमूद्रमर्दधादन्तरिक्षे ।

तस्य देवस्य कुक्षस्यैतदागो य एवं विद्मस्व प्राज्ञं जिनार्ति ।

उद् वैषम्य रोहितं प्र विंशोहि प्रज्ञाप्यस्य प्रति मुञ्च पाशां

॥२२॥

तमन्ते गर्तभिः केतुर्निर्दितोर्ध्वः सर्विद्ध उद्देरोक्त्या द्विवि ।

निमग्नार्चिन्मरुतः पुत्रिमातरो यद् रोहितमननपन्त देवः ।

तस्य देवस्य कुक्षस्यैतदागो य एवं विद्मस्व प्राज्ञं जिनार्ति ।

उद् वैषम्य रोहितं प्र विंशोहि प्रज्ञाप्यस्य प्रति मुञ्च पाशां

॥२३॥

य आस्मदा बलुदा वस्य विचं उपासते ग्रक्षिपं यस्य देवाः । योऽस्येयं द्विषदो यश्चतुष्पदः ।

तस्य देवस्य क्रुद्धस्यैतदाशो य एवं विद्वांसं ब्राह्मणं निपाति ।

उद् वेपय रोहितं य विधीहि ब्रह्मजस्य प्रति मुञ्च पाशान् ॥२४॥

एकपाद् द्विषदो भूयो वि चक्रमे ह्येषात् त्रिषादमम्येति पञ्चात् ।

चतुष्पाचक्रे द्विषदामभिरुरे संपरयन् पदक्रिष्टुपतिष्ठमानः ।

तस्य देवस्य क्रुद्धस्यैतदाशो य एवं विद्वांसं ब्राह्मणं निपाति ।

उद् वेपय रोहितं य विधीहि ब्रह्मजस्य प्रति मुञ्च पाशान् ॥२५॥

कृष्णापाः पुरो अर्हन्तो राश्यां वृत्तोऽज्ञावत् ।

स तु यामधि रोहति कुरो कुरो रोहितः

॥२६॥ { १४ } { ३१ }

॥४ (१)॥ अग्नि—ब्रह्मा ॥ देवता—वस्यैतदाशः ॥ अन्व—१-११ आशपयानुपदः (३-७ श्विमिनिपलोक्रमेव);

१२ विद्वद् यामधी १३ आशुपुंश्विक् ॥

स ऐति सन्निवा स्वर्द्धिषस्पृष्टेऽनुष्ठाकेशत्

॥२७॥

रुश्मिभिर्नभ आर्धृतं महेन्द्र एस्यावृतः

॥२८॥

स धृता स त्रिधुक् स पापुर्नम उचिष्ठम् । रुश्मिभिर्नभ आर्धृतं महेन्द्र एस्यावृतः

॥२९॥

सोऽयमा स परंशुः स रुद्रः स महादेवः । रुश्मिभिर्नभ आर्धृतं महेन्द्र एस्यावृतः

॥३०॥

सो अग्निः स उ सूर्यः स उ एष महायमः । रुश्मिभिर्नभ आर्धृतं महेन्द्र एस्यावृतः

॥३१॥

त वृत्ता उर्ध्वं तिष्ठन्त्येकेषांर्षाणो युवा दश । रुश्मिभिर्नभ आर्धृतं महेन्द्र एस्यावृतः

॥३२॥

पञ्चात् प्राञ्च आ तन्मन्ति यदुदेवि वि भासति । रुश्मिभिर्नभ आर्धृतं महेन्द्र एस्यावृतः

॥३३॥

तस्यैव नारतो गुणः स ऐति शिवपाकृतः

॥३४॥

रुश्मिभिर्नभ आर्धृतं महेन्द्र एस्यावृतः

॥३५॥

तस्यैव नव कोशा विष्टम्मा नन्धा द्विवाः

॥३६॥

स प्रजाम्यो वि परयति यत् प्रणति यच्च न

॥३७॥

तमिदं निर्गतं सद्गुः स एष एक एकद्वेक एव

॥३८॥

एते अस्मिन् देवा एकद्वेकै अवन्ति

॥३९॥ { १५ }

॥४ (२)॥ अग्नि—ब्रह्मा ॥ देवता—वस्यैतदाशः ॥ अन्व—१२ सुविक् सती विष्टुः, १३ आशुपुंश्विक्, १४, १५ आशपयानुपदः, १६, १७ आशुपुंश्विक्, १८, १९ आशुपुंश्विक्, २० आशुपुंश्विक्, २१ आशुपुंश्विक् (१६-२१ य पतिपयलोक्रमेव) ॥

कीर्तिश्च यशश्चाम्यंश्च नमश्च ब्राह्मणवर्चसं चार्थं चाभावं च

॥४०॥

य एतं देवमेकवृत्तं वेदं	॥१५॥
न द्वितीयो न तृतीयश्चतुर्थो नार्जुच्यते । य एतं देवमेकवृत्तं वेदं	॥१६॥
न पञ्चमो न षष्ठः सप्तमो नार्जुच्यते । य एतं देवमेकवृत्तं वेदं	॥१७॥
आष्टमो न नवमो दशमो नार्जुच्यते । य एतं देवमेकवृत्तं वेदं	॥१८॥
स त्र्यस्रै वि परपति यत्र प्राणति यत्र न । य एतं देवमेकवृत्तं वेदं	॥१९॥
तस्मिदं निर्गतं राहुः स एव एक एकवृदेक एव । य एतं देवमेकवृत्तं वेदं	॥२०॥
सर्वे अस्मिन् देवा एकवृत्तौ भवन्ति । य एतं देवमेकवृत्तं वेदं	॥२१॥ { १६ }
॥४ (३)॥ अति.—महा ॥ देवता—अथर्वणम् ॥ कन्वा—१२ मुनिश्च अजायन्त निगुप् (य एतन्निगम्योक्तमेव) २३ अर्को गायत्री २४ कासुरी पङ्क्तिः २५ एकपदा-ऽसुरी गायत्री, २६ अर्को गायत्री, २७, २८ आशापद्यानुष्टुप् ॥	
प्राज्ञं च तपश्च स्मृतिश्च यश्चाश्मैश्च नमश्च श्राद्धाययर्चनं चार्चनं चान्नाय च ।	
य एतं देवमेकवृत्तं वेदं	॥२२॥
भूतं च भव्यं च भुद्धा च रुचिश्च स्युर्गन्धं स्युधा च	॥२३॥
य एतं देवमेकवृत्तं वेदं	॥२४॥
स एव वृत्त्यः सोऽष्टं सोऽष्टमं स रत्नः	॥२५॥
स रुद्रो यमुपनिर्गम्यदेव्यं नमोवाके वषट्कारोऽग्नौ संहितः	॥२६॥
भस्त्रेने सर्वे प्रातश्च तत्र शशिर्षमासते	॥२७॥
वस्त्राम् सर्वा नर्वत्रा वर्षो नृमर्मसा सुह	॥२८॥ { १७ }
४५(५)॥ कर्म—महा ॥ देवता—अथर्वणम् ॥ कन्वा—१६, २३, २८, ४०, ४२ कासुरी गायत्री २०, २२, २६, २९, ४२ आशापद्यानुष्टुप् २३ निराह गायत्री २७, ३०, ३८ सामान्यिकाङ् २३ सासी वृहती ४३ गायत्री गायत्री ४४ सामान्यिकुपु ॥	
स वा अर्द्धाऽजायत तस्माददरजायत	॥२९॥
स वै राजा अजायत तस्माद् राष्ट्रिरजायत	॥३०॥
स ॥ अन्तरिक्षादजायत तस्मादन्तरिक्षमजायत	॥३१॥
स वै वायोरेजायत तस्माद् वायुरजायत	॥३२॥
स वै दिवोऽजायत तस्माद् द्यौरदजायत	॥३३॥
स वै दिव्योऽजायत तस्माद् दिव्योऽजायत	॥३४॥
स वै भूमिरेजायत तस्माद् भूमिरेजायत	॥३५॥
स वा अग्नेरेजायत तस्मादग्निरेजायत	॥३६॥

अथ चतुर्दशं काराडम्

॥१॥ चरि.—सावित्री धुरी ॥ देवता—आद्य, १-२ सोमः; ३-२२ विषादः; २३ सोमादी, २४ चन्द्रमाः, २५, २६ मन्वन्त-संस्पर्शोपमम्, २७, २८-६४ विषादसन्धारणः ॥ चन्द्र.—१-१३, १४-१८, २१, २२-२८, ३०, ३२, ३६, ३१-४४, ४१, ४२, ४३ अनुष्टुप्; १४ विरट् मन्वारपङ्क्तिः; १६ आस्तापङ्क्तिः, १८, २०, २४, २६, २८, ३०, ३२, ३४, ४०, ४२, ४६, ४८-५२, ५१ विष्टुप्; २१, ४६, ४४ आगी, २३, ३१, ४२, ५० पञ्चुष्टुप्; (१) विष्टुप्; २२, २६ पुरस्ताद् गृह्यी, ३४ मन्वारपङ्क्तिः ।
१८ कुलोद्गती मिथ्या परोन्मिहः; ४८ पञ्चापङ्क्तिः; ४४ अरिक् विष्टुप् ॥

सुत्वेनोत्तमिता भूमिः सूर्योत्तमिता यौ । चतुर्नादित्यास्त्विष्टुन्ति दिवि सोमो आर्धं धितः ॥१॥
सोमैनादित्या पुत्तिनः सोमैर्न पृषिषी मरी । अथो नवत्राणामेषामुपस्ये सोम आर्धकः ॥२॥
सोमं मन्पते पवित्रान् यत् संपिबन्त्योर्ध्वधिम् । सोमं यं ब्रह्मणो विदुर्न सत्त्वाभ्राति पार्थिवः ॥३॥
यत् स्या सोम मुपिबन्ति तत्त आ ध्यायसे पुनः । क्षामुः सोमस्य रक्षिता सर्मानो मासु आकृतिः ॥४॥
आच्छाद्विधानैर्गुपितो पार्थिवैः सोम रक्षितः । प्राञ्जामिच्छामवन् तिष्ठसि न वै अभाति पार्थिवः ॥५॥
विषिंरा उपपर्षणं चङ्क्षुश्च अम्यञ्जनम् । धीर्मेभिः कोश आसीद् यदयात् सूर्यो पर्विम् ॥६॥
रैभ्यासीदनुदेवी नाराशंसी म्योचनी । सूर्योया मुद्रमिद् यातो वार्ययेति पर्विष्कृता ॥७॥
स्तोमा आसन् मस्तिधयः कुशिरं छन्द ओपराः । सूर्योया अग्निना वराभिरासीत् सुरोमवः ॥८॥
सोमो यधुपुरंयदुश्चिनास्तामुमा वरा । सूर्यो यत् पत्ये र्शसन्तीं मनसा सतिताददात् ॥९॥
मनो अस्या अन्न आसीद् धीरासीदुत्त च्छुदिः । शुश्र्वरेन्द्वाहावस्तां यदयात् सूर्यो पर्विम् ॥१०॥ [१]
श्रुक्तामाम्नाममिर्हितौ भार्वाते ते सामनर्विताम् । ओर्ध्वे ते चक्रे औस्तां दिवि पन्यावरावरः ॥११॥
शुचीं ते मने यात्पा व्यानो अथ आर्हताः । अग्नौ मनस्मयं सूर्योर्नोद्दृष्ट श्रुती पर्विम् ॥१२॥
सूर्योया वहुतः प्रागोत् सविता यमपासृजत् । मुधासु हन्यन्ते गावः कर्त्तुमीधु स्युदिते ॥१३॥
पदक्षिना पुच्छमानमर्यातं त्रिजुनेन वहुतं सूर्योयाः । कैर्न चर्कं यामासीत् कट्टेष्वाप सत्ययुः ॥१४॥
यदयात् शुभस्पती धरेयं सूर्योर्ध्व । विनो देवा अनु तद् वामनानन् पुत्रः पितरमवृत्तौ पुपा ॥१५॥
दे ते चक्रे सूर्ये ब्रह्मणो धृतुया विदुः । अथैकं चक्रं यद् गुह्यं तद्वदावय इदं विदुः ॥१६॥

अयेमर्णं यजामहे सुवन्धुं बन्धिवर्धनम् । त्वारुहमिव बन्धनात् प्रेतो मुञ्चामि नाहृतः ॥१७॥

प्रेतो मुञ्चामि नाहृतः सुवन्धुमहृतंकरम् । ययेयमिन्द्र मोदयः सुवन्धु सुयगावति ॥१८॥

प्र त्वां मुञ्चामि धरुणस्य पाशाद् येन त्वारुहनात् सविता सुशेवाः ।

धृतस्य योनौ मुकुतस्य लोके स्योनं तं अस्तु सुवर्धमलायै ॥१९॥

भगस्त्वेतो मयत् हस्तहस्ताभिनो त्वा प्र वदतां स्येन ।

गृहान् गच्छ गृहपंस्त्री ययामो भूमिनी त्वं विदयमा वदसि ॥२०॥ { २ }

बुध शिषं प्रजापैं से सम्प्रपतामस्मिन् गृहे गार्हपत्याय जामृदि ।

यना पत्यां तन्वर्हं सं स्पर्शस्वाय जिर्विर्विदधमा वदसि ॥२१॥

इविम स्तं मा वि पौष्टं विश्वमायुर्व्यरुतम् । कीडन्ती पुत्रैर्वर्षभिर्बोदमाना स्वस्त्यै ॥२२॥

पूर्वापरं चरतो माययैतौ शिशू कीडन्ती परिं यातोऽर्णवम् ।

विश्वान्यो धर्षना विश्वं अर्हैरन्यो विदर्षजायसे नवः ॥२३॥

नर्षानयो मयति जार्वमानोऽहो केतुरुपसन्निप्रायम् ।

भ्रातं देवेभ्यो वि दधास्यायम् प्र बन्धमस्तिरसे दीर्घमायुः ॥२४॥

परां देहि शामुख्यं अश्वभ्यो वि मजा वसुं । कुर्याप पृथ्वीं धृत्वा जाया विशते पतिम् ॥२५॥

नीललोहितं मयति कृत्वास्तक्रिर्ध्वजमे । धर्षन्ते अस्या ज्ञातयः पतिर्वन्धेषु वध्यते ॥२६॥

अरुलीला तुनूर्मयति कृशीं प्रापयाम्नाय । पतिर्वद् वृष्णोर्ध्वं वासंस्तुः स्वमङ्गमम्भुते ॥२७॥

आशसन्नं विशांसनुमयौ अधिविक्रतेनम् । सूर्यायाः परम कृषाणि तानि अश्रोत शुम्भति ॥२८॥

तुष्टमेतत् कर्दमप्राष्ठवद् विपवनेतदचये । सूर्या यो ब्रह्मा वेदु स इद् वार्ष्यमरिति ॥२९॥

स इत् तद् स्योनं हरति ब्रह्मा वासः सुमङ्गलम् ।

प्रायश्चित्ति यो अध्येति येन जाया न सिष्यति ॥३०॥ { ३ }

धुवं मयं सं भरतं समृद्धमृतं बर्धन्तावृत्तोयेषु ।

ब्रह्मणस्पते पतिमस्यै तेनय चाहं संमलो वेदतु वान्धेताम् ॥३१॥

इहेदेसाय न पुरो गमायेमं गोघः प्रजयो वर्धयाय ।

शुर्वं यतीरुक्षियाः सोमवर्चसो विश्वं देवाः कश्चिद् नो मनोति ॥३२॥

इमं गोघः प्रजया सं विशास्यं देवानां न विनाति मागम् ।

अस्मै धः पुषा मरुतश्च सर्वे अस्मै वो घाता सविता सुवाति ॥३३॥

अनृत्तरा ध्वजर्षः सन्तु वन्द्यो येभिः सखायो यन्ति नो वरेणम् ।

सं भर्गेन समर्थम्मा सं ध्याता सृजतु वर्षसा ॥३४॥

यद्य वर्षो अलेपु सुरायां च यदाहितम् । यद् गोधुमिना वर्षस्तेनेमां वर्षसावतम् ॥३५॥

येन महान्ध्या जघनमधिना येन वा सुरा । येन वा अम्पणिच्यन्त तेनेमां वर्षसाऽतम् ॥३६॥

यो धनिभ्यो दीदयद्दस्त्रान्त्यं विप्राम् ईक्षते अध्वरेषु ।

अर्षा नृपान्धुमतीरपो दा पाप्मिरिन्द्रो धामुधे धीर्धामिन् ॥३७॥

इदमहं वशान्तं ग्रामं तैत्तुषिमपोहामि । यो अद्रो रौचनस्तद्वद्वचामि ॥३८॥

आत्थै प्राक्पुणः स्तर्पनीईरन्ववीरणीकदेजन्वार्षः ।

अर्पण्यो अपि पर्येतु पूषन् प्रतीकन्ते अशुरो देवरश्च ॥३९॥

शं ते हिरण्यं शम्भुं सुमपापः शं मेधिर्मेवतु शं युगस्य तथै ।

शं तु आपाः श्रुतपवित्रा भवन्तु शम्भु पत्न्यां तन्धं सं सृष्टस्य ॥४०॥ [४]

खे रथस्य खेजन्तुः खे युगस्य शतक्रतो । अप्रालामिन्द्रु विष्णुराकृशुः धैर्यस्त्वचम् ॥४१॥

आशासना सौमनुसं प्रजां सौमाम्ये रुषिष्टु पत्युर्लवता भूरया सं नद्यासामुताय कम् ॥४२॥

यथा सिन्धुर्नदीनां सम्राज्यं सुपुत्रे पृषा । एषा त्वं सुम्राज्येधि पत्युर्लतं पुरेस्य ॥४३॥

सुम्राज्येधि अशुरेषु सुम्राज्यस्य देवपुत्रे । ननान्दुः सुम्राज्येधि सुम्राज्यस्य अश्वया ॥४४॥

या अकृन्तुअर्षयन् यार्थं तन्निरे या देवीरन्वीं अभितोऽयदन्त ।

तास्तरो जुरेते सं ज्येयन्त्यावृष्यतीदं परं धस्तु वार्तः ॥४५॥

जीर्षं कदन्ति वि नैषस्यभूरं दीर्घाम्नु प्रसितं दीघ्युर्नरैः ।

वार्मं पिदम्यो य इदं संवीरिरे मयः पतिम्यो जन्तये परिज्वले ॥४६॥

स्पोर्नं ध्रुवं प्रनार्यं धारयामि तेज्जमानं देव्याः पृथिव्या उपर्यं ।

समा विष्ठापामां सुवचो दीर्घे त आयुः सविता कृषोत् ॥४७॥

येनामिरस्या भूम्णा हस्तं जग्राह दारिण्यम् ।

तेनं वृक्षामि ते हस्तं भा ज्येविष्ठा मयां सुह प्रजयां च धर्मेन च ॥४८॥

देवस्तौ सविता हस्तं वृक्षानु सोमो राजा सुप्रजस्तं कृणोतु ।

अग्निः सुमर्मा जगर्बेदाः पत्ये पत्नी जुरदष्टि कृणोतु ॥४९॥

गृह्णामि ते सौमगुत्वाय इत्तं मया पत्न्या ज्वरदंष्ट्रिर्पथासः ।

भगो अयमा सविता पुनर्निधर्मो त्वाद्गुणैर्पत्पाथ देवाः

॥१०॥ {५}

भगस्ते इस्तपप्रदीन् सविता हस्तमग्रहीत् । पत्नी त्वमसि घर्मगृहं गृहर्पतिस्त्व

॥११॥

ममेपमस्तु पोष्या मर्ह त्वादाद् बहुस्वर्तिः । मया पत्न्या प्रजावति सं वीर्य श्रवदः श्रुतम् ॥१२॥

स्वष्टा वासो अप्रधाच्छुमे फं बहुस्वर्तेः शुश्रिषो कवीनाम् ।

तेनेमां नारीं सविता भगवत् सूर्याखिन् परं वषां प्रजया

॥१३॥

इन्द्राग्रेः पार्थावृथिवी मातरिषां मित्रावरुणा भगो अश्विनोमा ।

बहुस्वर्तिर्गुरुतो ब्रह्म सोमं द्रुषां नारीं प्रजया वर्धयन्तु

॥१४॥

बहुस्वर्तिः प्रयुतः सूर्योषोः शीर्षे केसीं अकल्पयत् ।

तेनेमामश्विना नारीं पत्ये सं शोभयामसि

॥१५॥

इदं तद्रूपं यद्वमस्तु योषो ज्ञायो जिज्ञासे मनसा चरन्ताम् ।

तामन्वर्तिष्ये सखिभिर्नर्मश्रेः क इमान् विद्वान् वि चर्चते पाशाद्

॥१६॥

गृहं वि व्यामि मयि रूपमस्या वेदुदित् परम्न मनसाः कुलार्थम् ।

न स्तेपमसि मनतोर्दसुचये स्तुपे अंधानो वरुणस्य पाशान्

॥१७॥

प्र त्वां शुश्रामि वरुणस्य पाशाद् येन त्वावधनात् सविता सुशेषाः ।

उरुं लोकं सुगमञ्च पन्थां क्रुणोमि तुभ्यं सुहर्षन्त्यै वधु

॥१८॥

उपेच्छन्ममपु रक्षो हनायेमां नारीं शुक्रते दंभाव ।

धाता विप्रबित् पविमुस्ये विवेदु भगो रामां पुर एतु प्रजानन्

॥१९॥

भगस्ततश्च जतुरः पादाञ्च भगस्ततश्च जतुर्युष्मन्तानि ।

त्वाद्यं विवेश मध्यतोऽनु यध्नीन्ता नो अस्तु सुमङ्गली

॥२०॥

सुकिशुकं बहृतं विस्वरूपं द्विरपवर्णं सुकृतं सुचक्रम् ।

स्या रौद्रं सत्यं असुरतस्य लोकं स्योनं पविम्यो बहृतं कृणु ताम्

॥२१॥

अभ्रावृषीं वरुणार्थदृष्टीं रुदस्पते । इन्द्रावृषिणि पुत्रिणीमास्मभ्यं सखिवर्ध

॥२२॥

मा दिक्षिष्टं कुमार्यै रथुखं देवकृते पयि । शालतया देव्या द्वारं स्योनं कुर्यातो यधूपयम् ॥२३॥

शत्रापरं सुश्रुतां प्रह्ना पूर्यै यद्वान्नुतो मेध्यतो ब्रह्म मूर्धतेः ।

अनाभ्याधां दैवपुरां प्रपद्य शिषा स्योना पवित्रलोके वि राज

॥२४॥ {६} {११}

अनुत्तरा ऋजवः सन्तु बन्धानो येभिः सखायो यन्ति नो वरेषम् ।

सं गौनं समर्पयन्ता सं धाता संनतु वर्यसा ॥३४॥

यद्य वर्यो अस्तेषु सुरोपां च यदादिवम् । यद् गोधृषिना वर्चस्तेनेमां वर्चसायतम् ॥३५॥

येन महालक्ष्म्या जयनमर्षिना येन वा सुरा । येनावा अम्मर्विष्यन्त तेनेमां वर्चसायतम् ॥३६॥

यो अनिष्णो दीदयदुस्त्वङ्मन्त्रं विप्राम ईद्वते अध्वरेषु ।

अप्यो नपान्मधुमतीरपो द्वा यामिर्विन्द्रो यावृधे वीर्यावान् ॥३७॥

इदमहं कृशान्तं श्राभं तन्नूदधिपपोषामि । यो भूरो रौचनस्तदुदधामि ॥३८॥

आस्यै ब्राह्मणाः अर्पनीर्इरन्त्वपीरघ्नीरुदजन्तपार्षः ।

अर्यम्णो अग्निं पर्येतु इदम् प्रतीक्षन्ते सद्युरो देवरेव ॥३९॥

शं ते हिरण्यं शास्त्रं सन्त्यापः शं मेविधियन् शं युगस्य तथै ।

शं तु आर्यः श्रुतपवित्रा भवन्तु शास्त्रं पर्या तन्वद् सं सृष्टाश्च ॥४०॥ {४}

ते रपस्य तेजसः स्ते सुमर्यं शतकतो । छपांलार्विभू जिप्सूत्वाकुण्डोः धर्मत्यचम् ॥४१॥

आयासांनो सीमन्तं प्रजां सीमांश्च रयिमुद्गो । पत्स्युजुयता भूरा सं नक्षत्रावृतापु कम् ॥४२॥

यया सिन्धुर्नदीनां साम्राज्यं सुपुत्रे वृषा । पुना त्वं सुम्राह्वयेधि पत्स्युस्तै पुरेत्य ॥४३॥

सुम्राह्वयेधि सद्युरेषु सुम्राह्वयत देवुषु । ननान्दुः सुम्राह्वयेधि सुम्राह्वयत शुभ्रवाः ॥४४॥

या अकन्तुभर्षयन् पाबं तस्मिन्ने या देवीरग्नौ अभिवोऽददन्त ।

सास्त्रा जस्ते सं व्यपुगन्ताबुध्मतीदं परि धत्स्य वातः ॥४५॥

जीवं हृदन्ति वि भयन्तपत्तं दीर्घामनु प्रसिंति दीधुर्नरः ।

वार्म पितृभ्यो य इदं संमीक्षिरे मयः पविभ्यो जनयं पतिष्वजै ॥४६॥

स्योतं ध्रुवं प्रजायै धारयामि तेज्जमानं देव्याः पृथिव्या उपस्यै ।

तमा तिष्ठानुमादां सुवनीं दीर्यै त आधुः सविता कुणोतु ॥४७॥

येनाग्रिरस्य भूम्भा हस्तं जग्राह दन्विहाम् ।

तेनं वृक्षयामि ते दस्तं वा व्यभिष्टा यपां सद्द प्रजायां च धनैव च ॥४८॥

देवस्यै सविता हस्तं वृक्षान्नु सोमो राजा सुप्रनसं कृणोतु ।

अभिः सुमयां ज्ञातवैदाः पत्ये पत्नीं जुरदष्टि कृणोतु ॥४९॥

गृह्णामि ते सौमगन्दाय इत्थं मया पत्या जग्दृष्टिर्विधातः ।

भगो अर्धमा सविता पुर्वन्निर्धर्मा त्वाद्दुर्वाहपत्याप देवाः

॥१०॥ {५}

भगस्ते इस्तमग्रहीत् सविता इस्तमग्रहीत् । पत्नी त्वपसि धर्मैर्णाहं गृहपतिस्त्वहं

॥११॥

ममेयमस्तु पोष्या मम त्वादाद् बृहस्पतिः । मया पत्या प्रजावति सं जीव शूरदः शतम् ॥१२॥

एषा वासो व्यदधच्छुभे कं बृहस्पतेः प्रशिषा कवीनाम् ।

तेनेमां नारीं सविता भर्गश्च सूर्याविंशं पारं धनां प्रजया

॥१३॥

इन्द्रापी पापापुषिषी मातुरिषा मिश्रकरुणा भगो अश्विनोभा ।

बृहस्पतिर्मरुतो ब्रह्म सोम इमां नारीं प्रजया पश्यन्तु

॥१४॥

बृहस्पतिः प्रथमा सूर्यायोः शशिं केशीं अकल्पयत् ।

तेनेमामश्विना नारीं वस्ये सं शोभयायसि

॥१५॥

इदं तद्रूपं यदयस्तु योषां ज्ञायां जिहसे मनसा चरन्तीम् ।

तामन्यतिष्ठे सखिमिर्नयस्यैः क इमान् विद्वान् पि चर्चते पाशांश्च

॥१६॥

अहं पि प्यामि मयि रूपमस्या चेददित् पश्यन् मनसः कुत्सायम् ।

न स्तेरमसि मनसोर्दस्युषे स्वयं श्रद्धानो बर्हगस्य पाशांश्च

॥१७॥

प्र स्यां मुञ्चामि वरुणस्य पाशाद् येन त्वापन्नात् सविता मुयोवाः ।

उरं लोकं नृगमश्च पन्थां कृणोमि त्वम्यै सुदयत्यै वधु

॥१८॥

उयंचक्ष्ममपु रसौ इनायेमां नारीं युक्ते दधात ।

धृता विवृधित् पतिमुस्यै विवेदु मयौ राजा पुर यद्व प्रजान्

॥१९॥

भगस्ततश्च पुतुः पादाद् भगस्ततश्च पात्वार्युर्णलानि ।

एषा विवेश मध्यतोऽमु पार्श्वन्त्सा नो अस्तु सुमङ्गली

॥२०॥

मुक्तिंशुकं वहतुं विचरुषं शिरस्यवयौ मुवृतं सुवक्रम् ।

आ रोह दयं असुवतस्य लोके स्योनं पतिम्यो बहतुं कृणु त्वम्

॥२१॥

अन्नादग्नीं वरुणार्णशुग्नीं बृहस्पते । इन्द्रातिग्नीं पुत्रिणीमास्मभ्यं सवितर्वद

॥२२॥

मा हिंसिष्टं कुमार्भुं सधूतं देवकृते पुरे । शालाया देव्या द्वारं स्योनं कृणुमो वधूपयम् ॥२३॥

त्रदापरं सुव्यतां ब्रह्म पूर्वं ब्रह्मान्ततो ब्रह्म यद्वर्तः ।

अन्नाभ्याधां देवपुरां प्रवथं शिवा स्योना पीतिलोके वि राज

॥२४॥ {६}{१२}

आरम्भस्त्युर्वरा नरीयमाम्बु तस्यां नरो वपत्त बीजमस्याम् ।

सा यः प्रजां जनयद् वृक्षाभ्यो विभ्रंती दुग्धस्रवस्य रेतः ॥१४॥

प्रति तिष्ठ विराडसि विष्णुर्विश्वे सरस्वति । सिनीगालि प्र जायतां मयस्य सुमतांस्तत् ॥१५॥

उद् बं ऊर्मिः शम्पा हुन्यापो योक्त्रांश्च मुञ्चत ।

मादृक्कृतो न्येनिसावुज्यायानुन्यास्ताम् ॥१६॥

अपौरवक्षुरपतिषो स्योना शुम्भा मुशेबां सुयमां गृहेर्म्यः ।

प्रीरुद्धेवृकोमा सं त्वर्येधिर्षामहि सुयमस्पमाना ॥१७॥

अदेवुध्न्यपतिर्जीहेरिं शिवा पशुम्यः सुयमां सुयचोः ।

प्रजार्जती धीरुद्धेवृकोमा स्योनेममधि गार्हपत्यं सपर्य ॥१८॥

उचिष्टेष्टः क्रिमिच्छन्तीदमागो अदं त्वेडे अमिधुः स्वाद् गुहाद् ।

शुन्यैपी निर्मते याजमन्त्रोत्तिष्ठारात्रे प्र र्तु मेह रंस्थाः ॥१९॥

यदा गार्हपत्यमसपर्येत पूर्वमधि वृषुरियम् । अष्टा सरस्वत्ये नारि पितृम्यधु नर्मस्तुक् ॥२०॥ { ८ }

शर्म वमैवदा हसस्यै नार्या उपस्ते । सिनीगालि प्र जायतां मयस्य सुमतांस्तत् ॥२१॥

यं वत्सं न्यस्येध चर्म शोषस्तुलीयन । तदा रोहत् सुप्रजा या कन्या विन्दते पतिम् ॥२२॥

उप स्तुयीहि पत्यंजमधि चर्मणि रोहिणे । तत्रोपरिस्थं सुप्रजा इममधि सपर्यत् ॥२३॥

आ रोह् चर्मोप सीद्वाग्निमेष देवो इमि रक्षांसि सर्वा ।

इह प्रजां जनय पत्ये अस्मि सुवैष्टयो मन्वत् पुनस्ते एवः ॥२४॥

यि तिष्ठन्तां मातुरस्या उपस्थजानारूपाः पुत्रयो जायमानाः ।

सुमङ्गलवृष सीदेनमधि संपत्नीं प्रति भूपेह दुषान् ॥२५॥

सुमङ्गलो प्रतरणी गुहाणां मुशेबां पत्ये शशुराय शुभूः । स्योना शश्वे प्र गुहान् विनोमान् ॥२६॥

स्योना मन्व अशुरेभ्यः स्योना पत्ये गृहेर्म्यः । स्योनास्ये सर्वस्ये विशे स्योना पुष्टार्थेणं यय ॥२७॥

सुमङ्गलीमिधं वृषुरिमां सुपेत पर्यत । सीमांम्यस्यै दुचना दीर्घावैविर्परेतन ॥२८॥

या दुहोर्दे सुपतयो याश्रेह जरतीरवि । यचो न्यस्ये सं दुत्तायास्तं विपरेतन ॥२९॥

रुमप्रस्तराणं वदा विस्वां रूपाणि निभ्रंतम् । अरौहत् नूर्यां सतिव्री चहुते सौम्याय कम् ॥३०॥ { ९ }

आ रोह् तन्व सुमन्स्यमानेह प्रजां जनय पत्ये अस्मि ।

इन्द्राणीव सुवधा दुर्धमाना ज्योतिर्या उपसः प्रति जागराति ॥३१॥

देवा श्रये न्यपद्यन्त पत्नीः समस्तशान्त तन्वस्त्वर्चयिः ।

सूर्येवं नाति विभारूपा मदित्वा शृङ्गारली पत्न्या सं भवेद्

॥३२॥

उत्तिष्ठतो विधापसो नमसेष्टमहे त्वा ।

आमिर्मिच्छ पितृपदं न्यज्जिं स तं भामो जलपा तस्य विद्धि

॥३३॥

अप्सरसः सधुमादं मदन्ति इषिर्धानमन्तरा सूर्यं च ।

सालीं जनित्रममि ताः परेहि नमस्ते गन्धर्वैर्तुगां कृणोमि

॥३४॥

नमो गन्धर्वस्य नमस्ते नमो भार्गव चतुषे च कृणमः ।

निष्ठावसो प्रकृता ते नमोऽमि जाया नमस्तुतः परेहि

॥३५॥

श्याया वृष सुमनसः श्यामोदितो गन्धर्वभार्गवितुताम ।

अगन्तु देवः परमं सुधस्यमगन्तु ययं प्रतिरन्तु आर्तुः

॥३६॥

सं पितरावुत्तिष्ये सुजेयां मृता पिता च देवैस्तो ययापः ।

मयं ॥ योऽममधि रोहयैतो मृजो कृपवाधामिह पुंष्यतं रुषिम्

॥३७॥

तां पूषन्निधितमाभेरपस्य यस्यां पीजं मनुष्याः ययन्ति ।

या न कृत्वा उश्रुती मिधयति यस्यामुश्रुतः प्रहरेम शोषः

॥३८॥

या रौद्रिरुहपं धत्स्व हस्तं परं ध्वजय जायां सुमनस्यमानः ।

मृजो कृपवाधामिह मोदमानौ दीर्घं वामाभुः सविता कृणोतु

॥३९॥

आ वा मृजो जनयतु मृजापरिहोरात्राभ्यां समनस्त्वयैषा ।

अदुर्मन्त्रली पतिलोक्तमा विज्ञेयं शं नो भव द्विपदे शं चतुष्पदे

॥४०॥ { १० }

देवैर्दत्तं महेना साकमेतद् वापैर्यं यमो पुष्यश्च यस्वम् ।

यो मृजो विहितेपे ददाति स इह रष्यति वस्त्वानि इति

॥४१॥

यं मे दत्तो ब्रह्ममार्गं वधूयोर्वाधूयं वातो वृष्यश्च यस्वम् ।

पुष्यं मृजोऽनुमन्यमानौ शृहस्यते साकमिन्द्रश्च दत्तम्

॥४२॥

स्योनयोनेरुधे पुष्यमानो हसामुदो महेसा मोदमानौ ।

सुगू सुपुत्री सुगूरी संख्या वीचानुपरी विमातीः

॥४३॥

नवं यसीनः सुगूभिः सुपातो उदार्ता जीव जुषसो विमातीः ।

आपडात् पतुत्रीयोह्यि विष्वस्मदेनसस्ती

॥४४॥

शुभ्रमनी धावाश्रिषी अन्तिमुन्ने महित्ते । आपः सुत सुसुयदेयीस्ता नो हृष्यन्त्येहसः ॥४५॥

सुणीये देवेभ्यो मित्राय वरुणाय च । ये भूतस्य प्रचेतसस्तेभ्य इदमकर्तुं नमः ॥४६॥

य अद्यते विदमिभिर्षः पुरा जघ्रुम्य आतुदः ।

संघाता संधि मधवा पुरुवसुनिष्कृता विहर्तुं पुनः ॥४७॥

अवास्मत् तय उच्छ्रुत नीलं विशाङ्गमुत लोदितं यत् ।

निर्दुहनी या पृपातृकपरिप्रत् सां स्यान्नावध्या संजामि ॥४८॥

पार्वतीः कुर्या उपवासने पार्वन्तो राज्ञो वरुणस्य पाश्याः ।

न्युद्वयो या असेद्वद्वयो या अस्मिन् ता स्यान्नावधि सादयामि ॥४९॥

या मे द्विपत्तमा तुनूः मा मे चित्राय पार्वतः ।

तस्याष्ट्रे त्वं धनस्पते मीरि कंष्ट्रण्य मा वयं रिषाम ॥५०॥ { ११ }

ये अन्ता पार्वतीः सिन्धो य ओतेजो ये च तन्तवः ।

पासो यत् पत्नीभिरुतं तथैः स्थोनसुपं सृष्टात् ॥५१॥

उग्रातीः कुन्पला इमाः विहृल्लोकात् पतिं वृतीः । अयं दीवर्तस्यस्य स्वाहा ॥५२॥

पृहस्पतिनार्वसृष्टां विधे देवा अंधारयन् । यज्ञो गोपु प्रविष्टं यत् तेनेमां सं संजामसि ॥५३॥

पृहस्पतिनार्वसृष्टां विधे देवा अंधारयन् । तेजो गोपु प्रविष्टं यत् तेनेमां सं संजामसि ॥५४॥

पृहस्पतिनार्वसृष्टां विधे देवा अंधारयन् । अगो गोपु प्रविष्टो यस्तेनेयां सं संजामसि ॥५५॥

पृहस्पतिनार्वसृष्टां विधे देवा अंधारयन् । यज्ञो गोपु प्रविष्टं यत् तेनेमां सं संजामसि ॥५६॥

पृहस्पतिनार्वसृष्टां विधे देवा अंधारयन् । पयो गोपु प्रविष्टं यत् तेनेमां सं संजामसि ॥५७॥

पृहस्पतिनार्वसृष्टां विधे देवा अंधारयन् । रसो गोपु प्रविष्टो यस्तेनेमां सं संजामसि ॥५८॥

पदीमे केमिनो कर्मा गृहे ते समनर्तिषु रोदेन कृण्वन्तोषम् ।

अग्निष्वा तस्मादेनसः सविता च प्र हृन्वताम् ॥५९॥

यदीयं दृष्टिता तयं विकेरयकदव गृहे रोदेन कृण्वन्त्यपरम् ।

अग्निष्वा तस्मादेनसः सविता च प्र हृन्वताम् ॥६०॥ { १२ }

यज्जामापो यष्टवतपो गृहे ते समनर्तिषु रोदेन कृण्वन्तिषम् ।

अग्निष्वा तस्मादेनसः सविता च प्र हृन्वताम् ॥६१॥

पत् नै प्रजायां पुष्टपु यद्गृहेषु निष्ठितमयकृद्भिर्ह्यं कृतम् ।
 अयिष्वा तस्मादेनैतः सतिता च प्र शृञ्चताम् ॥६२॥
 इयं नार्येण ह्येत् पुर्यान्पावपन्तिक्का । दीर्घाधुरस्त ये पतिर्जावति शरदः शतम् ॥६३॥
 दुहेमाविन्दु सं तुंद चक्रागेव दम्पती । प्रजपेनौ स्वस्त्यौ निष्प्रमायुर्व्यश्नुताम् ॥६४॥
 यदासुन्वाधुषधाने यद् वीप्यायने कृतम् । निवादे कृत्यां याचकुरास्तान्ते तां निदधसि ॥६५॥
 यद् हुष्कृतं पच्यमेतं निवादे वरुतौ च यत् । तत् सैमलस्य कम्बले मुग्धैर्दुर्विं वृषम् ॥६६॥
 संमले मलं सादयित्वा कम्बले दुर्विं वृषम्
 अयम यज्ञियाः शुद्धाः प्र ह्य आधुषि तारिषत् ॥६७॥
 दुष्टिमाः कपटकः श्रुतदुग् य एषः । अपास्याः केरयं मलमपं शीर्षयं लिखात् ॥६८॥
 अङ्गादुद्गाद् वृषमुस्या अपृ पच्यं नि दधमति ।
 तन्मा प्रापत् पृथिरी मोत द्वेषान दिषे मा प्रापदुर्विन्तरिवम् ।
 अपो मा प्रापुन्मलेतेतदे येम मा प्रापत् पितृशु सार्धेन ॥६९॥
 सं स्वां नद्यामि पयसा पृथिव्याः सं स्वां नद्यामि पयसौर्षीनाम् ।
 सं स्वां नद्यामि प्रजया धर्मेन सा सनद्धा सन्तुष्टिं पानुमेमद् ॥७०॥
 अमोक्षमस्मि सा त्वं तस्माद्दुस्स्मृक् स्वं वीरुहं पृथिरी त्वम् ।
 साविह सं भेषाव प्रजामा अनपावह ॥७१॥
 जनिपतिं ज्ञानध्वः पुत्रियमिह सुदाननः । अरिष्टाव सचेरदि बृहते वार्मसातये ॥७२॥
 ये वित्तौ वधुदर्शा इमं वदुतुवार्ममन् । ते अस्वै वृष्यं संपत्न्यै प्रजानुच्छयं पच्यन्तु ॥७३॥
 येदं पूरार्गन् रशनापमाना प्रजामुस्यै द्विषं चेह दुस्वा ।
 ता वदुत्तरगतुस्वानु पन्थां विरादिवं सुप्रजा अत्यन्तैवीत् ॥७४॥
 प्र बुधस्य सुदुधा बुधमाना दीर्घायुत्वाय शतशोदाय ।
 गुहान् गच्छ गृहपत्नी ययातो दीर्घे य अपार्थ सतिवा कृणोत ॥७५॥ [१४] [२१]

॥ इति पञ्चमोऽध्यायः समाप्तः ॥

अथ पञ्चदशं काराडम्

॥१॥ अग्नि — अथर्वो ॥ देवता — काराडाम्, वायव्य ॥ जन्तु — १ साग्री पक्षि; २ द्विपदा साग्री कृत्तरी;
३ एकपदा यत्नादायुधुप; ४ एकपदा विराट् वायवी, ५ साग्ययुधुप; ६ त्रिपदा वायव्याया कृत्तरी;
७ भागुरी पक्षि; ८ त्रिपदायुधुप ॥

कार्यं वासीदीयेमान एव स प्रजापतिं समैरयत् ॥१॥
स प्रजापतिः सुवर्णमात्मन्पश्यत् तत् प्रार्जनयत् ॥२॥
तदेकममवत् तत्तुलाममवत् तन्महदमवत् तज्ज्येष्ठममवत् तद् प्रजाभवत् तत् तपो-
ऽमवत् तद् सत्यममवत् तेन प्रार्जयत् ॥३॥
सोऽवर्धत् स महानमवत् स मेहादेवोऽमवत् ॥४॥
स देवानामीशः पर्यत् स ईशानोऽमवत् ॥५॥
स पराशर्योऽमवत् स धनुर्वादश्च तदुबेन्द्रवृद्धः ॥६॥
नीलमस्योदरं लोहितं पृष्ठम् ॥७॥
नीलैर्नैवारिष्ये भार्गव्यं प्रोक्षेति लोहितेन द्विक्त्वं विष्पृतीति ब्रह्मवादिनां वदन्ति ॥८॥ [१११]
॥२॥ अग्नि — अथर्वो ॥ देवता — काराडाम्, वायव्य ॥ जन्तु — १, ४, ५, १२, २१, २४ साग्ययुधुप; २, १४, २२ साग्री विधुप; ३ द्विपदाऽऽरी पक्षि; ४, १८, २० द्विपदा साग्री वायवी, २, १२, १२, २२ द्विपदाऽऽरी शयती;
[७ सुविगार्धयुधुप; ८ आशी कृत्तरी, १० एकपदोऽमवत्, ११ द्विपदाऽऽरी युरिक् विधुप; १२ कार्यं पराधुप;
१४ साग्री पक्षि; [१४, २० साग्रीया इत्यस्य कोटिरुपेक्ष्य च सप्तमाहवत्], १० द्विपदा विराट्वावी
पक्षि; २० भागुरी वायवी, २२ विधुपारी पक्षि; २० पक्ष्यपक्षि; २८ द्विपदा वायव्याया विधुप ॥
स उदतिष्ठत् स प्राचीं दिशमनु व्यचलत् ॥९॥
तं बृहन्न रथन्तरं चात्तिष्यात् पिबे च देवा अन्नम्यचलत् ॥१०॥
बृहते च ये स रथन्तराय चादित्येभ्यश्च विबेभ्यश्च देवेभ्यश्च वा वृत्रे य एवं बिभ्रांसं वास्येष्टुपवदति ॥११॥
बृहतश्च ये स रथन्तरस्य चादित्यानां च विबेभ्यश्च देवानां भ्रियं धार्य भवति तस्य प्रार्च्यां दिशि ॥१२॥
अद्वा पृथ्वी मित्रो मांग्यो मिश्रं वासोऽर्हकृष्णीपं रात्री केशा हरिती प्रवृत्तो वत्सालिर्विधिः ॥१३॥
भूतं च मग्निभ्यश्च परिक्षुन्दी यतो विपुषम् ॥१४॥

- मातरिणां च परमानन्ध विषयवाहौ वातः सारथी रेष्मा प्रतोदः ॥७॥
- कीर्तिश्च यशोध पुरःसुरागैर्न कीर्तिर्विच्छ्रुत्या यशो गच्छति य एवं वेद ॥८॥(१)
- स उदतिष्ठत् स दक्षिणां दिशमनु व्यचलत् ॥८॥
- स यज्ञायज्ञिर्न च वामदेव्यं च यज्ञश्च यजमानस्य पशुर्वधानुव्यचलन् ॥९०॥
- यज्ञायज्ञिर्वाय च वै स वामदेव्याय च यज्ञाय च यजमानाय च पशुर्मयथा वृथते य एवं विद्वांसं भार्यहृत्पुनर्दति ॥११॥
- यज्ञायज्ञिर्वाय च वै स वामदेव्यस्य च यज्ञस्य च यजमानस्य च पशूनां च त्रिप धामं भवति तस्य दक्षिणायां दिशि ॥१२॥
- सुराः पृथ्वी मनो मागवो विज्ञानं वासोऽर्कृष्णीं रात्री केशा हरिती प्रज्वी कन्मुलिर्भूयिः ॥१३॥
- अमावास्या च दीर्घमासी च परिप्लुन्दी मनो विषयम् ।
मातरिणां च परमानन्ध विषयवाहौ वातः सारथी रेष्मा प्रतोदः ।
कीर्तिश्च यशोध पुरःसुरागैर्न कीर्तिर्विच्छ्रुत्या यशो गच्छति य एवं वेद ॥१४॥(२)
- स उदतिष्ठत् स प्रतीचीं दिशमनु व्यचलत् ॥१५॥
- स वैरुप च वैराज आपश्च वरुणश्च राजानुव्यचलन् ॥१६॥
- वैरुपायं च वै स वैराजस्य आपां च वरुणस्य च राज्ञः त्रिप धामं भवति तस्य प्रतीच्यां दिशि ॥१७॥
- वैरुपस्य च वै स वैराजस्य आपां च वरुणस्य च राज्ञः त्रिप धामं भवति तस्य प्रतीच्यां दिशि ॥१८॥
- सुरा पृथ्वी मनो मागवो विज्ञानं वासोऽर्कृष्णीं रात्री केशा हरिती प्रज्वी कन्मुलिर्भूयिः ॥१९॥
- अहंश्च रात्री च परिप्लुन्दी मनो विषयम् ।
मातरिणां च परमानन्ध विषयवाहौ वातः सारथी रेष्मा प्रतोदः ।
कीर्तिश्च यशोध पुरःसुरागैर्न कीर्तिर्विच्छ्रुत्या यशो गच्छति य एवं वेद ॥२०॥(३)
- स उदतिष्ठत् स उदीचीं दिशमनु व्यचलत् ॥२१॥
- स श्येत च नौघसं च राक्षस्यश्च सोमश्च राजानुव्यचलन् ॥२२॥
- रक्षेत्वायं च वै स नौघसायं च राक्षस्यश्च सोमाय च राक्ष आ वृथते य एवं विद्वांसं भार्यहृत्पुनर्दति ॥२३॥

स्यैतस्य च वै स नौधुसस्य च सप्तर्षिणां च सोमस्य च रात्रौ ग्रियं धाम सवति
तस्योदीच्यां दिशि

॥२४॥

विष्टुत् पुंश्चली स्तनयितुर्बोम्यो विज्ञानं वासोऽर्हन्मयीं सती केशा हरिती प्रवती
कल्मक्षिमणिः

॥२५॥

श्रुतं च विद्युतं च परिष्कन्दी मन्त्रो विपथम्

॥२६॥

मातरिणां च पथमानथ विपथवाहो वातः सारथी रेष्मा प्रेतोदः

॥२७॥

कीर्तिश्च यथाथ पुदासतायैव कीर्तिर्बिच्छ्रुत्वा यशो गच्छति य एवं वेद

॥२८॥(४)(१२)

॥१॥ अथि—अथवी ॥ २८॥—अथवायम्, वायव्य ॥ अन्ध—१ विपथिवायव्या मयत्री, २ सप्तर्षिवायव्य, ३ वाहवी जगती, ४ विपथऽऽथुमियक्, ५ अथवी वृहती, ६ वासुर्वेनुपु, ७ सप्तरी वाहवी, ८ वासुरी पङ्क्तिः,

९ वासुरी जगती, १० आजगव्या विपु, ११ विराड्मयत्री ॥

स सैवस्तुम्योऽतिष्ठत् तं देवा अष्टयन् प्राप्तु ॥ नु विष्टुसीति

॥१॥

सोऽप्रपीदासुन्दी मे सं भस्त्रिस्तिति

॥२॥

तस्मै प्राप्तायासुन्दी समेभरन्

॥३॥

तस्या प्रीणमथ वस्तुनश्च द्वी फदाभस्तां शारवं मृषीश्च द्वी

॥४॥

ब्रुदथ स्पन्तरं चानूचयेत् आसती यज्ञामुक्तिर्यं च वाग्देव्यं च विरुद्व्यं

॥५॥

अष्टयः प्राप्त्वस्तन्तयो यवीषि तिर्धन्वः

॥६॥

वेद आस्तरं प्रकीर्णयत्

॥७॥

सामासा उदगीषोऽप्रथमः

॥८॥

सामासुन्दी प्राप्तु आरीहत्

॥९॥

तस्य देवजनः परिष्कन्दा आस्त्रसंकल्पः प्रहृष्टया विद्यामि भूतान्युपसदः

॥१०॥

विद्याम्येवार्थं भूतान्युपसदो भवन्ति य एवं वेद

॥११॥(१३)

॥१॥ अथि—अथवी ॥ देवज—अथवायम्, वायव्य ॥ अन्ध—१, ११, १२ द्वी जगती, २, ८ अथवेनुपु, ३,

४ विपथः प्राप्ताया जगती, ५, ७, १० आजगव्या वाहवी, ६ आजगव्या पङ्क्तिः, ७ अथवी जगती, ८ अथवी

विपु, ९, ११ सप्तरी विपु, १० आजगव्या वृहती, १२, १३ विपथऽऽथुमियक्, १४ वासुरी पङ्क्तिः ॥

तस्मै प्राच्यां दिशः

॥१॥

वासुन्तो मासो गोसारावर्कैर्व्यं ब्रुदथ स्पन्तरं चानूचतातौ

॥२॥

वासुन्तावेनं मासौ प्राच्यां दिशो गोपपतो ब्रुदथ स्पन्तरं चानू तिष्ठतो य एवं वेद

॥३॥(१)

तस्मै दक्षिणाया दिशः	॥४॥
त्रैभ्यो मासौ गोप्तरावर्क्येन यज्ञायज्ञिर्व च वामदेव्य चानुष्ठातारौ	॥५॥
त्रैभ्योनेन मासौ दक्षिणाया दिशो गोपायतो यज्ञायज्ञिर्व च वामदेव्य चानु तिष्ठतो य एवं वेद	॥६॥(२)
तस्मै प्रतीच्या दिशः	॥७॥
षांतिं ह्यो मासौ गोप्तरावर्क्येन वैरूपं च वैराजं चानुष्ठातारौ	॥८॥
षांतिं कवेनेन मासौ प्रतीच्या दिशो गोपायतो वैरूपं च वैराजं चानु तिष्ठतो य एवं वेद	॥९॥(३)
तस्मा उदीच्या दिशः	॥१०॥
शारदौ मासौ गोप्तरावर्क्येन च नौघसं चानुष्ठातारौ	॥११॥
शारदार्जनेन मासावुदीच्या दिशो गोपायतो श्वेतं च नौघसं चानु तिष्ठतो य एवं वेद	॥१२॥(४)
तस्मै ध्रुवाया दिशः	॥१३॥
हेमनी मासौ गोप्तरावर्क्येन भूमिं नृपि चानुष्ठातारौ	॥१४॥
हेमनार्जनेन मासौ ध्रुवाया दिशो गोपायतो भूमिं ध्रुविष्ठानु तिष्ठतो य एवं वेद	॥१५॥(५)
तस्मा ऊर्ध्वाया दिशः	॥१६॥
शैशिरी मासौ गोप्तरावर्क्येन दिवं चादित्यं चानुष्ठातारौ	॥१७॥
शैशिरार्जनेन मासावूर्ध्वाया दिशो गोपायतो धीर्वादिस्वधानु तिष्ठतो य एवं वेद	॥१८॥(६)(१४)
॥१८॥ अग्नि — अथर्वी ॥ देवता — इन्द्र ॥ अन्व — १ त्रिपदा समविशमा गयत्री, २ त्रिपदा भुविगयी त्रिपदा, ३, ४, ५, ६, ७, ८, ९, १०, ११, १२ त्रिपदा माह्वी गयत्री;	
[गयताः सप्तोऽन्व] १ = १२ त्रिपदा कटुम्, [१०, १४ गायत्री गयत्री,] १२ त्रिपदा [वृहती] ॥	
तस्मै प्राच्या दिशो अन्वर्देशात् भुविमिष्टासमनुष्ठातारमकुर्वन्	॥१९॥
मुच ऐनमिष्टासो प्राच्या दिशो अन्वर्देशादेनुष्ठातारं तिष्ठति नेन श्रुवो न भुवो नेशानः	॥२०॥
नास्य पुरात् न समानात् दिनस्ति य एवं वेद	॥२१॥(१)
तस्मै दक्षिणाया दिशो अन्वर्देशात् भुविमिष्टासमनुष्ठातारमकुर्वन्	॥२२॥
श्रुव ऐनमिष्टासो दक्षिणाया दिशो अन्वर्देशादेनुष्ठातारं तिष्ठति नेन श्रुवो न भुवो नेशानः ।	
नास्य पुरात् न समानात् दिनस्ति य एवं वेद	॥२३॥(२)
तस्मै प्रतीच्या दिशो अन्वर्देशात् पशुपतिमिष्टासमनुष्ठातारमकुर्वन्	॥२४॥
पशुपतिं ऐनमिष्टासः प्रतीच्या दिशो अन्वर्देशादेनुष्ठातारं तिष्ठति नेन श्रुवो न भुवो नेशानः ।	
नास्य पुरात् न समानात् दिनस्ति य एवं वेद	॥२५॥(३)

तस्मा उदीच्या दिशो अन्तर्देशाद्दुष्टं देवमिष्यासमनुष्ठातारमकुर्वन् ॥८॥

उग्र एनं देव इष्यास उदीच्या दिशो अन्तर्देशाद्दुष्टातानु तिष्ठति नैर्न शुचो न भुवो नेशानः ।

नास्य पशून् न समानान् दिनस्ति य एवं वेद ॥९॥ (४)

तस्मै ध्रुवाया दिशो अन्तर्देशाद् रुद्रमिष्यासमनुष्ठातारमकुर्वन् ॥१०॥

रुद्र एनमिष्यातो ध्रुवाया दिशो अन्तर्देशाद्दुष्टातानु तिष्ठति नैर्न शुचो न भुवो नेशानः ।

नास्य पशून् न समानान् दिनस्ति य एवं वेद ॥११॥ (५)

तस्मा ऊर्ध्वाया दिशो अन्तर्देशान्महादेवमिष्यासमनुष्ठातारमकुर्वन् ॥१२॥

महादेव एनमिष्यास ऊर्ध्वाया दिशो अन्तर्देशाद्दुष्टातानु तिष्ठति नैर्न शुचो न भुवो नेशानः ।

नास्य पशून् न समानान् दिनस्ति य एवं वेद ॥१३॥ (६)

तस्मै सर्वेभ्यो अन्तर्देशेभ्य ईशानमिष्यासमनुष्ठातारमकुर्वन् ॥१४॥

ईशान एनमिष्यास सर्वेभ्यो अन्तर्देशेभ्योऽनुष्ठातानु तिष्ठति नैर्न शुचो न भुवो नेशानः ॥१५॥

नास्य पशून् न समानान् दिनस्ति य एवं वेद ॥१६॥ (७) [१५]

॥६॥ अतिः—अथर्व ३ देवता—अध्यात्मन्, मातृ ३ अन्तः—१, ४ आसुरी पृथ्वीः, २, १० आर्षी पृथ्वीः, ३ आर्षी पृथ्वीः, ४, ११ साक्षी त्रिष्टुप्, ६, १२, त्रिष्टुप् वृहती, ७, १०, १३, १६, २४ आसुरी वृहती, ५ साक्षी पृथ्वीः, ६ महापश्या त्रिष्टुप्, १४, २३ आर्षी त्रिष्टुप्, १६, १८ विराट् अथर्वी, १३ आप्तुभ्यक्, २० सात्त्विकुष्टुप्, २१ आर्षी वृहती, २२ परोभ्यक्, २६ आप्तुष्टुप्, २६ विराट् वृहती ॥

स ध्रुवा दिशमनु व्यचिचलत् ॥१॥

तं भूमिश्चाग्निधीर्ध्रुवश्च वनस्पतार्य वीरुर्ध्वानुव्यचिचलत् ॥२॥

भूमेश्च यौ सोमैर्भाप्यधीनां च वनस्पतीनां च वानस्पत्यानां च वीरुर्ध्वं च द्वियं धाम भवति य एवं वेद ॥३॥ (१)

स ऊर्ध्वा दिशमनु व्यचिचलत् ॥४॥

तमुतं च सूर्यं च धर्म्यं चन्द्रश्च नक्षत्राणि चानुव्यचिचलत् ॥५॥

अतस्यं च वै स सूर्यस्य च धर्म्यस्य च चन्द्रस्य च नक्षत्राणां च द्वियं धाम भवति य एवं वेद ॥६॥ (२)

त उत्तमां दिशमनु व्यचिचलत् ॥७॥

तमर्चश्च सामानि च यज्ञेयं च अर्घ्यं चानुव्यचिचलत् ॥८॥

अर्चं च यै स सामां च यज्ञेयां च अर्घ्यं च द्वियं धाम भवति य एवं वेद ॥९॥ (३)

स ईदृती दिशमनु व्यचलत्	॥१०॥
सर्धित्तिहासश्च पुराणं च गार्वाथ नारायसीर्वातुन्यचलन्	॥११॥
इतिहासस्य च वै स पुराणस्य च गार्वाणां च नारायसीनां च प्रियं धाम भवति	
य एवं वेदं	॥१२॥ (४)
स परमा दिशमनु व्यचलत्	॥१३॥
समाह्वनीयश्च गार्धित्यश्च दक्षिणामिधं यज्ञश्च यजमानश्च पशवयानुभ्यचलन्	॥१४॥
आह्वनीयस्य च वै स गार्धित्यस्य च दक्षिणामिधं यज्ञस्य च यजमानस्य च पशूनां च	
प्रियं धाम भवति य एवं वेदं	॥१५॥ (५)
सोऽनादिष्टा दिशमनु व्यचलत्	॥१६॥
तमुत्तरार्धवर्षं लोकाय लौक्याश्च माताशर्षमासाश्चोऽष्टौ चानुभ्यचलन्	॥१७॥
आह्वना च वै स आर्ध्वगानी च लोकाणां च लौक्यानां च मासानां चार्धमासानां	
चोऽष्टौ यौश्च प्रियं धाम भवति य एवं वेदं	॥१८॥ (६)
सोऽनादिष्टा दिशमनु व्यचलत् ततो नाद्यस्यैर्नमन्यत	॥१९॥
त दिविदार्धित्तिवेदां केन्द्राणी चानुभ्यचलन्	॥२०॥
दितेश्च वै सोऽदित्तिवेदाणाथेन्द्राणामथ प्रियं धाम भवति य एवं वेदं	॥२१॥ (७)
त दिशोऽनु व्यचलत् त निराहमु व्यचलत् सर्वं च देवाः सर्वेऽत्र देवताः	॥२२॥
प्रिजनेश्च वै स सर्वेषां च देवानां सर्वासा च देवतानां प्रियं धाम भवति य एवं वेदं	॥२३॥ (८)
त सर्धानन्तर्द्वैशाननु व्यचलत्	॥२४॥
त भुजापतिश्च परमेष्ठा च पिता च पितामहस्यानुभ्यचलन्	॥२५॥
भुजापतिश्च वै स परमेष्ठिनश्च पितृश्च पितामहस्य च प्रियं धाम भवति य एवं वेदं	॥२६॥ (९) (१०) (११)

॥७॥ अग्नि — अग्नौ ॥ देवता — आत्मा आत्मा, देवा ॥ अन्तः — १ विषय विवृष्ट पावनी, २ अन्तः विवृष्टा विवृष्टा, ३ विवृष्टा विवृष्टा, ४ अन्तः विवृष्टा विवृष्टा, ५ अन्तः विवृष्टा विवृष्टा ॥

स मंदिमा सद्र्ध्वगान्तं प्रविष्ट्या अंगच्छत् स संमूहोऽभवत्	॥१॥
त भुजापतिश्च परमेष्ठी च पिता च पितामहस्यानुभ्यचलत्	॥२॥
ऐतन्मात्रं गच्छत्येनं अद्वा गच्छत्येनं वर्षं गच्छति य एवं वेदं	॥३॥
त अद्वा च यज्ञश्च लोकायानां चार्धमा च भूत्यागिर्णर्वर्तन्त	॥४॥

ऐनं श्रद्धा गच्छत्यैवैनं यज्ञो गच्छत्यैवैनं लोको गच्छत्यैवैनमर्चं गच्छत्यैवैनमन्त्रार्चं गच्छति
य एवं वेद

॥३॥[१७]

॥३॥ अति—अथर्वी ॥ देवता—अथर्वाम्, अथर्वः ॥ अन्तः—१ सामगुणिकः, २ आत्मपत्तयमुत्पन्नः, ३ आर्च्यं पदकः ॥

सोऽरज्यत् ततो राज्ञ्याऽऽजायत

॥१॥

स विशः सर्वन्धुन्यमन्त्रार्चमन्त्रदेविष्ठम्

॥२॥

विशां च ये स सर्वन्धुनो चार्चस्य चार्चार्चस्य च प्रियं धाम भवति य एवं वेद

॥३॥[११]

॥३॥ अति—अथर्वी ॥ देवता—अथर्वाम्, अथर्वः ॥ अन्तः—१ सामगुणी जगती, २ आर्च्यं पदकः, ३ आर्च्यं पदकः ॥

स विशोऽनु व्यचलत्

॥१॥

तं सुभा च समितिश्च मेनो च मुगं चानुज्य चलत्

॥२॥

सुमर्षाश्च ये स मर्मितश्च सेनायाश्च सुरायाश्च प्रियं धाम भवति य एवं वेद

॥३॥[२१]

॥३॥ अति—अथर्वी ॥ देवता—अथर्वाम्, अथर्वः ॥ अन्तः—१ द्विपदा सामगुणी जगती, २ द्विपदाऽऽर्च्यं पदकः, ३ द्विपदा सामगुणी जगती, ४ द्विपदा सामगुणी जगती, ५, ६, १० द्विपदाऽऽर्च्यं पदकः, ११ सामगुणिकः, १२ सामगुणी जगती ॥

तद् यस्यैव विद्वान् ब्राह्मणोऽतिभिर्गुहानामन्त्रैश्च
श्रेयोऽसमेनमात्मनो मामश्रेयं तथा क्षत्राय मा बृधते तथा राष्ट्राय ना बृधते
अतो ये श्रद्धं च क्षत्रं चोदतिष्ठतां ते अश्रुतां कं प विज्ञाचेति
वृहस्पतिमिव ब्रह्म म विश्वसिध्दं क्षत्रं तथा वा इति
अतो ये वृहस्पतिमेव ब्रह्म शर्विश्वदिन्द्रं क्षत्रम्
इयं वा उं पृथिवी वृहस्पतिर्धिविमेन्द्रः
अयं वा उं अग्निर्ब्रह्मावदित्यः क्षत्रम्
ऐनं ब्रह्म गच्छति ब्रह्मवर्चसी भवति
यः पृथिवी वृहस्पतिमग्निं ब्रह्म वेद
ऐनमिन्द्रियं गच्छतिन्द्रियवान् भवति
य आदित्यं क्षत्रं दिवमिन्द्रं वेद

॥१॥

॥२॥

॥३॥

॥४॥

॥५॥

॥६॥

॥७॥

॥८॥

॥९॥

॥१०॥

॥११॥[२३]

॥११॥ अति—अथर्वी ॥ देवता—अथर्वाम्, अथर्वः ॥ अन्तः—१ द्विपदा सामगुणी जगती, २ द्विपदा सामगुणी जगती, ३ द्विपदा सामगुणी जगती, ४ द्विपदा सामगुणी जगती, ५ द्विपदा सामगुणी जगती, ६ द्विपदा सामगुणी जगती, ७ द्विपदा सामगुणी जगती, ८ द्विपदा सामगुणी जगती, ९ द्विपदा सामगुणी जगती, १० द्विपदा सामगुणी जगती, ११ सामगुणिकः, १२ सामगुणी जगती ॥

१-६, ८ द्विपदा सामगुणी जगती, ७, ८ द्विपदा सामगुणी जगती, ९ द्विपदा सामगुणी जगती, १० द्विपदा सामगुणी जगती, ११ सामगुणिकः, १२ सामगुणी जगती ॥

तद् यस्यैव विद्वान् ब्राह्मणोऽतिभिर्गुहानामन्त्रैश्च

॥१॥

स्वप्नेनमभ्युदेर्यं दृष्ट्वाद् वात्य काऽप्यस्तीतिरित्येदं वात्यं तर्पयन्तु वात्यं यथा ते	
श्रियं तर्पयन्तु वात्यं यथा ते वस्तुस्तथास्तु वात्यं यथा ते निष्कामस्तथास्तित्वं	॥२॥
यदेनमाहु वात्यं काऽप्यस्तीतिरितं पथ एव तेन देवयानानव रुद्धे	॥३॥
यदेनमाहु वात्योदकमित्यथ एव तेनारु रुद्धे	॥४॥
यदेनमाहु वात्यं तर्पयन्तिरिति प्राणमेव तेन वर्षायांते कुरुते	॥५॥
यदेनमाहु वात्यं यथा ते श्रियं तथास्तित्वं प्रियमेव तेनारु रुद्धे	॥६॥
एवं श्रियं गच्छति प्रियः प्रियस्य भवति य एवं वेद	॥७॥
यदेनमाहु वात्यं यथा ते वस्तुस्तथास्तित्वं वर्षामेव तेनारु रुद्धे	॥८॥
येनं यथा गच्छति बुद्धी बुधिनो भवति य एवं वेद	॥९॥
यदेनमाहु वात्यं यथा ते निष्कामस्तथास्तित्वं निष्काममेव तेनारु रुद्धे	॥१०॥
एवं निष्कामो गच्छति निष्कामे निष्कामस्य भवति य एवं वेद	॥११॥[२१५]

॥१२॥ अथि — अथवा ॥ देवता — अथवापथ, वात्यः ॥ अन्व — १ विपदा वात्यगी, २ प्राजापत्या वृहती, ३, ४
सुक्ते प्राजापत्यावृहती, २, ३, ४, १० आसुरी वात्यगी, ८ विपदा वात्यगी, ९, ११ विपदा वात्यगी, १२ प्राजापत्या विपदा ॥

तद् यस्येनं विद्वान् वात्य उद्धेत्यथिभित्तमिहोत्रेऽतिथिर्बुधानागच्छेत्	॥१॥
स्वप्नेनमभ्युदेर्यं दृष्ट्वाद् वात्यार्तिं सृज ह्येवार्तिरिति	॥२॥
स चातिमुनेऽर्चयाम् चातिमुनेन जुहुयात्	॥३॥
स य एवं विदुषा वात्येनार्तिसृष्टो जुहोति	॥४॥
प्र पितृयाणं पत्न्या जन्ताति प्र देवयानेभ्य	॥५॥
म देवेषा वृक्षते कद्रुतर्मस्य भवति	॥६॥
पर्वस्यास्मिन्लोकः श्रयतर्तनं शिष्यते य एवं विदुषा वात्येनार्तिसृष्टो जुहोति	॥७॥
अथ य एवं विदुषा वात्येनार्तिसृष्टो जुहोति	॥८॥
न पितृयाणं पत्न्या जन्ताति न देवयानेभ्य	॥९॥
आ देवेषु वृक्षते कद्रुतर्मस्य भवति	॥१०॥
नास्यास्मिन्लोकः श्रयतर्तनं शिष्यते य एवं विदुषा वात्येनार्तिसृष्टो जुहोति	॥११॥[२१५]

॥१२॥ अथि — अथवा ॥ देवता — अथवापथ, वात्यः ॥ अन्व — १ सामानुषिकः २, ३ प्राजापत्यावृहती, २, ४,
५ आसुरी वात्यगी, ६, ८ सामानुषिकः, ९ विपदा विपदा वात्यगी, १० विपदा विपदा वात्यगी, ११ प्राजापत्या
वृहती, १२ आसुरी वात्यगी, १३ वात्यगी, १४ अथवापथः ॥

तद् यस्येनं विद्वान् वात्य एतां रात्रिमर्तिभिर्गृहे वसति

ये धृष्टिण्यां पुण्या लोकास्तानेव तेनार्थं रुन्दे	॥२॥(१)
तद् यस्यैवं विद्वान् ज्ञात्सो द्वितीयां रात्रिमतिभिर्गृहे वसति	॥३॥
येनन्तरिक्षे पुण्या लोकास्तानेव तेनार्थं रुन्दे	॥४॥(२)
तद् यस्यैवं विद्वान् ज्ञात्स्यस्तृतीयां रात्रिमतिभिर्गृहे वसति	॥५॥
ये दिवि पुण्या लोकास्तानेव तेनार्थं रुन्दे	॥६॥(३)
तद् यस्यैवं विद्वान् ज्ञात्स्यश्चतुर्थीं रात्रिमतिभिर्गृहे वसति	॥७॥
ये पुण्यानां पुण्या लोकास्तानेव तेनार्थं रुन्दे	॥८॥(४)
तद् यस्यैवं विद्वान् ज्ञात्सोऽपरेमितां रात्रीमतिभिर्गृहे वसति	॥९॥
य पुष्पापरिमिताः पुष्पा लोकास्तानेव तेनार्थं रुन्दे	॥१०॥(५)
अथ यस्याप्राप्त्यो ज्ञात्स्यष्टौ नामपिभ्रतपतिभिर्गृह्णन्तगच्छेत्	॥११॥(६)
कपेदिर्न न चैर्न कपेत्	॥१२॥(७)
अस्यै देवताया उदुर्कं यावामीमां देवतां वासम इमामिमां देवतां परि वेवेष्मीत्येनं	
परि वेविष्यात्	॥१३॥(८)
तस्यामेवास्य तद् देवतायां हुतं मयति य एवं वेद	॥१४॥(९)[२।६]

॥१५॥ अग्नि — कयको ४ देवता—अप्यप्राप्त्य, प्राप्ता ॥ अन्व— १ विपत्ताऽनुपपत् २, ४, ९, ८, १०, २०, २२, २४ आसुरी वायव्यी, ३, ६ अरुणिक्यः २ अश्विपत् ३ = मत्तारवर्कः ११ स्वराज्य वायव्यी १२, १४, १६, १८ अरिक् प्राजापत्याऽश्विपत् १३, १४ आसीं वर्कः १५ [१०, २३ आसीं विपत् १] १६ अश्विपत्ता वायव्यी, २१ आसुराणां विपत् २

स यत् प्राचीं दिशमनु ज्यचल्लम्भार्कतं ज्ञचीं भूत्वातुज्यचल्लम्भनीऽन्नादं कृत्वा	॥१॥
मनसात्रादिनात्ममति य एवं वेद	॥२॥(१)
स यद् दक्षिणां दिशमनु ज्यचल्लदिन्द्रो भूत्वातुज्यचल्लद् बल्लम्भादं कृत्वा	॥३॥
बल्लेनाह्लादिनात्ममति य एवं वेद	॥४॥(२)
स यत् प्रतीचीं दिशमनु ज्यचल्लद् वर्क्यो राजा भूत्वातुज्यचल्लदुपोऽन्नादीः कृत्वा	॥५॥
अग्निर्नादीभिरभ्रमति य एवं वेद	॥६॥(३)
स यदुदीचीं दिशमनु ज्यचल्लद् सोमो राजा भूत्वातुज्यचल्लद् सप्तभिर्भिर्हुत आहुति-	
मह्यदी कृत्वा	॥७॥

आहुत्यान्नाद्यार्त्तमिति य एवं वेद	॥८॥(४)
॥ यद् भुवो दिशमनु व्यचलद् विष्णुर्भूत्वानुव्यचलद् विराजन्नादां कृत्वा	॥९॥
विगतान्नाद्यार्त्तमिति य एवं वेद	॥१०॥(५)
स यत् पुशाननु व्यचलद् रुद्रो भूत्वानुव्यचलदोर्ध्वीस्त्रादीः कृत्वा	॥११॥
योर्ध्वीमिरस्त्रादीभिरर्त्तमिति य एवं वेद	॥१२॥(६)
स यत् पितृमनु व्यचलद् यमो राजा भूत्वानुव्यचलत् स्वधाकार्त्तम्यदं कृत्वा	॥१३॥
स्वधाकारेणाश्रादेनार्त्तमिति य एवं वेद	॥१४॥(७)
स यर्मनुव्यादेननु व्यचलद्भिर्भूत्वानुव्यचलत् स्वाहाकार्त्तम्यदं कृत्वा	॥१५॥
स्वाहाकारेणाश्रादेनार्त्तमिति य एवं वेद	॥१६॥(८)
स यद्भुवो दिशमनु व्यचलद् बृहस्पतिर्भूत्वानुव्यचलद् यपदकार्त्तम्यदं कृत्वा	॥१७॥
यपदकारेणाश्रादेनार्त्तमिति य एवं वेद	॥१८॥(९)
स यद् देवाननु व्यचलद्दीशानो भूत्वानुव्यचलन्मन्त्रम्यदं कृत्वा	॥१९॥
मन्त्रुनाश्रादेनार्त्तमिति य एवं वेद	॥२०॥(१०)
स यद् प्रजा अत व्यचलत् प्रजामेतिर्भूत्वानुव्यचलत् प्राणम्यदं कृत्वा	॥२१॥
प्राणोन्नाश्रादेनार्त्तमिति य एवं वेद	॥२२॥(११)
स यत् सर्पानन्वद्वेशाननु व्यचलद् वरमेष्टी भूत्वानुव्यचलद् वराज्जदं कृत्वा	॥२३॥
वराज्जदार्त्तमिति य एवं वेद	॥२४॥(१२)(२३)

॥१५॥ अति.—चचयो ॥ देवता—सप्तदशमम्, सप्तः ॥ अन्व.—१ भवः २ वृद्धिः ३ आसुरी दृष्टीः ४ राजास्यः

३ अनुव्य ५ ५, ७, ९, १० भुवि ११ अन्व १२ अनुव्य १३ ४, ५ द्विषत् सप्तो रुद्रोः ४ विराद् वायव्यो

(१-६ तस्य प्राणोन्नाश्रादेनार्त्तमिति) ॥

तस्य वार्यस्य	॥१॥
सुत प्राणः मुक्तापानाः सुप्त म्यानाः	॥२॥
तस्य वार्यस्य । योऽस्य अयमः प्राण ऊर्ध्वो नामार्धं सो अग्निः	॥३॥
तस्य वार्यस्य । योऽस्य द्वितीयः प्राणः प्रोदो नामासी स अदित्यः	॥४॥
तस्य वार्यस्य । योऽस्य तृतीयः प्राणोर्ध्वं द्वि नामासी स पन्द्रमाः	॥५॥
तस्य वार्यस्य । योऽस्य चतुर्थः प्राणो विभूर्नाथायं स परमानः	॥६॥
तस्य वार्यस्य । योऽस्य पञ्चमः प्राणो योर्ध्वो स इमा भार्यः	॥७॥
तस्य वार्यस्य । योऽस्य षष्ठः प्राणः द्वियो नाम त इमे पञ्चवः	॥८॥
तस्य वार्यस्य । योऽस्य सप्तमः प्राणोऽपि सितो नाम सा इमाः प्रजाः	॥९॥(२८)

॥१८॥ अग्नि—अधर्माः ॥ देवता—अध्वर्यवम्, आत्यः ॥ शब्द—१, २ सामन्तुष्यिकः, २, ३, ४ आजापयोष्यिकः;
१ वातुवी त्रिष्टुप्, २ वातुवी ग्लान्ती; (१-२० तस्य आजापयोष्यिकम्) ॥

तस्य आत्यस्य । योऽस्य अथमोऽध्वानः सा पौर्णमासी ॥१९॥
तस्य आत्यस्य । योऽस्य द्वितीयोऽध्वानः साष्टका ॥२०॥
तस्य आत्यस्य । योऽस्य तृतीयोऽध्वानः सार्धाद्यास्या ॥२१॥
तस्य आत्यस्य । योऽस्य चतुर्थोऽध्वानः सा श्रद्धा ॥२२॥
तस्य आत्यस्य । योऽस्य पञ्चमोऽध्वानः सा द्रोणा ॥२३॥
तस्य आत्यस्य । योऽस्य षष्ठोऽध्वानः स यज्ञः ॥२४॥
तस्य आत्यस्य । योऽस्य सप्तमोऽध्वानस्ता इमा दक्षिणाः ॥२५॥ [२०६]
॥२५॥ अग्नि—अधर्माः ॥ देवता—अध्वर्यवम्, आत्यः ॥ शब्द—१, २ आजापयोष्यिकः, ३, ४ आत्यस्युष्यिकः;
१ वातुवी पश्चि, २ सामन्तुष्यिकः, ३ वातुवी त्रिष्टुप्, ४ अतिश्राद्धोर्षो पश्चि; १ द्विषदा सप्तमी त्रिष्टुप्;
३० सामन्तुष्यिकः (१-३० तस्य आत्यस्योष्यिकम्) ॥

तस्य आत्यस्य । योऽस्य प्रथमो ध्वानः येयं भूमिः ॥१९॥
तस्य आत्यस्य । योऽस्य द्वितीयो ध्वानस्तद्वर्तारिवत् ॥२०॥
तस्य आत्यस्य । योऽस्य तृतीयो ध्वानः सा योः ॥२१॥
तस्य आत्यस्य । योऽस्य चतुर्थो ध्वानस्तानि नवत्राणि ॥२२॥
तस्य आत्यस्य । योऽस्य पञ्चमो ध्वानस्त ग्रतवः ॥२३॥
तस्य आत्यस्य । योऽस्य षष्ठो ध्वानस्त आर्तुवाः ॥२४॥
तस्य आत्यस्य । योऽस्य सप्तमो ध्वानः स सैवत्सरः ॥२५॥
तस्य आत्यस्य । सुमानमर्थं यमि यमि देवाः सैवत्सरं वा एतद्वर्तव्यमुपरिपिन्ति त्रात्यं च ॥२६॥
तस्य आत्यस्य । यदादित्यमग्निमिन्द्रमश्विनमाशुक्लां चैव तद् धर्ममासी च ॥२७॥
तस्य आत्यस्य । एकं तद्वर्तव्यममुत्तविमिष्ठाहुतिरेव ॥२८॥ [२१०]

॥२८॥ अग्नि—अधर्माः ॥ देवता—अध्वर्यवम्, आत्यः ॥ शब्द—१ देवी पश्चि; २, ३ आर्तुवर्तुवी, ४ आत्यस्युष्यिकः;
१ सामन्तुष्यिकः ॥

तस्य आत्यस्य ॥२९॥
यदस्य दक्षिणमच्युगौ स आदित्यो यदस्य सूर्यमच्युगौ स चन्द्रमाः ॥३०॥
योऽस्य दक्षिणः कर्णोऽयं सो अग्नयोऽस्य सूर्यः कर्णोऽयं स पर्वतानः ॥३१॥
अहोरात्रे नासिके दितियादित्ये शीर्षकपाले सैवत्सरः शिरः ॥३२॥
अहो ग्रन्थश्चात्यो रात्र्या शब्दं नमो ज्ञातव्यम् ॥३३॥ [२११]

॥ इति पञ्चदशोऽध्यायः समाप्तः ॥

अथ षोडशं कारकम्

११७ अथि—अथर्वो ॥ देवता—प्रजापति ॥ अन्तः—१, २ द्विपदा साक्षी वृद्धली, २, १० पातुरी त्रिपदः
५ आसुरो गायत्री; २, ८ द्विपदा साक्षी पञ्चकि; ३ सामन्तुष्टु; ४ निबुर [द्विपदा] विराड् गायत्री;
५ आसुरी पञ्चकि, ११ सामन्तुष्टु; १२, १३ [द्विपदा] आर्जवुष्टु ॥

अतिसृष्टो अपा वृषुमोऽतिसृष्टा अक्षयो दिव्याः	॥१॥
कृन्तन् परिहृन्तन् मुक्तान् प्रमृक्तान्	॥२॥
ओफो मन्तोऽवा वृत्तो निर्दाह ओत्सुर्द्विस्तनुर्द्विः	॥३॥
इदं तमतिं सृजामि तं माभ्यर्षयिषि	॥४॥
तेन तमभ्यर्षिसृजामो घोर्हस्मान् देष्टु यं वपं द्विभ्यः	॥५॥
अपासद्रेममि समुद्रं कोऽभ्यर्षिसृजामि	॥६॥
योर्हस्त्वर्धिरिति तं सृजामि ओकं स्वमि तनूद्विष्व	॥७॥
यो वं आपोऽधिराग्निषेऽस एष पद्वं योर्धं तद्वेत्तव	॥८॥
इन्द्रस्य व इन्द्रियेष्टामि विंशचेत्	॥९॥
अरिप्रा आपो अर्षं विभ्रमस्मत्	॥१०॥
प्रास्मदेनो वदन्तु म दुःप्रज्यं यदन्तु	॥११॥
शिवेन मा वदन्ता परयताषः शिवयो तन्वोषे सप्रशतु त्वचं मे	॥१२॥
शिवानुप्रीनप्सुपदो ह्यपामहे मयि वुधं वर्धं आ मन्त देवीः	॥१३॥ [१११]

११॥ अथि—अथर्वो ॥ देवता—वाक् ॥ अन्तः—१ आर्ध्वनुष्टुप्, २ अक्षुर्धनुष्टुप्, ३ सामन्तुष्टु, ४ द्विपदा
साक्षी वृद्धली, ५ आर्ध्वनुष्टुप्, ६ निबुर [द्विपदा] विराड् गायत्री ॥

निर्दुर्मयर्षि ऊर्जा मधुमती वाह	॥१॥
मधुमती स मधुमती पार्चमुदेयम्	॥२॥
उर्ध्वतो मे गोपा उर्ध्वतो गोपीयः	॥३॥
मुधुतो वधी मधुधुतो वधी अद्रं स्रोतं श्रूयामध	॥४॥

विदुम ते स्वप्न जनित्रमर्थस्थाः पुत्रोऽसि यमस्य करणः । अन्तर्कोऽसि मृत्युरसि ।

न त्वां स्वप्न तथा सं विदुम स नः स्वप्न दुःष्वप्न्यात् पाहि ॥५॥(३)

विदुम ते स्वप्न जनित्रं निर्भूत्याः पुत्रोऽसि यमस्य करणः । अन्तर्कोऽसि मृत्युरसि ।

सं त्वां स्वप्न तथा सं विदुम स नः स्वप्न दुःष्वप्न्यात् पाहि ॥६॥(४)

विदुम ते स्वप्न जनित्रं पराभूत्याः पुत्रोऽसि यमस्य करणः । अन्तर्कोऽसि मृत्युरसि ।

सं त्वां स्वप्न तथा सं विदुम स नः स्वप्न दुःष्वप्न्यात् पाहि ॥७॥(५)

विदुम ते स्वप्न जनित्रं देवजामीनां पुत्रोऽसि यमस्य करणः

॥८॥

अन्तर्कोऽसि मृत्युरसि

॥९॥

सं त्वां स्वप्न तथा सं विदुम स नः स्वप्न दुःष्वप्न्यात् पाहि

॥१०॥(६) २।१]

॥६॥ अर्थ—यमः ॥ देवता—दुःष्वप्नजातस्य ॥ अन्तः—१-४ आत्मवस्तुदृष्टः, २ साक्षी पुरुषः,

३ निचक्षुर्वाक्यं ब्रह्म, ४ शिवा तावत् ब्रह्म, ५ आत्मीयता, ६ आत्मीयता, ७ आत्मीयता, ८ आत्मीयता, ९ आत्मीयता, १० आत्मीयता ।

११ अत्रापि यमस्य पापघ्नी वा आत्मीयता वा ॥

अनेष्मासांसनासाया युमाजागसो वृष्य

॥१॥

उभो यस्माद् दुःष्वप्न्यादनेष्माप तदृच्छतु

॥२॥

द्विपुत्रे तत् परां वह शपते तत् परां वह

॥३॥

यं द्विप्नो यमं नो हेति तस्मा एनद् गमयामः

॥४॥

उवा देवी वाचा संविदाना पाण् देव्युपसां संविदाना

॥५॥

उवस्वर्तिवस्वर्तिना संविदानो वाचस्वर्तिवस्वर्तिना संविदानः

॥६॥

तेऽष्टुष्मी परां यदन्त्युपायान् दुर्गोक्तः मृदाब्जाः

॥७॥

कुम्भीकां दुर्गीकाः पीयूषान्

॥८॥

आप्तदुःष्वप्न्यं स्वप्नेदुःष्वप्न्यम्

॥९॥

अनोवमिप्यतो वरानवितिः संकृतपाल्युष्या ब्रह्म पाशान्

॥१०॥

तदुष्मा अग्ने देवाः परां वहन्तु चक्षुर्यपामद् विधुतो न साधुः

॥११॥(२।२)

॥७॥ अर्थ—यमः ॥ देवता—दुःष्वप्नजातस्य ॥ अन्तः—१ पुरुषः, २ आत्मवस्तुदृष्टः, ३ आत्मीयता, ४ साक्षी पुरुषः, ५ आत्मीयता, ६ आत्मीयता, ७ आत्मीयता, ८ आत्मीयता, ९ आत्मीयता, १० आत्मीयता, ११ आत्मीयता ।

१२ आत्मीयता, १३ आत्मीयता, १४ आत्मीयता, १५ आत्मीयता, १६ आत्मीयता, १७ आत्मीयता, १८ आत्मीयता, १९ आत्मीयता, २० आत्मीयता, २१ आत्मीयता, २२ आत्मीयता, २३ आत्मीयता, २४ आत्मीयता, २५ आत्मीयता, २६ आत्मीयता, २७ आत्मीयता, २८ आत्मीयता, २९ आत्मीयता, ३० आत्मीयता, ३१ आत्मीयता, ३२ आत्मीयता, ३३ आत्मीयता, ३४ आत्मीयता, ३५ आत्मीयता, ३६ आत्मीयता, ३७ आत्मीयता, ३८ आत्मीयता, ३९ आत्मीयता, ४० आत्मीयता, ४१ आत्मीयता, ४२ आत्मीयता, ४३ आत्मीयता, ४४ आत्मीयता, ४५ आत्मीयता, ४६ आत्मीयता, ४७ आत्मीयता, ४८ आत्मीयता, ४९ आत्मीयता, ५० आत्मीयता, ५१ आत्मीयता, ५२ आत्मीयता, ५३ आत्मीयता, ५४ आत्मीयता, ५५ आत्मीयता, ५६ आत्मीयता, ५७ आत्मीयता, ५८ आत्मीयता, ५९ आत्मीयता, ६० आत्मीयता, ६१ आत्मीयता, ६२ आत्मीयता, ६३ आत्मीयता, ६४ आत्मीयता, ६५ आत्मीयता, ६६ आत्मीयता, ६७ आत्मीयता, ६८ आत्मीयता, ६९ आत्मीयता, ७० आत्मीयता, ७१ आत्मीयता, ७२ आत्मीयता, ७३ आत्मीयता, ७४ आत्मीयता, ७५ आत्मीयता, ७६ आत्मीयता, ७७ आत्मीयता, ७८ आत्मीयता, ७९ आत्मीयता, ८० आत्मीयता, ८१ आत्मीयता, ८२ आत्मीयता, ८३ आत्मीयता, ८४ आत्मीयता, ८५ आत्मीयता, ८६ आत्मीयता, ८७ आत्मीयता, ८८ आत्मीयता, ८९ आत्मीयता, ९० आत्मीयता, ९१ आत्मीयता, ९२ आत्मीयता, ९३ आत्मीयता, ९४ आत्मीयता, ९५ आत्मीयता, ९६ आत्मीयता, ९७ आत्मीयता, ९८ आत्मीयता, ९९ आत्मीयता, १०० आत्मीयता ।

तेनेन विद्याम्यमृत्युनेन विद्यामि निर्भूत्येन विद्यामि परामृत्युनेन विद्यामि प्राप्तेन
विद्यामि शर्मनेन विद्यामि

॥१॥

देशानामेन घोरेः शूरेः प्रैपैरभिषेप्यामि	॥२॥
यैश्चानरसैनं दंष्ट्रयोरपि दधामि	॥३॥
एवानेवाव सा गेरव	॥४॥
योऽस्मान् द्वेष्टि तस्मात्सा द्वेष्टुं यं वयं द्विष्यामः स आत्मानं द्वेष्टुं	॥५॥
निर्हिपन्तं दिवो निः पृथिन्या निरुन्तरिषाद् यक्षाम	॥६॥
सुपर्माश्चाक्षुष	॥७॥
इदमहमाहुष्यापलोऽसृष्याः पुषे दुःशर्च्यं मृजे	॥८॥
पतुदोर्मदो अम्पगच्छत् पद् दोषा यत् पूर्वा रार्जिम्	॥९॥
यक्षाग्रद पत् सुप्तो यद् दिवा यक्षस्तम्	॥१०॥
यदईरहरभिगच्छामि तस्मादिनमयं दये	॥११॥
तं जेहि तेभं मन्दस्व तस्यं पृष्टीरपि मृलीहि	॥१२॥
स मा जीयीत् तं ग्राहो जहातु	॥१३॥[२३]

[११] अमि.—यस्यः ॥ द्वेष्टा—दुःशर्च्यं ॥ अमि—१, ५-२३ (५०), ३० एवमवा यतमोऽप्यनुपुष्टः २,

२-२३ (द्वि०), ३१ विषयः मित्रं मायती, ३ ग्राहकता मायती, ४, ५-३३ (५०), ३३ विषयः ग्राहकता

मित्रपः ५-३० १२, २०, २१, २० (लक्ष्मीं तु०) आसुरी जयती, ५, १०, ११, १३, १४, १५

(लक्ष्मीं तु०) आसुरी मित्रपः २, १२, १०-१३, २३-२४ (लक्ष्मीं तु०), ३२ आसुरी पक्षिः

२५, २६ (अयोः तु०) आसुरी पक्षिः ॥

जितमस्माकमुद्रिजमस्माकं मृतमस्माकं तेजोऽस्माकं ब्रह्मास्माकं स्वर्गस्माकं यज्ञोऽस्माकं	
पशवोऽस्माकं प्रजा अस्माकं वीरा अस्माकम्	॥१॥
तस्मादहं निर्मेजामोऽमुष्यायणममुष्याः पुत्रमसौ यः	॥२॥
स ग्राह्याः पाशाग्ना मोषि	॥३॥
तस्मेदं वर्चस्तेजः ग्राहमायुर्नि वैद्यामीदमेनमयुरार्षं पादयामि	॥४॥(१)
जितमस्माकमुद्रिजमस्माकं मृतमस्माकं तेजोऽस्माकं ब्रह्मास्माकं स्वर्गस्माकं यज्ञोऽस्माकं	
पशवोऽस्माकं प्रजा अस्माकं वीरा अस्माकम् ।	
तस्मादहं निर्मेजामोऽमुष्यायणममुष्याः पुत्रमसौ यः । त निर्वर्त्यः कशान्मा मोषि ।	
तस्मेदं वर्चस्तेजः ग्राहमायुर्नि वैद्यामीदमेनमयुरार्षं पादयामि	॥५॥(२)

जितम्पान्मुनिभिर्युष्माकं मुनयस्माकं तेजोऽस्माकं ब्रह्मास्माकं स्वरिस्माकं यज्ञोऽस्माकं
पशवोऽस्माकं व्रजा वरुणाकं वीरा अस्माकम् ।

तस्मात्सु निर्भेजामोऽष्टमाष्टवत्यष्टम्युष्माः पुत्रमसौ यः । सोऽभूत्याः पाशान्मा गीवि ।
तस्मैदे चर्चस्तेजः प्राणभाषुर्नि वैष्टमासीदैनमधराच्च पादशामि

जितम्भस्मात्तुमुज्ज्वलम्भस्मात्तुमुत्तम्भस्मात् तेजोऽस्मात् ब्रह्मास्मात् स्वरिप्सात् यज्ञोऽस्मात्
पशवोऽस्मात् प्रजा अस्मात् वीरा अस्मात् ।

सस्माद्भुं निर्मेलाभोऽमुमासुप्यायणममुप्याः पुत्रमस्तौ यः । स अप्रियाणां पाशान्ना मोचि ।

तस्येदं वर्चस्तेजः प्राप्नुमायुर्नि वैष्टयामीदमेनमधुरान्वी पादयामि ॥१३॥ (१०)

जितम्भस्माकमुद्विग्नमस्माकमुत्तमस्माकं तेजोऽस्माकं ब्रह्मास्माकं स्वर्गस्माकं यज्ञोऽस्माकं
पशवोऽस्माकं प्रजा अस्माकं वीरा अस्माकं ।

तस्मादमुं निर्मेतामोऽमुमाभ्यायुत्तमभ्याः पुत्रमसौ यः । सोऽर्जिरतां वाशान्मा मोचि ।

सस्येवं पर्वस्तेजः प्राशमायुर्नि वैष्टयासीदमेनमधुरान्व पादयामि ॥१४॥११॥

जितम्भाम्भ्राष्ट्रिभस्माकं सुतम्भाम्भ्राष्ट्रिभस्माकं तेजोऽस्माकं भक्तास्माकं स्वर्गिस्माकं पशून्वेदस्माकं
पशवोऽस्माकं प्रजा अस्माकं वावा अस्माकम् ।

तस्माद्विष्णुं निर्मज्जामोऽमृतामृज्यायत्तममृज्याः पुत्रमसौ यः । स अक्षिरत्नानां पाशान्मा मोचि ।

तस्यैवं वर्षस्तेजः प्राणमायुर्नि वेष्टयामिदमेनमधुरार्च्यं पदयामि ॥१५॥(१२)

जितमृधाकुलार्द्रिममृत्सार्धमुत्तममृत्सार्धं तेजोऽभ्याकुं ब्रह्मास्मार्धं स्वर्गमार्धं यज्ञोऽस्मार्धं
पशवोऽस्मार्धं प्रजा कृत्स्नार्धं मीरा कृत्स्नार्धम् ।

तस्मादुक्तं निर्भिजामोऽहं तामुप्यायतमुप्याः पुत्रमसी यः । सोऽर्थैर्बुध्नां पाशांन्मा मोचि ।

तस्यैवै वर्युस्तेजः प्राणभाषुर्नि वेष्टयामिदमेनमधुराब्धं वादयामि ॥१३॥ (१३)

जितमुत्पादयुर्जितसुखमाकृतमस्माकं तेजोऽस्माकं धन्यतास्माकं स्वर्गस्माकं यज्ञोऽस्माकं
पशवोऽस्माकं वृजा अस्माकं ग्रीवा अस्माकम् ।

तस्माद्गुह्यं निर्भेजामोऽग्न्यान्मृण्वायुममुष्याः पुद्गमसी यः । स श्वेत्पुष्पाणां पाशान्मा भोधि ।

तस्मै नमः सर्वस्तेनः प्राणमायुनि वैष्ट्यामीदमेनमस्तु त्वं पादयामि ॥१७॥ (१४)

जितमस्मात्प्रमुद्रितमस्मात्कृतमस्मात्कं तेजोऽस्माकं मद्रास्माकं स्वर्गमाकं यशोऽस्माकं
पशवोऽस्माकं भ्रजा अस्माकं वीरा अस्माकम् ।

सस्माद्भिर्निर्भजामोऽमुमांमुप्यायाममुप्याः पुत्रसौ यः । स वनस्पतीनां पाशान्ना मोक्षि ।

तस्मै वक्ष्तेजः प्रोक्ष्यामि वक्ष्यामि दिनेन धराञ्च पादयामि ॥१८॥१५॥

जितम्सामाहृत्यैवमस्माकमुत्तमस्माकं तेजोऽस्माकं ब्रह्मस्माकं स्वर्गस्माकं यज्ञोऽस्माकं
पशवोऽस्माकं प्रजा शस्माकं वीरा अस्माकम् ।

तस्मादसु निभेजामोऽमुमामुज्यायुषममुज्याः पुत्रमसौ यः । स वानस्पत्यना पाशुना मोचि ।

सस्येद वस्येस्तोमः प्राणान्नायान् वष्टयामिदमनमधुराञ्च सदयामि ॥१६॥॥१६॥

नित्यमस्मात्सुखं विद्यमस्माकं मृतमस्माकं तेजोऽस्माकं ब्रह्मास्माकं स्वर्गस्माकं यज्ञोऽस्माकं
पुत्रोऽस्माकं प्रजा अस्माकं वीर अस्माकम् ।

तस्मादमुं निर्मिताग्रेऽग्रमागृह्यायामगृह्याः पुत्रमती यः । स ऋतूनां पागान्मा गोवि ।
तस्येदं वर्षस्तेजः प्रागमायुर्नि ग्रेष्टपासीदनेनमधुराचं पादयामि ॥२०॥ (१७)

जितम्स्मानुद्दिष्टमस्मान्मृतमस्मान् तेजोऽस्मान् प्रज्ञास्मान् स्वस्तिस्मान् यज्ञोऽस्मान्
पशवोऽस्मान् वृजोऽस्मान् धीरा अस्मान् ।

तस्मादसु निर्मितामिऽमुषां ह्यवतममृष्याः पुत्रसौ यः । स आर्तुनां पाशान्धो भवेत् ।
तदेतं वर्त्ततेजः प्राणमसुनि वंद्यामीदमेनमधुरार्चं पादयामि ॥२१॥ (१८)

जितमस्मात्सु द्विजमस्मात्तु मृतमस्मात् केजोऽस्मात् प्रज्जमस्मात् स्वस्मिन्मात् यशोऽस्मात्
पुशोऽस्मात् प्रजा अस्मात् वीरा अस्मात्सु ।

तस्मादुभं निर्भजाभोऽशुभाशुभ्यायुगमशुभ्याः पुत्रमती यः । स मासानां पाशान्मा मोचि ।
सह्येदं बर्चस्तेन । प्राणमायुर्नि वेदधासीदयेनमधरान्वं पादयामि ॥२२॥ (१६)

नितमस्माकमुद्दिन्नमस्माकं भूतमस्माकं घेतोऽस्माकं व्रद्धास्माकं स्वस्थिस्तै यशोऽस्माकं
पशोऽस्माकं प्रजा कस्माकं वीरा कस्माकं ।

तदनादसु निर्मजामोऽमुषामुध्यायलसुध्याः पुत्रमसौ यः । सां^१र्ध्वमासानां पाशान्मः सौषि ।
तस्येदं वर्यस्तेनः प्राणमापुनि वैद्यमादीदमैनमधराण्यं पादयामि ॥२३॥ (२०)

शिवमस्यात्सु शिवमस्यात्सु मृतमस्यात् वेत्तोऽस्यात् ब्रह्मास्यात् स्वर्स्यात् पञ्चोऽस्यात्
पुण्योऽस्यात् प्रजा अस्यात् पीरा अस्यात्सु ।

तस्मादनुं निर्भजानोऽभूमांस्तृष्यवणमृष्याः पुत्रमनौ यः । सोऽशिरात्रयोः पाशाभ्या नोचि ।
तस्मैदं वर्षस्त्रेनः प्राददाभूमिं वेष्टयामीदैनमधराज्जं वादयामि ॥२४॥(२१)

नितमस्माद्भुविशमस्माद्भुतमस्मान् तेजोऽस्माकं ब्रह्मास्माकं स्वर्त्माकं यज्ञोऽस्माकं
 एरायोऽस्माकं प्रजा अस्मान् धीता अस्माकम् ।

तस्माद्भुं निर्मितामोऽभुमांशुपायशममुपाः पुरवमी यः । सोऽहोसंगतोः पशुन्मा भोवि ।
तस्मेद धर्षस्तेजः प्राणमप्युनि वैद्यगमीधर्मैरमपशुन्धर्ष पादवानि ॥२५॥ (२२)

निवृत्तमस्मान्मुनिं निवृत्तमस्मान्भुक्तमस्मान् तेनोऽस्मान् प्रवृत्तमस्मान् स्वर्गिस्मान् यतोऽस्मान्
पुनरोऽस्मान् पुनः पुनोऽस्मान् वीरः कस्मान् ।

तस्मादुक्तं निर्मितामोक्षमार्गमुपगच्छन्त्याः पुत्रवन्मौ यः । स पार्वत्युच्यते पाशान्ता मोक्षि ।
तस्येदं यत्पुस्तकं प्राणमस्तु निर्बैद्यमादीर्घैर्नमस्तु तान्दं पादयामि ॥२६॥ (२३)

जितमस्माकमुद्विजमस्माकमुत्तमस्माकं तेजोऽस्माकं ब्रह्मास्माकं स्वर्गस्माकं यज्ञोऽस्माकं
पशवोऽस्माकं प्रजा अस्माकं वीरा अस्माकम् ।

तस्मादयं निर्भजामोऽष्टमाष्टप्यायणमुष्ट्याः पुत्रमसी यः । स ईन्द्राग्नयोः पाशान्मा मोचि ।

तस्येदं वर्चस्तेजः प्राणमायुर्नि वेष्टयामीदमेनमधुराण्वं पादयामि ॥२७॥(२४)

जितमस्माकमुद्विजमस्माकमुत्तमस्माकं तेजोऽस्माकं ब्रह्मास्माकं स्वर्गस्माकं यज्ञोऽस्माकं
पशवोऽस्माकं प्रजा अस्माकं वीरा अस्माकम् ।

तस्मादयं निर्भजामोऽष्टमाष्टप्यायणमुष्ट्याः पुत्रमसी यः । स मित्रावरुणयोः पाशान्मा मोचि ।

तस्येदं वर्चस्तेजः प्राणमायुर्नि वेष्टयामीदमेनमधुराण्वं पादयामि ॥२८॥(२५)

जितमस्माकमुद्विजमस्माकमुत्तमस्माकं तेजोऽस्माकं ब्रह्मास्माकं स्वर्गस्माकं यज्ञोऽस्माकं
पशवोऽस्माकं प्रजा अस्माकं वीरा अस्माकम् ।

तस्मादयं निर्भजामोऽष्टमाष्टप्यायणमुष्ट्याः पुत्रमसी यः । स राक्षो वरुणस्य पाशान्मा मोचि ।

तस्येदं वर्चस्तेजः प्राणमायुर्नि वेष्टयामीदमेनमधुराण्वं पादयामि ॥२९॥(२६)

जितमस्माकमुद्विजमस्माकमुत्तमस्माकं तेजोऽस्माकं ब्रह्मास्माकं स्वर्गस्माकं यज्ञोऽस्माकं
पशवोऽस्माकं प्रजा अस्माकं वीरा अस्माकम् ।

तस्मादयं निर्भजामोऽष्टमाष्टप्यायणमुष्ट्याः पुत्रमसी यः

॥३०॥

स मुत्पोः पद्वींशान् पाशान्मा मोचि

॥३१॥

तस्येदं वर्चस्तेजः प्राणमायुर्नि वेष्टयामीदमेनमधुराण्वं पादयामि

॥३३॥(२७)[२४]

॥६॥ अग्निः—यमः ॥ देवता—१ प्रजापतिः २ सन्वयोद्यः ३ य सुवी ॥ अन्तरा—१ आशुमुत्तुहृत् २ आशुमिवाशुः

३ सप्तरी वसुकिः ४ वरोधिविक् ॥

जितमस्माकमुद्विजमस्माकमुत्तमस्माकं तेजोऽस्माकं ब्रह्मास्माकं स्वर्गस्माकं यज्ञोऽस्माकं

॥३१॥

तदुगिरां तदु सोमं यथा पूषा मा धातुं सुकृतस्यं लोके

॥३२॥

अग्नेन्म स्वर्गः स्वर्गान्म सं सूर्यस्य ज्योतिषामान्

॥३३॥

यस्योभूयाय वसुमान् यज्ञो वसुं वंशिषीय चतुर्गन् धूयान् वसुं सविं वेदि

॥३४॥(२४) ।

अथ सप्तदशं कारकम्

- ॥१॥ अथि.—प्रश्ना ॥ देवता—आदित्यः ॥ अन्धः—१, २०, ३० जगती; २-४ अतिजगती; ६, ७, १६ अत्यष्टिः;
 ८, ११, १६ अतिपृष्टिः; ९, १०, १६ पञ्चपदा शक्ती, १० अष्टपदा धृतिः १२ कृतिः १३ प्रकृतिः;
 १० पञ्चपदा विराटलक्षणी, १८ सुविपदिः; २० अक्षु (?); २१ अक्षुपदोपदिष्टा पृष्टी;
 २२, २२, २६ अनुपृष्टः २३ निपुर् पृष्टी; २४ विराटलक्षिः २८, २८ त्रिपुष्टः;
 (१-२ अक्षुपदा; ११-१३, १६, १८, १९, २४-सप्तपदा) ॥

विपासहिं सईमानं सासहानं सईयांसम् । सईमानं सईजितं स्वर्जितं गोर्जितं संधनान्जितम् ।
 ईडयं नाम ह् इन्द्रमायुष्मान् भूयासम् ॥१॥

विपासहिं सईमानं सासहानं सईयांसम् । सईमानं सईजितं स्वर्जितं गोर्जितं संधनान्जितम् ।
 ईडयं नाम ह् इन्द्रं प्रियो देवानां भूयासम् ॥२॥

विपासहिं सईमानं सासहानं सईयांसम् । सईमानं सईजितं स्वर्जितं गोर्जितं संधनान्जितम् ।
 ईडयं नाम ह् इन्द्रं प्रियः प्रजानां भूयासम् ॥३॥

विपासहिं सईमानं सामहानं सईयांसम् । सईमानं सईजितं स्वर्जितं गोर्जितं संधनान्जितम् ।
 ईडयं नाम ह् इन्द्रं प्रियः पशूनां भूयासम् ॥४॥

विपासहिं सईमानं सासहानं सईयांसम् । सईमानं सईजितं स्वर्जितं गोर्जितं संधनान्जितम् ।
 ईडयं नाम ह् इन्द्रं प्रियः संमानानां भूयासम् ॥५॥

उदिदुर्दिदि घर्षं वर्यसा माम्मुर्दिदि ।

दिपथ मयं रथन्तु ॥ चाहं दिपते रथं सवेद् विष्णो बहुधा वीर्यासि
 रं नः पृणीदि पृष्टुमिर्विरूपाः सुधायां मा घेदि परमे व्योमन् ॥६॥

उदिदुर्दिदि घर्षं वर्यसा माम्मुर्दिदि ।

मांश्च परपामि यांश्च न तेषु मा सुमतिं कृषि सवेद् विष्णो बहुधा वीर्यासि ।
 तं नः पृणीदि पृष्टुमिर्विरूपाः सुधायां मा घेदि परमे व्योमन् ॥७॥

मा त्वां दमन्तसलिले अप्सरान्तरे पाशिन उपविष्टन्त्यत्र ।

दिव्यार्द्रसि दिव्यारुह्य एतां त नो मृद सुमती तं स्वाम तवेद् विष्णो बहुधा वीर्योऽसि ।

त्वं नः पृणीहि पुष्टुर्मित्ररूपैः सुधायां मा घेहि परमे व्योमिन् ॥८॥

त्वं न इन्द्र महेत मोक्षगायादन्धेभिः परं पादवत्पुष्टवेद् विष्णो बहुधा वीर्योऽसि ।

त्वं नः पृणीहि पुष्टुर्मित्ररूपैः सुधायां मा घेहि परमे व्योमिन् ॥९॥

त्वं न इन्द्रोत्तिभिः शिवाभिः शंभो भव ।

आरोर्हसिद्विप द्विपो गृध्रानः सोमपोतये प्रियवांसा स्वस्तये तवेद् विष्णो बहुधा वीर्योऽसि ।

त्वं नः पृणीहि पुष्टुर्मित्ररूपैः सुधायां मा घेहि परमे व्योमिन् ॥१०॥(१)

स्वमिन्द्रासि विश्वमिन् सर्वमिन् बुद्धुतस्त्वमिन्द्र ।

स्वमिन्द्रेभं सुहृन् स्तोमनेरयम् स नो मृद सुमती तं स्वाम तवेद् विष्णो बहुधा वीर्योऽसि ।

त्वं नः पृणीहि पुष्टुर्मित्ररूपैः सुधायां मा घेहि परमे व्योमिन् ॥११॥

अर्द्धघो द्विषि पृथिव्यामृतासि न तं आपुर्महिमानमन्तरिक्षे ।

अर्द्धघेन ब्रह्मणा वायुघ्नानः स त्वं न इन्द्र दिवि पन्थर्म पन्थु तवेद् विष्णो बहुधा वीर्योऽसि ।

त्वं नः पृणीहि पुष्टुर्मित्ररूपैः सुधायां मा घेहि परमे व्योमिन् ॥१२॥

या तं इन्द्र तुनुहन्तु या पृथिव्यां यन्मरुतो या तं इन्द्र पर्वताने स्वरिदि ।

यद्येन्द्र तुन्वाहन्तरिक्षं व्यापिष तयां न इन्द्र तुन्वाह् गृर्म यन्तु तवेद् विष्णो बहुधा वीर्योऽसि ।

त्वं नः पृणीहि पुष्टुर्मित्ररूपैः सुधायां मा घेहि परमे व्योमिन् ॥१३॥

स्वामिन्द्र ब्रह्मणा इर्ध्वन्तः सत्रं नि पृथ्व्यर्धपयो नाधमानास्तवेद् विष्णो बहुधा वीर्योऽसि ।

त्वं नः पृणीहि पुष्टुर्मित्ररूपैः सुधायां मा घेहि परमे व्योमिन् ॥१४॥

त्वं तु तं रवं वय्येव्युत्सं मृदसंधारं विदये स्वरिदं तवेद् विष्णो बहुधा वीर्योऽसि ।

त्वं नः पृणीहि पुष्टुर्मित्ररूपैः सुधायां मा घेहि परमे व्योमिन् ॥१५॥

स्वं रंजये प्रदिस्रवतस्तत्त्वं शोचिषा नमसां वि मासि ।

स्वमिमा विश्वा भुवनानि तिष्ठन् आनस्य पन्थाभन्ति विद्वांस्तवेद् विष्णो बहुधा वीर्योऽसि ।

त्वं नः पृणीहि पुष्टुर्मित्ररूपैः सुधायां मा घेहि परमे व्योमिन् ॥१६॥

पृथ्विः पराह् तपस्तेकेयावाग्रशस्तिवेषि मुदिने वार्ष्णेयानुस्तवेद् विष्णो बहुधा वीर्योऽसि ।

त्वं नः पृणीहि पुष्टुर्मित्ररूपैः सुधायां मा घेहि परमे व्योमिन् ॥१७॥

स्वमिन्द्रस्त्वं महेन्द्रस्त्वं लोकस्त्वं प्रजापतिः ।

तुभ्यं यज्ञो वि तापते तुभ्यं ब्रह्मति ब्रह्मतस्त्वेषू विष्णो बहुधा वीर्योऽसि ।

त्वं नः पृथीहि पशुभिर्विश्वरूपैः सुधापां मा घेहि परमे व्योमन् ॥१८॥

असेति सत् प्रतिष्ठितं सणि भूत प्रतिष्ठितम् ।

भूतं ह यन्म आहितं भव्यं भूत प्रतिष्ठितं तपेद् विष्णो बहुधा वीर्योऽसि ।

त्वं नः पृथीहि पशुभिर्विश्वरूपैः सुधापां मा घेहि परमे व्योमन् ॥१९॥

शुक्रोऽसि भ्रान्तोऽसि । स यथा त्वं भ्रानता भ्रान्तोऽस्येपाहं भ्रानता आख्यातम् ॥२०॥(२)

रुचिरसि रोचोऽसि । स यथा त्वं रुच्यो रोचोऽस्येपाहं पशुभिश्च ब्राह्मणवर्षतेन च रुचिरीप ॥२१॥

उद्यते नम उदायते नम उदिताय नमः । विराजे नमः स्वराजे नमः सुभ्राजे नमः ॥२२॥

अस्तपते नमोऽस्तमेभ्यस्ते नमोऽस्तमिताय नमः । विराजे नमः स्वराजे नमः सुभ्राजे नमः ॥२३॥

उदगादयमादित्यो विधेन तपसा सुह ।

सुपानान् मर्षं रुचयन् मा ब्राह्म क्षिपते रपं तपेद् विष्णो बहुधा वीर्योऽसि ।

रपं नः पृथीहि पशुभिर्विश्वरूपैः सुधापां मा घेहि परमे व्योमन् ॥२४॥

आदित्य नागमारुहः सुवारिधः स्वस्तये । अहर्मात्यपीपरो रात्रिं सुव्रतिं पारय ॥२५॥

सूर्य नागमारुहः सुवारिधः स्वस्तये । रात्रिं मात्यपीपरोऽहः सुव्रतिं पारय ॥२६॥

प्रजापतेराबुतो प्रजंष्टु । र्मस्तुहं वरुणस्य वयोतिषा वर्षेता च ।

जुहोतिः जुहोतीषो विरोषाः सुहस्तायुः सुहस्तधरेयम् ॥२७॥

पर्वतुतो मग्नेषु । र्मस्तुहं वरुणस्य वयोतिषा वर्षेता च ।

मा मा प्रापुषिषो देव्या या मा मानुषीस्तेसुहा वृधाय ॥२८॥

अस्तेन गुप्तं शतभिषं सर्वभूतेन गुप्तो मय्येन चाहम् ।

मा मा प्रापेत् पाप्मा मोक्षं मृत्युमन्तरेद्येह संलिलेन वाचः ॥२९॥

अग्निमी गोप्ता पतिं पशु विश्वं त्वन्त्यपो लुदतां मृत्युप्रापान् ।

पृच्छन्तीत्यसुः पतिता पुनः सुहसं प्राणा मय्या यवन्ताम् ॥३०॥(३)[११]

॥ इति तर्कदाता नावटं समाप्तम् ॥

अथाष्टादशं काराढम्

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय

॥१॥ अतिः—आध्यात्म ॥ देवता—यमः, मन्त्रोपासः ४० सङ्गः ४१-४२ सारस्वती ॥ ४४-४६, ४९, ५२ पितरः ॥
 अन्तरा—१-४, २-१३, १६, १७, २४-३६, ३८-४८, ४९-५२, ५८, ६० विष्णु १ ८, १२ भार्गवः पञ्चकिः ॥
 १४, ४६, ५० सुरिक विष्णु १ ८-२३ जगदीशः ३७, ३८ परोष्णिहः ५६, ५०, ५१ अनुष्णः ५६ उरोष्ठद्वयोः ॥

ओ चित् सत्त्वायं सुरुषा चवृत्तां तिरः पुरु विद्वत्तं जगन्वान् ।

वितुर्नपातुमा दधीत मेघा अपि चर्मि प्रवृत्तं दधिधानः ॥१॥

न ते सत्त्वा सुखं यद्येतेषु सत्त्वेषु यद् विपुलं मयाति ।

महत्सुखास्तो अमृतस्य वीरा दियोऽधर्तारं उर्विया परं स्वप्न ॥२॥

उयान्ति धा ते असत्तात एतदेकस्य चित् स्पृजत्तं मर्त्यस्य ।

नि ते मनो मनसि धाम्यस्मे जन्तुः पविस्तन्वत् धा विविश्वः ॥३॥

न यत् पुरा चक्रमा कर्तुं भूतमृतं वर्दन्तो अमृतं स्वेम ।

गन्धर्वो अप्यस्यां च योना सा नौ नार्भिः परं जामि तर्भा ॥४॥

गर्भे तु नौ जनिता दम्पती कर्तुं वस्तुषां समिता विश्वरूपः ।

नकिरस्य प्र विनन्ति भूतानि वेदं नास्य पृथिवी तुत द्यौः ॥५॥

को अयं वृद्धो धुरि मा अतस्म शिमीवतो भाषिनो दुर्हणावृत् ।

आसर्त्तिपृत् दुस्त्वसीं मयोभूत् य वेपां भूत्पामुषावृत् स जीरात् ॥६॥

को अस्य वेद प्रथमस्यादन्तः क ईं ददर्श क इह प्र वीचत्

वृद्धन्मित्रस्य वरुणस्य धाम कर्तुं प्रव आह्नो वीध्या वृत् ॥७॥

प्रथमस्य ता पम्प्यं काम् आगन्तमाने योनीं सहशेष्याप ।

जापेव पत्ये तन्वं रिस्त्विषां वि विद्वत् वृद्धे रथ्ये चक्रा ॥८॥

न तिष्ठन्ति न नि रिपन्त्येते देवानां स्वश इह ये चरन्ति ।

अन्येन भदाह्नो पाद्वि तपं तेन वि वृद्धे रथ्ये चक्रा ॥९॥

रात्रीमिरस्मा अहभिर्देशस्येत् खर्येस्य चतुर्गुणमिमीयात् ।

दिवा पृथिव्या मिथुना सयेन्धू यमीर्यमस्य विवृद्धादजामि

॥१०॥{१}

आ या ता गच्छातुचरा युगानि यत्र आपयः कुशवज्रजामि ।

उपे वरुहि वृषभापे आद्रुमन्पभिच्छस्त्र सुमगे पतिं यत्

॥११॥

किं आतामद् यदेनापं भवति किमु स्वसा पवित्र्यतिनिगच्छात् ।

काममृता यहेतुतद् रंयामि तुभ्यां मे तुन्वे सं विपृग्भि

॥१२॥

न ते नापं युग्मनाहमस्मि न ते तुन्वे तुम्बाहे सं पृच्छ्याम् ।

छम्येन मत् प्रसृष्टं कल्पयस्व न ते आतां सुमगे वष्टयेवत्

॥१३॥

न वा उ ते तुन्वे तुम्बाहे सं पृच्छ्यां पापमादुर्गः स्वसारं निगच्छात् ।

असंयदेतन्मनसो द्रुदो मे आता स्वसुः शरपे यच्छप्येव

॥१४॥

यतो ब्रह्मासि यम् नैव त्वे मनो हृद्यं नादिदाम ।

अम्पा किल त्वा कृषयेषि युक्ते परिं प्पजामि लिमुजेव वृषश्च

॥१५॥

अम्पमू ध यम्प्यन्य उ त्वा परिं प्पजामि लिमुजेव वृषश्च ।

तपे वा रं मनं हुच्छा स वा त्वायां कृषाण्य संविदं सुगद्गाम्

॥१६॥

यीष्टि ब्रह्मासि कृषयो वि अतिरे वृष्टकृपं दर्शितं विप्रपवसात् ।

आयो पाता ओषधयस्ताम्येकस्मिन् ध्रुवं आर्षितामि

॥१७॥

वृषा वृष्यो दुदरे दोरसा द्विषः पर्मासि मुहो अदितिर्दाम्यः ।

विश्वं स वेदु पर्युषो यया धिया स युक्तिर्यो यजति युक्तिर्यो श्रुत्स्व

॥१८॥

रपद् गम्प्येत्तया ॥ योरेणा नृदस्य नादे परिं पातु नो मनः ।

इदस्य मध्ये अदितिमि पातु नो आता नो अयेष्टः अयेष्टो वि योचति

॥१९॥

यो चिन्तु मुद्रा लुमती यशस्तत्पुषा उवसत् मनरे स्वर्च्येति ।

यदीमुशन्तस्तत्पुषा मनु जन्तुमि होतरं विदयां जीर्नन

॥२०॥{२०}

अथ त्वं द्रुपां मित्रे मित्रयुग्मं निरायंदिषिरः श्येनो अर्धरे ।

यदी विशो यूनते दुस्मगावीं अति होतस्मिन् पीरजायत

॥२१॥

सदाणि इयवो यययेत्तु पुण्यते होवाभिस्ते मनुषः सध्वरः ।

विप्रस्य पा यच्यस्तमान उवध्योत्तु यार्ज सत्तवां उप्यासि भूरिति

॥२२॥

उदीरय पितरां जार आ भगविर्यचति हर्यतो ह्यच ईष्यति ।

विद्यंति बहिः स्वपुस्पते मस्तस्त्रिप्यते अस्तुरो वेष्टते मती ॥२३॥

यत्ते अमे सुमनि मतो अरुपत् सईसः सनो अति स प्र शृष्वे ।

॥ दधानो वरधानो अथरा स द्युमो अर्धवन् भूपति धृन् ॥२४॥

धुधी नो अग्ने सदेने सपस्थे युध्या रथमयुतस्य द्रवित्त्वम् ।

आ नो धृ रोदसी देवपुत्रे यारिर्द्वानामय धृरिह स्याः ॥२५॥

यद्वय एषा समित्तिर्व्याति देवी देवेषु यजुता यनत्र ।

रता च यद् विमलासि स्वधावो भानो नो अत्र यमुमन्त धीतात् ॥२६॥

अन्धमिहयतामप्रमरुपदग्वहोनि प्रथमो जातवेदाः ।

अनु यम उपसो अनु इरमीननु यामाप्रथिवी आ विवेश ॥२७॥

प्रत्यमिहयतामप्रमरुयुत् प्रथमो जातवेदाः ।

प्रति धर्मस्य पुत्रुधा च इरमीन प्रति यामाप्रथिवी आ संतान ॥२८॥

यामा इ यामा प्रथमे अष्टमेनामिथावे गयतः सरयवाचा ।

देवो यन्मतीन् यजुपाय कृषयन्सीदृक्षोता प्रत्यह स्वयम् धृन् ॥२९॥

देवो देवान् परिभृष्टतेन वहां नो इव्यं प्रथमविक्रितम् ।

धूमकेतुः समिधा माज्यजीको मुन्द्रो होता नित्यो वाचा यजीयान् ॥३०॥ { ३ }

अर्चामि तां यर्धोदावो घृतस्नु यामाभुमी मृशुतं रोदसी मे ।

अहा यद् देवा अमुनीतिमायन् मर्धा नो अत्र विवरां विशीवाय ॥३१॥

स्वातृग देवस्यासुर्व यदी गीरतां जातासीं धारयन्त उर्वी ।

विद्यं देवा अनु तद् ते यर्धुर्गुदे यदेनीं द्विष्यं ध्रुवं वाः ॥३२॥

किं स्थिज्ञो रागां जगृहे कद्रस्यातिं ध्रुवं चक्रमा को वि वेद ।

मित्रभिदि भां जुष्टराणो देवाच्यलोको न यातामपि यानो अस्ति ॥३३॥

दुर्मन्त्रत्रामृतस्य नाम मर्धयमा यद् विपुरुषा मर्वावि ।

यमस्य यो मनयते सुगन्धन्ने सप्तृप्य शास्त्रप्रयुञ्जन् ॥३४॥

यस्मिन् देवा त्रिदधे मादयन्ते त्रिवर्षतः सदेने घामयन्ते ।

स्यं ज्योतिरर्धयुर्मासपुषतुर् पारं ज्योतिर्नि चरतो अजग्धा ॥३५॥

यस्मिन् देवा मन्मनि सुवर्णवपीच्ये न बुधर्मस्य विद्य ॥
 मित्रो नो अत्रादितिरनामान्सवितः देवो वरुणाय पोतत् ॥३६॥
 सखाय आ दीवामहे ब्रह्मेन्द्राय वज्रिणे । स्तुष ऊ पु सुवर्णाय धृष्यवे ॥३७॥
 शर्वसा द्यति श्रुते वृत्रहत्येन वृत्रहा । मयेर्मघेनो अवि शूर दाम्नासि ॥३८॥
 स्तेयो न वामसेयि वृथिर्ग मदी नो वाता इह वान्तु भूमौ । ॥३९॥
 मित्रो नो अत्र वरुणो युज्यमानो अग्निर्नि न व्यसृष्ट शोकम् ॥४०॥
 स्तुहि धृत मतेसदं जनानां राजानं भीमसृपहन्तुमुग्रम् । ॥४०॥१४॥
 मुक्ता जीरजे कद्रु स्वरोनो अम्पमस्यत् से नि वपन्तु सेन्यम् ॥४१॥
 सरस्वती देवयन्तौ इमन्ते सरस्वतीमध्वरे नायमानि । ॥४१॥
 सरस्वती सुकृती इमन्ते सरस्वती दाक्षणे वार्ये दाक् ॥४२॥
 सरस्वती पितरौ इवन्ते दक्षिणा युधर्मभिर्महामाणाः । ॥४२॥
 आसद्यास्मिन् परिधिं मादयध्वमनमीया इव आ र्वेदस्ये ॥४३॥
 सरस्वति या सुवर्णं युवाधेवयैः रुधामिर्देवि पितृभिर्मदेन्ती । ॥४३॥
 सप्तस्त्राधेमिदो अत्र भागे शवस्योर्ध्वं यजमानाय धेहि ॥४४॥
 उदीरतामध्वर उद् परासु उन्मध्यमाः पितरः सोम्याताः । ॥४४॥
 अमुं य ईषुरवृका अतश्चास्ते नोऽयन्तु पितरो हवेषु ॥४५॥
 अहं पितृन्सुविदरौ अग्निसि नपांठं च पित्रमर्धं नु रिष्णौः ॥४५॥
 पृथिवदो ये रुधपा सुवस्य भजेन्त पितृसह इहागमिष्ठा ॥४६॥
 इदं विदम्यो नमी अस्तस्य ये पूर्वज्ञो ये अर्धरास ईषुः । ॥४६॥
 ये पार्थिवे रजस्य निषेत्ता ये वो नूनं सुबुभनासु दिद्ध ॥४७॥
 मत्तली कृत्यैर्यमो अङ्घ्रिरोमिर्हृदस्पतिर्हवर्गिर्वाग्धामः ॥४७॥
 पांथ देवा शत्रुघ्नये च देवांस्ते नोऽयन्तु पितरो हवेषु ॥४८॥
 स्यादुग्निरापं मर्षमौ उवायं तीक्ष्णः स्त्रिषां सती उवायम् । ॥४८॥
 उवो न्यस्स पस्मिन्सुविद्धं न कश्चन सहा आहवेर्ष ॥४९॥
 पुरेयिर्नामं प्रवर्तो मदीरोति ब्रह्मन् पन्थावत्पस्वराजम् । ॥४९॥
 उवस्तुतं संगमनं जनानां यमे राजानं दक्षिणं सपर्यत ॥४९॥

यमो नो गातुं प्रथमो विवेद नैया गन्धर्विस्त्वर्त्तना उ ।

यमो नः पूर्वं पितरः परेता एना जज्ञानाः पथ्याः अमु स्वाः

॥५०॥ { ५ }

महिषदः पितर ऊत्सर्वागिसा नो इत्या चक्रमा जुषन्म ।

त आ गवावमा शर्तमेनाथो नः शं योरुपो दधात

॥५१॥

आत्पा आतुं दक्षिणतो निवलेदं नो इतिमि शृणन्तु विचं ।

मा हिंसिष्ट पितरः केन चियो यद् व आभः पुरुषता वरांम

॥५२॥

त्वष्टा दुहिथे यदतुं कणोति केनेदं विचं सुषं सर्मति ।

यमस्य माता र्पुत्रमाता मरो जाया विवस्वतो नवाश

॥५३॥

मेहि मेहिं पृथिभिः पुर्यातोयनां न ब्रूयं पितरः परेताः ।

उमा गान्तानी रुधया मदेन्तो यमं परयासि वरुणं च वेधम्

॥५४॥

अपैतु योति मि च सपुतातोऽस्मा एतां पितरो लोकर्मकम् ।

अहोमिरादिरक्तमिर्व्येकं यमो दंदात्यवुसारमस्मै

॥५५॥

उशान्तस्त्वेषीमद्युशन्तः सर्षिधीमहि । उशान्तुशत आ यद पितृन् हविषे अर्चये

॥५६॥

युमन्तस्त्वेषीमहि युमन्तः सर्षिधीमहि । युमान् युमत आ यद पितृन् हविषे अर्चये

॥५७॥

अङ्गिरसो नः पितरो नर्यया अर्यवाणो भृगवः सोम्यस्तः ।

सैषां युयं तुमवो यज्ञिषानामपि भुत्रे सोमनसे स्यामि

॥५८॥

अङ्गिरोमिर्पुतिषीरा गङ्गाह यमं वेरुपेरिह मादयस्व ।

मिपस्थन्तं ह्येष या पिता तेऽस्मिन् वरिष्या निपथ

॥५९॥

कुर्म यमं प्रवृत्तमा हि रोहाङ्गिरोमिः पितृभिः संविदामः ।

आ त्पा मन्त्राः कवितास्ता वैदग्ध्यैना रामन् हविषा मादयस्व

॥६०॥

इत एत वदारुहन् दिवस्पृष्टान्मरुहन् । प्र भूर्जयो यमो युया यामङ्गिरसो ययुः ॥६१॥ { ६ } [१११]

॥२॥ अत्रि.—अथर्वो न देवता—यमः, मन्त्रोपा, ५, ३७ काश्रिः ५ जागवेदायः २६ पितरः ५ मन्त्र—१-२, ६,

१४-१८, २०, २२, २३, २४, ३०, ३४, ३५, ४४, ४८, ५०-५२, ६६ अतुष्टुः ५, ७, ८, १२ अथर्वोः

५, २४, ४३, २० अथर्वोः ५, १०-१२, २३, २४-२६, ३३-३६, ३८, ४३-४६, ४८-५०

मिष्टुः १३ निषदा गायत्रीः २४ निषदा समयिषाऽऽथो गायत्री, ३० विष्टाव् गायत्री, ३८, ३९, ४१

आथो गायत्री, ४०, ४२-४४ अथर्वो गायत्री, ४६ अतुष्टुः ५

यमाय सोमः पदसे यमार्थं क्रियते इतिः । यमं हं यज्ञो गन्धर्व्यधिदूतो अर्चकृतः ॥१॥

यमाय यधुमचमं जुहोता प्र च तिष्ठत । इदं नम अर्धिम्यः पूर्वमेभ्यः पूर्वमेभ्यः पयिकृद्भवः ॥२॥

यमाय घृतवत् पयो सत्तं दृष्टिर्जुहोतन । स नो जीमेभ्यः यमेद् दूर्ध्वमायुः प्र जीमसे ॥३॥

मैनमये वि दहो ताते शंशुचो मास्य रचै चिधिपो मा शरिम् ।

शृवं पदा करमि आत्तेदोऽपेयमैनं प्र दिंशुतात् पितृर्ध्वं ॥४॥

यदा गृत्त कृणवो जातयेदोऽपेयमैनं परि दचात् पितृम्यः ।

यदो गच्छास्यसुनीतिमेतामयं देवनां वशनीर्गेवाति ॥५॥

विकृष्टमेतिः पयसे यदुवांरेणमिद् बृहत् । लिष्टुश् चांयुत्री छन्दसि सर्वा ता यम अर्धिता ॥६॥

एषै बहृपा गच्छ नरत्पामना दिवं य गच्छे पृथिरीं य चर्मभिः ।

अपो वा गच्छ यत्ति तत्र ते हितमोर्षधीषु प्रति लिष्टा शरतिः ॥७॥

अनो भुगस्तर्पस्तुस्तं तर्पन् स तं शोचिस्तपन् स तं अर्धिः ।

यासै शिवास्तन्यो जातयेदस्तामिर्देशने सुकृतं स लोभम् ॥८॥

पास्तं शोचयो रेश्वो जलवेदो यामैरापुलासि दिवंमन्तरिष्व ।

अनं यन्तमन् ताः सम्यक्प्रतामयेतैगभिः शिपतमाभिः शूवं कृषि ॥९॥

अनं स्रुन् पुनर्यो पितृभ्यो यत्त आहुतधर्मि स्तुधावान् ।

आपुर्षसान् उपं यागु शौपः स गच्छतां तन्नां सुवर्चाः ॥१०॥ [७]

अतिं द्रुन् चानो सारमेवो बहुरुषी शूरसो सुधुनो पूषा ।

अथो पितृम्युर्दिदशीं अथिदि यमेन ये संधुसादं मर्दन्ति ॥११॥

यो हे चानो यम रक्षितारो बहुरुषी पथिपदीं नुचवसा ।

ताम्यो राजन् परि येषेर्न स्वस्त्वस्मा अमदीय चं चेदि ॥१२॥

उरुणसांमुवर्षापुदुम्बली यमस्य दूतो चंस्तो अनो अन् ।

सानुसम्यं दृष्टये शस्यं पुनर्देतामस्तुमेह म्रम ॥१३॥

सोम एर्धम्यः पयसे घृतमेरु तर्पासते । येभ्यो यधुं प्रधारति चांर्धिदुर्गां गच्छतात् ॥१४॥

ये पितृ पृं अतनोता अतनाता अवागूर्धः । अपीन् तर्पस्वतो यम तपोर्नो अर्धि गच्छतात् ॥१५॥

तर्पन् ये शनायुष्यास्तर्पन् ये स्वर्यिषुः । तपो ये चंन्ने महस्तोर्धिदेवर्धिं गच्छतात् ॥१६॥

ये यध्वन्ते यध्वर्षेण दूरतो ये तनून्यजः । ये चो सुहस्रदविण्णास्तांर्धिदेवर्धिं गच्छतात् ॥१७॥

सुहस्रसायाः वरयो ये गोपायन्ति एर्धम् । अपीन् तर्पस्वतो यम तपोर्नो अर्धि गच्छतात् ॥१८॥

स्योनास्मै मघ प्रथिच्यवृक्षस निवेशनी । यच्छास्वै शर्म सप्रयाः ॥१६॥
 असंवाधे प्रथिग्या उरी लोके निधीपसव । स्वधा यार्थकृमे जीवन् तास्ते सन्तु मधुरजुतः ॥२०॥{८}
 ह्यपामि ते मनस्ता मन इहेमान् गृहो उप जुजुषाण धर्हि ।
 सं गच्छस्व पिबुभिः सं युमेनं स्योनास्त्वा वाता उप वान्तु शुग्माः ॥२१॥
 उन् स्वा पशन्तु मरुत उदवाहा उदमुतः । अजेनं कृत्स्नन्तः शीवं ध्वेयोधन्तु वासिति ॥२२॥
 उदह्रमापुरापुं कस्ते दधोय जीवसे । स्वान् गच्छतु ते मनो अधा पिर्तृर्य द्रव ॥२३॥
 मा ते मनो मासोमोक्तान् मा रसस्य वे । मा ते हास्त सुन्दुः किं चुनेह ॥२४॥
 मा स्वा वृक्षः सं वाधिष्ट मा देधो प्रथिवी मरी । लोकं पिबुर्षु विध्वैषस्व प्रमरांसु ॥२५॥
 यत् ते अङ्गमतिवितं पराचैरपानः प्राणो य उं वा ते परैतः ।
 तत् ते सुगर्भं पितरः सनीडा धासाद् धासं युन्म वेशयन्तु ॥२६॥
 अपेसं जीवा अरुधन् गृहेभ्यस्तं निवेशतु परि प्रामोदितः ।
 मृत्सूर्यमस्यासीद् दूतः प्रवेत्ता अरुन् पिबुभ्यो गमयां चक्रर ॥२७॥
 ये दधपवः पिबुषु प्रविष्टा शतिमुत्ता अदुतादधरन्ति ।
 परापुरो निपुरी ये भस्त्रयुग्मिष्टानुस्मात् म धमाति यज्ञाद् ॥२८॥
 सं विंशन्तिह पितरः स्वा नः स्योनं कृत्स्नन्तः प्रक्षिन्तु धारुः ।
 सेधयः द्योकेम इविषा नर्षमाणा जघोग् जीवन्तः शुरदः पुरुषीः ॥२९॥
 मां ते धेनुं निषुणामि यद्वा ते वीर औदनम् । तेना जनस्यासो भुता योऽप्रसुदजीवना ॥३०॥{९}
 अभापस्ती म सर या सुशेषावर्क वा मतरं नवीयः ।
 यस्त्वा ज्ञान् यध्यः सो अस्तु मा सो अन्यद् विदत मामधेयम् ॥३१॥
 प्रमः परोऽधरो द्विदस्थान ततः परं नार्ति पश्यामि किं पुन ।
 युमे अधरो अधि मे निर्धिष्टो सुवो विवस्वन्निन्वाततान ॥३२॥
 अपागृहघृमतां मर्त्येभ्यः पुत्या सर्वणमिदघुर्धिवंस्पते ।
 उताभिनावभरत् यत् नदानीदजहाद् ह्य पिपुना संरुषूः ॥३३॥
 ये निलावा ये पौमा ये दुग्धा ये चोद्विंताः । सर्वोस्तानंन्त आ वदं पितृन् इविने अधवे ॥३४॥
 ये अग्निदग्धा ये अनेविदग्धा मध्ये दिवः स्वधया ग्रादयन्ते ।
 त्वं तान् वेत्य यदि ते ज्ञातवेदः स्वधया यद्वा स्वधितिं क्षपन्ताम् ॥३५॥

शं तं मांति तपो अग्ने मा तन्वर् तपः । वनसु शुष्मो अस्तु ते पृथिव्यामस्तु यद्वरः ॥३६॥

ददाम्यस्मा अमुतानमेतद् य एवं आगन् भूम चेदमृदिह

यमथिक्किस्वान् प्रत्येतदहं मयैव राय उप तिष्ठतामिह ॥३७॥

इमा मायां मिमीमहे यथापरं न मासांति । श्वे श्वस्तु नो पुरा ॥३८॥

प्रेमां मायां मिमीमहे यथापरं न मासांति । श्वे श्वस्तु नो पुरा ॥३९॥

अपेमां मायां मिमीमहे यथापरं न मासांति । श्वे श्वस्तु नो पुरा ॥४०॥ { १० }

वीक्षमां मायां मिमीमहे यथापरं न मासांति । श्वे श्वस्तु नो पुरा ॥४१॥

निरिमां मायां मिमीमहे यथापरं न मासांति । श्वे श्वस्तु नो पुरा ॥४२॥

उदिमां मायां मिमीमहे यथापरं न मासांति । श्वे श्वस्तु नो पुरा ॥४३॥

समिमां मायां मिमीमहे यथापरं न मासांति । श्वे श्वस्तु नो पुरा ॥४४॥

अमांति मायां स्वर्गरांमायुष्मान् भूयासव । यथापरं न मासांति श्वे श्वस्तु नो पुरा ॥४५॥

प्राणो अपानो ग्यान आयुश्चतुर्दशैः क्षयाय । अपरिपरेष पथा यमराजः पितृन् गच्छ ॥४६॥

ये अन्नं वा दद्यान्नाः परेर्पुत्रिणा देवांस्यनेवस्यवन्तः ।

ते दाम्नादिरयाविदन्त लोकं नाकंस्य पुष्टे अग्नि दीपानाः ॥४७॥

तुद्व्यसी द्यौरवमा पौलुस्सीर्षिं भण्यमा । तृतीया इ प्रदीरिति यस्यां पितर आसते ॥४८॥

ये नः पितुः पितरो ये पितामहा य आभिविशुर्त्वेन्तरिबध् ।

य आभिविधंति पृथिवीमुत धां तेभ्यः पितृभ्यो नमसा विधेम ॥४९॥

इदमिद् वा उ नापरं दिवि परमसि सयम् । माता पुत्रं यथा सिचाम्येर्नं भूम ऊर्ध्वि ॥५०॥ { ११ }

इदमिद् वा उ नापरं सरस्वत्यदितोर्ध्वम् । ज्ञाया वतिमिद् वासताम्येर्नं भूम ऊर्ध्वि ॥५१॥

अमि त्वीर्षोमि पृथिव्या मातृवर्त्तेश सुद्रया । जीवेर्षु सुतं तन्मयि स्वया पितृषु सा स्ववि ॥५२॥

अग्नीषोमा पयिकृता स्थोनं देवेभ्यो रत्नं दधधुर्वि लोकम् ।

उप मेधन्ते पूषन् या गदोत्यन्तोषानिः पमिमिस्तत्र गच्छताम् ॥५३॥

पूषा त्वेतरिषावपतु म विद्वाननेष्टपशुर्वैवस्य गोषाः ।

स त्वेतेभ्यः परं ददस् पितृभ्योऽभिर्देवेभ्यः सुविदुर्विदेभ्यः ॥५४॥

आयुर्विद्यायुः पारं पतु स्वा पूषा त्वां वातु प्रपथे पुरस्तात् ।

यत्रासते मुकृते यत्र स ईषुस्वर्गं त्वा देवः संविता दधतु ॥५५॥

उत्तिष्ठ प्रेष्टि प्र द्रुपैरुः कृच्छ्रश्च सलिले सुषरथै ।

तत्र त्वं पिबिष्ये संमिद्वानः सं सेवेन मदेह्य तं स्वधार्मिः

॥८॥

प्र चर्यस्व तन्वंरं ॥ भरस्व मा ते गात्रा वि हायि मो गरीश्व ।

भनो निर्विष्टमनुसंविशस्व यत्र भूर्वेज्रुपते तत्र गच्छ

॥९॥

वर्धेता मां पितरः सोम्यास्तो अर्धन्तु देवा मर्धना घृतेर्व ।

वह्नुये मा प्रतर तारयन्तो जरये पा जरदेष्टि वर्धन्तु

॥१०॥ { १३ }

वर्धेता मां समनकस्तुविमेधां ये विष्णुर्न्येनकत्वास्तान् ।

रुधि मे विभे नि यच्छन्तु देवाः स्योन्स मापः पर्वनेः पुनन्तु

॥११॥

मित्रावरुणा परि मामेधातामादित्या मा स्वर्चो वर्धयन्तु ।

वर्धे म हस्ते न्येनकस्तु हस्तयोर्जेरदेष्टि मा सविता कृण्वेष्ट

॥१२॥

यो ममार् प्रथमो मर्यातां यः प्रेषाय प्रथमो लोहमेवम् ।

पैपुस्तुर्वं सुगमेनं जनार्मा युर्म राजानं दुषिषो सपर्येव

॥१३॥

परां यात पितरु आ च यातायं वो यज्ञो अर्धुना समरुः ।

दुसो अस्मभ्यं द्रुपिष्टेष्टु मुद्रं रुधि च नः तर्धेवीरं दधात

॥१४॥

कण्वः कृषीवांस्तु सुहमीढो अगस्त्यः श्यामाश्वः सोमं येषुमानाः ।

विश्वार्धिनोऽयं जमदग्निरतिरवन्तु नः कुरवपी धामदेवः

॥१५॥

विश्वार्धिश्च जमदग्ने वसिष्ठ मदेह्यन् गोतनु धामदेव ।

शुर्विर्नो अत्रिस्त्र्यम्बकर्मभिः सुश्रीसातः पित्रो मुदता नः

॥१६॥

कुरवे मुजाना अति यन्ति रिद्रमापुर्दधानाः प्रतुरं नशीवः ।

आध्वार्यमानाः प्रजया धनेनार्थं स्याम सुहभयो गृहेषु

॥१७॥

अश्वते न्यजते समश्वते ऋतुं रिरिति धर्षुनाम्यश्वते ।

सिन्धोरुच्छरास्ते पतयन्तमृषयं हिरण्यपादाः पशुमालु श्वते

॥१८॥

यद् वो मुद्रं पितरः सोम्यं च तेनो सनध्वं स्वर्पशमो हि ब्रूत ।

ते अंगीणः पचयु था गृह्योत सुविदवा विदये द्युमर्मानाः

॥१९॥

ये अर्धयो अर्हिरसो नराया दुष्टवन्तो राक्षसाणो दधानाः ।

दक्षिणान्तः सुकृतो य उ स्यामद्यास्मिन् वर्धिरि गान्धयज्यम्

॥२०॥ { १४ }

अथा यथा नः पितरः पराताः प्रत्तासौ अत्र गतमाशुशानाः ।
शुचीदयन् दीध्यत उक्थसातः क्षामा भिन्दन्तो अरुषिषे वत् ॥२१॥

सुकर्माणः सुकृती देवयन्तो अथो न देवा जनिमा धमन्तः ।
शुचन्तो अग्निं वावृधन्तु इन्द्रमुर्वी गव्यां परिपदे नो अरुन् ॥२२॥

आ यूयेयं क्षमसि पृथो अरुणद् देवानां जनिमान्पुष्टः ।
मर्तोतश्चिद्वर्षीरिक्तमन् पुषे विद्वय उयस्स्यायोः ॥२३॥

अर्कमे ते स्वपंसो अभूय भूतमवसन्नपसो विद्यातीः ।
विश्वं तद् भद्रं यदयन्ति देवा वृद्धं यदेम विदधे सुवीर्यः ॥२४॥

इन्द्रो मा मरुत्वान् प्राच्यो दिशः पतु वाहुच्युतां पृथिवी धामिबोपरि ।
लोक्रुतः पथिकृतो यजामहे ये देवानां हुतमागा इह स्व ॥२५॥

धागा मा निर्मीत्या दक्षिणाग्ना दिशः पतु वाहुच्युतां पृथिवी धामिबोपरि ।
लोक्रुतः पथिकृतो यजामहे ये देवानां हुतमागा इह स्व ॥२६॥

अर्दिशिर्मादिश्यैः प्रतीच्या दिशः पतु वाहुच्युतां पृथिवी धामिबोपरि ।
लोक्रुतः पथिकृतो यजामहे ये देवानां हुतमागा इह स्व ॥२७॥

सोमो मा विधेर्देयैरदीच्या दिशः पतु वाहुच्युतां पृथिवी धामिबोपरि ।
लोक्रुतः पथिकृतो यजामहे ये देवानां हुतमागा इह स्व ॥२८॥

घर्ता इ स्वा भुरुखी धारयाता ऊर्ध्वं भानुं संनिवा धामिबोपरि ।
लोक्रुतः पथिकृतो यजामहे ये देवानां हुतमागा इह स्व ॥२९॥

माच्यो स्वा दिशि पुरा संवृतैः स्वधायाया दधामि वाहुच्युतां पृथिवी धामिबोपरि ।
लोक्रुतः पथिकृतो यजामहे ये देवानां हुतमागा इह स्व ॥३०॥ { १५ }

दक्षिणाया स्वा दिशि पुरा संवृतैः स्वधायाया दधामि वाहुच्युतां पृथिवी धामिबोपरि ।
लोक्रुतः पथिकृतो यजामहे ये देवानां हुतमागा इह स्व ॥३१॥

प्रतीच्या स्वा दिशि पुरा संवृतैः स्वधायाया दधामि वाहुच्युतां पृथिवी धामिबोपरि ।
लोक्रुतः पथिकृतो यजामहे ये देवानां हुतमागा इह स्व ॥३२॥

उदीच्या स्वा दिशि पुरा संवृतैः स्वधायाया दधामि वाहुच्युतां पृथिवी धामिबोपरि ।
लोक्रुतः पथिकृतो यजामहे ये देवानां हुतमागा इह स्व ॥३३॥

- ध्रुवायं त्वा दिशि पुरा संवृतः स्वधायामा दधामि बाहुच्युतां श्रुविनी धार्मिरोपरि ।
 लोचकृतः पथिकृतो यनामहे ये देवानां हुतमागा इह स्थ ॥३४॥
- उत्परीषां त्वा दिशि पुनः संवृतः स्वधायामा दधामि बाहुच्युतां श्रुविनी धार्मिरोपरि ।
 लोचकृतः पथिकृतो यनामहे ये देवानां हुतमागा इह स्थ ॥३५॥
- धूर्तासि धुरुषोऽसि वंसेगोऽसि ॥३६॥
- ब्रह्मपति मधुपति वातपति ॥३७॥
- इत्थं मामुतमायतां यमे हं यत्तमाने यद्वैतम् ।
 म्र वां भवन् मालुपा वसुपन्तु म्मा संहितं स्वहं लोकं विदोने ॥३८॥
- स्वास्त्ये मरुतमिन्दवे नो पुने यो अहं पुण्यं नमोऽभिः ।
 वि स्तोत्रं एति पृथ्येऽभि मुनिः शुच्यन्तु विचं अष्टास एतत् ॥३९॥
- धीर्षि वृदानि ह्यो अन्तरोहस्यतुषदीमन्वेह वनेन ।
 अघोरं प्रति मिमीते अर्जुनस्य नामाग्नि सं पुनाति ॥४०॥ [१६]
- द्वेयेभ्यः कर्मवृणीत सुखं प्रजायै किमृणुं नार्हणीत ।
 धृष्टस्यार्तिर्पङ्कमतनुतु अर्चिः सिपां यमस्तन्वद्भा विरिच ॥४१॥
- स्वर्गं इदितो जातयेदोऽर्वाहृद्व्यानि सुरभीर्षि वृत्रा ।
 मादोः विद्युम्यः स्वधया ते अक्षजिह्वि स्व देव प्रयता हवीर्षि ॥४२॥
- आसीन्नातो अष्टादीनामुपस्वं इयि यत्त द्वाष्टुपे मर्याम ।
 पुत्रेभ्यः विवदुरक्षय वरुः म्र यच्छतु त इहोर्मे दधत ॥४३॥
- अग्निभ्राताः पितर एह मेच्छतु सदैःसदः सदत सुप्रसीतयः ।
 अक्षो हवीषि प्रयतामि वृद्धिर्षि इयि यं नूः सर्वरीरं दधत ॥४४॥
- उपहृता नः वितरः सोम्यातो वृद्धिर्षि निधिपु प्रियेषु ।
 त म्मा मेमन्तु त इह भुङ्क्ताधि मुरन्तु तेऽयन्त्वस्मान् ॥४५॥
- ये नः पितुः पितरो ये रितामृह अन्महिरे सौमयीयं वसिष्ठाः ।
 नेभिर्दमः सराणो हवीष्यशकुनद्विः प्रतिस्वमर्षु ॥४६॥
- ये तावृद्धयना नेहमाका होत्रादिदः स्तोमंणसो अर्चः ।
 भायै यःह सारत्त देववन्दैः सत्यैः कृनिमिर्धर्षिर्धर्मैःसद्विः ॥४७॥

ये सुर्यातो हविरदो हविष्य इन्द्रो देवैः सूर्यं तुर्या ।	
आग्नें पाहि सुविदत्रेभिर्योद पुरैः पूर्वर्ध्वर्त्तमिर्विस्तद्विः	॥४८॥
उर्षं सर्पं मातरं भूमिपेतामृक्ष्यचंसं पृथिवीं सुशेवाम् ।	
ऊर्णम्रदाः पृथिवीं ददित्वापत पुषा त्वां पातु अर्पये पुरस्तात्	॥४९॥
उषाश्चक्षस्व पृथिवि मा नि पांषाषाः सपायनास्मै मय क्षपसर्पिषा ।	
माता पुत्रं यया सिचाभ्येजे भूम ऊर्णहि	॥५०॥ { १७ }
उच्यते चक्षमाना पृथिवी सु तिष्ठतु सुहसं मित्र उप हि अर्पयाम्	
ते गृहसो पृतनजुतः स्योना विचाहोस्मै शरणाः सुन्वय	॥५१॥
उर्षो स्तन्नामि पृथिवीं त्वत् परिमं लोमं निदघुन्मो अहं रिपम् ।	
एतो रूप्यां पितरो पारयन्ति ते तर्षं यमः सार्दना ते कथोतु	॥५२॥
इममदे चमसं मा नि जिह्वरः मिषो देवानां पुत सोम्यानाम् ।	
ह्यवे यथमुसो देवपानुस्तस्मिन् देवा अमृता मादयन्वाम्	॥५३॥
अयं वा पूर्यं चमसं यमिन्द्रायाविमर्षाजिनीवते ।	
तस्मिन् कथोति सुपुतस्य भुक्षं तस्मिन्नुदुः पयते विमुदानीम्	॥५४॥
यद् ते कृष्णः शत्रुन् आतुतोदं पिपीलः सृष्टं उत वा आर्षदः ।	
अभिष्टदं विश्वार्दगदं कथोतु सोमश्च यो प्राप्स्यौ आविवेश	॥५५॥
परस्वर्गोत्तरपथयः परस्वर्गामृषः पर्यः । अपां पर्यस्रो यद् पयस्तेन वा सुह शुष्मत्	॥५६॥
इषा नारिरिविधुवाः सुफनीराजनेन सुर्विषु सं स्पृशन्ताम् ।	
अनुमयीं अनमीयाः सुरता आ रैहन्तु जनश्रेयो योनिमत्रे	॥५७॥
सं गच्छस्व पितृभिः सं युयेनैष्टवृत्तेन परमे ज्योतिन ।	
इत्वात्रयं धनरस्तमेहि सं गच्छतां तन्वा सुवर्षाः	॥५८॥
ये नः पितुः पितरो ये पितामहा य आविनिशुर्वैरन्तरिक्षम् ।	
तेभ्यः स्वराडसुनीतिर्नो अथ यथावत् तन्वः कल्पयति	॥५९॥
शंसं नीडारो मवतु शंसं सुप्तां शयिताम् । शीतिं शीतिं शयितां शयितां शयितां	
मयद्वयवर्षु शंसं शय इमं स्वर्गं शयम्	॥६०॥ { १८ }
विवस्वान् नो अमयं कथोतु यः सुवर्मा वीरदातुः सुदानुः ।	
इरेम वीरा वददो मवतु मोमदचञ्चनमयस्तु पुष्टम्	॥६१॥

७२-७४, [७१] आसुरी वृद्धिः; ७२ असुरी मायवी; ७३ आसुरीविक्रमः, ७४ द्वैवी जगती; [७५ आसुरी त्रिष्टुप्; ७६ आसुरी जगती]; ७७ प्राजापत्याऽसुष्टुप्; ७८ साक्षी युक्तौ; ७९, ८० साक्षी त्रिष्टुप्; ८१ आसुरी वृद्धी; ८२ अनुपदा कङ्कमसुष्टुष्टु; ८३ अनुपदा सङ्कमसुष्टुष्टु; ८४ यथा वृद्धिः; ८५ वृद्धयश्च यथा वृद्धिः; (८६, ८७, ८८, ८९ वृद्धयश्च यथा) ॥

आ रोहद्व जनिर्जी जातवेदसः पितृप्राणैः सं व आ रोहयामि ।
अयाद्वद्व्येयितो हव्यवाह ईजानं युक्ताः मुक्तो धव लोके ॥१॥

देवा यज्ञमन्त्रयः कल्पयन्ति इयिः पुरोडाशं सुचो यज्ञायुधानि ।
तेर्मिर्वाहि वृथिविदेवयनिर्वैरीजानाः स्वर्गं यन्ति लोकसु ॥२॥

श्रुतस्य पञ्चमर्तु पश्य साध्याङ्गिरसः मुक्तो येन यन्ति ।
तेर्मिर्वाहि वृथिविः स्वर्गं यन्तिदित्वा मधु मन्त्रयन्ति नृवीये नाके अग्निं वि ध्वयस्व ॥३॥

अयः सुपर्णा उपरस्य मायू नाकस्य पुष्टे अग्निं विष्टुर्ति श्रिताः ।
स्वर्गा लोका अमर्तेन विष्टा इवमूर्जं यज्ञेमानाय दुहाम् ॥४॥

जुह्वर्दीधातु दाम्पपृदुन्दरिषं ध्रुवा दार्धार वृथिविं प्रतिष्ठाम् ।
प्रतीमां लोका पुनर्दृष्टाः स्वर्गाः कार्मकलं यज्ञेमानाय दुहाम् ॥५॥

ध्रुव आ रोह वृथिविं पिबनोजसमन्तरिषुपमृदा ऋमस्व ।
जुहु दां गच्छ यज्ञमानेन साकं सुवेणं पुस्तेन दिशुः प्रवीनाः सर्वा ध्रुववाहवीयमानाः ॥६॥

वीर्यैस्तरगित् प्रथतो मुक्षिरिति यज्ञकृतैः मुक्तो येन यन्ति ।
अमर्तपुर्वयज्ञेमानाय लोकं दिशो भूतानि मदकल्पयन्त ॥७॥

अङ्गिरस्तान्वयन् एवौ अमिरादित्यानामवर्चनं गार्गपत्यो हविष्यानामवर्चनं दक्षिणयिः ।
मृधिवानमयेरिदितस्य प्रत्यक्षा सर्वज्ञाः सर्वे उर्व याहि शुभम् ॥८॥

एवौ अमिर्वा तपतु शं पुरस्ताच्छं पश्चात् तपतु गार्गपत्याः ।
दक्षिणागिर्दं तपतु शर्म यमोत्तरतो मध्यतो अन्तरिक्षाद् दिशोर्दिशो अग्ने र्वि पाहि श्रोताम् ॥९॥

युपयेते शंतेमामित्नुर्भिरीजानममि लोकं स्वर्गम् ।
अर्धो भूत्वा पृथिव्यां वहाम्य यव देवैः सध्मादं मदन्ति ॥१०॥ [२०]

शर्मते पश्चात् तप शं पुरस्ताच्छं पश्चाच्छर्मपुसत् तपेनम् ।
एकलोधा विहितो जातवेदः सम्पन्नं धेहि सुकृताम् लोके ॥११॥

शमयतः समिद्धा आ रमन्तां प्राजसत्यं मेध्या जातवेदसः । श्रुतं कुर्यान्तं इह माव विधिपद् ॥१२॥

यत् एति विततः कल्पमान ईजानममि लोकं स्वर्गम् ।

वसुधैव कुटुम्बकम् । अनात्मानं प्राणात्पत्यं मेधं जातवैदसः । श्रुतं ब्रह्मन्तं इह मार्गं विविधम् ॥१३॥

ईजानश्रितमार्गवदभिः नाकस्य पुष्पाद् दिव्यमृत्यतिभ्यन् ।

तस्मै ॥ मोति नर्गसो ज्योतिर्गोमान्स्वर्गः पन्थाः सुकृतं देवपानः ॥१४॥

अभिर्होताध्वर्युष्टे बृहस्पतिरिन्द्रो । यथा देविण्यतस्ते अस्तु ।

हुतोऽयं संस्थितो यत् एति यत् पूर्वमयं हुतानाम् ॥१५॥

अपूपवान् कौतर्पाश्वर्येह सीदतु । लोककृतः पयिकृतो यजामहे ये देवानां हुतमाणा इह स्व ॥१६॥

अपूपवान् दधिर्वाश्वर्येह सीदतु । लोककृतः पयिकृतो यजामहे ये देवानां हुतमाणा इह स्व ॥१७॥

अपूपवान् दुध्मर्पाश्वर्येह सीदतु । लोककृतः पयिकृतो यजामहे ये देवानां हुतमाणा इह स्व ॥१८॥

अपूपवान् मूत्रर्पाश्वर्येह सीदतु । लोककृतः पयिकृतो यजामहे ये देवानां हुतमाणा इह स्व ॥१९॥

अपूपवान् मांसर्पाश्वर्येह सीदतु । लोककृतः पयिकृतो यजामहे ये देवानां हुतमाणा इह स्व ॥२०॥ { २१ }

अपूपवान् अर्घ्यर्पाश्वर्येह सीदतु । लोककृतः पयिकृतो यजामहे ये देवानां हुतमाणा इह स्व ॥२१॥

अपूपवान् मधुर्पाश्वर्येह सीदतु । लोककृतः पयिकृतो यजामहे ये देवानां हुतमाणा इह स्व ॥२२॥

अपूपवान् रसर्पाश्वर्येह सीदतु । लोककृतः पयिकृतो यजामहे ये देवानां हुतमाणा इह स्व ॥२३॥

अपूपवान् पराश्वर्येह सीदतु । लोककृतः पयिकृतो यजामहे ये देवानां हुतमाणा इह स्व ॥२४॥

अपूपवाविहितात् पुष्पान् वास्ते देवा अर्घ्यस्वन् । ते ते सन्तु स्वपारंन्तो मधुमन्तो बृहज्जुताः ॥२५॥

वास्ते धाना अन्नमिदमि नितमिथाः स्वयार्ताः ।

वास्ते सन्तुद्गन्धीः ब्रह्मवास्ते यमो राजानं मन्यताम् ॥२६॥

अशिति भूर्धसीम् ॥२७॥

ब्रह्मश्चेत्यन्द पयिकीमनु यामिर्धं च योनिमनु यश्च पूर्वः ।

धृष्टानं योनिमनु संपरन्तं ब्रह्मं ब्रह्मोम्यन्तं सप्त होत्राः ॥२८॥

घृतपात पापुमर्कं स्वर्गिदं नृचर्वमस्ते अग्निं चक्षते स्विम् ।

ये पुणान्ति प्र च यत्नेति सर्वदा ते ईक्षते दधिर्वा सप्तमातरम् ॥२९॥

कोशं दुरन्ति कनशं चतुर्भिलमिदं धेनुं मधुमतीं स्वस्तये ।

ऊर्जं मदन्तीमर्दति जनेष्वग्ने मा दीक्षीः परमे ज्योतिम् ॥३०॥ { २२ }

पुनर्त्वं देवः संविता वासो ददाति मर्त्ये । नत् त्वं यमस्य राज्ये वसतान्स्वार्थ्यं चर ॥३१॥

धाना धेनुर्भवद् वसतो अस्यास्तिलोऽभवत् । तां चै वमस्य राज्ञे अर्जितामुप जीवति ॥३२॥

एतास्ते अतो धेनवः कम्पदुर्गा भवन्तु ।

एनीः श्येनीः सरूपा विरूपास्तिलवस्ता उप विष्ठन्तु त्वां ॥३३॥

एनीर्धाना हरिणीः श्येनीरस्य कृष्णा धाना रोहिणीर्वनवस्ते ।

तिलवस्ता ऊर्जमस्मी दुर्धाना विधादा सन्तानपस्फुरन्तीः ॥३४॥

पैश्यामरे इगिरिद लुहोषि साहसं युतधारमुत्तमम् ।

म विमर्ति पितरं पितामहान् प्रथितामहान् विमर्ति पिन्वमानः ॥३५॥

सुहृन्धारं श्रुतधारमुत्तमर्षितं ध्येयमानं सल्लिख्यं पुष्टे ।

ऊर्जं दुर्धानमनपस्फुरन्तामुपसते पितरः स्तुधार्भिः ॥३६॥

इदं धर्मांस्तु धर्मेन चितं तत् संजाता अयं परयतेत् ।

मत्पौऽपममृतत्वमेति तस्मै गृहान् कृणुत यापुस्तर्पन्तु ॥३७॥

इदं वैधिं धनसर्पिर्दिविचं इदमृतः । इदं वैधिं वीर्यं विक्त्रो वयोधा अर्षराहतः ॥३८॥

पुत्रं पौत्रमभितुर्पन्मीरापो मधुमतीरिमाः ।

सुधां पितृभ्यो अमृतं दुर्धाना आपो देवीकृमयौस्तर्पयन्तु ॥३९॥

आपो अग्निं प्र दिक्षुत पित्रुरुपमं पुत्रं पितरो मे क्षुपन्ताम् ।

अर्षितामूर्जमुप ये सधेभ्यो मे नो रपि सर्वधेरु नि रचक्षान् ॥४०॥ { २३ }

सर्पिन्धते अमर्त्यं हव्यवाहं धृतमिषम् । स र्षेदु निर्हितान् विधीन् पितृन् पराभतो गुतान् ॥४१॥

यं ते मन्थं यमोदनं यन्मांसं निपूणाग्निं ते । ते तं सन्तु स्वधार्पन्तो मधुमन्तो धृतधुतः ॥४२॥

यास्ते धाना अन्तरिराणि विलमिथ्राः स्वधावतीः ।

तास्ते सन्तुदग्नीः श्रुवीस्तास्ते यमो राजातु मन्थताम् ॥४३॥

इदं धर्मपरं निपानं मेनां ते पूर्वं पितरः परिताः ।

पुरोगुपा ये अमिश्राचो यस्य ते त्वां वदन्ति सुकृतास्तु लोभ्य ॥४४॥

मरस्वती देवपन्तो हवन्ते सरस्वतीमध्वरे तामपाने ।

सरस्वतीं मुकृतो हवन्ते सरस्वतीं दाक्षणे वार्यं दातु ॥४५॥

मरस्वतीं पितरो हवन्ते दक्षिणा यत्तमं विनर्चमाणाः ।

अग्निदास्मिन् पृहिषि मादमध्यगन्मीवा इव आ चैवस्ते ॥४६॥

सरस्वति या सरथं ययागोवधैः स्वधार्मिदेवि पितृभिर्मदन्ती ।

सहस्रार्धमिदो अत्र भ्राता शयस्पोषं यजमानाय धेहि

॥४७॥

पृथिवी स्वां पृथिव्यामा वंशयामि देवो नो द्यावा प्र तिष्ठत्याधुः ।

परापरीता वमुदिद् वो अस्त्वया मुताः पितृषु सं भवन्तु

॥४८॥

आ प्र ऋषेभामप सर्मृजेथां यद् योममिमा अजोषुः ।

अस्मादेतत्पृच्छ्यो तद् यशीवो द्युतुः पितृपिरभोजनो यमं

॥४९॥

एयमगुस् दक्षिणा भद्रतो नो अजेनं द्यावा सुदुषां ययोषाः ।

यैर्विने जीवानुपपृच्छन्ती जरा पितृभ्य उपसंपराययादिमान्

॥५०॥ { २४ }

इदं पितृभ्यः प्र भंरामि यर्हिर्जीवं देवेभ्य उर्ध्वं स्तुह्यामि ।

तदा तौह पुरुष मेध्यो मधन् प्रति स्वा जानन्तु पितरः परैतम्

॥५१॥

एदं पृथिरिदो मेध्योऽग्न्यः प्रति स्वा जानन्तु पितरः परैतम् ।

यथापुत्र तन्नेह सं भंरन्तु मातांश्च ते प्रसन्ना कल्पयामि

॥५२॥

पूर्णो राजाविधानं चकृणामूर्जो बलं सद् ओनो न् अत्मेन् ।

आयुर्लक्षिभ्यो पि दीधद् दीर्घायुष्याय शतशरिदाय

॥५३॥

ऊर्जो मागो य इमं भुजानारमार्शनामार्धिपरयं जगाम ।

तमर्पित विश्वमित्रा हुविमिः स नो यमः प्रवृत्तं जीवसे द्यात्

॥५४॥

यया द्युताय इर्यमर्षण् पृच्छं मानवाः । पुत्रा वंशामि इर्यं यथा मे भुरयोऽस्तव

॥५५॥

इदं हिरण्यं विशुद्धि यत् ते पितृविभः पुरा । स्वर्गं द्युतः पितृहस्तं निर्मिरुद्धि दक्षिणम्

॥५६॥

ये च जीवा ये च मृता ये ज्ञाता ये च युष्मिवाः ।

तेभ्यो घृतस्व मुरुषेति मयुषारा व्युन्दुवी

॥५७॥

वृषा मतीनां परिते विचक्रुणः सरो अर्द्धां प्रवृत्तिपतां दिवः ।

श्रावः सन्प्रेतो कलशो अचिबद्धदिन्द्रेस्व हार्दिमाग्निशन्मनोवया

॥५८॥

त्येपस्ते धूम ऊर्ध्वोह द्विषि चन्द्रक आर्तवः । सरो न हि युता त्वं कृपा पावक सोचसे

॥५९॥

प्र वा एतीन्दुरिन्द्रेस्व निर्भर्ति सखा सरुर्न य विजाति संमिरः ।

मये इय घोषाः समर्पसे सोमोः कलशो अतपोमना पुषा

॥६०॥ { २५ }

अनुमर्मिदन्तु धर्तृ एयो यधूपत । अस्तोषित स्वर्धानवो विप्रा यविष्ठा ईमहे

॥६१॥

आ यात पितरः सोम्यासौ मग्नीरैः प्रथिभिः पितृयातैः ।	
आयूरसाम्यं दधतः प्रजां च रायञ्च पौरिषि नः सचध्वम्	॥६२॥
परा यात पितरः सोम्यासौ मग्नीरैः प्रथिभिः पुर्यातैः ।	
अर्धा मासि पुनरा यात नो मुदाञ्च दुविरर्त्तुं सुप्रजसः सुवीराः	॥६३॥
यद् यो अमिरजंरुतेकमर्द्धं पितृलोके गमयन्जातयेदाः ।	
सद् यं पुतत् पुनरा प्यायपामि साक्षाः स्वर्गे पितरो वादयध्वम्	॥६४॥
अर्भुद् दूतः प्रहितो जातयेदाः सायं न्यर्द्धं उपयन्धो नृभिः ।	
प्रादाः पितृभ्यः स्वयया ते अर्घ्यच्छि त्वं देव प्रयत्ना दुर्विर्वि	॥६५॥
असौ हा इह मे मनः उरुस्तत्त्वमिह जन्मयः । अग्न्येनं भूम उरुर्वि	॥६६॥
शुन्मन्ता लोकाः पितृपदन्वाः पितृपदने द्या लोके अ सादयामि	॥६७॥
येषुमाकं पितरस्तेषां वृद्धिरिति	॥६८॥
उर्ध्वक्षमं परेषु पारामस्मदकोधुमं वि प्रेभ्यमं श्रयाप ।	
अर्धा द्युमादिरय व्रते सवानमसौ अदितये स्याम	॥६९॥
प्रास्मद् पाशान् वरुण मृच्छ सजोन् वैः संमामे वध्यते वैव्यामि ।	
अर्धा जीवेम श्रुदं शतानि स्वयां राजन् सुपिता रसमाद्याः	॥७०॥ { २६ }
अथर्वे रुक्म्याहनाय स्वधा नमः	॥७१॥
सोमोय पितृमते स्वधा नमः	॥७२॥
पितृभ्यः सोमपद्मघः स्वधा नमः	॥७३॥
सुमार्य पितृमते स्वधा नमः	॥७४॥
पुतत् तं प्रततामह स्वधा ये च द्यामन्तु	॥७५॥
पुतत् तं ततामह स्वधा ये च द्यामन्तु	॥७६॥
पुतत् तं तत स्वधा	॥७७॥
स्वधा पितृभ्यः शमित्रिपद्मघः	॥७८॥
स्वधा पितृभ्यो अन्तमिषसदर्थः	॥७९॥
स्वधा पितृभ्यो दिमित्रिपद्मघः	॥८०॥ { २७ }
नमो वः पितर ऊर्जे नमो वः पितरो रताय	॥८१॥

कां० १८, अ० ४, सू० १]

३४०

[कां० १८, सू० ४, म० ८६]

नमो वः पितरो भामाष नमो वः पितरो मन्यवे	॥८२॥
नमो वः पितरो यद् घोरे तस्मै नमो वः पितरो यत् क्रूर तस्मै	॥८३॥
नमो वः पितरो यच्छिः तस्मै नमो वः पितरो यद् स्योनं तस्मै	॥८४॥
नमो वः पितरः स्वधा वः पितरः	॥८५॥
येऽत्र पितरः पितरो येऽत्र युयं स्व युष्मास्तेऽनु युयं तेषां श्रेष्ठा भूयास्य	॥८६॥
य इह पितरो जीना इह वयं स्मः । अस्मास्तेऽनु वयं तेषां श्रेष्ठा भूयास्य	॥८७॥
आ त्वांश्च इधीमहि शुभन्तं देवाजंम् ।	
यद् घ सा ते पनीयसी सुमिद् दीदर्यति धवि । इषं स्तोदम्य आ भर	॥८८॥
शुन्द्रमा अम्भन्तरा सुपणो धावते ह्येति ।	
न दो हिरण्यनेमयः पुदं त्रैन्दन्ति विद्युतो त्रिं मे अस्य रोदसी	॥८९॥ [२८] [४१]

॥ इत्यष्टादशः पादः समाप्तः ॥

अथैकोनविंशं कारकम्

॥१॥ अग्निः—मन्त्रः ॥ देवता—वसुः ॥ मन्त्रः—१, २ पद्या वृद्धीः ३ पद्यः ॥

सं सं स्रवन्तु नद्यः । सं वाताः सं पतात्रिभ्यः ।

यद्गमिमं वर्धयता गिरः संस्रान्वेण हुविषा जुहोमि ॥१॥

इमं होमां यद्गमयतेमं संस्रान्वेण उत । यद्गमिमं वर्धयता गिरः संस्रान्वेण हुविषा जुहोमि ॥२॥

रूपं रूपं पयोवयः स्रवन्त्येनं परि प्वजे ।

यद्गमिमं वर्धयता गिरः संस्रान्वेण हुविषा जुहोमि ॥३॥॥१॥॥

॥२॥ अग्निः—सिन्धुद्वीपः ॥ देवता—आपः ॥ मन्त्रः—१-२ पद्यवृद्धः ॥

शं तु आपो र्द्विभूताः शर्हं ते सन्तुत्तयाः । शं ते सन्तिष्वदा आपः शर्हं ते सन्तु वृष्याः ॥१॥

शं तु आपो धन्यम्याः शं ते सन्तुनूय्याः । शं ते सन्तिष्विषा आपः शं याः कुम्भेभिरार्धतः ॥२॥

अनञ्जयः स्वर्णमाना विषा गम्भीरे अवसतः । मियन्मयो मियन्मय आपो अष्टा वदामसि ॥३॥

अपामर्हं द्विष्वा नाम्नां स्रोतस्यानाम् । अपामर्हं शृणोन्नेऽर्था मयप वाजिनः ॥४॥

सा अपः शिषा अयोऽयत्तमं कर्त्तारिषः । यथैव तृप्यते जयस्तास्तु या दक्ष मेवजीः ॥५॥॥१॥॥

॥३॥ अग्निः—अथर्ववेदः ॥ देवता—आग्निः ॥ मन्त्रः—१, २, ३ त्रिपद्यः ४ वृद्धिः त्रिपद्यः ॥

द्विषस्तेष्विष्याः पर्यन्तरिदाद् वनस्पतिभ्यो अघ्योपधीम्यः ।

यत्रपत्र विपुतो ज्ञातवेदास्वतः स्तुतो जुषमाखो न ऋषिः ॥१॥॥

यस्यै अपु मेहिमा यो वनेषु य ओषधीषु पशुपुष्पवृन्तः ।

अन्ने सर्वास्तुन्वर्ः सं रमस्व तारमर्नि ऋषिं द्रविणोदा अर्जसः ॥२॥॥

यस्तं देवेषु महिमा स्वर्गो या तं तन्ः पितृणां विवेश ।

पुष्टिर्षा तं मनुष्येषु पश्येऽन्ने तया रुचिमस्मात् घेति ॥३॥॥

शुक्लं नीय कयये वेद्याय वचोभिरावेत्यं यामि रातिम् ।

यतो भयममयं तन्नो अस्त्वव देवानां यजु हेहो अग्रे ॥४॥॥१॥॥

॥५॥ अग्नि — अथर्ववेदिता ॥ देवता — अग्नि ॥ अन्त — अन्तर्जगत् । विराट् । अथर्ववेदि, २ अथर्ववेदि ३ ४ अथर्ववेदि ॥

यामाहति प्रथमामथर्वी या जाता या हव्यमकृणोवजातवैदाः ।
तां त एता प्रथमो जोदवीमि चार्मिणो बहव हव्यमभिरप्रये स्वाहा ॥१॥

आहूतिं देवो मुभगां पुनो दधे निचस्थं माता सुहवी ना अस्तु ।
यामाशार्मिणि केवली सा मे अस्तु निदधमेना धनसि प्रविष्टाम् ॥२॥

आकुरेपा नो वृहस्पत आहून्वा न उवा गेहि । अथो भगस्य नो धेयवो नः सुहवो भव ॥३॥

वृहस्पतिर्मे आहूतिमाहिरसः प्रति जानातु चार्वेष्टाम् ।
यस्य वेवा देवताः संप्रयुः स भुप्रणीता कामो अन्तरुमान् ॥४॥ [१५]

॥५॥ अग्नि — अथर्ववेदिता ॥ देवता — अग्नि ॥ अन्त — १ अथर्ववेदि ॥

इन्द्रो राजा जगत्तथर्षणीनामधि अग्निं विष्टुर्लपं यदस्ति ।
ततो ददाति दाह्ये यक्षन्ति चोदुद् राघ उपस्तुतधिवुर्वा ॥१॥ [१५]

॥६॥ अग्नि — अथर्ववेदिता ॥ देवता — अग्नि ॥ अन्त — १-११ अथर्ववेदि ॥

सहस्रपादुः पुरुषः सहस्रपादः सहस्रपादः । स भूमिं विचतो वृत्तात्यतिष्ठद् दशाह्वलम् ॥१॥

त्रिभिः पुद्गिर्गमिरोवृत्त पादस्येवार्मपत् पुनः । तथा ध्यक्तामद् विष्टुर्लपानानागुने अन्तु ॥२॥

तारन्तो अस्व मक्षिमानस्ततो वयार्थाश्च पुरुषः । पादोऽस्य विचो वृत्तानि त्रिपादस्यामृतं द्विनि ॥३॥

पुरुष एवेद सः यद् यद् यत्तं भाव्यम् । उतामृतं वर्येवरो यदुन्येनाभवत् सुह ॥४॥

यद् पुरुषं व्यदधुः कतिचा व्यपत्त्ययन् । मृतं किमस्य किं वाह किमूत पादो उर्येते ॥५॥

ब्राह्मणोऽस्यै मूर्तेमासीद् प्राह राजन्वोऽभवत् ।

मध्यं तदस्य यद् वर्यं, पद्मया मूढो र्जनामत ॥६॥

चन्द्रमा मनतो जातयवोः सव्यो अजायत । मूर्तादिन्द्राधिष्ठात्राणाद् वायुर्जगत्पय ॥७॥

नामर्षा अर्षादुन्तरिचं श्रीणो घोः सधर्वत ।

पद्मया भूमिर्दिशः शोनात् तर्षा लोको अस्तवयन् ॥८॥

विराटो सममवद् विसनो अग्निं पुरुषः । स जातो अत्यरिच्यत पृथाद् भूमिपथो पुरः ॥९॥

यद् पुरुषेण इविषो देवा यप्रमर्तन्त । वसन्तो अस्पातीदाभ्यं श्रीष्ण इष्णः शूरद्विभिः ॥१०॥

स यत्तं प्रावृषा श्रीष्टन् पुरुषं जातमग्रशः । तेन देवा अयजन्त साध्या वसवश्च ये ॥११॥

वस्मादधो अजायन्त ये च के चोमिवादेतः । गार्गो ह जहिरे वस्मात् वस्माज्जाता अजायतः ॥१२॥

तस्माद् यथात् सर्वद्वन्द्वं यच्चः भार्यानि जज्ञिरे । जज्ञिरे तस्माद् यजुस्त्वस्मादजायत ॥१३॥

तस्माद् यथात् सर्वद्वन्द्वः सर्वदेवेषु दान्यधि । यज्ञस्तोत्रैकै वाग्म्यानाम्नया ग्राम्याद्य ये ॥१४॥

सप्ताध्यामन् परिश्रयस्त्रिः सप्त सुमिधः कृताः । देवा यद् यज्ञं तन्वाना अव्यञ्जन् पुरुषं पृथग् ॥१५॥

मूर्ध्ना देवस्य पृथतो श्रंशवैः सप्त संसृवीः । राज्ञः सोमस्याजायन्त जातस्य पुरुषादधि ॥१६॥ [१६]

॥७॥ अ०—मत्तवै ॥ देवता—यजुषाणि ॥ अन्तः—१-३, ४ मिष्टुप, ५ सुक्तिक विष्टु ॥

त्रिधाणि सप्तं दिवि सौचनानि सर्वमृषामि ध्रुवमे जवानि ।

सुमिधं सुप्रतिमिच्छमानो अहोनि गोमिः सवर्षामि नार्यम् ॥११॥

सुहवममे कृत्विना रोहिणी चास्तु भद्रं मृगशिरः शमार्द्रा ।

पुनर्वसु सूतता चारु पुष्यो भानुराश्लेषा अयनं मृधा मे ॥१२॥

पुष्यं पूर्वा कलपुन्यौ चात्र इस्तक्षिणा शिवा स्वाति सुतो मे अस्तु ।

रार्धं त्रिशाखं सुहनाशुराषा ज्येष्ठा सुनर्षयमरिष्ट मूलश्च ॥१३॥

अश्वं पूर्वा समता मे अषाढा जर्जरे देव्युषरा आ वदन्तु ।

अभिजिन्मे रागता पुष्यमेतन् अयं पुष्यः अग्निष्ठाः कुर्वतां सुपुष्टिम् ॥१४॥

आ मे सुहवस्तुमिष्टुर्ग वरीयु आ मे हुवा श्रोतृपदा सुशर्म ।

आ देवता चाश्वपुजो भर्ग म आ मे रुधि अरण्या आ वदन्तु ॥१५॥ [१७]

॥८॥ अ०—मत्तवै ॥ देवता—यजुषाणि ॥ अन्तः—१ विराट् जगती, २-३ मिष्टुप ॥

यानि नक्षत्राणि दिव्यस्तर्हि अप्सु भूमी यानि नर्गेषु विद्ध ।

प्रकल्पयन्मन्त्रमा याम्येति सर्वानि ममेतानि क्षिणानि सन्तु ॥११॥

अष्टाविंशानि शिवाणि शुग्मानि सह योमे भजन्तु मे ।

योगं प्र पथे वेमं च वेमं प्र पथे योगं च नमोऽष्टोरात्राम्यामस्तु ॥१२॥

स्वस्तितं मे सुप्रातः सुसायं सुदिव सुमृगं सुशकुनं मे अस्तु ।

सुहवमो सारस्यमर्त्यं गुत्वा पुनरापमिनन्दन् ॥१३॥

अनुहन् परिह्वं परिह्वं परिह्वम् । तर्पणं रिक्तकुम्भात् परा तान्तर्हितः सुव ॥१४॥

अपसारं परिह्वं पुण्यं मन्त्रमहि वयं । शिवा तं पाप नास्तिहं पुण्यं गत्रामि वदताम् ॥१५॥

हुवा या प्रजगत्पते विभूचीर्गोत ईरते । मन्त्रीचीमिन्द ताः कुरता भवतं प्रिचर्तमास्तु ॥१६॥

स्वस्ति नो अस्त्वभगं नो अस्तु नमोऽष्टोरात्राम्यामस्तु ॥१७॥ [१८]

॥६॥ श्री — शान्ताय ॥ देवता — मन्त्रीयः ॥ मन्त्रा — १ विशादुरोऽहन्तः १-४, ४-८, १०, ११, १२ अत्रुत्पुः
 ४ पञ्चमहा पञ्चाक्षरः १ पञ्चमहा कृतमन्त्री (१, विष्णु); १२ सप्तपदादि; १४ अत्रुत्पुः (१) संज्ञाः ॥

शान्ता शौः शान्ता वृथिवी शान्तमिदमुर्वन्तर्विषम् ।

शान्ता उदन्वतीरापः शान्ता नैः सन्त्वोपैषीः ॥१॥

शान्तानि पूर्वेषामि शान्तं नैः यस्तु कृतकृत्यम् ।

शान्तं भूतं च पश्य च सर्वेष्वेव शर्मस्तु नः ॥२॥

इयं या परमेष्ठिनी यम् देवो ब्रह्मसंशिता । ययैव संसृजे घोरं तयैव शान्तिरस्तु नः ॥३॥

इदं यत् परमेष्ठिनं मनो शं ब्रह्मसंशितम् । येनैव संसृजे घोरं तेनैव शान्तिरस्तु नः ॥४॥

इमानि यानि पञ्चैष्टिगुणानि भवःपष्ठानि मे यदि ब्रह्मसां संशितानि ।

यैरेव संसृजे घोरं तैरेव शान्तिरस्तु नः ॥५॥

शं नो मित्रः शं परंशुः शं विष्णुः शं ब्रजार्पणः । शं न इन्द्रो बहुस्पतिः शं नो भवत्वयैषा ॥६॥

शं नो मित्रः शं परंशुः शं विस्वाम्बन्तः ।

वृत्पात्राः पार्थिवान्तरिक्षाः शं नो दिविचेरा ग्रहोः ॥७॥

शं नो भूमिर्पद्माना शम्भुका निर्मितं च यत् । शं गवो लोहिबलीराः शं भूमिर्वीर्यपीती ॥८॥

मक्षेत्रमुल्लसिषु शर्मस्तु नः शं नो मित्राः शम्भु सन्तु कृत्वाः ।

शं नो निवता दुष्णाः शम्भुका देशोपसृगाः शम्भु नो भवन्तु ॥९॥

शं नो ब्रह्मभान्द्रमसाः शर्मोदिस्यार्थं शम्भुका । शं नो भुस्पर्धुर्महेतुः शं कृद्रास्त्रिभवेजसः ॥१०॥

शं कृद्राः शं वसवः शर्मोदिरवाः शर्मप्रभः । शं नो महर्षयो देवाः शं देवाः वृद्धसर्पिः ॥११॥

ब्रह्म भृजार्पतिर्षावा लोका वेदाः संतृष्टपयोऽवयः ।

सर्वे कृतं स्वस्त्ययन्तमिन्द्रो मे शर्मं यच्छतु ब्रह्मा मे शर्मं यच्छतु ।

विश्वे मे देवाः शर्मं यच्छन्तु सर्वे मे देवाः शर्मं यच्छन्तु ॥१२॥

यानि कानि विश्वान्तानि लोके संतृष्टपयो विदुः ।

सर्वानि शं भवन्तु मे शं मे स्वस्त्वयं मे अस्तु ॥१३॥

पृथिवी शान्तिरन्तरिक्षं शान्तिर्वीः शान्तिपथः शान्तिर्धर्मधनुः शान्तिर्वनस्पतयः

शान्तिर्विश्वे मे देवाः शान्तिः सर्वे मे देवाः शान्तिः शान्तिः शान्तिः शान्तिः शान्तिभिः ।

ताभिः शान्तिभिः सर्वे शान्तिभिः शर्मयोगोऽहं यदिह घोरं यदिह क्रूरं यदिह पापं

सर्वशान्तं तच्छिवं सर्वेष्वं शर्मस्तु नः

॥१०॥ अग्नि—असिष्ठः ॥ देवता—मन्त्रोपाः ॥ यन्त्र—१-१० विष्णु ॥

- शं न इन्द्रादी मयतामयौषिः शं न इन्द्रावरुणा रातर्हन्त्या ।
 शमिन्द्रासोमा सुविताय शं योः शं न इन्द्रावृषणा वाजसतो ॥१॥
- शं नो भगः शम्भु नः शंतां अस्तु शं नः पुरीषिः शम्भु सन्तु रायः ।
 शं नः सत्यस्य सुयमस्य शंसुः शं नो अर्षमा पुरुगता अस्तु ॥२॥
- शं नो धाता शम्भु धूर्वा नो अस्तु शं न उरुची मयतु स्वधाभिः ।
 शं रोदेही पृहती शं नो अग्निः शं नो देवाता सुध्वानि सन्तु ॥३॥
- शं नो अग्निज्योतिरभीसो अस्तु शं नो मिश्रामरुणापुषिन्ता शम्भु ।
 शं नः सुकृतां सुकृतानि सन्तु शं न इषिषे अग्नि वातु वारः ॥४॥
- शं नो धामावृषिषो पूर्वहन्तो शमन्तरिचिं दृशयं नो अस्तु ।
 शं न ओषधीर्दिनिनो मयन्तु शं नो रजस्तस्वतिरस्तु जिष्णुः ॥५॥
- शं न इन्द्रो वसुभिर्दुषो अस्तु शर्मोद्विस्वमिर्वरुणः सुशंसः ।
 शं नो रुद्रो रुद्रेभिर्जलापः शं नस्त्वष्टा अग्निर्दिग् गेषोतु ॥६॥
- शं नः सोमो मयतु वसु शं नः शं नो प्रावाणुः शम्भु सन्तु वशाः ।
 शं नः स्वर्कणा मितयो मयन्तु शं नः प्रश्वदः शम्भुस्तु वेदिः ॥७॥
- शं नः सूर्य उरुचक्षा उदैतु शं नो मयन्तु त्रिदिशश्चतस्रः ।
 शं नः पर्यता ध्रुवयो मयन्तु शं नः सिन्धुवः शम्भु सन्त्वापः ॥८॥
- शं नो अर्द्धिर्भवेतु द्रतेभिः शं नो मयन्तु मरुतः सूर्याः ।
 शं नो विष्णुः शम्भु पूषा नो अस्तु शं नो अवित्रं शम्भुस्तु वायुः ॥९॥
- शं नो देवः सन्निता त्रायमाणुः शं नो भयन्तूपसो विमृतीः ।
 शं नः पुर्नन्यो मयतु मृजावयुः शं नः चेत्रेस्प पतिरस्तु शंसुः ॥१०॥॥११॥

॥११॥ अग्निः—असिष्ठः ॥ देवता—मन्त्रोपाः ॥ यन्त्र—१-१० विष्णु ॥

- शं नः सत्यस्य पातोयो मयन्तु शं नो अर्धेन्तुः शम्भु सन्तु रायः ।
 शं न ओषधयः सुकृताः सुदस्ताः शं नो मयन्तु पितरो हवेषु ॥११॥
- शं नो देवा विशर्देवा मयन्तु शं सरस्वती सप्त धीमिर्दधु ।
 शर्ममिपावः शम्भु रात्रिपावः शं नो दिव्याः पारिषाः शं नो अर्षाः ॥१२॥

शं नो अज एकपाद् देवो अस्तु शमर्हिर्विष्णुः । शं संमुद्रः ।

शं नो अपा नपात् पेक्षस्तु शं नः प्रस्निर्भवतु देवर्गोपा ॥३॥

व्यादित्वा हृद्रा वसंषो लुपन्तपिदे प्रक्ष क्रियमाणं नदीयः ।

श्रुत्वन्तु नो दिव्याः पार्थिवसो गोजात्वा उत ये ययिर्वातः ॥४॥

ये देवानामुरिजो ययिर्वातो मनोर्यजन्ता अमृता ऋतुद्राः ।

ते नो रासन्तामुरुतायमथ युवं पात इत्यस्त्वमिः सदा नः ॥५॥

तदस्तु मित्रारह्या तदग्ने शं योरस्मभ्यमिदमस्तु शुश्वम् ।

अशीर्माहि गाधमुत प्रविद्या नमो दिवे वृहते सार्दनाय ॥६॥[२।२]

॥१२॥ अथि — अथिष्ठ ॥ देवता — अथ ॥ अन्त — १ विष्णु ॥

उपा अप स्वरुस्तमः स पर्येषहि पर्येनि सुजातता ।

अपा पाज देवर्हित सनेम अदेम शुवर्हिमाः सुवीराः ॥१॥[२।३]

॥१३॥ अथि — सप्तमिषम ॥ देवता — अथ ॥ अन्त — १, २, ३-१० विष्णु, १-६, ११ सुरिह विष्णु ॥

इन्द्रस्य नाह स्वर्धिरौ वृषाणौ मित्रा इमा वृषमौ पारमिष्णु ।

सौ वीचे प्रथमो योग आसि याम्या मितमसुंसाहा स्वर्धेव ॥१॥

आहा शिवांनो वृषभो न मीमो र्नापनः सोमयधर्वखीनाम् ।

सुक्रम्दभोऽमिमिष एकवीर श्वं सेना अजयत् सारुमिन्द्रः ॥२॥

सुनन्दनेनमिमिषं निष्कृताऽन्योध्येन दुस्वपुनेन धूम्राना ।

तदिन्द्रेण जयत तत् सदर्धं युधौ त्व इध्वस्तेन वृष्णा ॥३॥

स इध्वस्ते । स निष्क्रिमिर्वशी संक्षण स युध इन्द्रो गृधेन ।

मुमुक्षुनिव सौमिषा पादुयुध्वैर्ध्वान्वा प्रतिहिताभिस्स्ता ॥४॥

बलविज्ञापः स्वर्धिरः प्रर्धिरः सदर्धवान् पाजो सदर्धान उतः ।

अमिरीरो अमिपरता सरोमिज्वैरमिन्द्र एषमा विह गोविदेव ॥५॥

इमं वीरमन्तु र्गर्धममुप्रमिन्द्र सस्वाणो अन्तु सं र्गधाम् ।

प्राप्तमिती मोनिव पञ्चराहु अर्धन्तुमवम प्रपुणन्तुभोजता ॥६॥

अमि गोत्राणि सदर्धा गार्धमानोऽद्याय उतः शतपन्धुरमिन्द्रः ।

दुस्वपुननः वृहन्ताहयोध्योऽस्मारुं सेना अवतु प्र मुस्तु ॥७॥

वृहस्पते परं दीया रवेन रजोहामित्री अपवारमानः ।

॥८॥

प्रभुञ्जन्तुर्वृत्तं प्रभुञ्जन्मित्रानुस्मार्कमेध्यमिता तनूनाम्

इन्द्र एषा नेता वृहस्पतिर्दक्षिणा यज्ञः पुर एतु सोमः ।

॥९॥

देवतेनानामभियञ्जन्तीनां जयेन्तीनां मरुतो यन्तु मध्ये

इन्द्रस्य पुष्पो यरुणस्य राज्ञां यादित्यानां मरुतां शर्वे तुग्रम् ।

मशामननां सुवनच्यवानां घोरैर्देवानो जयन्तुमुदस्तात्

॥१०॥

अस्मान्मिन्द्रः समृतेषु भुजेष्वस्माकं या इष्वस्ता जयन्तु ।

अस्माकं धीरा उत्तरे भयन्त्यस्मान् देवासोऽवसा हवेषु

॥११॥[२।४]

॥१४॥ अग्निः—अथर्व ॥ देवता—अथर्वहविष्यो ॥ अन्तः—१ त्रिपुत्र ॥

इदमुक्तेष्वेवोऽवसानममर्षो शिषे मे द्यावापृथिवी अभूताम् ।

असुपन्नाः प्रदिशो मे यवन्तु न वै तया द्विष्यो अमर्यं नो अस्तु

॥११॥[२।५]

॥१५॥ अग्निः—अथर्व ॥ देवता—१-४ इन्द्र, २, ६ मन्त्रोक्तः ॥ अन्तः—१ अथर्वहविष्यो, २, ६ अथर्व, ३ विरदु

अथर्वहविष्यो, ४, ६ त्रिपुत्र ॥

यत इन्द्र मयोमहे ततो नो अमर्यं कृधि ।

मर्यमञ्जुग्धि तपु त्वं न कृतिमिर्वि द्विपो वि मृधो जहि

॥११॥

इन्द्रं प्रमनुराधं हेवामहेज्जु राधास्म द्विपदा चतुष्पदा ।

मा नुः सेना अरुणीरुपे मुर्विष्ववीरिन्द्र हुहो वि नायाय

॥१२॥

इन्द्रेयातोत वृत्रहा परस्तातो वीरयः ।

स रक्षिता धेनुतः स मधुतः स पुधात् स पुरस्तातो अस्तु

॥१३॥

दुर्गं नीं लोकायतुं नेषि विद्वान्स्वर्ग्यञ्ज्योतिरभयं स्वस्ति ।

तुगा तं इन्द्र स्वविरस्य वाह उषं क्षयेम शरणा वृहन्ता

॥१४॥

अमर्यं नः करत्यन्तरितुममर्यं द्यावापृथिवी तुभे इमे ।

अमर्यं पृथादमर्यं पुरस्तादुत्तरार्धपृथादमर्यं नो अस्तु

॥१५॥

अमर्यं मित्रादमर्यमभिवादमर्यं आतादमर्यं पुसेचात् ।

अमर्यं नष्टमर्यं दिपो नः मर्षो आपा मम मित्रं मरन्तु

॥१६॥[२।६]

॥१६॥ अग्निः—अथर्व ॥ देवता—अथर्वोक्तः ॥ अन्तः—१ अथर्वहविष्यो, २ अथर्वहविष्यो, ३ अथर्वहविष्यो, ४ अथर्वहविष्यो, ५ अथर्वहविष्यो, ६ अथर्वहविष्यो

अथर्वहविष्यो, ७ अथर्वहविष्यो, ८ अथर्वहविष्यो, ९ अथर्वहविष्यो, १० अथर्वहविष्यो, ११ अथर्वहविष्यो, १२ अथर्वहविष्यो, १३ अथर्वहविष्यो, १४ अथर्वहविष्यो, १५ अथर्वहविष्यो, १६ अथर्वहविष्यो, १७ अथर्वहविष्यो, १८ अथर्वहविष्यो, १९ अथर्वहविष्यो, २० अथर्वहविष्यो, २१ अथर्वहविष्यो, २२ अथर्वहविष्यो, २३ अथर्वहविष्यो, २४ अथर्वहविष्यो, २५ अथर्वहविष्यो, २६ अथर्वहविष्यो, २७ अथर्वहविष्यो, २८ अथर्वहविष्यो, २९ अथर्वहविष्यो, ३० अथर्वहविष्यो, ३१ अथर्वहविष्यो, ३२ अथर्वहविष्यो, ३३ अथर्वहविष्यो, ३४ अथर्वहविष्यो, ३५ अथर्वहविष्यो, ३६ अथर्वहविष्यो, ३७ अथर्वहविष्यो, ३८ अथर्वहविष्यो, ३९ अथर्वहविष्यो, ४० अथर्वहविष्यो, ४१ अथर्वहविष्यो, ४२ अथर्वहविष्यो, ४३ अथर्वहविष्यो, ४४ अथर्वहविष्यो, ४५ अथर्वहविष्यो, ४६ अथर्वहविष्यो, ४७ अथर्वहविष्यो, ४८ अथर्वहविष्यो, ४९ अथर्वहविष्यो, ५० अथर्वहविष्यो, ५१ अथर्वहविष्यो, ५२ अथर्वहविष्यो, ५३ अथर्वहविष्यो, ५४ अथर्वहविष्यो, ५५ अथर्वहविष्यो, ५६ अथर्वहविष्यो, ५७ अथर्वहविष्यो, ५८ अथर्वहविष्यो, ५९ अथर्वहविष्यो, ६० अथर्वहविष्यो, ६१ अथर्वहविष्यो, ६२ अथर्वहविष्यो, ६३ अथर्वहविष्यो, ६४ अथर्वहविष्यो, ६५ अथर्वहविष्यो, ६६ अथर्वहविष्यो, ६७ अथर्वहविष्यो, ६८ अथर्वहविष्यो, ६९ अथर्वहविष्यो, ७० अथर्वहविष्यो, ७१ अथर्वहविष्यो, ७२ अथर्वहविष्यो, ७३ अथर्वहविष्यो, ७४ अथर्वहविष्यो, ७५ अथर्वहविष्यो, ७६ अथर्वहविष्यो, ७७ अथर्वहविष्यो, ७८ अथर्वहविष्यो, ७९ अथर्वहविष्यो, ८० अथर्वहविष्यो, ८१ अथर्वहविष्यो, ८२ अथर्वहविष्यो, ८३ अथर्वहविष्यो, ८४ अथर्वहविष्यो, ८५ अथर्वहविष्यो, ८६ अथर्वहविष्यो, ८७ अथर्वहविष्यो, ८८ अथर्वहविष्यो, ८९ अथर्वहविष्यो, ९० अथर्वहविष्यो, ९१ अथर्वहविष्यो, ९२ अथर्वहविष्यो, ९३ अथर्वहविष्यो, ९४ अथर्वहविष्यो, ९५ अथर्वहविष्यो, ९६ अथर्वहविष्यो, ९७ अथर्वहविष्यो, ९८ अथर्वहविष्यो, ९९ अथर्वहविष्यो, १०० अथर्वहविष्यो

दिशो मादित्या रक्षन्तु भूम्या रक्षन्त्यश्वयः ।

इन्द्राग्नी रक्षतां मा पुरस्तादुचिनोऽग्निवः शर्म यच्छताम् ।

तिरश्चीनध्या रक्षतु जगत्तैर्दः भूतकृत्वा मे सर्वतः सन्तु वर्ये

॥२॥ [२।७]

॥१७॥ अग्निः—अश्वयः ॥ देवता—अग्नेरुक्तः ॥ त्रु—१-७, ८ अश्वयः, १, ७, १० अतिप्रयती ; ६ भुक्तिः अश्वयः

६ यज्ञपराऽतिप्रयती ॥

अग्निमी पातु पशुभिः पुरस्तात् तस्मिन् अग्ने तस्मिन्त्यये तां पुरं प्रैमि ।

स मा रक्षतु स मा गोपायतु तस्मा आत्मानं परि ददे स्वाहा ॥१॥

वायुर्मान्तरिक्षे तस्या दिशः पातु तस्मिन् अग्ने तस्मिन्त्यये तां पुरं प्रैमि ।

स मा रक्षतु स मा गोपायतु तस्मा आत्मानं परि ददे स्वाहा ॥२॥

सोमो मा रुद्रैर्दक्षिणाया दिशः पातु तस्मिन् अग्ने तस्मिन्त्यये तां पुरं प्रैमि ।

स मा रक्षतु स मा गोपायतु तस्मा आत्मानं परि ददे स्वाहा ॥३॥

पर्ययो मादित्यैरेतस्या दिशः पातु तस्मिन् अग्ने तस्मिन्त्यये तां पुरं प्रैमि ।

स मा रक्षतु स मा गोपायतु तस्मा आत्मानं परि ददे स्वाहा ॥४॥

धर्षो मा वाराण्पिरीर्य्यां प्रवीर्य्या दिशः पातु तस्मिन् अग्ने तस्मिन्त्यये तां पुरं प्रैमि ।

स मा रक्षतु स मा गोपायतु तस्मा आत्मानं परि ददे स्वाहा ॥५॥

अपो धीर्धामतीरेतस्या दिशः पातु तासु अग्ने तासु श्वे तां पुरं प्रैमि ।

ता मा रक्षन्तु ता मा गोपायन्तु ताभ्य आत्मानं परि ददे स्वाहा ॥६॥

निचरन्तो मा सप्तश्रुतिभिर्वदीर्य्या दिशः पातु तस्मिन् अग्ने तस्मिन्त्यये तां पुरं प्रैमि ।

स मा रक्षतु स मा गोपायतु तस्मा आत्मानं परि ददे स्वाहा ॥७॥

इन्द्रो मा मरुतानितस्या दिशः पातु तस्मिन् अग्ने तस्मिन्त्यये तां पुरं प्रैमि ।

स मा रक्षतु स मा गोपायतु तस्मा आत्मानं परि ददे स्वाहा ॥८॥

प्रजापतिर्ना प्रजननरान्त्वह प्रतिष्ठाया ध्रुवाया दिशः पातु तस्मिन् अग्ने तस्मिन्त्यये तां पुरं प्रैमि ।

स मा रक्षतु ॥ मा गोपायतु तस्मा आत्मानं परि ददे स्वाहा ॥९॥

पृथुस्पर्तिर्मा निधैर्द्विचक्षुर्वाया दिशः पातु तस्मिन् अग्ने तस्मिन्त्यये तां पुरं प्रैमि ।

स मा रक्षतु ॥ मा गोपायतु तस्मा आत्मानं परि ददे स्वाहा ॥१०॥ [२।८]

॥१८॥ अग्निः—अथर्वो ॥ देवता—अग्नीषोमीः ॥ अन्तः—१, ८ सारां विष्णुः २-४, ६ सार्वभौतः ५ साराद्
(१. स्वरात्) अन्तःपुष्टः ७, ८, १० आनायता विष्णुः (सर्वो विष्णुः) ॥

अग्निं ते यदुपेयन्तमृच्छन्तु । ये मांघायवः आच्या दिशोऽभिदासात् ॥१॥
 शशुं तेऽन्तरिक्षयन्तमृच्छन्तु । ये मांघायव एतस्या दिशोऽभिदासात् ॥२॥
 सोमं ते रुद्रयन्तमृच्छन्तु । ये मांघायवो दार्विषाया दिशोऽभिदासात् ॥३॥
 यरुणं ते आदित्ययन्तमृच्छन्तु । ये मांघायव एतस्या दिशोऽभिदासात् ॥४॥
 सूर्यं ते वायव्यमृच्छन्तमृच्छन्तु ॥ ये मांघायवः प्रतीक्ष्या दिशोऽभिदासात् ॥५॥
 अपस्त ओषधीमतीर्हन्तु । ये मांघायव एतस्या दिशोऽभिदासात् ॥६॥
 विश्वकर्माणं ते संसृपिषन्तमृच्छन्तु । ये मांघायव उदित्या दिशोऽभिदासात् ॥७॥
 इन्द्रं ते मरुतयन्तमृच्छन्तु । ये मांघायव एतस्या दिशोऽभिदासात् ॥८॥
 मृजार्पतिं ते मृजनयन्तमृच्छन्तु । ये मांघायवो ध्रुवाया दिशोऽभिदासात् ॥९॥
 बृहस्पतिं ते विश्वदेवयन्तमृच्छन्तु । ये मांघायव ऊर्ध्वाया दिशोऽभिदामात् ॥१०॥ [२६]

॥१६॥ अग्निः—अथर्वो ॥ देवता—अग्नीषोमीः ॥ अन्तः—१, २, ६ अग्निपुष्टः २, ४-८ ११ अग्निपुष्टः
 पृथिवीः १० अन्तःपुष्टः ॥

मिश्रः पृथिव्योर्दक्षामत् तां पुरं प्र गायामि वः ।
 तामा विशतु तां प्र विशतु ता वः शर्मं च धर्मं च यच्छतु ॥१॥
 शशुरन्तरिक्षोर्दक्षामत् तां पुरं प्र गायामि वः ।
 तामा विशतु तां प्र विशतु ता वः शर्मं च धर्मं च यच्छतु ॥२॥
 सूर्यो दिवोर्दक्षामत् तां पुरं प्र गायामि वः ।
 तामा विशतु तां प्र विशतु ता वः शर्मं च धर्मं च यच्छतु ॥३॥
 चन्द्रमा नक्षत्रैरुर्दक्षामत् तां पुरं प्र गायामि वः ।
 तामा विशतु तां प्र विशतु ता वः शर्मं च धर्मं च यच्छतु ॥४॥
 सोम ओषधीमिरुर्दक्षामत् तां पुरं प्र गायामि वः ।
 तामा विशतु तां प्र विशतु ता वः शर्मं च धर्मं च यच्छतु ॥५॥
 यज्ञो दार्विषामिरुर्दक्षामत् तां पुरं प्र गायामि वः ।
 तामा विशतु तां प्र विशतु ता वः शर्मं च धर्मं च यच्छतु ॥६॥

ममुद्रो नदीभिर्दक्षामत् तां पुरं प्र खंयामि वः ।

तामा विंशत् तां प्र विंशत् सा वः शर्मं च वर्मं च यच्छत् ॥७॥

प्रमं प्रमचरिभिर्दक्षामत् तां पुरं प्र खंयामि वः ।

तामा विंशत् तां प्र विंशत् सा वः शर्मं च वर्मं च यच्छत् ॥८॥

इन्द्रो योर्वेदोर्दक्षामत् तां पुरं प्र खंयामि वः ।

तामा विंशत् तां प्र विंशत् सा वः शर्मं च वर्मं च यच्छत् ॥९॥

देवा अमृतेनोर्दक्षामस्तां पुरं प्र खंयामि वः ।

तामा विंशत् तां प्र विंशत् सा वः शर्मं च वर्मं च यच्छत् ॥१०॥

प्रजापतिः प्रजाभिर्दक्षामत् तां पुरं प्र खंयामि वः ।

तामा विंशत् तां प्र विंशत् सा वः शर्मं च वर्मं च यच्छत् ॥११॥[२।१०]

॥२०॥ श्रुति — शध्वी ॥ देवता — सप्तोच्च ॥ इन्द्रो — १ त्रिपुत्रः २ जगती, ३ श्रुत्वात् श्रुत्वात्, ४ अतुष्टुमन्त्रो त्रिपुत्रः ॥

अपु न्यः पुः पीलेपेयं युधं यमिन्द्राणी धाता संविता बृहस्पतिः ।

सोमो राजा यत्नेषो अविना युमः पूषस्मान् पारि पातु मुत्थोः ॥१॥

यानि चुक्राड भुवनस्य वरपतिः प्रजापतिर्मातृमित्रां प्रजाभ्यः ।

प्रदिशो यानि वसुते दिशश्च तानि मे पर्माणि वसुतानि सन्तु ॥२॥

पत् ते तमृष्यमदन्त देवाः पुराजयो दुहितेः । इन्द्रो ययुके पर्मे तदुस्मान् पतेह विम्बतेः ॥३॥

पर्मे मे धार्याद्विदी पर्माहर्विर्मे धर्मः । वर्मे मे विद्ये देवाः फन् मा मा धार्यत् प्रतीचिका ॥४॥[२।११]

॥२१॥ श्रुति — शध्वी ॥ देवता — सप्तोच्च ॥ इन्द्रो — १ त्रिपुत्रः २ जगती, ३ श्रुत्वात् श्रुत्वात्, ४ अतुष्टुमन्त्रो त्रिपुत्रः ॥

शायध्वः शिर्गानुपुर बृहती पृक्षिस्त्रिपुत्र जगती ॥१॥[२।११]

॥२२॥ श्रुति — शध्वी ॥ देवता — सप्तोच्च ॥ इन्द्रो — १ त्रिपुत्रः २, ३, १४-१६, २० वैदी पृक्षिः

३, १६ शायध्वः जगती, ४, ५, ११, १० देवा जगती, २, १२, १३ वैदी त्रिपुत्रः, २-१० आतुष्टुमन्त्रो जगती,

१० आतुष्टुमन्त्रः, २१ अतुष्टुमन्त्रः ॥

आहिरेमानोमयिः पञ्चोत्तराङ्के स्वाहो ॥१॥ पृष्ठाय स्वाहो ॥२॥

सप्तमाष्टमाभ्यो स्वाहा ॥३॥ नीलवस्त्रेभ्यः स्वाहा ॥४॥

इतिभ्यः स्वाहा ॥५॥ सुद्रेभ्यः स्वाहा ॥६॥

पूर्यापिभ्यः स्वाहा ॥७॥ प्रथमेभ्यः शह्येभ्यः स्वाहा ॥८॥

दिनीयेभ्यः शह्येभ्यः स्वाहा ॥९॥ तृतीयेभ्यः शह्येभ्यः स्वाहा ॥१०॥

कां० १६; अ० ३, सू० ३]

२५१

[कां० १६; सू० २३, मं० २६]

उपोचमेभ्यः स्वाहा	॥११॥	उत्तमेभ्यः स्वाहा	॥१२॥
उत्तरेभ्यः स्वाहा	॥१३॥	अभिभ्यः स्वाहा	॥१४॥
पिबिभ्यः स्वाहा	॥१५॥	गुणेभ्यः स्वाहा	॥१६॥
महागणेभ्यः स्वाहा	॥१७॥	सर्वेभ्योऽङ्गिभ्यो विदग्गेभ्यः स्वाहा	॥१८॥
पृथक्सुहृद्भ्यः स्वाहा	॥१९॥	ब्रह्मणे स्वाहा	॥२०॥
ब्रह्मज्येष्ठा संसृता श्रीर्वाग्निं ब्रह्मज्येष्ठं दियुषा वतान् ।			
भूतानां ब्रह्मा प्रथमोऽसृजते तेनोर्हति ब्रह्मणा स्वर्धितुं कः			

॥२१॥ [३२]

॥२३॥ शक्ति — अथर्वी ॥ देवता — अन्नोत्पत्तिः ॥ अन्तर — १ चालुरी छन्दः; २-७, २०, २३, २७ देवी विष्णुः; ८, १०-१२, १४-१६ महापद्मा गायत्री; १७, १८, २१, २५, २६, २८ देवी वसुधि; २, (१३), १८ (२९)
२६, २८ देवी गायत्री; (२० अन्नपदा विष्णु) ॥

आपूर्यणामां यतुर्ध्वेभ्यः स्वाहा	॥१॥	पृथ्व्येभ्यः स्वाहा	॥२॥
पृथ्वेभ्यः स्वाहा	॥३॥	सुतुर्ध्वेभ्यः स्वाहा	॥४॥
अध्वेभ्यः स्वाहा	॥५॥	नव्वेभ्यः स्वाहा	॥६॥
दश्वेभ्यः स्वाहा	॥७॥	एकादश्वेभ्यः स्वाहा	॥८॥
द्वादश्वेभ्यः स्वाहा	॥९॥	त्रयोदश्वेभ्यः स्वाहा	॥१०॥
चतुर्दश्वेभ्यः स्वाहा	॥११॥	पञ्चदश्वेभ्यः स्वाहा	॥१२॥
षोडश्वेभ्यः स्वाहा	॥१३॥	सप्तदश्वेभ्यः स्वाहा	॥१४॥
अष्टादश्वेभ्यः स्वाहा	॥१५॥	एकोनविंशतिः स्वाहा	॥१६॥
विंशतिः स्वाहा	॥१७॥	सहस्राष्टादश्वेभ्यः स्वाहा	॥१८॥
तुवेभ्यः स्वाहा	॥१९॥	एकवेभ्यः स्वाहा	॥२०॥
तुद्रेभ्यः स्वाहा	॥२१॥	एकान्तुवेभ्यः स्वाहा	॥२२॥
रोहितेभ्यः स्वाहा	॥२३॥	सूर्याभ्यां स्वाहा	॥२४॥
वात्स्याभ्यां स्वाहा	॥२५॥	ज्ञानापत्याभ्यां स्वाहा	॥२६॥
विषातये स्वाहा	॥२७॥	मङ्गलिनेभ्यः स्वाहा	॥२८॥
अन्नणे स्वाहा			॥२९॥

ग्रहज्येष्ठा संभृता वीर्याग्नि ब्रह्मज्ञे ज्येष्ठं दिव्यमा तत्त्वान् ।

भूतानां ध्याना प्रथमोत् जेते तेनोर्देति प्रवर्तणा स्थितितुं कः

॥३०॥॥३॥३॥

॥२४॥ अग्नि-प्रथमः ॥ देवता-मन्त्रोवाः ॥ छन्द-१-३ असुहृद् ॥ ४-९, ८ त्रिष्टुप् ॥ १० विपदाऽऽखी नायत्री ॥

येन देवं संयितारे धर्मं देवा अधर्मायन् । तेनेमं यत्नरास्पते परिं सुष्ट्राय धत्तन ॥६॥

परिमन्त्रिपार्श्वे महे कषाये धत्तन । यथैव जस्से नृपां श्याम् सुत्रेऽपि जागरत् ॥२॥

परिम सोममासुपे महे धोत्राय धत्तन । ययैनं जुरत्तं नपां क्योरु ओत्रेऽर्थि जागरतु ॥३॥

परि धरा धरा नो पर्यसेमं जरायुस्यं कृणुत दीर्घनायुः ।

इहस्पतिः प्रायश्चिद् वासं हृत्य सोमोप रात्रौ परिधातुमा उ ॥४॥

भूरां तु गच्छन्ति परिं वात्स्य वासो भया सृष्टेनामगिरास्तिथा उ ।

शुते च जीवे श्रुतेः प्रकृत्योः श्रुत्योः पोषणसंग्रहः ॥५॥

परीक्षं यासौ अभिधाः सुस्तयेऽध्यापीनामभिस्तृपा उ ।

शुतं च जपि शब्दः ह्रस्वोऽपि धातुः शक्तुर्वि मजासु जपिन् ॥६॥

सांगवाण सुयस्तरु पाथयाज इवामह । सखायि इन्द्रपुत्रय ॥७॥
 विष्णुमहर्षेः शरणः । यद्विनिः शरणायः । यदायः सं विष्णुमह ।

तदपि। तद सोमं प्राह पश्यतिः मयि। तदिन्द्रः

॥२५॥ अग्नि—योग्यः ॥ इष्टा—कनो ॥ अन्तः—१ अन्तः ॥

॥२५॥ अति — मोक्षः ॥ दण्डा — जाली ॥ कण्डा — १ अत्रुद्धर ॥

अधोन्तस्य त्वा गनेसा युनक्ति प्रथमस्य च । उत्कृष्टमुद्धरो भवेदुच्च शक्ति भावत्वात् ॥१॥[३।५]

॥२६॥ अग्नि—अवर्णः ॥ देवता—अग्निः, हिरण्यम् ॥ अम्बु—१, २ विष्णुः; ३ ब्रह्मणः; ४ यन्मा वृद्धिः ॥

अग्नेः प्रजातं परि घट्तिरवपममृतं दुधे अवि पत्येपु ।

य एनद् वेदु स इदेनमईति जगामत्युर्भवति यो विमर्शि ॥१॥

यद्विरण्यं सूर्येण सुवर्णे प्रभाषन्तो मनसः पूर्वं स्थिते ।

तद् एव चन्द्र मन्त्रं स सृजन्त्यायुष्मान् भवति यो विमर्शितः ॥२॥

आयुषं त्वां वषसुं त्वानिगं च यत्नोय च । यथा दिश्यते ज्ञाता विमाणासि जनां अमुं ॥२॥

इन्द्रो यद् वृत्रं दधेद तत् त्वं व्याप्यः सव

॥४॥[३]॥

॥२७॥ अग्निः—यजुषद्विराः ॥ देवता—अग्निः ॥ अन्तः—१, २, ४-८, १२ अतुष्टुः ३, ६ विष्टुः १० जगती
(१, अतुष्टुः) ; ११ सामुग्न्यिष्टुः १२ आर्त्यतुष्टुः १३ सामी अतुष्टुः [१२ पश्यत्वातिशयोक्ती] ॥

गोमिदं पातुपुमो वृषा त्वा पातु वाजिभिः । यायुष्या अश्वेना पातिन्द्रस्तवा पातिवन्द्रियैः ॥१॥

सोमस्तवा पात्योर्ध्वमिनेध्वजैः पातु धर्ष्यः । मन्द्रयस्तवा चन्द्रो वृत्रहा घातः प्राणेन रक्षतु ॥२॥

तिस्रो दिवस्तिष्ठः पृथिवीस्त्रीण्यन्तर्धाणि चतुरः समुद्रान् ।

त्रिवृतं स्तोमं त्रिवृतं शार्प आरुस्तास्तवा रक्षन्तु त्रिवृता त्रिवृदिः ॥३॥

प्रीत्याकांक्षीन् समुद्रांश्चीन् अन्धांश्चीन् वैष्टुषम् ।

प्रीन् मातरिष्वेनस्त्रीन्स्त्वय्यौन् गोमून् कलस्यामि ते ॥४॥

पूतेन त्वा समुद्राभ्याम् आध्वेन धर्षयन् । अग्नेश्चन्द्रस्य सूर्यस्य मा प्राणं मायिनो दमन् ॥५॥

मा र्षः प्राणं मा योऽपाने मा हरो मायिनो दमन् । आग्नेन्तां विश्वेदसो देवा दीव्येन वापत ॥६॥

प्राग्नेनाग्निं यं हवति घातः प्राग्नेन संहितः । प्राग्नेन विषतोऽसुलं धर्ष्यं देवा यजन्तपन् ॥७॥

आयुषाम् कृतां जीषाधुमाम् जीषु मा मृषाः । प्राग्नेनार्तपुनर्ता जीषु या मृषोरुदरा वशम् ॥८॥

देवानां विहितं निधिं यमिन्द्रोऽन्यथिन्दत् पृथिविर्देवपानैः ।

आपो विरपयं क्षुण्णुतिवृष्टिस्तास्तवा रक्षन्तु त्रिवृता त्रिवृदिः ॥९॥

अर्षस्त्रिष्टुषं देवहास्त्रीणि च वीर्याणि त्रिष्ठापमाणा क्षुण्णुत्स्वः ।

अस्मिन्क्षेत्रे अग्निं यद्विरपयं तेनयं कृण्वन् वीर्याणि ॥१०॥

ये देवा दिव्योकादश स्य ते देवातो हविर्दिदं लुपध्वम् ॥११॥

ये देवा अन्तर्वित् एकादश स्य ते देवातो हविर्दिदं लुपध्वम् ॥१२॥

ये देवा पृथिव्यामेकादश स्य ते देवातो हविर्दिदं लुपध्वम् ॥१३॥

असुपतं पुरस्तात् एशाग्रौ अर्मयं कृतम् । सविता र्मा दविश्व उल्लसन्ता शशीपतिः ॥१४॥

द्वितो मादित्वा रक्षन्तु भूम्यां रक्षन्ताग्रयः ।

इन्द्राग्नी रक्षतां मा पुरस्तादुसितावमितः अर्मं यच्छताम् ।

तिर्य्योन्म्या रक्षतु जातवेदा भूतकृता मे सर्वतः सन्तु वर्ये ॥१५॥ [४११]

॥२८॥ अग्निः—यजुषः ॥ देवता—इमेअग्निः ॥ अन्तः—१-१० अतुष्टुः ॥

इमं वधन्तमि ते अग्निं दीर्घाष्टुत्राय तेमग्निं । दुर्मं रमन्तुदर्मनं द्विपुतस्त्वयं हृदः ॥१॥

द्विपुतस्तापयन् हृदः शर्व्यां तापयन् मनः । दुर्हृदिः सर्वास्त्वं दर्भं घर्भं ईवामीन्त्स्वापयन् ॥२॥

धर्म इवाभितर्पन् दर्भे द्विषतो नितर्पन् मणे । इदः सुपत्नानां भिन्दिन्त्री इव विक्रमं चलत् ॥३॥

भिन्दि दर्भे सुपत्नानां हृदये द्विषतां मणे । उद्यन् त्वर्चमिव भूम्याः शिर एषां वि पातय ॥४॥

भिन्दि दर्भे सुपत्नान् मे भिन्दि मे पृतनायुतः ।

भिन्दि मे सर्वान् दुर्हादो भिन्दि मे द्विषतो मणे ॥५॥

भिन्दि दर्भे सुपत्नान् मे भिन्दि मे पृतनायुतः ।

भिन्दि मे सर्वान् दुर्हादो भिन्दि मे द्विषतो मणे ॥६॥

पृथ दर्भे सुपत्नान् मे पृथ मे पृतनायुतः । पृथ मे सर्वान् दुर्हादो पृथ मे द्विषतो मणे ॥७॥

पृन्त दर्भे सुपत्नान् मे पृन्त मे पृतनायुतः । पृन्त मे सर्वान् दुर्हादो पृन्त मे द्विषतो मणे ॥८॥

पिंश दर्भे सुपत्नान् मे पिंश मे पृतनायुतः । पिंश मे सर्वान् दुर्हादो पिंश मे द्विषतो मणे ॥९॥

विष्य दर्भे सुपत्नान् मे विष्य मे पृतनायुतः । विष्य मे सर्वान् दुर्हादो विष्य मे द्विषतो मणे ॥१०॥[४]२

[१२२]। अन्ति—महा । देवता—दुर्गमणि ।। अन्ति—१-२ अनुपपत् ।

निर्ष दर्भे सुपत्नान् मे निर्ष मे पृतनायुतः । निर्ष मे सर्वान् दुर्हादो निर्ष मे द्विषतो मणे ॥१॥

तुन्दि दर्भे सुपत्नान् मे तुन्दि मे पृतनायुतः । तुन्दि मे सर्वान् दुर्हादो तुन्दि मे द्विषतो मणे ॥२॥

रुन्दि दर्भे सुपत्नान् मे रुन्दि मे पृतनायुतः । रुन्दि मे सर्वान् दुर्हादो रुन्दि मे द्विषतो मणे ॥३॥

पृण दर्भे सुपत्नान् मे पृण मे पृतनायुतः । पृण मे सर्वान् दुर्हादो पृण मे द्विषतो मणे ॥४॥

मन्व दर्भे सुपत्नान् मे मन्व मे पृतनायुतः । मन्व मे सर्वान् दुर्हादो मन्व मे द्विषतो मणे ॥५॥

पिषिहट्ट दर्भे सुपत्नान् मे पिषिहट्ट मे पृतनायुतः ।

पिषिहट्ट मे सर्वान् दुर्हादो पिषिहट्ट मे द्विषतो मणे ॥६॥

ओष दर्भे सुपत्नान् मे ओष मे पृतनायुतः । ओष मे सर्वान् दुर्हादो ओष मे द्विषतो मणे ॥७॥

दह दर्भे सुपत्नान् मे दह मे पृतनायुतः । दह मे सर्वान् दुर्हादो दह मे द्विषतो मणे ॥८॥

जुहि दर्भे सुपत्नान् मे जुहि मे पृतनायुतः । जुहि मे सर्वान् दुर्हादो जुहि मे द्विषतो मणे ॥९॥[४]३

[१३०]। अन्ति—महा । देवता—दुर्गमणि ।। अन्ति—१-२ अनुपपत् ।

यत् तं दर्भे जगाम्यस्युः श्रुते वर्गमु वर्धे ते । तेनेधं वृषिर्ष कृत्वा सुपत्नान्महि वीर्षिः ॥१॥

श्रुते ते दर्भे वर्मणि सुहर्षे वीर्षिणि ते । तस्यस्य विश्वे तां देवा जस्ये भवत्वा अदुः ॥२॥

तस्मादुद्वयमे तां दर्भे श्रमणस्पाविष् । तस्मिन्नेष्टादुर्धमे त्वं राघर्षि रवासे ॥३॥

सुपत्नचर्पणं दर्भं द्विपत्तस्तर्पणं दृढः । मणिं सुत्रस्य वर्षेन तनूपान् कणोष्णि वे ॥४॥

यत् समुद्रोऽग्रमग्रंन्दत् पुर्णैर्यो विवृता सुह । ततो दिरक्षयो विन्दुस्ततो दुर्भो अजायत ॥५॥ {४॥४}

॥३२॥ अग्नि — सविता (पुष्टिवाक्यः) ॥ देवता—अश्विन्यमरुतिः ॥ सन्द—१-२, ७-१० अनुसूयः ६, १२ त्रिपुयः

६ विरहः शस्तावपदकिः ११, १२ यमपदः यमपी, १३ विरहः शस्तावपदकिः ॥

और्दुम्बरोऽग्नौ मणिना पुष्टितामाय प्रेषता । पशुनां सर्वेषां स्फूर्तिं मोष्टे मे सविता करत् ॥१॥

यो मे अग्निर्गर्हपत्यः पशुनामधिवा अर्षत् । और्दुम्बरो वृषा मणिः स मां सृजतु पुष्ट्या ॥२॥

पूरीपिणी फलवती स्वधामिनी च नो गुहे । और्दुम्बरस्य तेजसा घाता पुष्टिं देधातु मे ॥३॥

यद् द्विषाच्च चतुष्पाच्च धान्यमग्नौ मे रसाः । गुहेऽहं स्वेषां भूमानं विभ्रदौर्दुम्बरं मणिम् ॥४॥

पुष्टिं पशूनां परिं जश्रमाहं चतुष्पदां द्विषदां यथ धान्यमग्ने ।

धर्मः पशूनां रसमोषधीनां बृहस्पतिः सविता मे नि यच्छात् ॥५॥

अहं पशूनामधिवा अंसानि मयिं पुष्टं पुष्टपतिर्देधतु ।

मण्मौर्दुम्बरो मणिर्द्विषाग्निं नि यच्छात् ॥६॥

उपु मौर्दुम्बरो मणिः प्रजयो च धनेन य । इन्द्रेण जिन्विता मणिरा मामन्तुह वर्षता ॥७॥

द्वयो मणिः संपत्तुहः धनेना धनेसातये । पशुमर्षस्य भूमानं सर्वा स्फूर्तिं नि यच्छात् ॥८॥

यथाग्ने रथं धनेनस्वते पुष्ट्या सुह जहिषे । एवा धनेन्य मे स्फूर्तिमा रंधातु सर्वस्वती ॥९॥

आ मे धनें सरस्वतीं पर्वस्फूर्तिं च धान्यमग्ने । सिनीवास्त्युषां शठादये चौर्दुम्बरो मणिः ॥१०॥

स्वं मणीनामधिवा वृषारि त्वयिं पुष्टं पुष्टपतिर्देजान ।

स्ययीमे वाजां त्रिपिणानि सर्वौर्दुम्बरः स त्वमस्वत् संहस्वतादरातिमर्षति क्षुर्ध य ॥११॥

श्रामणीर्षति त्रामणीहृत्वाग्निर्विप्रोऽग्नि मां विष्णु वर्षसा ।

तेजोऽसितु तेजो मयिं धान्यमग्ने रयिर्षति रयिं मे धेहि ॥१२॥

पुष्टिर्षति पुष्ट्या मां समर्द्धिं बृहदेधी बृहर्षति मां कृष्ण ।

और्दुम्बरः स त्वमस्वत् येहि रयिं च नः सर्ववीरं नि यच्छ सायस्योपायु प्रति ह्यन्ये अहं त्वाम् ॥१३॥

अममौर्दुम्बरो मणिर्वीरो वीरार्थं वध्यते ।

न नेः सुनि मधुमक्ती कणोतु रयिं च नः सर्ववीरं नि यच्छात् ॥१४॥ {४॥५}

॥३२॥ अग्नि — भृगुः (समुपवाक्यः) ॥ देवता— इन्द्रः ॥ सन्द—१-७ अनुसूयः १२ पुष्ट्यादः पुष्ट्या, ३ त्रिपुयः, १० जगती ॥

शतनाण्डो दुदन्त्यवनः सुहर्षर्ष उचिरः । दुर्भो य उग्र ओषधिस्तं वे वज्राग्न्यधुने ॥१॥

नास्य देशान् प्र वषन्ति नोर्षसि तादृमा ज्ञेते । यस्मां यच्छिन्नपणोने दुर्मेक्षु शर्म यच्छति ॥२॥

द्विपि ते तुल्यमोपघे वृषिन्वामसि निष्ठितः । तस्यां सहस्रंरूपदेनायुः प्र र्धयामहे ॥३॥

तिस्रो देवो अर्धयन्तु विस्र द्याः पृथिवीस्त । त्वयाहं दुर्धर्दो जिह्वा नि रंछन्ति वचांसि ॥४॥

शर्मणि सहमानोऽशर्मस्मि सहस्वान् । उभौ सहस्रन्तौ भुत्वा सपत्नान् सहिषीमहि ॥५॥

सहस्य नो अभिमानि सहस्य वृत्तनायतः । सहस्य सर्गो न दुर्धर्दोः युद्धार्दो मे बहून् कृषि ॥६॥

दुर्मेक्षं देवजलेन द्विपि द्रुम्येन शश्वदित् । वेनाहं शर्चतो जनो अर्त्तनं सनरगनि च ॥७॥

प्रियं मां दर्भे कृणु अन्नराज्ज्माश्यां शूद्राय चार्थं च ।

यस्मै च कामयामहे सर्वेभ्यो च विपरयते ॥८॥

यो जायमानः पृथिवीमर्चदुद् यो अस्तंभनादन्तरिक्षं दिव्यं च ।

यं निधेत ननु पाप्मा विरेदु स जोऽयं दुर्भो परलो द्विपा कः ॥९॥

सपत्न्या शतकोपहः सहस्रानोपघोनां प्रथमः सं बध्नुव ।

स जोऽयं दुर्भः परं पशु निधत्तस्तेन मावीय वृत्तनाः पुरज्यतः ॥१०॥ [४।६]

॥३३॥ अग्नि — अश्वत्थ ॥ देवता — दुर्भे ॥ अन्तः — १. जगती, २, ४. त्रिष्टुप्, ३. आर्षी पञ्चिक, ४. आसारपञ्चिक ॥

सहस्रार्धः शतरायहः पर्यङ्गानुपमभिर्भीकृषां राजपयम् ।

स जोऽयं दुर्भः परं पशु निधत्ते देवो मुष्टिरायुषा सं रंजति नः ॥१॥

पुत्रादुत्पन्नो मधुमान् पर्यस्वान् भूमिर्द्वोऽव्युत्तरप्यारपित्युः ।

नुदन्सपत्नानर्चराश्च दूषरन् दर्भो रोह भद्रवामिन्द्रियेण ॥२॥

एवं भूमिमत्येप्योमना त्व वेदां सीदसि चारुधरे ।

त्वां परिनुषर्षयोऽस्मन्तु त्वं पुंसीहि दुर्गितान्मृषात् ॥३॥

सीदतो राजा त्रिपामुक्षी रंजोहा निधत्तर्षणिः ।

ओमो देवानां वसन्मुग्रमेतत् त वै वध्नामि जनसं स्वस्तये ॥४॥

दुर्मेक्षु एवं कृणुवद् वीर्योऽस्मि दुर्भे निधत्तत्पना वा व्यपिष्टाः ।

अतिष्ठाय वर्चमाघान्नान्तर्यं द्या गीहि प्रदिशन्वत्सः ॥५॥ [४।७]

॥३४॥ अग्नि — अश्वत्थ ॥ देवता — अश्विनो वनस्पति ॥ अन्तः — १-३०. अश्वत्थ, ॥

जज्ञिहोऽग्नि जज्ञिहो रचिवांसि जज्ञिहः । द्विषावर्तुणादस्मान् सर्वं रवतु जज्ञिहः ॥१॥

या श्वस्त्वेषिपञ्चमीः शतं कृत्वाकृष्य ये । सर्गान् निधत्तु वेगसोभ्रसान्जज्ञिहस्तेन ॥२॥

अरसं कृत्रिमं नादमरताः सप्त विंशसः । अपेतो जङ्घिडापतिमिषुमस्तैव शान्तम् ॥३॥

कृत्यादर्पण एवायमपौ अरतिदुर्गणः । अथो सहस्वान्जङ्घिडः प्र य आरुमि तरिपत् ॥४॥

य जङ्घिडस्स महिमा परि खः पातु विखतः । विपन्नुं येनं सुसह संस्कन्धमोन् ओजसा ॥५॥

विष्वा देवा अंजनयन् निर्णिते भूम्यामधि । समु त्वाङ्गिरा इति ब्राह्मणाः पूर्वा विदुः ॥६॥

त स्वा पूर्या ओपधयो न त्वां तरन्ति या नवाः । विवाध उग्रो जङ्घिडः परिपाणः सुमुहलः ॥७॥

अधोपदान भाग्यो जङ्घिडापितवीर्य । पुरा सं उग्रा व्रतत उपेन्द्रां वीर्यं ददौ ॥८॥

उग्र इत् तं यनस्वत् इन्द्र ओजमलमा देवी । अमीधाः सर्वाश्चानयन्जङ्घि रक्षावोपधे ॥९॥

आशीरुः विशरीरं चलासं वृष्टपासयम् । त्वयमानं विखशास्दमरुतां जङ्घिडस्करत् ॥१०॥[५१२]

॥३६॥ अति.—अतिराः ॥ देवता—जङ्घिरो वनससिः ॥ सन्द—१, २, ५ यमुदु९, ३ यन्पावद्वि, ४ विदुष विदुष ॥

इन्द्रस्य नाम गृह्णन्त आचधो जङ्घिडं देदुः । देवा यं चक्रोर्गुजयते विपन्नुदृषयाम् ॥११॥

स तौ रवतु जङ्घिडो चनप्राप्तो धनम् । देवा यं चक्रुर्मांसिणाः परिपाणमरतिहम् ॥१२॥

दुर्हादिः संघोरं बह्वुः पापकृत्यान्मामागम् ।

तास्त्यं सहस्रपक्षो प्रतीपोधेनं नष्टाय परिपणोऽसि जङ्घिडः ॥१३॥

परि मा दिव। परि मा वृष्टिः । पर्यन्तरिवात् परि मा वीरुद्वयः ।

परि मा भूतात् परि मोत मयपाद् दिशोदिशो जङ्घिडः पस्तुस्मान् ॥१४॥

य श्रुण्वयो देपकृता य वृत्तो वृत्तेऽन्मः । सर्वास्तान् विखभेपनोऽरुतां जङ्घिडस्करत् ॥१५॥[५१२]

॥३६॥ अति.—अतिराः ॥ देवता—जङ्घिरो वनससिः ॥ सन्द—१-२ यमुदु९, ३ यन्पावद्वि, ४ विदुष विदुष ॥

शुतधारी अनीनशस्त्रं यज्ज्यान् रक्षांसि वेजेमा । आसीदन् वर्षसा सह पविर्दुर्गाम्चार्तनः ॥१६॥

भृङ्गाभ्यां रक्षां सुदते मूर्तेन पातुधाम्पः । मध्यैन् पद्वर्षं वापते वेनं पाप्मासिं तवति ॥१७॥

ये यन्मसो अर्धेयान् महान्तो ये च शब्दिनः । सर्वाश्च दुर्गाम्हा मणिः शुतधारी अनीनशस्त्र ॥१८॥

शतं धीरानजमयचक्रं यस्मान्मपावपत् । दुर्गाम्निः सर्वाश्च हृत्वाय रक्षांसि घृत्ते ॥१९॥

हिरण्यवृक्षं पृथुमः शान्तप्राप्तो अयं मणिः । दुर्गाम्निः सर्वास्तुदृढवाय रक्षांस्यभवीत् ॥२०॥

शुभ्रमहं दुर्गाम्निनां गन्धर्वोऽसुरां शुतम् । शतं शंसन्वर्तनां शुतवरेण पापे ॥२१॥[५१३]

॥३७॥ अति.—अतिराः ॥ देवता—अतिराः ॥ सन्द—१ विदुष, २ आनन्तपद्वि, ३ विदुष मरुद्वि, ४ पुर विदुष ॥

इदं वचो अग्रिनां दुष्टमागन् भगो यशः सह ओजो यप्ते बलम् ।

प्रयस्त्रिषुद् यानि च वीर्याणि चान्यनिः प्र ददधु ये ॥२१॥

वर्चसा चेदि मे तन्वादे सह योजो ययो बलम् ।

इन्द्रियाय त्वा कर्मणे धीर्वायि प्रति वृद्धामि शतशरदाय ॥२॥

ऊने स्वा मलाय त्वोजते सर्वे ते वा । अभिभूयाय त्वा राष्ट्रसंस्थाय पूर्व्वहामि शतशरदाय ॥३॥

भ्रातृभ्यश्चार्तरेभ्यो मातृभ्यः संवत्सरेभ्यः । ध्रुवे विधुवे समुच्चैः मृतस्य पत्नये यजे ॥४॥(४।४)

॥३॥ अति. — अचर्यो ॥ देवता—गुरुलोकः ॥ अन्तः—१ अमुष्मिन्, २ अमुष्मिन्निष्कः, ३ आनायनाऽमुष्मिन् ॥

न त यक्षमा अकम्पते नैनं श्रुपयो अस्तुते । यं भेषजस्य गुरुल्लोः सुखमिर्गन्धो अस्तुते ॥१॥

विश्वं चस्तस्माद् पक्षो मुखा अद्या इषेस्ते । यद् गुरुल्लु सैन्धुयं यद् वाप्यार्षि ममुद्दिषम् ॥२॥

उभयोरग्रमं नामास्मा अविष्टताकये ॥३॥(४।४)

॥३॥ अति — अचर्यो ॥ देवता—गुरु ॥ अन्तः—१, २, ३० अमुष्मिन्, २, ३ अचर्यो अचर्यो अचर्यो ॥

४ अचर्यो अचर्यो, ५ अचर्यो अचर्यो, ६—अति ॥

येतु देवस्यार्पमाणः कुष्ठो हिमर्षतुष्टीरं । त्वमानं सर्वं नाशय सर्वोथ यातुधान्यः ॥१॥

श्रीणि ते कुष्ठु नामानि नद्यमात्रे नुवारिषः ।

नद्यायं पुरुषो रिपत् । यस्मै पवित्रवीमि त्वा सार्यप्रोत्तयो दिवा ॥२॥

जीमला नाम ते गता जीमन्तो नाम ते पिता ।

नद्यायं पुरुषो रिपत् । यस्मै पवित्रवीमि त्वा सार्यप्रोत्तयो दिवा ॥३॥

उत्तमो अस्त्योर्ध्वनामनुद्वात् जगतामिष व्याघ्रः शर्यदासिष ।

नद्यायं पुरुषो रिपत् । यस्मै पवित्रवीमि त्वा सार्यप्रोत्तयो दिवा ॥४॥

शिः शाम्नुन्दो अर्द्धिरेभ्युधिरर्द्धित्वेभ्यस्तीरं । विभ्रति विभ्रदेवेभ्यः ।

त कुष्ठो विभ्रमेपनः स्यात् सोमेन विष्टति । त्वमानं सर्वं नाशय सर्वोथ यातुधान्यः ॥५॥

अध्वर्यो देवस्यार्पमाणां गन्धर्वस्यो द्विदि । वज्रासुतस्य यक्ष्यं ततः कुष्ठो अजायत ।

य कुष्ठो विभ्रमेपनः स्यात् सोमेन विष्टति । त्वमानं सर्वं नाशय सर्वोथ यातुधान्यः ॥६॥

द्विष्टपयो नीचरदिग्धवन्धना द्विदि । त्वमानस्य यक्ष्यं ततः कुष्ठो अजायत ।

त कुष्ठो विभ्रमेपनः स्यात् सोमेन विष्टति । त्वमानं सर्वं नाशय सर्वोथ यातुधान्यः ॥७॥

यत्तु नामप्रश्रोतं यत्र हिमर्वतः पारः । त्वमानस्य यक्ष्यं ततः कुष्ठो अजायत ।

त कुष्ठो विभ्रमेपनः स्यात् सोमेन विष्टति । त्वमानं सर्वं नाशय सर्वोथ यातुधान्यः ॥८॥

यं त्वा मेदु परे इत्थोमे यं वा त्वा कुष्ठ कान्यः । यं वा यतो यमात्स्यस्तेनारि विभ्रमेपनः ॥९॥

गीर्वाणोऽं तुवीथेऽं ममुद्दिषे ह्यनः । त्वमानं विभ्रधारीणांयुक्तान् परां सुव ॥१०॥(४।६)

॥४०॥ अ०—महा ॥ देवता—विश्वेश्वरः, बृहस्पतिः ॥ ४१—१ वायुः, २ अश्विनः, ३ अश्विनः, ४ अश्विनः, ५ अश्विनः, ६ अश्विनः, ७ अश्विनः, ८ अश्विनः, ९ अश्विनः, १० अश्विनः, ११ अश्विनः, १२ अश्विनः ॥

यन्मे ब्रिह्मं मर्त्यो यन् वायुः मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो ॥

विश्वेभ्यः देवैः मृदं मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो मर्त्यो ॥१॥

मा न आतो मेधां मा ब्रह्म प्रमथिह्य ॥ शुभ्रदा यूयं स्वर्गध्वमुपहृतोऽहं मृगेधां वर्चस्वी ॥२॥

मा नो मेधां मा नो दीवां मा नो हिमिष्टं यत् तपः ॥

शिवा नः शं सुमयापुषे शिवा मं वन्तु साततः ॥३॥

या नः पीपरीदुमिन्ना वयोविमती तपस्विनः ॥ तप्तस्मे रांमतामिषम् ॥४॥[५।७]

॥४॥ अ०—महा ॥ देवता—महा ॥ ४१—१ वायुः, २ अश्विनः, ३ अश्विनः, ४ अश्विनः, ५ अश्विनः, ६ अश्विनः, ७ अश्विनः, ८ अश्विनः, ९ अश्विनः, १० अश्विनः, ११ अश्विनः, १२ अश्विनः ॥

भृशमिच्छन्तु शर्पयः स्वर्गिदुस्त्वया दीवापुषिर्गङ्गायै ॥

ततो राहं वल्लभो मेधां जातं तदेस्मै देवा उपतनमन्तु ॥१॥[५।८]

॥४२॥ अ०—महा ॥ देवता—महा ॥ ४१—१ वायुः, २ अश्विनः, ३ अश्विनः, ४ अश्विनः, ५ अश्विनः, ६ अश्विनः, ७ अश्विनः, ८ अश्विनः, ९ अश्विनः, १० अश्विनः, ११ अश्विनः, १२ अश्विनः ॥

मत्त होता प्रमं यथा प्रमंशा स्वर्गो मितः ॥ अर्धधुर्वर्गो जातो अर्धधुर्वर्गोऽन्तर्हितं हविः ॥१॥

प्रमं सुचो घृतवर्तुर्गो वेदिकर्तुः ॥

प्रमं युतस्य तर्प्यं च प्रमं नो ये हविष्कृतः ॥ शुमिताय स्वाहा ॥२॥

श्रेष्ठोमुद्ये प्र मं मनीषामा सुप्रार्थं सुमतिप्रोक्तानः ॥

इमं निन्दु प्रमं हव्यं र्ममय मृदाः मंन्तु यममानस्य कामाः ॥३॥

श्रेष्ठोमुद्ये वृषमं यतिर्मानां विरामन्तं प्रथमं मध्यराणां ॥

अपां नपातमधिना हव्ये धियै इन्द्रियैर्ध त इन्द्रियैर्ध दत्तमोर्नः ॥४॥[५।९]

॥४३॥ अ०—महा ॥ देवता—महा ॥ ४१—१ वायुः, २ अश्विनः, ३ अश्विनः, ४ अश्विनः, ५ अश्विनः, ६ अश्विनः, ७ अश्विनः, ८ अश्विनः, ९ अश्विनः, १० अश्विनः, ११ अश्विनः, १२ अश्विनः ॥

यत्र ब्रह्मविदो यान्ति दीवया तर्पमा सुह ॥

अग्निर्मा तत्र नपत्तु अग्निं देवा मे ॥ अग्ने स्वाहा ॥१॥

यत्र ब्रह्मविदो यान्ति दीवया तर्पमा सुह ॥

वायुर्मा तत्र नपत्तु वायुः प्राणात् देवा मे ॥ वायवे स्वाहा ॥२॥

यत्र ब्रह्मविदो यान्ति दीवया तर्पमा सुह ॥

सर्पो मा तत्र नपत्तु सर्पः धियो ददा मे ॥ सर्पे स्वाहा ॥३॥

यत्र ब्रह्मविदो यान्ति दीक्षया तपसा सुह ।	
चन्द्रो मा तत्र नयतु मनेन्द्रो देवहा मे । चन्द्राय स्वाहा	॥४॥
यत्र ब्रह्मविदो यान्ति दीक्षया तपसा सुह ।	
सोमो मा तत्र नयतु पयः सोमो देवहा मे । सोमाय स्वाहा	॥५॥
यत्र ब्रह्मविदो यान्ति दीक्षया तपसा सुह ।	
इन्द्रो मा तत्र नयतु बलमिन्द्रो देवहा मे । इन्द्राय स्वाहा	॥६॥
यत्र ब्रह्मविदो यान्ति दीक्षया तपसा सुह	
आपो मा तत्र नयन्मृतं मोषं विहृतु । अत्राय स्वाहा	॥७॥
यत्र ब्रह्मविदो यान्ति दीक्षया तपसा सुह ।	
भ्रमा मा तत्र नयतु भ्रमा मधे देवहा मे । भ्रमाय स्वाहा	॥८॥[५।१०]

॥४॥॥ अति—सुगु ३ देवहा—आत्मजम् ३, ८, १ ब्रह्मा ॥ अन्तः—१-१, १-१० अतुष्टु १, २ अतुष्टु १
सकृन्मनुष्यम् ३, ४ त्रिपद विपद विभवा मापत्री ॥

आयुषोऽसि प्रतरयं विरं भेषजस्यसे । तदाज्जन् ररं रीतते शनापो अमरं कृतम्	॥९॥
यो हरिमा जायाम्योऽङ्गमेदो विशल्पकः । तप्यं ते यक्षमर्द्धेभ्यो यदिर्निर्गन्त्वाङ्गनम्	॥१०॥
आभर्जनं पृथिव्या ज्ञातं भद्रं पुरुषमीदृशम् । फूलोत्पन्नास्तु फलं रथं नृतिमनोमयम्	॥११॥
प्राणं प्राणं प्राणरवातो असंयि मृह । निर्भृते निर्धोत्या नः पार्श्वेभ्यो मुच्य	॥१२॥
मिश्रोर्गर्भोऽसि प्रिष्टुतां पुष्पम् । जालः प्राणः धर्ष्यधर्ष्यैर्विषस्पर्धः	॥१३॥
देवाज्जन् कैकट्टं धर्मं मा कटि विधत्तः । न स्वां तदुत्पन्नोऽप्ययो यासां पर्यतीयां वृह	॥१४॥
वीर्यं सध्मनवास्तु रलोऽर्गोत्तमार्तनः । अर्धंवाः मर्वाऽर्धं नः शशवदभिधा इवः	॥१५॥
सुहृदं रोगम् वरुणानृतमाह बर्हपः । तस्मात् सहस्रवीर्यं मुच्य नः पर्यदेतः	॥१६॥
यदपो अज्या इति वरुणेति यदपि । तस्मात् सहस्रवीर्यं मुच्य नः पर्यदेतः	॥१७॥
मिश्रं त्वा वरुणयानुभेयं तस्मात् न । तो त्वानुगतं दूरं योगाय सुनरोऽहं	॥१८॥[५।११]

॥१८॥ अति—सुगु १ देवहा—१-२ आत्मजम् ३, ६-१० अज्यादयो मनोमयः ॥ अन्तः—१, १ अतुष्टु १, २-२
विपद ३, ४ विषयमादाहरी, ०-१० मिथ्यामादाहरी ॥

आणारुमिः संनयन् कृत्वा कृत्यमृतो गृहम् । चतुर्ध्वजस्य दुर्धर्षः पुष्टीरर्षिः नृणाञ्जन	॥१॥
यदुभ्याम् दुःपुष्पं यद् गोषु यथं नो गृहे । अनामयस्मं नं दुर्धर्षः प्रियः प्रीतिमुच्यताम्	॥२॥

अपापुर्न ओजसो वायुधानमोर्जातमधि जातवैदसः ।

चतुर्वीरं पर्वतीयं यदाञ्जनं दिशोः अदिशोः करदिच्छिवास्तै ॥३॥

चतुर्वीरं बभूव अञ्जनं ते सर्वा दिशो अमयास्ते गचन्तु ।

ध्रुवस्तिष्ठसि मयिते चार्य इमा विशो अभि ईरन्तु ते वृत्तिम् ॥४॥

अचयेकं मुखमेकं कृणुष्व स्वाद्येकेना पिबैकमेवाम् ।

चतुर्वीरं मेधतेभ्यश्चतुर्थ्यो ब्राह्मो पुन्वेभ्यः परि पातस्मान् ॥५॥

अग्निमोभिनायतु ब्राह्मणोपायानायुषे यचैस्तु ओजसे तेजसे स्वस्तये सुभूतये स्वाहा ॥६॥

इन्द्रो मेन्द्रियेणायतु ब्राह्मणोपायानायुषे यचैस्तु ओजसे तेजसे स्वस्तये सुभूतये स्वाहा ॥७॥

सोमो मा सोम्येनायतु ब्राह्मणोपायानायुषे यचैस्तु ओजसे तेजसे स्वस्तये सुभूतये स्वाहा ॥८॥

भनो मा भनोनायतु ब्राह्मणोपायानायुषे यचैस्तु ओजसे तेजसे स्वस्तये सुभूतये स्वाहा ॥९॥

मरुतो मा गुरीरवन्तु ब्राह्मणोपायानायुषे यचैस्तु ओजसे तेजसे स्वस्तये सुभूतये स्वाहा ॥१०॥ [५।१२]

॥५६॥ अग्निः—अग्नावतिः ॥ देवता—असतृणमग्निः ॥ कन्ता— १ यजपदा ओमित्यादी त्रिपदः २ यजपदा अद्विषाद्वी ३ यजपदा अद्विषाद्वी ४ यजपदा अद्विषाद्वी विराट् कण्ठो ॥

१, ७ यजपदा यजपदा पद्विः २ यजपदा त्रिपदः ३ यजपदा अद्विषाद्वी ४ यजपदा अद्विषाद्वी विराट् कण्ठो ॥

अजायसिद्या बभूव प्रथममस्तुतं वीर्यो गु कम् ।

सत् ते वचनाम्यायुषे यचैस्तु ओजसे च पलांसु चास्तुतस्त्वामि रचतु ॥१॥

ऊर्ध्वस्तिष्ठतु रघुर्धर्ममादुमस्तुतं मा त्वा दधन पृथ्वी पातुधानाः ।

इन्द्र इष दस्युनयं ध्रुवस्य पुतन्यतः सर्वाण्डमून वि वदुस्वास्तुतस्त्वामि रचतु ॥२॥

शतं च न मृहन्तो निमन्तो न तस्तिरे ।

तस्मिभिन्द्रः पर्येदतु यज्ञः प्रागमथो यल्लवस्तुतस्त्वामि रचतु ॥३॥

इन्द्रस्य त्वा यमया परि धामयामो यो देवानामधिराजो प्रभूष ।

पुनस्तवा देवाः प्र यचन्तु सर्वेऽस्तुतस्त्वामि रचतु ॥४॥

अस्मिन् मयायेकंशतं वीर्यो गि सहस्रं ब्राह्म अस्मिन्स्तुतं ।

व्याघ्रः शशेभ्यो तिष्ठ सर्वान् यस्तां पुतन्यादधरः सो अस्तुतस्त्वामि रचतु ॥५॥

पुतानुल्लोतो मधुमान् पर्यस्वान्तुदस्यप्राणः श्रुतयोनिर्वयोधाः ।

शुभ्रं यो भूयोर्जस्वांश्च पर्यस्वांश्चास्तुतस्त्वामि रचतु ॥६॥

यथा त्यक्तोरोजो अक्षपतः संपत्सदा ।

सृजातानामसद् दृशी तपो त्वा मयि कर्तुदस्तुतस्त्वामि रचतु ॥७॥ [६।१]

॥४॥ अग्नि—गोपय ॥ देवता—रात्रि ॥ सुन्दर—१ अथवा बृहता, २ अथवा सुन्दरानुष्टुप्मयी पद्यविभागः, ३-४, ८,

३ अनुष्टुप्, ६ इत्येवम् श्रुतौ, ७ यद्वयम् अगती ॥

आ रात्रिं पार्थिवं रजः स्मिन्नाग्निं घामभिः ।

दिवः सदासि बृहतीं नि विष्टुम् आ त्वेप वीर्यं तव्यः ॥१॥

न यस्याः पारं ददृशे न योषुर्दु विष्टुमस्यां नि निशते यदेजति ।

अतिष्ठसस्त उरि तमस्वति रात्रिं पारमंशोमति मर्त्रं पारमंशीमति ॥२॥

ये तं रात्रिं नृचर्त्तसे बृहतीं नरतिर्नरे । अग्नीतिः सन्स्वष्टा कुतो तं सप्त संप्नतिः ॥३॥

पृथिवि पद् चं रेयति पप्तागत् पप्थं सुम्नापि । वृत्तारंभरत्राग्निश्च नृपतिश्च यजिनि ॥४॥

हो चं ते विश्वतिष्ठं ते रात्र्येकंदशात्तमाः । तेर्मिनो अयं पायुमिर्तुं वाहि दुदितर्विवः ॥५॥

रक्षा मार्किनो अवर्षांस ईशत् मा नो दुःशंसं ईशत् ।

मा नो अघं वरां स्तेनो मारीनो वृकं ईशत् ॥६॥

माधोमा भट्टे तस्करो मा भूयां यन्तुधाम्जः ।

पुत्रेभिः पुत्रिभिः स्तेनो धौरात् तस्करः । परेण दुस्तरा रघुः परेणायामुरर्षत् ॥७॥

अथ रात्रिं वृष्टुमभशीर्षिणामि कण्ठ । इनु वृकस्य जम्भयात्वेन तं दृष्टवे वदि ॥८॥

रात्रिं रात्रिं यसामसि इतिप्यारामि जाग्रहि । गोम्यो नः अग्नें युष्मत्तर्चयः पुरुषेभ्यः ॥९॥[६।२]

॥८॥ अग्नि—गोपय ॥ देवता—रात्रि ॥ अ व — १ अथवा सुन्दरानुष्टुप्मयी, २ अथवा विष्टुमनुष्टुप्, ३ बृहतीयमौ
४ अनुष्टुप्, ५, ६ अनुष्टुप्, ७ अथवा पृथिवि ॥

अथो यानि च यस्या इ यानि धान्तः परीणहि । तानि ते परी दधमि ॥१॥

रात्रिं मार्तृवर्त्तं नः परी देहि । कश नो अट्टे परी द्वात्तवृत्तुर्भ्यं विशागि ॥२॥

यद् रि वेदं पृथर्मति यद् किं वेदं संरीमुषम् ।

यद् रि च परताप्यातर्त्तं तस्मात् त्वं रात्रिं पाहि नः ॥३॥

सा पृथाद् पति सा भूः सोत्तरादपराद्भुत । गोपय नो विमागि स्तोतारस्त इदं स्वंसि ॥४॥

ये रात्रिमनुतिर्मुन्ति ये चं भूतेषु जाति ।

पृथग् ये तर्गेन् रचन्ति ते न अस्मत्तु जाति ते नः पृथग् जाति ॥५॥

वेद ये रात्रिं ते मार्यं पृतात्मी नाम अ भंसि । तां त्रां भृग्वानो वेद सा नो रिचेज्यं जाति ॥६॥[६।३]

॥२६॥ अथिः—गोपयः ॥ १० भयहाजः ॥ देवतः—रात्रिः ॥ अन्तः—१-५, ८, त्रिषुप् ॥ ६ आस्ताव पठतिः,
७ पठता पठतिः [२ अतुष्टप् ॥] १० अतुष्टप् वयती ॥

शिरा योषा युवतिर्देवता रात्री देवस्य सविर्भगस्य ।

अध्वजा मुहवा संयतश्चिता यथै चावोपयिषी भक्षित्वा

॥१॥

अति विश्वान्यरुहद् गम्भीरो वर्धिमृमृदन्तु अविष्टाः ।

ह्युशती रात्र्यन्तु सा भद्राणि विष्टते मित्र इव स्तुषार्थिः

॥२॥

यपे वन्दे सुमगे मुजात आजेयन रात्रिं सुमना इह स्वाप् ।

अस्मात्त्रावस्य नवीणि ज्ञाता अयो यानि गम्भीरानि पुष्ट्या

॥३॥

सिंहस्य रात्र्युशती यौवस्य व्याघ्रस्य द्विषिनो वर्च आ ददे ।

अश्वस्य अश्वं पुंस्यस्य मायं पुह रुषालिं कृष्टुपे विमता

॥४॥

शिवा रात्रिमनुष्ये य विमस्य माता मुहवा नो अस्तु ।

अस्य स्तोमस्य सुमगे नि बोधु येन त्वा वन्दे विशासु दिह्य

॥५॥

स्तोमस्य नो विभायति रात्रिं राजेव जोषते ।

अताम तर्धेरा भयाम तर्धेदेवता व्युच्छन्तीरमृतः

॥६॥

शम्पा ह नाम दधिपे अस्तु विस्तन्ति ये धनं ।

रात्रीहि तानस्तुतया य स्तेनो न विद्यते यत् पुनर्न विद्यते

॥७॥

भद्रातिं रात्रिं चमसो न शिष्टो विष्णुर्गोखं युषतिर्भिमर्षि ।

चक्षुष्मसी मे उशती वर्धमि प्रति स्व दिव्या न चामहवयाः

॥८॥

यो अद्य स्तेन आयेतपद्याध्वमेतरे रिपुः । रात्री तस्य प्रतीस्य प्र शीकाः प्र शिरौ इन्दु

॥९॥

प्र पादौ न यथार्थति प्र इस्ता न यथार्थिषत् । यो मंलिमृत्तुषार्थति स संविष्टो अपायति ।

अपयति स्वपापति शुच्यै स्थाणावपापति

॥१०॥[६।४]

॥२०॥ अथिः—गोपयः ॥ देवताः—रात्रिः ॥ अन्तः—१-५, ८, त्रिषुप् ॥

अथ रात्रिं सुष्टुधूमश्रीर्पाणुमहिं कृष्टु । अधो वृषस्य निर्जिह्वास्तेन तं वृषदे जंदि

॥१॥

ये तं रात्र्यनुहवास्तीक्ष्णशृङ्गाः स्वाश्वतः । तेर्मिर्नो अथ पर्यायति दुर्गालि विभहा

॥२॥

रविंरात्रिमीरभ्यन्तस्त्वैव तन्वा विषय । गम्भीरमृष्टया इव न तरेवरावयः

॥३॥

यया शम्पाधः प्रपतन्मृषान् नानुविद्यते । एवा रात्रिं प्र पातय यो अस्मौ अम्पपापति

॥४॥

अप स्तेनं वासो मोअनमृत तस्वैवम् । अयो यो अर्थतः शिरौस्मिधाप निर्नपति

॥५॥

कालो भूतिर्मसृजत काले तपति सूर्यः । काले ह विश्वा भूतानि काले चक्षुर्वि पश्यति ॥१॥

काले मनः काले प्राणः काले नाम सुमाहितम् । कालेन सर्वा नन्दन्त्याग्नेन प्रजा इमाः ॥७॥

काले तपः काले ज्येष्ठं काले ब्रह्म सुमाहितम् । कालो ह सर्वेष्वेव स यः पितृसीत् प्रजापतेः ॥८॥

तेनैषितं तेन ज्ञातं तद् तस्मिन् प्रवर्तितम् । कालो ह ब्रह्म मूत्वा विभक्तिं परमेष्ठिनम् ॥६॥

कालः प्रजा असृजत कालो अग्नें प्रजापतिम् ।

स्वपुत्रम् कुरयपः कालात् तपः कालादजायत

॥१०॥[६॥८]

॥१५॥ नमि—मृत्युः ॥ देवता—कालः ॥ अन्तः—१, २, ४ कपुपुत्रः २ विपदाऽग्नें जायते, ३ कपुपुत्रः पितृपतिः ॥

कालादायः सममयन् कालाद् ब्रह्म तपो दिशः । कालेनोदति सूर्यः काले नि विश्वे पुनः ॥१॥

कालेन वार्षः पथे कालेन गृध्रयो मही । शीर्मेदी काल आहिता ॥२॥

कालो ह भूतं भव्यं च पुत्रो अजयन् प्रजा । कालादयः सममयन् यजुः कालादजायत ॥३॥

कालो यत् समैरयज्येभ्यो आयमवितम् । काले गन्धर्वाप्सुरसः काले क्रोधाः प्रविष्टिताः ॥४॥

कालेऽयमाग्निरा देवोऽर्धनी चावि तिष्ठतः ।

इमं च लोकं परमं च लोकं पुण्यं च लोकं विष्टवीच पुण्याः ।

सर्वैर्लोकानभिहितम् ब्रह्मणा कालः स ईषते परमो तु देवः

॥५॥[६॥९]

॥१५॥ नमि—मृत्युः ॥ देवता—कालः ॥ अन्तः—१, २, ४ कपुपुत्रः २ विपदाऽग्नें जायते, ३ कपुपुत्रः पितृपतिः ॥

२ विपदाऽग्नें जायते ॥

रात्रिराग्निमर्षयान् भरुतोऽयमिष्ट तिष्ठते फलमस्मे ।

दीपस्वोपेषु समिधा मदन्तो मा तं अग्ने प्रतियेशा विषम

॥१॥

या ते वसोर्वात इषुः ता तं एषा तपो नो मृढ ।

रामस्वोपेषु समिधा मदन्तो मा तं अग्ने प्रतियेशा विषम

॥२॥

सुयन्तायं गृहपतिर्नो अग्निः प्रातःप्रातः सौमनसस्य दाता ।

यन्वाँसोर्वागुदानं एषि त्र्यं त्वेन्वाँनास्तव्यं पुषेम

॥३॥

प्रातःप्रातर्गृहपतिर्नो अग्निः सुयन्तायं सौमनसस्य दाता ।

यन्वाँसोर्वागुदानं एषीन्वाँनास्तवा शुतं विषम अघेम

॥४॥

अप्यधत्तुधार्शस्य भूयासम् । अज्ञादायाधपतये रुद्राय नमो अग्र्ये

॥५॥

सम्यं सुमां मे पति ये तु सम्याः समासर्दः । त्वयेभ्यः पुरुहूत विष्णुमागुर्ज्य अरय

॥६॥

अद्वैतवृत्तिमित्ते हन्तोऽप्येव तिष्ठते प्राप्तमग्रे ।

रायस्वर्धेण सप्तिषा मदेन्तो मा तं अग्रे प्रतिविशत् रियाम

॥७॥[७१]

॥२६॥ कां० — यम ॥ देवता — दुःखान्नाशकम् ॥ अन्तः — १-४ विष्णु ॥

यमस्य लोकादध्या वैभूयिष प्रमदा मर्त्यान् प्र युनधि धीरः ।

एकाकिनां सूर्यं यासि विद्वान्स्वप्नं सिमानो अमुरस्य योनौ

॥१॥

बन्धस्त्वयै दिशब्धया अपस्वत् पुरा रात्र्या जनिहोरेके षष्टिः ।

ततः स्वप्नेदसध्या वैभूयिष मिषमयौ रुममपमूहमानः

॥२॥

पुष्टदगात्वाहुरेभ्योऽधि देवास्तुषारसैत यदिमानमिच्छन् ।

तस्मै स्वप्नाय दधुराधिपयं प्रपत्तिशान्तः स्वशिनयान्ताः

॥३॥

सैतं त्रिदुः पितरो नोत देवा येषां अल्पिधरस्यन्तरेदम् ।

त्रिते स्वप्नमवधुराप्त्वे ननु आदिस्मात्तो चक्रेणानुशिष्टाः

॥४॥

यस्य क्रूरमसेजन्त दुष्कृतोऽस्वप्नेन मुकृष्टः पुण्यमायुः ।

स्वर्गदत्ति परमेष्ठं बन्धुनां तुष्यमानस्य मनुसोऽधि अक्षिपे

॥५॥

विष ते सरीः परिभाः पुरस्तद् विष स्वप्न यो अक्षिपा इहा तं ।

पशुरिदनी नो यस्तैश्च पशुराह द्विषेमिष्यं याहि क्रूरम्

॥६॥[७२]

॥२७॥ अ० — यम ॥ देवता — दुःखान्नाशकम् ॥ अन्तः — १ अश्वत्थाम, २ पञ्चिक, ३ चण्डिका (१, ४ देवता)

त्रिदुः ४ अन्तः ५ अश्वत्थाम, ६ पञ्चिक, ७ चण्डिका परशुरामादिभ्यो ॥

यथा कृत्वां यथो शक्तं यथैव शून्येति । एषा दुःखमयं सर्वमग्निं सं नैयायति

॥१॥

सं राजानो अग्नः समृष्टान्यग्नः सं कुष्टा अग्नः सं कृत्वा अग्नः ।

समृष्टास्तु यद् दुःखमयं निर्दिष्टे दुःखमयं सुखम्

॥२॥

देवानां पत्नीनां गर्भं यमस्य च यो मुद्रः स्वप्न । स यम यः पश्यतद् द्विष्टे प्र द्विष्टः ।

मा वृष्टानामिति कृष्णशत्रुनेष्टैस्त्वम्

॥३॥

त त्वां स्वप्न तम् सं विष्टं स त्वं स्वप्नाय इव कृष्णमयं इव नीनाम् ।

अनास्माकं देवपीथं विष्ठाकं यत् यदस्मात्तु दुःखमयं यद् गोषु यत् नो गृहे

॥४॥

अनास्माकस्वद् देवपीथं विष्ठाकं यत् यदस्मात्तु दुःखमयं यद् गोषु यत् नो गृहे

अनास्माकस्वद् देवपीथं विष्ठाकं यत् यदस्मात्तु दुःखमयं यद् गोषु यत् नो गृहे

॥५॥[७३]

॥४८॥ अग्निः—अग्ना ॥ देवता—अग्निः ॥ अन्तः—१, ४ त्रिपुर ॥ २ प्रोक्तपुर ॥ ३ अतएव ॥ अतएव ॥
२ अतएव ॥ त्रिपुर ॥ ३ [अतएव] त्रिपुर ॥

युतस्य जूतिः सर्वना सदैवा संवत्सरं इयिषां वर्धयन्ती ।

योत्रं चतुः प्रागोऽर्चिषो नो अस्त्वर्चिषा वयमार्युषो वर्धतः ॥१॥

उपास्मान् प्राणो ह्ययताम्येष वयं प्राणं हवागहे ।

वर्चो जग्राह पृथिव्यान्तरिक्षं पर्वः सोमो बृहस्पतिर्विद्युता ॥२॥

पर्वसो वायोऽथिवी संप्राहसी जभुवधुर्वर्चो ब्रह्मत्वा पृथिवीमनु सं वरेष ।

यथासं गावो गोर्धतिवर्षं तिमन्वायसीर्यशो वृष्टीत्या पृथिवीमनु सं वरेष ॥३॥

नूनं कुरुष्वं स हि द्यौं नृपास्तो वर्मा सीन्यध्वं यद्वृत्ता पुषुर्नि ।

पुराः कुरुष्वमापसीर्यशो मा वः सुतोद्यस्तो वैहता तम् ॥४॥

यद्वस्य चतुः प्रवृत्तिर्ह्यर्त्तं च वाचा भोत्रेण ममता जुहोमि ।

इमं यतं विषतं विचक्ष्मन्वा देवा मन्तु समन्त्यमानाः ॥५॥

ये देवानामृत्विजो ये च पृथिव्या येभ्यो ह्येवं किवंतं मारुधेयम् ।

इमं यशं सुह पसीमिरेत्य् यार्धन्तो देवास्तपिषा मह्यन्त्याम् ॥६॥[७४]

॥४८॥ अग्निः—अग्ना ॥ देवता—अग्निः ॥ अन्तः—१ वायवीः २, ३ त्रिपुर ॥

स्वममे व्रतया अंसि देव आ मत्वेण्या । स्वं यज्ञेयीत्यः

॥१॥

यद् वौ वयं प्रमिनामं व्रतानि विदुषां देवा अर्विदुष्टासः ।

अपिष्ट विश्वादा पृथातु विद्वन्सोमस्य यो प्राक्कालो अयिवेश ॥२॥

आ देवानामपि पन्थामगन्तु यद्वृत्तयामं तदनुधवौहसु ।

अभिर्विद्वन्स यज्ञाह स इदोता सोऽध्वरान्स अतुत्त कल्पयाति ॥३॥[७५]

॥४८॥ अग्निः—अग्ना ॥ देवता—अग्नादिमन्त्रोक्ताः ॥ अन्तः—१ पृथ्वी, २ अतएव ३ अतएव ॥

वाहमं असज्जतोः प्राणश्चतुर्गुणोः योत्रं कर्वीयोः ।

अपलिताः केता अशोमा दन्ता बृह वाहोर्बलाय ॥१॥

सुर्वोरिजो जद्वयोजैवः पार्दयोः । प्रतिष्ठा अरिष्टानि मे सर्वोत्मानिष्टः ॥२॥[७६]

॥४९॥ अग्निः—अग्ना ॥ देवता—अग्नादिमन्त्रोक्ताः ॥ अन्तः—१ विद्वत् पन्था वृहती ॥

तन्स्त्वन्वा मं सहे दत्तः सर्वमाधुर्यशोय । स्योनं मे सोद प्रुहः पृथक्त्तु पर्वमानः स्युर्मे ॥१॥[७७]

कां० १६, अ० ७, सू० १८]

३६६

[कां० १६, सू० ७२, मं० १]

संजीवा स्य सं जीव्यासु सर्वमायुर्जीव्यासम्

॥३॥

जीवला स्य जीव्यासु सर्वमायुर्जीव्यासम्

॥४॥[७।१५]

॥३०॥ अग्नि—महा अ देवता—इन्द्रादयो मन्त्रोक्ताः ॥ तन्द्रा—१ पावनी ॥

इन्द्र जीव संस जीव देवा जीवा जीव्यासुमहम् । सर्वमायुर्जीव्यासम्

॥१॥[७।१६]

॥३१॥ अग्नि—महा ॥ देवता—पावनी ॥ तन्द्रा—१ पञ्चपदाऽतिरम्यती ॥

स्तुता मया वरुदा वैश्वामसा प्र चीदयन्तां पावमानि द्विजानाम् ।

आयुः श्राव्यं शुभं पुष्टं श्रीर्विं द्रविशं ब्रह्मवर्षसम् । सर्वं दुस्त्वा ब्रह्म ब्रह्मलोभम्

॥१॥[७।१७]

॥३२॥ अग्नि—सुवर्णिता ब्रह्मा ॥ देवता—वरुणाया देवाय ॥ तन्द्रा—१ त्रिपद ॥

वस्मात् कोशदुदमराम येदं तस्मिन्नुन्तरवं दध्य एनम् ।

कृतमिदं ब्रह्मणो धीर्यैः शु तेन मा देवास्त्वपसावतेह

॥१॥[७।१८]

॥ इत्येकमविंशं ब्राह्मणं समाप्तम् ॥

अथ विंशं कारकम्

॥१॥ अथि.—१ विजयिन्, २ वीर्यम्, ३ विरुध् ॥ देवता—१ इन्द्रः, २ यक्षः, ३ अथि ॥ अन्तः—१-३ वायवी ॥

इन्द्रं त्वा वृषभं यपं सुते सोमं हवामहे । स पाहि मध्यो अन्धसः ॥१॥

महेतो यक्ष दि सयं पाथा दिवो विमहसः । स सुमेधातेमो जनः ॥२॥

कुचात्राय वशात्राय सोमपृष्ठाय वेधते । स्तोमं विधेमामहे ॥३॥[११]

॥२॥ अथि.—सुममदो मेधाविधौ ? ॥ देवता—[१ यक्षः, २ अथि, ३ इन्द्रः, ४ अविच्छेदाः] ॥ अन्तः—१,
२ विराट् वायवी, ३ आशुविष्णुः, ४ सात्री विष्णुः ॥

मूतः पोवात् सुपुमः स्वर्कादतुना सोमं पिबतु ॥१॥

अमिरामीघात् सुपुमः स्वर्कादतुना सोमं पिबतु ॥२॥

इन्द्रं असा माद्रपात् सुपुमः स्वर्कादतुना सोमं पिबतु ॥३॥

वेवो द्रविणोदाः पोवात् सुपुमः स्वर्कादतुना सोमं पिबतु ॥४॥[१२]

॥३॥ अथि — इतिविधिः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्तः—१-३ वायवी ॥

या पाहि सुपुमा दि त इन्द्र सोमं पिता इमम् । एवं वृद्धिः महेतो मम ॥१॥

आ रया मद्रपुञ्जा हरी चरैतामिन्द्र देशिना । उप ब्रह्मणि नः मृणु ॥२॥

मद्रामस्तया यपं युजा तौमवामिन्द्र सोमिनः । सुतार्वन्तो हवामहे ॥३॥[१३]

॥४॥ अथि — इतिविधिः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्तः—१-३ वायवी ॥

आ नो पाहि सुतार्वतोऽमार्क सुपुवीरुप । पिषा तु रिमिअन्वसः ॥१॥

आ ते सिञ्चामि मुक्षयोरनु गाथा वि घाचतु । मुमाय जिह्वा मधु ॥२॥

रादुष्टे अस्तु संसुदे मधुमान् सन्वेत्त तव । सोमः शर्मस्तु ते हृदे ॥३॥[१४]

॥५॥ अथि—इतिविधिः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्तः—१-३ वायवी ॥

अयम् त्वा विचर्षणे जर्जरिणामि संवृतः । अ सोमं इन्द्र सपत्तु ॥१॥

तुविथीयो वपोदरः सुवाहुरन्वसो मर्दे । इन्द्रो पुत्राणि जिह्वते ॥२॥
 इन्द्र प्रेहि पुत्रस्त्वं विस्मयेषान् ओनेता । पुत्राणि वृषहेडाहि ॥३॥
 दीर्घस्ते अस्त्वद्गुणो येन वसु प्रयच्छसि । यन्मानाय मुन्वते ॥४॥
 अयं न इन्द्र सोमो निर्धुतो अर्धं वृद्धिर्धि । एहीमस्य द्रवा पिब ॥५॥
 शार्धिगो शार्धिपूजनाय स्थाय ते सुतः । आस्वददल प्र हृपसे ॥६॥
 यस्ते शृङ्गवृषो नपात् प्रशपात् कुण्डपाप्यः । न्यस्तिन दध आ वनः ॥७॥[१५]

॥६॥ अर्धः—विष्कामिन् ॥ वेषता—इन्द्रः ॥ अन्वः—१-२ वायव्यी ॥

इन्द्र त्वा वृषमं वपं सुते सोमं वयमहे । त पाहि मण्यो अन्वसः ॥१॥
 इन्द्र ऋतुविर्दं सुतं सोमं हर्षं पुरुषुत । पिब वृषस्व तार्धपिम् ॥२॥
 इन्द्र प्र यो जिताधानं वसं विस्मिर्देवेभिः । शिर स्ववान मिशपते ॥३॥
 इन्द्र सोमोः सुवा इमे तप प्र यन्ति सत्यते । अयं चन्द्रास् इन्द्रवः ॥४॥
 दुधिण्या जुदरे सुतं सोममिन्द्र वरेण्यम् । तव पुत्रास्तु इन्द्रवः ॥५॥
 निर्धुताः पाहि नः सुतं मघोर्धातमिस्त्वसे । इन्द्र स्वादात्पिबु यशः ॥६॥
 अग्निं पुत्रानि धुमिन् इन्द्रं सचन्ते अर्धिता । प्रीत्यो सोमस्य वावुवे ॥७॥
 अर्धावर्धो न आ गहि वरापतं वृत्रहन् । इमा जुषस्व गो गिरः ॥८॥
 पदन्तरा परापतमर्धावर्तं च दूषते । इन्द्रेड तव आ गहि ॥९॥[१६]

॥७॥ अर्धः—१-२ सुकषः ॥ विष्कामिन् ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्वः—१-२ वायव्यी ॥

उड् घेदमि धुतामर्षं वृषमं नर्पापसम् । अस्तोस्तेषु सूर्य ॥१॥
 नमु पो नवति पुरो विमेर्दं वाहोर्जिता । अर्धं च वृषहावधीत् ॥२॥
 स न इन्द्रः शिवः सखाश्वावद् गोमुद् मयमत् । उरुधरिव दोहते ॥३॥
 इन्द्रं ऋतुविर्दं सुतं सोमं हर्षं पुरुषुत । पिब वृषस्व तार्धपिम् ॥४॥[१७]

॥८॥ अर्धः—१ वायव्यः ॥ सुतः ॥ विष्कामिन् ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्वः—१-२ वायव्यी ॥

एवा पाहि वृत्तया मन्दतु त्वा सुवि ब्रह्म वावुस्वते गीर्भिः ।
 आविः अयं कृणुहि पीपिहीणो जहि शत्रून्नि या इन्द्र वृत्ति ॥१॥

अर्चयेद्दि सोमेनासां त्वाहुरयं सुवस्तस्य पित्रा मदाय ।
उरुद्वयचा जठर आ वृषस्व पितेर्व नः शृणुहि ह्यर्मानः ॥२॥

आपूर्णां अयम् कलायः सहाहा सेत्रेव कोशं सिमित्वे पित्र्यै ।
समं पित्रा अर्चयुमुन् मदाय प्रदक्षिणेदमि सोमांसु इन्द्रम् ॥३॥[१॥८]

॥१॥ अति—१, २ कोशाः ३, ४ सेत्रेवपित्रिः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्तः—१, २ शिष्टम् (१) [१, २] ३, ४ दाहृत-
प्रणय. (सुहृदीःसलोदहृदी) ॥

सं वो वस्मभेतीवहं वसोर्मेन्दानमन्वसः । अमि वसं न स्वसरेषु घेनषु इन्द्रं ग्रीर्मिर्नवामहे ॥१॥

शुषं शुदाभुं तविर्षमिराभुं न विरिं न पुंरुमोजंसम् ।
लुमन्तं शार्जं शक्तिर्न सद्रस्त्रिणं मत्तु सोमेन्वमामहे ॥२॥

तत् त्वां यामि सुषीयै तद् मत्तं पूर्वविंशये ।
येना यतिभ्यो मृगेषु धने द्विते येन प्रसरेयुमवारिथ ॥३॥

येना समुद्रमखनो महीरुपस्त्रदिन्दु वृन्धिं तु ययः ।
सद्यः सो अंस्य मरिषा न सूनये यं घोषीरंतुचक्रदे ॥४॥[१॥९]

॥१॥ अति—मेष्वातिथि ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्तः—१, २ दाहृतः प्रणयः (सुहृदीःसलोदहृदी) ॥

उदु श्ये मधुमचमा गिरु स्तोमांस ईरते । सत्राजितो धनमा अर्चितोतपो वाजुयन्तो रथा इव ॥१॥

कपरा इव मृगानुः घरी इव विश्वमिदु धीतमानशुः ।
इन्द्रं स्तोमैर्मिमुदयन्त ज्ञापयः श्रियमैषातो अस्तरन् ॥२॥[१॥१०]

॥११॥ अति—विश्वमिथः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्तः—१-११ शिष्टम् ॥

इन्द्रः पूर्मिदार्तिरु दासमर्कैर्बददमुदयमानो वि शवृन् ।
मद्रजस्तन्वा वावृष्णानो भूमिदश्व आपृष्णवु रोदनी उमे ॥१॥

मत्तस्य ते तन्निपस्य प्र जूतिमिषमि वाचममृतापु भूर्पन् ।
इन्द्रं क्षितोनामसि मातृधीषां विशां देवीनामृत पूर्वपावा ॥२॥

इन्द्रं वृषमवृक्षोच्छर्धनीतिः प्र मापिनाममिनाद् वर्षणीतिः ।
अहन् अर्पितमुशधुग् वनेष्वानिषेनां अकृशोद् राम्याषाम् ॥३॥

इन्द्रः स्वर्षा जनपक्षरानि जिगापोशिग्भिः पतन्ता अभिष्टिः ।
प्रतीपयन्मनये वेतुमह्नामविन्दुजयोर्विहृवे रथाय ॥४॥

इन्द्रस्तुतो नृदेव्या आ विविश नृवद् दधानो नयी पुरुषि ।

अचैतयद् धिप इमा जेतिरे प्रेम वर्णमतिरच्छुक्तामाम् ।

॥५॥

पदो मदानि पनपन्त्यस्येन्द्रस्य कर्म शुक्लता पुरुषि ।

पूजनेन वृजिनान्त्सं पिपेय मायभिर्दस्यैरभिरुयोजाः ।

॥६॥

उधेन्द्रो मद्गा चरिवधकार देवेभ्यः सत्यविश्वरूपिभ्यः ।

विचरन्तः सदेने अस्य तानि विशो लघयेभिः कृतयो वृणन्ति ।

॥७॥

सुप्रामाहं वरेण्यं सहेतो संसुवांसं चरिष्यं देवाः ।

ससान या वृधिवी दामुतेमामिन्द्रं मदन्पनु धीरखासः ।

॥८॥

ससानास्यौ लुत स्यै ससामेन्द्रः ससान पुरुभोजसं गम् ।

द्विरण्ययंमुतमोर्गं ससान इत्यो दस्युन् श्राप्य वर्णमावत् ।

॥९॥

इन्द्र ओषधीरतनोदहानि वनस्पतैरस्तनोदन्तरिचम् ।

विभेदं द्रुलं हुनुदे विवाचोऽर्धमवत् दमितामिन्द्रनाम् ।

॥१०॥

शुभं हुवेम मुचयानमिन्द्रसस्मिन् भरे कृतं चानेसाती ।

शुचवन्तमुग्रमृतये समस्तु घन्तं पुत्राणि संजितं धनानाम् ।

॥११॥ [१११]

॥१२॥ परि.—१-६ पतिष्प, ७ पतिः ८ देवता—इन्द्रा ९ कन्ध—१-० शिबुद् ।

उद्गु ब्रह्माणैरग भवस्येन्द्रं सप्तये मंहया वमिह ।

आ यो विस्वानि शर्वता ततानोपश्रोता म ईष्यो वर्षासि ।

॥१॥

अपामि घोष इन्द्र देवर्जमिरिष्यन्तु यच्छुक्ल्यो विधावि ।

नुहि श्वगर्भ्युक्लिप्ते जनेषु तानीर्दहोस्वर्ति पर्वस्मान् ।

॥२॥

सुजे रथं गवेर्षणं हरिष्पृष्ठं ब्रह्माणि शुभ्रवाहमस्तुः ।

वि वाधिष्ठ स्य रोदसी महितेन्द्रो पुत्राण्यप्रती जपन्नाम् ।

॥३॥

आपयित् पिप्यु स्तुषोर् न गावो नर्यजुतं जेतिरस्त इन्द्र ।

माहि वायुर्न निपुतो नो अच्छा त्वं हि वीभिर्दयेसि वि वजान् ।

॥४॥

ते त्वा मदो इन्द्र मादयन्तु शुष्मिष्वं वृत्रिषर्षसं जसिषे ।

एषो देवरा दयसे हि मर्तानस्मिच्छ्वर सपने मादयस्व ।

॥५॥

स्येदिन्द्रं वृषं वर्णं वर्णं वर्णं वर्णं वर्णं वर्णं वर्णं वर्णं ।

स न स्तुतो वीर्यं धातु गोर्षं ययं पात स्वस्तिभिः सदा नः ।

॥६॥

अजीवी वशी वृषभस्तुरापाटुष्णी राजा वृत्रहा सोमपाया ।
युक्त्वा हरिभ्यामुषं यातुर्ह्याद माप्यदिने सनेने मन्त्रदिन्द्रः

॥७॥[१११२]

॥१३॥ अग्नि — १ अमरेश, २ योतम, ३ हृष्य ४ विष्वाग्नि ॥ अन्ता — १ इन्द्रः हृष्यपती, २ अमर, ३, ४ अग्नि ॥
अद — १-२ अग्नी, ३ त्रिष्टुप् ॥

इन्द्रश्च सोमं विरक्तं वृद्धपतेऽस्मिन् यदे मन्दसूना वृषणम् ।

॥१॥

आ वा विश्वामिन्द्रवः स्वासुवोऽस्मे रावे मर्गैर् । येच्छतम्

आ वा वृहन्तु सप्तयो रघुपदो रघुपतरान् । प्र जिगात यादुभिः ।

सीदता वरिहन्तुः सप्तसूत मादयन् मरुतो मधो अन्वसः

॥२॥

इमं स्तोममर्हते ज्ञातयेदसे स्वमिव न भवेत्त मनीषया ।

मृश हि नु । अमतिरस्य सुसयमे सख्ये मा रिषासा वृषं तर्

॥३॥

देमिसे सरथं यासुर्वाद् नानावृष वो निमयो द्रव्याः ।

पत्नीजतस्त्रिंशत् त्रींश्च देवाज्जुगुधमा वर मादयन्

॥४॥[१११३]

॥१४॥ अग्नि — सोमरि ॥ दवत — इन्द्र ॥ अद — १-४ वारुण इत्याद्य (विष्वा-वृषभ-अमर-तत इत्यादी) ॥

वृषमु गामेपूर्व स्फुरं न कथिद् मरुतोऽनुम्यतः । राज्ञे चित्रं हवामहे

॥१॥

उपेत्ता फर्मसूतये स नो वृषोऽम्रवाम यो धुपन् ।

रवामिद्वर्षागिहार् यवमहे सखाय इन्द्र सान्निधि

॥२॥

यो न इदमिदं पुरा प्र वसं आनिनाय तर्ह्य उ स्तुपे । सखाय इन्द्रसूतये

॥३॥

हर्षये सत्यति चर्षणीमई स हि व्हा यो अयन्दत ।

आ तु नुः स दयति मध्यमख्यं स्तोतृभ्यो भूयनां शतम्

॥४॥[१११४]

॥१५॥ अग्नि — सोमरि ॥ देवत — इन्द्र ॥ अद — १ ३ त्रिष्टुप् ॥

॥ भर्षिषाप सृते वृद्धये सत्यशुक्लाय वृत्तं गति भरे ।

अपाभिन् प्रयणे यस्पं दुर्धर रावो निषायु शस्ते अर्षागुम्

॥१॥

अर्षं ते विस्मन्तु हासद्विष्टम् अतो निमेव सयना हविर्मतः ।

यत् पतेति न सुमरीति हर्मत इन्द्रस्य वयः अर्षिता द्विस्पयः

॥२॥

अस्मि मीमाय नमसा सयम्पूर उपो न श्रुम् आ मरा पनीपते ।

पस्य धाम् धर्मो नार्मेन्द्रिय षोतिर्यति इति तो नार्यसे

॥३॥

इमे त इन्द्र ते वयं पुरुषस्तु ये त्वारम्य चरागसि प्रभूवमो ।

नृदि त्वदभ्यो विर्वयो गिरः सधत् चोष्णीरिषि प्रति नो हर्षे तद् यवः

॥४॥

धुरिं त इन्द्र वीर्यै तव सास्यस्य स्तोतुमेष्वन् काम्मा रूय ।

अनु ते योहृहती वीर्यै मम इयं च ते प्रथिवी नैम ओजसे

॥५॥

त्वं तमिन्द्र पर्यंतं मुहःपुरे यज्ञेण यन्निन् पर्वशार्ककृतिय ।

अयोस्रजो निर्धुताः सतेवा अयः सजा विष्यं दधिषे केवलं सहेः

॥६॥[२।२]

॥१६॥ अदिः—अवस्था ॥ देवता—वृहस्पतिः ॥ अन्वः—१-१२ त्रिषुषु ॥

उदुहृतो न ययो रचमास्तु । वाचदसो अश्विर्वस्वेव योषाः ।

गिरिभ्रजो नोर्मयो मर्दन्तो वृहस्पतिर्मभ्यर्का अवायन्

॥१॥

मं गोभिराश्रितो नक्षमाशो भग इवेदयेमर्षा निनाय ।

जने मित्रो न दम्पती अनक्ति वृहस्पते वाजपाशैर्विवाशौ

॥२॥

साध्वर्या अतिथिनीतिपिरा स्वादाः सुप्रसां अनश्वरूपाः ।

वृहस्पतिः पर्यतेभ्यो वितृषा निर्गा जपे यदमिव स्थिविभ्यः

॥३॥

अप्रपायन् नधुन अतस्य योनिमवल्लिषर्कः उदराविं चोः ।

वृहस्पतिरुदरमनौ गा भूम्या तुवनेव वि त्वचं विभेद

॥४॥

अपु ज्योतिषा तमो अन्तरिक्षादुदूनः ग्रीवासमिषु वारं आजत् ।

वृहस्पतिरनुसरयो वृक्षस्याअभिनु वात आ चक आ गाः

॥५॥

गृहा पलास्य पीपते जम्बु मेव वृहस्पतिरश्रितमैमिदुर्वः ।

दुश्चिने जिह्वा परिविष्टमर्द्धागिनिर्भीरुणोदुक्षिणावाम्

॥६॥

वृहस्पतिरमतु हि त्वदास्तां नाम स्वरीणां सदेने गुह्य पत् ।

आपदेयं मित्रा शंकुनस्य गर्भमुदक्षिपाः पर्यतस्य तसोजत्

॥७॥

अश्रापिनदं यधु पर्यपश्यन्मत्स्यं न दीन उदनि चियन्ताम् ।

निष्टज्जंभार चमसं न तुवाद् वृहस्पतिर्विर्वेषां विकृत्ये

॥८॥

सोषामविन्दुत् स स्पर्शः सो अग्नि सो अर्धेण वि र्ववाधे तर्मासि ।

वृहस्पतिर्गोत्रपुपो वृक्षस्य निर्वृज्जानं न पर्ययो जमार

॥९॥

दिमेव पूर्वा मुषिता वनालि वृहस्पतिनाकपयद् वृक्षो गाः ।

अन्तानुदस्यमपुनर्धकार यात् स्यामामां मिय उचरातः

॥१०॥

अभि र्वायं न कृष्णेभिरस्य नर्षत्रेभिः पितरो धार्मपिशन् ।

राक्षो तमो अदेभ्यज्योतिरहन् वृहस्पतिर्भिन्ददद्भिं विदद् गाः

॥११॥

वृहमेकस्मिन् नमो अत्रिपत्ये यः पुनोस्मन्नोर्नरति ।

वृहस्पतिः ॥ दि गोभिः सो अश्वैः स वीरेभिः स वृश्निर्नो वयो घातु

॥१२॥[१३]

॥१७॥ एते — ह्यष्टः (१, २२ वसिष्ठ १) ॥ देवता—ह्यष्टः ॥ अन्व—१-१० अगती, ११, १२ त्रिष्टुप् ॥

अपह्ना म इन्द्रं मृतयः भुविर्देः सुधीर्धार्मिणा उशतीरेन्यत ।

परि वज्रजन्ते जनयो यथा पतिं मर्ये न शुन्ध्युं मपरानमृतये

॥१॥

न धां सुद्विगर्षं वेदि मे मनस्त्रे इत् कार्ष्णं पुरुहव शिष्यय ।

राजैष हस्म नि पुदोऽधिं वृद्धिपश्चिन्त्यु सोमोऽनुपानमस्तु मे

॥२॥

त्रिपुवृदिन्द्रो अमतेतुत क्षुधः स इहायो मय्या वर्यं रिसावे ।

सखेदिमे म्रुयो सुत सिध्वंरो वयो वधेन्ते वृषमस्यं शुन्धिर्वाः

॥३॥

वयो न वृक्षं सुपत्न्यामसतेदन्तोमास्तु इन्द्रं वृन्दिनंमृषदः ।

त्रैपामनीक्षं शयस्ता दर्भियुवद् भिन्दत् स्वर्धनेने ज्योतिरायम्

॥४॥

मृते न क्षीरी पि बिन्दोति देवमे सुंभर्गं यन्मय्या वर्यं जयत् ।

न तत्त तै अन्वो अस्तु वीर्यं शकुन्त पुराणो मय्यन् नोत वृत्तनः

॥५॥

विशनिशं मय्या पर्यैशामन् जनानां धेनो अभुवार्कस्तु वृषा ।

वस्यतां शुकः सस्मिन् एयंति स तोत्रेः सोमैः सहते वृत्तन्यतः

॥६॥

आपो न सिन्धुमभि यद् सुमर्षंरन्तोमास्तु इन्द्रं वृन्त्या इव वृदम् ।

पर्येन्ति विद्रा महीं अस्म्य सादने यं न वृद्धिर्दिव्येन दारुना

॥७॥

वृषा न शुद्धः पतयत् रजःक्ष्मा यो अय्यर्बन्तीस्तृणोद्विषा अया ।

स सुन्दते मय्या जीवदन्नेभ्योऽर्द्धज्योतिर्भनी रुनिर्षते

॥८॥

ठञ्जायतां पुराज्योतिषा गृह भूया अतस्य सुदयां पुराणवत् ।

वि रौचतामरुपो भ्रातृना शुचिः स्वर्गं नृकं शृशुषीत् सत्यतिः

॥९॥

गोमिष्टोभामति दुरेतां ययैन् सुषं पुरुहव त्रिषां ।

यं रामेभिः प्रथमा धनान्यस्माकैर्न वृत्तनेना जयेम

॥१०॥

वृहस्पतिर्नः परिं पतु पथाहुतोत्तस्मादधरादवायोः ।

इन्द्रः पुरस्ताद्वत् यय्यतो नः सत्ता सविभ्यो परितः कृणोतु

॥११॥

घृहस्पते युधमिन्द्रश्च वसवो दिव्यस्यैवाये उत पार्थिवस्य ।

ध्वजं रयि स्तुयते कीमये चियुयं पात स्वसितमिः सदा नः

॥१२॥[२।४]

॥१२॥ अग्निः—१-३ मेधातिथिः मिथमेवञ्च; ४-६ वसिष्ठः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्व—१-६ वायवी ॥

ययमुं स्वा तदिदर्शो इन्द्रं त्वायन्तः सखायः । कर्वा उक्त्वोर्मिर्नरन्ते

॥१॥

न येमन्यदा पंचन वस्त्रिध्वस्तो नर्विष्टौ । तवेद् स्तोमं चिकेत

॥२॥

इच्छन्ति द्वेषाः सुन्यन्ते न स्पन्नाय स्पृहयन्ति । यन्ति ब्रह्मादुपतन्त्राः

॥३॥

ययमिन्द्र त्वायवोऽग्निं न योऽसुधो वृण्व । विद्धी त्वरुंस्व नो वसो

॥४॥

मा नो निदे च यस्मैऽयो रम्भीस्तोम्ये । त्वे अयि कनुर्मम

॥५॥

स्वं यमीसि सुप्रथः ध्रुवोऽथर्व वृषदन् । त्वया प्रसिं ध्रुवे युजा

॥६॥[३।१]

॥१६॥ अग्निः—विधातिथि ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्व—१-७ वायवी ॥

पार्थिवस्याय शयसे पुस्तनाधाया च । इन्द्र स्वा यर्वपापसि

॥१॥

अग्नीचीने सु ते मनं उत यक्षुः शतक्रतो । इन्द्रं नृपयन्तु वाचपः

॥२॥

नामानि ते शतक्रतो विवाभिर्गामिरीमदे । इन्द्रमिमात्रेपाद्यै

॥३॥

पुरुषुतस्य धामभिः शतेनं बहयामसि । इन्द्रस्य चर्पयिष्टवः

॥४॥

इन्द्रं युजाय इन्तेमे पुरुषुतस्य हवे । भरं पु मानसातये

॥५॥

यार्जेण सप्तुर्हिर्नपु स्वामीमदे शतक्रतो । इन्द्रं नृयाय इन्तेमे

॥६॥

ध्रुवेण पुस्तनाज्ये वस्तुतुर्ध्व अयःसु च । इन्द्र साचयमिमितिपु

॥७॥[३।२]

॥२०॥ अग्निः—१-४ विधातिथि; १-७ पुस्तनाज्यः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्व—[१-३, १-७] वायवी [४ अङ्गवृत्] ॥

धुमिन्तमं न उतये धुमिर्न पाहि जावृषिष । इन्द्र सोमं शतक्रतो

॥१॥

इन्द्रियायि शतक्रतो या ते जनेषु पञ्चसु । इन्द्र तानि तु आ वृषे

॥२॥

अग्निमिन्द्र अर्वो मुदद् युत्रे दंधिष्य हुष्टम् । उत ते शुष्मं विरामसि

॥३॥

अर्वाधतो न या गवर्षो शक वरावतो । उ लोको यस्तं अद्रिह इन्द्रेह तत् अ मेदि

॥४॥

इन्द्रो अहः मुदद् अगममी कर्षं शुच्यवत् । स हि स्थितो विर्चयणिः

॥५॥

इन्द्रश्च मुदयोति नो न नैः पुत्रादयं नेशत् । मुद्रं मेवाति नः पुरः

॥६॥

इन्द्र आद्याम्यसपति सवीम्यो अमयं करत् । जेतुं शत्रून् विर्चयन्तिः

॥७॥[३।३]

॥२१॥ अति — सम्मः ॥ देवता — इन्द्रः ॥ चन्द्रः — १-४ जगती, १०, ११ त्रिचतुष्टय ॥

गुह्यं तु वाचं प्र महे मरामहे मिर इन्द्राय सदेने विवस्वतः ।

न चिद्धि रत्नं सप्ततमिवाविदुषः द्रुमुतिर्द्रुमिवादेष्टु शस्वते ॥२१॥

दुरो अथस्व दुर इन्द्र गोमि दुरो यवस्व वसुन दुनस्वतिः ।

शिशानरः प्रदिषो अक्षोषकशानः सत्वा सल्लिभ्यस्तमिदं शृणीमसि ॥२२॥

शर्षीष इन्द्र पुरुकुष पुमत्तम सवेदिदममिषेक्षस्ते यमु ।

अतः संघृम्यामिभुत आ मर मा त्वायतो जेरितुः कामपूययोः ॥२३॥

पुमिष्टुमिः सुमना अभिरन्वुभिर्निरुन्धानो अमंति गोमिरश्चिना ।

इन्द्रेण वस्यु दुरयन्त इन्द्रमिष्टुतैपसुः समिवा रमेमदि ॥२४॥

समिन्द्र राया समिवा रमेमदि सं यजेमिः पुरुञ्चन्द्रैरभिष्टुमि ।

स देव्या ममेत्वा धीरक्ष्मन्मा गोक्ष्मन्माधारत्वा रमेमहि ॥२५॥

ते रवा मदो अमदुत् तानि धृम्या ते सोमामो वृत्रहर्त्येव सत्ये ।

यश् फलवे दश वृत्राययमिति धर्मिभ्यस्ते नि सुरक्षाणि युर्यः ॥२६॥

गुधा घृधुमुप घेवेपि घृष्णया पुरा पुर समिदं दुस्योजसा ।

नम्या यद्विन्द्र सद्यो पराजति निवृहयो नमृषि नाम माविष्य ॥२७॥

स्य कर्णजनुत पुर्णवे धत्रीस्तेजिष्ठपातिविग्रस्य वर्तनी ।

सं प्रुता यद्वदस्यामिनुद पुर्णोऽनामुदः परिपूता अन्विषन्ना ॥२८॥

रमेता जत्ररागो दिदसावन्धुना सुधवेसोपमभुपः ।

पृष्टि सुदस्ता ननुति नरे भुवो नि ध्वेग्न रध्या दुष्पदोवृषक् ॥२९॥

स्वमोविध सुधवेसं तरोतिमिस्तु जार्धमिस्तिन्तु त्वंयाद्यम् ।

रमस्मि कुत्समविधिग्रमार्धु महे राधे युने अरघनायः ॥३०॥

य उटनीन्द्र देवगोषाः सस्त्रोपस्ते शिववेमा अमाय ।

स्वा स्तोषाम् रय्या सुरीग द्राव्येयि अय्युः प्रवरं दधानाः ॥३१॥ (३।४)

॥२२॥ अति — १-३ त्रिचतुष्टय, ४-६ त्रिचतुष्टय ॥ देवता — इन्द्रः ॥ चन्द्रः — १-६ जगती ॥

अमि रवा वृषमा मुसे मुवं हृनामि पीतये । तृम्या उपरितुही मयम् ॥३२॥

या त्वा मूरा अक्षिभ्यो मोषदस्यान आ देवन् । माहीं प्रद्विषो यनः ॥३३॥

इद त्या गोपरीषता महे मन्दन्तु राधये । सर्वो योरो यवा मिव ॥३४॥

अमि प्र गोपति गिरेन्द्रमर्चयथा विदे । सुतुं सत्यस्य सत्यविष्	॥४॥
आ हरपः समृद्धिरेऽहमीयति वर्द्धिर्हि । यत्रामि संनर्वाग्दे	॥५॥
इन्द्राय गावे आशिरे दुदुहे वज्रिणे मधु । यत् सीम्हपहारे निदत्	॥६॥[३।५]
॥२३॥ अमिः—विष्ममिषः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अ० २०—१-६ अथवा ॥	
आ तू न इन्द्र मद्रघागुवानः सोमपीतये । हरिभ्यां याज्ञद्विवः	॥१॥
सुतो होता न अस्तिव्यस्तित्तरे वर्द्धिरनुपद् । अथुजन् प्रातरङ्गयः	॥२॥
इमा प्रल प्रलयादः जिह्मन्त आ वर्द्धिः सीद । वर्द्धि शरं पुरोडाशीम्	॥३॥
शरन्धि सर्वनेषु य एषु स्तोत्रेषु वृषदन् । उष्येधिन्द्र भियसः	॥४॥
सुतयः सोमपासुर्हं विहन्ति शयंसुसतिम् । इन्द्रं वृत्तं न मातरः	॥५॥
स मेन्दस्वा आन्ध्रसो शधसे तन्मा महे । न स्तोतारं निदे कः	॥६॥
युपमिन्द्र स्थापयो हविष्मन्तो जरांमहे । उत स्वयंस्मयुधेभो	॥७॥
मारे अस्मद् वि सुसुचो हरिप्रियावाङ् योहि । इन्द्रं स्वधाभो मत्स्वेद	॥८॥
अर्वाध्वं दधा मुखे ह्ये यहेतामिन्द्र केशिना । पुतस्त्वं वर्द्धिरामदे	॥९॥[३।६]
॥२४॥ अमिः—विष्ममिषः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अ० २०—१-६ अथवा ॥	
उप नः सुतमा मेहि सोममिन्द्र गवाशिसू । हरिभ्यां यस्वे अस्मद्युः	॥१॥
तमिन्द्र मद्रघा मेहि वर्द्धिर्वा शर्वभिः सुतम् । कुदिम्यस्य वृषायः	॥२॥
इन्द्रमित्या गिरो ममाच्छांशुमिषिता इतः । आवृते सोमपीतये	॥३॥
इन्द्रं सोमेषु पीतये स्तोमिरेह दयामहे । उष्येभिः कुविदामयत्	॥४॥
इन्द्र सोमाः सुता इमे तान् दैवेषु शतक्रतो । जूर्धरे वाजिनीयसो	॥५॥
शिवा हि त्वा धनेनयं यजेतु दधुषं यजे । अर्वा ते सुस्रमीमहे ।	॥६॥
इममिन्द्र गवाशिरं यवाशिरं च नः पिब । अमत्या वृषाभिः सुतम्	॥७॥
सुम्पदिन्द्र स अश्वेषुर्हं सोमं चोदामि पीतये । पुष गर्न्तु ते इदि	॥८॥
त्वां सुतस्य पीतये प्रत्नमिन्ना इवामहे । कुशिकालो यत्स्वयः	॥९॥[३।७]
॥२५॥ अमिः—१-६ गोतमाः, ७ अथवा ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अ० २०—१-६ अथवा, ७ मिदम् ॥	
अर्वावति प्रथमो गोषु गच्छति शुम्भामिन्द्र मर्त्यस्तोत्रिभिः ।	
तमिन् वृषदि यजुना भवीयसा सिन्धुमाषो यजुमिषो विचैतवः	॥१॥

आपो ॥ देवीरुपं यन्ति होत्रियमवाः परपन्ति विवृतं यथा रजः ।

अचिद्विवासाः प्र रापन्ति देवद्वे ब्रह्मप्रियं जोषयन्ते वरा इव ॥२॥

अपि ह्यौदधा उवध्यां वचो यत्तुं चा मिथुना या संपर्यतः ।

असंयचो ब्रूते तं चेति पुष्यति मुद्रा शुक्तिर्यजमानाय सुनुते ॥३॥

आदक्षिराः प्रयमं दधिरे वरं इद्वर्तयः शम्भा ये सुकृत्यया ।

सधै पुणेः समपिन्दन्त भोजनमथावन्तं गोपेन्तुमा पुष्टं नरः ॥४॥

पुष्टीरथवा प्रथमः पुष्यते ततः सर्वे ब्रतवा वेम आजनि ।

आ वा आजदुशना काप्यः सचा यमस्य जातममृतं यजामहे ॥५॥

परिक्षिं यत् स्वपत्न्यां पुष्यतेऽर्को वा सोऽन्नापोपते द्विषि ।

प्रागु यत् यदेति काहृहृष्यर्हृहृष्येन्द्रो अभिषिरेते सवपति ॥६॥

शेखां प्रीतिं वृष्णा इपमिं सुखां प्रवे सुतस्य हरेषु तुभ्यम् ।

इन्दु धेनोमिरिह मादयस्व गोमिरिवाभिः शप्ता वृष्टाना ॥७॥[३८]

॥२६॥ आधिः—१-३ एतदेवाः ४-६ मनुष्यकृन्ताः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ काप्यः—१-६ वायवी ॥

योगयोगे तुवस्तरे वायेवाग्ने इयामहे । सस्वाय इन्द्रमृत्ये

आ वा गमय पद्मि धवेत् सइक्षिणीमिहितिभिः । वात्रेक्षिरा नो हव्यम् ॥१॥

अनु प्रत्यस्योक्तो ह्ये त्विप्रति नरम् । यं ते पूर्णं त्विता ह्ये ॥२॥

पुञ्जानि घृणमर्ह्यं चरन्तं परं तुष्टुपः । शेषन्ते रोचना द्विषि ॥३॥

पुञ्जान्यस्य काम्या इति विषयता र्वं । शोखां धृष्ट्य नृवाहता ॥४॥

केतुं कृत्यवर्षेतेते वेदो मया अयेशते । समुपक्षिरेजाययाः ॥५॥[३९]

॥२७॥ आधिः—गोपुष्करकृत्तिकी ॥ देवता—इन्द्रः ॥ काप्यः—१-६ वायवी ॥

यदिन्द्राहं यमा स्वमोर्धाय धरु एक इत् । स्तोला मे गोपेता स्यात् ॥१॥

शिवेयमस्मै दिक्ष्यं शर्वापते मनीषिणे । यदहं गोपेतिः स्याम् ॥२॥

धेनुपे इन्द्र सूतता यजमानाय सुनुते । गामस्य विप्युषीं ह्ये ॥३॥

न तं पुर्वतिस्तु रापत् इन्द्र देवो न मर्त्यः । यद् दिवर्तमि स्तुतो मयम् ॥४॥

यद् इन्द्रमवर्षयत् यद् भूमिं व्यवर्षयत् । चक्राय औषधं द्विषि ॥५॥

शत्रुघानस्य ते वपे विश्वा घनानि निगुप्यः । ऊविमिन्द्रा धृषीमहे ॥६॥[४०]

॥२८॥ अग्निः—गोपूज्यवस्तुक्रियौ ॥ देवता—इन्द्रः ॥ इन्द्रः—१-४ यापत्री ॥

व्यर्हन्तिरतिरन्मदे सोमस्य रोचना । इन्द्रो यदभिजन्तु वलम् ॥१॥

उदगा आजुदाहिरोग्य अविष्णुस्वन् मुदा सुतीः । अगोर्ष्य जुनुदे वलम् ॥२॥

इन्द्रेण रोचना द्वियो हृदार्नि चंद्रितार्नि च । स्थिराणि न पराण्डे ॥३॥

अवाभूमिर्मर्देधिस्व स्तोमं इन्द्राजिरायते । वि खे मदा अराजिपुः ॥४॥ [३।११]

॥२९॥ [अग्निः—गोपूज्यवस्तुक्रियौ ॥ देवता—इन्द्रः ॥ इन्द्रः—१-२ यापत्री ॥]

त्वं हि स्तोमपथेन इन्द्रास्वययवर्धयः । स्तोत्रयास्तु भद्रकृत् ॥१॥

इन्द्रमित् केयिना हरी सोमपेयां चतस्रः । उषं युष्टं सुरार्चसम् ॥२॥

अपां केनेन नमूचेः शिरं इन्द्रोदयतेयः । विद्या यदजंय स्वधः ॥३॥

मायामितुतिसृप्सतु इन्द्र धाम्नास्तुतः । अम् दस्वैरपूतयाः ॥४॥

अमुन्वामिन्द्र संसदं विष्णुं व्यमिशयः । सोमपा उषसे भवन् ॥५॥ [३।१२]

॥३०॥ [अग्निः—वहः सर्वदरिणः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ इन्द्रः—१-२ आत्मी ॥]

प्र ते महे विदधे शंसिषं हरी प्र ते पण्ये जुनुषो हर्षतं भद्रम् । ॥१॥

धृतं न यो हरिंमिवाकु सेवतु आ त्वं विरगन्तु हरिर्षितुं गिरः ॥२॥

हरिं हि योनिमाभि ये सुमस्त्यन् इन्द्रान्तो हरीं दिव्यं यथा सदा । ॥३॥

आ यं पुषान्ति हरिर्मिने येनव इन्द्राय गूणं हरिवन्तमर्चत ॥४॥

सो अस्व यज्ञो हरितो य आयतो हरिर्निर्कामो हरितः गर्गस्त्योः । ॥५॥

पुत्रीं पुषिप्रो हरिमन्मसापकु इन्द्रे नि कृपा हरिता मिमिक्षिरे ॥६॥

द्विषि य केतुरधि धायि इर्मतो निव्यन्तु यज्ञो हरितो न रंशः । ॥७॥

तुवदहिं हरिशिरो य आयसः सुदस्सरोका अमवद्विभुरः ॥८॥

स्वत्वमवर्षया उषस्तुतः पूर्वमिन्द्रि हरिकेश यज्वभिः । ॥९॥

स्वं हर्षसि तव विषंमुक्चर्षमासामि राधो हरिताव हर्षतम् ॥१०॥ [३।१३]

॥३१॥ [अग्निः—वहः सर्वदरिणः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ इन्द्रः—१-२ आत्मी ॥]

सा पुषिर्षं मन्दिनं स्तोम्यं गतु इन्दुं स्वं वहतो इर्मता हरी । ॥१॥

पुस्त्ययस्मै सर्वमानि हर्षत इन्द्राय सोमा हरणो दधानिरे ॥२॥

अर् र कामाय हरणो दधानिरे स्थिराय दिव्यं हर्षो हरी ॥३॥

अर्षद्विषो हरिर्निर्गमिष्यते सो अस्व कामं हरिवन्तमानयो ॥४॥

हरिर्मशार्कहरिरेवा आयमक्षरस्तेषु यो हरिषा खर्वेत् ।

अर्वेद्विद्यो हरिभिर्बोनिर्नधिसुरति विखा दुरिता पारिपुदरी

॥३॥

सुर्वेय यस्य हरिणी विपेततुः मित्रे वानोय हरिणी दर्विध्वतः ।

प्र यत् कृते यमसे मर्हेनद्वरी पीत्वा मर्दस्य हर्षतस्यान्धमः

॥४॥

उत्त इमं सद्य हर्षतस्य पस्वोदेगस्यो न जानं हरिणीं अचिरदत् ।

मूरी चिद्वि धिपणाहर्षदोअसा ब्रुहद् यवो दधिपे हर्षतमिदा

॥५॥[३।१४]

॥३२॥ [अ० १ — यत् सवैहरिणो ॥ देवता — इन्द्रः ॥ सन्तः — १ जगदी] १, २ शिष्टम् ॥

आ रोतेही हर्षमात्रो महित्वा नम्यनम्यं हर्षति मन्म सु प्रियम् ।

म पुस्त्यमिसुर हर्षतं गोराविष्कृधि हर्षे स्योय

॥६॥

आ त्वा हर्षन्तं प्रयुजो जनानां त्वे वदन्तु हरिशिशमिन्द्र ।

पिवा यथा प्रतिवृत्तस्य मन्मो हर्षेन् युतै संप्रमादे दशोणिम्

॥७॥

अपाः पूर्वेषां हरिषः सुतानामथो हृदं सयेनं केवलं मे ।

मुमदि तोमं मधुमन्तमिन्द्र सुभा वृषम्वज्रम् मा वृषस्व

॥८॥[३।१५]

॥३३॥ अ० १ — आहवतः ॥ देवता — इन्द्रः ॥ सन्तः — १-२ शिष्टम् ॥

अप्सु पतस्य हरिषः विभुह नृभिः सुतस्य जठरं वृण्वर ।

मिमिह्रवमद्रप इन्द्र तुभ्यं तेमिर्विषेस्व मर्दसुखपाहा

॥९॥

प्रोषां ऐति वृष्ण इपमिं सुरषां प्रये सुतस्य हर्षश्च तुभ्यम् ।

इन्द्र येनमितिह मादवस्व धीमिर्विष्वाभिः शश्यां युष्मानः

॥१०॥

उती शीचीवस्तनं शीर्षेणु वयो दधाना उशिने अतृणाः ।

प्रजार्दिन्द्र मनुषो इतोषे तस्यगृण्णन्तः सधमायामः

॥११॥[३।१६]

॥३४॥ अ० १ — वृषास्यः ॥ देवता — इन्द्रः ॥ सन्तः — १-२ शिष्टम् ॥

यो जात एष प्रपयो मनस्वान् देवो देवान् अतुता पृथ्वीपद् ।

यस्य स्याद् सोदही अयमेतेतां नृम्यास्य मद्वा ॥ ननासु इन्द्रः

॥१२॥

यः पृथिवीं व्ययमानामर्दइद् यः परितान् प्रकृषितौ अस्म्यात् ।

यो अन्तरिक्षं त्रिममे वरीषो यो धामस्तैमनात् स जनासु इन्द्रः

॥१३॥

यो इन्द्रादिमरिषात् सप्त सिन्धुन् यो गा उदानैदेषा वृत्तस्य ।

यो अरमनोरन्वसुधि जगानं संतुद् सुमस्तु स जनासु इन्द्रः

॥१४॥

- येतेमा विश्वा च्यवेना कृतानि यो दासं वर्णसर्परं शुद्धार्कः ।
 स्वप्नीव यो जिगीशास्त्वैवमाददुर्ग्यः पुष्टानि स जनासु इन्द्रः ॥४॥
- यं स्मा पृच्छन्ति कुरु तेति योस्मृतेमाहुर्वैयो यस्तीत्येनम् ।
 तो अर्यः पुरीर्विनं हुवा विनाति यदस्मै धत्त स जनासु इन्द्रः ॥५॥
- यो रुधस्मं चोदितः यः कुरुस्व यो अद्राणो नार्चमानस्य कीरः ।
 युक्प्रोणो योऽविता सुशिमः सुवसोपस्य स जनासु इन्द्रः ॥६॥
- यस्माध्वासः प्रदिरि यस्य गात्रो यस्य ग्रामा यस्य विश्वे रथासः ।
 यः धूर्पं य उपसं जुजाम् यो अघां नेता स जनासु इन्द्रः ॥७॥
- यं कन्दसीं संयुती निह्वयेते परेऽपरं तुमपां अमित्राः ।
 सृमानं चिद्वधेमातस्विवासां नानां इषेते स जनासु इन्द्रः ॥८॥
- यस्माश्वा जगृते विजयेन्ते जनोमो यं युध्वमान्ता अबने हन्ते ।
 यो विश्वस्य प्रतिमार्गं बभूव या जेष्यतुच्युत् स जनासु इन्द्रः ॥९॥
- यः शश्वतो मघेनां दर्धानामेन्ममानाच्छवीं जघान् ।
 यः शश्वते नानुददति गृध्वां यो दस्योर्दन्ता स जनासु इन्द्रः ॥१०॥
- यः शम्बरं पर्वतेषु क्षियन्तं शत्रांसिवा क्षुस्त्रन्वविन्दत् ।
 ओजापमानं यो अर्हि जघान् दानुं शप्रानं स जनासु इन्द्रः ॥११॥
- यः शम्बरं पर्वतान् कसीमियोऽर्थाकृतामार्पित् सुवस्य ।
 अन्तर्गिरिं यजेमानं बह्वं जन् यस्मिन्मार्ध्वत् स जनासु इन्द्रः ॥१२॥
- यः सप्तारिमर्षुमस्तुर्विष्मान्गार्ध्वजत् सर्वेरे सप्त सिन्धूत् ।
 यो रीहिगमस्फुरद् धर्मगार्ध्वामागोर्दन्तं स जनासु इन्द्रः ॥१३॥
- धावां चिदस्मै पृथिवी नमेते शुष्माधिदस्य पर्वता भयन्ते ।
 यः सौमया निचितो वर्णवाहुर्वै यजदस्वः स जनासु इन्द्रः ॥१४॥
- यः सुव्यन्तमवेति यः पर्वन्तं यः शर्मन्तं यः शशमानमूवी ।
 यस्य प्रता वर्धनं यस्य सोमो यस्येदं राघुः स जनासु इन्द्रः ॥१५॥
- जातो व्यस्यत् प्रियोर्यस्ये सुवो न वेद अनितः परस्य ।
 स्तुविष्यमाणो नो यो अस्मद् प्रता देवानां स जनासु इन्द्रः ॥१६॥

यः सोमकामो हयैशः सूरिर्विशमाहू रजेन्ते सुवर्णानि त्रिधा ।

यो जघान शम्भेरं यश्च शुष्णं य एनगीरः स जनेस इन्द्रः

[१७]

यः सुन्वते पचते दुध आ चिद् वाजं दर्दपि स निलासि सत्यः ।

वृषं ते इन्द्र त्रिभह प्रियासः सुवीरसो त्रिदशमा बंदेम

[१८] [४१]

[३५] अग्नि — मोक्ष ॥ देवता — इन्द्र ॥ कण्ड — १-१६ विष्णु ॥

अस्मा इदु प्र कुरसें कुराप प्रयो न हिमि स्तोमं चार्तिनाय ।

अधीपमायाधिगव कोसिन्द्राय ब्रह्माणि रातर्तमा

[११]

अस्मा इदु प्रय इन् प्र वसि मरोम्याहुषं वार्यं सुषुकि ।

इन्द्राय इवा मनेसा मनीषा प्रसाय पत्ये धियो मर्जयन्त

[१२]

अस्मा इदु त्वमृपुमं स्वर्षा अरोम्याहुषमास्तेन ।

महिषुमच्छोक्तिमिर्मतीनां हंषुक्तिभिः सूरि वावुषध्वै

[१३]

अस्मा इदु स्तोमं सं हिनेमि रथं न तर्हेन् तर्तिनाय ।

गिरेषु गिर्वाहसे सुषुक्तीन्द्राय त्रिभमिन् मेधिराय

[१४]

अस्मा इदु सतिमिन् अवस्पेन्द्रायार्कं जुह्वाते सर्वज्जे ।

वीरं दानीनेसं मुन्दध्वै पुरा गूतेध्वसं दुर्मर्षम्

[१५]

अस्मा इदु रज्जो तत्तद् वर्षं स्वपस्तमं स्वर्षं रणाय ।

कुरस्व पिद् पिदद् येन ममं तुजसीशानस्तुजता हिमेषाः

[१६]

अस्पेष्टु मातुः सर्वनेषु सुषो मूढः पितुं पणिगन्वार्वज्जा ।

मुषायद् विष्णुः पचते सदीमान् निर्ध्वद् वराहं विरो अद्रिमस्ता

[१७]

अस्मा इदु प्रायिद् देवपत्नीरिन्द्रायार्कमहिहस्ये ऊचुः ।

परि घाताष्टधिवो जंअ जर्मी नास्य ते मत्तिमान् परि हः

[१८]

अस्पेदेव प्र रिसिचे मदितं द्विवस्यधिव्याः पर्यन्तर्वाह ।

रुरादिन्द्रो दम आ त्रिभगूर्तः स्वस्तिगो वराजे रणाय

[१९]

अस्पेदेव रावसा शुपन्व वि वृषद् वज्रेण घुरमिन्द्रः ।

गा न घाणः अजनीसुखचद्रुमि श्रवो दाप्ते सचैताः

[२०]

अस्पेष्टु स्तेपसां रत सिन्धवः परि यद् वज्रेण सीपयच्छत् ।

इशानरुद् दाक्षुषं दशस्यन्तुर्नीत्ये गावं तूर्निः कः

[२१]

अस्मा इह प्र भरा तुलुजानो वृत्राय वज्रमीशानः कियेष्वाः ।

गोर्न पर्व वि रंदा तिरमेधयद्यौस्सुपां चरप्ये

॥१२॥

अस्येदु प्र ईहि पुर्याणि तुरस्य कर्मोणि नव्य उक्थेः ।

गुपे यदिप्यान आयुषान्पृथायमोणो निरिणाति शत्रून्

॥१३॥

अस्येदु मिषा गिरयेष हृदा वातां च भूमां जलुपस्तुजेते ।

उपौ वनस्य जोगुपान् शोणे सृचो श्रवद् वीर्यां य जोषाः

॥१४॥

अस्मा इह त्वदनु दाप्येपामेको यद् वल्ने भूरेयीशानः ।

श्रैतशं ह्ये पस्यधानं सौर्यस्ये सुविधापुदिन्द्रः

॥१५॥

एषा ते हारियोजना सुवृकीन्दु प्रताणि मोतपासो यरुन् ।

येषु विश्वेशसु धियं धाः प्रतर्षद् धियावसुर्जगम्याह

॥१६॥॥४२॥

॥३६॥ अग्निः—साहस्यः ॥ ४२॥—हन्त्रः ॥ अन्तः—३-३३ विष्णुः ॥

य एक इद्वप्येध्वरीणीनामिदं तं गीर्मिरुर्गार्चं अभिः ।

याः पत्यते पृथमो पृथप्योधान्स्सुतः यत्पां पुरुषापाः सहेवान्

॥१७॥

सह नः पूर्व पितरो नवग्याः सप्त धिमासो अमि वाजयन्तः ।

नृहृदामं सतुरि पर्येष्टामद्रोपवानं मतिभिः शर्विष्ठम्

॥१८॥

समीमह इन्द्रमस्य रायः पुरुवीरस्य नृपतेः पुरुषोः ।

यो अरुहधोयुजदुः स्यादोन् तमा भर हरियो माधुपथ्ये

॥१९॥

सन्नो नि वौचो यदि ते पुरा पिअरितारं आनशुः सुअमिन्द्र ।

फस्ते भानः विः यवो दुध सिद्धः पुरुहत् पुरुवसोऽसुरभः

॥२०॥

तं पृच्छन्ती वसंहसं स्पेष्टामिन्द्रं येष्टे वरुणी यस्य नृ गीः ।

तुविग्रामं तुविग्रामं रभोदं मातुर्गिषु नवते तुग्रमच्छे

॥२१॥

अया ह स्पे मापया चावृष्टानं मनोजयां स्वतवः पतिनः ।

अच्युता विद् वीहता स्कोनो कुजो नि हृदा धृपुक्त विरिपित्

॥२२॥

तं वो धिवा नव्यस्या शर्विष्ठं प्रत्नं शस्त्रवत् परितस्मय्ये ।

स नो यद्यदनिमानः सुअनेन्द्रो विश्वान्यति दुर्गहाणि

॥२३॥

आ जनोय दृष्टे पार्थिवानि दिव्यानि दीपयोऽन्तरिक्षा ।

तपो नृपन् विश्वतः शोचिषा तान् ब्रह्मदिपे शोचय चागपय

॥२४॥

भूयो जनेभ्य दिव्यस्य राजा वार्षिणस्य जगतस्त्वेपसंदम् ।

धिष्य वक्षे दक्षिण इन्द्र हस्ते रिषां अक्षुष्य दयसे ॥ मायाः

॥८॥

आ संपतमिन्द्र एः स्मृतिं शत्रुतृण्यं वृहतीमर्मधाम् ।

यथा दासान्मयापीषि वृत्रा करो वज्रिन्सुतुः । नाहुषाणि

॥९०॥

स नो नियुद्धिः पुरुहूत वेधो विसवाराभिरा गहि वयज्यो ।

न वा अद्वेधो वरते न देव आभिर्धुति तुषभा मघुद्विन्

॥११॥[४।३]

॥२७॥ अ०—वसिष्ठ ४ श्लो०—हृद्र- १। अ०—१-११ विष्णु ॥

यस्तिग्मर्मधुः शूषणो न भीम एतः कृष्टिरप्यात्रयति प्र रिषाः ।

यः शश्वतो अदाशुषो गयेभ्य प्रयन्तामि सुरितराम वेदः

॥१॥

त्वं हृ त्यदिन्द्र कृत्मेमाः शूष्यमाणस्तुङ्गा, ममये ।

दाते यच्छुष्यं कुप्यन् न्यस्मा अन्धय आहुनेपाय शिषेन्

॥२॥

स्वं वृषणो धूपता वीतहन्वं प्राप्नो निशामिभूतिभिः सुदाम्यम् ।

प्र पोकृतिरुत्त श्रमदस्सुमाः चेत्तमाता वृन्दायैषु पुरुम्

॥३॥

स्वं वभिर्दमणो देवरीक्षी भूरीणि वृत्रा रपेस हंक्षि ।

स्वं नि दस्पुं वृष्टिं धुतिं चास्त्रावधो दुर्भावेय सुदन्तं

॥४॥

सर्प चपीमानि वज्रहस्त तानि ननु यत् पुरो ननुति च सदा ।

निवेशने शततुमारिरेवैतर्हं च पुत्रं नमुचिप्रताईन्

॥५॥

सना। ता त इन्द्र भोगनानि राईन्वाय दाशुषं मदाते ।

वृष्टिं ते हरी वृषणां युनयिष्य प्यन्तु व्रजाणि पुरुशार् चान्यम्

॥६॥

मा तं अस्वां संरसयन् पतिष्ठानुपायं भूम हरिषः परादे ।

प्रायेस्व मोऽनुकेभिर्द्विष्येस्त्वं शिवातः सुरिषु स्वाय

॥७॥

शिवात इत् तं मयप्रसमिष्टी नतो मदेय शत्रो ससोयः ।

नि तुर्पेश नि यदं शिशोयतिविग्राम्य शंस्यं करिष्यन्

॥८॥

मघमिष्टु तं मयप्रसमिष्टी नरः शंसन्त्वस्वशानं उनथा ।

ये ते हरेभिर्नि प्रसीत्सदाशुस्मान वृषोप्यं मुखाय तस्मै

॥९॥

एते स्तोमां नृगं नृतमं तुम्यमस्मद्रचप्यो ददतो वृषानि ।

तेषांमिन्द्र मूरत्ये शिशो मूः सस्ता च शूरोऽनित्वा च नृराम्

॥१०॥

नृ इन्द्र शूर स्वयमान ऊनी ब्रह्मज्वलस्तन्वा वायुधस्व ।

उप नो याजान् मिमीषुष स्तीन् युष पात स्वस्तिभिः सदा नः

॥ ११ ॥ [४१४]

॥ २० ॥ अग्निः—१-३ इतिवक्तिः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्वा—१-६ वायवी ॥

आ योहि सुपुमा हि त इन्द्र सोमं विषां इमम् । एवं बर्हिः सद्यो ययं

॥ ११ ॥

आ त्वा ब्रह्मयुजा इदी यदतामिन्द्र केसिना । उप ब्रह्मणि नः शृणु

॥ १२ ॥

ब्रह्माणस्तवा युषं युजा सोमपाभिन्द्र सोमिनः । मुतावेन्तो इवामहे

॥ १३ ॥

इन्द्रमिह गायिनां ब्रह्मदिन्द्रमर्कैर्मिगर्जिभिः । इन्द्रं घागीरगुक्त्र

॥ १४ ॥

इन्द्र इदयोः सत्वा मेभिस्त आ यच्छेषुजा । इन्द्रो वृषी हिंस्रययः

॥ १५ ॥

इन्द्रो दीर्घाघ यक्षसु आ सूर्य रोहषद् द्विपि । वि गोमिरर्द्धिमेरयह

॥ १६ ॥ [५११]

॥ ३६ ॥ अग्निः—अगुक्त्रयः ॥ देवता—१, २ इन्द्रः ३ सदा नः ॥ अन्वा—१-६ वायवी ॥

इन्द्रो यो विश्वतस्परि इवामहे जनेभ्यः । अस्माकमस्तु केवलाः

॥ ११ ॥

व्यान्तरिचनतिरुन्मदे सोमस्य रोचना । इन्द्रो यदभिन्दु वृक्ष

॥ १२ ॥

उद् गा आजदङ्गिरोभ्य आविष्फुर्यन् गुहां तुनीः । अर्धाम्बं सुनुदे वृक्ष

॥ १३ ॥

इन्द्रेण रोचना दिवो वृद्धानि दंष्ट्रितानि च । स्थिराणि न वसुण्डे

॥ १४ ॥

अपामूर्मिर्देमियु स्तोमं इन्द्रजिवापते । वि तु मदा अराजिषुः

॥ १५ ॥ [५१२]

॥ ४० ॥ अग्निः—अगुक्त्रयः ॥ देवता—१, २ इन्द्रः ३ सदा नः ॥ अन्वा—१-६ वायवी ॥

इन्द्रेण स हि यधेते संजग्मानो अर्धिभ्युषा । मन्द सन्धानवर्चसा

॥ ११ ॥

अनघधैरमिष्टुर्मिर्मत्तः सदैवदर्शति । समैरिन्द्रस्य आर्धैः

॥ १२ ॥

आदई स्वधामसु पुनर्गमैस्त्वमिरे । दधाना नाम सुक्षिणम्

॥ १३ ॥ [५१३]

॥ ४१ ॥ अग्निः—तीक्ष्णः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्वा—१-६ वायवी ॥

इन्द्रो दधीचो अस्वर्मिर्बुधाययतिष्ठतः । जपानं नवतीर्त्य

॥ ११ ॥

इच्छन्नस्य यच्छिरः पर्येत्यर्षात्रितम् । उद् विदच्छर्यणावति

॥ १२ ॥

अत्राह गोरमन्वत नाम त्वष्टमधीच्यम् । इत्या चन्द्रमसो गुदे

॥ १३ ॥ [५१४]

॥ ४२ ॥ अग्निः—उत्फुरतिः (१, उत्फुरतिः) ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्वा—१-६ वायवी ॥

पाचमष्टापर्दीमहं नक्षत्रिष्ठतस्तुष्टम् । इन्द्राह परं तन्वं ममे

॥ ११ ॥

अनु त्या रोदसी उमे कर्कशाजमरुपेताम् । इन्द्र यद् दस्यूहार्मवः

॥ १२ ॥

- उत्तिष्ठोर्नसा सह प्रीत्वीं शिथिं अवेपथः । सोममिन्द्र चम् सुतम् ॥३॥[४१४]
- ॥ ४३ ॥ अग्निः—विशोकः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ इन्द्रः—१-३ वापसी ॥
- मिथि विद्या अप द्विपः परि बाधो नही मृगः । वसुं स्पार्हं कदा मरं ॥१॥
- यद् धोढाविन्द्र पत् रिपे यत् पशोनि फांघुतम् । वसुं स्पार्हं कदा मरं ॥२॥
- यस्य ते विश्वपालो भूर्देवस्य येदेति । वसुं स्पार्हं कदा मरं ॥३॥[४१६]
- ॥ ४४ ॥ अग्निः—इतिमितिः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ इन्द्रः—१-३ वापसी ॥
- प्र सत्राजै न्यर्षणीनामिन्द्र स्तोता नन्य गोमिः । नरं गुपार्हं मर्दिष्ठम् ॥१॥
- यमिष्ठुष्यानि रययन्ति विश्वानि च अवस्मा । अयामवो न संमुद्रे ॥२॥
- तं सुपुत्या विपाते ज्येष्ठानं भैरं फुल्लम् । मुहो ब्रह्मिर्न सुमिर्माः ॥३॥[४१७]
- ॥ ४५ ॥ अग्निः—द्विपः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ इन्द्रः—१-३ वापसी ॥
- अयम् ते समस्तसि कुपोतं इय गर्भपिम् । यत्तस्तर्षिष ओहसे ॥१॥
- स्तोत्रं राधाणां पते गिर्वाहे वीरु यस्य ते । विष्मिस्तु मृशतां ॥२॥
- ऊर्ध्वस्तिष्ठा न ऊतयेऽस्मिन् पात्रे शतफले । समन्वेपुं त्रवावहे ॥३॥[४१८]
- ॥ ४६ ॥ अग्निः—इतिमितिः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ इन्द्रः—१-३ वापसी ॥
- प्रगोतार् वस्यो अयम् कर्षार् ज्योतिः सुमस्तु । माम्हातं युषामित्रन् ॥१॥
- स नः परिः पारयाति स्वदित नारा वृहदुतः । इन्द्रो मिषा अति द्विपः ॥२॥
- स र्यं न इन्द्र पात्रेर्मेदशुष्या च यातुया च । अयम् स नः सुजं मेवि ॥३॥[४१९]
- ॥ ४७ ॥ अग्निः—१-३ वापसी ॥ ४-६, १०-१२ अयम् ॥ १३-१४ अयम् ॥ देवता—१-३ वापसी ॥ १३-१४ अयम् ॥ इन्द्रः—१-३ वापसी ॥
- तमिन्द्रं वाजयामसि मुदे पुत्राय इन्द्रे ॥ स वृषा वृषमो खवद् ॥१॥
- इन्द्रः ॥ दामने कृत गोमिषुः स यदं द्वितः । पुष्टो स्तेही स सोम्यः ॥२॥
- गिरा यज्ञो न संयुतः सर्वतो अनेपच्युतः । वृष पृष्ठो अस्तवः ॥३॥
- इन्द्रमिद् गापिनं वृहदिन्द्रं कर्मिर्हिः ॥ इन्द्रं वागमिन्पुत ॥४॥
- इन्द्र इक्षोः स्या समिध आ वचोपुता । इन्द्रो वशी हिरण्यवः ॥५॥
- इन्द्रो दीर्घाय चरसु आ स्यं सेह्यद् द्विपः । नि गोमिर्हिर्मेरयत् ॥६॥
- आ योदि सुपुता हि तु इन्द्र सोमं पित्रो इमम् । यदं वृद्धिः सदे मय ॥७॥

आ स्यां ब्रह्मयुजा हरी वदतामिन्द्र केशिनी । उप ब्रह्मसिंघ नः श्रुतु	॥८॥
ब्रह्मार्णस्त्वा वयं युजा मौमुषामिन्द्र सोमिनः । सुतप्तन्तो हवामहे	॥९॥
युजन्ति ब्रह्मरूपं चरन्ते पीर तस्युपः । रोचन्ते रोचना दिवि	॥१०॥
युजन्त्यस्य काम्या हरी विपचसा स्ये । शोशां वृष्ण त्वाहता	॥११॥
केतुं कृपचर्चनेन्ये पेशो मर्या अपेशसं । समुपद्विरजायथाः	॥१२॥
उदु स्यं जातवेदसं देवं वेदन्ति केतवः । दुशे विखाय स्येयु	॥१३॥
अप स्ये त्वायवो यथा नरंश कम्पवतुर्मिः । स्राय विचर्चवसे	॥१४॥
अरंश्चक्षस्य केतवो वि रुमयो जनौ अतु । भोजन्तो अत्रयो यथा	॥१५॥
तुरगिर्विचर्चवसे ज्योतिष्कृदेति स्ये । विष्णवा मांसि रोचन	॥१६॥
प्रत्यह देवानां मिशः प्रत्यहृदंमि मातुपीः । प्रत्यह विषं स्वर्हिषे	॥१७॥
येनां पायक चर्चसा अरयमन्ते जनौ अतु । स्यं वरुष परयसि	॥१८॥
वि दामेपि रजस्पृध्वतुर्मिमानो अयतुर्मिः । परयजन्मानि स्ये	॥१९॥
सप्त स्यां हरितो रये वदन्ति देव स्ये । शोचिषेसं विचर्चवसु	॥२०॥
अयुक्त सप्त शुम्भयुषः सरो रयस्य नृप्याः । तार्मिर्गति स्वयुक्तिभिः	॥२१॥४११०॥
॥४८॥ [परि.—१-३ (१) ५-९ उपरिपत्रयः सार्वरात्रीया ॥ देवता—१-३ (१) ५-९ त्रीः ॥ अन्तः—१-९ गायत्री ॥]	
अभि रवा पचंसा गिरुः सिर्जन्तीराचंरुयवः । अभि वृत्तं न भेनवः	॥१॥
ता अर्पन्ति शुभ्रियः पृथ्वन्तीर्वैषा विषः । जातं ज्ञात्रीर्मथा हृदा	॥२॥
यसां पत्रसापयः कीर्तिस्त्रियमात्रुमावहन् । यदमातुर्वृत्तं पयः	॥३॥
आपं गीः श्रुतिरकमीदत्तदन्तात् पुरः । पितरं च प्रयन्तः	॥४॥
अन्तर्धरति रोचना अस्म श्लाघार्चननः । अर्पयन्महिषः स्वर्गः	॥५॥
त्रिषाद् घामा वि रजन्ति वारु पतुहो अर्पिभियः । प्रति वस्तोरद्वृत्तिभिः	॥६॥४१११॥
॥४९॥ [परि.—१-३ (१) ५, ६ नोपपन्नः ३, ४ मेघसिंघि ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्तः—१-३ गायत्री, ५-९ यद्वृत्तः अन्तः (सप्त-पृथ्वी-विष्णव-सरोवृत्तः) ॥]	
यचट्टका वाचुमारहन्तन्तिर्वं सिपासयः । सं देवा अमदन् वृषा	॥१॥
शुक्रो वाचुमष्टपुषोर्वाचो अर्पयुहि । मर्दिष्ट आ मर्दिर्वि	॥२॥
शुक्रो वाचुमष्टपुषुहि धामेधर्म वि रजन्ति । विर्यदन् मर्दिगतरन्	॥३॥

मं वो द्रुममृतीपदं यतोर्भिन्दुनमन्वसः । अग्निं वृत्तं न स्वयमेव येनव इन्द्रं गीर्मिर्नवामहे ॥४॥

सुचं सुदानुं तर्विपीमिरावृते विरिं न पुंरुमोर्नसम् ।

॥५॥

सुमन्ते वानं श्रुतिर्न सदसिर्णम् मद्गु गोर्मन्तमीमहे

तत् त्वा यामि सुवीर्यं यद् ग्रहं पूर्वविचये ।

॥६॥

येना यतिभ्यो भुग्ये चर्नं हिते येन प्रस्त्रस्त्रवपाविष

येना समुद्रमसृजे महीरूपसर्पदैन्द्र धृष्टिं ते शर्षः ।

॥७॥[५।१२]

सुधः सो अंस्य मदिमा न सुंनरे यं चोर्षोर्मुचफदे

॥८॥ अग्निः—जेष्वातिभिः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्वः—१, २ कार्यताः अग्रायाः (वृहती+सनेवृहती) ॥

फधन्वी भृत्सीनां तुरो ह्यमीत मर्यः । तुरी न्वस्य मदिमानमिन्द्रियं स्वर्गुणन्तं आनुसु । ॥९॥

कदं स्तुवन्तं श्रुतपन्त देवतं अग्निः पो विप्रं ओहवे ।

॥१०॥[५।१३]

यदा इव मघवसिन्द्रं स्तुवतः कदं स्तुवत आ ममः

॥११॥ अग्निः—१, २ परश्वत्सः ३, ४ कुक्षिः ५ देवता—इन्द्रः ॥ अन्वः—१-४ कार्यताः अग्रायाः (विपमा-वृहती+समा-सनेवृहती) ॥

अग्निं प्र यो सुरार्धसमिन्द्रं मर्यो यपो विदे ।

॥१२॥

यो जैरिहृन्वा मघवा पुरुवसुः सुरसंशेषं शिचति

शतानीज्यं प्र निगाति शृण्व्या इति वृत्राणि दाम्निर्वे ।

॥१३॥

मिरोरिधे प्र रता अस्थ विन्विरे दत्राणि पुरुमोजनः

प्र ॥ धुते सुरार्धसमर्षो शक्रममिष्टये । यः सुन्वते स्तुवते काम्यं यमुं सुरसंशेषं मर्यते ॥१४॥

शतानीका वृहती अस्य दुष्टा इन्द्रस्य सुविषो महीः ।

॥१५॥[५।१४]

गिरिर्न भुजमा भयवस्तु विन्वते यदा मुसा अर्मन्दिपुः

॥१६॥ अग्निः—जेष्वातिभिः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्वः—१-३ वृहती ॥

पूर्वं यं स्वा सुतावन्त यापो न वृद्धवर्धियः ।

॥१७॥

पुवित्रस्य प्रस्रव्येषु वृत्रहन् परि स्तोतारं आसते

स्वरन्ति द्या मुते नरो वसो निरेक उन्विचनः ।

॥१८॥

यदा मुतं तेषाण ओरु आ मेम इन्द्रं स्वब्दीन् पंसयः

अपर्वमिष्ट्व्या धुक् वानं दर्शि सदसिर्णम् ।

॥१९॥[५।१५]

विशतं रूपं मघवन् विचर्षणे मद्गु गोर्मन्तमीमहे

॥३३॥ अथि—मेष्ठातिभिः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ पश्यः—१-२ वृहती ॥

क ईं येद सुवे सचा पिर्वन्तु कब् वयो दधे ।

अथ यः पुरो विभिन्नस्योर्जसा मन्दानः शिप्रचन्धसाः ॥१॥

दाना मृगो न वारुणः पुरुषा चरषे दधे । नमिष्वन्ति यमदा सुते गमो मदांश्चरस्योर्जसा ॥२॥

य उग्रः सन्ननिष्ठ स्थिरो रक्षांश्च संस्कृतः ।

सदि स्तेतुर्मघरा शुम्भयद्भये नेत्रो योपत्या गमत् ॥३॥[५।१६]

॥३४॥ अथि—देवः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ पश्यः—१ कतिजगती, २, ३ उपरिष्ठद् वृहती ॥

पिश्नाः प्रतेना अभिभूवर् नरं सज्जस्ततुष्टिर्न्रं अजनुर्ध रामसे ।

अत्रा परिष्टं वरं आसुरिभितोमोर्जिष्टं त्वत्तं वरस्त्विनय ॥१॥

समो रेमासो अस्वरभिन्नुं सोमस्य प्रेतये । स्वर्पति यदीं वृधे प्रुतत्रो बोर्जसा समुतिभिः ॥२॥

नेमि नमन्ति चरमा मेयं विरा अभिस्वरा ।

सुदीतयो वो अट्टहोऽपि कर्णे गरस्विनः समुत्तमिः ॥३॥[५।१७]

॥३५॥ अथि—देवः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ पश्यः—१ अथि जगती, २, ३ वृहती ॥

समिन्द्र जोहवामि मुषयान्मुग्रं सुया दधानमग्रतिष्कृतं शर्षति ।

महिष्ठो गीर्मिरा च सुधियो पयर्विद् रये नो विद्या मुपका कथोत्तु वृषी ॥१॥

या ईन्द्र ह्यज आनरुः स्वर्वी अमुरेभ्यः । स्तोतारमिन्मघवन्नस्य वर्धय ये च त्वे वृत्रवर्धिय ॥२॥

समिन्द्र दधिपे स्वमथं मां भृगमवर्धयम् ।

यजमाने सुन्वति दधिष्यावति तस्मिन् तं धेडि मा पृषी ॥३॥[५।१८]

॥३६॥ अथि—सोतमः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ पश्यः—१-६ त्रिष्टुप् (१, पङ्क्तिः) ॥

इन्द्रो मदाय वावृधे शर्षसे वृत्रां वृषिः ।

समिन्मदस्त्राजिपुतेमर्मे हवामहे स वार्जिषु श नीऽविपत् ॥१॥

असि हि वीर सेन्योऽसि भूरि प्रादुदिः ।

असि दुन्नस्य चिद् वृषो यजमानाय शिबसि सुन्वते भूरि ते यहु ॥२॥

यदुदीरत आजयो भृपण्वे पीपते घना ।

मुक्त्वा मदस्युता हरी कं हनः कं वसो दधेऽस्मा ईन्द्र वसो दधः ॥३॥

मदमहे हि नो ददिर्पूषा गगमृज्जुक्तः ।

सं श्रमाय पुरु श्रुतोर्मादास्स्या वरु शिशोहि राय आ मर ॥४॥

मादयेस्व मुते सत्त्वा शर्वसे शूर राधसे ।

त्रिषा दि त्वां पुरुषमुह्यत कामान्तसमृज्यहेर्धा नोऽविता भयं

॥५॥

एते ते इन्द्र जन्तवो विष्वे धुप्पन्ति वार्षिष्ठ ।

अन्तर्हि रूपो जनीनामयो वेदो अर्दाशुर्वा तेषां नो वेद आ गैर

॥६॥[५।१६]

॥६॥ श्रुतिः—१-२ अमुष्मन्तः १-३ विष्वाविमः २-१० एवमपः ११-१२ वेष्वाविमिः ३ दन्ता—एन्द्रः ॥

४-६—१-२, ८-१० व्यापरीः [७ अमुष्मन्तः] ११-१२ दुरादौ ॥

सुरपुङ्गवमुत्तमं सुदुर्धामिष गोदुर्धे । जुहुमसि चर्विषावि

॥१॥

उप नः सपुना गहि सोमैस्व सोमपाः विव । गोदा इव रेवतो मर्दः

॥२॥

अपो तु अर्तमानां विधामं सुमतीनाम् । या नो अर्तिं स्यु आ गहि

॥३॥

शुष्मिन्तमं न कुतश्च मुक्षिर्न पाहि आर्षयिम् । इन्द्र सोमं शतवतो

॥४॥

इन्द्रियारिं शतक्रतो या तु जनेषु पुष्पन्तु । इन्द्र तानि तु आ वृषो

॥५॥

अगमिन्द्र धवो वृहद् सुर्वं रविष्य दुरारम् । उक् तु शुर्वं तिसमसि

॥६॥

अर्तानतो न आ गृह्णामीं शक्र वरावतः । उ लोको मस्ते अद्रिष इन्द्रेह तत् आ रदि

॥७॥

इन्द्रो अहं मरुद् भुपममो पदपे जुच्यवत् । त दि स्थिते विचरषणिः

॥८॥

इन्द्रेष मुबर्धति नो न मेः मुधादुषं नयत् । मर्दं रंवाति नः पुरः

॥९॥

इन्द्र आशाम्यस्परि सयाम्यो अर्भयं करत् । जेता शत्रून् विचरषणिः

॥१०॥

क ईं वेद मुते सत्त्वा विरन्तं कद् पयो दधे ।

अपं याः पुरो विमिनश्योर्जसा मन्दानः शिष्यन्धसः

॥११॥

हाना मृगो न वीरुगः सुतुता चर्यं दधे । नरिष्य नि रंयदा मुते गमो मुशोर्धस्वोर्जसा ॥१२॥

य वृषः सभानिष्ठ स्थितो रक्षांश्च संस्कृतः ।

यदि स्तोतुर्मवर्षा मुणवडधं नेन्द्रो योएत्वा गमत्

॥१३॥

एवं रं त्वा नृवरन्त अपो न वृहर्दिषः ।

एवित्रैस्व प्रस्रमेषु वृष्टन् परि स्तोतारं आसते

॥१४॥

एरन्ति त्वा मुते नरो वतो निरेक तुमिधमः ।

वृदा मुतं रंषाश्च योऽहं आ गमं इन्द्र स्वन्दीय वंसेगः

॥१५॥

कयंरिभृष्टा वृष्ट नानं दर्शि सप्तसिष्यं ।

विशद्वैरुष मघनन् विचरषे मच्छ गोमन्तवीमहे

॥१६॥[५।२०]

॥१८॥ अथि—१, २ ज्ञेयवत् ३, ४ मरुदाज ॥ देवता—३, २ इन्द्रः ३, ४ स्वर्गः ॥ अन्तः—पाईतः प्रगल्भः
(विषया—ब्रह्मणोऽसमा-सतोऽब्रह्मणो) ॥

आयन्त इयं एयं विधेदिन्द्रस्य भक्त । वर्यनि ज्ञेय जनमानु योजन्ता श्रुति श्रुति न दीधिय ॥१॥

अनेशराति यमुदासुपे स्तुति मद्रा इन्द्रस्य रावयः ।

सो अस्मै कार्प-विद्यतो न रेशति मनो दानाय चोदयन् ॥२॥

वएमुदो अति एयं पदोदित्य मद्रो अति । मुद्रस्तो सुतो मद्रिमा र्मस्त्वेषुऽद्वा देव मद्रो अति ॥३॥

षट् सर्व भवमा मद्रो अति मुद्रा देव मद्रो अति ।

मुद्रा देवानामसुर्वः पुरोहिषो विष्णु ज्योतिरदाम्यम् ॥४॥[५२१]

॥५॥ अथि—१, २ ज्ञेयवत् ३, ४ मरुदाज ॥ देवता—इन्द्र ३ अन्तः—पाईतः प्रगल्भः (विषया—ब्रह्मणो-
समा-सतोऽब्रह्मणो) ॥

उदु स्ये मधुमत्तमा निरु स्तोमांम इति । मधुमत्तमा धनुसा अक्षितोतपो वाजपन्तो रषा इय ॥१॥

कपयो इय धनुषः स्रपी इय विष्मिद्वीतमामशुः ।

इन्द्र स्तोमिर्मिहयन्त आयवः ज्ञेयमेधातो अस्परन् ॥२॥

उदिन्वस्य रिस्यतेऽष्टो धनं न जिम्युषः ।

य इन्द्रो इतिष्ठान दंसन्ति तं विषो दर्व दधाति स्तोमिर्नि ॥३॥

मन्त्रमरवै सुधिर्न सुपेक्षसु दधाति युक्तिपेक्षा ।

पुथिन्न प्रसितपत्तरन्ति तं य इन्द्रो कर्मणा भवत् ॥४॥[५२२]

॥६०॥ अथि—१-२ सुगन्धः सुगन्धो वा ३-४ मधुमत्तमाः ॥ देवता—इन्द्रः ३ अन्तः—१-२ मधुमत्तमाः ॥

मुद्रा श्रुतिं वीरुपुरेवा शरं उत स्थिरः । मुद्रा ते रावयं मनः ॥१॥

मुद्रा श्रुतिस्तुदीमय विधेधिर्धायि धाव्यभिः । अयो विदिन्द्र मे सचां ॥२॥

सो पु प्रजेव तन्त्रपुर्षो कानानां पते । मरुता युतस्य गोपतः ॥३॥

मुद्रा वीर्य सुवृतां विरुपां गोपनी मदी । मुद्रा शाखा न दासुर्व ॥४॥

मुद्रा दि ते विरुप कृत्य इन्द्र मारुते । सुवधित् सन्ति दासुर्व ॥५॥

मुद्रा वीर्य काम्या स्तोमं उषयं च शंस्यतां । इन्द्राय सोमपोतये ॥६॥[५२३]

॥६१॥ अथि—१-२ सुगन्धः सुगन्धो वा ३-४ मधुमत्तमाः ॥ देवता—इन्द्रः ३ अन्तः—१-२ मधुमत्तमाः ॥

तं ते मदी मदीमसि नृपणं पुत्सु सांसिधिय । उ लोऽपुत्सुमेदितो इतिधियम् ॥१॥

येन ज्योतीःप्रायवे मनवे च त्वेदिधिय । मन्त्रानो अस्व वरिष्ठो वि रजति ॥२॥

तद्वदा चित्त उचियनोऽनुं ध्रुवन्ति पूर्वेषां । वृणोन्तीतिषो जया दिवेर्दिवे ॥३॥

तन्मयि प्र गापत पुरुषुतं पुरुषुतम् । इन्द्रं गीर्भिस्त्वविषया विवासत ॥४॥

यस्य द्विर्हंसो धृदत् सद्यो दाधार् रोदसी । निरीस्त्रो अपः स्वर्जित्स्नुना ॥५॥

स राजासि पुरुषुतं एको वृषाणि जिह्वसे । इन्द्र जैत्रो अयस्या च यन्त्रि ॥६॥[४।२४]

॥६॥ अति.—१-४ सोमसिः २-४ यमेषः ३-३ योपुत्रलघुसुक्तिः । देवता—इन्द्रः ४ ४२६.—१-४ काकुषः
प्रत्ययः (विषया-ककुष-यया-सतोऽहो) ; २-१० अयिषत् ॥

युष्म त्वायपूर्व स्थरं न कश्चिद् भरन्तोऽयस्पर्यः । बाने चित्रं हवामहे ॥१॥

उप स्या कर्मवृत्ते स नो युवोप्रथकाम यो ध्रुवत् । ॥२॥

स्यामिद्वर्षवितारं वयुमहे ससां व इन्द्र सान्तिम् ॥३॥

यो न इदमिदं पुरा प्र पश्य आग्निनाम् तह व स्तुपे । ससां य इन्द्रसूतये ॥४॥

इयंश्च सरपति चर्षणीसह स हि ष्मा योऽभ्यर्चन्दत । ॥५॥

आ तु नः स वपति गन्धमरव्यं स्तोतृभ्यो मयशं श्रुतम् ॥६॥

इन्द्राय सामं गापतु विशां वृहते धृदत् । धर्मकृते विप्रभेते पनस्यदे ॥७॥

त्वमिन्द्राग्निभूरसि त्वं सूर्यमरोचय । विशकर्मा विशदेवो मुहो अंसि ॥८॥

विधानं ज्योतिषा स्वर्गश्चो रोचनं दिवः । देवास्त इन्द्र सख्याय वेमिरे ॥९॥

तन्मयि प्र गापत पुरुषुतं पुरुषुतम् । इन्द्रं गीर्भिस्त्वविषया विवासत ॥१०॥

यस्य द्विर्हंसो धृदत् सद्यो दाधार् रोदसी । निरीस्त्रो अपः स्वर्जित्स्नुना ॥११॥

स राजासि पुरुषुतं एको वृषाणि जिह्वसे । इन्द्र जैत्रो अयस्या च यन्त्रि ॥१२॥[४।२४]

॥६॥ अति.—१-२, ३ (यमेषः) मुषः सत्यो वा, ३ (यमेषः) भरन्तोऽयस्पर्यः ४-६ योपुत्रः ७-९ (यमेषः) १०-१२ (यमेषः) ॥
वयम्—इन्द्रः ३, यन्त्रि—(१-३) इन्द्राय ४-६ यमेषः ॥

इमा तु ऊं ध्रुवना सीपामेन्द्राय विषे च देवाः । ॥१॥

यतं च नस्तुर्न च प्रजां चादित्यैन्द्रिः सह चीकृत्पाति ॥२॥

आदित्यैन्द्रिः सर्गयो मरुद्भिस्साकं भृत्यविषा तनूनाम् । ॥३॥

इत्यापं देवा अयुशान् यदायन् देवा देवत्वमगिरांषाणाः ॥४॥

प्रत्ययमरुर्मनयन्धर्मागिरादित् स्वधर्मिषां पर्यपश्यन् । ॥५॥

अथा बाने देवहितं सन्नेम भदेम श्रुतहिमाः यूवीराः ॥६॥

य एष इह मिर्यते वयु मतीय दाशुषे । ईशानो अर्गमिच्छत इन्द्रो अङ्ग ॥७॥

कदा मतेमराधते पदा क्षुम्भमिव स्फुरत् । कदा नः शुश्रूव गिर इन्द्रो अक्ष ॥५॥
 यद्विद्धि त्वां वृद्धंभ्य आ सुतवो आविवांसि । उजं तव पत्न्ये शव इन्द्रो अक्ष ॥६॥
 य इन्द्र सोमपातमो मर्दः शविष्ठ चेतेति । येना हंसि न्यरंजिणं तमीमहे ॥७॥
 येना ददाभ्यमग्निमुं वेपथन्तं स्वर्ग्येभ्यः । येनां तमद्रमार्थिषां तमीमहे ॥८॥
 येन सिन्धुं महीरुषो रथो इव प्रचोदयः । पर्णामृतमयं यातवे तमीमहे ॥९॥[५।२६]

॥६५॥ अग्निः—१-३ मृगेयः; ४-६ विजयनाः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ मन्त्रः—१-६ अग्नियक् ॥

एन्द्रं नो गाधि प्रियः संप्राजिदगोसः । गिरिर्न विपतस्त्रुधुः पतिर्दिवः ॥१॥
 अग्निं हि भेत्य सोमपा उवे प्रभुध मेदसी । इन्द्राग्निं सुनक्तो पृथः पतिर्दिवः ॥२॥
 त्वं हि शश्वसीनामिन्द्रं दत्तां पुरामसि । इत्या दस्योर्मेनोर्बुधः पतिर्दिवः ॥३॥
 गृध्र मध्वो मदित्नेरं सिन्ध्व वाग्भ्यो अन्धसः । एवा हि खिर स्वन्ते सुदावृषः ॥४॥
 इन्द्रं स्वातर्हीणां मर्कटि पुण्यस्तुतिम् । उदानंश्च शर्वसा न भुन्दन् ॥५॥
 तं वो वाजानां पतिमहमहि श्रवस्पर्धः । अग्निमुमियेतेर्मेर्बुधेन्यम् ॥६॥[५।२७]

॥६५॥ अग्निः—१-३ विजयनाः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ मन्त्रः—१-६ अग्नियक् ॥

एतो म्भिन्तं स्वर्गम् सत्त्वाय स्तोम्यं नरम् । कृष्टीयो विश्वा श्रमस्त्वेषु इव ॥१॥
 अगौरुषाप गुदिवे पुत्राय दक्ष्यं धनं । पुत्रात् स्वार्दीयो मधुनश्च पोषत ॥२॥
 यस्यार्मितानि वीर्याः न राधुः पर्येतवे । उपोतिर्न विख्यस्त्वस्ति दर्विषा ॥३॥[५।२८]

॥६६॥ अग्निः—१-३ विजयनाः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ मन्त्रः—१-६ अग्नियक् ॥

स्तुवीन्द्रं व्यसृजदन्मिं वाजिनं यमम् । अयो गये महेमानं वि द्राशुषे ॥१॥
 पुषा नूनमुषं स्तुहि वैश्वं दक्षुर्म नरम् । सुविद्वांसं चक्रेत्यं चरणानाम् ॥२॥
 वेत्या हि निर्वीरानां वज्रदस्त परिवृषम् । अर्हरहः शुन्ध्युः पतिपदांमेव ॥३॥[५।२९]

॥६७॥ अग्निः—१-३ परत्येयः; ४-७ सुषमदः ॥ देवता—१ [, १] इन्द्रः; २ [, २] मरुतः; ३ [, ३] अग्निः;

[० द्रविणोदः] ॥ मन्त्रः—१-३ अतष्टिः; ४-७ कामता ॥

मुनेति हि सुनयन् धर्मं परीक्षसः सुन्वानो हि म्या यज्ञस्य द्विषो देवानामव द्विषः ।
 सुन्वान इव सिपासति सुहसां वाज्यवृत्तः । सुन्वानामेन्द्रो ददात्याहुर्वं रुपि ददात्याहुर्वं ॥१॥
 सो पु वो अस्मदमि तानि पौस्या सर्वां मुवन् शुम्भानि मोत जात्यिरस्मात् पुषेत् आरिषुः ।
 यद् वधिरं मुगेयुगे नयं पोषादमर्त्यम् । अस्मात् वन्महतो गवं दुष्टं दिव्यता यवं दुष्टम् ॥२॥

अग्निं होतार मन्ये दास्यन्तं वसुं सूनुं सहेयो जातयेदसं मित्रं न जातयेदसम् ।
य ऊर्ध्वया इधर्यस देवो देवाण्यो रुपा । धृतस्य मित्राग्निमुं राष्टे सोषिषाह्वानस्य सर्षिपः ॥३॥

पक्षैः संमिरस्ताः पृथग्दीभिर्द्युष्टिभिर्व्यामङ्गुलासौ अक्षिपुं प्रिया उग्र ।

आतया नहिभक्तस्य सत्तनः पोत्रादा सोम पित्रा दिनो नरः ॥४॥

आ अक्षि देवो इह विप्र यत्ति शोशन् होतुर्नि पदा योनिषु त्रिषु ।

प्रति दीहि प्रस्थित सोम्य मयु पित्राधि। गतु तव मागस्य वृष्णहि ॥५॥

एष स्व तै तन्यो^१ मृग्यार्थेनः मह चोर्जः प्रदिनि वाहोर्हितः ।

तस्यै प्रतो मेघान् तुम्पमाहृतस्य गणस्य आह्वयता नृपत् वि० ॥६॥

यम् पूर्वमबुधे तमिद बुधे मेदु इध्वीं बुधिर्यो नाम् पत्यते ।

अध्वरुभिः प्रक्षिप्तं सोमं मधुं पोत्राद् सोमं द्रविणोद् विनं श्रुतुभिः ॥३॥६१॥

॥ शिवः ॥ अवि — मनुष्यभूता ॥ अवि — हस्त ॥ अवि — ३-१२ सप्तमी ॥

सुखकृत्सुखस्यै सुदुर्धामिष गोदुर्धै । दुर्धमसि यरिथवि ॥१॥

उपे नृ. ससना गंडि सोमस्य सोमयाः पितृ । गोदा इद् रुरतो मर्दः ॥३॥

अथा ते बन्धमाना विद्यामं सुमतीनाम् । मा नो अतिं ह्यु आ रंहि ॥३॥

परि निग्रमस्तुमिन्द्रं वृच्छ। निपातिनम् । यस्ते मसिभ्य आ ररम् ॥४॥

एतद् भुङ्क्षु नो निदो निरुन्त्यविदास्त । दधाना इन्द्र इव दुर्यः ॥५॥

उक्तं न। सुमर्गो अतिरेचिर्बुद्धश्च दृष्टव्यः । स्याददिन्द्रस्य शर्मणि ॥६॥

एमाशुमारारं भर यज्ञधियं नृमादनम् । पृत्यन्मन्दुयद् संस्वम् ॥७॥

मृष्य पौरुषा शैतन्यता घनो बुधार्थमभवः । शत्रो रानैषु बाभिनेषु ॥८॥

न त्वा वासुधैमाविर्भूतानां शक्तस्ततो । धननिमिन्द्र सातये ॥६॥

या शिवायानामिहानुपपन्नं सुश्रुतः सखी । तस्मा इन्द्राय गायत ॥१०॥

[illegible]

॥२९॥ श्री—मङ्गलार्चना ॥ दश—१-११ इन्द्र ॥ २२ मरुत ॥ ऊर्ध्व—१-१३ वायव्यी ॥

स पां नो द्याम् आ सुषुत् स राये स पुरीष्याम् । यद्वा चानेतिरा स नः

यस्य सृष्टे न वृषणां हरी समस्तु शर्वः । तस्मा इन्द्राय गायत ॥२॥

मुत्तपात्रे मुत्ता इमे शुचयो यन्ति पीतये । सोमासो दध्याग्निरः	॥३॥
रथे मुत्तस्य पीतये सुयो वृद्धो अनाययाः । इन्द्र चैष्टयाय मुक्तो	॥४॥
आ त्वा विशन्त्याश्वः सोमास इन्द्र विर्वेद्यः । शं ते सन्तु अचेतसे	॥५॥
त्वां स्तोमां अवीधृधन् स्वायुवया शंसन्तो । त्वां वर्धन्तु नो गिरः	॥६॥
अर्धितोतिः सनेदिमं वाजमिन्द्रः सप्तसिषम् । यस्मिन् विद्यानि पौर्या	॥७॥
मा नो मर्ता अगि दुदन् त्वन्मामिन्द्र विर्वेद्यः । ईशानो यवया एषम्	॥८॥
युज्जन्ति ब्रह्मर्षे चरन्तु परि तृष्टुषः । रोचन्ते रोचना द्विदि	॥९॥
मुज्जन्त्येस्य काम्या इरी विषेयता रथे । शोणा धृष्ण नृवाहता	॥१०॥
केतुं कृण्वन्केतये पेशो मर्या अपेशते । सम्पन्निरभाययाः	॥११॥
आदह स्वधामनु पुनर्गमैत्वयैरिरे । दधाना नार्य यद्वियम्	॥१२॥[६।३]
॥७०॥ यवि — ननुपशुक्लः ॥ देवता—१, २ इन्द्रमयताः ३-२ अरताः ४-१० इन्द्रमयताः (१, २, ३) ॥ सुन्द.—१-२० वायव्यी ॥	
पीठ विदारन्तुमिर्गुहां विदिन्द्र बह्विभिः । अविन्द उस्त्रिया अर्जु	॥१३॥
द्वेययन्तो ययां प्रतिमच्छां विदद् वंशं गिरः । प्रह्वयन्पत ध्रुवम्	॥१४॥
इन्द्रेणु सं हि रथसे संजम्मानो अविभ्युषा । मुन्द सपानवर्षता	॥१५॥
अनययैरमिर्गुभिर्मरुतः सहस्यदर्शति । गौरिन्त्रस्य काम्यैः	॥१६॥
अतः परित्यज्या गहि दिवो वा रोचनादधि । समस्मिन्मृज्जते गिरः	॥१७॥
इतो वा तातिमीर्महे दिवो वा पार्थिवदधि । इन्द्रं मृहो वा रत्नतः	॥१८॥
इन्द्रमिद् गायितो वृहदिन्द्रमर्कमिर्गुभिः । इन्द्रे वाणीरनुपत	॥१९॥
इन्द्र इक्षयोः सखा संविशत आ वेद्योयुजा । इन्द्रो वृषी हिरेणमयः	॥२०॥
इन्द्रो दार्घाय अवेस आ मयै रोहवद द्विदि । वि गोधिरद्विरेणम्	॥२१॥
इन्द्र वानेषु नोऽव खरस्रप्रपनेषु च । तत्र तत्रसमिस्तुतिभिः	॥२२॥
इन्द्रं वयं महायुन इन्द्रमर्कं हवामहे । युजं वृषेणु वृषिर्षम्	॥२३॥
स नो वृषभ्रमुं चक्रं सत्रादावृषा वृषि । अस्मभ्यमप्रतिष्कृतः	॥२४॥
तुन्नेतुं नो य उचरं स्तोमा इन्द्रस्य वयिर्षाः । न विन्ये अस्य सप्तसिष	॥२५॥
वृषा वृषेणु वंसगः कृष्टिरियत्पौर्जसा । ईशानो अर्पतिष्कृतः	॥२६॥

य एकैश्वर्यहीनां यस्यान्मिरञ्जयति । इन्द्रः पञ्च चितीनाम्	॥१५॥
इन्द्रं वो विद्यतस्वति इवोमेतु जनैर्मयः । अस्माहमस्तु केवलः	॥१६॥
एन्द्रं सानुति रुषिं सुजित्वाने सदासदेम् । वर्षिष्ठमुत्थं मर	॥१७॥
ति येन मुष्टिद्वयानि नि वृत्ता कृषधोमदे । त्योतीतो न्यवेवा	॥१८॥
इन्द्रु त्योतीसु आ वधं यज्ञं वृत्ता दंदीमदि । जयंम सं वुधि स्पृधः	॥१९॥
वृधे शूरैर्मिरस्तेमिरिन्द्रु त्यवाने युजा वपय । सासृषाम् वृत्तन्पुतः	॥२०॥[६।४]

॥७१॥ अति -- लघुपञ्चमः ॥ देवता -- इन्द्रः ॥ अङ्कः -- १-१६ अक्षराः ॥

मूर्धो इन्द्रो वरम तु मेष्टिस्वमेस्तु वृत्तिले । धौनं प्रथिना शयः	॥११॥
सुमेहे वा य आशतु नरस्तोयस्सु सन्तितौ । विप्रातो य धिषापर्वः	॥१२॥
यः वृषिः सैमिषातमः समुद्र इव पिन्यते । उर्वराणो न काष्ठुरः	॥१३॥
एवा ब्रह्म वृत्ता विरणी गोमयी मृदी । पुत्रा शतानि न द्रष्टव्ये	॥१४॥
एवा हि ते पिभूतप ऊवय इन्द्र मायते । सुधासितं सन्ति दाधुर्वे	॥१५॥
एवा धर्म काभ्या स्तोमे वृषभं च संस्था । इन्द्राय सोमपीतये	॥१६॥
इन्द्रेहि यत्स्यग्धसो विशोमिः सोमपर्वमिः । मूर्धो अमिष्टिरोजसा	॥१७॥
एमेनं वृत्ता सुते मन्दिमिन्द्राय मन्दिने । चक्रि विश्वाति चक्रे	॥१८॥
मत्तौ सुशिष मन्दिमि स्तोमिभिर्बधवर्षये । सन्निपु सर्वनेष्या	॥१९॥
असुप्रमिन्द्र ते गिरः प्रतिष्ठाह्वद्वामत । अजोपा वृपुर्न पतिष्व	॥२०॥
सं वीदय विव्रमुरागं राधे इन्द्र वरेष्वपम् । असुदितं वै विश्व प्रह	॥२१॥
प्रसामस्तु तत्र योदमेन्द्र राधे रक्षसतः । तुर्विस्तुन्न यशस्वतः	॥२२॥
सं गोमदिन्द्रु यानं वदस्ते वृषु अपो वृहत् । विश्वापुर्वोदविषम्	॥२३॥
अस्ते वैदि यरो वृहद् गुहं तदस्ससातमम् । इन्द्र ता रुषिनीरिपः	॥२४॥
पसोरिन्द्रु वसुपति गोमिर्गुहन्त अग्निमयम् । होम गन्तारयुत्थेयं	॥२५॥
मुहेगुते न्योपस्ते वृहद् वृहत् वृहतिः । इन्द्राय वापुर्मवति	॥२६॥[६।४]

॥७२॥ अति -- पञ्चमः ॥ देवता -- इन्द्रः ॥ अङ्कः -- १-२ अक्षराः ॥

विधेयु रि स्वा तदनेष्टु तुन्नवे सगानमेकं वृषमपवः पृथक् स्वः सन्निपुत्रः पृथक् ।
सं त्वा नानं न पूर्णं गूरुपं धुरि धीमदि । इन्द्रं न यशेभित्तमेन्त आवतु स्तोमेभिरिन्द्रमायः ॥२॥

वि त्वा तवसे मियुना अस्वस्यो व्रजस्य सावा मय्यस्य निःसृजः सर्वन्त इन्द्र निःसृजः ।

यद् गृण्यन्ता ह्य जना स्पर्धन्ता समृद्धिं ।

आतिथ्यारंभे वृषं सचासुर्व वषमिन्द्र सचासुर्वम् ॥२॥

तुतो नो अस्या उपसो जुषेत स्पर्धस्य वोमि इधिपो इधिममिः स्पर्धता इधिममिः ।

यदिन्द्र इन्तये मृधो वृषा वस्त्रिचिचैतसि ।

आ मे अस्य वेधतो नवीपसो धनं भुञ्जि नवीपसः ॥३॥[७१]

॥७३॥ अ०.—१-३ वसिष्ठः ४-६ वसुधाः ७-९ यताः—१-२ इन्द्रः ३-४ अन्तः—१-२ अतिथ्यारंभे वृषं ३-४ जगती
५ अतिथ्यारंभे वृषं ६

तुभ्येदिमा सर्पना शूर मिथा तुभ्यं प्राप्तासि यधेना कृणोमि । त्वं नृभिर्द्वयो विचर्चासि ॥१॥

न चिच्छ ते मय्यमानस्य दुस्मोर्दशमुक्त्वन्वि यद्विमानं ह्यत्र । नवीधीर्विमित्र ते न राधः ॥२॥

प्र वो महे मंहिवृधे अरध्वं प्रवैतसे प्र सुमतिं कृण्वन्म । विशः पूर्वाः प्र चर चर्षणिशः ॥३॥

यदा वरुं हिरवयमिदथा एवं हरी यमस्य वरतो वि गृतेभिः ।

आ तिष्ठति मृधया सनश्चतु इन्तो वाजस्य दीर्घध्वस्यसिः ॥४॥

सो चिच्छ मुष्टिर्मुष्ट्या स्वा सचा इन्द्रः शम्यन्ति हस्तिभिः शुण्डते ।

अव वेति मुष्टयं सुवे मधुदिह्नोति पातो यथा वनम् ॥५॥

पो पाथा विवाचो मृधवापः पूरु सहस्राणिवा जघान ।

सत्तदिदस्य वीर्यं वृणीमसि पितेव यस्तत्विषां वात्रुधे शर्वः ॥६॥[७२]

॥७४॥ अ०.—१-२ यताः ३-४ अन्तः—१-२ अन्तः—१-२ अन्तः ३-४ अन्तः

यदिदि संत्य सोमया अनाश्रुता इय स्मति ।

आ तू न इन्द्र शंसय गोध्वयेषु शुश्रिषु सहस्रेषु तृवीमघ ॥१॥

शिथिन् यामानां पते शचीस्तव दुस्सना ।

आ तू न इन्द्र शंसय गोध्वयेषु शुश्रिषु सहस्रेषु तृवीमघ ॥२॥

नि ध्यापया मियुदथा सुस्तामर्तुध्वमाने ।

आ तू न इन्द्र शंसय गोध्वयेषु शुश्रिषु सहस्रेषु तृवीमघ ॥३॥

ससन्तु त्या अरातयो वोधन्तु शूर रावयः ।

आ तू न इन्द्र शंसय गोध्वयेषु शुश्रिषु सहस्रेषु तृवीमघ ॥४॥

समिन्द्र गर्दमं मेव नृवन्तं पापयोमुया ।

आ तू न इन्द्र शंसय गोध्वयेषु शुश्रिषु सहस्रेषु तृवीमघ ॥५॥

पतन्ति कुपट्टण्यो दूरं वातो वनादधि ।

आ तू न इन्द्र शंसस्य गोप्येषु शुश्रिषु सुहस्रेषु तुवीमघ

॥६॥

सर्थं परिक्रोशं जेहि जूम्यया कृपदास्य ।

आ तू न इन्द्र शंसस्य गोप्येषु शुश्रिषु सुहस्रेषु तुवीमघ

॥७॥[७३]

॥७५॥ अरि — परप्येषा ॥ देवता — इन्द्रः ॥ अन्दा — १-३ कापटि ॥

वि त्वा तनस्ते मियुना श्वस्ययी व्रजस्य साता गभ्यस्य निःसृजः सचन्व इन्द्र निःसृजे ।

यद् गृह्यन्ता हा जना स्वर्ग्यन्ता समुदसि ।

आविष्कारिक्वृ पृषणे सचाधुषे वज्रमिन्द्र सचाधुर्वम्

॥१॥

निरुधे अस्य धीर्षेस्व पुरुषः पुरो यदेन्द्र शालेदीरुवर्तिरः सासहानो अवातिरः ।

शसृस्तमिन्द्र मर्त्यमयधुषे शयसस्पते ।

महीमसृष्याः पृथिवीमिमा अयो मेन्दसुज इमा अयः

॥२॥

आदिह ते अस्य धीर्षेस्व चार्किरन्मेदेषु वृषभृमिजो यदाविष सखीयतो यदाविष ।

पूर्यं कारमेममः पृतनान् प्रवन्तये ।

ते अग्याम्या नर्धं समिष्यत ध्रुवस्वन्ताः समिष्यत

॥३॥[७४]

॥७६॥ अरि — सृजः ॥ देवता — इन्द्रः ॥ अन्दा — १-२ मिष्व ॥

पने न वा यो व्यपायि चाकन्धुर्विर्वा स्तोमो हस्तावनीमः ।

यस्पेदिन्द्रः पुरुदिमेषु दोता नृषां नयो कृतमः सुपावान्

॥१॥

प्र ते अस्या वृषसुः प्रमस्य नृतो स्याम कृतमस्य नृवाम् ।

अनु विशोरः शतमाधुषुन् कृतसं रयो यो अतद् ससवान्

॥२॥

पस्ते मर्द इन्द्र रन्त्यो मृद् दुरो गितो अभ्युशो वि धाव ।

फद् वादो अर्वागुषे मा मनीषा था त्वा शनपाहृषणे राधो अश्वैः

॥३॥

कदे सुभ्रमिन्द्र स्वार्धो नृन् कया धिया कस्ते कल आर्धन् ।

मित्रो न सत्यं ठंरुमाय मृत्या अले समस्य यदसन्मनीषाः

॥४॥

प्रेरय धरो अर्थं न धारं ये अस्म्य कार्यं जनिषा हेन गन् ।

गिरिषु ये ते तुविजात पूर्वातिर इन्द्र प्रतिशितुन्त्यर्थः

॥५॥

मात्रे तु ते सुमिने इन्द्र पूर्वा धीर्ज्यन्ता पृथिवी काप्यन् ।

वराप ते पृथरन्ताः सुतायः स्वार्धन् भवन्तु पीतये पर्थनि

॥६॥

आ मध्वो अस्मा अतिचर्मवृत्तिनाय पूर्णं स हि सत्यराधाः ।

स वावृधे वरिभ्रा प्रथिग्या अमि क्त्वा नर्यः पौस्वैध ॥७॥

व्यानछिन्दुः पृतन्ताः स्योज्ञा आस्यै यवन्ते सख्याय पूर्वाः ।

आ स्मा रथे न पृतनस्तु सिष्टं ये भद्रया सुमत्या चोदयसि ॥८॥[७५]

॥७॥ अथि—वामदेवः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ छन्दः—१-म मिष्टु ॥

आ सूरयो यातु मुपयौ आजीपी प्रपन्त्यस्य हारु उष नः ।

सस्मा इदग्धः सुपुमा सुदक्षमिदार्मिपित्यं करवे शुश्रूणः ॥९॥

अथ स्य धूराध्वनो नान्तेऽस्मिन् नो अथ सर्वने भन्दध्यै ।

शंसासुषुष्यमुशनेव वेधाधिकित्तुपे अतुयोप्य मन्म ॥१०॥

कृविर्न नियये विदधानि साधुन् वृषा यत् सेकं विपिपानो अर्चोद् ।

दिव इत्या जीजनत् सुप्त काकनद्धा विवधुर्बुधनां गुरुन्तः ॥११॥

स्वर्ग्यद् वेदिं सुदृशीकर्मर्कमहि ज्योतीं ह्युर्ग्यद् वस्तोः ।

अग्न्या तर्मासि दुधित्ता विचले वृम्भधकार् वृत्तमो अभिष्टौ ॥१२॥

वपुश्च इन्द्रो अमितमृजीप्युर्मे आ र्णौ रोदसी मलित्वा ।

अतोधिदक्ष महिमा वि रैन्ममि यो विरवा सुर्वना प्रभुर्ध ॥१३॥

विश्वानि शुक्रो नर्पाणि विद्वानयो विरेक् ससिभिर्निकषिः ।

अरमानं चिक् ये विमिदुर्वैविभिर्नं गोमन्तप्रुशिजो वि वंहुः ॥१४॥

अपो वृत्रं वंशिरासु परावुन प्राधत् ते वर्य प्रथिवी सवैताः ।

प्रावीसि समुद्रियापयेनोः पतिर्मेवन्मन्तरा शूर वृष्णो ॥१५॥

अपो यदद्रिं दुरहत ददराविर्धवत् सुरमो पूज्यं वै ।

स नो मेता राजमा दर्धि भूरि गोधा कुजकद्विरोमिर्धृणानः ॥१६॥[७६]

॥७॥ अथि—शंभुः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ छन्दः—१-२ गायत्री ॥

वद् वो गाय मुवे सर्वा पुरुदुताय सत्वने । शं यद् गवे न शाक्तिर्न

न वा वसुनि यमते दानं यानस्य गोमेतः । यत् सीमप्य धवुर् गिरः ॥१७॥

कुविस्तस्य प्र हि नृजं गोमेतं दस्युहा गर्भत् । शर्चीमिरर्ष नो वरत् ॥१८॥[७७]

॥७६॥ अ०—१ (पूर्वोक्त) अ०—१ (उत्तरार्द्ध) २ पक्षिणः (आश्विनमे) १—२ पक्षिणः (श्रावणे) ॥

देवता—इन्द्रः ॥ अ०—१, २ अर्द्धतः प्रयागः (बृहती+सतोद्बृहती) ॥

इन्द्रं कर्तुं न आ मेर पिता पुत्रेभ्यो यथा ।

मिषा गो अस्मिन् पुंरुद्रं यामनि जीवा ज्योतिरधीमहि ॥१॥

मा नो अर्हता वृजना दूराध्वोर्माश्रितस्तो अर्थं कथुः ।

रवयो वयं वृजतः शस्त्रेभ्योऽर्जितं शूरे तामसि ॥२॥[७८]

॥८०॥ अ०—अ० ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अ०—१, २ अर्द्धतः प्रयागः (बृहती+सतोद्बृहती) ॥

इन्द्र उद्येष्टं न आ भर्तुं शोचिषुं वधुरि अर्थः । येनेमे पित्र दमस्तु रोदसी ओमे सुशिश्रु दाः ॥१॥

सामुग्रमवमे वर्णगीमहं रामेन् दुवेष्टुं हृषदे ।

पिषा सु नो विधुरा विंशुना वंशोऽमित्रान् सुपर्हान् कृषि ॥२॥[७६]

॥८१॥ अ०—इन्द्रः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अ०—१, २ अर्द्धतः प्रयागः (बृहती+सतोद्बृहती) ॥

यद् दाधे इन्द्र ते शूले शूले भूमिस्तु इषुः ।

न ह्यो वशिस्तुहस्तं खयो अन् न ज्ञातमष्ट रोदसी ॥१॥

आ पदय मदिना पूष्यो वृषन् विषा शविष्टु शवंसा ।

अस्मीं अथ मय्यन् शोर्मसि कुमे वशिष्ठिप्रार्थितुतिभिः ॥२॥[७९]

॥८२॥ अ०—अ० ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अ०—१, २ अर्द्धतः प्रयागः (बृहती+सतोद्बृहती) ॥

पदिष्टु पावतुस्त्वमेतापद्बृहतीर्षीप । स्तोतारमिद् दिधिषेय श्वापसो न पापस्वार्प रासीप ॥१॥

शिर्षेपमिन्महयते दिवेदिमे राप आ कुंशविदिदे ।

मुदि त्वदुस्मम्यधवन् न आग्यं वस्यो अस्ति पितृ वृन ॥२॥[७९]

॥८३॥ अ०—अ० ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अ०—१, २ अर्द्धतः प्रयागः (बृहती+सतोद्बृहती) ॥

इन्द्रं पिषात् शरणं त्रिवर्षं स्थासितम् ।

कुदिषेन्तु मय्येन्द्रं च मर्षं च पापयो दिवुर्मेभ्यः ॥१॥

ये मेवृता मर्षता शत्रुमादुसुसंमिप्रप्रान्ति धृष्ट्या ।

शर्षे स्मा नो मय्येन्द्रं निर्वृणस्तनुषा अन्तेभ्यो भव ॥२॥[७९]

॥८४॥ अ०—अ० ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अ०—१, २ अर्द्धतः प्रयागः ॥

इन्द्रा पादि विप्रमानो मुता इमे स्वायवः । अपर्षीमिस्तनो पूषातः ॥१॥

इन्द्रा पादि धिषेपिषो विप्रवृत्तः मुतावतः । उप अर्षाणि स्वायतः ॥२॥

इन्द्रा याहि तृताजान् उप ब्रह्माणि हरिः । सुवे दधिप्व नृजनः ॥३॥[७।१३]

॥८॥॥याहि—१, २ अक्षर्यः ३, ४ मेघवर्धनिः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ कन्दा—१-४ आर्हतः, प्रगाथः (बृहतीः सतोमुहती) ॥

मा चिदुन्यद् वि शंसत् सत्वायो मा रिपेक्ष्यत ।

इन्द्रमिह स्तोता वृषसं सचा मुते सुहृदन्था च शंसत ॥१॥

अवधुकिरां ध्रुपमं यथाहुरं मां न चर्षसीसहम् । विद्वेषणं सुवर्ननोऽभयंकुरं मंहिष्ठमुभयाविनम् ॥२॥

यथिदि त्वा जना इमे नाना हवेन्त ऊतये ।

अस्मार्कं प्रदोदमिन्द्र भूत तेऽहा विश्वा च चर्वेमम् ॥३॥

वि तर्ह्येन्ते मयवन् विपथितोऽर्थो विषो जनानाम् ।

उप आमस्व पुरुषपमा भेरु वामं नेदिष्ठमुतये ॥४॥[७।१४]

॥८६॥ याहि—विधामिना ॥ देवता—इन्द्रः ॥ कन्दा—१ तिष्ठतु ॥

प्रज्जया ते ब्रह्मयुजां जुनस्मि हवी सत्वाया सधुमार्द आशु ।

स्थिरं रथं सुखमिन्द्राधिभिष्ठत् प्रजानन् विद्वं उप याहि सोमम् ॥१॥[७।१५]

॥८७॥ याहि—यथिना ॥ देवता—१-३ इन्द्रः ४ इन्द्रावृषसती ५ अश्वः—१-३ तिष्ठतु ॥

अध्वर्यवोऽनुगं दुग्धमंष्टुं जुहोत न ध्रुपमार्धं धित्विनाम् ।

गौराद् वेदीर्यो अयुवानभिन्द्रो विधादेयानि सुतसोममिन्द्रम् ॥१॥

यद् दधिपे प्रदिपि चार्चर्षं दिधेदिचे पीतिमिदम्य वसि ।

उत इदोत मनसा जुषाण उवाभिन्द्र प्रस्थितान् याहि सोमन् ॥२॥

जहाना सोमं ग्रहेमे पपाश प्र ते भ्राता मंहिमाम्नुवाच ।

एन्द्रं दध्रिषेऽन्तरिक्षं मुधा देवेभ्यो वरिषभर्क्य ॥३॥

यद् योद्यो महसो मर्षमानान् सावांस तान् ब्राह्मिः शार्शवानाम् ।

पद्मा नृमिर्वृत इन्द्राभिधुध्यास्तं त्वयाजि सौत्रक्तं जयेत् ॥४॥

प्रेन्द्रस्य वोचं प्रथमा कृतानि प्र भूतना भुवना या चकार ।

येदेदेदीरसंहिष्ट माया अग्धमवत् केवलः सोमो अस्य ॥५॥

तवेदं सिद्धममितः पशुव्यं यत् पर्यमि चर्वसा सर्मस्य ।

गवापसि गोपसिरेके इन्द्र मधीमहि ते प्रपवस्य वसः ॥६॥

वृहस्पते सुवभिन्द्रश्च वसो दिव्यस्वेताथे उत पाथिवस्य ।

धुचं रमि स्तुवते कीरये चिद् यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ॥७॥[७।१६]

॥८८॥ अवि—आमदेवः ॥ देवता—बृहस्पतिः ॥ जन्तः—१—६ विष्टु ४

यस्तुहम्भम् मर्हसा वि उभो अन्तान् बृहस्पतिस्त्रिपञ्चस्यो रवौष ।

तं प्रस्तासु अर्षयो दीर्घांताः पुरो निशो दधिरे मुन्द्रविह्वस्य ॥१॥

धुनेदेवः मुप्रकृत मदेन्तो बृहस्पते अभि ये नेस्तवसे ।

पूर्णेन मुप्रमदंयस्य बृहस्पते रत्नतावस्य योनिस्व ॥२॥

बृहस्पते या परमा परावदत् या ते ऋतस्पृशो नि पैदुः ।

तुम्यै स्वाता अंशुः अत्रिदुग्धा मर्ष्योतन्पयित्वो विरण्याम् ॥३॥

बृहस्पतिः प्रयुमं जायमानो मुदे वयोतिवः परमे व्योमन् ।

सुमास्यस्तुमिजातो रवेषु वि सुमर्षिमश्चमत् कर्मासि ॥४॥

स मुष्टुमा त अकृता गृणेन पुलं ह्येन कलियं रवौष ।

बृहस्पतिरुसिया ह्यस्यदुः कर्मिन्दुद् वाषसतो ह्दनिह ॥५॥

एवा विषे विषदेपाय वृष्णो यथैषिषेम नमसा हुविमिः ।

बृहस्पते सुप्रभा वीरयेन्तो वयं स्याम पतयो रयोवाह ॥६॥ [७।१७]

॥८९॥ अवि—इत्याः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ जन्तः—१—११ विष्टु ४

अस्तेऽसु सु प्रतुरं लापमस्यन् भूर्पतिह प्र अंरा स्तोर्ममस्ये ।

पाषा विद्रास्तवत् वाषसुर्वो नि रमय जरितुः सोम इन्द्रम् ॥१॥

दोहेन गाह्यं शिक्षा सत्त्वोयं प्र योषय जरितर्जामिन्द्रम् ।

कोमं न पूरो ययुना न्यष्टमा क्वावय मण्देर्याव शर्ष ॥२॥

हिमह त्वा मयवन् मोनमाहुः विश्वोहि मा शिशुयं त्वो मृगोमि ।

अनेररतो मम धीरेस्तु शक्र वधुनिर्दे सममिन्द्रा अंरा नः ॥३॥

ह्यो जन्तं परमन्त्येदिन्द्र संवस्यान् वि ह्ययन्ते ससीदे ।

अना धुनं कुरुते यो हुविष्माधाभुंन्यता सुख्यो वृष्टि शः ॥४॥

धनं न स्पन्दं वेदुलं यो अंस्यै श्रोत्रान्तोर्ध्वो आयुनोति प्रवेसन् ।

वस्यै शत्रुन्सुतुमानं आतरहो नि स्वष्टान् सुवलि हन्ति वृत्रम् ॥५॥

यस्मिन् वयं दंष्ट्रिमा शोममिन्द्रे यः शिषार्यं अथवा कर्षमस्ये ।

असागिह सन् भयतामस्य शत्रुर्न्यस्ये धुप्रो जन्त्या नमन्ताम् ॥६॥

आराच्छुभमं वावस्य दूरमुग्रो यः शम्भः पुरुहूत वेन ।
 अस्मे धेहि यवमद् गोपदिन्द्रं कृषी धिर्वै जरित्रे वार्जस्नाम् ॥७॥
 प्र यमन्तर्षुपसवासो अमर्षं वीराः सोमा बहुस्तान्तासु इन्द्रम् ।
 नाहं दामानं मघवा नि यंसन् नि सुन्वते वदति सूरिं वामम् ॥८॥
 ज्ञत प्रशमतिदीवा जयति कृतमिधं अग्रो वि विनोति काले ।
 यो देवकायो न धर्नं रुध्रि समित् तं रायः सुभवि स्वधामिः ॥९॥
 गोमिष्ट्रेमारतिं तुरेपां यवेन वा क्षुधं पुरुहूत यिषे ।
 धर्तं राजेसु प्रथमा धनान्धारिदस्तो वृजनीभिर्जयेय ॥१०॥
 वृहस्पतिर्निः परि पातु पञ्चादुतोत्तरस्मादधरादधावोः ।
 इन्द्रः पुरस्तादुत मध्यतो नः सखा सखिभ्यो वरिवः कथोतु ॥११॥[७।१८]

॥६०॥ अविः—अराहाः ॥ देवता—वृहस्पतिः ॥ अन्तः—१-३ विष्णुः ॥

यो अद्विमित् प्रथमुजा शुक्ताया वृहस्पतिं सङ्गिरसो हविष्मान् ।
 द्विपर्यङ्मा प्राघर्षेत्सन् पिता न आ रोदसी मृपभो रोरपीति ॥१॥
 जनाय चिद् य ईयंत उ लोकं वृहस्पतिर्दुष्टदृष्टौ चकार ।
 धनं पुत्राणि वि पुरीं ददौरिति जयन्त्यग्रभिर्मान् पूस्तु साहव ॥२॥
 वृहस्पतिः समजघद् वसुनि महो व्रजान् गोमंते देव एषः ।
 अयः सिधसिन्त्यस्य दूरप्रीतो वृहस्पतिर्हन्त्यभिर्त्रमुर्हः ॥३॥[७।१९]

॥६१॥ अविः—अराहाः ॥ देवता—वृहस्पतिः ॥ अन्तः—१-३ विष्णुः ॥

इमा धिर्वै सुतर्षाभ्यो पिता न अतप्रजाता वृहतीमकिन्दत् ।
 तुरीयं स्थिजानयद् विश्वजन्तोऽग्रास्यं उपयमिन्द्राय शंसन् ॥१॥
 अतं शंसन्त ग्राशु दीर्घाणा दिवस्पुत्रासो अस्तुस्स्य वीराः ।
 विप्रं पदमङ्गिरसो दधाना यशस्य धामं प्रथमं सनन्त ॥२॥
 हंसिर्षु सखिभिर्विषदक्षिरश्मन्मयानि नहन्ता ज्यस्सन् ।
 वृहस्पतिरभिकर्निरुद्द् गा ज्ञत प्राप्सौदुष्यं विद्वो अंगायत् ॥३॥
 अयो दाम्भ्यां पर एफया ना मुदा तिष्ठन्तीस्तेनस्य सेवो ।
 वृहस्पतिस्वमंसि ज्योतिरिच्छन्तुदसा आर्षिर्वि हि तिस्र आयः ॥४॥

विमिद्यां पुंश्च शययेमपां च निसीयि मास्वदुधेऽकुन्तत् ।

वृद्धस्पतिवृषं सूर्यं यामरं विवेद स्तनपांश्च वीः ॥५॥

इन्द्रो वलं रेचिदारं दुर्पानां कुलेष्वेव वि चरुत्वां रवेण ।

स्वेदाग्निमिरागिरिभिश्चक्ष्मणोऽशौदयत् पश्चिमा गा अमुष्णाम् ॥६॥

स ई सत्येभिः सतिभिः शुचिभिर्गोषायम् वि धनसैरुदः ।

अग्रैणस्पतिवृषमिर्वराईर्मस्वेदिभिर्द्रविषं व्याजिद ॥७॥

ते सुत्येन मनसा गोपतिं गा देयानासं इषणयन्त धीभिः ।

वृद्धस्पतिमियोऽश्वपेभिरुदुस्त्रिषो अमुनत स्वपुमिभिः ॥८॥

त वृषेयन्तो मतिभिः शिवाभिः मिहमिष नानंदतं सुचर्ये ।

वृद्धस्पतिं वृषणं शूरसातो भरेमरे अलु मदेम निष्पुष्य ॥९॥

यदा वानमस्तनदु विश्वरूपमां धामरकदुत्तराणि तर्ष ।

वृद्धस्पतिं वृषेण वृषेयन्तो नाना सन्तो विप्रतो ज्योतिशुता ॥१०॥

सुत्पामागिरिषं कृष्णा ययोथी कीरिं निदधर्षय स्वेमिरेवैः ।

एषा यथो अयं भगन्तु विश्वास्तदु शेदसी मृच्छतं विश्विन्दे ॥११॥

इन्द्रो मृष्टा मृष्टो अर्णुयस्य वि मूर्धानममिनदमुदस्ये ।

अङ्गमहिमरिवात् सुप्त सिन्धून् देवैर्वाग्वापुभिः प्रारतं नः ॥१२॥[८१]

॥ ८॥ अग्नि — १-१२ विष्णवेयः, १३-२१ सुवदन्ता ॥ देवता—इन्द्रा ॥ अग्नि—१-२ वायवी । [०-०, ३-१२ यदुधरः, ८, ११ यदग्नि, १५, १६ सुवदो] ; १३-२१ अग्निः अग्निः (सप्त-वृद्धी-विष्णव-सगोदरता) ॥

अग्निं प्र गोपतिं मिरेन्द्रमर्षं यथां विदे । सूर्यं सृष्टयस्य सत्येतिषु ॥१॥

अ। हरयः तस्यजिरेऽर्कपतिं वीरिषि । यथाग्निं सुतगामदे ॥२॥

इन्द्राय गायं आशिरे दसुहे वृषिणे मर्षु । यत् संसुपद्धरे विदत् ॥३॥

उदु मद् अश्वरयं विदधं गृहमिन्द्रं गन्वेदि । यथैः पीत्वा संनेवदि विः सुप्त सल्लुः पुदे ॥४॥

अर्चैतं प्रार्चैतं प्रियमेयान्ते अर्चैत । अर्चैन्तु पुत्रका वृत्तं न वृष्णवर्चित ॥५॥

अयं चराति गमेश गोधा परं सनिष्पणत् । विह्वा परं चनिष्पदुद्दिन्द्राय अलोधतम् ॥६॥

आ यत् पतन्त्येभ्यः सुदुधा अनेपस्फुरः । अपस्फुरं सुमापत् सोममिन्द्राय पातरे ॥७॥

अपादिन्द्रो अर्षादग्निर्विचै देवा अयत्यत ।

वरुण इन्द्रिह धंसत् तमापो अम्पनिषत वलं संशिर्येरीरिव ॥८॥

मुदेयो श्रीस वरुण यस्य ते सप्त सिन्धवः । अनुचरन्ति काकुर्दं सूर्यं सुषिराभिर्व ॥६॥

यो व्यतीरकाण्यस्तु सुवृक्षे उपं द्रुष्टुपं । तत्रो नेता तदिद् वपुर्कृपया यो अमुच्यत ॥१०॥

अतीद् शुक श्रीहत् इन्द्रो विष्ठा अवि द्विपः । मिनत् कनीनं ओदनं पच्यमानं परो गिरा ॥११॥

अर्मको न कुमारकोऽर्थे सिष्टन्व रथम् । स पतन्गाह्यं मुग्धं पित्रे मात्रे विभ्रुकर्तुम् ॥१२॥

आ त् मुशिव दंते रथे तिष्ठा हिरण्यपम् ।

अयं पुत्रं संवेपहि सहस्रपादमरुपं स्वस्तिवार्मनेश्वरम् ॥१३॥

तं येमिस्था नमस्मिन् उपं सूरारजमातते ।

अर्थं चिदस्य मुनिं यदेतव आवर्तयन्ति टावने ॥१४॥

अनु प्रसस्यीकृतः प्रियमेषास एषाम् । पूर्वामनु प्रपतिं दुक्तवर्हिषे हितप्रवस आशत ॥१५॥

यो राजा चर्षणीनां बाता र्येमिरिधैयुः । विचासां तुरुता पृतनानां ज्येष्ठो यां धृष्टदा मुणे ॥१६॥

इन्द्रं तं शृङ्गम पुरुदन्मज्जयते यस्य क्षिता विधुर्वरि ।

हस्ताय वयः प्रति धायि दश्यते महो दिवे न हर्षः ॥१७॥

नक्रिष्टं कर्मणा नशब्दं मध्वकामं मदागृधम् ।

इन्द्रं न यतैर्विश्वगूर्तमभ्वसुमर्षं धृष्यकोजमम् ॥१८॥

अपञ्चमुग्रं पृतनाम् मासुर्हि यस्मिन् महीरुक्प्रवः ।

सं धेनवो जायमाने अनोनपुर्धायुः क्षामो अनोनयुः ॥१९॥

यद् धायं इन्द्र ॥ शतं शतं भूमिरुत स्युः ।

न त्वां यस्मिन्सहस्रं स्यात् अनु न जातमेष्ट रोदेसी ॥२०॥

आ पंपाथ महिना वृष्यपो वृषन् विमो शविष्ठु शर्वसा ।

अस्मौ अथ मघवन् गोमतिं तमे यस्मिन्चित्रार्थिरुसिधिः ॥२१॥[८१२]

॥६३॥ ऋचि — १-२ प्राणायः ३-८ दीवतामया ॥ देवता—इन्द्रः ॥ छन्द — १-८ गायत्री ॥

उत् त्वां मन्दन्तु स्तोमः कृष्ण्य राधो अद्रिवः । अर्चं ब्रह्मद्विषो जहि ॥१॥

पदा पथीररायसो नि योयस्य महो जसि । नहि त्वा कञ्चन प्रति ॥२॥

त्वमिशिषे मुतानामिन्द्र त्वमस्तुतानाम् । त्वं राजा जनानाम् ॥३॥

ईक्षुर्पन्तीपस्युव इन्द्रं जावसुर्गते । मेजानासं सुवीर्यम् ॥४॥

त्वयिन्द्र बलादधि सहसो जात ओजसः । त्वं वृषन् वृषेदसि ॥५॥

स्वमिन्द्रासि वृत्रहा व्यर्त्तनारितमतिरा । उद् धामस्तम्ना ओजसा ॥६॥

स्वमिन्द्र सुजोषसमूकै विर्मणि वाहोः । वषं शिशान् ओजसा ॥७॥

स्वमिन्द्रामिदूरेसि विमो जाताम्योजसा । स विश्वा भूत धामवः ॥८॥[८।३]

॥६॥ अवि—हृष्या ॥ देवता—इन्द्रा ॥ इन्द्र—१-३, १०, ११ त्रिष्टुप् ४-६ जगदी ॥

आ शान्तिन्द्रः स्वर्गस्मिन्दाय यो धर्मसा तत्तज्जानस्तुर्विप्यान् ।

प्रत्यक्षाणो अति मित्रा तस्यैवपरैर्य मरुता वृष्ययेन ॥१॥

सुहृत्सा रयः सुयमा इति ते मित्रयत् बभौ नृपते गर्भस्वी ।

शीर्षे राजस्सुयया घोषपीर वधीम ते एतुरो वृष्ययानि ॥२॥

एतद्वृषाहो नृपतिं वज्रपाहुसुप्रमुद्रासस्तपिपासं एनम् ।

प्रत्येकसं वृषमं सुतपशुमममममया संकुमादो वदन्तु ॥३॥

एवा पतिं द्रोग्रसायं संपेतसमूर्जं स्वम्भं धृक्खु आ वृषायते ।

ओजैः कृष्य सं रूभाय स्वे अय्यसो यथा केनिपानाविनो वृषे ॥४॥

गमेकुल्ये वसुन्पा दि शंसिषं स्वाश्रिपुं भवमा वोदि स्तोमिनैः ।

त्यमीशिपे सास्त्रिणा तस्ति वृद्धिर्पनाधृष्या तत् पात्राणि धर्मसा ॥५॥

एपर धार्यन् प्रथमा देवहृत्तपोऽकृषवत अवस्यानि दुष्टा ।

न ये श्रेष्ठैरिषियो नार्थग्राह्यैर्मिव ते न्यविशन्तु कैपयः ॥६॥

एवैवापलापरि सन्तु वृद्धोक्षा वेपां दुर्पुर्जं आयुमुषे ।

इत्या ये प्रागुपरै सस्ति द्रापनं पुकलि यत्र वयुनां नि भोजना ॥७॥

मिरीस्त्रान् रेतमानौ अघात्र्यद् धीः पन्ददुस्तरिवाधि कोषयत् ।

समीगने धिपणे मि प्यभापति वृष्यः पीत्वा मर्द उभयानि संसति ॥८॥

भूमं विनमि सुकृतं ते अद्भुतं येनोह्नासि मधक्खल्लारुजैः ।

अस्मिन्तु ते सर्वानि अस्त्येनयं मुत् इष्टो मेवयन् बोध्यामंगः ॥९॥

नोमिष्टेमामति दुरेकां यवैत् धुवै पुरुहत् विनाम् ।

पुपं राजमिः प्रथमा धनान्यस्माकैन् वृजनेना जयेम ॥१०॥

एहस्तर्दिनैः पति पातु पथादुनोर्वस्मादर्धराहपायोः ।

इन्द्रः पुरस्तोदुत मेभ्युतो नः सखा सविम्यो वरिषः कृणोतु ॥११॥[८।४]

(१६५) अग्निः—१-१० अथवा, २-४ अथवा, ३ देवता—इन्द्रः ॥ अन्धः—१ अग्निः, २-४ अथवा ॥

निरुद्धेषु यज्ञेषु यथाशिरं त्विष्टुर्गन्तुपत् सोममभिष्टु विष्टुना सुखं यथावशत ।
त ई यमाद् पति फर्म कर्तव्यं महाभुक्तं सैनं सधद् देवो देवं सत्पथिन्द्रं सत्पथिन्द्रः ॥१॥

श्रो धर्मं पुरोयमिन्द्राय शुभमवेत । अथोक्तं चिदु लोकाकृतं संगे समस्तं वृद्धा-
स्माकं बोधि चोदितः नर्मन्तामन्यकेषां ज्याका अधि घन्वसु ॥२॥

स्वं सिम्भुरासुजोऽधुरासो अहधर्षि । अथशुस्तिन्द्र जशिषे विष्टं पुष्यसि यार्प
तं त्वा परि ध्वजमहे नर्मन्तामन्यकेषां ज्याका अधि घन्वसु ॥३॥

यि तु दिक्षा अरास्योऽर्थो मेरास्त नो विष्टः । अस्तासि यार्पे वधं यो न इन्द्र निर्वासति
या तं रातिर्दुर्दिष्टसु नर्मन्तामन्यकेषां ज्याका अधि घन्वसु ॥४॥[८।५]

(१६६) अग्निः—१-१० अथवा, २-४ अथवा, ३ देवता—इन्द्रः ॥ अन्धः—१ अग्निः, २-४ अथवा ॥
१० अथवा ॥ ११-१६ अथवा, १७-२३ अथवा ॥ २४ अथवा ॥ २५ अथवा ॥ २६ अथवा ॥
२७ अथवा ॥ २८ अथवा ॥ २९ अथवा ॥ ३० अथवा ॥ ३१ अथवा ॥ ३२ अथवा ॥ ३३ अथवा ॥ ३४ अथवा ॥ ३५ अथवा ॥ ३६ अथवा ॥ ३७ अथवा ॥ ३८ अथवा ॥ ३९ अथवा ॥ ४० अथवा ॥ ४१ अथवा ॥ ४२ अथवा ॥ ४३ अथवा ॥ ४४ अथवा ॥ ४५ अथवा ॥ ४६ अथवा ॥ ४७ अथवा ॥ ४८ अथवा ॥ ४९ अथवा ॥ ५० अथवा ॥ ५१ अथवा ॥ ५२ अथवा ॥ ५३ अथवा ॥ ५४ अथवा ॥ ५५ अथवा ॥ ५६ अथवा ॥ ५७ अथवा ॥ ५८ अथवा ॥ ५९ अथवा ॥ ६० अथवा ॥ ६१ अथवा ॥ ६२ अथवा ॥ ६३ अथवा ॥ ६४ अथवा ॥ ६५ अथवा ॥ ६६ अथवा ॥ ६७ अथवा ॥ ६८ अथवा ॥ ६९ अथवा ॥ ७० अथवा ॥ ७१ अथवा ॥ ७२ अथवा ॥ ७३ अथवा ॥ ७४ अथवा ॥ ७५ अथवा ॥ ७६ अथवा ॥ ७७ अथवा ॥ ७८ अथवा ॥ ७९ अथवा ॥ ८० अथवा ॥ ८१ अथवा ॥ ८२ अथवा ॥ ८३ अथवा ॥ ८४ अथवा ॥ ८५ अथवा ॥ ८६ अथवा ॥ ८७ अथवा ॥ ८८ अथवा ॥ ८९ अथवा ॥ ९० अथवा ॥ ९१ अथवा ॥ ९२ अथवा ॥ ९३ अथवा ॥ ९४ अथवा ॥ ९५ अथवा ॥ ९६ अथवा ॥ ९७ अथवा ॥ ९८ अथवा ॥ ९९ अथवा ॥ १०० अथवा ॥

वीक्षस्याभिर्यपसो अस्य पति सर्वथा वि हरीं इह सुख्य ।
इन्द्र मा त्वा यजर्मानोसो अग्नये नि रिरमन् तुभ्यमिमे सुवासः ॥१॥

तुभ्यं सुतास्तुभ्यं सुतास्तुभ्यं गिरः आग्रा या हृषन्ति ।
इष्टेदमथ सपनं जुषाणो विष्टस्य विष्टो इह पति सोमम् ॥२॥

य देवाता मनेता सोममस्मै सर्वदुदा देवकोमः सुनोति ।
न गा इष्टुस्तस्य परा ददाति प्रशस्तमिष्टमस्मै कृणोति ॥३॥

अर्जुनस्यो मदप्येषो अस्त्य यो अस्मै देवान् न सुनोति सोमम् ।
निररुतो मधवा तं दधाति पशुद्विष्टो इन्द्रमन्तुद्विष्टः ॥४॥

अथापन्तो गन्धन्तो यजर्कन्तो इवाग्रे त्वोपगन्तुना उ ।
आभूपन्तस्ते सुमतो नर्वाणां वृषर्गन्तु त्वा शुभं हृषेम ॥५॥

सुख्यामि त्वा दुविषा जीवेनाय कर्मशतपस्याहुत रोजयत्तमा ।
गार्हिज्येष्टा यद्येत्तदेनं तस्य इन्द्राग्नी प्र सुष्टुजमेनम् ॥६॥

यदि वितापुर्पदि वा परंतो यदि मृत्पोरन्तिर्न नीत एव ।
तमा हराणि निश्चिन्तयस्यादस्योपमेनं शतशतदम् ॥७॥

सहस्राक्षेण शतरीयेण शतायुषा इतिपादार्पणेनम् ।

इन्द्रो यथेन शरदो नयारपति निरस्य दुरितस्य पारम् ॥८॥

शते जीव शरदो वर्षमानः शते हेमन्तान्शतम् वसन्तान् ।

शत त इन्द्रो अग्निः सविता बृहस्पतिः शतायुषा इतिपादार्पणेनम् ॥९॥

आदार्पिमहिं त्वा पुनराग्राः पुनर्णयः । मरौह सप्त ते चक्षुः सर्वमायुध तैःविदम् ॥१०॥

अद्वंशुभिः संविदानो रंशोऽश पापतामिभिः । अर्धमा यस्ते गर्भं दुर्धमा योनिवाशये ॥११॥

यस्ते गर्भमर्धमा दुर्धमा योनिमाशये । अग्निं यद्वंशं सुह निष्कृष्यार्दमनीययात् ॥१२॥

यस्ते हन्ति पतयन्त निपुत्सुं यः मेरीसुपह । ज्ञातं यस्ते निर्वसति तमितो नाशयाममि ॥१३॥

यस्ते कुरु निरस्यन्तुत दम्पती शयं । योनिं यो अन्तस्तेति तमितो नाशयाममि ॥१४॥

यस्मा आता पतिर्भूता जामो मूला निरयेते । प्रजां यस्ते निर्वसति तमितो नाशयाममि ॥१५॥

यस्मा इत्यनेन तेभ्यो मोदयिष्यामि । प्रजां यस्ते निर्वसति तमितो नाशयाममि ॥१६॥

अर्धमायुषं ते नार्धमायुषं अर्धमायुषं सुवृणादधि ।

यत्तमं योनिपदं अस्ति नार्धमायुषं अर्धमायुषं ते ॥१७॥

प्रीताम्यस्त वृष्णिर्धाम्यः नदीनाम्यो अन्धमयात् ।

यत्तमं होतृपदं अस्ति नार्धमायुषं अर्धमायुषं ते ॥१८॥

इदंयात् ते पतिं यतोऽग्रे इतीत्ययात् पार्धमायुषम् ।

यत्तमं मर्तव्याम्या प्लीही यमस्ते वि वृष्टामि ते ॥१९॥

अग्नेर्धाम्यस्ते योऽर्धमायुषं योऽर्धमायुषं वि वृष्टामि ते ॥२०॥

अग्नेर्धाम्यस्ते योऽर्धमायुषं योऽर्धमायुषं वि वृष्टामि ते ॥२०॥

अग्नेर्धाम्यस्ते योऽर्धमायुषं योऽर्धमायुषं वि वृष्टामि ते ॥२०॥

अग्नेर्धाम्यस्ते योऽर्धमायुषं योऽर्धमायुषं वि वृष्टामि ते ॥२०॥

अग्नेर्धाम्यस्ते योऽर्धमायुषं योऽर्धमायुषं वि वृष्टामि ते ॥२०॥

अग्नेर्धाम्यस्ते योऽर्धमायुषं योऽर्धमायुषं वि वृष्टामि ते ॥२०॥

अग्नेर्धाम्यस्ते योऽर्धमायुषं योऽर्धमायुषं वि वृष्टामि ते ॥२०॥

अग्नेर्धाम्यस्ते योऽर्धमायुषं योऽर्धमायुषं वि वृष्टामि ते ॥२०॥

अग्नेर्धाम्यस्ते योऽर्धमायुषं योऽर्धमायुषं वि वृष्टामि ते ॥२०॥

अग्नेर्धाम्यस्ते योऽर्धमायुषं योऽर्धमायुषं वि वृष्टामि ते ॥२०॥

॥६७॥ अग्निः—अग्निः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्तः—१, २ अर्द्धतः प्रगाथा (सुवर्तीसंस्तोत्रवृत्तौ) ; ३ वृत्तौ ॥

वृषमेनमिदा शोऽर्धमिमेह वविर्धाम् । तस्मा उ अय तंनना सुतं भ्रा नूनं भूक्त ध्रुवे ॥१॥

पूर्वविदस्य वारुण उरामविश वृषनेषु भूषति ।

सेमं न स्तोमं श्रुतपाण आ गृहीन्हे प्र विवर्धं विषा ॥२॥

फट् न्य । स्याकृतमिन्द्रस्यास्ति पौंस्यम् । केनो नु कं धोमेतेन न शृधुवे नमुपुः परि वृत्रहा ॥३॥[६१२]

॥६८॥ अग्निः—रात्रिः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्तः—१, २ अर्द्धतः प्रगाथा (पु० १ स० वृ०) ॥

स्वामिदिह इवामहे सता यानस्य कारवः । त्वां पुणेर्विन्दु सत्यं नरुत्तां काष्ठास्वर्षतः ॥१॥

स त्वं नमिन्न दसहस्त धृष्टुया मरु स्तवानो अद्रिषः ।

गामर्षं रूध्यमिन्द्र सं किं सुत्रा यानं न जिम्वुषं ॥२॥[६१३]

॥६९॥ अग्निः—मेष्वादिभिः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्तः—१, २ अर्द्धतः प्रगाथा (पु० १ स० वृ०) ॥

अग्नि रवां पूर्वपीतय इन्द्र स्तोमेभिराचयः ।

समीचीनास्ते श्रुमवुः तमस्वरज् रुद्रा धेष्टान्त पूर्व्यम् ॥१॥

अस्येदिन्द्रो वावृधे वृषाद्यं शशो मदे सुतस्य विष्णोषि ।

अथाः तमस्य महिमानेमापवोभुत्तु पुषन्ति पूर्वया ॥२॥[६१४]

॥१००॥ अग्निः—देवताः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्तः—१-२ अर्द्धतः ॥

अध्वा ईन्द्रं गिर्वेणु उपे त्या कामान् मरुः संसृग्महे । उदेव यन्ते उदार्भिः ॥१॥

पार्ष्णे रवां मुष्याभिर्यधन्ति शूर प्राणावि । वावृधार्षं चिदद्रियो द्विवेदिवे ॥२॥

पुञ्जन्ति हरां इषिरस्य गार्भयोरी रथं वरुमुने । इन्द्रयादां यषोपुजा ॥३॥[६१५]

॥१०१॥ अग्निः—मेष्वादिभिः ॥ देवता—अग्निः ॥ अन्तः—१-२ गामर्षी ॥

श्रुमि दूतं वृष्टीमहे होतारं विंश्वेदसम् । अस्य भूवस्य सुषतम् ॥१॥

अधिर्ममिन्तु हवीमग्निः स्वदा इवन्त विरपतिम् । इव्यवादै पुरुप्रियम् ॥२॥

अमे देवां रुद्रा यद जज्ञानो वृत्रत्वादिपे । अग्नि होतारं न ईदर्यः ॥३॥[६१६]

॥१०२॥ अग्निः—विष्णुमित्रः ॥ देवता—अग्निः ॥ अन्तः—१-२ गामर्षी ॥

ईदेन्यो नमस्य स्तिरस्वमांसि दशूतः । समक्षिर्धिष्यते वृषा ॥१॥

वृषो अग्निः समिध्यतेऽश्वो न देव्याईनः । तं हुविर्मान्त ईदवे ॥२॥

वृषायं त्या वृषं वृषन् वृषन्तः समिधीतमहि । अग्ने दीपयंत वृहत् ॥३॥[६१७]

॥ १०३ ॥ अग्निः—१ सुदीप्तिपुष्पतीर्णः, २, ३ सर्पः ॥ देवता—अग्निः ॥ जन्म—१, २ पृथ्वी, ३ सलोपृथ्वी ॥

अप्रिमीद्विष्यत्से गाथोभिः शीरशौचिषम् ।

अग्निं राये पुरुषोद भुतं नरोऽग्निं सुदीर्घं हृदिः ॥१॥

अग्न आ यानिभिर्देतारं त्वा घृणीमहे ।

आ शमनं कृ प्रयन्ता हरिष्मती यजिष्ठे बर्हिरसदे ॥२॥

अच्छा हि त्यां सहसः शूनो यक्षिणः सुवधर्मस्यधुरे ।

॥३॥[६।७]

॥१०८॥ अग्नि—१ क मेष्वाग्निः, २, क मुष्मेव ॥ देवता—हव्यः ॥ अक्षरः—१-४ बाह्वेता प्रवायः (विषया-सूचकः)

समा-सप्तशती ॥ ५ ॥

इमा उं स्था पुरुषमो मिश्रे धर्धन्तु या मम । पापकृपणाः शुचयो विपथितोऽभि स्तोमैरनूपत ॥१॥

अयं सहस्रविंशतिः सहस्रकृतः समुद्र इव पश्ये ।

सत्यः सो अक्षय महिमा गच्छे शर्वो यत्नेषु विप्रराज्ये ॥१॥

आ नो विश्वास इष्य इन्द्रैः समन्तं श्रूयत ।

उप मन्त्राणि सर्वानां वृत्रहा परमेश्वरा ऋत्वीपसः ॥३॥

त्यं दाता प्रथमो राधेसामर्यानि सत्य ईशानकृत् ।

॥४॥[६।८]

॥१०६॥ अवि—१-३ कृमेव, ४, ६ सुहृन्मा ॥ देव्य—हन्त्रः ॥ दन्त—१, २, ४, ६ पादतः, यथापः (१

* सुद्धी २, २ सतोसुद्धी ३, ३ सुद्धी ॥

॥१॥

अनु ते शुष्मं तुर्यन्तमीपतुः सोषी शिर्षं न मातरा ।

रिधास्ते सूर्यः श्रयमस्त मयवे वृत्रं यदिन्द्र त्वरिभि ॥२॥

इति उन्नी वीं अक्षरं प्रवेदाममर्हितम् । आद्यं नेतारं हेतारं स्थितिपमत्तवै तत्प्रापुष्वम् ॥३॥

यो गन्तव्यं चर्याणां याता स्वैरितरिणुः । विद्यातां तस्य पृथगानां ज्योत्सो यो वृत्रहा मणे ॥४॥

इन्द्रं तं शुभं पुण्ड्रमञ्जरीं यस्य द्विता विधुर्गिरि ।

इतोऽपि वयः प्रति ध्यायि दर्शतो मत्ते द्विजे न खर्वः ॥५॥६॥

॥१०६॥ अवि—मोक्षवत्प्रवृत्तिर्ना ॥ भेदा—द्वन्द्वः ॥ पन्था—१-३ उच्यते ॥

तत् त्वदिन्द्रियं गृहत् तत् शुष्ममुत कर्तुम् । ययं गिरास्ति धिपत्ता वरेण्यम् ॥३॥

तत् योर्विन्दुं यौस्वयं पृथिवीं वर्धयति श्रवः । स्वाभाषः पर्वतासथ हिन्विरे ।।२।।

त्वां विष्णुर्बृहन् वयो मित्रो रूपाति वर्धयः । त्वां शर्वो मदस्यन्तु सार्वस्य ।।३।।[६।१०]

॥१०७।। यमिः—१-३ कर्मः, ४-१२ शुद्धिदोऽन्तर्गतः १३, १४ अन्तः, १२ शुद्धिः ॥ देवता—१-१२ इन्द्रः ;

१३-१४ सूर्यः ॥ अन्यः—१-३ वायवी, ४-१२, १४, १६ त्रिदृष्टः, १३ आर्षा वृष्टिः ॥

सर्वस्य सन्पये विशो विशां नमन्त कृष्टयः । समुद्रावेव सिन्धवः ।।१।।

योऽस्तद्वस्य सितिय उवे यत् सुपर्वतपत् । इन्द्रार्मेव रोदसी ।।२।।

यि र्विद् वृष्टस्य दोषन्तो यवेण श्रवपर्वया । शिरो विवेद वृष्णिनां ।।३।।

तदिदास ध्रुवन्तु ज्येष्ठं यतो जग उग्रस्त्वेपहृन्मः ।

सुयो लङ्गानो नि रिणति शत्रुनन्त यदेनं यदन्ति विश्व ऊमाः ।।४।।

सुवृधानः शर्वसा भूर्मोजाः शत्रुर्दासाय प्रियवं दधाति ।

अर्पनघ अयनश्च सन्ति सं तं नवन्तु प्रभृता यदेष्टु ।।५।।

स्वे अतुमपि वृष्वन्ति भूरि द्विर्वदेते त्रिर्वसुधूमाः ।

स्वाधोः स्वादीयः स्वादुना सृजा समदः तु सधु मधुनामि यौधीः ।।६।।

यदिं चिच्छ त्नु धना जयन्तु रथैरथे अनुमदन्ति विप्राः ।

ओर्जीयिः शुधिमिस्त्परमा तनुष्य मा स्वा दसम् दुरेवांसः कुरोका ।।७।।

स्वया पुषं शोशबदे रथेषु प्रपश्यन्ते युधेन्यानि भूरि ।

शोदयामि तु आर्युञ्ज वर्योमिः सं तं शिशामि प्रक्षणा वर्याति ।।८।।

नि तद् दक्षिणेभरे परं च यस्मिन्नाविषावरा इरोणे ।

आ स्थापयत मातरं जिगृत्तुमर्त इत्यत कर्षराणि भूरि ।।९।।

स्तुभ्य यर्पान् पुरुषसर्मान् समुम्वाण्यमिनतंगमाप्यमाप्यमानम् ।

आ दर्शति शर्वसा भूर्योनाः प्र संवति प्रतिमानं पृथिव्याः ।।१०।।

इमा प्रदं बृहद्वयः कृशवृदिन्द्रोप श्रुपमग्निः स्वर्गः ।

महो योजसं वयति स्वराणां तुरेभिद् विष्वमर्णवत् वर्यस्यम् ।।११।।

एया महान् बृहद्वयो अपूर्वावीचत् स्वां तुन्वर्भुमिन्द्रमेव ।

स्वसारो मात्सरिर्वरी अग्निरे हिन्वन्ति चेने शर्वसा घर्षयन्ति च ।।१२।।

चित्रं देवानां केतुरनीकं यमोर्लम्भान् प्रादिशुः धर्यं तुधन् ।

द्विवाकुरोर्जतिं युमेस्वर्गसि विशांवासीद् दुरित्तावि शुक्र ।।१३।।

चित्रं देवानामुदगादनीकं चर्चुर्मित्रस्य चर्चुस्त्वयिः ।

आमाद् घायोऽग्निवी अन्तरिक्षं सूर्य आत्मा जगत्स्त्वयिः ॥१४॥

सूर्यो देवीमुपसं रोचमानो भवो न योषामभ्येति पश्चात् ।

यथा नरो देवपन्तो युवार्ति वितन्वते अति मद्राव्य मद्रम् ॥१५॥[६।११]

॥१०८॥ अग्नि — इत्येव ॥ देवता — इन्द्रः ॥ अमा — १ घायो, २ कञ्जुत्थितम्, ३ सुरतस्थितम् ॥

सर्वं न इन्द्रा भर्तु ओजो मुष्णं शतक्रतो विचर्षसे । आ वीरं पृथ्वापर्वम् ॥११॥

त्यं वि नः पिता यस्तो त्वं माता शतक्रतो बभूविय । अथा ते सुसमीपेदे ॥१२॥

त्वां हृदिभ्यं पुरुहूत बाभ्रुपन्तुश्चपं हृये शतक्रतो । स नो तस्य सुवीर्यम् ॥१३॥[६।१२]

॥१०९॥ अग्नि — गोतमाः ॥ वक्ता — इन्द्रः ॥ अमा — १-३ वक्ता ॥

स्यादोरित्वा विपुयतो मध्येः पिबन्ति गौर्यः ।

या इन्द्रेण सुयार्थीपृष्ठा मर्दन्ति गोमसे वस्तीरन्तु स्वराज्यम् ॥१४॥

सा अस्य पृथ्वापुत्रः सोमं शीघ्रन्ति पृथ्व्याः ।

मिया इन्द्रस्य भेनवो वर्षं हिन्वन्ति सायंकं वस्तीरन्तु स्वराज्यम् ॥१५॥

सा अस्य मर्मसा सहः सपृथन्ति प्रचेतसः ।

मृत्तान्यस्य सधिरं पुच्छन्ति पूरीचिचये वस्तीरन्तु स्वराज्यम् ॥१६॥[६।१३]

॥११०॥ अग्नि — सुवक्ताः सुवक्ता यः ॥ देवता — इन्द्रः ॥ अमा — १-३ घायो ॥

इन्द्राय मर्दने सुतं वीरं होमन्तु नो गिरः । अर्कमर्चन्तु कारवः ॥११॥

परिमुत्र विश्वा अग्निं धियो रथन्ति सुतं संसदः । इन्द्रं सुते ईशमदे ॥१२॥

त्रिकुट्टकेषु येतनं देवानो यज्ञमन्तव । तमिद् यथेन्तु नो गिरः ॥१३॥[६।१४]

॥१११॥ अग्नि — सर्वताः ॥ देवता — अमा ॥ अमा — १-३ वक्ता ॥

यद् सोममिन्द्र विष्वाग्निं यद्वा यं यिष्य आपये । यद्वा मरुत्सु मन्दसे समिन्दुभिः ॥१४॥

यद्वा राक्ष परारतिं सप्रुदे अग्निं मन्दसे । अस्माकमितं सुते ईशा समिन्दुभिः ॥१५॥

यद्वातिं सुन्वतो वृषो वर्जमानस्य सत्पते । उग्रेषु वा वस्य स्पर्धसि समिन्दुभिः ॥१६॥[६।१५]

॥११२॥ अग्निः — सुवक्ताः ॥ देवता — इन्द्रः ॥ अमा — १-३ घायो ॥

यद्रुद्र वस्य वृत्रहृदमां अग्निं सूर्य । सर्वं तदिन्द्र ते वर्गे ॥११॥

यद्वा प्रुद्ध सत्पते न मरा इति मन्मते । उतो क्व सत्यमिद् तव ॥१२॥

ये सोमसः परावति ये अर्वाति सुन्विरे । सर्वस्तौ इन्द्र मच्छसि ॥३॥[६।१६]

॥११॥ अतिः—प्रत्ये ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्तः—१, २ आर्वातः अर्वातः (बुद्धी-सतोबुद्धी) ॥

उभयं शृण्वेषां न इन्द्रो अर्वाभिदं वचः ।

सुजाच्या मयवा सोमपीतये प्रिया शर्विष्ठ आ गमत् ॥१॥

तं हि स्वराजं वृष्यं तमोर्जसे प्रियं निष्टवर्तुः ।

उतोपमानं प्रथमो नि पीदसि सोमकामं हि ते मर्गः ॥२॥[६।१७]

॥११॥ अतिः—सोमसः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्तः—१, २ मयवा ॥

अत्रामुवो अना स्वमनापिन्द्र जनुपा सुनादसि । युधेदापित्वमिच्छसे

मर्गं देवर्मां सुखपायं विन्दसे पीपन्ति ते सुरासः । ॥१॥

यदा क्रूणोषि नदुत्तं सभूद्वपादिन् प्रितेये हयसे

॥११॥ अतिः—सोमसः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्तः—१-२ मयवा ॥

अहमिदि पितृपतिं मेधामुतस्य जयमं । अहं हयं इवाजनि

अहं प्रतेन मन्मना गिरः शुम्भामि फण्वरत् । येनेन्द्रः शुम्भामि दुधे ॥१॥

ये स्वामिन्द्र न तं प्रुवर्धयौ ये च तदुवः । ममेव वंषस्व सुपुतः

॥११॥ अतिः—सोमसः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्तः—१, २ सुपुतः ॥

मा धूम निष्ठा इयेन्द्र स्वदर्शः । इयं । यनांति न प्रकृतितान्प्रद्विबो दुरोपायो अयममदि ॥१॥

अमन्मदीर्तनाशोऽनुप्रासं वृत्रहन् । मुकृत् सु ते महता शूरं राघुतानु स्तोर्वं बुद्धीमदि ॥२॥[६।२०]

॥११॥ अतिः—सोमसः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्तः—१-२ निष्ठा [निष्ठा मयवा]

प्रिया सोममिन्द्र मन्दतु स्वा यं तं सुपायं हयंमार्तिः । तोहर्माद्व्यां सुवयो नार्वा ॥१॥

यस्ते मदो धुव्यश्चरुस्ति येन वृत्राणि हयंम हंसि । स स्वामिन्द्र प्रभुवसो मयत् ॥२॥

योष्टा सु मे मयवन् वाचुमेमां यां ते यतिष्ठो अर्वाति प्रशस्तिम् । इमा अर्वा सधुमादं लुपस्य ॥३॥[६।२१]

॥११॥ अतिः—१, २ अर्वा ॥ ३, ४ सेव्यतिष्ठः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्तः—१-२ आर्वातः अर्वातः (बुद्धी-सतोबुद्धी) ॥

शुग्ध्यर्वां शु शचीपत् इन्द्र विभक्तिरुतिविः ।

भमं न हि स्वां यशसं वधुविदमन्तं शूरं चरोमसि ॥१॥

पीरो अयस्य पुरुकृद् गवामस्वस्तौ देव हिरण्ययः ।

नविर्हि दानं परिमर्षिषत् त्वे यद्युवामि तदा भे ॥२॥

इन्द्रमिदं देवतातय इन्द्रं प्रवृत्तध्वरे । इन्द्रं समीके विनिनीं हवामह इन्द्रं धनस्य सातपे ॥३॥

इन्द्रो मङ्गा रोदसी पप्रथच्छव इन्द्रः सूर्यमरोचयत् ।

इन्द्रं ह विद्या भुवनानि पेमिर इन्द्रं सुवानास इन्द्रवः

॥४॥[६।२२]

॥११॥ अतिः—१ आसुः २ सुविशुः ३ देवता—इन्द्रः ॥ अन्ध—१, २ चार्हतः प्रागवः (बृहती+सतोबृहती) ॥

अस्तावि मन्म पुष्पं अलेन्द्राय कोचव । पूर्वाध्वितस्यं वृहतीरनूपव स्वेतुर्मेषां अस्तुवत ॥१॥

सुरापयो मधुमन्तं यस्तथ्यते विप्रसो अर्कमोन्युः ।

अस्मे रुयिः कप्रे वृष्यं अयोऽस्मे सुवानास इन्द्रवः

॥२॥[६।२३]

॥१२॥ अति—देवतिथिः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्ध—१, २ चार्हतः प्रागवः (बृहती+सतोबृहती) ॥

पदिन्दु प्रागवागुद्वम्पित्वा ह्यते नृभिः । सिवायुः नृपुणो अस्वानवेति प्रशर्षे नृवर्षे ॥१॥

यहा रुमे कशमे रवावके कृप इन्द्रं मादपसे सचो ।

कयपासस्त्या मर्गमि स्तोमवाहस इन्द्रा यच्छुन्त्या गेहि

॥२॥[६।२४]

॥१२॥ अतिः—देवतिथिः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्ध—१, २ चार्हतः प्रागवः (बृहती+सतोबृहती) ॥

अमि त्वा इर नोनृपोऽहंया इय धेनवं ।

ईशानमस्य जगतः स्वईशमीशानमिन्द्र तस्युपः

॥१॥

न त्वापौ अन्धो दिवो न पार्थिवो न जातो न जनिष्यते ।

अस्वापन्तो मयमिन्द्र आमिनी गृध्रान्तस्त्रा इवामहे

॥२॥[६।२५]

॥१२॥ अति—इमामेव ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्ध—१-२ शायत्री ॥

रेयतीर्नः सधुमाह इन्द्रं सन्तु नृभिर्वाजाः । सुमन्तो यामिर्मदेम

॥१॥

आ य रागं रमनास्ते स्तोत्रम्यो धृष्यविमानः । अयोरेखं न चक्षुषोः

॥२॥

आ यद् दुर्वः शतप्रज्ञा कामं जरितृशाम् । अयोरेखं न शर्षाभिः

॥३॥[६।२६]

॥१२॥ अतिः—इन्द्रः ॥ देवता—सूर्यः ॥ अन्ध—१, २ विद्वत् ॥

तद् धर्मस्य देवस्य तन्मार्हित्वं मध्या कर्तोर्भितं सं जगार ।

यदेदपुङ्गु हरितं सधस्यद्वाग्नी यासस्त्वनुते सिमस्ये

॥१॥

तन्मिथस्य परणस्यामिचते स्यो रूपं केशुते योरुपस्ये ।

शनन्तमन्वद रुशोदस्य पानं कृष्णमन्वद्वरितः सं यगन्ति

॥२॥[६।२७]

॥१२॥ अति—१-२ चार्हतः, [४-६ सुमन्तः] ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्ध—१, २ शायत्री; ३ पादविष्टः शायत्री;

[४-६ विद्वत्] ॥

पयो नश्चि आ भुवदुती सदापुषः सता । कया शर्चिहया वृता

॥१॥

कस्तो सुतो यदानां मेदिष्ठो यस्तुदन्वसः । रुद्रा विद्वान्ने वस्तु ॥२॥

अमी पु शुः सर्वानामयिता जस्तिषाम् । शुतं भवास्तुतिभिः ॥३॥

इमा तु कुं भवना सीपघामेन्द्रश्च विधे च देवाः ।

यत्तं च नस्तन्यं च पुत्रां चादित्यैरिन्द्रः सह चीकलपाति ॥४॥

आदित्यैरिन्द्रः सगणो मरुद्भिरस्माकं भुत्वविद्या तनूनाम् ।

इत्यार्य देवा अतुरान् यदायन् देवा देवत्वमभिरर्चमाणाः ॥५॥

मृत्यन्त्यमर्कमेतयन्त्यन्तीभिरादित् स्तुधामिपिरां ययंपरयन् ।

अया धार्ज देवहित रामेन मदेय शतर्हिमाः सुवीराः ॥६॥[६।२८]

॥१२५॥ अग्नि-सुवीरि ॥ देवता—१-२, ६, ७ इन्द्रः ७, २ अग्निः ॥ अन्ता—१-२, २-० अग्निः ७, ५ अतुरान् ॥

अपेन्तु प्राथो मययन्मिथानपापाचो अग्निभूते नुवस्व ।

अपोदीचो अपं शराध्वान्ने तुरी यथा तव शर्भस् यदेव ॥१॥

कुषिदुह्य यथमन्तो ययं विद्व यया दानयन्तुपूर्व विपुर्य ।

इहेपि कृणुहि भोजनानि ये पण्डितो ननीपुत्रि न जम्बुः ॥२॥

वृद्धि स्पर्धुषुषा घातमस्ति नोत अयो विविदे संगमेपु ।

मज्यन्त इन्द्र सुखयाय विप्रं अन्त्यन्तो वृषणं वामयन्तः ॥३॥

युयं सुरारमभिक्षा महेचामासुरे सपो । विविपान्त शुभस्वती इन्द्र कर्षेसाययम् ॥४॥

पुत्रमिध विवराध्विनोनेन्द्रावपुः कान्यैर्दुसनाभिः ।

यत् सुरामं व्ययिषुः शचीभिः सरस्वती त्वा मययन्मिथाम् ॥५॥

इन्द्रः सुत्रामा स्वर्षो अर्जोभिः सुयुद्धीचो भवतु विश्वेदेवाः ।

आर्षत्वां द्वेयो अमयं नः कृणोत सुवीर्यस्य पतयाः स्वाम ॥६॥

स सुत्रामा स्वर्षो इन्द्रो अस्मद्भारमिध द्वेयैः सतुतर्पुषोतु ।

तस्य युयं सुमती यक्षिषस्यापि अत्रे सौमन्ते स्वाम ॥७॥[६।२८]

॥१२६॥ अग्नि-सुवीरि ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्ता—१-२३ अग्निः ॥

दि हि सोतोतर्लुचत नेन्द्र देवमयंसव ।

यत्रामदव वृषार्कविरुधः पुष्टेषु मत्सखा विषस्यादिन्द्र उत्तराः ॥१॥

परा हीन्द्र धावति वृषार्कविरति ज्यविः ।

नो अद्र प्र विन्दस्वपुत्रु सोमपीतये विश्वस्यादिन्द्र उत्तराः ॥२॥

- विमुचं त्वां वृषाकपिशुक्रा इरितो मुमः ।
यस्मो इरस्पसीदु न्यर्यो वा पुष्टिमदु वसु विषस्मादिन्द्र उत्तरः ॥३॥
- यमिम ह्य वृषाकपिं प्रियमिन्द्राभिरत्तमि ।
स्या न्वस्य जग्मिषदपि कौं वराह्युर्विषस्मादिन्द्र उत्तरः ॥४॥
- प्रिया कृष्टानि मे कपिर्नैहा व्यदिदुषत् ।
शिरो न्यर्यस्य सपिषु न सुव दुष्कृतं सुव विषस्मादिन्द्र उत्तरः ॥५॥
- न मस्त्री सुभसत्तरा न सुपाशुवरा सुवत् ।
न मत् प्रतिव्ययीयसी न सवध्युर्वयीयसी विषस्मादिन्द्र उत्तरः ॥६॥
- तुये व्रम्य सुलाभिरे संधंशु भंविष्यति ।
भुतर्नै वम्य सपिष मे शितं मे वोपि हृष्यति विषस्मादिन्द्र उत्तरः ॥७॥
- नि सुपादो स्वहरे पृथुष्टो पृथुजापने ।
किं शूरपति नुस्त्यमम्यमिषि वृषाकपिं विषस्मादिन्द्र उत्तरः ॥८॥
- अदीरमिषु मामव्यं शुराहंरभि मन्वते ।
उताहवस्मि धीरिणीन्द्रपत्नी मरुतन्वा विषस्मादिन्द्र उत्तरः ॥९॥
- सुष्टोत्रं रमं पुरा नाही समनं धारं गच्छति ।
वैधा ह्युतस्य धीरिणीन्द्रपत्नी महीमते विषस्मादिन्द्र उत्तरः ॥१०॥
- इन्द्राण्योमासु नारिषु सुभगांमहमंश्रवम् ।
नवाध्या अपुर यन जस्ता मते पतिविषस्मादिन्द्र उत्तरः ॥११॥
- नवमिन्द्राधि शरणु सख्युर्वृषाकपेश्वर ।
यस्पेदमर्ष्य इति प्रिय देवेषु गच्छति विषस्मादिन्द्र उत्तरः ॥१२॥
- वृषारूपापि रत्नति सुर्षुज आदु सुस्तोपे ।
धसत् त इन्द्र उवर्ष्यः प्रिय फाभितूर इतिविषस्मादिन्द्र उत्तरः ॥१३॥
- उत्तगो हि मे वर्चदश स्नामं पचन्ति विश्रुतिम् ।
उताहमपि पीउ इदुभा कुक्षीं यूयन्वि मे विषस्मादिन्द्र उत्तरः ॥१४॥
- वृषमो न विगम्यं ह्योन्नतयैषेण रोच्यत् ।
मम्यस्त इन्द्र शं ह्ये य वै सुनोति आमुर्विषस्मादिन्द्र उत्तरः ॥१५॥

न सेशे यस्य रम्यतेऽन्तरा सुवध्यात् कर्तुम् ।
 सेदीशे यस्य रोमशं निपेदुषीं विजृम्भते विशस्मादिन्द्र उचरः ॥१६॥

न सेशे यस्य रोमशं निपेदुषीं विजृम्भते ।
 सेदीशे यस्य रम्यतेऽन्तरा सुवध्यात् कर्तुम् विशस्मादिन्द्र उचरः ॥१७॥

अपमिन्द्र वृषार्कपिः परस्वन्तं ह्यं विदत् ।
 अस्ति सुनां नयं चरुमादेघस्वान् आवितं विशस्मादिन्द्र उचरः ॥१८॥

अयधेनि विधार्कशब्दं पिपिन्वन् दासुभार्यम् ।
 विधामि पाकानुत्पन्नोऽग्निं धीरेनचाकृशं विशस्मादिन्द्र उचरः ॥१९॥

धन्वे च यत् कृन्तत्रं च कतिं शिव्त् ता वि योर्जना ।
 नेदीयसो वृषाकुपेऽस्तुमेहिं गुह्यं उप विशस्मादिन्द्र उचरः ॥२०॥

पुनरेहिं वृषाकपे सुदिता कक्षपावरी ।
 य यूप स्पर्धन्तुर्नशुनोऽस्तुमेहिं पुनः पुनर्विशस्मादिन्द्र उचरः ॥२१॥

पदुर्दम्बो वृषाकपे गृहमिन्द्राजगन्तन ।
 कर्तुष्य ध्रुवचो मृगः कर्मन् जनयोपेनो विशस्मादिन्द्र उचरः ॥२२॥

पशूहे नाम मानवी साकं संघष पिशुतिम् ।
 भद्रं भलं त्यस्वा कम्बूद यस्वा उदरमारयद् विशस्मादिन्द्र उचरः ॥२३॥ { ६.२० }

॥ १२७ ॥

इदं जना उप धुतु नराशंसु स्तविष्पते । पुष्टिं सुहस्रो ननुति च कोमम् आ कुशमेषु दशहे ॥१॥

उष्णं यस्पं प्रवाहणीं वृधूपेनो द्विर्दशं । वृष्णी रयस्य नि निहीडते द्विष इषमाणा उपसृशः ॥२॥

एष वृषाय मामहे श्वं निष्काश दश स्रजः । त्रीणि शतान्पर्वतां सुहस्र दश गोनाम् ॥३॥ { १ }

वचस्यस्व रसं वचस्य ध्रुवे न पके शकुनी । नहे जिह्वा चर्वरीति वृत्ते न भुविजोरिव ॥४॥

प्र रेमाती मनीषा वृषा गार्ग्य इवेस्ते । अमोतपुर्वका एषममोत गा इवांसते ॥५॥

अ रेम् धीं भेरस्य गोविर्दं वसुधिर्दम् । त्वेवमेवां वानं श्रीसीरीपुर्नोर्विस्तारम् ॥६॥ { २ }

राशो विश्वमनीनस्य यो देवोऽमर्त्यो अति । वैश्वानरस्य सुहृत्विवा मुनोतो परिचितः ॥७॥

परिच्छिन्नः घेर्ममकरोत् तम् आपनम्यारन् ।
 कुलायन् कृपयन् कोरत्यः पतिर्वदति जायया ॥८॥

कतरत् त आ हराणि दधि घन्थां परि श्रुतम् । ज्ञायाः पतिं वि पृच्छति राष्ट्रे रक्षः परिचितः ॥६॥

अभीष्टस्तः प्र जिहीते ययः पृक्तः पुरो विलम् । जनः स मद्रवेषे राष्ट्रे राक्षः परिचितः ॥१०॥ {३}

इन्द्रः क्रात्मेषु पदुतिष्ठ वि चरा जन्मम् । मधेदुश्रम्य चर्कधि सर्व इत् तं पृष्ठादुरिः ॥११॥

इह गावः प्रजापथमिहाया इह पुरुषाः । इहो सदसदक्षिणोर्गर्षा नि धीदति ॥१२॥

नेमा इन्द्र गावो रिपुन् मो आतां गोपती रिपत् । भार्माभिमित्रपुर्जन इन्द्र मा स्तेन ईशत ॥१३॥

हर्ष नो न रमति घृहेन वचसा नम मुद्रेण वचसा वयम् ।

घनादधिधनो गिरो न विधेम कदा चन

॥१४॥ {४} {६।११}

॥ १२८ ॥

यः सुमेधो निदुष्पः सुता युज्याप पुरुषः । धर्षे चाम् रिशादसुस्तद् देवाः प्रार्थयन् ॥१॥

यो ज्ञाम्ना अग्रधयस्तद् यत् सतामं दुर्ध्वति । ग्येष्टो यदग्रयेतास्तदादुरधरागिति ॥२॥

यद् मुद्रस्य पुरुषस्य पुत्रो यमति दाधुविः । तद् विप्रो अग्रवीदु तद् गन्धर्वः काम्यं वचः ॥३॥

ययं पृष्टि रक्षुजिष्टो ययं देवो अदाद्युरिः । धीरागुं शचतामदं तदपमिति श्रुष्टुम ॥४॥

ये च देवा अमन्तागो ये च परादुरिः । सर्वो दिवंतिव गत्वापु सुवर्षा नो रि रश्नाते ॥५॥ {५}

योऽनाक्रावो अनम्यवो अमन्तिवो अहिस्त्वयः । अग्रश्वा अग्रशः पुत्रस्तोता कर्त्तव्यं संमिता ॥६॥

य आक्रावः सुगुहः सुमन्तिः सुहिस्त्वयः । सुमन्ता अग्रशः पुत्रस्तोता कर्त्तव्यं संमिता ॥७॥

अग्रपाया च वेशुन्ता रेवो अग्रतिदिरययः ।

अग्रम्या कृन्दा कर्त्तव्यी तोता कर्त्तव्यं संमिता ॥८॥

सुर्गपाया च वेशुन्ता रेवाम्भुप्रतिदिरययः ।

सुर्गम्या कृन्दा कर्त्तव्यी तोता कर्त्तव्यं संमिता ॥९॥

पतिवृष्टा च महिधी सुस्स्या च युधिगमः । अनोगुरवायामी तोता कर्त्तव्यं संमिता ॥१०॥

आराता च महिधी सुस्स्या च युधिगमः । आहुरवायामी तोता कर्त्तव्यं संमिता ॥११॥ {६}

यदिन्द्रादो दाशराष्ट्रे मानुषं नि गारवाः । विरूपः सर्वसा आसीत् सुह युचाप कर्त्तव्यं ॥१२॥

त्वं वृषाहं मपनुजमं सुयोक्तो रविः । त्वं रौहिणं व्यास्पृष्टो वि वृत्रस्यामिन्स्त्रिः ॥१३॥

यः पर्वतात् र्यदधात् यो अगो व्यगादया । इन्द्रो यो वृत्रहन्महं तस्मादिन्द्र नमोऽस्तु ते ॥१४॥

पृष्ठं धारन्तं हपोरौधैः प्रसमम्वन् । सुस्त्वय्य जीवायेन्द्रमा चह सुह्रन्म ॥१५॥

ये स्वां श्वेता अजैयवसो हार्यो युञ्जन्ति दर्विषम् ।
पूर्वा नर्मस्य देवानां विश्वेन्द्र महोत्तरे

॥१६॥[७][६।३२]

॥ १२६ ॥

एता अथा आ हवन्ते
तासामेका हरिर्जिह्वा
साधुं पुत्रं हिरण्यपरम्
यज्ञामृस्तिभ्यः शिशुषाः
पृथक्कृतः
अपन्महा तै अपर्षाहः
सर्षापते गोमूत्रा गोमूत्राविति
पर्वं यज्ञं यपो इति
अर्जामारु केविकः
श्वेतीपती सः

॥१॥ प्रतीपं प्राप्तिं मुत्वनम् ॥२॥
॥३॥ हरिर्विजिह्वे किर्षिच्छसि ॥४॥
॥५॥ अर्ह्यं परात्मः ॥६॥
॥७॥ परिं त्रयः ॥८॥
॥९॥ मूर्ध्नं वृषन्तं अक्षते ॥१०॥
॥११॥ स इच्छन्तं सर्षापते ॥१२॥
॥१३॥ पुर्णं कुरुते निर्भिच्छसि ॥१४॥
॥१५॥ यदं नो अथा इति ॥१६॥
॥१७॥ अर्धस्य वारं योऽपयुके ॥१८॥
॥१९॥ अनामपोषे निक्षिप्य ॥२०॥[६।३३]

॥ १३० ॥

को अर्धं यदुत्तिमा इष्टुनि
को अर्धेन्याः पयः
एतं पृच्छन् कुर्यं पृच्छ
यथानो यतिस्वर्गिः कुभिः
आर्मण्यो मर्षस्सकः
एनंविषदक्षिका कुभिः
मृक्षं उत्पन्न
पुत्रायाः पुत्रमा यन्ति
अपो इयन्ति यन्ति
अपो वा अस्ति यो भवन्

॥१॥ को अस्ति याः पयः ॥२॥
॥३॥ कः कृष्णयोः पयः ॥४॥
॥५॥ कुर्याकं वक्त्रं पृच्छ
॥७॥ अर्धमन्तः कुर्यापयुः ॥८॥
॥९॥ देवं स्वप्रतिष्ठं ॥१०॥
॥११॥ अर्धदो मर्षाप्रति ॥१२॥
॥१३॥ मा त्वामि सत्ता नो विदन् ॥१४॥
॥१५॥ इत्येदमर्थं दत्त ॥१६॥
॥१७॥ अपो इयन्ति ॥१८॥
॥१९॥ त्वं यन्मर्षलोभक ॥२०॥[६।३४]

॥ १३१ ॥

धार्मिनोऽनिति भयते	॥१॥ तस्य धनु निर्मज्जनम्	॥२॥
दरेणो याति दस्तेभिः	॥२॥ शतं वा भारवी शयः	॥४॥
शतमाश्वा द्विरणयोः । शतं रथ्या द्विरणयोः ।		
शतं कुशा द्विरणयोः । शतं निष्का द्विरणयोः		॥५॥
अश्वं कुश वर्त्तक	॥६॥ शूफेनं कुश औदते	॥७॥
आयं पुनेनेवी जनी	॥८॥ धनिष्ठा भार्य गृध्रान्ति	॥९॥
इदं मशं मधुरिति	॥१०॥ ते बुधाः सुप्र तिष्ठति	॥११॥
पाकं वृत्तिः	॥१२॥ शकं वृत्तिः	॥१३॥
अश्वस्य स्वर्दिरो ध्रुवः	॥१४॥ अरदुपस्य	॥१५॥
शयो हुत इष	॥१६॥ व्यापू पूरुषः	॥१७॥
अरुहसिन्धो पूरुषम्	॥१८॥ अत्यर्ध्वं परस्वतः	॥१९॥
दीर्घं हस्तिनीं हृती	॥२०॥	[६।३५]

॥ १३२ ॥

आदलोपुफुमेनकम्	॥१॥ अलासुर्क निस्वातकम्	॥२॥
फूर्केरिक्तो निस्वातकः	॥३॥ तद् वात उन्मथापति	॥४॥
कुलायं कण्ठपादिति	॥५॥ त्र्यं धनिपदातम्	॥६॥
न धनिपुदनातम्	॥७॥ क र्पां कर्षी निस्वत्	॥८॥
क र्पां दुन्दुभिं दनत्	॥९॥ यदीयं ईनत् कर्ष ईनत्	॥१०॥
देवी ईनत् कुईनत्	॥११॥ पर्यागार्तं पुनःपुनः	॥१२॥
श्रीयपुष्टम् नामाभि	॥१३॥ द्विरथ इत्येकं अश्वीत्	॥१४॥
द्वौ च ये शिमावः	॥१५॥ नीलाशिलपट्टवर्दनः	॥१६॥ [६।३६]

॥ १३३ ॥

मिनदी रिगणी द्वौ तापां विनाष्टे पूरुषः । न धै कुमारि तत् तथा ययां कुमारि भन्वसे ॥१॥
 मातुषे र्दिरणी द्वौ निर्वृत्तः प्रलाभते । न धै कुमारि तत् तथा ययां कुमारि भन्वसे ॥२॥

निर्गुह्य फलिको द्वौ निरायच्छसि मध्यमे । न वै कुमारि तत् तथा यथा कुमारि मन्यसे ॥३॥
 उच्चानायै शयानायै तिष्ठन्ती वार्षं गृहसि । न वै कुमारि तत् तथा यथा कुमारि मन्यसे ॥४॥
 श्रद्धायां श्रद्धिफलायां श्रद्धायेवार्षं गृहसि । न वै कुमारि तत् तथा यथा कुमारि मन्यसे ॥५॥
 शर्वश्रद्धामिदं भ्रंशदन्तलोममतिं दूदे । न वै कुमारि तत् तथा यथा कुमारि मन्यसे ॥६॥[६।३७]

॥ १३४ ॥

इहेत्य प्रागपागुर्दगधराग—अरात्रुगुर्दगधराग ॥१॥
 इहेत्य प्रागपागुर्दगधराग—वृत्तः पुरुषन्त आसते ॥२॥
 इहेत्य प्रागपागुर्दगधराग—स्वालीपाको वि लीपते ॥३॥
 इहेत्य प्रागपागुर्दगधराग—स वै पुषु लीयते ॥४॥
 इहेत्य प्रागपागुर्दगधराग—आष्टं लाहृणि लीशायी ॥५॥
 इहेत्य प्रागपागुर्दगधराग—अन्तिली पुच्छिलीमते ॥६॥[६।३८]

॥ १३५ ॥

श्रुतिन्पुमिर्गतः शालित्यपकान्तः फलित्यभिहितः ।
 दुग्धभिमादननाम्ना जरितरोज्यामो देव ॥१॥
 शीशविले रजनि प्रम्येवांनमुपानदि वादम् ।
 उच्यमानं जनिमां जन्मजुषमो जनीन् वल्लभ्यात् ॥२॥
 अलायुनि पुषात्कान्धवर्षत्पलाशम् ।
 पिपीलिकुबटुषो विधुस्त्वामर्षशुको गोशुको जरितरोज्यामो देव ॥३॥
 पीमे देवा अकंसताध्वमो ध्रिं प्रचरं । तुसुत्यमिन् गवामस्यसिं प्रबुद्धसिं ॥४॥
 पत्नी यष्टयते पत्नी भर्तृसमाप्ता जरितरोज्यामो देव ।
 होवा विष्टमेन जरितरोज्यामो देव ॥५॥
 आदिदित्या इ जरितरज्जिरोम्यो दर्विणामुनयन् ।
 तां इ जरितः प्रप्रायस्वाम् इ जरितः प्रत्यापन् ॥६॥
 तां इ जरितर्नः प्रत्यष्टुम्यस्ताम् इ जरितर्नः प्रत्यष्टुम्यः ।
 अहानेतरसं न वि चेतनानि यथानेतरसं न पुरोगवामः ॥७॥

उत श्वेत आशुपत्वा उतो यथाभिर्धनिष्ठः । उतेषां मार्यं विपतिं ॥८॥
 आदित्या कृद्रा यत्तुस्तेषु व इदं सधः प्रति घृम्बोऽक्षिणः ।
 इदं राधो विधु प्रहं इदं राधो नृबत् पृष्ठे ॥९॥
 देवा ददस्याहं तद् वा अस्तु सुचैतनम् । सुधौ अस्तु दिविदिवे प्रत्येनं घृमापत्त ॥१०॥
 त्वमिन्द्र शुभेतिहा इण्यं पालोनेभ्यः । विप्रोय स्तुष्वे नमुनिं दूरधनुसे रंह ॥११॥
 त्वमिन्द्र कुपोताय विधुपुत्राय वप्यते । यथावाकं एकं धीतुं च वारस्मा अर्क्योर्ध्वः ॥१२॥
 अरुंगरो वापदीनि त्रेधा यद्धो बंधुययो । इरंभु प्रशस्तरपनिरामर्षं सेधति ॥१३॥६॥१६॥

॥ १३६ ॥

यदस्या अर्क्योर्ध्वः कृषु स्थूलपुत्रात्तसह । मुष्कागिदस्या एजुतो गोशुफे शंभुलाविद ॥१॥
 यदा स्थुलेन पत्तसाधौ मुष्का ठपागधीत् । विष्णुन्वा यस्या बर्धतुः सिकतास्येव नर्दमौ ॥२॥
 यदतिवक्रास्व निष्कला यर्क्योर्ध्वेन पयते । वास्तन्तिरामिंस्तेजं यन्त्यगवायं वित्पति ॥३॥
 यद् देवासां ललामशु प्रविष्टीमिनेमात्रिषुः । सुभुला दैदिनयते नरीं सत्यस्याविधुषो यथा ॥४॥
 मुहानग्न्युद्विद्धि मोक्षदुदस्थानातरन् । शक्तिं मूनना र्वाचमशरं सधु पश्य ॥५॥
 मुहानग्न्युत्तुललमतिमन्त्यप्ररीत् । यथा तं वनस्पते निरंगन्ति तथैति ॥६॥
 मुहानग्न्युपं ब्रूते अष्टोऽप्याप्यधूसवः । पथैत्र वै वनस्पते विष्णिं तथैति ॥७॥
 मुहानग्न्युपं ब्रूते अष्टोऽप्याप्यधूसवः । यथा वयो विदाहं स्वर्गे नयरदसते ॥८॥
 मुहानग्न्युपं ब्रूते रसुनेतिं पतः । इत्वं कलस्य बर्धस्य शरैर् शरैर् मनेमरि ॥९॥
 मुहानग्नी कृतायां शम्भेया वरि धारति । अयं न त्रिष वां मूयः शीष्णी ईरति धारिस्सम् ॥१०॥
 मुहानग्नी मेहानमं धारैन्तमशु धारति । इमास्तदस्या गा रंशु यम मायेद्वपोदुनम् ॥११॥
 सुदैपररा मुहानग्नीर्यापये बहवः साधु स्त्रोदनम् । पुत्रं पीमरो नयत् ॥१२॥
 यथा दुग्धामिमादुरि प्रहंनतोऽयतं परे । मुहान् वै भद्रो यम मार्मद्वयोदुनम् ॥१३॥
 विदेपस्त्या मुहानग्नीर्यापये बहवः साधु स्त्रोदनम् ।
 कुमारिका विरुलिना कार्द अस्मां कु धारति ॥१४॥
 मुहान् वै भद्रो विमो मुहान् भद्र उदुमरः । मुहो अभिक्त वाधते बहवः साधु स्त्रोदनम् ॥१५॥
 यः कुमारी पिङ्गलिना पत्तनं पीमरी लभेत् । तैलकुण्डमिमादुष्टं रोदन्तं श्रुदुद्वेते ॥१६॥६॥१७॥

॥२३॥ अदिः—१ विमिश्रितः २ शुषः [१ वामदेवः] ३-६ कषातिः ७-११ तिरग्री [राक्षसो] सुतानो वाः

१२-१४ मुकपः ॥ देवता—१ कलस्त्रीनारदः २ विवेकेषा कलिकस्तुतिर्षोः [३ दधिपः] ४-६ सोमः

पयसाधः ७, ८, १०-१४ इन्द्रः ८ (पयसः पयः) अयस्य ९ इन्द्रो मृदस्वतिष्ठ ॥ अन्वः—१, २, ४-६

अनुसृष्टः, १ गच्छोः ७-११ विदुषः १२-१४ वायवी ॥

यद्वा प्राचीरजगन्तोरो मण्डरवाधिकीः । हुता इन्द्रस्य शर्वपः सर्वे बुद्धबुद्धपाशवः ॥१॥

कर्तृधराः कपुधमुद् दधाम्न चोदयत सुदत्त वार्जसावये ।
निष्ठिप्रथः पुत्रमा चणवपेतप इन्द्रं सुवार्ध इह सोमवीतये ॥२॥

दधिकाव्यो अकारिपं जिष्णोस्वस्य वाजिनः ।
सुरभि नो सुखा कर्तु म यु आर्षे तारित ॥३॥

सुतासो मधुमत्तमाः सोमा इन्द्रोय मन्दिनः ।
प्रविप्रयन्तो अशरन् देवाम् गच्छन्तु यो मदाः ॥४॥

इन्द्रुर्निद्राप पवत इति देवालो अनुवन् ।
यत्तस्पर्धिमस्वस्यते विश्वस्पर्धान् ओजता ॥५॥

सदसंधारः पवते समुद्रो वाचमीक्ष्वयः । सोमः पती स्थीणां सस्तेन्द्रस्य द्विवेदिने ॥६॥

अथ द्रुषो अंशुमतीमविष्टदियानः कुम्भो दशभिः सदसैः ।
आवत् तमिन्द्रः शय्या धमेन्तमस्तेरितीर्नृमया अधत् ॥७॥

द्रुप्तमपश्यं विपुले चरन्तमुपहरे नयो अंशुमत्वाः ।
नमो न कुम्भमवतस्थिथाम्मिष्यामि यो वृषणो सुधन्वाधी ॥८॥

अथ द्रुप्तो अंशुमत्वा दुपस्येधास्यत् तर्ष्व तिष्ठिपाणः ।
विशो अर्देवीरम्याः चरन्तीर्हस्वतिना मुजेन्द्रः ससाहे ॥९॥

स्वं ह स्यत् सुसम्पो जायमानोऽशुश्रुम्यो अगवः शकुलिद्र ।
गूढे धावांशुषिवी अन्वविन्दो विभुमद्रथो सुर्षनेम्यो रणो धाः ॥१०॥

स्वं ह स्यदप्रतिमात्मनो वज्रं नमिन् शणितो जपन्थ ।
स्वं शृणुस्मावातिरो वषट्तेस्त्वं वा इन्द्र शचोर्दमिन्द्रः ॥११॥

तमिन्द्रं वाजयामसि मुढे वृत्राय हन्तरे । स शृषा वृषसो श्ववत् ॥१२॥

इन्द्रः स दामने फल ओजिष्ठः स यदौ हितः । मुञ्जी रत्नोपी स लोम्याः ॥१३॥

गिरा वज्रो न संभूतः सर्वज्ञो अनेषयुतः । वज्रं प्राप्नो अस्मृतः ॥१४॥ [६।४१]

॥१३८॥ अग्निः—अग्निः ॥ देवता—इन्द्रः ॥ अन्तः—१-२, अग्नी ॥

मूर्धो इन्द्रो य योजेमा पर्जन्यो वृष्टिर्मा इव । स्तोमैर्विस्तस्य यावुचे ॥१॥

प्रजापतस्य पित्रतुः प्र यद् भारन्त वद्वपः । शिवा चतस्य यार्हता ॥२॥

ययना इन्द्रं यदकेत स्तोमैर्विस्तस्य सार्धनम् । जामि ह्वयतु आपुंयम् ॥३॥[६४२]

॥१३८॥ अग्निः—अग्निः ॥ देवता—अग्नी ॥ अन्तः—१, २, अग्नी; २, ३, अग्नी; २, अग्नी ॥

आ नूनमग्निना सुरं पुंसस्य सन्तमपते । ॥१॥

प्राप्तं यच्छनमपुनं पुन च्छर्दिषुषुषं या अर्धतयः ॥२॥

यदुन्तश्चि पद् दिनि यद् अन्तः माचुर्वो अशु । नृणां तद् धेचमग्निना ॥३॥

ये वां दैर्मास्त्वग्निना विप्रामः परिमापुशुः । पुनश्च अण्वस्य पोषतम् ॥४॥

अयं वां पुमो अग्निना स्तोमैर्मा परि पिच्यते । ॥५॥

अयं सोमो मधुमाद् वाजिनीयम् येन पुत्रं विर्जतयः ॥६॥

यदुपु यद् वनुस्वतो यदोमधीषु पुरुदत्तमा पूतम् । तेन माविष्टमग्निना ॥७॥[६४३]

॥१३९॥ अग्निः—अग्निः ॥ देवता—अग्नी ॥ अन्तः—१, अग्नी; २-४, अग्नी; २, अग्नी ॥

यजामाया अण्वस्यो यद् वा देव मिपुत्रयधेः । ॥१॥

अयं वां पुमो मतिभिर्मा विजते इविष्मन्तु दि गच्छेयः ॥२॥

आ नूनमग्निनोर्वापि स्तोमं विजते वाजयो । आ सोमं मधुमचर्म पुमं तिष्ठादधर्वणि ॥३॥

आ नूनं इपुर्वेहि रथं तिष्ठायो अग्निना । आ वां स्तोमो इमे यम् नभो न पुच्यवीरत ॥४॥

यदय वां नामाग्नौरीशुष्युग्नीर्वा । यद् वा वाधीर्भिरभिनेवेत् अण्वस्य पोषतम् ॥५॥

यद् वां कुषीर्वा उत यद् ध्वय अग्निर्वद् वां दीर्वर्तमा जुरारं । ॥६॥

पृथी यद् वां वृन्त्यः सादनेष्वेवेदतो अग्निना चेतयेषाम् ॥७॥[६४४]

॥१४०॥ अग्निः—अग्निः ॥ देवता—अग्नी ॥ अन्तः—१, अग्नी; २, अग्नी; ३, अग्नी; ४, ५, अग्नी ॥

यातं लक्ष्मि उत नः परस्या अतं जगत्या उत नस्तनूपा । वृत्तिस्तोत्राय तनयाय यातम् ॥१॥

यदिन्द्रेण सूर्यो मायो अग्निना यद् वां वाजुना सर्वथाः समोत्तमा । ॥२॥

यदादिस्वैर्भिर्गृह्यभिः सुजोषता यद् वा रिष्मोर्भिर्गृह्येणु तिष्ठतः ॥३॥

यदुपारिपुनं द्रुपेयं पार्जसताये । यत् पुनरु त्वेवे सद्गस्तच्छेष्टमग्निनोर्वः ॥४॥

आ नूनं पातमखिनेमा हव्यानि वा हिता ।

इमे सोमसो अर्धिं तुवैशे यदर्थिमे कर्त्तव्यं वामथं

[४४]

यथास्तथा पराके र्वर्वाके अस्ति मेपुत्रम् ।

तेन नूनं विमुदार्यं प्रचेत्सतां हृदिर्वेत्सत्यं यच्छतम्

[४५][६४५]

[१४२]। अस्ति—वातवर्त्तः । देवता—अग्निमी । अन्तः—१-४ अष्टादशः, २, ३ भाष्यी ।

अष्टैस्तु प्र देव्या स्नातं वावाऽमखिनोः । न्यावर्देव्या मुनिं वि शान्तिं मर्त्येभ्यः

[११]

प्र वीधयोरो अग्निना प्र देविं सृष्टे महि । प्र यज्ञोत्तरानुष्कं प्र मर्दापु धर्वां धृष्ट

[१२]

यदुपे शान्तिं भ्रातृन्ना सं मूर्धेण रोचते । आ हायमखिनो रथो वृत्तिर्वाति नृपाय्यम्

[१३]

यदापीतासो अंशयो गावो न दुष्ट ऊधेभिः । यद्वा पाणीरन्पुत्रं प्र देव्यन्तो अग्निना

[१४]

प्र शुक्लाय प्र रापते प्र नृपाद्याय धर्मणे । प्र दद्याय प्रचेत्सता

[१५]

यञ्चनं धीमिरग्निना क्तिर्वोनां त्रिवीदेव । यद्वा सुसेभिरुपध्या

[१६][६४६]

[१४३]। अग्नि—१-४ अष्टादशवर्त्तः, ५ (१-२ पादः) वागदेवः, ५ (३-४ पादः), ॥ मेष्वादिभिः ॥

देवता—अग्निमी । अन्तः—१-२ अष्टादशः

सं वा रथं वधमथा हृयेम पृथुवर्धमग्निना संगतिं गोः ।

यः सूर्यो वहति वन्धुशुभ्रिर्विहसं धृष्टवर्षं वसूमुम्

[११]

युयं धिर्यमखिना देवता तां दिवो नपाता वनयुः शर्धीभिः ।

युवोर्ध्वपुंरुभि पृथः सचन्ते यदग्निं यद् कंकुहासो रथे वाग्

[१२]

को वामद्या कर्त्ते रातरहस्य ऊधये वा सुतयेपाय वाक्तेः ।

अतस्मै वा वसुधे पुन्याय नमो येमानो अग्निना रथतैर्

[१३]

हिरण्ययेन पुरुषु रथेनेमं यद्वा नास्तोर्ध्व यातव्यं ।

विशःप इन्मधुनः सोम्यस्य दधयो रथं रिघते जनार्थ

[१४]

आ नो पातं दिवो अच्छां पृथिव्या हिरण्ययेन सुवृता रथेन ।

मा वामन्यो नि र्यमन् देव्यन्तुः सं यद् ददे नार्मिः पुन्या वाग्

[१५]

नू नो रथिं पुरुवीरं वृहन्तं दद्या मिर्मायामुभयैव्यसे ।

नरो यद् वामखिना स्तोमवार्यन्त्यधस्तुतिमानमीन्द्रासौ अगमन्

[१६]

अथर्वसंहितायां प्रपाठक-विभाग-प्रदर्शक-पत्रम्

अथर्ववेदे मुख्यतया द्वौ विभागौ स्तः । एकः काण्डात्मकोऽथः प्रपाठकात्मकः । काण्डात्मकस्य
पुनर्द्वौ विभागौ, एकः काण्डसूक्तमन्त्रात्मकोऽन्यः काण्डालुकारसूक्तमन्त्रात्मकः । तत्र काण्डा-
त्मकस्य द्वावप्यन्यन्तरविभागौ संहितायां प्रदर्शितौ । प्रपाठकात्मकस्तथा प्रदर्श्यते—

प्रपाठकः	काण्डसूक्ते	प्रपाठकः	काण्डसूक्ते
१	१। १-१६	१६	८। ६-१०(६)
२	१। १७-३५	२०	६। १-५
३	२। १-१७	२१	६। ६-१०
४	२। १८-३६	२२	१०। १-५
५	३। १-१५	२३	१०। ६-१०
६	३। १६-३१	२४	११। १-५
७	४। १-२०	२५	११। ६-१०
८	४। २१-३०	२६	१२। १-३, ३०
९	४। ३१-४०	२७	१२। ३, ३१-५(७)
१०	५। १-७	२८	१३। १-४(६)
११	५। ८-१५	२९	१४। १-२
१२	५। १६-३१	३०	१५। १-१८
१३	६। १-५१	३१	१६। १-६
१४	६। ५२-१०२	३२	१७। १
१५	६। १०३-१४२	३३	१८। १-२
१६	७। १-५६	३४	१८। ३-४
१७	७। ६०-११८	३५	१९। १-७२
१८	८। १-५	३६	२०। १-१४३

पृष्ठ	पं०	अशुद्ध	शुद्ध	पृष्ठ	पं०	अशुद्ध	शुद्ध
२	८	वदिष्टं	वदिष्टं	८	१८	त्वा	त्वा
२	१०	तेना	तेना	८	२१	अनुष्टुप्	१-४ अनुष्टुप्
२	१५	पुटित	दु	६	८	मिदं	मिदं
२	२३	गायत्री	१-४ गायत्री	६	१५	यदसि	यदसि
२	२६	"संयुक्तम्"	संयुक्तम्	६	२०	पुष्टवि	पुष्टवि
३	८	न	न	१०	६	इन्द्रा	इन्द्रा
३	६	आपः	आपः	१०	१५	यत्तु	यत्तु
४	७	त्रिष्टुप्	१-४ त्रिष्टुप्	१०	१७	अनुष्टुप्	१-६ अनुष्टुप्
४	११	श्रेष्ठय	श्रेष्ठय	११	१६	निर्गोत्याः	निर्गोत्याः
४	१५	पोषमुक्त	पोषमुक्त	११	१८	देवाः	देवाः
५	२	दिवः	दिवः	११	२७	न्यस्या	न्यस्या
५	४	पीयसि	पीयसि	१२	२	त्रिष्टुप्	१-४ त्रिष्टुप्
५	७	कुमारं	कुमारं	१२	५	ज्जनानाम्	ज्जनानाम्
५	१३	नमस्य	नमस्य	१२	११	अनुष्टुप्	१-५ अनुष्टुप्
५	१६	अश्रुता	अश्रुता	१२	१८	मानाः	मानाः
५	१७	शमस्त्ववराप	शमस्त्ववराप	१२	२१	पुष्टं	पुष्टं
५	१८	त्रिष्टुप्परा	४ त्रिष्टुप्परा	१५	८	पृथ्वी	पृथ्वी
६	२०	स्युं	स्युं	१६	१८	नमः	नमः
६	२६	रुं	रुं	१७	८	शिषे	शिषे
६	२८	टि० १ पा० सं० ॥ पाठा० ॥ सं० ॥	टि० १ पा० सं० ॥ पाठा० ॥ सं० ॥	१७	१८	दुःखः	दुःखः
६	२८	टि० २ पा० सं० ॥ पाठा० ॥ सं० ॥	टि० २ पा० सं० ॥ पाठा० ॥ सं० ॥	१७	१६	वर्कस्य	वर्कस्य
८	२	इन्द्र ॥	इन्द्रः ॥	१७	२२	दुःखो	दुःखो
८	६	अनुष्टुप्	१-४ अनुष्टुप्	१८	५	असि	असि
८	१६	अनुष्टुप्	१-४ अनुष्टुप्	१८	१५	इदं	इदं

अथर्वसंहितायाः शोधनपत्रम्

पृष्ठ	पं०	अशुद्ध	शुद्ध	पृष्ठ	पं०	अशुद्ध	शुद्ध
११२	२३	तलाशा	तलाशा	१८७	८	मन्मू	मन्मू
११४	१७	निपान	निपान	१८८	७	३,	३
११६	२४	मन्मु	मन्मुः	१८६	२	धन्वा	धन्तो
१२४	२	२ ३	२, ३	१६०	२५	दिशः	दिशः
१२२	१०	हुतः	हुतः	१६२	१२	शुटित	आर्च्य
१३२	२३	इन्द्रा	इन्द्रा	१६३	१२	साहस्य	साहस्य
१३४	११	॥२॥	॥१॥	१६६	१७	वेद	वेद
१३५	१४	होसि	होसि	१६८	१३	तस्मै	तस्मै
१३५	२६	विष	विष	२०१	६	शुटित	यो
१४२	१७	के च	के च	२०२	४	सीयम्	तीर्थम्
१४८	२३	पृथक्	पृथक्	२०२	८	चामा	तामा
१४८	२५	मसि	मसि	२०४	३	अतु	अतु
१६०	२७	एनं	एनं	२०४	८	व्यस्य	व्यस्य
१६१	६	पिराद्	१ विराद्	२०५	२७	एष	पुष
१६२	२	पुत्रातो	पुत्रातो	२०८	३१	एवं	एवं
१६२	२६	यदमे	यदमे	२१०	१६	निर्धिदा	निर्धिदा
१७७	१३	त्वा	त्वा	२१०	२२	विनुम्	विनुम्
१७७	२१	११.	११	२१२	१०	शुटित	चर्द्धमे
१८१	१	का०	का०	२१५	२	प्रति त्वा	प्रति त्वा
१८२	२	हुहो	हुहो	२१५	४	न्यशा	न्यशा
१८२	३	हुहुः	हुहुः	२१५	१३	प्रति	प्रति
१८३	२	दिप्सन्ति	दिप्सन्ति	२१६	८	पूरुषस्य	पूरुषस्य
१८३	३	॥२०॥ { १ }	॥२०॥ { १० }	२१६	१८	क	क
१८४	७	नम	नम	२१६	३	चातु	चातु
१८५	३	शुटित	वृत्तो	२२१	१६	इन्द्र	इन्द्र
१८५	१२	करुमाः	करुमाः	२२२	१८	त	तं
१८६	७	नङ्गुरोः	नङ्गुरोः	२२५	१०	वर्ष	वर्ष
१८६	२४	वीथ	वीथ	२२६	१२	मणिमा	मणिमा

पृष्ठ	प०	अध्याय	श्लोक	पृ०	प०	अध्याय	श्लोक
२०	२	त्रिषात् गावत्री	१-६ त्रिषात् गावत्री	४८	६	विंपातिभ्यो	विंपातिभ्यो
२०	२४	द्विषदा०	१-५ द्विषदा०	४९	४	योनि	योनि
२१	३	स्यस्य	स्यस्य	५०	३	यस्या	यस्या
२१	२३	त	ते	५१	१३	अनुष्टुप्	१-८ अनुष्टुप्
२१	२४	दीनि	दीनि	५२	२२	विप	विप
२१	२५	तेजस्य	तेजस्य	५३	२४	मयत्	मयत्
२१	२६	॥५॥	॥५॥ (५५५)	५४	१२	रेभ्यः	रेभ्यः
२२	१६	प्रवेत्	प्रवेत्	५५	२६	मत्त	मत्त
२३	२४	यानन	यानन	५६	७	अनुष्टुप्	१-७ अनुष्टुप्
२४	६	अनुष्टुप्	१-७ अनुष्टुप्	५७	१८	वर्षिष्ठ	वर्षिष्ठ
२७	१६	वृषामि	वृषामि	५८	२२	त्रिष्टुप्	१-७ त्रिष्टुप्
२७	२५	विष्टुप्	१-१ त्रिष्टुप्	५९	३	सर्वेवती	सर्वेवती
२१	२६	सुपमयो	सुपमयो	६०	१६	जोहरीति	जोहरीति
३०	२७	मर्ष	मर्ष	६१	२१	सुमय	सुमय
३३	६	अनुष्टुप्	१-८ अनुष्टुप्	६२	३	नापु	नापु
३३	८	शतृन्	शतृन्	६३	१७	सप्त	सप्त
३४	२२	शुष्ट	शुष्ट	६४	१२	इभ	इभ
३६	२	जाल	जाल	६५	१८	य सुमी	य सुमी
३६	४	पोष	पोष	६६	४	यमे	यमे
३७	४	सुमनी	सुमनी	६७	११	प्राचीन	प्राचीन
३७	११	रेभ्यः	रेभ्यः	६८	१५	तुष्टि	तुष्टि
३८	२५	इभ्य	इभ्य	६९	१४	स्वधी	स्वधी
४०	१६	पुष्पता	पुष्पता	७०	१३	मयम	मयम
४१	२७	सार्धसाम्य	सार्धसाम्य	७१	२१	अर्ध	अर्ध
४६	३	पर्वस्वती	पर्वस्वती	७२	२५	रस	रस
४६	१७	अनुष्टुप्	१-६ अनुष्टुप्	७३	११	यजमानाय	यजमानाय
४६	२०	शो	शो	७४	१३	५ द्विषदा	५ द्विषदा
						वर्षण	वर्षण

पृष्ठ	पं०	अष्टाद	सुद	पृष्ठ	पं०	अष्टाद	सुद
२६०	६	मही	मही	३२४	७	वीने	वीने
२६२	२२	॥४६॥	॥४७॥	३२४	१५	स हस्ता	सहस्ता
२६४	१२	श्रुति	सूचीयो	३२४	२७	वैवस्वत संगमर्न	वैवस्वत संगमर्न
२६४	२६	प्रजया	प्रजया	३२६	१०	धीषु	धीषु
२६५	२४	दुर्दो	दुर्दो	३२७	११	घास	घास
२६८	१५	॥७०॥	॥७०॥ { १३ }	३२८	२	यनपु	यनपु
२६६	२०	श्रुति	दि	३२८	५	हमा	हमा
३००	२६	सप्तर्षि	सप्तर्षि	३२८	१२	रगाभा	रगाभा
३०१	१२	जतिष्ठ	जतिष्ठ	३२८	१२	॥४६॥	॥४५॥
३०१	२५	आर्षुष्णिग	आर्षुष्णिग	३२८	१३	अपानो	अपानो
३०४	२७	अद्वा च	अद्वा च	३२८	१३	॥४५॥	॥४६॥
३०६	२६	रात्रि	रात्रि	३२६	१३	७० ७२	७०, ७२
३०७	२६	सप्तर्षि	सप्तर्षि	३३२	८	इतर्भ	इतर्भ
३०८	३	चलद्	चलद्	३३५	२०	मर्गर्न गा	मर्गर्न गा
३०८	६	त्यानु	त्यानु	३३६	२५	कोश	कोश
३१०	१७	देवीः	देवीः	३३६	२६	॥ ॥	॥६०॥
३१०	१८	आर्षुगुण्डप	आर्षुगुण्डप	३३७	७	रिद	रिद
३११	२८	श्रुति	पादि	३३८	४	श्रुति	वै
३१२	१५	माया भूमा	मायाभूमा	३३८	२७	अपूपत	अपूपत
३१२	२३	दुदः	दुदः	३४२	२	पञ्चपदा	१ पञ्चपदा
३१५	२	श्रुति	स्मार्त वेजो	३४२	१४	सहस्रपात्	सहस्रपात्
३२०	२४	श्रुति	ध्रुवाः	३४२	१४	दशानुलम्	दशानुलम्
३२१	११	वर्दन्तो	वर्दन्तो	३४३	६	श्रुति विप्र	श्रुति विप्र
३२१	२०	जायेत	जायेत	३४६	११	स	सं
३२२	२३	॥२०॥ { २० }	॥२०॥ { २० }	३४६	५८	सप्तर्षि	सप्तर्षि
३२३	६	सधस्ये	सधस्ये	३४२	॥	परीम	परीमं
३२३	१५	देवो	देवो	३४२	१०	गच्छ	गच्छ
३२४	४	सखाप	सखाप	३४३	६	यपन्त	यपन्त

१४	९०	अशुद्ध	शुद्ध	१४	९०	अशुद्ध	शुद्ध
३५५	१२	मुटित	घा	३६८	१६	मिन्द्राय	मिन्द्राय
३५८	२	वर्चसा	वर्च आ	४०५	११	नः	नः
३५८	१४	न चाप	न चापं	४०५	१३	अट्टि	अट्टि
३६०	२७	गोषु	गोषु	४०८	४	जाता	जाता
३६४	२७	रुत	रुत	४०६	६	वि आ	वि आ
३६५	२५	शतदिमा	शतदिमा	४०६	१२	६-१०	६-१०
३६७	२१	अग्नि	अग्नि	४१०	७	माशये	माशये
३६८	१४	बदो विग्य	बेदो विग्य	४१४	२१	न्द्रः	न्द्रः
३६६	१०	मैराम	मैराम	४१७	६	दिव	दिव
३७८	१५	हुस्यो	हुस्यो	४१६	२४	मुटित	मु
३८७	११	मधुच्छन्दा	१ मधुच्छन्दा	४२४	२६	कुपड	कुपड
३८८	१	म० २॥	म० ७॥	४२५	२६	ओमिष्टुः	ओमिष्टुः
३९१	२०	॥६५॥	॥५६॥	४२६	१६	पदघ	पदघ

अथर्ववेदसंहितायाः

मन्त्राणां वर्णानुक्रमसूची

अग्निप्राणीप्रातः

अकर्म ते स्वपसः

पृष्ठाङ्काः	कां०	अनु०	सू०	मं०	पृष्ठाङ्काः	कां०	अनु०	सू०	मं०
३३१	अकर्म ते स्वपसः	१८	३	३	२४	१५७	अएयो नो मधुसंकाशे	७	३
२३३	अकामो धीरः	१०	४	८	४४	३७७	अमग्निं धवः	२०	३
४२१	अकुप्यन्तः कुशमकुः	२०	६	१३०	८	३६२	अमग्निं धवः	२०	४
६४	अक्षद्रुधो राजन्वः	४	४	१८	२	३१७	अमन्म स्वाः स्वः	१६	२
३३८	अक्षधर्मीमदन्त हव्य	१८	४	४	६१	३६५	अमोदधाय मविपे	२०	४
१६०	अक्षाः फलपती शुर्व	७	४	४	३०	४१२	अम आ पाशग्निभिः	२०	६
१४६	अक्षितास्त उपसदः	६	१३	१४२	३	१७४	अम रन्त्रस दानुपे	७	१०
३३६	अक्षिति भूपसीम्	१८	४	४	२७	३३६	अमपे कल्पपादनाद	१८	४
३६७	अक्षितोतिः समेदिमं	२०	६	६६	७	७८	अमपे कल्पपादनाद	४	८
२७	अक्षीभ्यां ते	२	६	३३	१	१४६	अमपे कल्पपादनाद	७	३
४१०	अक्षीभ्यां ते	२०	८	६६	१७	१४६	अमपे कल्पपादनाद	७	३
१६६	अक्षुमोपरां पितॄं	६	३	३	८	३०	अग्निं कृतः प्रत्येदु	३	१
५३	अदयो च ते मुखां च	४	१	३	३	११८	अग्निः परेषु भामसु	१	४
१०५	अदयो दे नि विष्य	५	६	२६	४	१६६	अग्निमन्तरकादपसि	६	२
						४११	अग्निमन्तरकादपसि	२०	६
						४१२	अग्निमीदृग्नानसे	२०	६
						३७०	अग्निप्राणीप्रातः	२०	१

पृष्ठाङ्काः	कां०	अनु०	सू०	मं०	पृष्ठाङ्काः	कां०	अनु०	सू०	मं०		
१२६	अग्नेः सांतपनस्वादे	६	८	७६	२	३७६	अच्छन्न इन्द्रं मलयः	२०	२	१७	१
१०४	अग्नेः स्वाहा कृषुदि	५	६	२७	१२	६७	अच्छुच्युत् तमवः	५	४	२०	१२
२६६	अग्नौ तुषाना वष	११	१	१	२६	६१	अजमज्जि कम्पसा	४	३	१४	६
२४६	अग्नौ सूर्यं चन्द्रमसि	११	३	५	१३	२०२	अजस्रिनाके त्रिदिवे	६	३	५	१०
२५१	अज्ज्यापयमथो दीक्षा	११	४	७	८	४२१	अज्ज्यागार पयिका	२०	६	१२६	१७
६५	अग्रमेध्योवधीनां	४	४	१६	३	२५२	अज्ज्यागार सान्त्वयः	११	४	८	५
१६	अग्रद्विधा देवजाता	२	२	७	१	२०२	अज्ज्यागार सुवृता यज्ञ	६	३	५	६
२१४	अग्रमस्तपयकृते	१०	१	१	५	१६४	अज्ज्यागारिणी देवेमी	७	६	७०	३
२०५	अग्रपिया निपतन्वी	१२	४	५	२७	१६०	अज्ज्यागार सान्त्वयः	७	४	५०	५
२६३	अग्रवत्सपुत्रं सान्वा	१२	२	२	२	३१२	अज्ज्यागार सान्त्वयः	१६	२	५	१
१३३	अग्रपलासपि मखाः	१०	४	५	१	२०२	अग्नौ अग्निरग्नौ	६	४	५	७
२९०	अग्रप्राथम्येनैव यज्ञं	१०	२	४	१०	३२६	अग्नौ मागस्तपसा	१८	०	२	८
२६४	अग्नौ यज्ञस्तपसा	१४	५	२	१७	२०३	अग्नौ वा इन्द्रो वि	६	३	५	२०
२७५	अग्नौ यज्ञस्तपसा	१२	५	५	३२	२०२	अग्नौ इन्द्रो सान्त्वयः	११	४	५	१६
२७५	अग्नौ यज्ञस्तपसा	१२	५	५	३८	३०	अग्नौ इन्द्रो सान्त्वयः	५	३	१४	१
२७५	अग्नौ यज्ञस्तपसा	१२	५	५	३८	२०२	अग्नौ इन्द्रो सान्त्वयः	६	३	५	१३
२०६	अग्नौ यज्ञस्तपसा	१२	५	५	३८	२०४	अग्नौ इन्द्रो सान्त्वयः	६	३	५	१३
१०७	अग्नौ यज्ञस्तपसा	१२	५	५	३८	२०४	अग्नौ इन्द्रो सान्त्वयः	६	३	५	१३
२९०	अग्नौ यज्ञस्तपसा	१२	५	५	३८	२०४	अग्नौ इन्द्रो सान्त्वयः	६	३	५	१३
२६८	अग्नौ यज्ञस्तपसा	१२	५	५	३८	२०४	अग्नौ इन्द्रो सान्त्वयः	६	३	५	१३
३२५	अग्नौ यज्ञस्तपसा	१२	५	५	३८	२०४	अग्नौ इन्द्रो सान्त्वयः	६	३	५	१३
३३०	अग्नौ यज्ञस्तपसा	१२	५	५	३८	२०४	अग्नौ इन्द्रो सान्त्वयः	६	३	५	१३
३२५	अग्नौ यज्ञस्तपसा	१२	५	५	३८	२०४	अग्नौ इन्द्रो सान्त्वयः	६	३	५	१३
५	अग्नौ यज्ञस्तपसा	१२	५	५	३८	२०४	अग्नौ इन्द्रो सान्त्वयः	६	३	५	१३
५७	अग्नौ यज्ञस्तपसा	१२	५	५	३८	२०४	अग्नौ इन्द्रो सान्त्वयः	६	३	५	१३
४१०	अग्नौ यज्ञस्तपसा	१२	५	५	३८	२०४	अग्नौ इन्द्रो सान्त्वयः	६	३	५	१३
२४०	अग्नौ यज्ञस्तपसा	१२	५	५	३८	२०४	अग्नौ इन्द्रो सान्त्वयः	६	३	५	१३
२१०	अग्नौ यज्ञस्तपसा	१२	५	५	३८	२०४	अग्नौ इन्द्रो सान्त्वयः	६	३	५	१३
३१	अग्नौ यज्ञस्तपसा	१२	५	५	३८	२०४	अग्नौ इन्द्रो सान्त्वयः	६	३	५	१३
३२	अग्नौ यज्ञस्तपसा	१२	५	५	३८	२०४	अग्नौ इन्द्रो सान्त्वयः	६	३	५	१३
४१२	अग्नौ यज्ञस्तपसा	१२	५	५	३८	२०४	अग्नौ इन्द्रो सान्त्वयः	६	३	५	१३
१०३	अग्नौ यज्ञस्तपसा	१२	५	५	३८	२०४	अग्नौ इन्द्रो सान्त्वयः	६	३	५	१३
११६	अग्नौ यज्ञस्तपसा	१२	५	५	३८	२०४	अग्नौ इन्द्रो सान्त्वयः	६	३	५	१३

पृष्ठाङ्कः	का०	अनु०	सू०	म०	पृष्ठाङ्कः	का०	अनु०	सू०	म०
३१७	अथ परिचयः गदि	२०	६	७०	३६२	अथो वदु न्वि	२२	१	१ २५
३१७	अथवाहमोचन्या	२०	४	७१	३७७	अथिदुप्रादीमिरन	१५	२	१ ६
३२	अथिपदु म विषय	२	२	३२	३१	अथमन्था राजा	३	१	३ ३
३३	अथिपदु म विषय	२	३	३३	३४	अथमन्था राजा	४	१	४ ६
३४	अथमन्था राजा	२	४	३४	३८२	अथ मुरीय गदि	३	२	४ १५
३५	अथ म विषय	२	५	३५	३७७	अथ म विषय	२०	२	५ २
३६	अथ म विषय	२	६	३६	३८२	अथ म विषय	१	१	६ २१
३७	अथ म विषय	२	७	३७	३८२	अथ म विषय	२०	२	६ ३०
३८	अथ म विषय	२	८	३८	३८२	अथ म विषय	२	२	६ ४०
३९	अथ म विषय	२	९	३९	३८२	अथ म विषय	२	२	६ ४०
४०	अथ म विषय	२	१०	४०	३८२	अथ म विषय	२	२	६ ४०
४१	अथ म विषय	२	११	४१	३८२	अथ म विषय	२	२	६ ४०
४२	अथ म विषय	२	१२	४२	३८२	अथ म विषय	२	२	६ ४०
४३	अथ म विषय	२	१३	४३	३८२	अथ म विषय	२	२	६ ४०
४४	अथ म विषय	२	१४	४४	३८२	अथ म विषय	२	२	६ ४०
४५	अथ म विषय	२	१५	४५	३८२	अथ म विषय	२	२	६ ४०
४६	अथ म विषय	२	१६	४६	३८२	अथ म विषय	२	२	६ ४०
४७	अथ म विषय	२	१७	४७	३८२	अथ म विषय	२	२	६ ४०
४८	अथ म विषय	२	१८	४८	३८२	अथ म विषय	२	२	६ ४०
४९	अथ म विषय	२	१९	४९	३८२	अथ म विषय	२	२	६ ४०
५०	अथ म विषय	२	२०	५०	३८२	अथ म विषय	२	२	६ ४०
५१	अथ म विषय	२	२१	५१	३८२	अथ म विषय	२	२	६ ४०
५२	अथ म विषय	२	२२	५२	३८२	अथ म विषय	२	२	६ ४०
५३	अथ म विषय	२	२३	५३	३८२	अथ म विषय	२	२	६ ४०
५४	अथ म विषय	२	२४	५४	३८२	अथ म विषय	२	२	६ ४०
५५	अथ म विषय	२	२५	५५	३८२	अथ म विषय	२	२	६ ४०
५६	अथ म विषय	२	२६	५६	३८२	अथ म विषय	२	२	६ ४०
५७	अथ म विषय	२	२७	५७	३८२	अथ म विषय	२	२	६ ४०
५८	अथ म विषय	२	२८	५८	३८२	अथ म विषय	२	२	६ ४०
५९	अथ म विषय	२	२९	५९	३८२	अथ म विषय	२	२	६ ४०
६०	अथ म विषय	२	३०	६०	३८२	अथ म विषय	२	२	६ ४०
६१	अथ म विषय	२	३१	६१	३८२	अथ म विषय	२	२	६ ४०
६२	अथ म विषय	२	३२	६२	३८२	अथ म विषय	२	२	६ ४०
६३	अथ म विषय	२	३३	६३	३८२	अथ म विषय	२	२	६ ४०
६४	अथ म विषय	२	३४	६४	३८२	अथ म विषय	२	२	६ ४०
६५	अथ म विषय	२	३५	६५	३८२	अथ म विषय	२	२	६ ४०
६६	अथ म विषय	२	३६	६६	३८२	अथ म विषय	२	२	६ ४०
६७	अथ म विषय	२	३७	६७	३८२	अथ म विषय	२	२	६ ४०
६८	अथ म विषय	२	३८	६८	३८२	अथ म विषय	२	२	६ ४०
६९	अथ म विषय	२	३९	६९	३८२	अथ म विषय	२	२	६ ४०
७०	अथ म विषय	२	४०	७०	३८२	अथ म विषय	२	२	६ ४०
७१	अथ म विषय	२	४१	७१	३८२	अथ म विषय	२	२	६ ४०
७२	अथ म विषय	२	४२	७२	३८२	अथ म विषय	२	२	६ ४०
७३	अथ म विषय	२	४३	७३	३८२	अथ म विषय	२	२	६ ४०
७४	अथ म विषय	२	४४	७४	३८२	अथ म विषय	२	२	६ ४०
७५	अथ म विषय	२	४५	७५	३८२	अथ म विषय	२	२	६ ४०
७६	अथ म विषय	२	४६	७६	३८२	अथ म विषय	२	२	६ ४०
७७	अथ म विषय	२	४७	७७	३८२	अथ म विषय	२	२	६ ४०
७८	अथ म विषय	२	४८	७८	३८२	अथ म विषय	२	२	६ ४०
७९	अथ म विषय	२	४९	७९	३८२	अथ म विषय	२	२	६ ४०
८०	अथ म विषय	२	५०	८०	३८२	अथ म विषय	२	२	६ ४०

पृष्ठाङ्कः	का०	अनु०	सू०	मं०	पृष्ठाङ्कः	का०	अनु०	सू०	मं०		
२४७	अभिज्ञान श्रोत्रध्व	११	२	४	२८०	अमुत्र सन्निध पश्येत्	१३	१	१	१६	
२४९	अभिज्ञान म	२०	२	१६	११६	अमुत्रैवामा गच्छताम्	६	२	३	१०	
२५५	अभिज्ञान सत्य	२०	२	१४	१८	अमुत्रैवामा नि	३	४	३	३	
१०	अभिज्ञानेन मरुता	१	४	२६	११६	अमुत्र देवि पत्रिचिदी	६	३	१६	१	
१०	अभिज्ञानो अभिज्ञान	१	३	२६	३४	अमु वे दिवि सुभग	३	१	७	४	
४२०	अमीपरव म सिद्धि	१०	६	१२७	१०	२	अमुर्वा अप सूर्ये यामि	१	१	४	२
२५५	अमीरुता हिरण्येन	१०	२	१०	१६	७	अमुर्वा पति योवित	१	४	१७	१
१४७	अमीरुता मेघा	६	१२	१	७	२	अमुर्वा पति योवित	१	४	१७	१
४१७	अमीरुता सुखीना	२०	६	१२४	२	१०	अमुर्वा पति योवित	१	४	१७	१
७३	अमीरुता मरुतो लक्ष्म	४	७	३२	३	२०१	अमोघासो दद्यात्	६	३	४	१४
४१७	अमुत्तु म देवता	२०	६	१४७	१	२६	अमोघासो दद्यात्	६	३	४	१४
२७५	अमुत्तु म देवता	२०	६	१४७	१	२६	अमोघासो दद्यात्	६	३	४	१४
४३६	अमुत्तु म देवता	२०	६	१४७	१	२६	अमोघासो दद्यात्	६	३	४	१४
२१५	अमुत्तु म देवता	२०	६	१४७	१	२६	अमोघासो दद्यात्	६	३	४	१४
२३	अमुत्तु म देवता	२०	६	१४७	१	२६	अमोघासो दद्यात्	६	३	४	१४
१४३	अमुत्तु म देवता	२०	६	१४७	१	२६	अमोघासो दद्यात्	६	३	४	१४
१६८	अमुत्तु म देवता	२०	६	१४७	१	२६	अमोघासो दद्यात्	६	३	४	१४
२३	अमुत्तु म देवता	२०	६	१४७	१	२६	अमोघासो दद्यात्	६	३	४	१४
२६३	अमुत्तु म देवता	२०	६	१४७	१	२६	अमोघासो दद्यात्	६	३	४	१४
४१५	अमुत्तु म देवता	२०	६	१४७	१	२६	अमोघासो दद्यात्	६	३	४	१४
१३	अभिज्ञान दिगुच्छाभिज्ञे	२	१	२	४	४१६	अभिज्ञान दिगुच्छाभिज्ञे	२	१	२	४
१०	अभिज्ञान दिगुच्छाभिज्ञे	२	१	२	४	४१६	अभिज्ञान दिगुच्छाभिज्ञे	२	१	२	४
४१५	अभिज्ञान दिगुच्छाभिज्ञे	२	१	२	४	४१६	अभिज्ञान दिगुच्छाभिज्ञे	२	१	२	४
४३	अभिज्ञान दिगुच्छाभिज्ञे	२	१	२	४	४१६	अभिज्ञान दिगुच्छाभिज्ञे	२	१	२	४
२४६	अभिज्ञान दिगुच्छाभिज्ञे	२	१	२	४	४१६	अभिज्ञान दिगुच्छाभिज्ञे	२	१	२	४
१००	अभिज्ञान दिगुच्छाभिज्ञे	२	१	२	४	४१६	अभिज्ञान दिगुच्छाभिज्ञे	२	१	२	४
१९७	अभिज्ञान दिगुच्छाभिज्ञे	२	१	२	४	४१६	अभिज्ञान दिगुच्छाभिज्ञे	२	१	२	४
३२	अभिज्ञान दिगुच्छाभिज्ञे	२	१	२	४	४१६	अभिज्ञान दिगुच्छाभिज्ञे	२	१	२	४
१३१	अभिज्ञान दिगुच्छाभिज्ञे	२	१	२	४	४१६	अभिज्ञान दिगुच्छाभिज्ञे	२	१	२	४
३१	अभिज्ञान दिगुच्छाभिज्ञे	२	१	२	४	४१६	अभिज्ञान दिगुच्छाभिज्ञे	२	१	२	४
१७	अभिज्ञान दिगुच्छाभिज्ञे	२	१	२	४	४१६	अभिज्ञान दिगुच्छाभिज्ञे	२	१	२	४
१६०	अभिज्ञान दिगुच्छाभिज्ञे	२	१	२	४	४१६	अभिज्ञान दिगुच्छाभिज्ञे	२	१	२	४

वृत्तः	को०	अनु०	सू०	मं०	वृत्तः	को०	अनु०	सू०	मं०		
३६४	अनुतोऽहमनुतो मे	१६	६	३१	१	२०५	अर्थं स देवो अयुः	१३	३	३	१५
३६५	अयोऽहला अयुः	१६	७	६६	१	२१२	अर्थं स शिष्टो यम गौः	६	५	१०	७
१७१	अयोर्द्वौ अयिषा	८	२	३	२	१२४	अर्थं सद्यश्चमो दधे	७	२	६२	१
२२६	अयोमुखाः स्वयमुखा	११	५	१०	३	४१२	अर्थं सद्यश्चमिषिभिः	२०	६	१०४	२
२१७	अयं प्राया वृष्टुधः	१२	३	३	१४	७	अर्थं अनुमानं प्रागम्य	१	२	८	२
१७०	अयं जीयतु मा मृत्युं	८	१	२	५	१०३	अर्थं ध्यास्तो मयिः	८	३	५	४
३७१	अयं त इन्द्र सोमः	२०	१	५	५	४२२	अरपुत्रम्	२०	६	१३१	१५
७३	अयं ते अस्त्युष न	४	७	३२	६	५५	अस्त्युष रघो अर्यः	४	२	५	५
२१८	अर्थं ते कृत्वा नितर्ता	१०	२	३	४	१६१	अस्त्युष रघो अर्यः	७	५	५१	५
४५	अर्थं ते योनिर्मुनिषः	३	४	२०	१	२२०	अस्त्युष इन्द्रायः	१०	५	४	६
१९०	अर्थं देवा विष्णुयुक्ताः	६	५	४३	१	३३७	अर्यो अग्निर्मा नयः	१६	८	३४	३
१७७	अर्थं देवा इन्द्रायुक्ताः	८	१	१	१०	५६	अर्यो अग्निर्मा नयः	४	५	७	२
४	अर्थं देवायामनुतो वि	१	२	१०	१	२२५	अर्यो अग्निर्मा नयः	१०	३	६	१
१३०	अर्थं मो नमस्तपतिः	६	८	७६	१	२१०	अर्यो अग्निर्मा नयः	१०	२	३	७
२१५	अर्थं गच्छा कृत्वा इति	१०	१	१	१५	२१	अर्यो अग्निर्मा नयः	२	४	१८	३
२०१	अर्थं विष्णु इन्द्र इव	६	२	४	२१	२१	अर्यो अग्निर्मा नयः	२	४	२५	३
१८३	अर्थं मतिस्तरो मयिः	८	३	५	१	२११	अर्यो अग्निर्मा नयः	११	३	५	१५
२१८	अर्थं मयिर्देवः	१०	२	३	३	२२३	अर्यो अग्निर्मा नयः	१०	३	५	२५
१८३	अर्थं मयिः सगजः	८	३	५	२	३१०	अर्यो अग्निर्मा नयः	११	१	१	१०
२१८	अर्थं मे अर्यो अर्यः	१०	२	३	१३	२१८	अर्यो अग्निर्मा नयः	१०	२	३	१०
२१८	अर्थं मे अर्यो अर्यः	१०	२	३	१	१४	अर्यो अग्निर्मा नयः	२	१	३	५
१०	अर्थं मे अर्यः	४	३	१३	६	३८१	अर्यो अग्निर्मा नयः	२०	३	३१	२
११५	अर्थं यो अग्निर्मा नयः	६	२	२०	३	४१५	अर्यो अग्निर्मा नयः	२०	३	१३५	१३
११०	अर्थं यो अग्निर्मा नयः	६	२	४३	२	२१६	अर्यो अग्निर्मा नयः	१०	२	४	४
१११	अर्थं यो अग्निर्मा नयः	७	५	५६	४	४०६	अर्यो अग्निर्मा नयः	२०	८	६२	५
६८	अर्थं यो अग्निर्मा नयः	५	५	२२	२	३२३	अर्यो अग्निर्मा नयः	१८	१	१	३१
१०४	अर्थं लोकः अयिष्यः	५	६	३०	१७	२३	अर्यो अग्निर्मा नयः	२	४	२५	७
१८८	अर्थं लोकः अयिष्यः	८	४	८	८	८०	अर्यो अग्निर्मा नयः	५	१	१	६
१५६	अर्थं यजस्वर्पता	६	१३	१३५	१	२५२	अर्थं यजस्वर्पता	११	५	७	२०
२०८	अर्थं यस्तो गतं	१३	१	१	१६	२५४	अर्थं यस्तो गतं	११	५	६	४
३०५	अर्थं वा उ अग्निः	१५	२	८	७	२५५	अर्थं यस्तो गतं	११	५	६	२३
४२६	अर्थं यो अग्निः	२०	६	१३६	४	४०७	अर्थं यो अग्निः	२०	८	६२	१२
१४	अर्थं यो अग्निः	२	१	४	३	२६१	अर्थं यो अग्निः	१५	१	१	१७

पृष्ठाङ्कः	कां०	अनु०	सू०	मं०	पृष्ठाङ्कः	कां०	अनु०	सू०	मं०		
१२५	अहं विवेक पृथिवी	६	६	६३	२	१३६	आतनन्त्य मनुष्य	६	१०	१०२	३
२१३	अहं विवेकमि मयि	१४	१	१	७७	३६०	आतनं पृथिव्यां आतं	१६	४	४४	३
७२	अहं सुखं विनश्यत्	४	६	३०	७	३७२	आतितं भित्ति	२०	२	१६	७
७२	अहं सोम्यादनसं	४	६	३०	६	१२६	आतित्वात्ता द्यापञ्चुतः	६	७	६३	२
३०६	अहं प्रत्यङ् मत्वा	१३	२	१०	५	७६	आतिष्ठन्तं परि विवे	४	२	०	३
१७१	अहं च तदा रात्रये च	८	१	२	२०	३७६	आत् न द्युमन्त्रवत्	२०	३	२३	१
					४०७	आ तू सुमिषं दंते	२०	८	६२	१३	
					१७७	आ ते दं वसुधाम्यः	७	१०	११४	१	
					२६	आ ते मयसु सविता	२	६	३६	०	
१४२	आकृतिं वेदिं पुष्पां	१६	१	४	२	६६१	आ ते मयसु सुप्रमति	७	५	५३	६
३४७	आकृष्यां सो पुद्गरतः	१६	१	४	३	४३	आ ते योनिं गर्भं धनु	३	४	२३	२
२६	आ कन्द्य प्रपते वरं	२	६	३६	६	२०७	आ ते द्युमिदं	१३	१	१	५
१४४	आ कन्द्य वसुधाम्यः	६	१३	१२६	२	७००	आ ते सिद्धिभि	२०	१	४	२
३६१	आर्यैकं मयिमेकं	१६	५	४३	५	८८	आ ते स्तोत्राणि	५	३	११	१
१३१	आगच्छन् आगतस्य	६	०	८२	१	१७१	आतोदिनी किनेदिनी	७	८	६५	३
१६७	आगन् दात्री संलग्नी	७	७	७६	३	२६५	आगम्यारुर्वरा हारी	१४	२	१	१४
१६	आगतुद्गावर्षं	२	२	६	२	७०३	आगम्यार् विरं पुत्रं	६	३	६	३०
६६	आ गायो आगम्युत	४	५	२१	१	३१	आत्मा गन् द्युतं सह	३	१	४	१
२३४	आ द्युतीतं स द्युतं	११	५	६	११	१०	आ त्वा गमं शंतिभिः	४	३	१५	५
४१६	आ घ त्वायान् मया	२०	६	१२२	२	३८०	आ त्वात्म इभीमि	१०	४	४	८८
३८०	आ घा वमन् पदि	२०	३	२६	२	१०५	आ त्वा द्युतवर्षा	५	३	२०	१२
३६५	आ घा ता गच्छन्	१०	१	१	११	३८०	आ त्वा द्युतवर्षा हारी	२०	१	३	२
३४०	आहिरसताभासः	१६	३	२२	१	३८०	आ त्वा द्युतवर्षा हारी	२०	४	३०	२
२४८	आचार्यं उपनिषमनः	११	३	५	१	३८१	आ त्वा द्युतवर्षा हारी	२०	५	४७	३
२४६	आचार्यं सततं ममसीः	११	३	५	८	२०८	आ त्वा द्युतवर्षा हारी	२०	१	१	१५
२४६	आचार्यं प्राप्तावारी	११	३	५	१६	१५	आ त्वा द्युतवर्षा	२	१	५	४
२४६	आचार्यं मृत्युवर्षा	११	३	५	१६	३६७	आ त्वा द्युतवर्षा	२०	३	६१	५
२६०	आच्छिद्यिभिर्गुणिभिः	१४	१	१	५	३८२	आ त्वा द्युतवर्षा	२०	३	३२	२
३२३	आत्मा गच्छ	१०	१	१	२५	१३२	आ त्वा द्युतवर्षा	२०	६	८८	१
३८५	आ ज्ञाय द्रुक्ते	२०	४	३६	८	३६६	आ त्वा द्युतवर्षा	२०	६	८८	११
४६	आ ज्ञायि त्वाभ्या परि	३	५	२५	५	३६१	आहुतः ईजः	१६	३	२३	१
८१	आहुतः ईजः	५	३	२२	३	२७७	आहुतः ईजः	१६	२	५	१६
३	आहुतः परमेष्ठि	१	२	७	२	१५	आहुतः ईजः	१६	२	५	५
२००	आहुतः विमति धृतं	६	२	४	७						

पृष्ठाङ्क	का० अङ्क	सू० म०	पृष्ठाङ्क	का० अङ्क	सू० म०
२०	आदित्या यशस्य	२० ३ २३ ४	८३	आ नो भर मा परि	४ २ ७ १
२१	आदित्ये भिजता क्व	१२ ४ ३ ३	८६	आ नो यज्ञ भारती	३ ३ १२ ८
२३	आदित्याभिरसि	१२ ४ ४ २२	४८७	आ नो यज्ञ दिवि	२० ६ १४३ ॥
१८	आ दधामि त वद	२ ३ १२ ८	३३०	आ नो याहि सुताग्र	२० १ ४ १
४२२	आदित्यमममम	२० ६ १३५ १	४१२	आ नो विष्णुस्तु	२० ६ १०४ ३
३-३	आदित्यमममममम	२० ४ ४० ३	४२२	आम्राणि अतप	११ २ ३ १०
११७	आदित्यमममममम	२० ६ ६६ १२	४३	आम्रभरत मुद्राय	२ ६ ३३ ४
११३	आदित्यमममममम	६ ११ १०४ १	४१०	आम्रभरत मुद्राय	४० ८ १६ २०
२३६	आदित्यमममममम	१२ ४ ४ ४७	३४	आम्रभरत मुद्राय	३ २ ७ ४
४००	आदित्यमममममम	२० ७ ७३ ३	१३३	आम्रभरत मुद्राय	३ २ ७ ४
३-	आदित्यमममममम	३ ३ १३ ६	४०२	आम्रभरत मुद्राय	१० ७ ८ ३
१-	आदित्यमममममम	४ ४ २१ १०	४०७	आम्रभरत मुद्राय	४० ८ ११ २१
३१०	आदित्यमममममम	१७ १ १ २४	३१	आम्रभरत मुद्राय	३ ३ २१ ११
२४०	आदित्यमममममम	११ ७ ६ १३	३७३	आम्रभरत मुद्राय	२० १ १२ ४
३४६	आदित्यमममममम	१६ ४ ११ ७	३२	आम्रभरत मुद्राय	४ ४ २० १
४२४	आदित्यमममममम	२० ४ १३४ ६	२६६	आम्रभरत मुद्राय	१२ ३ ३ ४
४२३	आदित्यमममममम	२० ६ १३६ ६	३७२	आम्रभरत मुद्राय	२० १ ८ ३
४६६	आदित्यमममममम	१२ ३ ३ ४४	३३७	आम्रभरत मुद्राय	१० ४ ४ ४०
३६४	आदित्यमममममम	२० ४ ६३ २४	३३	आम्रभरत मुद्राय	१ २ १ १
४१७	आदित्यमममममम	२० ६ १४४ ४	१ ६	आम्रभरत मुद्राय	४ ४ ७ ३
१७३	आदित्यमममममम	१० १०१ ४	१०१	आम्रभरत मुद्राय	१ २ १ १
६७	आम्रभरत मुद्राय	१२ ७ ३१ ३	३०	आम्रभरत मुद्राय	१० ३ २४ २
३०६	आम्रभरत मुद्राय	१३ २ १२ १०	३६६	आम्रभरत मुद्राय	१० ४ १७ ४
४६	आम्रभरत मुद्राय	३ ४ ३२ १	३-	आम्रभरत मुद्राय	३ ४ ३३ ४
१७२	आम्रभरत मुद्राय	११ ७ ७ ४६	३८८	आम्रभरत मुद्राय	१६ २ १७ ६
२७३	आम्रभरत मुद्राय	११ ४ ८ २४	२२	आम्रभरत मुद्राय	१ ४ ४३ ३
२०१	आम्रभरत मुद्राय	६ ३ ४ १	२४	आम्रभरत मुद्राय	४ ४ २३ १
४१६	आम्रभरत मुद्राय	२० ६ १३१ १	४२	आम्रभरत मुद्राय	४ ४ २३ ४
४१६	आम्रभरत मुद्राय	२० ६ १४० २	४२	आम्रभरत मुद्राय	४ ४ २३ ४
४२३	आम्रभरत मुद्राय	२० ६ १४१ ४	२२	आम्रभरत मुद्राय	४ ४ २३ ४
४२६	आम्रभरत मुद्राय	२० ६ १४० ३	२३	आम्रभरत मुद्राय	४ ४ २३ २
७६	आम्रभरत मुद्राय	४ ८ ३७ ७	६२	आम्रभरत मुद्राय	४ १ २ ८
२-	आम्रभरत मुद्राय	२ ६ ३६ १	६२	आम्रभरत मुद्राय	४ ३ १४ ६
			६२	आम्रभरत मुद्राय	१ १ ४ १

पृष्ठान्तः	कां अनु०	सू० सं०	पृष्ठान्तः	कां अनु०	सू० सं०				
३ आपः पूजित भेषजं	१	१	६ ३	३००	आ वादि सुपुमा दि २०	१	४७	३	
२०७ आसीनीनं लोकां	१	३	६ ३३	३०१	आपुसर्गं धेदि	२	४	२०	२
३०८ आ प्र वशवेधामय	१०	४	७ ४६	३०२	आपुसर्गपुमं द्वा	३	४	१७	४
१४० आ प्रयमं द्वापुवे	७	३	४० २	१२२	आपुसर्गं विप्रधितं	३	६	४२	३
३२ आ प्र प्रन परमप्याः	३	१	४ ४	१६	आपुसर्गं ज्ञाने ज्ञाने	२	४	१३	१
३०४ आपुगावत् मधुनः	२०	२	१६ ४	१६०	आपुसर्गं वे प्रविहितं	३	४	१३	३
११२ आरगो अनापय	६	२	१६ १	३००	आपुसर्गपुमः परि	१०	२	२	४४
७२ आपुना सदाया यज	४	७	३१ ६	२७३	आपुसर्गपुमं नाम	१२	४	४	६
४११ आपुसर्गो मण्डलका	२०	१	१३० ६	३४३	आपुसर्गपुमं ज्ञानं जीय	१६	४	२७	३
४०१ आ मण्डो वासा	२०	७	७६ ७	३४२	आपुसर्गं द्वा वरंसेत्वा	१६	३	२६	३
१७४ आ मण्डोरिन्द्र	७	१०	११७ १	३६०	आपुसर्गोसि प्रवर्णं	१६	४	४१	१
३६ आ मा पुष्टे वा गोप वा	३	२	१० ७	४१	आपुसर्गपुमपुष्टता	३	६	३१	३
३६ आ माष्टाष्ट पर्वनति	३	१	४ ४	१३१	आपुष्टे पुमनि पय	१६	३	३	२३
१०४ आ माष्टाष्ट पर्वनति	३	३	४ २०	४०	आ वी भर्गोति प्रथमः	४	१	१	६
४२२ आ मिनीमिनि मण्डले	२०	६	१३१ १	११७	आपुसर्गो पुसिस्त्रमीदु	३	४	३१	१
३४४ आ मे धनं सरस्वती	४	४	४१ १०	३०६	आपुसर्गो पुसिस्त्रमीदु	३०	४	४२	४
३४३ आ मे मण्डपुनमिन्धु	२६	१	७ ४	१०६	आपुसर्गो पुसिस्त्रमीदु	३	१	२	२
१०४ आ मे सुपुसं धामले	४	६	२६ ६	३	आ राधय आपुसर्ग	१	२	७	३
४०२ आ वत् पनन्वेन्य	२०	८	१२ ७	३७६	आ राधय आपुसर्ग	१६	३	३	७१
४१६ आ वत् पुप शन	६०	१	१२६ ३	१७७	आ राधय आपुसर्ग	३	१	६	१
१३७ आपुसर्गं वे परापष्टे	६	४१	१०६ १	४०४	आपुसर्गपुमपु	२०	७	४१	७
२६० आ यतिन दिव	१२	३	२ २६	३१६	आ राधि प्राधिपं	१६	७	४७	१
३३ आपुसर्गपुमं वसुधारा	३	२	१० ८	१००	आपुसर्गो मिमंति	३	१	२	१२
१२७ आपुसर्गपुमं वसुधारा	६	७	२६ १	२९०	आपुसर्गो मिमंति	१०	६	४	२६
१६ आपुसर्गपुमं वसुधारा	३	१	४ १	६	आपुसर्गो मिमंति	१	३	२६	१
२६० आपुसर्गपुमं वसुधारा	१०	२	४ १३	३०२	आपुसर्गो मिमंति	२०	३	२६	१
१६ आपुसर्गपुमं वसुधारा	६	२	३ ३	२६४	आपुसर्गो मिमंति	१४	६	२	२६
४२२ आपुसर्गपुमं वसुधारा	२०	३	१३१ ८	३३३	आपुसर्गो मिमंति	१०	४	४	१
३३६ आपुसर्गपुमं वसुधारा	१०	४	४ ६२	३३६	आपुसर्गो मिमंति	१०	३	३	२६
३३ आपुसर्गपुमं वसुधारा	३	२	८ १	२६४	आपुसर्गो मिमंति	१४	२	२	३१
४०० आपुसर्गपुमं वसुधारा	२०	८	६४ १	२६४	आपुसर्गो मिमंति	१२	२	२	२६
३०० आपुसर्गपुमं वसुधारा	२०	१	३ १	२०३	आपुसर्गो मिमंति	१३	२	२	४२
३०० आपुसर्गपुमं वसुधारा	२०	४	३ १	२००	आपुसर्गो मिमंति	१३	१	१	४३

पृष्ठाङ्क	का०	अनु०	सू०	म०	पृष्ठाङ्क	का०	अनु०	सू०	म०		
१६	इन्द्र सुपत्न्य म धरा	२	१	२	१५७	इन्द्रस्य नाम सुवन्त	१६	४	३५	१	
४०१	इन्द्र उपपत्त न कथ	२०	७	८०	१	१५८	इन्द्रस्य तु प्रा सोच	२	४	३६	२
४०२	इन्द्र विप्रानु शरण	२०	७	८३	१	१५९	इन्द्रस्य प्रथमो रस	१०	२	४	१
१५०	इन्द्र त्या कृपय वष	२०	१	१	१	१६०	इन्द्रस्य बाह्य स्त्रीरि	१६	२	१३	१
१५१	इन्द्र त्या कृपय वष	२०	१	६	१	१६१	इन्द्रस्य भाग्य स्व	१०	३	५	८
१६८	इन्द्र स्तोतास का वष	२०	६	७०	१६	१६२	इन्द्रस्य मन्मथे शोधव	४	५	६४	१
१६९	इन्द्र त मन्मथस्व	१६	२	१८	८	१६३	इन्द्रस्य या मदी दण्ड	२	५	३१	१
१६६	इन्द्र पुत्र सोमपुत्र	३	२	१०	१३	१६४	इन्द्रस्य व दग्धवृक्ष	१६	१	१	६
१७१	इन्द्र म सा धिवाजाल	२०	१	६	३	१६५	इन्द्रस्य वल्लभा वष	६	६	८५	२
१६	इन्द्रमह वरिष्ठ	३	३	१२	१	८४	इन्द्रस्य वक्रधमसि । त	५	२	६	१४
१७१	इन्द्रमिन् वरिष्ठ	२०	३	२६	२	१६७	इन्द्रस्य कृपय	१६	२	१३	१०
१७३	इन्द्रमिन् गिर मम	२०	३	२४	२	८५	इन्द्रस्य वरमांसि । त	५	२	६	१३
१८७	इन्द्र मिदु गाधिन	२०	५	३८	७	८६	इन्द्रस्यो शोभाति इ	५	२	६	१३
१८८	इन्द्रमिदु गाधिन	२०	५	४०	७	२२१	इन्द्रस्यो शोभेन्द्रस्य	१०	३	५	१
१६७	इन्द्रमिदु गाधिन	२०	६	७०	७	२२२	इन्द्रस्यो शोभेन्द्रस्य	१०	३	५	२
४१६	इन्द्रमिदु वरतापये	२०	६	११८	३	२२३	इन्द्रस्यो शोभेन्द्रस्य	१०	३	५	३
१६७	इन्द्र वासिषु मोक्ष	२०	६	७०	१०	२२४	इन्द्रस्यो शोभेन्द्रस्य	१०	३	५	४
४३	इन्द्राण्य वरमांसि	३	५	२०	३	२२५	इन्द्रस्यो शोभेन्द्रस्य	१०	३	५	५
१२५	इन्द्राण्य वरमांसि	३	७	५२	३	२२६	इन्द्रस्यो शोभेन्द्रस्य	१०	३	५	६
१७३	इन्द्राण्य वरमांसि	२०	३	२०	६	१५३	इन्द्रस्यो शोभेन्द्रस्य	१०	३	५	७
१८२	इन्द्राण्य वरमांसि	२०	३	२७	६	२००	इन्द्रस्यो शोभेन्द्रस्य	१०	३	५	८
१७४	इन्द्राण्य वरमांसि	२०	१	१३	१	१६७	इन्द्रस्यो शोभेन्द्रस्य	१०	३	५	९
१०	इन्द्र सना मोक्ष	३	१	१	४	२६३	इन्द्रस्यो शोभेन्द्रस्य	१०	३	५	१०
१०	इन्द्र सना मोक्ष	३	१	१	५	२०८	इन्द्रस्यो शोभेन्द्रस्य	१०	३	५	११
१७१	इन्द्र सोमा सुता इम	२०	१	६	७	४१८	इन्द्रस्यो शोभेन्द्रस्य	१०	३	५	१२
१७६	इन्द्र सोमा सुता इम	२०	३	२५	२	२७३	इन्द्रस्यो शोभेन्द्रस्य	१०	३	५	१३
१७३	इन्द्रसुतो वरिष्ठ का	२०	१	११	२	३७६	इन्द्रस्यो शोभेन्द्रस्य	१०	३	५	१४
१६	इन्द्रसुतापरिमज	३	१	५	३	७०६	इन्द्रस्यो शोभेन्द्रस्य	१०	३	५	१५
१६७	इन्द्र सनातन कृपय	१६	२	१५	३	२०१	इन्द्रस्यो शोभेन्द्रस्य	१०	३	५	१६
१६२	इन्द्र सनातन कृपय	१६	२	१५	३	४१७	इन्द्रस्यो शोभेन्द्रस्य	१०	३	५	१७
१७४	इन्द्रस्य वरिष्ठसि	७	२०	१११	१	३१६	इन्द्रस्यो शोभेन्द्रस्य	१०	३	५	१८
८२	इन्द्रस्य वरिष्ठसि । त	५	२	६	११	१०६	इन्द्रस्यो शोभेन्द्रस्य	१०	३	५	१९
१६१	इन्द्रस्य या वरिष्ठ	१६	६	४६	४	४०२	इन्द्रस्यो शोभेन्द्रस्य	१०	३	५	२०

पृष्ठाङ्कः	वर्णं	अनु०	सू०	मं०	पृष्ठाङ्कः	वर्णं	अनु०	सू०	मं०		
४२४	इन्द्रः रा दामने वृत्तः	२०	६	१२०	१३	४०२	इन्द्रं धिपं सप्तमीपत्नी	२०	८	६१	१
४१	इन्द्रः सीता नि शृङ्गायु	३	४	१७	४	२४६	इन्द्रं मुनि पुषिनी	११	३	॥	६
१००	इन्द्रः शुक्राया स्वर्गो	७	६	११	१	३२८	इन्द्रं नारां मिमीमहे	१८	२	२	३८
४१७	इन्द्रः शुक्राया स्वर्गो	२०	६	१२४	६	३७	इन्द्रं रातां सविता	३	३	१२	४
३७२	इन्द्रः स्वर्गो जगत्पत्नी	२०	१	११	४	१६९	इमे युद्ध मयोभुवः	७	१	६०	२
१८६	इमे उता सुनुयुषया	८	४	८	१६	२६४	इमे वीर्य वि मृतेः	१२	२	२	२६
६४	इन्द्राय कायुषे	६	४	२८	४	३७२	इमे व इन्द्र ते वयं	१०	२	१४	४
१३३	इन्द्राय वसन्ते मा जि	१८	३	३	४३	२३०	इमे मयुक्त उग	१०	४	७	४४
१०४	इन्द्रायिह वसुधा	४	६	२८	४	३२६	इमी मुनिभि ते वही	१८	२	२	४९
१०६	इन्द्रमिन्द्र रागाधिप	२०	३	२४	७	२६४	इम मन्त्रादा विवेग	११	२	२	४३
११	इन्द्रमिन्द्र वर्येय	४	४	२२	१	२६१	इमं नागः प्रजया स्तं	१४	१	१	३३
२६४	इन्द्रमिन्द्र वर्येय पति	१२	२	२	४४	२३	इमं गीह वर्यः स्तं	२	४	२६	२
७८	इन्द्रमोघन नि वृधे	४	७	३४	८	२६४	इम जीवेयः वरिधि	१२	२	२	२३
३३	इमा अग्नः प्र वराग्नि	३	३	१२	६	३७३	इमं वर्यमि ते सवि	१६	४	२८	१
१६६	इमा अग्नः प्र वराग्नि	६	२	३	२३	२१८	इम विपति वर्यं	१०	२	३	१२
४१२	इमा व इवा युक्तयत्	२०	६	१०६	१	४०८	इमं विपति ते सुहृत्	२०	८	३४	६
२६४	इमा नारी विधवाः	१२	२	२	३१	१३६	इमं मे अग्ने पुरुषं	६	१६	१११	१
३३३	इमा नारी विधवाः	१८	३	३	४७	८३	इमं मे कुहं पुरुषं इमा	४	१	४	६
१४६	इमाति पति पञ्च	१६	१	६	४	३२४	इम यम अस्तरमा हि	१८	१	१	२०
३१४	इमा यु कं भुवना	२०	४	६३	१	१३३	इम वयमहा योगे	६	१	११	१
४१७	इमा यु कं भुवना	२०	४	१२४	४	२६०	इम रथमधि ये सत	६	४	६	१
८२	इमा अग्नः वृद्धिः	४	१	२	८	१३४	इमं वीर्यनु हर्षेयं	१०	६	६७	३
४१६	इमा अग्नः वृद्धिः	२०	६	१०७	११	३४६	इमं वीर्यनु हर्षेयं	१६	२	१३	६
१७१	इमा अग्नः वर्यः	२०	२	२३	३	३७४	इमे स्रोतमहेते	२०	१	१३	३
११	इमाम्ने रागि	३	३	१४	४	३४१	इमे दोगा यजमवत	१६	१	१	२
२३२	इमाम्ने पुषिनी	१०	४	८	३६	२६	इमाम्ने नारी पति	२	६	१६	३
१७	इमा वा देवी प्रदिश	२	२	१०	१४	१०७	इममन्त्रैर्वृत्ति जिह्वा	४	६	१०	१६
३७३	इमा वा अग्नयपति	१६	१	८	६	२४२	इममेव पुषिनी सुनारी	११	२	३	११
११४	इमा वरिधिम वृद्धिः	६	३	२१	१	३२	इममेव सा वा प्रथमा	३	२	१०	४
१४७	इमा वर्येय इन्द्रं दितः	७	२	३४	२	१६०	इममेव सा वा प्रथमा	८	४	६	११
४६	इमा वा पञ्च प्रदिश	३	४	२४	२	२३१	इमं वर्यः वर्यः	१०	४	८	२६
१०४	इमाम्निनी देवपुत्रः	४	६	२८	१०	२३८	इम ते धीविरिन्द्र ते	११	१	१	११
४१	इमां सप्तम्योवधि	३	४	१८	१	३२६	इमं नारी पत्तिकोशं	१८	३	३	१

पृष्ठाङ्कः	कां० अनु०	पृ० मं०	पृष्ठाङ्कः	कां० अनु०	पृ० मं०						
२१८	इयं नायुप ग्रंथे	१८	२	२	६३	४२८	इहोद यदुर्ध्वं समता	२०	६	१४३	७
२२	इयं गित्या रात्र्येत्यर्थः	४	१	१	२	१०७	इहोद यदुर्ध्वं समता	२०	६	३०	६
२२३	इयं मदी प्रति गृह्यते	११	१	१	८	३६	इहोद यदुर्ध्वं समता	२०	६	३०	६
१४४	इयं वा परमेष्ठिनः	१६	१	१	२	३७	इहोद यदुर्ध्वं समता	२०	६	३०	६
३०५	इयं वा उ वृधिवी	१५	२	१०	६	३७	इहोद यदुर्ध्वं समता	२०	६	३०	६
१६१	इयं वीर्यगुणाया	७	४	१६	२	१४२	इहोद यदुर्ध्वं समता	२०	६	३०	६
२६२	इयं वेदिः परी अन्तः	६	२	१०	१४	१४२	इहोद यदुर्ध्वं समता	२०	६	३०	६
२८८	इयं समिद्धं वृधिवी	१२	३	५	४	१८८	इहोद यदुर्ध्वं समता	२०	६	३०	६
१००	इयं पुंश्रुती दत्ताः	१४	१	५	१६	३७	इहोद यदुर्ध्वं समता	२०	६	३०	६
४२१	इयं पुंश्रुती दत्ताः	२०	६	१३०	१६	२६१	इहोद यदुर्ध्वं समता	२०	६	३०	६
४१	इयं मोप द्रव्यति	३	६	२६	६	६	इहोद यदुर्ध्वं समता	२०	६	३०	६
२६१	इयं कां जगन्निष्ठः	१२	२	२	४४	१८८	इहोद यदुर्ध्वं समता	२०	६	३०	६
१६३	इयं वा मोप द्रव्यति	११	६	४६	१	१	इहोद यदुर्ध्वं समता	२०	६	३०	६
६५	इयं वा मोप द्रव्यति	६	४	१८	१४	३१७	इहोद यदुर्ध्वं समता	२०	६	३०	६
२०४	इयं वा मोप द्रव्यति	६	३	६	१	१३२	इहोद यदुर्ध्वं समता	२०	६	३०	६
११	इयं वा मोप द्रव्यति	४	३	१६	१२						
४२०	इहोद यदुर्ध्वं समता	२०	६	१२७	१२						
१७६	इहोद यदुर्ध्वं समता	८	१	१	३	४०७	इहोद यदुर्ध्वं समता	२०	६	३०	६
३०८	इहोद यदुर्ध्वं समता	२०	३	१२	३	३३६	इहोद यदुर्ध्वं समता	२०	६	३०	६
४८	इहोद यदुर्ध्वं समता	३	६	२८	७	२०२	इहोद यदुर्ध्वं समता	२०	६	३०	६
१८०	इहोद यदुर्ध्वं समता	८	२	३	८	१४६	इहोद यदुर्ध्वं समता	२०	६	३०	६
२६१	इहोद यदुर्ध्वं समता	११	६	१	२१	४११	इहोद यदुर्ध्वं समता	२०	६	३०	६
२१०	इहोद यदुर्ध्वं समता	६	४	६	४	२६३	इहोद यदुर्ध्वं समता	२०	६	३०	६
१८७	इहोद यदुर्ध्वं समता	८	४	७	७	११३	इहोद यदुर्ध्वं समता	२०	६	३०	६
४२३	इहोद यदुर्ध्वं समता	२०	३	१२४	१	३०३	इहोद यदुर्ध्वं समता	२०	६	३०	६
४२३	इहोद यदुर्ध्वं समता	२०	६	१२४	२	३	इहोद यदुर्ध्वं समता	२०	६	३०	६
४२३	इहोद यदुर्ध्वं समता	२०	६	१२४	३	६३	इहोद यदुर्ध्वं समता	२०	६	३०	६
४२३	इहोद यदुर्ध्वं समता	२०	६	१२४	४	२४३	इहोद यदुर्ध्वं समता	२०	६	३०	६
४२३	इहोद यदुर्ध्वं समता	२०	६	१२४	५	२६६	इहोद यदुर्ध्वं समता	२०	६	३०	६
४२३	इहोद यदुर्ध्वं समता	२०	६	१२४	६						
३४	इहोद यदुर्ध्वं समता	३	२	८	४						
२६१	इहोद यदुर्ध्वं समता	११	६	१	३२	४४	इहोद यदुर्ध्वं समता	२०	६	३०	६
२६८	इहोद यदुर्ध्वं समता	११	२	२	२४	२४०	इहोद यदुर्ध्वं समता	२०	६	३०	६

पृष्ठशः	का०	अनु०	सू०	म०	पृष्ठशः	का०	अनु०	सू०	म०		
३२०	उद्यते नम उवाचते	१७	१	१	२२	३२५	उप मोदुम्बरो मणि	१६	४	३१	७
४०१	उद्यु वदु म्प्रसन्न विद्युष	२०	८	२	४	३२६	उप मोदुम्बरो मणि	४	४	२४	७
२१	उद्यु वदुम्बरो मणि	२	६	३२	१	३२७	उपमोदुम्बरो मणि	११	१	१	१२
१०१	उद्यु वदुम्बरो मणि	१३	२	२	१०	३२८	उपमोदुम्बरो मणि	६	१३	१२६	१
१७१	उद्यु वदुम्बरो मणि	८	१	१	४	३२९	उपमोदुम्बरो मणि	१८	३	३	४१
११६	उद्यु वदुम्बरो मणि	१२	३	३	२६	३३०	उपमोदुम्बरो मणि	१२	३	३	३७
२७१	उद्यु वदुम्बरो मणि	१३	१	१	३२	३३१	उपमोदुम्बरो मणि	१४	४	२	२१
२६५	उद्यु वदुम्बरो मणि	१४	२	२	१६	३३२	उपमोदुम्बरो मणि	१२	१	१	६५
१३१	उद्यु वदुम्बरो मणि	३	५	५३	७	३३३	उपमोदुम्बरो मणि	२	३	६	६
२३७	उद्यु वदुम्बरो मणि	१३	१	१	२	३३४	उपमोदुम्बरो मणि	३	३	६	६
१७	उद्यु वदुम्बरो मणि	२	४	११	२	३३५	उपमोदुम्बरो मणि	७	४	७	१४
२४५	उद्यु वदुम्बरो मणि	११	५	६	१८	३३६	उपमोदुम्बरो मणि	७	६	१०	५
२४५	उद्यु वदुम्बरो मणि	११	५	६	१८	३३७	उपमोदुम्बरो मणि	१८	३	३	४५
१४५	उद्यु वदुम्बरो मणि	१	१३	१३०	४	३३८	उपमोदुम्बरो मणि	७	२	२०	४
१८७	उद्यु वदुम्बरो मणि	८	४	७	१०	३३९	उपमोदुम्बरो मणि	१६	१	२	३
१११	उद्यु वदुम्बरो मणि	६	११	११२	२	३४०	उपमोदुम्बरो मणि	१	१	१	४
१४	उद्यु वदुम्बरो मणि	२	१	३	४	३४१	उपमोदुम्बरो मणि	१३	१४	३	३
१६८	उद्यु वदुम्बरो मणि	१३	७	३६	२	३४२	उपमोदुम्बरो मणि	७	६	७३	७
३७१	उद्यु वदुम्बरो मणि	१०	१	१४	२	३४३	उपमोदुम्बरो मणि	१	५	१०	४
३१४	उद्यु वदुम्बरो मणि	२०	४	३२	२	३४४	उपमोदुम्बरो मणि	५	३	१२	१०
१७१	उद्यु वदुम्बरो मणि	७	१०	११०	३	३४५	उपमोदुम्बरो मणि	११	७	५८	२
४०	उद्यु वदुम्बरो मणि	१	१	१५	७	३४६	उपमोदुम्बरो मणि	१०	१	१	१६
३२६	उद्यु वदुम्बरो मणि	१८	३	३	५	३४७	उपमोदुम्बरो मणि	१	२	४	२३
१३५	उद्यु वदुम्बरो मणि	७	६	७३	६	३४८	उपमोदुम्बरो मणि	१	४	७	२१
४१०	उद्यु वदुम्बरो मणि	१०	६	१२७	१४	३४९	उपमोदुम्बरो मणि	१३	४	४	४५
३६२	उद्यु वदुम्बरो मणि	१०	१	१५	२	३५०	उपमोदुम्बरो मणि	१६	३	२२	११
३६६	उद्यु वदुम्बरो मणि	२०	१	१५	२	३५१	उपमोदुम्बरो मणि	३	५	२४	७
३७६	उद्यु वदुम्बरो मणि	२०	३	२४	१	३५२	उपमोदुम्बरो मणि	३	५	२४	७
११८	उद्यु वदुम्बरो मणि	१	४	३७	१	३५३	उपमोदुम्बरो मणि	१६	५	२८	१
१०	उद्यु वदुम्बरो मणि	१	३	२८	१	३५४	उपमोदुम्बरो मणि	२०	६	११३	१
१५१	उद्यु वदुम्बरो मणि	७	३	३२	१	३५५	उपमोदुम्बरो मणि	७	४	४४	१
२३	उद्यु वदुम्बरो मणि	२	४	२४	६	३५६	उपमोदुम्बरो मणि	६	२	१६	३
१६८	उद्यु वदुम्बरो मणि	६	४	३	१	३५७	उपमोदुम्बरो मणि	२३	२	२	१३

पृष्ठाङ्कः	पां० अनु० सू० मं०	पृष्ठाङ्कः	पां० अनु० सू० मं०
छ			
११०	द्वन्द्वपद्ये उपसा ८ ५ १ १८	३१८	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ ६
१०२	द्वन्द्वसि यद्ये यद्यतः ५ ७ २६ ५	३१९	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ ७
२७५	द्विगुणस्य त्रिगुणपुः १२ २ ५ ४६	३२०	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ ८
३१५	द्विगुणस्य त्रिगुणपुः ११ ४ २८ ६	३२१	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ ९
२७६	द्विगुणस्य त्रिगुणपुः १२ ७ ५ ५१	३२२	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ १०
ज		३२३	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ ११
२११	अतिमस्याकमुद्रिन् १ ५ १० २	३२४	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ १२
३११	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ ५ ३४ १	३२५	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ १३
१५	अतिमस्याकमुद्रिन् २ १ ४ २	३२६	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ १४
४०३	अतिमस्याकमुद्रिन् २० ७ ८३ ६	३२७	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ १५
१५८	अतिमस्याकमुद्रिन् ७ ४ ४५ १	३२८	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ १६
४०४	अतिमस्याकमुद्रिन् २० ७ १० २	३२९	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ १७
२६८	अतिमस्याकमुद्रिन् ७५ २ २ ७२	३३०	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ १८
२५८	अतिमस्याकमुद्रिन् १२ ३ २ २३	३३१	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ १९
२५९	अतिमस्याकमुद्रिन् १२ १ १ ४३	३३२	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ २०
॥	अतिमस्याकमुद्रिन् १ ३ १२ १	३३३	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ २१
२७	अतिमस्याकमुद्रिन् ३ ३ ११ ७	३३४	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ २२
३५२	अतिमस्याकमुद्रिन् ११ ३ ५५ ५	३३५	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ २३
१३३	अतिमस्याकमुद्रिन् १ ६ ३६ २	३३६	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ २४
१६७	अतिमस्याकमुद्रिन् १ १ २ १०	३३७	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ २५
१५४	अतिमस्याकमुद्रिन् ११ ४ २६ ६	३३८	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ २६
३१२	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ६ ६	३३९	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ २७
१५६	अतिमस्याकमुद्रिन् १ ८ ७७ ३	३४०	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ २८
२०३	अतिमस्याकमुद्रिन् २० ४ ३५ १६	३४१	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ २९
१५३	अतिमस्याकमुद्रिन् १ १२ १२३ २	३४२	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ ३०
२७१	अतिमस्याकमुद्रिन् १२ ४ ४ १०	३४३	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ ३१
७६	अतिमस्याकमुद्रिन् ८ ८ ३७ १२	३४४	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ ३२
१२४	अतिमस्याकमुद्रिन् १ ६ २७ २	३४५	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ ३३
२२४	अतिमस्याकमुद्रिन् १० २ ५ ३६	३४६	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ ३४
३१३	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ १	३४७	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ ३५
३१३	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ ५	३४८	अतिमस्याकमुद्रिन् १६ २ ८ ३६

पृष्ठाङ्कः	कां० अनु०	पृ० सं०	पृष्ठाङ्कः	कां० अनु०	पृ० सं०
२३२	जीवतामायुः ॥	१९	२	४२	१९
२३३	जीवा एव जीवसां	१९	३	४३	१९
१७३	जीवेयस्त्वा समुदे	८	१	१५	१९
३६८	जीवेम शब्दः शब्दः	१९	७	६७	२०
२३४	जीवै रश्मिनि वि	१५	१	४६	१९
१५७	सुखं दम्पता क्रतिभिः	७	५	७३	६
२२	सुखं पुनर्न गन्तु	२	४	२६	५
३३३	सुहृद्भावा दाम्पत्य	१८	४	४	२
१	ज्याके वति च,	१	१	२	२
६७	ज्याघोषा दुःखुधवाः	५	४	२१	६
५०	ज्यावत्सम्पत्तिश्चिन्ता	३	५	३०	५
११६	ज्योतिष्यां ज्ञानः	६	११	११०	२
२०७	ज्योतिष्यां लोकां	६	३	५	१५
त					
६६	तन्मन्त्र भ्राता बलाक्षितः	५	५	२२	१९
६६	तन्मन्त्र भ्रातातो गच्छ	५	५	२२	७
६६	तन्मन्त्र द्यावा वि बद्धः	५	५	२२	५
१५४	तन्मन्त्रमन्त्राणां	११	२	३	३६
२५६	तन्मन्त्रमन्त्राणां	११	२	३	५६
२५३	तन्मन्त्रमन्त्राणां	११	२	३	३६
२५४	तन्मन्त्रमन्त्राणां	११	२	३	३६
२५५	तन्मन्त्रमन्त्राणां	११	२	३	३६
२५६	तन्मन्त्रमन्त्राणां	११	२	३	३६
२५७	तन्मन्त्रमन्त्राणां	११	२	३	३६
२५८	तन्मन्त्रमन्त्राणां	११	२	३	३६
२५९	तन्मन्त्रमन्त्राणां	११	२	३	३६
२६०	तन्मन्त्रमन्त्राणां	११	२	३	३६
२६१	तन्मन्त्रमन्त्राणां	११	२	३	३६
२६२	तन्मन्त्रमन्त्राणां	११	२	३	३६
२६३	तन्मन्त्रमन्त्राणां	११	२	३	३६
२६४	तन्मन्त्रमन्त्राणां	११	२	३	३६
२६५	तन्मन्त्रमन्त्राणां	११	२	३	३६
२६६	तन्मन्त्रमन्त्राणां	११	२	३	३६
२६७	तन्मन्त्रमन्त्राणां	११	२	३	३६
२६८	तन्मन्त्रमन्त्राणां	११	२	३	३६
२६९	तन्मन्त्रमन्त्राणां	११	२	३	३६
२७०	तन्मन्त्रमन्त्राणां	११	२	३	३६
२७१	तन्मन्त्रमन्त्राणां	११	२	३	३६
२७२	तन्मन्त्रमन्त्राणां	११	२	३	३६
२७३	तन्मन्त्रमन्त्राणां	११	२	३	३६
२७४	तन्मन्त्रमन्त्राणां	११	२	३	३६
२७५	तन्मन्त्रमन्त्राणां	११	२	३	३६
२७६	तन्मन्त्रमन्त्राणां	११	२	३	३६
२७७	तन्मन्त्रमन्त्राणां	११	२	३	३६
२७८	तन्मन्त्रमन्त्राणां	११	२	३	३६
२७९	तन्मन्त्रमन्त्राणां	११	२	३	३६
२८०	तन्मन्त्रमन्त्राणां	११	२	३	३६
२८१	तन्मन्त्रमन्त्राणां	११	२	३	३६
२८२	तन्मन्त्रमन्त्राणां	११	२	३	३६
२८३	तन्मन्त्रमन्त्राणां	११	२	३	३६
२८४	तन्मन्त्रमन्त्राणां	११	२	३	३६
२८५	तन्मन्त्रमन्त्राणां	११	२	३	३६
२८६	तन्मन्त्रमन्त्राणां	११	२	३	३६
२८७	तन्मन्त्रमन्त्राणां	११	२	३	३६
२८८	तन्मन्त्रमन्त्राणां	११	२	३	३६
२८९	तन्मन्त्रमन्त्राणां	११	२	३	३६
२९०	तन्मन्त्रमन्त्राणां	११	२	३	३६
२९१	तन्मन्त्रमन्त्राणां	११	२	३	३६
२९२	तन्मन्त्रमन्त्राणां	११	२	३	३६
२९३	तन्मन्त्रमन्त्राणां	११	२	३	३६
२९४	तन्मन्त्रमन्त्राणां	११	२	३	३६
२९५	तन्मन्त्रमन्त्राणां	११	२</		

[illegible]

दमैल रव कणवदु

अपर्वेदसंहितायाः

दंड मूलमार्ग पद्य

पृष्ठाङ्कः	कां०	अनु०	शृ०	मं०	पृष्ठाङ्कः	कां०	अनु०	शृ०	मं०
३५६ दमैल रव कणवदु	१६	४	३३	४	१७७ दिवो विष्णु उत वा	७	३	२६	८
३५६ दमैल रव कणवदु	१६	४	३३	७	१७८ दिवं च मोह पृथिवी	१३	१	१	३७
३५६ दमैल रव कणवदु	४	४	३०	६	४४ दिवं पृथिवीमनु	३	७	२१	७
१५८ दमैल रव कणवदु	७	७	३०	४	१७९ दिवं यमो मरणायि	११	३	६	१०
१५८ दमैल रव कणवदु	३	३	१४	१०	१४ दिव्यान् सुपर्वा	४	४	२०	३
१५८ दमैल रव कणवदु	१६	३	३३	७	७८ दिव्यादित्याय सं	४	८	३६	४
१५८ दमैल रव कणवदु	२	२	१	१	१३ दिव्यो मन्मथः	२	१	२	१
१५८ दमैल रव कणवदु	११	४	३	३	१३३ दिव्यं सुपर्णं पवर्गं	७	४	३६	१
१५८ दमैल रव कणवदु	१६	४	३३	७	१८१ दिव्यं मन्मथः	८	४	३६	२२
१५८ दमैल रव कणवदु	१६	४	३३	७	१८१ दिव्यां मन्मथां	१३	४	३६	२
१५८ दमैल रव कणवदु	१०	४	३३	१२	१८४ दिवो उतोतिष्मन्ति	१०	३	४	३८
१५८ दमैल रव कणवदु	१०	४	३३	१२	१०० दिवो दिवः	६	२	३	३१
७८ दिव्यं मन्मथाय सं	४	८	३६	७	७८ दिवो धर्मपत्न्यां	४	८	३६	८
१५८ दिवितः श्रामाश्रितः	११	२	३	४	३३१ दीर्घमन्मथं सुपर्णं	१०	१	४	४
३०४ दिवितश्च वै सोऽदितिः	१३	१	६	११	१३ दीर्घां सुपर्णां सुपर्णं	२	१	४	१
१५८ दिवितः पुत्राजालादितिः	७	१	३	१	१६ सुपर्णं सुपर्णां सुपर्णां	४	४	२०	४
१०४ दिवस्तथा पातु इति	४	६	३८	६	२३२ सुपर्णमन्मथं सुपर्णं	१२	४	४	१६
१०४ दिवस्तथा पातु इति	६	१३	१२४	२	३३३ सुपर्णमन्मथं सुपर्णं	२०	३	२१	२
१६४ दिवस्तथा पातु इति	६	१	१	१	१८४ सुपर्णमन्मथं सुपर्णं	४	४	२०	४
१६४ दिवस्तथा पातु इति	१६	१	३	१	१८४ सुपर्णमन्मथं सुपर्णं	१८	१	१	३४
१६४ दिवस्तथा पातु इति	१३	२	२	३३	१८४ सुपर्णमन्मथं सुपर्णं	१८	२	३३	३
१०६ दिवो मा लक्ष्मीं यमः	४	४	३६	६	१८४ सुपर्णमन्मथं सुपर्णं	३	४	२	४
४८ दिवो मा लक्ष्मीं यमः	४	२	१०	४	१८४ सुपर्णमन्मथं सुपर्णं	६	४	२	४
३५६ दिवो मा लक्ष्मीं यमः	१६	४	३३	७	४३ सुपर्णमन्मथं सुपर्णं	३	४	२	४
२०६ दिवो मा लक्ष्मीं यमः	१३	२	२	३०	३६४ सुपर्णमन्मथं सुपर्णं	१६	४	२	४
३८१ दिवो मा लक्ष्मीं यमः	२०	३	३०	४	३६४ सुपर्णमन्मथं सुपर्णं	३	४	२	४
१३ दिवो मा लक्ष्मीं यमः	२	१	२	२	३६४ सुपर्णमन्मथं सुपर्णं	३	४	२	४
१३ दिवो मा लक्ष्मीं यमः	२	१	१०	३	३६४ सुपर्णमन्मथं सुपर्णं	३	४	२	४
१११ दिवो मा लक्ष्मीं यमः	१६	४	३३	७	३६४ सुपर्णमन्मथं सुपर्णं	३	४	२	४
८७ दिवो मा लक्ष्मीं यमः	२	२	६	१	३६४ सुपर्णमन्मथं सुपर्णं	३	४	२	४
८७ दिवो मा लक्ष्मीं यमः	२	२	६	१	३६४ सुपर्णमन्मथं सुपर्णं	३	४	२	४
१५३ दिवो मा लक्ष्मीं यमः	१६	४	३३	७	३६४ सुपर्णमन्मथं सुपर्णं	३	४	२	४
३५८ दिवो मा लक्ष्मीं यमः	१६	४	३३	७	३६४ सुपर्णमन्मथं सुपर्णं	३	४	२	४
३५८ दिवो मा लक्ष्मीं यमः	१६	४	३३	७	३६४ सुपर्णमन्मथं सुपर्णं	३	४	२	४
१६ दिवो मा लक्ष्मीं यमः	२	२	६	१	३६४ सुपर्णमन्मथं सुपर्णं	३	४	२	४

पृष्ठा		पा०	अनु०	श्ल०	मं०	पृष्ठा		पा०	अनु०	श्ल०	मं०
१०८	नवम्या युदा	६	४	७	१६	१४३	द्वे पितर पितर	१	१८	१२३	३
१०९	द्वे त्वत्पुत्रिभूय	१०	६	१३०	१७	१४३	न्या पितर	१०	४	६	६
११०	नैर्यापुत्रमिति	३	४	१०	१८	१४४	न्या पितर	११	४	७	५७
१११	नवतो यथाभक्ति	१०	६	७०	१९	१४५	देवी देव्याभि	६	१३	१२१	१
११२	नव सदासि सदास	६	८	७६	२०	१४६	न्या दनन्तु दुदन्तु	१०	६	१३५	११
११३	नवसत सतिता हस्त	३४	१	१	४६	२१	न्या दनन्तु दनन्तु	११	४	७	७
११४	नवसत सतिता हस्त	१६	६	४१	२२	१४७	नवसत सतिता हस्त	१२	३	३	४११
११५	नवसत सतिता हस्त	१०	३	४	१४	२३	नवसत सतिता हस्त	१३	१	१	१५
११६	नवसत सतिता हस्त	६	३	५३	२४	१४८	नवसत सतिता हस्त	१४	११	१३१	३
११७	नवसत सतिता हस्त	१८	४	४	५६	२५	नवसत सतिता हस्त	१५	१	४	४
११८	नवसत सतिता हस्त	१६	५	५	५८	२६	नवसत सतिता हस्त	१६	५	५	४१६
११९	नवसत सतिता हस्त	१६	५	५	५८	२७	नवसत सतिता हस्त	१७	५	५	४१७
१२०	नवसत सतिता हस्त	१६	५	५	५८	२८	नवसत सतिता हस्त	१८	५	५	४१८
१२१	नवसत सतिता हस्त	१६	५	५	५८	२९	नवसत सतिता हस्त	१९	५	५	४१९
१२२	नवसत सतिता हस्त	१६	५	५	५८	३०	नवसत सतिता हस्त	२०	५	५	४२०
१२३	नवसत सतिता हस्त	१६	५	५	५८	३१	नवसत सतिता हस्त	२१	५	५	४२१
१२४	नवसत सतिता हस्त	१६	५	५	५८	३२	नवसत सतिता हस्त	२२	५	५	४२२
१२५	नवसत सतिता हस्त	१६	५	५	५८	३३	नवसत सतिता हस्त	२३	५	५	४२३
१२६	नवसत सतिता हस्त	१६	५	५	५८	३४	नवसत सतिता हस्त	२४	५	५	४२४
१२७	नवसत सतिता हस्त	१६	५	५	५८	३५	नवसत सतिता हस्त	२५	५	५	४२५
१२८	नवसत सतिता हस्त	१६	५	५	५८	३६	नवसत सतिता हस्त	२६	५	५	४२६
१२९	नवसत सतिता हस्त	१६	५	५	५८	३७	नवसत सतिता हस्त	२७	५	५	४२७
१३०	नवसत सतिता हस्त	१६	५	५	५८	३८	नवसत सतिता हस्त	२८	५	५	४२८
१३१	नवसत सतिता हस्त	१६	५	५	५८	३९	नवसत सतिता हस्त	२९	५	५	४२९
१३२	नवसत सतिता हस्त	१६	५	५	५८	४०	नवसत सतिता हस्त	३०	५	५	४३०
१३३	नवसत सतिता हस्त	१६	५	५	५८	४१	नवसत सतिता हस्त	३१	५	५	४३१
१३४	नवसत सतिता हस्त	१६	५	५	५८	४२	नवसत सतिता हस्त	३२	५	५	४३२
१३५	नवसत सतिता हस्त	१६	५	५	५८	४३	नवसत सतिता हस्त	३३	५	५	४३३
१३६	नवसत सतिता हस्त	१६	५	५	५८	४४	नवसत सतिता हस्त	३४	५	५	४३४
१३७	नवसत सतिता हस्त	१६	५	५	५८	४५	नवसत सतिता हस्त	३५	५	५	४३५
१३८	नवसत सतिता हस्त	१६	५	५	५८	४६	नवसत सतिता हस्त	३६	५	५	४३६
१३९	नवसत सतिता हस्त	१६	५	५	५८	४७	नवसत सतिता हस्त	३७	५	५	४३७
१४०	नवसत सतिता हस्त	१६	५	५	५८	४८	नवसत सतिता हस्त	३८	५	५	४३८
१४१	नवसत सतिता हस्त	१६	५	५	५८	४९	नवसत सतिता हस्त	३९	५	५	४३९
१४२	नवसत सतिता हस्त	१६	५	५	५८	५०	नवसत सतिता हस्त	४०	५	५	४४०
१४३	नवसत सतिता हस्त	१६	५	५	५८	५१	नवसत सतिता हस्त	४१	५	५	४४१
१४४	नवसत सतिता हस्त	१६	५	५	५८	५२	नवसत सतिता हस्त	४२	५	५	४४२
१४५	नवसत सतिता हस्त	१६	५	५	५८	५३	नवसत सतिता हस्त	४३	५	५	४४३
१४६	नवसत सतिता हस्त	१६	५	५	५८	५४	नवसत सतिता हस्त	४४	५	५	४४४
१४७	नवसत सतिता हस्त	१६	५	५	५८	५५	नवसत सतिता हस्त	४५	५	५	४४५
१४८	नवसत सतिता हस्त	१६	५	५	५८	५६	नवसत सतिता हस्त	४६	५	५	४४६
१४९	नवसत सतिता हस्त	१६	५	५	५८	५७	नवसत सतिता हस्त	४७	५	५	४४७
१५०	नवसत सतिता हस्त	१६	५	५	५८	५८	नवसत सतिता हस्त	४८	५	५	४४८

उल्लङ्घः	का०	अनु०	सू०	मं०	पुस्तकः	का०	अनु०	सू०	मं०		
३२३	पाप द क्षमा प्रथमे	१८	१	१	२६						
३७२	पुत्रं सुदानुं	२०	१	२	२						
३६०	पुत्रं सुदानुं	२०	२	४६	४	२६०	धनुर्विधिर्गणि	११	१	२	१२
३२४	पुमन्तन्वधोमदि	१८	१	१	४७	३२१	धनुर्विद्याद्वयानः	१८	२	२	६०
३७७	पुमन्तु पुमन्तु	२०	१	१६	७	४०४	धनं न धनं वदुतं	२०	७	४६	६
७८	पौषुस्तस्या	४	८	३६	६	४१६	धनं य यन् धनं	२०	६	१२६	२०
२१२	धौर्गः पिता जनिता	६	४	१०	१२	४३	धनं य यन् धनं	३	३	१२	३
१२३	धौर्गः म इहं वृषिपी	६	२	२३	१	२६६	धनं विधाय धनं	१२	३	३	३४
२६५	धौर्गः म इहं वृषिपी	१२	१	१	४२	३३२	धनं विधाय धनं	१८	३	३	३६
२४	धौर्गः पिता वृषिपी	२	४	२८	४	३३१	धनं दत्ता धनं	१८	३	३	२१
४२३	धौर्गः पिता वृषिपी	२०	६	१३७	८	२०८	धनं य मयिता य	६	४	७	१०
३३६	धौर्गः पिता वृषिपी	१८	४	४	२८	१२३	धनं य मयिता य	७	२	१७	२
१४०	धौर्गः पिता वृषिपी	६	१६	११४	३	१७३	धनं य मयिता य	७	२	१७	१
१४०	धौर्गः पिता वृषिपी	६	११	११३	३	१२४	धनं य मयिता य	६	६	६०	३
२३०	धौर्गः पिता वृषिपी	१०	४	८	७	३३१	धनं य मयिता य	१८	३	३	२१
३७१	धौर्गः पिता वृषिपी	१६	३	२३	१	३४	धनं य मयिता य	३	२	८	०
२६	धौर्गः पिता वृषिपी	४	३	११	११	१७३	धनं य मयिता य	७	२	१७	४
२१०	धौर्गः पिता वृषिपी	१	४	६	१२	८२	धनं य मयिता य	४	१	३	६
१०३	धौर्गः पिता वृषिपी	६	२	२७	७	१७३	धनं य मयिता य	७	२	१७	३
६०	धौर्गः पिता वृषिपी	४	३	१३	६	१०६	धनं य मयिता य	३	३	२४	१०
२११	धौर्गः पिता वृषिपी	६	४	६	२०	३३७	धनं य मयिता य	१८	४	४	३२
१४०	धौर्गः पिता वृषिपी	१२	२	२०	६	१६६	धनं य मयिता य	७	२	२३	२
२६५	धौर्गः पिता वृषिपी	१२	२	२	३३	११०	धनं य मयिता य	६	१	४	३
२६३	धौर्गः पिता वृषिपी	११	६	२८	२	१२०	धनं य मयिता य	७	१	१	१
३१२	धौर्गः पिता वृषिपी	१२	२	६	३	६६	धनं य मयिता य	४	४	२०	८
७३	धौर्गः पिता वृषिपी	४	७	३३	७	४०४	धनं य मयिता य	२०	७	८८	२
६१	धौर्गः पिता वृषिपी	४	३	१४	२	२७२	धनं य मयिता य	११	६	१०	७
२१०	धौर्गः पिता वृषिपी	१४	१	१	१६	३३७	धनं य मयिता य	१८	४	४	१
२६२	धौर्गः पिता वृषिपी	१६	६	४७	४	४८	धनं य मयिता य	३	६	२७	४
४२२	धौर्गः पिता वृषिपी	२०	६	१३२	१४	१३२	धनं य मयिता य	१८	३	३	१
१८२	धौर्गः पिता वृषिपी	८	३	६	२६	१६६	धनं य मयिता य	६	२	३	२६
						३३२	धनं य मयिता य	१८	३	३	३४
						३३१	धनं य मयिता य	१२	३	३	२६

पदाङ्क	का०	अनु०	सू०	मं०	पदाङ्क	का०	अनु०	सू०	मं०		
१२७	ध्रुव विराणम	३५	३	२	१३	नदी कल्पवृक्ष	४	३	३५	३	
१२८	ध्रुवोऽस्तुत म मृच्छदि	६	८	३	३०६	न नृकण नृकणत नृकण	३५	५	१५	६	
१२९	ध्रुव त राता वदन्	९	६	२	५८	न द्वितीयो न तृतीय	१३	४	४	१६	
१३०	ध्रुव ध्रुव दक्षिण	७	६	१	५९	न वक्षुमो न वक्षु	१३	४	४	१७	
१३१	ध्रुव विर कलश	७	७	१	३०७	न विद्याल वद्या	१५	५	१५	६	
१३२	ध्रुव रन्द्र सृष्टा	५०	३	५७	३	७५	न विद्याल स राज्ञोमि	४	५	३६	७
न					१०	न वक्षु सप्तवक्षु	१	५	५७	३	
५८	न कामल गुणमद्य	३	३	१३	५	११	न वक्षु सप्तवक्षु	३	५	५७	३
५९	न किञ्चिन्मद्य	१५	३	३	५	१२	न वक्षु सप्तवक्षु	३	५	५७	३
६०	न किञ्चिन्मद्य	५०	५	५८	१५	१३	न वक्षु सप्तवक्षु	३	५	५७	३
६१	नदी दक्षिण सप्तवक्षु	५०	६	११५	५	१४	न वक्षु सप्तवक्षु	३	५	५७	३
६२	न वक्षु सप्तवक्षु	१	३	५७	१	१५	न वक्षु सप्तवक्षु	३	५	५७	३
६३	न वक्षु सप्तवक्षु	१६	३	६	१६	न वक्षु सप्तवक्षु	१५	५	५७	३	
६४	न वक्षु सप्तवक्षु	५०	५	१७	५	१७	न वक्षु सप्तवक्षु	३	५	५७	३
६५	न वक्षु सप्तवक्षु	५०	७	७	५	१८	न वक्षु सप्तवक्षु	३	५	५७	३
६६	न वक्षु सप्तवक्षु	५०	३	१	५	१९	न वक्षु सप्तवक्षु	३	५	५७	३
६७	न वक्षु सप्तवक्षु	५०	५	१५	५	२०	न वक्षु सप्तवक्षु	३	५	५७	३
६८	न वक्षु सप्तवक्षु	५०	५	३	५	२१	न वक्षु सप्तवक्षु	३	५	५७	३
६९	न वक्षु सप्तवक्षु	५०	५	३	५	२२	न वक्षु सप्तवक्षु	३	५	५७	३
७०	न वक्षु सप्तवक्षु	५०	५	३	५	२३	न वक्षु सप्तवक्षु	३	५	५७	३
७१	न वक्षु सप्तवक्षु	५०	५	३	५	२४	न वक्षु सप्तवक्षु	३	५	५७	३
७२	न वक्षु सप्तवक्षु	५०	५	३	५	२५	न वक्षु सप्तवक्षु	३	५	५७	३
७३	न वक्षु सप्तवक्षु	५०	५	३	५	२६	न वक्षु सप्तवक्षु	३	५	५७	३
७४	न वक्षु सप्तवक्षु	५०	५	३	५	२७	न वक्षु सप्तवक्षु	३	५	५७	३
७५	न वक्षु सप्तवक्षु	५०	५	३	५	२८	न वक्षु सप्तवक्षु	३	५	५७	३
७६	न वक्षु सप्तवक्षु	५०	५	३	५	२९	न वक्षु सप्तवक्षु	३	५	५७	३
७७	न वक्षु सप्तवक्षु	५०	५	३	५	३०	न वक्षु सप्तवक्षु	३	५	५७	३
७८	न वक्षु सप्तवक्षु	५०	५	३	५	३१	न वक्षु सप्तवक्षु	३	५	५७	३
७९	न वक्षु सप्तवक्षु	५०	५	३	५	३२	न वक्षु सप्तवक्षु	३	५	५७	३
८०	न वक्षु सप्तवक्षु	५०	५	३	५	३३	न वक्षु सप्तवक्षु	३	५	५७	३
८१	न वक्षु सप्तवक्षु	५०	५	३	५	३४	न वक्षु सप्तवक्षु	३	५	५७	३
८२	न वक्षु सप्तवक्षु	५०	५	३	५	३५	न वक्षु सप्तवक्षु	३	५	५७	३
८३	न वक्षु सप्तवक्षु	५०	५	३	५	३६	न वक्षु सप्तवक्षु	३	५	५७	३
८४	न वक्षु सप्तवक्षु	५०	५	३	५	३७	न वक्षु सप्तवक्षु	३	५	५७	३
८५	न वक्षु सप्तवक्षु	५०	५	३	५	३८	न वक्षु सप्तवक्षु	३	५	५७	३
८६	न वक्षु सप्तवक्षु	५०	५	३	५	३९	न वक्षु सप्तवक्षु	३	५	५७	३
८७	न वक्षु सप्तवक्षु	५०	५	३	५	४०	न वक्षु सप्तवक्षु	३	५	५७	३
८८	न वक्षु सप्तवक्षु	५०	५	३	५	४१	न वक्षु सप्तवक्षु	३	५	५७	३
८९	न वक्षु सप्तवक्षु	५०	५	३	५	४२	न वक्षु सप्तवक्षु	३	५	५७	३
९०	नदी सुखी वर्यम	६	४	७	१४	११४	नमो सुखमय नाम	६	५	५७	३

नमो भगवते वासुदेवाय

अथर्ववेदसंहितायाः

निधनं भूषणः

[illegible]

पृष्ठपङ्क्ति	का०	अनु०	ख०	म०	पृष्ठपङ्क्ति	का०	अनु०	ख०	म०
२०३ निघन भूलाः	६	३	६	१०	३६६ नू निन्नु ते	२०	७	७३	२
२६६ निधि निधिना	१२	३	७	४२	४७३ नू नो रवि पुकरीं	२०	६	१४३	६
२६१ निधि निधिनी	१२	१	१	४४	४७२ नूतं तदस्य काव्यः	४	१	१	६
२४३ निन्दाद्य वा	११	४	८	२२	१०० नृकाता रक्तः परि	८	२	३	१०
२०६ निम्नचलितयोः स्युः	१३	३	३	३१	२४ नेन्नुषुः पाशं सयानि	२	२	२७	१
३१० नि येन मुष्टिहास्यया	२०	६	७०	१८	४२० नेमा इन्दु पावः	२०	६	१२७	१३
१२१ निरम्बु नुद ओरुस	६	८	७२	१	३६१ नेमि नमन्ति चतुसा	४०	२	२४	३
७ निररणि सतिना	१	४	१८	२	४ नेव मंसे न पीरिसि	१	२	११	४
२६३ निरिगो नृपु	१२	३	२	२	६३ नेमां ने देवा अददुः	४	४	१८	४
३१० निरिम माया	१८	२	२	४२	३६६ नेमां विदुः पिपरी न	१६	७	२६	४
३१० निर्दमप ऊर्जा	१६	१	२	१	१२१ नेनं प्रानि पर्यायिणु	६	८	७६	४
३१३ निर्दिष्टत दिवो मि	१६	२	७	६	१८४ नेनं प्रान्यन्तरसः	८	२	४	१३
११२ निर्दिष्टासेतः म	६	२	१४	३	४७ नेनं प्रान्तिनि शयय	४	२	६	४
११२ निर्दिष्टासे बज्रासिन्ध	६	२	१४	२	१२ नेनं रधांति न	१	६	३४	२
७ निर्दिष्टसं बज्रासं	१	४	१८	१	२४३ निपादयोर्द्वं न	१६	२	३	३०
१४ निर्दिष्टं कथं भवति	४	४	१८	४	१३३ न्य (गु) यानो याति	६	२	६१	२
१८ निर्दिष्टा बोधार्थक्यासि	२	२	१४	२	१४८ न्यसिन्हा करोति	६	१३	१३६	१
१२६ निर्दिष्ट, सद्युक्ति	६	७	६६	१	३७० न्युत्तु पाशं म मति	२०	३	२१	१
१२६ निर्दिष्टा सद्युक्ति	६	७	६६	१	८४ न्येति सत्तापान्तिरम्यो	१	२	१	४
१२६ निर्दिष्टा सद्युक्ति	६	७	६६	१					
२३३ निर्दिष्टा सद्युक्ति	१०	४	८	४२					
४४ निर्दिष्टा नि वक्तव्य	६	१३	१३१	१					
३६ निर्दिष्टा नि वक्तव्य	२०	७	७४	३					
११ निर्दिष्टा धूमपु	२	३	१४	१					
१४ निर्दिष्टा सत्तापान्तिरम्यो	२	१	३	३					
४६ निर्दिष्टा सत्तापान्तिरम्यो	३	४	१६	३					
३१० निर्दिष्टा सत्तापान्तिरम्यो	१६	३	२२	४					
२६६ निर्दिष्टा सत्तापान्तिरम्यो	१६	१	७	७					
३६१ निर्दिष्टा सत्तापान्तिरम्यो	१६	१	१	२६					
४२२ निर्दिष्टा सत्तापान्तिरम्यो	२०	६	१३२	१६					
२६६ निर्दिष्टा सत्तापान्तिरम्यो	१६	१	१	८					
१६७ निर्दिष्टा सत्तापान्तिरम्यो	६	१	२	४					
३०३ नू ददु रक्त सत्तापान्तिरम्यो	२०	४	३०	११					

प

१६६ पञ्चो जयान्तः पति	७	७	७६	४
२१ पञ्च च मे पञ्चाशद्य	४	३	१४	४
११४ पञ्च च या पञ्चाशद्य	२	३	२४	१
३७१ पञ्चचर्चस्यः स्वाहा	१६	२	२३	१२
२१० पञ्चचर्च पितर	१	४	६	१२
३१६ पञ्चचर्च पितर	१७	१	१	१७
२४० पञ्च चर्चस्य	११	३	६	१४
२०२ पञ्च चर्चस्य पतिः	१	३	४	२६
२०३ पञ्च चर्चस्य पञ्च	६	३	४	२४
३४१ पञ्चचर्चस्य स्वाहा	१६	२	२३	२
१६० पञ्चचर्चस्य पति	१०	४	८	८
१६० पञ्चचर्चस्य पति	८	२	६	१४

[illegible]

पृष्ठाङ्कः	श्लो. क्रमां०	अनु०	सं०	पृष्ठाङ्कः	श्लो. क्रमां०	अनु०	सं०				
२४३	प्रत्यञ्चं येन प्राणीः	११	२	२६	३३८	प्र वा एनीनमुनिद्रम्य	१८	४	१०		
२६१	प्र त्या मुञ्चामि	१४	१	१	३३९	प्र विद्यानं प्राणापानो	३	३	११	४	
२६३	प्र त्या मुञ्चामि	१४	१	१	३४०	प्र विद्यानं प्राणापानो	७	५	५३	४	
२६	प्रथमा ह व्युपास स्वा	३	२	१०	१	३४१	प्र वीथप्रसा वासि	१२	४	४	३३
२४४	प्रथमेन प्रवारणे	११	४	८	३३	३४२	प्र वो भवे मङ्कितुं	२०	७	३३	३
३१०	प्रथमेभ्यः शुभेभ्यः	१६	३	२२	८	३४३	प्र सप्तमं चर्पणीनां	२०	५	४४	१
३८८	प्रयो वरो ह्यपानो लोकाः	१३	४	४	३३	३४४	प्र सुपुनं सविनर्वाय	४	५	२५	२
४२१	प्र युवृत्तो मघामि	२०	६	१३०	१३	३४५	प्र सुपुनं सुपाधर्म	२०	५	५१	३
४२७	प्र युवृत्ताय प्र हृषते	२०	६	१४२	५	३४६	प्र सुन हृष्ट प्रथता	३	१	१	४
१४३	प्र गमस्य वृषिपि	७	२	१८	१	३४७	प्र सन्तवाद् स पिपिः	१२	५	५	१३
१७५	प्र पंतः पापि लक्षि	७	१०	११५	१	३४८	प्र सुपुनं स्तोमिनी	८	४	७	४
१४१	प्र पथं पथामज्जिह्व	७	१	६	१	३४९	प्रान्तं वाधमीरव	३	४	३७	१
२०१	प्र एनीनमुनिद्रिह	६	३	५	३	४३	प्राणी द्विपदिः	३	६	५३	१
१९९	प्र पादौ न यथावति	१६	६	४८	१०	४४	प्राणीं यदि द्विदिश	५	३	१२	४
३०६	प्र पिहृपाणं पार्श्व	१४	२	२६	४	२३७	प्राणीपालीं यदिश	१२	३	३	७
२६८	प्र सुपुनस्य सुपुधा	१४	२	२	७५	१३३	प्राण्या दिशम्यमिद्र	३	१०	६८	३
४२७	प्र वीथपीथी मङ्गिला	२०	१	१४२	३	१६६	प्राण्या दिशः शस्त्राया	६	३	३	२६
२४४	प्रानीमो मुञ्चिः	११	२	६	१६	३३१	प्राण्यां त्वा दिशि	१८	३	३	३१
२१७	प्र प्राणप्राणां हरिणी	१०	१	२	३३	२३०	प्राणी तथा दिशे	१२	३	३	४४
३८	प्र सुपुनलो मुनस्य	७	२	३४	३	३४१	प्राणापानाभ्यां	१२	३	५३	२६
१७४	प्र संविष्टाय वृहते	२०	२	१५	१	२०४	प्राणापानौ वा एतस्य	६	५	६	११
२६८	प्र पञ्च वृत्तं लक्ष्म्या	१२	३	३	३१	३२०	प्राणं प्राणं वायव्य	१२	५	४५	४
७३	प्र यत्ते कस्ते शुभयः	४	७	३३	७	२८८	प्राणं सा मन्त्रं पर्यायुनः	११	२	५	२३
७३	प्र यत्तेः सहरयः	४	७	३३	५	२४७	प्राणपादुर्मतिभ्यां	११	२	४	१५
८०	प्र यदेते प्रवरो पूथ्य	५	१	१	४	२४२	प्राणापानो ननुः	११	३	७	२५
७३	प्र यत् सन्निष्ठ वर्ण	४	७	३३	३	२४२	प्राणापानो ननुः	११	४	८	४
४०१	प्र यमन्तयुगसपासः	२०	७	८६	८	२४३	प्राणापानो ननुः	११	४	८	२६
१८२	प्र वा द्विपति स्वर्गीय	८	२	४	१७	३११	प्राणापानो मा मा	१६	१	४	५
४२	प्र वो तदे विद्वांस्य	४	१	१	३	२०	प्राणापानो मृगयोमां	२	३	१६	१
४१६	प्र रेम श्री मारय	२०	६	१२७	६	२४७	प्राणापानो मीदिवयो	११	२	४	१३
४१६	प्र रेभायो मनीषा	२०	६	१२७	५	२४७	प्राणापानो मनीषा	११	२	४	१
५	प्र वतो नपासम व्य	१	३	१३	३	१११	प्राणापानो मनीषा	६	१	१०	२
१८२	प्र वर्येय दिवोऽप्यथानं	८	२	४	१६	१७८	प्राणिनं तथा द्विपदां	८	१	५	४

पृष्ठाङ्क	प्रा०	अनु०	सू०	प्र०	पृष्ठाङ्क	प्रा०	अनु०	सू०	प्र०		
२०	प्राचिन साहित्य	३	६	३१	॥	१००	प्राचिन साहित्य	१०	१	३	१
२१	प्राचिन साहित्य	३	६	३१	॥	३१	प्राचिन साहित्य	३	१	६	८
३२३	प्राचिन साहित्य	१६	४	४७	७	१०३	प्राचिन साहित्य	१०	३	१६	४
१०७	प्राचिन साहित्य	॥	६	३०	१४	३००	प्राचिन साहित्य	२०	३	२४	७
२००	प्राचिन साहित्य	१४	२	१४	२२	३०२	प्राचिन साहित्य	२०	३	२३	१
३२०	प्राचिन साहित्य	१८	२	४	४४	४२	प्राचिन साहित्य	४	१	४	३
४४७	प्राचिन साहित्य	२१	२	४	११	४०३	प्राचिन साहित्य	४०	४	१४	२
४४७	प्राचिन साहित्य	२१	२	४	१०						
४०	प्राचिन साहित्य	३	४	१६	१	३१३	प्राचिन साहित्य	२०	४	४०	४
४०	प्राचिन साहित्य	३	४	१६	१	३०२	प्राचिन साहित्य	१३	२	२	२६
१६४	प्राचिन साहित्य	१६	७	४४	४	३०३	प्राचिन साहित्य	२०	४	४०	३
१६७	प्राचिन साहित्य	७	३	३४	१	३०२	प्राचिन साहित्य	१०	३	१	१२
१६४	प्राचिन साहित्य	१	१३	१०१	३	४२१	प्राचिन साहित्य	२०	६	१०६	१६
१६६	प्राचिन साहित्य	७	४	४३	४	१६६	प्राचिन साहित्य	१३	७	४३	२
३३६	प्राचिन साहित्य	१८	४	४	७०	२३६	प्राचिन साहित्य	११	१	१	३२
३१०	प्राचिन साहित्य	१६	३	१	१३	२३६	प्राचिन साहित्य	११	१	१	३१
४१८	प्राचिन साहित्य	४०	३	१०६	४	१६	प्राचिन साहित्य	२	२	८	३
२१६	प्राचिन साहित्य	१०	१	२	६	३०	प्राचिन साहित्य	२०	३	४२	६
१०	प्राचिन साहित्य	२०	४	३७	८	३०३	प्राचिन साहित्य	१०	१	१	४१
४७३	प्राचिन साहित्य	१८	४	४	४०	४०	प्राचिन साहित्य	२	३	१७	३
४६	प्राचिन साहित्य	१६	७	१०२	१	३०६	प्राचिन साहित्य	१३	४	१३	४
३०६	प्राचिन साहित्य	१६	४	३२	८	२०७	प्राचिन साहित्य	१४	७	१४	४
२७०	प्राचिन साहित्य	१२	३	३	४६	२०६	प्राचिन साहित्य	१	४	८	११
४१	प्राचिन साहित्य	३	४	१६	७	३००	प्राचिन साहित्य	१६	४	४४	८
२६१	प्राचिन साहित्य	१४	१	१	१६	२०१	प्राचिन साहित्य	१०	४	८	२४
१७४	प्राचिन साहित्य	७	१०	११४	१	२०२	प्राचिन साहित्य	१०	४	६	३
१०	प्राचिन साहित्य	१	४	२७	४	३६	प्राचिन साहित्य	१६	७	२७	७
४०३	प्राचिन साहित्य	४०	७	४७	४	३०३	प्राचिन साहित्य	१४	१	३	४
३२	प्राचिन साहित्य	१८	२	२	३६	१०२	प्राचिन साहित्य	३	४	१०	६
४००	प्राचिन साहित्य	२०	७	७६	४	२०३	प्राचिन साहित्य	१२	१	२	४
२३२	प्राचिन साहित्य	१२	७	२	३२	४०	प्राचिन साहित्य	३	२	१०	८
३२४	प्राचिन साहित्य	१८	१	१	३४	१००	प्राचिन साहित्य	८	२	६	४

[illegible]

पृष्ठान्तः	पां०	अनु०	सू०	मं०	पृष्ठान्तः	पां०	अनु०	सू०	मं०	
१११	प्रज्ञाया शाला निमित्तं	६	२	३	११	मगस्तेनो नयतु	१४	१	११	२०
११२	प्रज्ञाया शाला जल	११	१	१	१२	मगस्य कवमा रोह	२	६	३६	४
११३	प्रज्ञाये स्वाहा	१६	३	२२	१३	मगं मग श्रमंयवे	६	१३	१२६	१
११४	प्रज्ञाये स्वाहा	१६	३	२३	१४	मगो मा मगेनायतु	१३	३	४३	॥
११५	प्रज्ञाये अतु विवति	१०	१	२	१५	अगो बुभक्ष्यायिषः	३	३	२६	६
११६	प्रज्ञा पदमाय धराकः	१२	३	३	१६	मदमिच्छन्त प्रुपय	१६	३	४१	१
११७	प्रज्ञा प्रज्ञाविर्भासा	१३	१	६	१७	मदार्धि श्रेयः अति	७	॥	४	१
११८	प्रज्ञा प्रज्ञाविरिषि	१३	३	१६	१८	मदार्ध मृताभिः	३	१	४	४
११९	प्रज्ञाविभो वरभि	११	२	३	१९	मदार्धि रात्रि वमसः	१६	६	४६	३
१२०	प्रज्ञा सुखो मृतपवीः	१६	३	४२	२०	मदार्ध को मयगिद्वे	१	१३	१२०	२
१२१	प्रज्ञा हाता मग यज्ञाः	१६	३	४२	२१	मदार्धि पुनर्दो यतु	२	३	२४	८
१२२	प्रज्ञाणस्वा धर्म युज्य	२०	१	३	२२	अव दतमिन्नास्त	१६	१	४	९
१२३	प्रज्ञाणस्वा धर्म युज्य	२०	३	३५	२३	अव दतमिन्नास्त	१३	४	४	३४
१२४	प्रज्ञाणस्वा धर्म युज्य	२०	३	४६	२४	अव दतमिन्नास्त	११	१	२	३८
१२५	प्रज्ञाणस्वा धर्म युज्य	२०	३	४६	२५	अव दतमिन्नास्त	११	१	२	३८
१२६	प्रज्ञाणस्वा धर्म युज्य	२०	३	४६	२६	अव दतमिन्नास्त	११	१	२	३८
१२७	प्रज्ञाणस्वा धर्म युज्य	२०	३	४६	२७	अव दतमिन्नास्त	११	१	२	३८
१२८	प्रज्ञाणस्वा धर्म युज्य	२०	३	४६	२८	अव दतमिन्नास्त	११	१	२	३८
१२९	प्रज्ञाणस्वा धर्म युज्य	२०	३	४६	२९	अव दतमिन्नास्त	११	१	२	३८
१३०	प्रज्ञाणस्वा धर्म युज्य	२०	३	४६	३०	अव दतमिन्नास्त	११	१	२	३८
१३१	प्रज्ञाणस्वा धर्म युज्य	२०	३	४६	३१	अव दतमिन्नास्त	११	१	२	३८
१३२	प्रज्ञाणस्वा धर्म युज्य	२०	३	४६	३२	अव दतमिन्नास्त	११	१	२	३८
१३३	प्रज्ञाणस्वा धर्म युज्य	२०	३	४६	३३	अव दतमिन्नास्त	११	१	२	३८
१३४	प्रज्ञाणस्वा धर्म युज्य	२०	३	४६	३४	अव दतमिन्नास्त	११	१	२	३८
१३५	प्रज्ञाणस्वा धर्म युज्य	२०	३	४६	३५	अव दतमिन्नास्त	११	१	२	३८
१३६	प्रज्ञाणस्वा धर्म युज्य	२०	३	४६	३६	अव दतमिन्नास्त	११	१	२	३८
१३७	प्रज्ञाणस्वा धर्म युज्य	२०	३	४६	३७	अव दतमिन्नास्त	११	१	२	३८
१३८	प्रज्ञाणस्वा धर्म युज्य	२०	३	४६	३८	अव दतमिन्नास्त	११	१	२	३८
१३९	प्रज्ञाणस्वा धर्म युज्य	२०	३	४६	३९	अव दतमिन्नास्त	११	१	२	३८
१४०	प्रज्ञाणस्वा धर्म युज्य	२०	३	४६	४०	अव दतमिन्नास्त	११	१	२	३८
१४१	प्रज्ञाणस्वा धर्म युज्य	२०	३	४६	४१	अव दतमिन्नास्त	११	१	२	३८
१४२	प्रज्ञाणस्वा धर्म युज्य	२०	३	४६	४२	अव दतमिन्नास्त	११	१	२	३८
१४३	प्रज्ञाणस्वा धर्म युज्य	२०	३	४६	४३	अव दतमिन्नास्त	११	१	२	३८
१४४	प्रज्ञाणस्वा धर्म युज्य	२०	३	४६	४४	अव दतमिन्नास्त	११	१	२	३८
१४५	प्रज्ञाणस्वा धर्म युज्य	२०	३	४६	४५	अव दतमिन्नास्त	११	१	२	३८
१४६	प्रज्ञाणस्वा धर्म युज्य	२०	३	४६	४६	अव दतमिन्नास्त	११	१	२	३८
१४७	प्रज्ञाणस्वा धर्म युज्य	२०	३	४६	४७	अव दतमिन्नास्त	११	१	२	३८
१४८	प्रज्ञाणस्वा धर्म युज्य	२०	३	४६	४८	अव दतमिन्नास्त	११	१	२	३८
१४९	प्रज्ञाणस्वा धर्म युज्य	२०	३	४६	४९	अव दतमिन्नास्त	११	१	२	३८
१५०	प्रज्ञाणस्वा धर्म युज्य	२०	३	४६	५०	अव दतमिन्नास्त	११	१	२	३८

अ

४०	अव दत भगवो जस्तु	३	४	१३	५
४०	अव दत भगवो जस्तु	३	४	१३	३
५	अव दत भगवो जस्तु	१	३	१३	१
५१३	अव दत भगवो जस्तु	१४	१	१	१०
५१३	अव दत भगवो जस्तु	१४	१	१	३१

अ

४०	अथ दद भगवो अस्तु	३	४	१२	५
४०	अथ दद भगवो अस्तु	३	४	१२	३
४	अथ दद भगवो अस्तु	१	३	१४	१
७१३	अथ दद भगवो अस्तु	१४	१	१	१०
१६३	अथ दद भगवो अस्तु	१४	१	१	३१

पृष्ठाङ्क	का०	अनु०	श०	म०	पृष्ठाङ्क	का०	अनु०	श०	म०
३६	महा मायो मोहनिका	३	३	१४	६	४२२	मातुये विरणी दी	२०	१ १३३ १
७१	मया सोऽश्वसि य	४	६	३०	४	४२६	मा म शम्पा सदमा	२०	४ ३७ ७
३२	मयि सुचं पर्यगणे	३	१	१	२	१०७	मा म मातु उप दस्त	४	१ ३० १५
८२	मयि देवा द्रविण्य	७	१	३	४	१०६	मा त मनात व मातु	८	१ १ ७
१२७	मयि यथा यथो यथ	६	७	६६	३	३२७	मा त मतो मासोर्मा	१८	२ २ ४६
१६८	मय्ये धर्मि गृहामि	७	८	८२	२	४००	माये तु त गुमि	२०	४ ११ ६
१४०	मयीवीर्णमान् म विम	६	११	११३	२	१०७	मा म्पा न्पात्रमि	४	१ १ १२
१०१	मयता पिता यदा	४	४	४४	१२	१०७	मा म्पा अम्पा रंदातु	४	१ १ १६
६६	मयता मन्त्र क्रयि ये	७	६	२७	१	३११	मा म्पा द्यम्पलिते	१७	१ १ ८
१६१	मयतो मा मपौरय तु	११	४	४४	१०	४०६	मा म्पा द्यम्प परि	१३	२ २ ४
३७०	मयतो यथ दि ल्पे	१०	१	१	२	४२१	मा म्पा म्पा म	२०	३ १३० १४
१००	मयता पर्यगता	४	४	४६	६	३०८	मा म्पा म्पा म्पा म्पा	२०	३ २२ २
३७०	मयता पोषातु सुपुम	२०	१	४	१	३१७	मा म्पा म्पा म्पा म्पा	१८	३ २ २४
१७४	मयानि त यमैय	७	१०	११८	१	३१२	मा म्पा म्पा म्पा म्पा	२०	४ २१ ४
२४७	मयानिध रोषत	११	४	१०	४६	३१६	मा म्पा म्पा म्पा म्पा	१६	४ ४० २
३९	महान्त कौशमुत्तामि	४	३	३३	१६	३७	महान्त यति यरवा	३	३ १२ ४
४२४	महान्त वै महो विव	२०	३	१३६	१४	४०२	मा म्पा म्पा म्पा म्पा	२०	७ ७६ ९
६८	महान्तान् म्पा म्पा	४	४	२२	८	२४१	मा मो मोपु पुपुपु	११	१ २ २१
४४६	महो इन्द्रो य म्पा म्पा	२०	६	१३४	१	१८३	मा मो म्पा म्पा म्पा म्पा	६	६ ४६ १
३१४	महो इन्द्रो य म्पा म्पा	२०	६	७१	१	३७७	मा मो म्पा म्पा म्पा म्पा	२०	३ १८ ४
१३१	महो म्पा म्पा म्पा	७	१	६	४	२४१	मा म्पा म्पा म्पा म्पा	११	१ २ १६
४७३	महो म्पा म्पा म्पा	२०	११	१	६	३६७	मा मो म्पा म्पा म्पा	२०	२ ६६ ८
१२४	महामापो म्पा म्पा	६	६	२१	१	२४१	मा मो म्पा म्पा म्पा	११	१ २ २६
१३३	महा म्पा म्पा म्पा	६	६	८६	३	३७६	मा मो म्पा म्पा म्पा	१६	२ ४० ३
८२	महो म्पा म्पा म्पा	४	१	३	४	१८३	मा मो म्पा म्पा म्पा	८	२ ४० ३
१७६	मा म्पा म्पा म्पा	८	१	१	८	२४१	मा मो म्पा म्पा म्पा	११	१ २ २६
४०१	मा म्पा म्पा म्पा	२०	७	८६	१	७	मा मो म्पा म्पा म्पा	१	४ १६ १
१३६	मा म्पा म्पा म्पा	६	११	११२	१	११६	मा मो म्पा म्पा म्पा	१	४ ४१ ३
३००	मा म्पा म्पा म्पा	१४	१	२	४०	४७१	मा मो म्पा म्पा म्पा	११	१ २ ४०
३०१	मा म्पा म्पा म्पा	१४	१	२	४७	१६६	मा म्पा म्पा म्पा	६	२ २ २४
३२७	मा म्पा म्पा म्पा	१८	१	१	४७	४६०	मा म्पा म्पा म्पा	१२	१ १ ३२
१६३	मा म्पा म्पा म्पा	६	१	१	४	४६०	मा म्पा म्पा म्पा	१३	१ १ ४६
४१०	मा म्पा म्पा म्पा	६	४	६	८	१००	मा म्पा म्पा म्पा	४	२ ३० ८

पृष्ठाङ्कः	पं०	श्रु०	रु०	मं०	पृष्ठाङ्कः	पं०	श्रु०	रु०	मं०		
४१५	मा भूम निरुद्ध इव	२०	८	११६	१	१२७	मुमुक्षान् शोचयतः	८	४	७	१६
४०	मा भ्रामा भ्रामरं शिखरं	३	२	३०	३	२६५	सुहृदृष्टेः प्रवृत्तिः	१३	२	२	३५
८८	मा मा योऽनघराधस्तं	५	३	११	८	२६७	सुतामयेनां वादयः	११	५	६	१२
३११	मा मां प्राणो ह्यसीम्यः	१६	१	४	३	२६७	मृदा अग्निना त्वयि	११	३	१०	२१
३२१	मायाभिर्हसितवृत्ततः	२०	३	५८	४	१२६	मृदा शयिनाघराता	६	७	६७	२
३७१	मदि अममृषि सुमुक्तः	२०	३	२३	८	३३	मृगां सुमन्य दन्ता	४	१	३	६
८५	मा यमि मा याचं यः	५	२	७	६	२१७	मूर्ध्नात्मन्य संसीम्य	१०	१	६	३६
९१५	मा यिदन् परिपिबिषतः	१४	२	२	११	३११	मूर्ध्नाई रवीकां मूर्ध्नां	१५	१	३	१
३३३	मा यः प्रालं मा यः	११	४	५७	६	३४३	मूर्ध्नां देवस्य वृद्धतः	१६	१	६	१६
३५२	मायाभां भदे तस्करः	१६	६	४७	७	२७५	मृत्युपर्द्वी परि	१२	५	५	३३
१८५	मा र्त्तं सुतो मोक्ष शृणुः	८	३	३	३	१६१	सुतो न भीमः कुलस्य	७	८	८४	३
१८	मा स्मेनास्तग्रापीन्	३	५	५२	११	३५५	सुतस्यैव गणपतय नो	१६	४	२६	७
२६३	मा हिसिर्द्धि कुमभ्यं	१४	१	१	६३	१८८	मृत्युस्यैव म वप्यामि	८	४	३	१०
२७५	मांताम्यस्य शान्तः	१२	५	५	६६	१७६	सुतुदीर्घं शिपसं	८	१	२	५३
२०८	मित्र ईशमाल कानुक्तः	३	४	७	२३	२७४	सुतुर्द्धिदृष्टव्यमिति	१५	५	५	२१
२४	मित्र एतां वरुणो वा	६	७	५८	२	१०१	सुतुः प्रज्ञानतश्चिन्तितः	५	५	५४	१३
३६०	मित्रश्च यो वरुणश्च	१६	५	४८	१०	१४६	सुतुर्द्धिदृष्टव्यमिति	६	१३	१३३	३
२०८	मित्रश्च वरुणमाली	६	४	७	७	१८६	सुतुर्द्धिदृष्टव्यमिति	८	४	८	१८
४५	मित्रश्च वरुणमाली	३	७	५३	२	२६८	सुतुर्द्धिदृष्टव्यमिति	१३	५	५	१०
२२६	मित्रायण्युयोर्मग	१०	३	३	११	१४०	सुतुर्द्धिदृष्टव्यमिति	६	१२	११५	३
३३०	मित्रायण्यु परि	१८	३	३	१२	१३८	सुतुर्द्धिदृष्टव्यमिति	६	११	१०८	२
१०१	मित्रायण्यु पृथक्	५	५	४४	५	१३८	सुतुर्द्धिदृष्टव्यमिति	६	११	१०८	५
३०६	मित्रः पृथिव्या	१६	२	१६	१	२७४	मित्रिः वरुणस्य हि सा	१२	५	५	१६
९४०	मुक्ताय ते वरुणते	११	१	३	५	२७५	मित्रिः वरुणस्य अथ	१२	५	५	५६
१५१	मुग्धा देवा का मुग्धा	७	१	५	५	२७८	मित्रिः वरुणस्य अथ	१२	५	५	५३
१३५	मुग्धन्तु मा यरुप्यात्	६	१०	१६	५	१६५	मित्रं प्राणो ह्यसीम्यः	७	३	५३	४
१७४	मुग्धन्तु मा यरुप्यात्	७	१०	११५	२	१२१	मित्र इव वे हं च यि च	६	३	५६	५
२५०	मुग्धन्तु मा यरुप्यात्	११	३	६	७	१७६	मित्रं यन्मामनु याभीमः	८	१	१	१०
५	मुग्धु सीर्द्धिवा का	१	३	१२	३	३२६	मित्रमये पि यदो मयि	१८	२	२	४
३६	मुग्धमि रया दधिग	३	३	११	१	३६३	मो मु प्राणो कन्दमुः	२०	५	६०	३
४०१	मुग्धमि रया दधिग	२०	८	६६	६	३६३	मो मु रो अममृषि	२०	६	१७	२
८७	मुमुक्षान्मृदुदितान्	५	२	६	८	३१०	श्रीको मलोद्वा यतः	१६	१	१	३

श्रुताङ्क	य	का०	अनु०	सू०	म०	श्रुताङ्क	का०	अनु०	सू०	म०	
४२०	य आनात मुद्राय	२०	६	१२८	७	३२२	य वर्य इन्द्राय	२०	४	३६	१
७४	य आगर मुद्राय	४	८	३६	३	३६४	य वर्य इन्द्रावते	२०	४	३६	४
३२	य आमा वलदा	४	१	२	१	३६८	य वर्य इन्द्रावते	२०	६	७०	१४
४२३	य आमा वलदा	१३	३	३	२४	४०२	य वर्य वेवमेकपुत	१३	४	४	१७
१२३	य आमा वलदा	८	३	६	१३	४०४	य वर्य वेवमेकपुत	१२	४	४	१७
३०४	य आमा वलदा	१५	२	१०	११	४०६	य वर्य वेवमेकपुत	१२	४	४	११
१२६	य आमा वलदा	८	३	६	१३	४०८	य वर्य वेवमेकपुत	१२	४	४	११
२०१	य आमा वलदा	१२	४	४	१२	४१०	य वर्य वेवमेकपुत	१२	४	४	११
११	य आमा वलदा	१	६	३१	९	४१२	य वर्य वेवमेकपुत	१२	४	४	११
४४	य आमा वलदा	४	१	४	४	४१४	य वर्य वेवमेकपुत	१२	४	४	११
४००	य आमा वलदा	१	२	४	११	४१६	य वर्य वेवमेकपुत	१२	४	४	११
३१४	य आमा वलदा	२०	४	३३	७	४१८	य वर्य वेवमेकपुत	१२	४	४	११
४४	य आमा वलदा	३	४	२१	३	४२०	य वर्य वेवमेकपुत	१२	४	४	११
१४६	य आमा वलदा	२	१३	१३३	१	४२२	य वर्य वेवमेकपुत	१२	४	४	११
३३	य आमा वलदा	२	३	१२	६	४२४	य वर्य वेवमेकपुत	१२	४	४	११
२२४	य आमा वलदा	१३	३	३	१	४२६	य वर्य वेवमेकपुत	१२	४	४	११
३४०	य आमा वलदा	१२	४	४	८७	४२८	य वर्य वेवमेकपुत	१२	४	४	११
२७	य आमा वलदा	२	६	३४	१	४३०	य वर्य वेवमेकपुत	१२	४	४	११
२१२	य आमा वलदा	१	४	१०	१०	४३२	य वर्य वेवमेकपुत	१२	४	४	११
१८	य आमा वलदा	४	४	२४	२	४३४	य वर्य वेवमेकपुत	१२	४	४	११
१४१	य आमा वलदा	२०	४	३३	३	४३६	य वर्य वेवमेकपुत	१२	४	४	११
३१२	य आमा वलदा	२०	४	३३	३	४३८	य वर्य वेवमेकपुत	१२	४	४	११
४२	य आमा वलदा	४	८	४०	४	४४०	य वर्य वेवमेकपुत	१२	४	४	११
१४१	य आमा वलदा	६	८	७७	२	४४२	य वर्य वेवमेकपुत	१२	४	४	११
३३८	य आमा वलदा	२०	४	३३	११	४४४	य वर्य वेवमेकपुत	१२	४	४	११
७४	य आमा वलदा	४	८	४०	७	४४६	य वर्य वेवमेकपुत	१२	४	४	११
१११	य आमा वलदा	७	४	३६	८	४४८	य वर्य वेवमेकपुत	१२	४	४	११
४०१	य आमा वलदा	२०	४	३३	६	४५०	य वर्य वेवमेकपुत	१२	४	४	११
२०१	य आमा वलदा	१	४	८	७	४५२	य वर्य वेवमेकपुत	१२	४	४	११
२१७	य आमा वलदा	१४	२	९	४७	४५४	य वर्य वेवमेकपुत	१२	४	४	११
३१७	य आमा वलदा	१६	४	३३	४	४५६	य वर्य वेवमेकपुत	१२	४	४	११

वृधिय्याः	कां०	अनु०	सू०	मं०	वृधिय्याः	कां०	अनु०	सू०	मं०
२११ यथा यथा: वृधिय्यां	१०	२	३	१६	१६६ यथा सोमो जितोभि	४	१	१	१२
२१२ यथा यथा: जगत्पत्नी	१०	२	३	२४	१६७ यथा सोमः ब्रह्म सन्ने	६	१	१	११
२१३ यथा यथा: सोमवीथि	१०	२	३	२१	१६८ यथा स्म ते विरोहवः	४	१	४	३
२१४ यथायादु यमसादन्तव	१२	४	४	६४	१६९ यथा ह्यमं यदधि	४	४	२३	२
१२६ यथायं धादो अभिभवा	६	१०	१०२	१	१७० यथाह्यस्य रात्री व न	२	३	१६	२
१२७ यथा वायुः सुसंदिनः	६	११	१०५	२	१७१ यथा ह्यस्मी इक्षित्याः	६	७	७०	२
१२८ यथा वातश्चातिभ्य	१०	२	३	१४	१७२ यथाह्यप्यनुपूर्व	१२	२	२	२४
१२९ यथा वातेन वक्षीयः	१०	२	३	१४	१७३ यथेयं भूया अधि	२	४	१०	१
१३० यथा वातो वतस्त्रीव	१०	२	३	१३	१७४ यथेयं उदात्तं	४	२	=	=
४ यथा वातो यथा मलः	१	२	११	६	१७५ यथेयं उदात्तपृथिव्यः	६	६	४८	२
२१४ यथा वातश्चापयसि	१०	१	१	१३	१७६ यथेयं उदात्तपृथिवी	६	१	=	३
१७ यथा वृकादजायवः	४	४	२१	४	१७७ यथेयं पृथिवी मही	४	४	५४	३
१४६ यथा वृषाममतिः	४	४	२०	१	१७८ यथेयं पृथिवी मही	६	२	१७	१
११० यथा वृषं विजुका	६	१	=	१	१७९ यथेयं पृथिवी मही	६	२	१७	३
१११ यथा वृष इमा कायः	६	१	८२	३	१८० यथेयं पृथिवी मही	६	२	१७	४
११२ यथा वृषावाकः प्रजन्त	१६	३	४०	४	१८१ यथेयं पृथिवी मही	६	२	१७	५
१०० यथा शैवी जगत्पत्नी	७	=	६०	३	२ यथेयं पृथिवी मही	१	१	३	६
२७४ यथा शैवधित्तिलः	१२	४	४	१४	२ यथेयं पृथिवी मही	१	१	३	६
१७ यथा शैवनाथपत्रिकाः	४	४	५१	३	२ यथेयं पृथिवी मही	१	१	३	६
१३ यथाभ्यारथ मिदमनः	३	२	६	३	२ यथेयं पृथिवी मही	१	१	३	६
१३ यथाभ्यारथ वराहपयन	३	२	६	६	२ यथेयं पृथिवी मही	१	१	३	६
२० यथा सत्यं वातुन व	२	३	१४	४	२ यथेयं पृथिवी मही	१	१	३	६
२१२ यथा सिन्धुनदीनां	१४	१	१	४३	२ यथेयं पृथिवी मही	१	१	३	६
१२० यथासिन्धुः प्रथमते	६	७	७२	१	२ यथेयं पृथिवी मही	१	१	३	६
११० यथा सुपर्णः प्रजन्त	६	१	=	२	२ यथेयं पृथिवी मही	१	१	३	६
२० यथा सुपर्णं चन्द्रा	२	३	१४	३	२ यथेयं पृथिवी मही	१	१	३	६
१३७ यथा सुपर्ण रजमयः	६	११	१०४	३	२ यथेयं पृथिवी मही	१	१	३	६
१४२ यथा सुपर्णं नक्षत्राणां	७	१	१३	१	२ यथेयं पृथिवी मही	१	१	३	६
२१७ यथा सुपर्णं अकिमाति	१०	१	१	३२	२ यथेयं पृथिवी मही	१	१	३	६
२१६ यथा सुपर्णं मुच्यते	१०	१	१	३२	२ यथेयं पृथिवी मही	१	१	३	६
१०५ यथा सो अथ पतिभिः	४	६	२६	३	२ यथेयं पृथिवी मही	१	१	३	६
११२ यथा सोमः शीतधीनां	६	२	१४	३	२ यथेयं पृथिवी मही	१	१	३	६
१६६ यथा सोमस्तृणीये	६	१	१	१३	२ यथेयं पृथिवी मही	१	१	३	६

पृष्ठाङ्कः	यदया रात्रि सुभो	का०	अनु०	सू०	पृष्ठाङ्कः	यदाज्ञानं वैवर्क्यं	का०	अनु०	सू०	पृष्ठाङ्कः	
३६४	यदया रात्रि सुभो	१६	६	५०	१	५७	यदाज्ञानं वैवर्क्यं	४	२	६	६
४२६	यदयाभिनायद	२०	६	१४१	२	५८	यदा त्वष्टा त्वष्टा	११	४	८	८
५३६	यदनुवीन्द्रमैराव	१०	४	१०	१०	५९	यदाविमर्शितममल	१०	४	१०	१०
६३२	यदन्तरा रात्रा वृषिणी	१०	४	८	३६	६०	यदान्वेषु वरिष्ठो	१	१	१	१
७३१	यदन्तरा परावर्त	२०	१	६	६	६१	यदातीतासो मरुष	२०	१	१४२	४
८५६	यदन्तरि पदु दिशि	२०	६	१४६	२	६२	यदासो लघ्या इति	१६	५	४३	६
९५१	यदन्तरि वृषिणी	६	१२	१२०	१	६३	यदा प्रसूतो जग्नि	११	२	४	५
१०५१	यदन्तरं तदु रात्रा	२	५	३०	४	६४	यदा प्रसूतो जग्नि	११	२	४	१३
११५१	यदन्तरि वृषुज	६	७	७१	१	६५	यदावधम्	१	६	१५	१
१२५१	यदन्तरमपनुत्तम	६	७	७१	३	६६	यदा वज्र द्विराव	२०	७	७३	४
१३५१	यदन्ते रज मासेषु	१२	४	४	२२	६७	यदा वज्रस्य पीयत	२०	२	१२	६
१४५१	यदन्तु यदु मरुतगौ	२०	६	१४६	३	६८	यद्वत्तयान्	६	३	१	७
१५५१	यदभिनवति वीरा	६	३	६	७	६९	यदा वाक्ममस्तदु	२०	८	६१	१०
१६५१	यद्वर्षां क्षमरणी	१४	१	१	१५	७०	यदावर्षा वदतो मे	७	५	५७	१
१७५१	यदावर्षां क्षमरणी	१०	३	२	२२	७१	यदा मृतं कृत्वा	१५	२	२	५
१८५१	यद्विषावस्तद्विषा	२०	६	१४६	३	७२	यदा सम्प्राप्तपुष्पेति	१४	२	२	६२
१९५१	यद्विषावस्तद्विषा	६	३	६	१३	७३	यदावर्षा विपमाणा	३	२	७	६
२०५१	यद्विषावस्तद्विषा	८	१६	१४६	१	७४	यदा सृष्टेः प्रसम्पत्ति	२०	६	१४६	५
२१५१	यद्विषावस्तद्विषा	८	१	२	१६	७५	यदा मृग उदरेति	६	३	६	२
२२५१	यद्विषावस्तद्विषा	१४	१	१	१४	७६	यदि कर्तं वतिना	४	३	१२	७
२३५१	यद्विषावस्तद्विषा	१६	३	५४	२	७७	यदि कर्मावर्क्यमम	६	४	८	८
२४५१	यद्विषावस्तद्विषा	७	१०	१०६	१	७८	यदि शिवायुर्वेदि वा	३	३	११	१
२५५१	यद्विषावस्तद्विषा	२	२	१४	१	७९	यदि शिवायुर्वेदि वा	२०	८	६१	७
२६५१	यद्विषावस्तद्विषा	२	६	२६	३	८०	यदि वतुर्विषावति	५	४	१६	७
२७५१	यद्विषावस्तद्विषा	२०	६	१४६	१	८१	यदि विन्दु त्वा धना	५	१	२	४
२८५१	यद्विषावस्तद्विषा	१५	४	४	८	८२	यदि विन्दु त्वा धना	२०	६	१०७	७
२९५१	यद्विषावस्तद्विषा	१६	४	४	७	८३	यदि जगत्पुं यदि स्वप्न	६	१२	११२	२
३०५१	यद्विषावस्तद्विषा	१२	४	४	६	८४	यदि विषुवोऽसि वृक्ष	५	४	१६	३
३१५१	यद्विषावस्तद्विषा	१६	२	७	११	८५	यदि विषुवोऽसि वृक्ष	५	४	१६	१०
३२५१	यद्विषावस्तद्विषा	१६	४	८	११	८६	यदि विषुवोऽसि वृक्ष	५	४	१६	२
३३५१	यद्विषावस्तद्विषा	१६	२	२	२०	८७	यदि विषुवोऽसि वृक्ष	१	३	१६	४
३४५१	यद्विषावस्तद्विषा	६	३	६	११	८८	यदि विषुवोऽसि वृक्ष	२०	६	१२०	१

पृष्ठाङ्कः	कां० अनु०	सू०	पं०	पृष्ठाङ्कः	कां० अनु०	सू०	पं०				
१२०	यदिन्द्र प्रहृष्टवपते	६	॥ ४२	३	२३१	यदिन्द्रमि वपति वप	१०	४	८	११	
१२१	यदिन्द्र पावतकर्म	२०	७	८२	१	३०६	यदिन्द्रमाह माय व	१५	२	११	३
१२२	यदिन्द्राद्दी दयावासे	२०	६	१२८	१२	३०६	यदिन्द्रमाह माय	१५	२	११	५
३२०	यदिन्द्राह यथा रथं	२०	२	२०	१	३०६	यदिन्द्रमाह माय यथा	१५	२	११	६
४२६	यदिन्द्राह सारथं पायः	२०	६	१४१	२	३०६	यदिन्द्रमाह माय यथा	१५	२	११	८
१२	यदि पञ्चपुरोऽसि ख्या	३	४	१५	३	३०६	यदिन्द्रमाह माय यथा	१५	२	११	१०
८६	यदि प्रेयुर्ध्वपुरा ज्ञात	३	२	८	६	३०६	यदिन्द्रमाह माय्योवृद्	१५	२	११	४
७५	यदि प्रेयुर्ध्वपुरा ज्ञात	११	३	१०	१७	१०६	यदिन्द्रो माहृहृत्वा	३	३	३०	४
५७	यदि यासि प्रककुर्ध	४	२	६	१०	२११	यद्वा गावये क्षधि	६	५	१०	१
११	यदि यासि देववता	३	३	१४	७	१४७	यद्वा गिरासिर्मं गिरासि	३	१३	१३५	३
१५७	यदि यासि तिरोज्ज्वं	७	३	३८	३	१६५	यद्वा गिरिषु पर्वनेषु	३	१	१	१८
१८९	यदि वाहमद्वेगैः	८	२	४	१४	८३	यद्वा बर्हदेव पदिष्य	३	१	५	४
१४१	यदि पृच्छादभ्युपगत	६	१२	१२४	२	४०३	यद्वा बर्हिषे प्रदियि व	२०	७	८७	२
६	यदि शोको यदि पामि	१	३	२५	३	१४९	यद्वा दाक्षिण्य वपसं	६	१२	१५१	५
१२	यदि पञ्चपुरोऽसि ख्या	३	४	१५	३	२१४	यद्वा पुत्रेणां प्रसतिनां	१०	१	१	१०
१२	यदि सप्तपुरोऽसि ख्या	३	४	१५	७	१६३	यद्वा पुत्रं वपकुसलं	७	१	१५	२
१६	यदि स्त्री यदि वा पुमान्	३	३	१४	३	२८८	यद्वा पुत्रं वपकुसलं	७	२	२	६६
१६	यदि स्र क्षेमिणा	३	३	१४	३	१४०	यद्वा देवा देवदेव	६	१२	११४	१
२१५	यदि स्र तमसा	१०	१	१	३०	१३१	यद्वा देवा देवपि	७	१	५	३
२७३	यदि हुतां वसद्वात्मना	१२	४	४	३३	४५४	यद्वा देवासी लतामय	२०	६	११५	४
७०	यदि हुतं मन्त्रो मास्तेन	४	६	२७	३	४२६	यद्वा मावीरज्यपत्नोरो	२०	६	१३७	१
१४०	यदिर्ध्व मातृपैत्रि वा	६	१२	११५	३	१४१	यद्वा मातायां चक्षुः	६	१२	११८	३
२१७	यदिमी केसिनी जगः	१४	२	२	३६	१४३	यद्वा धारिणि श्रियोक्तं	६	१३	१३१	३
२१७	यदिर्ध्व बुद्धिता तव	१४	२	२	६०	३५२	यदिन्द्रस्य सुपेश	१५	३	२५	२
४२२	यदिर्ध्व दनृत्वं दनृत्वं	२०	६	१३२	१०	१११	यद्वा प्रसमिर्देवपि	६	२	१५	२
४१३	यद्वा दनृत्वं दनृत्वं	२०	६	१२६	३	४२०	यद्वा मन्त्रस्य पुत्रस्य	२०	६	१२८	३
४२५	यद्वा दनृत्वं दनृत्वं	१०	५	१०	२२	२६३	यद्वा मातृयां यदि	१५	२	५	४
३११	यद्वा दनृत्वं दनृत्वं	२०	५	२६	३	२६६	यद्वा मातृयां यदि	१५	२	५	४
२०४	यद्वा दनृत्वं दनृत्वं	२०	५	२६	३	२६७	यद्वा मातृयां यदि	१५	२	५	४
२०४	यद्वा दनृत्वं दनृत्वं	२०	५	२६	३	२६७	यद्वा मातृयां यदि	१५	२	५	४
४२७	यद्वा दनृत्वं दनृत्वं	२०	५	२६	३	२६७	यद्वा मातृयां यदि	१५	२	५	४
१६६	यद्वा दनृत्वं दनृत्वं	२०	५	२६	३	२६७	यद्वा मातृयां यदि	१५	२	५	४

पृष्ठाङ्काः		कां०	अनु०	सू०	मं०	पृष्ठाङ्काः		कां०	अनु०	सू०	मं०
२२७	यमवधार्द्र दृढवर्णितः	१०	३	६	२८	६४	यमवधार्द्र न शृङ्गाक	४	४	१८	६
८६	यममी पुरोधाधरे	५	२	८	२	१०८	यमवधार्द्र न शृङ्गाक	४	६	३१	११
८४	यमराते पुरोधाधरे	४	२	७	२	१६	यमवधार्द्र स निष्कस्य	२	२	॥	५
२२९	यमस्य माग स्वः ।	१०	३	५	१२	२८०	यम गं यम श्रुतिरति	१३	१	१	५६
३२१	यमस्य मा दग्धं	१८	१	१	८	४२०	यम पक्षि रघुविद्युयः	२०	६	१२८	४
३२६	यमस्य लोकादप्या	१६	७	५६	१	६८	यमार्थविद्यो ध्रुवः	४	५	६४	३
३२६	यमाय पुनरनु यवः	१८	२	२	३	१६	यम सागताः यमयः	२	२	७	२
३३६	यमाय पिद्वयो	१८	४	४	७	३१५	यमिदं स्वा बहुभ्यः	२०	५	६३	६
३२३	यमाय मधुमस्यः	१८	२	२	२	७५	यम सागता पञ्च	४	२	६	४
३२५	यमाय सोमः पयते	१८	२	२	१	४१०	यम ऋक विद्वरति	२०	८	१६	१७
३६१	यमिन्द्र इमिषे त्वं	२०	५	५५	३	४०४	यमस्त्वग्म स्रष्टा	२०	७	८८	१
१५६	यमिन्द्राग्नी स्मरे	६	१३	१३२	४	३८६	यमिन्द्राग्नी पुष्यः	२०	४	३०	१
१५६	यमिन्द्राग्नी स्मरे	६	१३	१३२	३	६३	यमिन्द्राग्नी वारि वा	४	४	१६	२
४१८	यमिन्द्रं पृथुवाकपि	२०	६	१२६	७	३२३	यस्ते यम्ये सुमति	१८	१	१	२४
३६९	यमु पृथग्द्वये तमिषं	२०	६	६७	७	३४१	यस्ते अन्तु मक्षिमा	१६	१	३	२
७४	यमोर्ध्वं प्रथमशः	४	७	३५	१	१६१	यस्तेऽङ्गुली यमुदायः	६	८	८२	३
३२५	यमो मो गात्रं प्रथमः	१८	१	१	३०	१४७	यस्ते देहोऽथ पयते	६	१३	१३६	३
१३४	यमो ह्यनुत्तराधरः	६	१०	६३	१	२३४	यमो ह्योमा यमुत्तरं	१०	५	६	१५
३२७	यमः परोऽधरः	१८	२	२	३९	२६०	यस्ते राधः पुरुर्य	१२	१	१	२५
१०१	यमः पितृकामधिवतिः	५	५	२४	१४	२६०	यस्ते राधः पुनरं	१२	१	१	२४
२३५	यमो योर्वरा पृथिवी	१०	५	१०	४	२६०	यस्ते राधः पृथिवि	१२	१	१	२३
७१	यमो रघः सत्यवर्त	४	६	२६	७	४१०	यस्ते यमोमाग्नी	२०	८	६६	१२
७०	यमो रघ्यय उत यदु	४	६	२८	२	१८६	यस्ते यम्ये मतिश्रुत्या	८	३	३	१८
१५५	यमो रघ्यय रघ्ययि	७	३	२५	१	३४१	यस्ते वेपु मक्षिमा	१६	१	३	३
७०	यमो रघ्यय रघ्ययि	४	६	२८	५	२१४	यस्ते यम्ये संधी	१०	१	१	८
१८	यमो रघ्यय	४	५	२५	२	१५२	यस्ते प्रभु मन्त्रिण	७	१	११	१
४२१	यमो यमिन्द्रमि	२०	६	१३०	७	२४८	यस्ते यम्ये वेद	११	२	४	१८
१२४	यमसं मेग्री मयव	६	६	५८	१	२३४	यस्ते यम्ये	१०	५	६	१७
१११	यमो रघ्यय मक्षि	६	४	३६	३	२३४	यस्ते यम्ये पद्विध	१०	५	६	१८
१२४	यमो रघ्यय मक्षि	६	६	५८	३	११६	यस्ते यम्ये वेद	६	३	३०	२
२८०	यमो वासि मक्षि	१३	१	१	३८	४१५	यस्ते यम्ये मुन्यय	२०	६	११७	२
१११	यमो ह्यविधम	६	४	३६	१	७२	यस्ते यम्ये रघ्यय	४	७	३२	१
२२७	यमो कपयी यम	११	५	१०	२२	३०१	यस्ते गृह्यवृषो नयाद्	२०	१	५	७

पृष्ठाङ्कः	कां०	अनु०	सू०	मं०	पृष्ठाङ्कः	कां०	अनु०	सू०	मं०
८०	यस्ते शौकाय तन्वे	५	१	१	२६७	यस्ते त्वा यशस्तुभ्यम्	१०	३	१
१७६	यस्ते सप्तौ वृद्धिकाः	१९	१	१	२७०	यस्ते हस्तिकायां	१०	५	३
१५२	यस्ते श्वेतः यशस्तु	७	१	१०	११०	यस्य कृष्णो दक्षिणदि	१	१	५
४१०	यस्ते इति पत्रमन्त्र	२०	८	१६	३६३	यस्य कृष्णमन्त्र	१६	७	५
३१	यस्ते विवदन्	३	१	३	२२८	यस्य यन्त्रः प्रदिष्टः	१०	४	७
१८५	यस्या कृष्णिका	८	३	५	६८	यस्य सुष्टि संयोजनः	४	५	५
८३	यस्या पिपति जीवति	५	१	५	२४१	यस्य नक्षत्राः कश्चिन्ना	११	१	२
४१०	यस्या ज्ञाना पति	२०	८	१६	१६	यस्य ते वाताः प्रथमाः	२	७	५
१६६	यस्या शाले निमि	६	२	३	३८८	यस्य ते विष्णुमन्त्र	२०	५	३
१६६	यस्या शाले प्रति	६	२	३	३९८	यस्य प्रवर्तिनः शत्रु देवाः	१०	४	७
१८३	यस्या सप्तमौ सप्तमि	८	३	५	३९६	यस्य प्रवर्तिनः शत्रु देवाः	१०	४	७
४१०	यस्या सप्तमौ सप्तमि	२०	८	१६	२२६	यस्य प्रवर्तिनः शत्रु देवाः	१०	४	७
१८५	यस्या सप्तमौ सप्तमि	८	३	५	२४३	यस्य देवाः यशस्तुभ्यम्	११	२	३
२१४	यस्या श्वेतः यशस्तु	१०	१	१	५३	यस्य शीतली प्रविष्टी	४	१	२
१४१	यस्या श्वेतः यशस्तु	१०	१	१	३६५	यस्य श्वेतली पृष्ठम्	२०	५	५
३६३	यस्या श्वेतः यशस्तु	१०	७	७	३६५	यस्य श्वेतली पृष्ठम्	२०	५	५
७५	यस्या श्वेतः यशस्तु	४	७	७	३६५	यस्य श्वेतली पृष्ठम्	४	३	५
३२६	यस्या श्वेतः यशस्तु	१०	४	७	२२६	यस्य श्वेतली पृष्ठम्	१०	४	७
३८८	यस्या श्वेतः यशस्तु	१३	३	३	२०६	यस्य श्वेतली पृष्ठम्	६	४	८
३८८	यस्या श्वेतः यशस्तु	१३	३	३	२२६	यस्य श्वेतली पृष्ठम्	१०	४	७
४५५	यस्या श्वेतः यशस्तु	४	७	७	३८८	यस्य श्वेतली पृष्ठम्	४	३	५
२४५	यस्या श्वेतः यशस्तु	१३	३	३	३९६	यस्य श्वेतली पृष्ठम्	१०	४	७
३४५	यस्या श्वेतः यशस्तु	१३	३	३	३९६	यस्य श्वेतली पृष्ठम्	४	३	५
३२८	यस्या श्वेतः यशस्तु	१०	४	७	१५७	यस्य श्वेतली पृष्ठम्	४	४	७
२९५	यस्या श्वेतः यशस्तु	१२	२	२	२२८	यस्य श्वेतली पृष्ठम्	१०	४	७
३२५	यस्या श्वेतः यशस्तु	१८	१	१	२२६	यस्य श्वेतली पृष्ठम्	१०	४	७
३२३	यस्या श्वेतः यशस्तु	१८	१	१	३६६	यस्य श्वेतली पृष्ठम्	२०	५	५
३८८	यस्या श्वेतः यशस्तु	१३	३	३	३८८	यस्य श्वेतली पृष्ठम्	४	३	५
२२८	यस्या श्वेतः यशस्तु	१०	४	७	३८८	यस्य श्वेतली पृष्ठम्	४	३	५
४५५	यस्या श्वेतः यशस्तु	१३	३	३	३८८	यस्य श्वेतली पृष्ठम्	४	३	५
२८५	यस्या श्वेतः यशस्तु	१३	३	३	२६१	यस्या श्वेतली पृष्ठम्	१२	१	१
४५५	यस्या श्वेतः यशस्तु	१३	३	३	२५६	यस्या श्वेतली पृष्ठम्	१२	१	१
४५५	यस्या श्वेतः यशस्तु	१३	३	३	३६६	यस्या श्वेतली पृष्ठम्	२०	५	५
२६१	यस्या श्वेतः यशस्तु	१३	३	३	२५८	यस्या श्वेतली पृष्ठम्	१२	१	१

प्रमाणः	कां०	अनु०	सू०	मं०	प्रमाणः	कां०	अनु०	सू०	मं०
२८३ वस्तुभासा प्रविष्टि	२०	४	३४	७	२४१ वा देवि वस्तु प्रविष्टि	११	३	६	२२
१३१ वस्तुभासा प्रविष्टि	६	६	८४	१	१६६ वा विपदा वस्तु प्रविष्टि	६	२	३	२१
२६२ वस्तु वस्तुभासा	१२	१	१	२२	८६ वस्तुभासा वस्तु प्रविष्टि	४	२	८	७
२६१ वस्तु वस्तुभासा	१२	१	१	४१	१७१ वस्तु वस्तुभासा	७	१	१७	३
२४२ वस्तु वस्तुभासा	१२	१	१	४	३४४ वस्तु वस्तुभासा	१६	१	६	१६
२६१ वस्तु वस्तुभासा	१२	१	१	३६	३४० वस्तु वस्तुभासा	१६	१	१०	२
२६० वस्तु वस्तुभासा	१२	१	१	२७	१६८ वस्तु वस्तुभासा	६	२	३	१
२६४ वस्तु वस्तुभासा	१२	१	१	१३	१६० वस्तु वस्तुभासा	८	२	६	३
२६१ वस्तु वस्तुभासा	१२	१	१	३८	१७३ वस्तु वस्तुभासा	१६	१	८	१
२६२ वस्तु वस्तुभासा	१२	१	१	३	४४ वस्तु वस्तुभासा	३	४	२३	४
२६१ वस्तु वस्तुभासा	१२	१	१	४३	४४ वस्तु वस्तुभासा	३	४	४०	४
११७ वस्तु वस्तुभासा	१	४	३३	७	२०४ वस्तु वस्तुभासा	६	३	६	१४
११७ वस्तु वस्तुभासा	४	४	२३	७	२६१ वस्तु वस्तुभासा	१२	१	१	१७
१४४ वस्तु वस्तुभासा	७	३	२४	२	२३१ वा वस्तु वस्तुभासा	१०	४	८	१०
१४४ वस्तु वस्तुभासा	७	३	२६	३	२०१ वा वस्तु वस्तुभासा	६	३	६	२७
२६२ वा वस्तु वस्तुभासा	१४	१	१	४३	४६ वा वस्तु वस्तुभासा	३	४	१४	३
७७ वा वस्तु वस्तुभासा	४	८	३८	४	१८६ वा वस्तु वस्तुभासा	८	४	७	१
४७ वा वस्तु वस्तुभासा	४	८	८	४	१७४ वा वस्तु वस्तुभासा	७	१०	१०	२
२६३ वा वस्तु वस्तुभासा	११	४	८	३०	२०६ वा वस्तु वस्तुभासा	४	४	२३	३
३६१ वा वस्तु वस्तुभासा	१०	४	३४	२	३७ वा वस्तु वस्तुभासा	१२	१	१	३०
२०७ वा वस्तु वस्तुभासा	६	३	१	४	२६२ वा वस्तु वस्तुभासा	१२	१	१	१०
२०७ वा वस्तु वस्तुभासा	६	४	८	१७	२४६ वा वस्तु वस्तुभासा	२	३	७	६
३६१ वा वस्तु वस्तुभासा	१६	२	३४	२	८६ वा वस्तु वस्तुभासा	६	१	१	६
१६१ वा वस्तु वस्तुभासा	७	७	७६	३	१६४ वा वस्तु वस्तुभासा	७	१०	१४	२
३६१ वा वस्तु वस्तुभासा	१७	१	१	१३	१७४ वा वस्तु वस्तुभासा	१६	१	४	१
४ वा वस्तु वस्तुभासा	१	६	८	३	३४२ वा वस्तु वस्तुभासा	२	४	१७	४
१६४ वा वस्तु वस्तुभासा	७	२	४	६	३४२ वा वस्तु वस्तुभासा	२	४	१७	४
२६४ वा वस्तु वस्तुभासा	११	७	३४	२	२४६ वा वस्तु वस्तुभासा	११	४	१०	४
३६३ वा वस्तु वस्तुभासा	२०	६	४१	१	१३८ वा वस्तु वस्तुभासा	६	११	१०८	४
२६३ वा वस्तु वस्तुभासा	१४	२	२	२६	२६७ वा वस्तु वस्तुभासा	१४	२	२	४०
					७७ वा वस्तु वस्तुभासा	८	४	७	१०
					१८७ वा वस्तु वस्तुभासा	१	४	२२	३

पृष्ठाङ्कः	वां	अनु०	सू०	मं०	पृष्ठाङ्कः	वां	अनु०	सू०	मं०		
३५	वां देवाः प्रतिनन्दन्ति	३	२	१०	२	६६	सूर्यं गावो मेदयथा	४	५	२१	६
२६२	वां द्विपादः पतितः	१२	१	१	५१	१०	सूर्यं च प्रपद्यो नयान्	१	५	२६	३
११०	वां प्रच्युतामृत्यु यदाः	८	५	६	८४	४४	ये चान्नयो अयसु	३	५	२१	१
१६	वां सुतत्पानुपप्रतिष्ठ	५	५	१६	१२	२२०	ये अतिष्ठ ओषधि	१०	२	४	२३
१३८	वां मेधासुतो यिषुषी	६	११	१०८	३	१२७	ये अतिष्ठन्ता ये	१८	२	२	३५
२५६	वां रघ्नयदयसा	१२	१	१	७	१२८	ये अयस्यः ययमानाः	१८	२	२	४७
१८४	वाः कृताङ्गिरसीः	८	३	३	६	२०६	ये अङ्गानि मदयन्ति	६	४	८	११
१४	वाः जुष्टास्तमिरीचयः	९	१	३	२	३३०	ये अयस्यो अङ्गिराः	१८	१	३	२०
२०६	वाः पार्ये उपर्यमि	६	४	८	१५	२१७	ये अयसा यावतीः	१४	२	२	५१
२०६	वाः सीमानं विराजन्ति	६	४	८	१५	२१	ये अयसं विभूयो ये	४	६	२६	४
१८४	वाः सुपर्णो अतिरिखी	८	४	७	२४	१८६	ये अयो जनान्	८	३	६	१६
२१०	सुखा मातासीद् युधि	१	५	६	६	२३१	ये अर्वाट् अयस उत	१०	४	८	१७
३७३	सुखे स्यं गदेर्यं	२०	१	१२	३	२११	ये अर्वाशर्लो ज	६	५	६	५
२०८	सुखमनो वीर्यदेवः	१	४	७	२४	१२	ये अयसा यिषुषः	४	४	२७	५
३८०	सुखमि ग्राममदयं	२०	३	२६	४	७०	ये अयसास्तमपयन्ति	४	४	२७	५
३८६	सुखमि ग्राममदयं	२०	३	४७	१०	६६	ये अयसास्तमपयं	४	५	२६	६
११७	सुखमि ग्राममदयं	२०	६	५६	६	१८६	ये अयसास्तमपयं	८	३	६	११
४११	सुखमि हृदी रिरिरसा	२०	६	१००	३	२६	ये अयसास्तमपयं	८	३	६	११
१२०	सुखमदयसा काम्या	२०	३	२६	५	१६	ये अयसास्तमपयं	८	३	६	११
३८६	सुखमदयसा काम्या	२०	३	४७	११	२६१	ये अयसास्तमपयं	१२	१	१	२०
३१७	सुखमदयसा काम्या	२०	३	६६	१०	६२	ये अयसास्तमपयं	२	४	१७	७
२३५	सुख यदाः स्यं सुखमि	१०	५	१०	६४	४०२	ये अयसास्तमपयं	१२	४	४	२२
३०८	सुखा सुखमुप देहेनि	२०	३	२१	७	२७३	ये अयसास्तमपयं	१२	१	१	२६
३७३	सुखेन्द्रो मदा वरिषः	२०	१	११	७	१६२	ये अयसास्तमपयं	१२	१	१	२६
४१	सुखत सीरा यि सुखा	३	४	१७	२	२८	ये अयसास्तमपयं	२	६	१४	४
१०२	सुखत देवः सविता	५	५	२६	२	३३८	ये अयसास्तमपयं	१८	४	४	२७
२६१	सुखं मां स्यं सख्यं स्यं	१४	१	१	३१	४२०	ये अयसास्तमपयं	२०	५	१२८	५
४२७	सुखं धियममिषा	२०	६	१४३	४	२५५	ये अयसास्तमपयं	११	५	१	२२
४१७	सुखं सुखममिषा	२०	६	१४३	४	२५६	ये अयसास्तमपयं	१८	२	२	१५
६३५	सुखमने अंताममिषा	१८	४	४	१०	२६१	ये अयसास्तमपयं	१६	१	१	२६
३०	सुखमुपा मयतः	३	१	१	२	२५३	ये अयसास्तमपयं	११	४	८	१०
६८	सुखमुपा मयतः	३	४	२१	११	३३२	ये अयसास्तमपयं	१८	३	३	२७
२७७	सुखमुपा मयतः	१२	१	१	३						

[illegible]

पुष्पाङ्काः	कां०	अनु०	शृ०	मं०	पुष्पाङ्काः	कां०	अनु०	शृ०	मं०
३६ वां देवाः प्रतिगन्धित	३	२	१०	२	६६ पूर्वं नावो वेदपथा	४	४	२१	६
२६२ वां द्विषादः पतिषः	१२	१	१	२१	१० पूर्वं व प्रकतो नवान्	१	४	२६	२
१६० वां प्रव्युत्तामनु यजाम	८	४	६	८	४४ ये ज्ञानयो जगन्तु	३	४	२१	१
६६ वां सुतावायुप्राणित	४	४	१६	१२	२२० ये अग्निज्जगत्प्रति	१०	२	४	२३
१३८ वां मेधास्तनयो विदुषां	६	११	१०८	३	३९७ ये अग्निदग्धा ये	१८	२	२	३४
२३६ वां रक्षन्त्यस्यस्य	१२	१	१	७	३९८ ये ज्ञानः शशमानाः	१८	२	२	४७
१०४ वाः कृत्वाहिरसीः	८	३	४	१	२०६ ये ज्ञानानि मयमनि	६	४	८	१६
१४ वाः प्रवृत्तमिन्द्रियः	२	१	४	२	३३० ये ज्ञानयो अहिरसः	१८	३	३	२०
२०६ वाः पावो उपरमि	६	४	८	१४	२६७ ये ज्ञानता यावतीः	१४	२	२	२१
२०६ वाः सीमानं विनम्रमि	६	४	८	१४	६६ ये ज्ञानं विभुषो ये	४	६	२६	४
१०४ वाः सुपलां अहिरसीः	८	४	७	२४	१०६ ये ज्ञानो ज्ञानान्	८	३	६	१६
२१० युवा मातासीन् युधि	६	४	६	६	२३१ ये अर्वाङ्, मय उत	१०	४	८	१७
१७३ युजे रवं गवेरव	२०	१	१२	३	२११ ये ज्ञानाङ्गस्ते व	६	४	२६	४
१०८ गुन्यमानो वैश्वदेवः	६	४	७	१४	६६ ये उदिया विभुष	४	४	२७	४
३८० युजमि प्रजमदर्व	२०	३	२६	४	७० ये कीर्तालेन तर्पयन्ति	४	४	२७	४
३८६ युजमि प्रजमदर्व	२०	४	४७	१०	६६ ये कीर्तालेन तर्पयन्	४	६	२६	६
४१७ युजमि प्रजमदर्व	२०	६	६६	६	१०४ ये बुध्यायुः दुष्टरताः	८	४	३१	४
४११ युजमि दरी इषिरा	२०	६	१००	३	२६ ये विमयः पतिषु	४	४	२३	४
३८० युजन्त्यस्य काम्या	२०	३	२६	४	६६ ये विमयः पतिषु	४	४	२३	४
३८६ युजन्त्यस्य काम्या	२०	४	४७	११	२६१ ये यन्धवां अपारसः	१२	१	१	२०
३१७ युजन्त्यस्य काम्या	२०	६	६६	१०	६६ ये यन्धवां अपारसः	४	४	१७	७
३३३ युध दकः सै युजमि	१०	४	१०	२४	४०२ ये यन्धवां अपारसः	२०	७	८३	४
३७८ युधा युधमुप वेदेवि	२०	३	२१	७	२७३ ये योषति पत्युषी	१२	४	४	२६
३७३ युधेन्द्रो म्हावरिषः	२०	१	११	७	२६२ ये ज्ञान वरुण	१२	१	१	२६
४१ युगक तीरा यि युगा	३	४	१७	२	२८ ये ज्ञानाः पयः	२	६	३४	४
१०२ युगक देवः सविता	४	४	२६	२	३३८ ये यन्धवां अपारसः	१८	४	४	७७
२६१ युवं भानं सै भरतं सै	१४	१	१	३१	४९० ये यन्धवां अपारसः	२०	६	१२८	४
४९७ युवं भियममिना	२०	६	१४३	२	२३२ ये यन्धवां अपारसः	११	४	६	२२
४१७ युवं सुताममिना	२०	६	१२४	४	३२६ ये यन्धवां अपारसः	१८	२	२	१४
३३३ युपममो संतनाधि	१८	४	४	१०	४९१ ये यन्धवां अपारसः	११	४	८	१०
३० युपमुप मरतः	३	१	१	२	२३३ ये यन्धवां अपारसः	११	४	८	७
६८ युपमुप मरतः	४	४	२१	३	३३२ ये तावपुर्वेवभा	१८	३	३	४७
२७७ युपमुप मरतः	१२	१	१	३					

पुष्पाङ्क	वा०	अनु०	सू०	मं०	पुष्पाङ्क	वा०	अनु०	सू०	मं०
२२३	वेत देवि श्रमिता	१०	२	६	७	१३६	वेत देवि श्रमिता	६	१० १०१ २
१५०	वेत नाडी देवद्वि	६	१३	१३०	४	१६३	वेत ज्योतीष्यापने	२०	४ ६१ २
१११	वेत वृत्तान्तोऽथ विष	७	२	२२	१	६	वेत दीमा सद्यपति	१	३ १५ ३
२११	वेत पृथ्वी वद्व	१२	१	१	४७	६७	वेत देवा अमृतमनु	४	३ २३ ६
॥	वेत पाठा वरत्त	४	४	१६	६	११०	वेत देवा अमृतमनु	६	१ ७ ३
१३५	वेत पृथ्वी वरत्त	१०	३	३	७२	१४७	वेत देवा अमृतमनु	६	१ ५ १३
१३२	वेत रात्रि वरत्त	१६	६	७७	३	१५०	वेत देवा अमृतमनु	११	१ १ २३
१६१	वेत रात्रि वरत्त	१६	६	७७	३	३०	वेत देवा अमृतमनु	३	६ ३० ४
१०१	वेत रात्रि वरत्त	३	३	३	४४	४६	वेत देवा अमृतमनु	४	३ ११ ६
१००	वेत रात्रि वरत्त	१०	४	४	८६	१४२	वेत देवा अमृतमनु	१६	३ २४ १
११०	वेत रात्रि वरत्त	१	१	१	१	३६	वेत देवा अमृतमनु	३	३ १५ ४
११०	वेत रात्रि वरत्त	१	१	१	१	४०	वेत देवा अमृतमनु	३	३ १५ ६
२१५	वेत रात्रि वरत्त	१०	१	१	१	२६२	वेत देवा अमृतमनु	१५	१ १ ३४
४१५	वेत रात्रि वरत्त	२०	६	११५	३	६६	वेत देवा अमृतमनु	६	४ १६ १५
४११	वेत रात्रि वरत्त	२०	६	११५	३	१५३	वेत देवा अमृतमनु	६	१३ १२६ ६
७५	वेत रात्रि वरत्त	४	८	७०	५	४६	वेत देवा अमृतमनु	३	४ २३ १
१२७	वेत रात्रि वरत्त	१५	२	२	८	१६३	वेत देवा अमृतमनु	२०	४ १३ ६
१०७	वेत रात्रि वरत्त	१५	२	१३	६	१६१	वेत देवा अमृतमनु	६	४ ८२ २
७६	वेत रात्रि वरत्त	४	८	७०	८	११०	वेत देवा अमृतमनु	६	१ ७ २
१२३	वेत रात्रि वरत्त	१६	४	७७	१२	११०	वेत देवा अमृतमनु	६	१ ७ ३
१३३	वेत रात्रि वरत्त	१०	७	६	१२	४६	वेत देवा अमृतमनु	३	४ २२ ३
१२०	वेत रात्रि वरत्त	११	३	६	४२	२६३	वेत देवा अमृतमनु	१६	१ १ ४
११	वेत रात्रि वरत्त	१	३	३०	३	७६	वेत देवा अमृतमनु	४	७ १३ २
१५१	वेत रात्रि वरत्त	१६	४	७७	११	१६३	वेत देवा अमृतमनु	२०	४ १३ ८
१५६	वेत रात्रि वरत्त	१६	२	११	४	२०६	वेत देवा अमृतमनु	१६	३ १ १७
१६७	वेत रात्रि वरत्त	१६	७	७८	६	१२७	वेत देवा अमृतमनु	३	३ ३३ २
१६३	वेत रात्रि वरत्त	१६	४	७७	१३	२०२	वेत देवा अमृतमनु	२०	४ ४३ १०
२०१	वेत रात्रि वरत्त	१६	१	१	७७	१२७	वेत देवा अमृतमनु	६	७ ३ ३
७२	वेत रात्रि वरत्त	४	८	७६	२	३६	वेत देवा अमृतमनु	३	२ ६ ४
२१०	वेत रात्रि वरत्त	१०	२	२	७७	३७२	वेत देवा अमृतमनु	२०	१ ६ ३
७१	वेत रात्रि वरत्त	४	८	७७	२	३६०	वेत देवा अमृतमनु	२०	४ ४३ ७
३२	वेत रात्रि वरत्त	३	१	२	६	२०२	वेत देवा अमृतमनु	६	२ ४ १७
१७	वेत रात्रि वरत्त	४	३	२३	४				

पृष्ठाङ्काः	पा०	अनु०	सू०	मं०	पृष्ठाङ्काः	पा०	अनु०	सू०	मं०		
२४६	येतासी शुभ आशित्ये	११	४	१०	११	२४७	ये अशित्ये ये अरयो	११	४	१०	२४
२४७	ये नितासी ये परीता	१२	२	२	२४८	ये राजासी राजपुत्र	३	१	४	७	
४	येनेन्द्राय समारः	१	२	६	३	२४९	ये वशिष्ठानुतिष्ठति	१६	६	४२	४
१६१	येनेमा विष्णु चययवा	२०	४	३४	४	२५०	ये य आतोः शर्पा	१०	३	४	२१
३६२	ये नः पितुः पितरो ये	१८	२	२	४६	ये वपयवर्द्ध वदतु	१४	९	२	१०	
३६३	ये नः पितुः पितरो ये	१८	३	३	४७	ये वशिष्ठो येऽवर्मावः	११	४	१०	२३	
३६४	ये नः पितुः पितरो ये	१८	३	३	४८	ये वपयवर्द्ध वदतु	१२	४	४	४१	
४६	ये नः सपदा अथ से	४	१	३	१०	४९	ये वपयवर्द्ध वदतु	४	४	२३	७
७२	येनेन्द्राय समारः	४	८	१०	१७	५०	ये यं वृत्तं अश्विना	२०	६	१३६	३
१०३	येनेन्द्राय समारः	१४	२	१३	४	५१	ये यो देवाः पितरो य	१	६	३०	१
३६	ये वपयवर्द्ध वदतु	३	३	१४	२	५२	ये वपयवर्द्ध वदतु	६	६	६	१४
४४	ये वपयवर्द्ध वदतु	३	४	२१	१०	५३	ये वपयवर्द्ध वदतु	८	३	१	१०
७२	ये वपयवर्द्ध वदतु	४	८	४०	३	५४	ये वपयवर्द्ध वदतु	१२	२	२	४१
१६२	ये वपयवर्द्ध वदतु	८	२	४	६	५५	ये वपयवर्द्ध वदतु	७	६	३०	३
२६३	ये पितरो वपयवर्द्ध	१४	२	२	७३	५६	ये वपयवर्द्ध वदतु	८	३	६	१४
३०३	ये वपयवर्द्ध वदतु	१४	२	१३	८	५७	ये वपयवर्द्ध वदतु	१	६	३०	४
७२	ये वपयवर्द्ध वदतु	४	८	४०	१	५८	ये वपयवर्द्ध वदतु	१८	३	३	४८
२६२	ये वपयवर्द्ध वदतु	१०	४	७	१७	५९	ये वपयवर्द्ध वदतु	१	६	१४	४
१८६	ये वपयवर्द्ध वदतु	८	२	३	१७	६०	ये वपयवर्द्ध वदतु	४	४	१८	१०
३०७	ये वपयवर्द्ध वदतु	१४	२	१३	२	६१	ये वपयवर्द्ध वदतु	८	३	६	२४
१३३	ये वपयवर्द्ध वदतु	६	६	३४	१	६२	ये वपयवर्द्ध वदतु	८	३	६	१२
२८	ये वपयवर्द्ध वदतु	९	६	३४	३	६३	ये वपयवर्द्ध वदतु	१८	४	४	३८
२४४	ये वपयवर्द्ध वदतु	११	४	६	१	६४	ये वपयवर्द्ध वदतु	३	६	२६	२
१६	ये वपयवर्द्ध वदतु	३	४	१६	३	६५	ये वपयवर्द्ध वदतु	३	६	२६	४
१६	ये वपयवर्द्ध वदतु	३	४	१६	३	६६	ये वपयवर्द्ध वदतु	३	६	२६	३
२८८	ये वपयवर्द्ध वदतु	२	६	३४	१	६७	ये वपयवर्द्ध वदतु	३	६	२६	१
२३४	ये वपयवर्द्ध वदतु	१०	४	८	३४	६८	ये वपयवर्द्ध वदतु	३	६	२६	४
१३६	ये वपयवर्द्ध वदतु	६	११	११२	१	६९	ये वपयवर्द्ध वदतु	३	६	२६	४
७४	ये वपयवर्द्ध वदतु	४	८	३६	६	७०	ये वपयवर्द्ध वदतु	३	६	२६	६
६	ये वपयवर्द्ध वदतु	१	३	१६	१	७१	ये वपयवर्द्ध वदतु	८	३	४	७
१७६	ये वपयवर्द्ध वदतु	८	१	२	२७	७२	ये वपयवर्द्ध वदतु	४	४	२१	८
३७७	ये वपयवर्द्ध वदतु	१६	४	३६	३	७३	ये वपयवर्द्ध वदतु	८	४	६	२
३६६	ये वपयवर्द्ध वदतु	१८	२	२	१७	७४	ये वपयवर्द्ध वदतु	४	४	२१	३

पृष्ठाङ्क	पा०	अनु०	सू०	मं०	पृष्ठाङ्क	पा०	अनु०	सू०	मं०
२२३	ये त इति शतिका	१०	२	६	७	२३६	येन वृत्त वाच्यवति	६	१० १०१ २
२२४	ये त नाहो वेयवत	६	१३	१३	४	२३७	येन ज्योतिषावये	२०	२ ६१ १
२२५	ये त यथातोष दिव	७	२	२२	१	२	ये मदीना संक्षपति	१	३ १५ ३
२२६	ये त यथातोष वद	१२	१	१	२७	२७	येन देवा समुत्तमनु	४	२ २३ ६
२२७	ये त यथा वद	४	४	१६	६	२१०	येन देवा समुत्तमनु	६	१ ७ ३
२२८	ये त यथा परागता	१०	३	३	७२	२१७	येन देवा समुत्तमनु	६	१ २ १७
२२९	ये त यथा नृपसुत	१६	६	७७	३	२४०	येन देवा ज्योतिषा	११	१ १ ३७
२३०	ये त यथा वद	१२	६	२०	२	२४०	येन देवा न विपत्ति	३	६ ३० ४
२३१	ये त यथा वद	८	३	३	२	२६	येन देवा वद	४	३ ११ ३
२३२	ये त यथा वद	१०	४	४	८६	२३२	येन देवा वद	१६	३ २४ १
२३३	ये त यथा वद	३	८	८०	२	२६	येन धनेन प्रपत्ति	३	३ १५ २
२३४	ये त यथा वद	१	१	१	१	२७	येन धनेन प्रपत्ति	३	३ १५ २
२३५	ये त यथा वद	१०	१	१	६	२६२	येन धनेन प्रपत्ति	१४	१ १ ३५
२३६	ये त यथा वद	२०	६	११३	३	२६	येन धनेन प्रपत्ति	२	४ १६ १४
२३७	ये त यथा वद	२०	६	१२	१६	२४३	येन धनेन प्रपत्ति	६	१३ १२६ २
२३८	ये त यथा वद	४	८	४०	१	२४४	येन धनेन प्रपत्ति	३	२ २३ १
२३९	ये त यथा वद	१०	२	१३	६	२४५	येन धनेन प्रपत्ति	२०	२ ३३ ६
२४०	ये त यथा वद	४	८	४०	८	२४६	येन धनेन प्रपत्ति	६	४ ४० २
२४१	ये त यथा वद	१६	४	२७	१२	२४७	येन धनेन प्रपत्ति	६	१ ७ २
२४२	ये त यथा वद	१०	३	६	१२	२४८	येन धनेन प्रपत्ति	३	२ ३२ ३
२४३	ये त यथा वद	११	३	६	१२	२४९	येन धनेन प्रपत्ति	१४	१ १ ४०
२४४	ये त यथा वद	१	६	३०	३	२५०	येन धनेन प्रपत्ति	४	७ ३५ २
२४५	ये त यथा वद	१६	४	२७	१२	२५१	येन धनेन प्रपत्ति	२०	२ ३३ ८
२४६	ये त यथा वद	१६	४	२७	१२	२५२	येन धनेन प्रपत्ति	१३	३ ३ १७
२४७	ये त यथा वद	१६	४	२७	१२	२५३	येन धनेन प्रपत्ति	७	३ ३ १
२४८	ये त यथा वद	१६	४	२७	१२	२५४	येन धनेन प्रपत्ति	३	२ २ २६
२४९	ये त यथा वद	१६	४	२७	१२	२५५	येन धनेन प्रपत्ति	२०	२ ४७ १०
२५०	ये त यथा वद	१६	४	२७	१२	२५६	येन धनेन प्रपत्ति	६	७ ३३ ३
२५१	ये त यथा वद	१६	४	२७	१२	२५७	येन धनेन प्रपत्ति	३	२ ६ ४
२५२	ये त यथा वद	१६	४	२७	१२	२५८	येन धनेन प्रपत्ति	२०	१ ६ ४
२५३	ये त यथा वद	१६	४	२७	१२	२५९	येन धनेन प्रपत्ति	१०	२ ४६ ७
२५४	ये त यथा वद	१६	४	२७	१२	२६०	येन धनेन प्रपत्ति	६	३ ५ १७

पृष्ठशः	का०	अनु०	सू०	मं०	पृष्ठशः	का०	अनु०	सू०	मं०		
२३६	वेनासी गुप्त आदिस्थे	११	४	१०	११	२३७	वे रविमो वे अक्षरौ	११	४	१०	२४
३२७	वे निनाता ये परेमा	१८	२	२	३४	३३	वे राजानो राजादृष्ट	३	१	४	७
४	वेनेन्द्राय रामभद्रः	१	२	६	३	३६२	वे रविमनुक्तिरिति	११	६	४८	४
३३३	वेनेमा विभवा स्वयन्वा	२०	४	३४	४	३७३	वे व क्षानोक्ष्या	१०	३	४	२१
३३८	वे नः पितुः पितरो ये	१८	२	२	४६	३६४	वे वक्ष्यभान्द्रं वदन्तुं	१४	२	२	१०
३३९	वे नः पितुः पितरो ये	१८	३	३	४६	३७७	वे वर्मिषो वेदयामोष	११	४	१०	२३
३३३	वे नः पितुः पितरो ये	१८	३	३	४६	३७८	वे वक्ष्या अक्षयव	१२	४	४	४१
३४	वे नः सारवा अक्षरौ	४	१	२	१०	३८१	वे वक्ष्या कावपास	४	४	२३	७
७८	वेनेन्द्राय रामभद्रः	४	८	१०	१७	४२६	वे वां दुरांस्यजिना	२५	६	१३१	१
१०३	वेनेन्द्राय रामभद्रः	१४	२	१३	४	४२७	वे वो रंकाः पितरो ये	१	६	३०	२
३४	वे वक्ष्या वदन्तुः	३	३	१४	४	४२८	वे मीदितो वक्ष	६	३	६	१४
४४	वे वक्ष्या सोमपुष्टाः	३	४	२१	१०	४२९	वे शासः परि	८	३	६	१०
७८	वे वक्ष्या मुक्ति	४	८	४०	३	४३०	वे अक्षय्य अक्षय्या	१२	२	२	४१
१२९	वे वाक्यास्य विरहमो	८	२	४	६	४३१	वे अक्षय्ये वि प्रपन्न	७	६	१०	३
२३८	वे पितो वक्ष्याः	१४	२	२	७३	४३२	वे अक्षय्य प्रपन्न	८	३	६	१४
३०३	वे पुरवां पुरवाः	१४	२	१३	८	४३३	वे अक्षय्य प्रपन्न	८	३	६	१४
७८	वे पुरवां पुरवाः	४	८	४०	१	४३४	वे अक्षय्य प्रपन्न	८	३	६	१४
२३८	वे पुरवां पुरवाः	१०	४	७	१७	४३५	वे अक्षय्य प्रपन्न	८	३	६	१४
१८६	वे पूर्वां वक्ष्याः	८	३	६	१४	४३६	वे अक्षय्य प्रपन्न	८	३	६	१४
३०३	वे पूर्वां वक्ष्याः	१४	२	१३	२	४३७	वे अक्षय्य प्रपन्न	८	३	६	१४
१२३	वे वक्ष्या वदन्तुः	३	६	३४	३	४३८	वे अक्षय्य प्रपन्न	८	३	६	१४
१८	वे वक्ष्या वदन्तुः	२	६	३४	३	४३९	वे अक्षय्य प्रपन्न	८	३	६	१४
२४४	वे वादो वा वक्ष्याः	११	४	६	१	४४०	वे अक्षय्य प्रपन्न	८	३	६	१४
३३	वे वक्ष्या वदन्तुः	४	४	१६	२	४४१	वे अक्षय्य प्रपन्न	८	३	६	१४
४४	वे वक्ष्या वदन्तुः	४	४	१६	२	४४२	वे अक्षय्य प्रपन्न	८	३	६	१४
२८	वे वक्ष्या वदन्तुः	२	६	३४	३	४४३	वे अक्षय्य प्रपन्न	८	३	६	१४
२३३	वे वक्ष्या वदन्तुः	१०	४	७	१७	४४४	वे अक्षय्य प्रपन्न	८	३	६	१४
१३६	वे वक्ष्या वदन्तुः	४	११	११२	३	४४५	वे अक्षय्य प्रपन्न	८	३	६	१४
७३	वे वक्ष्या वदन्तुः	४	८	३६	६	४४६	वे अक्षय्य प्रपन्न	८	३	६	१४
१	वे वक्ष्या वदन्तुः	१	३	१६	१	४४७	वे अक्षय्य प्रपन्न	८	३	६	१४
१७१	वे वक्ष्या वदन्तुः	८	३	२	२७	४४८	वे अक्षय्य प्रपन्न	८	३	६	१४
१७३	वे वक्ष्या वदन्तुः	१६	३	३६	३	४४९	वे अक्षय्य प्रपन्न	८	३	६	१४
३२६	वे वक्ष्या वदन्तुः	१८	२	२	१७	४५०	वे अक्षय्य प्रपन्न	८	३	६	१४

पृष्ठाङ्काः	पा० अनु०	सू० मं०	पृष्ठाङ्काः	पा० अनु०	सू० मं०
२६३	यो अग्नि मन्त्रात्	१२ २ १ ७	३३४	यो दधे अतस्मिन्ने	१८ ३ ३ ६३
१७०	यो अग्नी यद्देव	७ ८ ८७ १	७४	यो वाधार वृषिनी	४ ७ ३४ ३
२८	यो अघनी रोचमाना	४ २ १० २	६४	यो दधा हस्ता	४ ७ १८ २
१४४	यो अह्नो य' कर्त्तव्य	६ १३ १२७ ३	४४	यो देवो मित्राद् वसु	३ ४ २१ ४
१८०	यो अघ देव सूर्ये त्वा	१३ १ १ ४८	३७४	यो न इदमिद् पुत्र	२० २ १४ ३
८	यो अघ सेन्यो दध	१ ४ १० २	३१४	यो न इदमिद् पुत्र	२० ४ ६२ ३
१३४	यो अघ सेन्यो दध	६ १० ६६ २	१२१	यो न मीलोऽसि न	६ ४ ४६ १
४३	यो अघ सेन्यो दध	४ १ ३ ४	१७३	यो अह्नोऽसि दिव्यनि	७ १० १०८ १
३३३	यो अघ सेन्यो दध	१६ ६ ४६ ६	४०	यो अह्नोऽसि दिव्यनि	४ १० १०८ ६
४०२	यो अग्निमिद्	२० ७ ६० १	३४२	यो अग्नि गार्ग्येण	१६ ४ ३१ २
२१२	यो अग्निमिद्	१४ १ १ ३७	२६२	यो नो अग्नि पित्र	१२ २ २ ३३
६९	यो अग्निमिद्	४ ७ २० १	२६३	यो अग्निमिद्	१२ २ २ ३३
१४४	यो अग्नि म पुत्र	६ १३ १८६ ३	७४	यो अग्निमिद्	४ ८ ४६ २
२६४	यो अग्नि म पुत्र	१३ ३ ३ ७	१७३	यो अग्निमिद्	७ १० १०६ ४
१७३	यो अग्निमिद्	७ १० ११६ ५	२६६	यो अग्निमिद्	१२ १ १ १४
११७	यो अग्निमिद्	६ ४ ३४ २	१४४	यो अग्निमिद्	६ १३ १२८ ४
२४८	यो अग्निमिद्	११ २ ४ १३	१६०	यो अग्निमिद्	७ ७ ७७ १
१९१	यो अग्निमिद्	६ ८ ७६ ३	१८२	यो अग्निमिद्	४ २ ४ १०
२४८	यो अग्निमिद्	११ २ ४ २४	११४	यो अग्निमिद्	६ ४ ३७ ३
२७३	यो अग्निमिद्	११ ४ ४ १३	१६२	यो अग्निमिद्	७ ४ ३६ १
३७२	यो अग्निमिद्	११ ४ ४ १८	१७३	यो अग्निमिद्	७ १० १०८ २
१७३	यो अग्निमिद्	११ ४ ४ १८	११०	यो अग्निमिद्	६ १ ६ २
१७३	यो अग्निमिद्	११ ४ ४ १८	११०	यो अग्निमिद्	६ १ ६ २
४३	यो अग्निमिद्	४ १ ४ १	११०	यो अग्निमिद्	६ १ ६ २
३४२	यो अग्निमिद्	१६ ३ २४ ७	७	यो अग्निमिद्	१ ४ ११ ३
३८०	यो अग्निमिद्	१० ३ १६ १	१४३	यो अग्निमिद्	११ १ २ २३
३८०	यो अग्निमिद्	१० ४ ३४ १	३१०	यो अग्निमिद्	१६ १ १ ७
४४०	यो अग्निमिद्	१० ६ १२८ २	२७३	यो अग्निमिद्	११ १ २ १३
३३६	यो अग्निमिद्	१६ ४ ३२ ६	२३०	यो अग्निमिद्	१० ४ ८ १
१४६	यो अग्निमिद्	१ १३ १३४ ३	२३०	यो अग्निमिद्	१० ४ ८ १
२०४	यो अग्निमिद्	१ ३ ६ १३	१८२	यो अग्निमिद्	१८ ३ ३ १३
२६	यो अग्निमिद्	४ १ १ ७	२००	यो अग्निमिद्	८ २ ४ ८
४१	यो अग्निमिद्	३ ६ २६ ३	१८२	यो अग्निमिद्	१३ १ १ ४७

[illegible]

पुष्पाङ्क	का० अमु०	रा० म०	पुष्पाङ्क	का० अमु०	रा० म०
३८ य निदधुवेनरली गुल	३	३ ५ ३	१२६ य मन्त्रालापत्तो जता	१०	३ ७ ३६
३३० य परिहस्तमिभरदिनि	५	८ ८१ ३	७ य सगलो योमयत	१	५ १६ ५
३६५ य बन्धन ग्यम्यप चर्मा	१४	२ २ १२	२०३ य समरसिमनुम	२०	५ १६ १३
३०२ य मन्त्राले निदधे य च	६	३ ५ १६	४१० य सगलो निदध	२०	६ १२८ १
१५६ य मित्रावरणी सन	६	१३ १३२ २	६३ य सममयो३ यरलो य	५	५ १६ ८
३६६ य मे हलो मन्त्राला	१४	१ २ ५२	३३ य सन्मन्त्राला	३	७ १ ३
८५ य वावतवर्द याथा	४	२ ७ ५	३०५ य सुन्यते पत्त वृष	२०	५ ३० १८
३६८ य दप सुगयामते लो	१०	३ ५ ५२	३०६ य सुन्यतममति य	२०	५ ३० १५
२०६ य या रिना यमति	१५	३ ३ ५	३०७ य सोमकामो हर्षय	२०	५ ३० १७
१५४ य निधे इया सन	६	१३ १३५ २	४४ य सोम कानार्, गौतु	३	५ ११ २
३६३ य सा वृद्धति कुड	२०	५ ३० ५	३८ य मन्त्राला नयति स	५	५ २५ ७
३६६ य कीकला प्रभुनयति	७	७ ७८ ३			
३६८ य कुक्षि सोमपत्तम	२०	६ ७१ ३			
४९५ य कुमारी पित्रातिता	२०	६ १३६ १६	१७७ यमन्तु त्यागयो ये	८	३ १ ११
१८५ य कुलोति मन्त्राला	८	३ ६ ६	३६२ यम शक्तिनी अथ	१६	६ ७७ १
३०६ य कुलोति मन्त्राला	६	७ ८ ७	२०८ यम शक्तिनी मन्त्र	६	७ ७ १७
७० य कल्याणमन्त्राला	८	६ २८ ६	१७६ यम शक्तिनी	८	२ ३ १
१८५ य कल्याण मन्त्राला	८	३ ६ ५	१७७ यम शक्तिनी	६	१३ १३० १
११७ य यमन्ता यमन्ता	६	८ ३५ ३	११८ यम शक्तिनी	६	५ ३८ ६
६८ य यमन्ता यमन्ता	५	५ २२ ३	३६२ यम शक्तिनी	१८	१ १ १६
४२० य यमन्ता यमन्ता	२०	६ १२८ १४	६८ यम शक्तिनी	५	२ २५ ५
१८० य यमन्ता यमन्ता	८	६ ३ १६	५८७ यम शक्तिनी	१३	५ ५ १
३०५ य यमन्ता यमन्ता	१५	२ १० ६	५८८ यम शक्तिनी	१३	५ ५ ६
३०६ य यमन्ता यमन्ता	२०	७ ३५ २	१५६ यम शक्तिनी	५	७ ८८ १
१८५ य यमन्ता यमन्ता	५	५ २५ ६	१५७ यम शक्तिनी	५	७ ३८ ५
११६ य यमन्ता यमन्ता	३	३ २८ ३	२०६ यम शक्तिनी	११	५ ७ ७
५२ य यमन्ता यमन्ता	५	१ २ २	२०७ यम शक्तिनी	१०	३ ५ ७५
७५ य यमन्ता यमन्ता	५	७ ३६ ५	४१६ यम शक्तिनी	२०	६ १५७ ७
२७ य यमन्ता यमन्ता	३	३ ५	३६२ यम शक्तिनी	१६	६ ७८ २
२३२ य यमन्ता यमन्ता	१०	२ ६ ५	३६३ यम शक्तिनी	१६	७ ५५ १
३८३ य यमन्ता यमन्ता	२०	५ ३५ १८	३६४ यम शक्तिनी	१६	६ ५० ३
३८३ य यमन्ता यमन्ता	२०	५ ३५ १९	३६५ यम शक्तिनी	१८	१ १ १०
३८३ य यमन्ता यमन्ता	२०	५ ३५ २०	५८३ यम शक्तिनी	५	१ ५ १

पृष्ठाङ्कः	का०	अनु०	सू०	मं०	पृष्ठाङ्कः	का०	अनु०	सू०	मं०
२५२	रादिः प्रातिः समातिः	११	४	७	२२				
२५३	राया वयं सुमनाः	१४	२	२	३६				
३७३	रायमिह सपनेषु लुप्युः	२०	३	२३	४				
७	रिचयदी सुवदती	१	४	१२	४				
१०	रिचयस्तेषु वरीश्वर्यै	५	३	१४	३				
२१५	रुममस्तारणं वारं	१४	२	२	३०				
३१०	रुचिरसि रोचोसि	१७	१	१	२१				
३१०	रुचरं परिहृतम्	१६	१	१	५				
३११	रुचरं वा वेनरं वा	१६	१	३	५				
३०३	रुद्रं तमसिपासः	१५	१	३	११				
५४	रुद्रं जगत्प्रभेजत	२	५	५७	६				
१६०	रुद्रस्य मूषमर्त्यं	६	४	४४	३				
२४१	रुद्रस्यैवकारेभ्यः	११	१	२	३०				
११७	रुद्रो वा भीमा बभूवै	६	४	३२	२				
३४४	रुमिह दमं रापताम्	१६	४	२६	३				
२७७	रुवा वरीह रोहितः	१३	१	१	४				
३५१	रुपद्रवं वयोवय	१६	१	१	३				
११४	रुपतीरुवापृषः	६	३	२१	३				
४१६	रुपतीरुं रुधमाहः	२०	६	१२९	१				
२६१	रुप्यासीदनुदेयी	१४	१	१	७				
२६२	रुषसे दिवि रुषसे	१३	२	२	२०				
५१	रुद्रावसि रुद्रापसि	४	३	१२	१				
२७१	रुद्रितं चापारुधिषी	१३	१	१	३७				
३४१	रुद्रितं चापारुधिषी	१३	३	२३	३३				
२७६	रुद्रितं चापारुधिषी	१३	१	१	२६				
२७७	रुद्रितं चापारुधिषी	१३	२	२	२५				
२७८	रुद्रितं चापारुधिषी	१३	१	१	३				
२७९	रुद्रितं चापारुधिषी	१३	१	१	७				
२८०	रुद्रितं चापारुधिषी	१३	१	१	१३				
२८१	रुद्रितं चापारुधिषी	१३	१	१	१४				
२८२	रुद्रितं चापारुधिषी	१३	२	२	४०				
२८३	रुद्रितं चापारुधिषी	१३	२	२	३६				
२८४	रुद्रितं चापारुधिषी	१६	७	६७	४				

पृष्ठाङ्काः	सू०	कां०	अनु०	मं०	पृष्ठाङ्काः	सू०	कां०	अनु०	मं०		
६८	वायोः सयितुर्विदधानि	४	५	२५	१	३६६	विश ते स्वर्गः परिजाः	१६	७	५६	६
५६	वारिदं वारपाणि	४	२	७	१	३६७	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	५	५६	२
५११	वाल्वां त्वा यन्त्राभिः	२०	१	१००	२	३६८	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	१
१७३	वारिदरपाय शयसे	५०	३	१६	१	३६९	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	४
३०५	वारिकानेनं मासी	१५	१	४	८	३७०	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	५
१०२	वारिकी मासी गोमारी	१५	१	४	८	३७१	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	३
५२०	वाक्ता न्य मदिरी	२०	१	१००	११	३७२	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	७
३८०	वाग्वातस्य ते वयं	२०	३	२७	५	३७३	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	८
८१	वाग्वातः वयसः	४	१	५	२	३७४	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	५
५१३	वाग्वातः वयसः	२०	१	१००	५	३७५	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	५
३०१	वाक्तावेनं मासी	१५	१	४	३	३७६	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	५
३०१	वाक्तावेनं मासी गोमारी	१५	१	४	२	३७७	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	५
५०	नि ब्राह्मणः वयसः	३	५	३१	३	३७८	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	५
५१५	नि चिद्रु द्रुमस्य वीधनः	२०	१	१००	३	३७९	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	५
७३	विश्वपतीमाकिरन्ती	४	८	८८	२	३८०	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	५
१०२	वि जिदीय वार्दत्	४	५	२५	१	३८१	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	५
१५२	वि जिदीय लोच	३	१२	१२१	४	३८२	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	५
७२	विजेनद्रुविद्रु दशनी	४	७	११	५	३८३	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	५
१०२	वि ज्योतिरा वृद्धता	८	२	३	२५	३८४	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	५
५०१	वि तर्द्वेनं प्रपयन्	२०	७	८८	५	३८५	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	५
५१२	विमनी कर्णी द्वी तामा	२०	१	१३३	१	३८६	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	५
१०२	वि तिष्ठन्तः मयः	८	२	४	१८	३८७	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	५
२६५	वि तिष्ठन्ता मातुरस्य	१५	२	५	२५	३८८	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	५
५	वि ते भिन्निर्ग मयः	१	२	११	५	३८९	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	५
५६	वि ते मयं मयसति	४	२	७	४	३९०	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	५
१६७	वि ते मुञ्चामि यशसः	७	७	७८	१	३९१	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	५
१६०	वि ते हनन्ती यशसि	६	५	५३	३	३९२	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	५
३६१	वि स्या तनये मिथुना	२०	७	७५	१	३९३	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	५
५००	वि स्या तनये मिथुना	२०	७	७५	२	३९४	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	५
५००	वि स्या तनये मिथुना	२०	७	७५	२	३९५	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	५
५२४	विदेवस्या मयसः	२०	१	१३६	१२	३९६	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	५
५०	वि देवा अरतावृत्तः	३	५	३१	१	३९७	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	५
१७२	विश ते स्वर्गः मयः	७	१	१२	२	३९८	विश ते स्वर्गः अभिर्ग	१६	२	५६	५

पृष्ठाङ्कः	का० अङ्कः	सं० मं०	पृष्ठाङ्कः	का० अङ्कः	सं० मं०
१२०	शैबान्तो न आगमय	६ ४ ३३ २	२०	शङ्खेवापीवाममति	४ २ १०
१२०	शैबान्तो न उवाये	६ ४ ३३ १	२००	शचीर वद पुरुषदु	२० ३ २१ ३
१२०	शैबान्तोऽतिरमा	६ ४ ३३ ३	२०१	शक्या मा अतिरमा	२ १ ४ ४
१२४	शैबान्तो रतिमति	६ ७ ६२ ३	२०२	शतकप्रदो दु	१६ ४ ३२ १
१४१	शैबान्त रविता	६ १२ ११६ ३	२०३	शतधातु वायुमक	१० ४ ४ २१
१६६	शशना न मन्नाय	१ २ ३ ४	२०४	शतधातु शिरःपयः	२० ६ १३१ ४
२०६	शयस्यनीरविता	४ ३ १२ ३	२०५	शतमा दुर्लभाया	१६ ४ ३६ १
३०१	शयस्यनीरविता	२० ३ १२ १	२०६	शतपात स वज्र	६ २ ४ १०
३०३	शयस्यनीरविता	२० ३ ३६ ४	२०७	शतपातो अनीमय	१६ ४ ३६ १
१७७	शयस्यनीरविता	२ १ १ २१	२०८	शतस्य धमनीया	१ ४ १७ ३
४७	शयस्य निनावरतो	३ २ २३ ६	४९	शतस्य दमाह	३ ४ २४ ४
४६४	शयस्योमि हरिनाह	१२ २ २ ३२	३६०	शतनीका द्वैत	२० ४ ४६ ४
३१	शयस्योमि दपामि	३ १ ७ ४	३६०	शतनीयेन अ विमति	२० ४ ४६ २
११६	शयस्योमि दपामि	३ ११ ११० ३	३६१	शतनीयेन वि विमति	४ ४ १० ७
४७	शयस्योमि दपामि	४ २ ० ४	३६२	शतनीयेन वि विमति	४ ४ १६ ७
४७	शयस्योमि दपामि	४ १ ३ ४	३६३	शतनीयेन वि विमति	४ ४ १६ ७
४०१	शयस्योमि दपामि	२० ७ ७६ ०	३६४	शतनीयेन वि विमति	१० ४ १० ४
४२२	शयस्योमि दपामि	२० ६ १११ १०	३६५	शतनीयेन वि विमति	१६ ६ ४६ ४
४०	शयस्योमि दपामि	३ ३ ३१ २	३६६	शतनीयेन वि विमति	३ ३ १४ ३
३१३	शयस्योमि दपामि	१६ ७ २० ४	३६७	शतनीयेन वि विमति	३ ३ १४ ४
११६	शयस्योमि दपामि	७ ७ ७० ४	४१०	शतनीयेन वि विमति	२० ७ १६ ३
३१६	शयस्योमि दपामि	१४ १ १ १	३६८	शतनीयेन वि विमति	१६ ४ ३० ४
३१६	शयस्योमि दपामि	१६ ३ २३ २४	३६९	शतनीयेन वि विमति	२ १ १ १
४४४	शयस्योमि दपामि	६ ३ १४० २	३७०	शतनीयेन वि विमति	६ ४ ४४ २
श			४२२	शतनीयेन वि विमति	२० ६ १११ ४
			४२३	शतनीयेन वि विमति	१६ ४ १६ ४
४४४	शयस्योमि दपामि	६ ३ १४० २	४२४	शतनीयेन वि विमति	१० ४ ० ४
४४४	शयस्योमि दपामि	६ ३ १४० २	४२५	शतनीयेन वि विमति	१० ४ ० ४
४४४	शयस्योमि दपामि	६ ३ १४० २	४२६	शतनीयेन वि विमति	१० ४ ० ४
४४४	शयस्योमि दपामि	६ ३ १४० २	४२७	शतनीयेन वि विमति	१० ४ ० ४
४४४	शयस्योमि दपामि	६ ३ १४० २	४२८	शतनीयेन वि विमति	१० ४ ० ४
४४४	शयस्योमि दपामि	६ ३ १४० २	४२९	शतनीयेन वि विमति	१० ४ ० ४
४४४	शयस्योमि दपामि	६ ३ १४० २	४३०	शतनीयेन वि विमति	१० ४ ० ४
४४४	शयस्योमि दपामि	६ ३ १४० २	४३१	शतनीयेन वि विमति	१० ४ ० ४
४४४	शयस्योमि दपामि	६ ३ १४० २	४३२	शतनीयेन वि विमति	१० ४ ० ४
४४४	शयस्योमि दपामि	६ ३ १४० २	४३३	शतनीयेन वि विमति	१० ४ ० ४
४४४	शयस्योमि दपामि	६ ३ १४० २	४३४	शतनीयेन वि विमति	१० ४ ० ४
४४४	शयस्योमि दपामि	६ ३ १४० २	४३५	शतनीयेन वि विमति	१० ४ ० ४
४४४	शयस्योमि दपामि	६ ३ १४० २	४३६	शतनीयेन वि विमति	१० ४ ० ४
४४४	शयस्योमि दपामि	६ ३ १४० २	४३७	शतनीयेन वि विमति	१० ४ ० ४
४४४	शयस्योमि दपामि	६ ३ १४० २	४३८	शतनीयेन वि विमति	१० ४ ० ४
४४४	शयस्योमि दपामि	६ ३ १४० २	४३९	शतनीयेन वि विमति	१० ४ ० ४
४४४	शयस्योमि दपामि	६ ३ १४० २	४४०	शतनीयेन वि विमति	१० ४ ० ४

श्रुतार्थः	श्री०	अनु०	सू०	मं०	श्रुतार्थः	श्री०	अनु०	सू०	मं०	
१११ शुभमिच्छायाः काव्यः	६	२	११	१	१०८ शिवास्ते सन्तोषोपचयः	३	१	२	१५	
३६३ शुभ्या ह नाम दधिनि	११	६	४६	७	१०९ शिवे ते स्वां धावा	३	१	२	१५	
४०२ शुभो ब्रत इव	२०	१	१३१	१६	११० शिवेन मा चक्षुषा	१	१	३३	४	
१०६ शुभे न्या हेमन्ताय	८	१	२	२६	३१० शिवेन मा चक्षुषा	१६	१	१	१२	
२७४ शुभ्याऽमुनेऽग्नि	१२	५	५	२५	३११ शिवो धो गोष्ठो मयनु	३	३	१५	५	
२७२ शुभैः सिकता	११	४	७	२१	१०६ शिवो ते स्वां मोदि	८	१	२	१८	
१२४ शुभं यच्छुभोऽग्निः	६	६	५६	२	३६३ शिवां शशिमनुष्यं	१६	६	५६	४	
२६१ शुभं वसं वदा वसन्तौ	१४	२	२	२१	११६ शिवः कपोत इवितः	६	३	२७	२	
३०२ शुभं यत्तमिन्द्रासः	१५	१	५	५	२४१ शिवुमाता अजनातः	११	१	२	२४	
२७५ शुभैः पुनः विश्वमाता	१२	५	५	३६	२०६ श्रीगर्वाति श्रीगर्वाति	६	४	८	१	
५५ शुभस्तु विष्णु निराशोचं	४	३	६	५	२१४ श्रीगर्वाती नष्टाती	१०	१	१	२	
३१४ शुभसा दासि धुमः	१८	१	१	३८	३७८ श्रीगर्वाती तुनीवर्क	१६	५	३६	१०	
२७१ शुभिनी शुभि	२०	१	५	६	८३ श्रीगर्वातुमुपदर्या	४	१	४	१०	
३६५ शुभता धीः शास्त्र	११६	१	६	१	८	शुभेयु ते हरिमात्रं	१	५	२३	४
३७४ शुभतामि पूर्वकाश्वि	१६	१	६	२	१०	शुभोऽसि आशोमसि	२	३	११	५
४४ शुभतो अग्निः आज्यान्	३	५	२१	६	३०० शुभोऽसि आशोमसि	१७	१	१	२०	
३०२ शुभार्षेणं मासी	१५	१	४	१२	२८३ शुभं वहति हव्यः	१३	३	३	१६	
३०२ शुभरी मासी गोमारी	१५	१	४	११	४६ शुभा विदा स्योपया	३	५	२५	४	
८ शुभ इत्या मही अस्ति	१	४	२०	४	२६० शुभा ते यजेः पात्वा	१४	१	१	१२	
३८० शुभेयमसौ दिस्तेवं	२०	३	२७	२	२६० शुभा न आरुलान्	१२	१	१	३०	
४०२ शुभेयममहयज्ञे	२०	७	८२	२	१४२ शुभां वृषा वीषितः	३	१२	१२२	५	
१४१ शुभिन्धः श्यामा	१६	३	२२	१५	२३८ शुभाः वृषा वीषितः	११	१	१	१७	
२५६ शुभिष्ठां स चक्षु	११	७	१०	६	२३६ शुभाः वृषा वीषितः	११	१	१	२७	
२७७ शुभिष्ठां स वस्तु	११	५	१०	२०	४१ शुभमतीरेद स्य मे	३	४	१७	७	
३११ शुभिष्ठां पात्रायां गृहे	२०	७	७४	२	२४० शुभे कोष्टे श शरीरमि	११	१	२	२	
२५३ शुभो हन्तायपौ शुभं	११	४	८	१५	४१ शुभं वादाः शुभं नदः	३	४	१७	३	
२६० शुभो भूमिरप्या पौषः	१२	१	१	२६	४१ शुभं मुक्ताका चितुर्	३	४	१७	५	
३१० शुभानांतिष्ठु दद्यामहे	१६	१	१	१३	३७३ शुभं दुर्गैव मयपात्रं	२०	१	११	११	
२१४ शुभा नारीयमस्तोत्रमन्त्र	१५	२	२	१३	१०५ शुभमती पात्रावृषिणी	७	१०	११२	१	
१६१ शुभा नः शतमा अय	७	६	६	३	२१७ शुभमती पात्रावृषिणी	१७	२	२	४४	
४८ शुभा अय पुष्पेभ्यः	३	६	२८	३	३७७ शुभित्तमं न ऊजये	२०	३	२०	१	
२५ शुभिमिहे हृदयं तर्पणमि	५	२६	६		३६२ शुभित्तमं न ऊजये	२०	३	५७	४	
१५८ शुभिता वक्रा अश्विनास्ते	७	४३	१		१४८ शुभानु मयि ते हृदयं	६	१७	१३६	२	

पृष्ठाङ्कः	कां	अनु०	शृ०	मं०	पृष्ठाङ्कः	कां	अनु०	शृ०	मं०
३५१	धुःकर्णाय कवये	१६	१	३	३५७	स उपहृत उपहृतः	१	३	६ १२
३५३	धुःखी को हृदये सख्ये	१८	१	१	३५७	म उपहृतो दिशि	१	३	६ ६
३५४	धैर्यासमेवमागतः	१४	२	१०	३५७	म उपहृतो दैवेषु	१	३	६ १०
३५५	धेयः केनो वस्तुनि	१	४	४०	३५७	म उपहृतोऽप्यतिरिक्ते	१	३	६ ८
३५६	धेयमसि मेवजातां	१	३	२१	३५७	स उपहृतो लोकेषु	१	३	६ ११
३५७	धोत्रयसि धोत्रं मे	२	३	१७	३५७	स उपहृतः पृथिव्यां	१	३	६ ७
३५८	धेयजायां भवितुमर्थात्	२०	१	१३३	३५७	म ऊर्ध्वा दिग्मनु	१५	१	३ ४
३५९	धेयजीरकप्रसरः	११	२	१	३५९	स एकमात्रोऽभवत्	१२	१	१ ६
३६०	धेयः कः कपिरिवैकः	४	८	३७	३५९	स पृथि मन्त्रिषु हरः	१३	४	४ १

प

३६०	पट्टं त्वा पृथक्पट्टः	८	४	६ ७	३६४	स पयं स्युः सः	१३	४	४ ३४
३६१	पट्टं ध मं पट्टिन् मेऽप	४	३	१२	३६४	स पयं स्युः स्युः	१६	५	४३ ४
३६१	पट्टाङ्कः गीताय पट्ट	८	२	६ १७	३६४	स पयं स्युः स्युः	१६	५	४३ ४
३६०	पट्टं जना भूया मयोजक	८	४	६ १६	३६४	स पयं स्युः स्युः	१६	५	४३ ४
३६१	पट्टोद्यमः स्वाहा	१६	३	२३	३६४	स पयं स्युः स्युः	१६	५	४३ ४
३६२	पट्टिन् पट्टं दैवती	१६	५	४३ ४	३६४	स पयं स्युः स्युः	१६	५	४३ ४
३६३	पट्टायां शयनानु निधिया	१६	३	३ ३४	३६४	स पयं स्युः स्युः	१६	५	४३ ४
३६४	पट्टाय स्वाहा	१६	५	२२	३६४	स पयं स्युः स्युः	१६	५	४३ ४
३६५	पट्टाय सर्वभ्यः स्वाहा	१६	३	२३	३६४	स पयं स्युः स्युः	१६	५	४३ ४

स

३६१	स उपहृतं लघाद्यते	५०	६	१२६	३६७	स उपहृतं लघाद्यते	५०	६	१२६
३६१	स उपहृतं लघाद्यते	५०	६	१२६	३६७	स उपहृतं लघाद्यते	५०	६	१२६
३६१	स उपहृतं लघाद्यते	५०	६	१२६	३६७	स उपहृतं लघाद्यते	५०	६	१२६
३६१	स उपहृतं लघाद्यते	५०	६	१२६	३६७	स उपहृतं लघाद्यते	५०	६	१२६
३६१	स उपहृतं लघाद्यते	५०	६	१२६	३६७	स उपहृतं लघाद्यते	५०	६	१२६
३६१	स उपहृतं लघाद्यते	५०	६	१२६	३६७	स उपहृतं लघाद्यते	५०	६	१२६
३६१	स उपहृतं लघाद्यते	५०	६	१२६	३६७	स उपहृतं लघाद्यते	५०	६	१२६
३६१	स उपहृतं लघाद्यते	५०	६	१२६	३६७	स उपहृतं लघाद्यते	५०	६	१२६
३६१	स उपहृतं लघाद्यते	५०	६	१२६	३६७	स उपहृतं लघाद्यते	५०	६	१२६
३६१	स उपहृतं लघाद्यते	५०	६	१२६	३६७	स उपहृतं लघाद्यते	५०	६	१२६

पृष्ठाङ्कः	पङ्क्तः	श्रुतः	सू	मं	पृष्ठाङ्कः	पङ्क्तः	श्रुतः	सू	मं
२३८	सत्य वृद्धतमुद्र दीक्षा	१२	१	१	३४६	सपञ्जहा शनकास्य	१६	४	३२ १०
२३९	सत्यवत्सल वरद्वय	२०	१	११	३०४	स पञ्चा दिशामनु	१५	१	६ १३
२८८	स त्वं व इन्द्र पालेभि	२०	४	४६	२२४	सत्यवत्सलम्यापर्व	१०	३	५ ३१
४११	स त्वं नक्षत्र वरद्वय	२०	६	६८	१६२	सत्य वरद्वय रिपवे	७	७	४७ २
२१	सत्यवत्सलम्यापर्व	३	४	१८	३६४	सत्य वरद्वय गदति	११	६	४३ ९
३६६	सत्यवत्सलम्यापर्व	१०	१	१	११	सत्य व मे समतिव मे	३	३	१५ ७
३०४	स दिशामनु	१५	१	६	११५	सत्य व या' सपतिव	६	३	२५ ९
२६१	स दीपानामीरा पयस्	१५	१	१	१२१	सत्य वृद्धतसि वानु	८	५	६ १६
३८६	सत्यवत्सलम्यापर्व	२०	४	३७	२२४	सत्य वृद्धतसि वानु	११	५	६ ६
८६	सत्यो अतो व्यमिनी	५	३	१२	१८८	सत्य वृद्धतसि वानु	१३	२	२ ९३
२८७	स धाता स विधान	१७	४	४	३८२	सत्य वृद्धतसि वानु	१०	५	४७ २०
४०	सध्रीदीक्षा व संज्ञा	३	३	३०	३२५	सत्यवत्सलम्यापर्व	१६	३	२३ १४
३०३	स धुरा दिशामनु	१५	१	६	१८	सत्य वृद्धतसि वानु	२	३	१२ ७
१७१	स न इन्द्र विम सत्य	२०	१	७	३०८	सत्य वृद्धतसि वानु	१५	२	१५ २
२३९	सत्यवत्सलम्यापर्व	१०	४	८	४०	सत्य वृद्धतसि वानु	५	१	१ ६
३८६	सत्य वृद्धतसि वानु	२०	४	३७	३४०	सत्य वृद्धतसि वानु	१६	६	२७ ३
१०६	सत्यवत्सलम्यापर्व	३	१	२६	२६७	सत्य वृद्धतसि वानु	१३	३	३ १३
१८०	सत्यवत्सलम्यापर्व	८	२	७	२१०	सत्य वृद्धतसि वानु	६	३	६ २
२५१	सत्यवत्सलम्यापर्व	१५	४	७	२८६	सत्य वृद्धतसि वानु	१३	३	३ १८
४११	सत्यवत्सलम्यापर्व	३	५	६	३४१	सत्यवत्सलम्यापर्व	१६	३	१३ ४
११७	सत्य वृद्धतसि वानु	१५	४	३३	२४०	सत्यवत्सलम्यापर्व	१६	३	६ ११
३८६	सत्य वृद्धतसि वानु	२०	४	३७	२८१	सत्य वृद्धतसि वानु	१३	३	२ ८
४४०	सत्य वृद्धतसि वानु	११	१	२	१६	सत्य वृद्धतसि वानु	३	५	६ १८
३४७	सत्य वृद्धतसि वानु	१६	२	३५	२१३	सत्यवत्सलम्यापर्व	१६	३	१० १७
३६७	सत्य वृद्धतसि वानु	१८	६	७०	३४३	सत्यवत्सलम्यापर्व	१६	३	१६
३८८	सत्य वृद्धतसि वानु	२०	४	३७	३६१	सत्यवत्सलम्यापर्व	१६	३	१२
११	सत्य वृद्धतसि वानु	२	१	७	४०७	सत्यवत्सलम्यापर्व	१६	३	११
७३	सत्य वृद्धतसि वानु	४	७	३३	११२	सत्यवत्सलम्यापर्व	१६	३	१२
१७३	सत्य वृद्धतसि वानु	१५	१२	१२३	१२३	सत्यवत्सलम्यापर्व	१६	३	१२
२१	सत्यवत्सलम्यापर्व	३	४	१८	३२	सत्यवत्सलम्यापर्व	१६	३	१२
१०	सत्यवत्सलम्यापर्व	१	६	२६	३०४	सत्यवत्सलम्यापर्व	१६	३	१०
३४५	सत्यवत्सलम्यापर्व	१६	४	३०	१४२	सत्यवत्सलम्यापर्व	१६	३	१२
१६६	सत्यवत्सलम्यापर्व	१	१	२	३०५	सत्यवत्सलम्यापर्व	१६	३	१२

पृष्ठाङ्कः	वा०	अनु०	श्ल०	मं०	पृष्ठाङ्कः	वा०	अनु०	श्ल०	मं०
३६५	सम्य समी मे पदि	१६	७	५४	६१	समुत्पन्नं प्रदिश	४	३	१४
३७०	सम्यमयो विदुरग्व	१७	३	५०	१३५	समुद्र ईरो अयतामी	६	॥	८६
४०	सम्यवरायोपस	३	४	१६	२८	समुद्रश्चासौ मयि	४	२	१०
४७१	स मन्दस्या तन्धरा	२०	३	५७	३४०	समुद्रो नदीभिर्वा	१६	२	१६
५६६	सम्यवित्तोभे समु	१७	३	३	२२३	समुद्रं वा प्रदिश्वर्षे	१०	३	४
४१३	समस्य सम्यपे दिश	२०	६	१०३	३१७	स मृग्यो पश्वीकम्	१६	२	८
४५	सम्यमेवा दात्र इयामि	६	४	१६	२३२	समुद्रिगोत्र आति	११	४	७
४०४	स मदिमा सव्यर्ध्व्या	१७	१	७	३२४	समेव विम्व तमसा	७	२	२१
५२१	समाचिन्त्ययुक्तं	११	१	१	३२८	समोद्रे वा व व्याज	२०	३	७१
७१३	स मा जीर्वात् त मणा	१६	७	७	६६	सम ज्योति एवैकदा	४	२	१८
२०३	समानलोको मयति	६	३	४	२८६	समजं सन्तु मदिश	१३	३	३
१३	समाता मत्तामृगुभि	१	६	३४	३८२	तन्मयैभि मृग्येभु	१४	१	१
४०	समाती प्रपा सह वा	३	६	३०	४७३	स य वर्ष विदुष	११	२	१
१६६	समाती व काहति	६	७	६४	३७६	स य वर्ष विदुषा	१७	३	१२
१६६	समानो सम्य सखिति	६	७	६४	३७६	स य वर्ष विद्वान् रक्ष	६	३	६
८८	समा नी वयुर्पदम	७	३	११	३७६	स य वर्ष विद्वान् रक्षी	६	३	६
१४	समास्पाज्ज अतय	७	७	६	३७६	स य वर्ष विद्वान्सर्वि	६	३	६
१०६	समाहर आनदी यत्	७	६	४६	३७६	स य वर्ष विद्वान् व	६	३	६
११२	समाहृत्यमुग्राणा	६	६	८६	३७६	स य वर्ष विद्वान् मनु	६	३	६
२१४	समिदो अत्र आहृत	१७	२	७	३७६	स य वर्ष विद्वान् मारा	६	३	६
१६५	समिदो अतिरिमिमा	७	६	७३	३७६	स य वर्ष विद्वान् मारा	६	३	६
११४	समिदो अतिर्धुक्का	७	६	७३	३७६	स य वर्ष विद्वान् मारा	६	३	६
२७६	समिदो अति सं	१३	१	१	३७६	स य वर्ष विद्वान् मारा	६	३	६
२१७	समिदो अने समिधा	११	१	१	३७६	स य वर्ष विद्वान् मारा	६	३	६
८८	समिदो अथ मनुष	७	३	१०	३७६	स य वर्ष विद्वान् मारा	६	३	६
१६६	समिन्द्र गर्दम मृग	२०	७	७३	३७६	स य वर्ष विद्वान् मारा	६	३	६
१७१	समिन्द्र गो मगसा	७	६	७३	३७६	स य वर्ष विद्वान् मारा	६	३	६
३७०	समिन्द्र राया समिधा	२०	७	७	३७६	स य वर्ष विद्वान् मारा	६	३	६
२६३	समिन्द्रोत्तं संकनुक्	१०	२	२	३७६	स य वर्ष विद्वान् मारा	६	३	६
३२८	समिन्ना मगसा	१०	२	२	३७६	स य वर्ष विद्वान् मारा	६	३	६
६१	समीचयन्तु तयिवा	६	३	१७	३७६	स य वर्ष विद्वान् मारा	६	३	६
६१	समीचयस्य मगसा	४	३	१७	३७६	स य वर्ष विद्वान् मारा	६	३	६
३६१	समी देवास्तो आस्यन्	२०	२	४६	३७६	स य वर्ष विद्वान् मारा	६	३	६

पृष्ठाङ्कः	कां० अनु०	सू०	मं०	पृष्ठाङ्कः	कां० अनु०	सू०	मं०
४१७	स सुत्राणां स्वयं इन्द्रः	२०	६	१२५	७	१८८	७
३०१	स संवत्सामूर्ध्वं	१५	१	३	१	३५५	३
११४	सम्पुषीस्तदपत्तो विषा	६	३	२७	१	२६१	१
२३३	स त्वयामो रोहति	१०	५	६	५	३६२	५
२३	सहमानेयं प्रथमा	२	४	४३	२	२७७	२
२६७	सदस्यदुष्णा देवा	११	५	१०	२५	२६४	२५
३६९	सहस्रग्रीवाः कपय	१८	२	२	१८	२०४	२
६४	सदस्यधामश्च विमित्राजन्	४	४	१८	४	३६५	४
८४	सहस्राधारं पयः तं तं	५	२	६	५	१५६	५
३३७	सहस्रधारे शतधा	१८	४	४	३६	२००	४
४३५	सहस्रधारां पयसे	२०	६	१३७	६	१६७	६
६३८	सहस्रपृष्ठं शतधा	११	१	१	२०	३३	१
३६२	सहस्रपाद् युष्मन्	११	१	६	१	१५८	१
४५	सहस्रशुद्धी युष्मन्	४	१	५	१	१५८	१
२७८	सहस्रशुद्धी युष्मन्	१७	१	१	१२	११५	१
३४१	सहस्राक्षमतिप्रथमं	११	१	२	१७	२६०	१
३६	सहस्राक्षेण शतयैर्वै	३	३	११	३	८५	३
४१०	सहस्राक्षेण शतयैर्वै	२०	८	१६	८	१६	८
७०	सहस्राक्षी युष्मदा	४	६	२८	५	३६३	५
३५९	सहस्राक्षं शतकाष्ट	१६	६	३३	५	१०७	५
२३१	सहस्राक्षं विपतायन्	१०	८	८	१८	१०८	८
५८३	सहस्राक्षं विपतायन्	१३	२	८	३८	१०८	२
२८५	सहस्राक्षं विपतायन्	१३	३	३	१८	४१	३
३६६	सहस्रं नो प्रथिमामि	१६	४	३२	१	४०	१
७२	सहस्रं नम्योऽप्रथिमामि	४	७	३६	१	६	१
५९	स हि दिवः स पृथिव्या	४	१	१	८	२६४	१
४६	सहस्रं सांगमस्यं	३	१	३०	१	२६५	१
७५	सदे विषावाग्नादस्त	४	३	३६	४	३३१	४
२०	सदोऽसि सदो मे द्यौः	२	३	१७	२	५६३	२
२११	साकंजाना समधमाहुः	६	५	६	१६	७३	५
२३७	साकं सज्जतिः पयसा	११	१	१	७	२८१	१
१६७	सा ते काम दुहितौ	६	१	२	५	१७१	१
४२१	सातुं पुत्रं विप्रवर्ष	२०	६	१५६	५		

पृष्ठाङ्कः	का० अनु०	पृ०	म०	पृष्ठाङ्कः	का० अनु०	पृ०	म०
६३	सुजन मातवेदस	४	२	२३	४		
२६७	सुना ने सुना इये	२०	६	२६	३		
४२४	सुनासे प्रभुमस्य	२०	६	२७	४		
३१-	सुनेसुन न्योक्त	२०	६	७१	१६		
१२१	सुनामय पृथिवी	७	१	१	३		
४१४	सुनामया महाभूमि	१०	६	१६	१२		
४०३	सुनेयो अक्षि वक्ष	२०	८	६२	६		
१०६	सुनोना सोमता ने	६	१	२	३		
२	सुपपुत्रने गिरी उक्त	६	१	४	२		
४४	सुपयस्य गन्माय	४	२	६	३		
२७	सुपयस्यान्वरिन्	८	३	१७	८		
६०	सुपयस्य वरिन्	४		१४	१		
१११	सुपयो वाचमवनेय	६	४	७६	३		
८	सुपयो ज्ञान प्रथम	१	३	७६	१		
६०	सुपयस्य वरिन्	२०	६	१२	६		
२६६	सुमहती प्रतरणी	१४	२	२	२६		
२६६	सुमहतीरिप वक्ष	१४	२	२	२-		
३१३	सुपामयानुय	१६	२	७	७		
३१२	सुपयस्यानुय	२०	२	२०	१		
३१	सुपयस्यानुय	२०	६	१	१		
१०२	सुविपार्ज विकितुमे वि	८	२	७	१२		
१११	सुधुनिध मोषमुक्ति	१६	१	२	४		
३१०	सुधुनी कर्षी मद्रुसुनी	१६	१	२	४		
१०	सुधुन मुक्त मुधया	१	४	२६	४		
४०८	सुधुना दय सुधुना	२०		६७	२		
३४३	सुधुमने कतिपय	१६	१	७	२		
१६२	सुधुतापण सुधुता	७	४	६०	६		
२६२	सुधुता दीनवि सेम	१	४	७	१६		
१६४	सुधुतापण सुधुता	७	६	७३	११		
२६३	सुधुतापण सुधुता	७	६	१०	२०		
१८	सुधुतापण सुधुता	७	३	११	४		
१७६	सुधुतापण सुधुता	७	३	२	४३		
३२०	सुधुतापण सुधुता	७	३	१	२६		
१७	सुधुतापण सुधुता	७	३	१०	८		
२१	सुधुतापण सुधुता	७	३	१०	३		
२२	सुधुतापण सुधुता	७	३	१०	३		
२३	सुधुतापण सुधुता	७	३	१०	३		
२४	सुधुतापण सुधुता	७	३	१०	३		
२५	सुधुतापण सुधुता	७	३	१०	३		
२६	सुधुतापण सुधुता	७	३	१०	३		
२७	सुधुतापण सुधुता	७	३	१०	३		
२८	सुधुतापण सुधुता	७	३	१०	३		
२९	सुधुतापण सुधुता	७	३	१०	३		
३०	सुधुतापण सुधुता	७	३	१०	३		
३१	सुधुतापण सुधुता	७	३	१०	३		
३२	सुधुतापण सुधुता	७	३	१०	३		
३३	सुधुतापण सुधुता	७	३	१०	३		
३४	सुधुतापण सुधुता	७	३	१०	३		
३५	सुधुतापण सुधुता	७	३	१०	३		
३६	सुधुतापण सुधुता	७	३	१०	३		
३७	सुधुतापण सुधुता	७	३	१०	३		
३८	सुधुतापण सुधुता	७	३	१०	३		
३९	सुधुतापण सुधुता	७	३	१०	३		
४०	सुधुतापण सुधुता	७	३	१०	३		
४१	सुधुतापण सुधुता	७	३	१०	३		
४२	सुधुतापण सुधुता	७	३	१०	३		
४३	सुधुतापण सुधुता	७	३	१०	३		
४४	सुधुतापण सुधुता	७	३	१०	३		
४५	सुधुतापण सुधुता	७	३	१०	३		
४६	सुधुतापण सुधुता	७	३	१०	३		
४७	सुधुतापण सुधुता	७	३	१०	३		
४८	सुधुतापण सुधुता	७	३	१०	३		
४९	सुधुतापण सुधुता	७	३	१०	३		
५०	सुधुतापण सुधुता	७	३	१०	३		

पृष्ठाङ्कः	वा० मन्त्रः	सू०	मं०	पृष्ठाङ्कः	वा० मन्त्रः	सू०	मं०
११३	सोदधामन् सा देवान्	८	१०	२००	सोमेन पूर्वं चमर्षं	८	२ ४ १
११४	सोदधामन् सा देवान्	८	१०	२०१	सोमेनादिषा यजिनः	१४	१ १ २
११५	सोदधामन् सा देवान्	८	१०	२०२	सोमो ददतु गन्धपांष	१४	२ २ ४
११६	सोदधामन् सा देवान्	८	१०	२०३	सोमो मा रुद्रेद्विप्राया	१६	२ १७ ३
११७	सोदधामन् सा देवान्	८	१०	२०४	सोमो मा विभ्येद्विः	१	३ ३ २०
११८	सोदधामन् सा देवान्	८	१०	२०५	सोमो मा सोम्येन	१६	३ ४५ ८
११९	सोदधामन् सा देवान्	८	१०	२०६	सोमो युनक्तु गन्धपा	३	३ २१ १०
१२०	सोदधामन् सा देवान्	८	१०	२०७	सोमो गन्धपा	१०	१ १ २१
१२१	सोदधामन् सा देवान्	८	१०	२०८	सोमो रात्रि प्रथमः	५	४ १० ३
१२२	सोदधामन् सा देवान्	८	१०	२०९	सोमो रात्रि मरिष्यति	६	४ ७ २
१२३	सोदधामन् सा देवान्	८	१०	२१०	सोमो यजुष्यमय	१४	१ १ ६
१२४	सोदधामन् सा देवान्	८	१०	२११	सोमो यजुष्यमयिषिः	५	३ २४ ७
१२५	सोदधामन् सा देवान्	८	१०	२१२	सोमं तं यजुष्यं	१६	२ १८ ३
१२६	सोदधामन् सा देवान्	८	१०	२१३	सोमं मन्त्रेण पविष्यत्	१४	१ १ ३
१२७	सोदधामन् सा देवान्	८	१०	२१४	सोमं यजुष्यमय	३	४ २० ४
१२८	सोदधामन् सा देवान्	८	१०	२१५	सोदधामन् सा देवान्	१५	२ ८ १
१२९	सोदधामन् सा देवान्	८	१०	२१६	सोदधामन् सा देवान्	८	१ २ २४
१३०	सोदधामन् सा देवान्	८	१०	२१७	सोदधामन् सा देवान्	१३	४ ४ ४
१३१	सोदधामन् सा देवान्	८	१०	२१८	सोदधामन् सा देवान्	१५	१ १ ४
१३२	सोदधामन् सा देवान्	८	१०	२१९	सोदधामन् सा देवान्	२०	२ १५ ६
१३३	सोदधामन् सा देवान्	८	१०	२२०	सोदधामन् सा देवान्	११	५ ६ ८
१३४	सोदधामन् सा देवान्	८	१०	२२१	सोदधामन् सा देवान्	१२	२ २ १४
१३५	सोदधामन् सा देवान्	८	१०	२२२	सोदधामन् सा देवान्	१४	२ २ १५
१३६	सोदधामन् सा देवान्	८	१०	२२३	सोदधामन् सा देवान्	१६	२ १६ ६
१३७	सोदधामन् सा देवान्	८	१०	२२४	सोदधामन् सा देवान्	१७	२ १७ १
१३८	सोदधामन् सा देवान्	८	१०	२२५	सोदधामन् सा देवान्	१८	२ १८ २
१३९	सोदधामन् सा देवान्	८	१०	२२६	सोदधामन् सा देवान्	१९	२ १९ ३
१४०	सोदधामन् सा देवान्	८	१०	२२७	सोदधामन् सा देवान्	२०	२ २० ४
१४१	सोदधामन् सा देवान्	८	१०	२२८	सोदधामन् सा देवान्	२१	२ २१ ५
१४२	सोदधामन् सा देवान्	८	१०	२२९	सोदधामन् सा देवान्	२२	२ २२ ६
१४३	सोदधामन् सा देवान्	८	१०	२३०	सोदधामन् सा देवान्	२३	२ २३ ७
१४४	सोदधामन् सा देवान्	८	१०	२३१	सोदधामन् सा देवान्	२४	२ २४ ८
१४५	सोदधामन् सा देवान्	८	१०	२३२	सोदधामन् सा देवान्	२५	२ २५ ९
१४६	सोदधामन् सा देवान्	८	१०	२३३	सोदधामन् सा देवान्	२६	२ २६ १०
१४७	सोदधामन् सा देवान्	८	१०	२३४	सोदधामन् सा देवान्	२७	२ २७ ११
१४८	सोदधामन् सा देवान्	८	१०	२३५	सोदधामन् सा देवान्	२८	२ २८ १२
१४९	सोदधामन् सा देवान्	८	१०	२३६	सोदधामन् सा देवान्	२९	२ २९ १३
१५०	सोदधामन् सा देवान्	८	१०	२३७	सोदधामन् सा देवान्	३०	२ ३० १४

पद्याङ्कः	को०	अनु०	शु०	मं०	पद्याङ्कः	को०	अनु०	शु०	मं०		
३००	स्त्रीयं राधायकं पते	२०	७	४५	२	३४३	स्वमिन्ने सुधापाः	१६	१	८	३
३०१	स्त्रीयं नो विनाशरि	१६	६	४६	६	८	स्वमिन्ने विद्यां पतिः	१	४	२१	८
२१०	स्त्रीयं आत्मन् प्रतिध्याः	१४	१	१	८	१८८	स्वमिन्ने विद्यां पतिः	८	३	४	२२
२११	स्त्रीयः स्त्रीयः नो वि	६	७	१	१७	३४३	स्त्रीयं नो विनाशरि	१६	१	८	३
२१२	स्त्रीयं नो विनाशरि	१४	६	४	४७	११	स्त्रीयं नो विनाशरि	१	६	२१	४
२१३	स्त्रीयं नो विनाशरि	१४	२	०	२७	३११	स्त्रीयं नो विनाशरि	१६	१	४	६
२१४	स्त्रीयं नो विनाशरि	१८	२	२	१६	१७५	स्त्रीयं नो विनाशरि	७	३	२०	१
२१५	स्त्रीयं नो विनाशरि	१४	१	१	४६	३३०	स्त्रीयं नो विनाशरि	२०	१	४	३
१८	स्त्रीयं नो विनाशरि	२	३	११	६	३२४	स्त्रीयं नो विनाशरि	१८	१	१	४८
१८१	स्त्रीयं नो विनाशरि	८	३	७	६	४१४	स्त्रीयं नो विनाशरि	२०	६	१०१	१
२०२	स्त्रीयं नो विनाशरि	१	३	६	१७	२१७	स्त्रीयं नो विनाशरि	१०	१	१	२०
२०३	स्त्रीयं नो विनाशरि	६	३	६	७	३०३	स्त्रीयं नो विनाशरि	१८	१	१	३१
३०२	स्त्रीयं नो विनाशरि	२०	१	३१	४	३११	स्त्रीयं नो विनाशरि	१६	१	४	२
३०३	स्त्रीयं नो विनाशरि	१२	७	७	६	३३२	स्त्रीयं नो विनाशरि	१८	३	३	३६
२०४	स्त्रीयं नो विनाशरि	१२	४	४	३०	१६३	स्त्रीयं नो विनाशरि	७	६	७३	३
३०५	स्त्रीयं नो विनाशरि	१४	२	१४	१४	३०८	स्त्रीयं नो विनाशरि	१४	२	१४	१६
३०६	स्त्रीयं नो विनाशरि	१८	४	४	७८						
३०७	स्त्रीयं नो विनाशरि	१८	४	४	७८						
३०८	स्त्रीयं नो विनाशरि	१८	४	४	७८						
१३५	स्त्रीयं नो विनाशरि	६	१०	१७	२	१००	स्त्रीयं नो विनाशरि	७	४	६३	१२
४४	स्त्रीयं नो विनाशरि	४	१	२	६	२२०	स्त्रीयं नो विनाशरि	१०	२	४	१३
१४	स्त्रीयं नो विनाशरि	४	१	२	७	१६	स्त्रीयं नो विनाशरि	४	४	२३	४
१४१	स्त्रीयं नो विनाशरि	१०	२	१	६	२७	स्त्रीयं नो विनाशरि	२	६	३३	४
१४२	स्त्रीयं नो विनाशरि	१२	४	४	१४	१००	स्त्रीयं नो विनाशरि	४	४	२३	११
२०६	स्त्रीयं नो विनाशरि	१४	०	११	२	१२२	स्त्रीयं नो विनाशरि	४	४	२०	१
२०७	स्त्रीयं नो विनाशरि	१४	२	१२	२	२०६	स्त्रीयं नो विनाशरि	१३	१	१	२६
१६०	स्त्रीयं नो विनाशरि	२०	७	४२	२	२१६	स्त्रीयं नो विनाशरि	१०	१	२	७
१६१	स्त्रीयं नो विनाशरि	२०	४	४७	१४	३३	स्त्रीयं नो विनाशरि	३	२	७	१
१६७	स्त्रीयं नो विनाशरि	१२	३	३	१७	४२१	स्त्रीयं नो विनाशरि	२०	२	१६६	४
४०१	स्त्रीयं नो विनाशरि	२०	७	७७	४	३४०	स्त्रीयं नो विनाशरि	११	३	२२	२
६१	स्त्रीयं नो विनाशरि	४	३	१४	४	२०६	स्त्रीयं नो विनाशरि	१	४	८	६
६२०	स्त्रीयं नो विनाशरि	१३	१	१	४८	३२२	स्त्रीयं नो विनाशरि	२०	२	३१	३
२०१	स्त्रीयं नो विनाशरि	१३	२	२	६	३२१	स्त्रीयं नो विनाशरि	२०	३	३०	२

पृष्ठाङ्कः	का० अनु०	सू० म०	पृष्ठाङ्कः	का० अनु०	सू० म०
३६- इति सुपर्वो दिव	१६	७ ६५	१	३५८	हिरण्यपयी नीरचरत् १६ ५ ३६ ७
३७४ इर्वञ्च सार्वर्णि	२०	२५ १४	४	४२७	हिरण्यमन्त्रं सुपर्व २० ६ १४३ ४
३१४ इर्वञ्च सार्वर्णि	२०	५ ६२	४	१२	हिरण्यवर्णां शुचय १ ६ ३३ १
११- इविधान्यमिश्रणा	६	२ ३	७	८१	हिरण्यवर्णां शुभया ५ २ ७ १०
१० इक्ष्वाक्या दशराजव्या	४	३ १३	७	८३	हिरण्यवर्णां शुभया ५ १ ५ ६
४५ इक्ष्वाक्यस्य प्रथमा	३	५ २२	१	८३	हिरण्यवर्णां शुभया ५ १ ५ ७
४५ इक्ष्वाक्यस्य प्रथमा	३	५ २२	१	३५२	हिरण्यवर्णां शुभया १६ ३ ५५ ८
६२ इक्ष्वाक्यस्य प्रथमा	३	५ १७	३	३५७	हिरण्यवर्णां शुभया १६ ५ ३६ ५
१६४ इक्ष्वाक्यस्य प्रथमा	६	१ १	८	२५५	हिरण्यवर्णां शुभया १० ३ ६ ४
१६४ इक्ष्वाक्यस्य प्रथमा	७	१ ७३	८	५८	हिरण्यवर्णां शुभया ५ २ १० ६
११५ इक्ष्वाक्यस्य प्रथमा	६	५ १०	५	३५	इष्टं सोमं सविता ३ २ ८ ३
११५ इक्ष्वाक्यस्य प्रथमा	६	५ १०	५	२७	इष्टं सोमं सविता ३ २ ८ ३
१३७ इक्ष्वाक्यस्य प्रथमा	६	११ १०६	३	४१०	इष्टं सोमं सविता ५ ८ ३६ १६
३६५ इक्ष्वाक्यस्य प्रथमा	५०	५ १६	१०	७८	इष्टं सोमं सविता ५ ८ ३६ १०
२८० इक्ष्वाक्यस्य प्रथमा	१३	१ १	४७	५७२	इष्टं सोमं सविता १२ ५ ४ २१
४२२ इक्ष्वाक्यस्य प्रथमा	२०	६ १३२	१५	११९	इष्टं सोमं सविता ६ ३ २७ ३
२२३ इक्ष्वाक्यस्य प्रथमा	१०	५ ७	५८	५७४	इष्टं सोमं सविता १२ ५ ५ १३
५३ इक्ष्वाक्यस्य प्रथमा	४	१ २	७	३०२	इष्टं सोमं सविता १५ १ ५ १५
४५ इक्ष्वाक्यस्य प्रथमा	३	५ २१	८	३०२	इष्टं सोमं सविता १५ १ ५ १५
८३ इक्ष्वाक्यस्य प्रथमा	५	१ ५	५	५०५	इष्टं सोमं सविता २० ८ ११ ३
८२ इक्ष्वाक्यस्य प्रथमा	५	१ ५	५	३१	इष्टं सोमं सविता ३ १ ५ ५
१३६ इक्ष्वाक्यस्य प्रथमा	६	१० ६५	२	३२७	इष्टं सोमं सविता १८ ५ २ २१

BHAVAN'S LIBRARY

Y.R.—This is issued only For one week till_____

This book should be returned within a fortnight from the
date last marked below

Date of Issue Date of Issue Date of Issue | Date of Issue

BL 13

BHAVAN'S LIBRARY

Call No.

Title

Author

This book is issued only for one week till
To be issued afterDate of
IssueBorrower's
NoDate of
IssueBorrower's
No26 MAR 1984
Shri Krishna

12 DEC 1984

2
Borrower's16 APR 2010
Gurpreet Singh

P. C. Singh